

ความรักในมหานคร: ความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงและการโหยหาอดีตในวรรณกรรมเอเชียร่วมสมัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาวรรณคดีและวรรณคดีเปรียบเทียบ
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2559
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

LOVE IN COSMOPOLITAN CITY: HETEROSEXUAL RELATIONSHIP AND NOSTALGIA IN CONTEMPORARY ASIAN WRITINGS

Miss Thitima Kamolnate

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Literature and Comparative
Literature

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2016

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความรักในมหานคร: ความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงและ
การโยกย้ายที่ดีในวรรณกรรมเอเชียร่วมสมัย

โดย

นางสาวฐิติมา กมลเนตร

สาขาวิชา

วรรณคดีและวรรณคดีเปรียบเทียบ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทอแสง เขาว์ชุตติ

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต

.....คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ตรีศิลป์ บุญขจร)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทอแสง เขาว์ชุตติ)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. เตือนเต็ม กฤษดาธานนท์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรเดช โชติอุดมพันธ์)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. กำจร หลุยยะพงศ์)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1.....	1
บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
1.3 วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	15
1.4 สมมติฐานในการวิจัย.....	15
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย.....	15
1.6 ขอบเขตการวิจัย.....	16
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	17
บทที่ 2.....	19
บนเส้นทางแห่งการพัฒนาสู่มหานครในยุคโลกาภิวัตน์.....	19
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับเมืองและความสัมพันธ์ในเมือง.....	19
2.1.1 เศรษฐกิจทุนนิยม วิถีชีวิต และสัมพันธภาพแบบเมือง.....	19
2.1.2 การพัฒนาสู่มหานครตะวันออกในยุคโลกาภิวัตน์.....	27
2.2 วิถีเมืองกับความเปลี่ยนแปลงของนิยามรักโรแมนติก.....	31
2.3 มหานครกับการโหยหาอดีต.....	37
2.4 จากหลงถึงสู่ห่อไข่มุกแห่งตะวันออก: เชี่ยวไ้กับการพัฒนาสู่มหานครตะวันออก.....	41
2.4.1 ตะวันออกในตะวันตก: เชี่ยวไ้กับอุปลักษณ่มหานครตะวันตก.....	42

2.4.2 การพลิกฟื้นเชียงใหม่ให้เป็นมหานครสมัยใหม่ของจีน	46
2.5 โตเกียวกับความผกผันของสังคมที่มั่นคงและกลมเกลียว.....	48
2.5.1 โตเกียว: 20 ปีแห่งการสูญหาย.....	49
2.5.2 โตเกียวยุคหลังเศรษฐกิจฟองสบู่: ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม.....	51
2.6 กรุงเทพฯกับความเป็นมหานครโลก.....	56
บทที่ 3.....	62
ความรัก ครอบครัวชายเป็นใหญ่ และแม่แบบฉบับญี่ปุ่น.....	62
3.1 การปฏิเสธบทบาททางเพศและการสืบทอดความเป็นแม่ใน Strange Weather in Tokyo และ Manazuru	64
3.1.1 ความรู้สึกแปลกแยกกับความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิง	64
3.1.2 แม่ผู้ย่อนแอ้ง: ความปรารถนาและการสืบทอดบทบาทภรรยาและแม่	69
3.1.3 ผี: ตัวแทนความขัดแย้งในจิตใจ	74
3.2 ความสัมพันธ์นอกกรอบจารีต การโยยหาความเป็นชาย และสังคมยุคหลังเศรษฐกิจฟองสบู่ ใน The Lake และ Strange Weather in Tokyo	79
3.2.1 ปัจเจกกับภาวะสูญหายในโตเกียวยุคหลังเศรษฐกิจฟองสบู่.....	79
3.2.2 สังคมสูงวัยกับการโยยหาความเป็นชาย.....	83
3.2.3 ความสัมพันธ์นอกกรอบกับค่านิยมที่แปรเปลี่ยน	89
3.3 ความสัมพันธ์ชายหญิงกับการรักษารากเหง้าทางวัฒนธรรม	93
3.3.1 บาร์ญี่ปุ่น: ความสัมพันธ์กับความพยายามรักษาอัตลักษณ์ญี่ปุ่นใน <i>Strange Weather in Tokyo</i>	93
3.3.2 พื้นที่กับการโยยหาอดีตใน <i>Manazuru</i>	97
3.3.3 บทบาทแม่กับการก่อร่างความสัมพันธ์ใกล้ชิดใน <i>The Lake</i>	101
3.3.4 เดินทางสู่อุทธร: การฟื้นฟูจิตใจให้รักเป็นใน <i>The Lake</i>	106
3.4 บทสรุป: ความรัก ครอบครัวชายเป็นใหญ่ และแม่แบบฉบับญี่ปุ่น.....	109

บทที่ 4	113
เชียงใหม่ใต้เงาอดีต: ความรักและการพลิกฟื้นมหานครปารีสแห่งตะวันออก.....	113
4.1 นิยามรักกับวรรณกรรมในเมืองของนักเขียนหญิงในเชียงใหม่ยุคหลังเหมา.....	114
4.2 การประกอบสร้างภาพลักษณ์เชียงใหม่ในฐานะมหานครปารีสแห่งตะวันออก.....	119
4.2.1 เชียงใหม่ยุคหลังเหมา: พื้นที่ของทุนนิยมตะวันตกในมหานครตะวันออก.....	120
4.2.2 การประกอบสร้างเชียงใหม่ในฐานะหญิงร้าย ใน “Between Confidantes”	125
4.3 ความรักและความสัมพันธ์แนวจารีตในเชียงใหม่ยุคหลังเหมา.....	129
4.3.1 ความรักในฐานะของการไขว่ความฝันแบบเชียงใหม่ The Way of Her Fragrance..	129
4.3.2 ความรักโรแมนติก: หนทางปลีกหนีจากอิทธิพลของระบบทุนนิยมใน “The Way of Her Fragrance” และ ใน “Lady Boss”	131
4.3.3 อุตุการณ์ความรักเสรีที่ล้มเหลวในครอบครัวจีนแบบฉบับ ใน “Beautiful Days”	136
4.4 จากหลงถึงสู่อุปสรรคเงิน: ความภาคภูมิใจของเชียงใหม่ต่อความรุ่งโรจน์ในอดีต.....	142
4.4.1 ในหลงถึง: วิถีชีวิตดั้งเดิม การพัฒนายุคหลังเหมา และความรัก ใน “Beautiful Days”	142
4.4.2 จากตัวเอกในอุปสรรคเงินสู่ปुरुชน: การโยยหาอดีตและความสัมพันธ์แบบจารีต ใน “A Riot of Brilliant Purple and Tender crimson”	148
4.4.3 การเชิดชูวัฒนธรรมเงินและการปรับตัวกับวัฒนธรรมสมัยใหม่ใน “A Riot of Brilliant Purple and Tender Crimson”	154
4.4.4 ความรักกับบริโภคนิยม ใน “Between Confidantes”	160
4.5 บทสรุปเชียงใหม่ใต้เงาอดีต: ความรักและการพลิกฟื้นมหานครปารีสแห่งตะวันออก	165
บทที่ 5	169
การประกอบสร้างรักแท้ท่ามกลางการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรมในกรุงเทพฯ	169
5.1 วรรณกรรม ความสัมพันธ์ชายหญิง และวิถีเมือง.....	170
5.2 กรุงเทพฯกับการเป็นพื้นที่ของการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรม.....	177

5.2.1	วิถีชีวิตสมัยใหม่ใน <i>แหวนพระจันทร์</i>	177
5.2.2	ความย้อนแย้งในสังคมเมืองใน <i>แหวนพระจันทร์</i> และ <i>เพลงใบไม้</i>	181
5.2.3	ความย้อนแย้งของอุดมคติครอบครัววิปัติกับความสัมพันธ์ไม่ผูกมัดใน นวนิยายชุด <i>วงร้าวในเงาน้ำ</i>	185
5.2.4	เมื่อใหญ่กับการประนีประนอมความแตกต่างทางวัฒนธรรมในเรื่องสั้น “ในฝัน ของ 190 เธอ” “ไม่ย้อนคืน” และ “วันนั้น”	190
5.3	การครอบงำแบบแอบแฝง ตัวตน และความสัมพันธ์	194
5.3.1	เมืองก้าวหน้ากับปัจเจกบุคคลที่ไร้สุขใน <i>โปรดจงโอบกอดฉันเอาไว้</i>	194
5.3.2	วิกฤตอัตลักษณ์กับการทำให้กลายเป็นสินค้า ใน <i>โปรดจงโอบกอดฉันเอาไว้</i> เรื่องสั้น “วันนั้น” และ เรื่องสั้น “สิ่งที่เกิดกับคนทั้งสอง”	197
5.3.3	ความปรารถนาทางเพศในเมืองแห่งปรารถนา	200
5.4	ความห่างเหิน เครือข่าย พื้นที่สมมุติ	207
5.4.1	สายสัมพันธ์ที่ห่างเหิน การสื่อสารออนไลน์ และพื้นที่สมมุติใน <i>โปรดจงโอบกอดฉัน เอาไว้</i> 207	
5.4.2	การไม่อาจสื่อสารกันได้และความห่างเหินในครอบครัวในเรื่องสั้น “ต่าง”	210
5.4.3	ความรักในตึกสูง: ความแปลกแยกและความสัมพันธ์ใกล้ชิดในเรื่องสั้น “สิ่งที่เกิด ขึ้นกับคนทั้งสอง”	212
5.5	ความรัก ความทรงจำ และการโหยหาอดีต	214
5.5.1	รักแรกและการผลิตซ้ำความสัมพันธ์เพื่อการโหยหาอดีตใน <i>เพลงใบไม้</i> และ <i>แหวน พระจันทร์</i>	214
5.5.2	เรื่องเล่า ความทรงจำ และการประกอบสร้างอดีตในนวนิยายชุด <i>วงร้าวในเงาน้ำ</i> และ <i>โปรดจงโอบกอดฉันเอาไว้</i>	217
5.5.3	อดีต ความสัมพันธ์ และการแสวงหาความหมายของชีวิตใน <i>โปรดจงโอบกอดฉัน เอาไว้</i> 222	

5.6 บทสรุป: การประกอบสร้างรักแท้ท่ามกลางการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรมใน.....	226
กรุงเทพฯ.....	226
บทที่ 6	229
บทสรุปและข้อเสนอแนะ	229
รายการอ้างอิง.....	237
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	246

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ด้วยเหตุที่ความรักเป็นอารมณ์ความรู้สึกที่ผู้คนในสังคมคุ้นเคยและเป็นประสบการณ์ที่อยู่คู่กับสังคมมนุษย์มานาน ความรักอาจถูกเข้าใจว่ามีความหมายเป็นสากลซึ่งในทุกสังคมเข้าใจตรงกัน ออคตาวิโอ ปาส (Octavio Paz) กวีชาวเม็กซิกันซึ่งได้รับรางวัลโนเบล กล่าวว่าความรักทำให้คนเราแตกต่างจากสัตว์ เพราะความรักมีกฎเกณฑ์ทางสังคมที่กำหนดกรอบให้มนุษย์ปฏิบัติ การอยู่ร่วมกันของหญิงชายไม่ได้เป็นไปตามสัญชาตญาณเท่านั้น แต่ได้รับการกำกับจากขนบธรรมเนียมและประเพณีของสังคม ดังนั้น สถาบันทางสังคมและพิธีกรรมต่างๆจึงเข้ามาเกี่ยวข้องในความสัมพันธ์ของบุคคลเพื่อทำหน้าที่ควบคุมให้ความรักและความสัมพันธ์ทางเพศเป็นไปตามแบบแผนที่สังคมเห็นว่าถูกต้องและดีงาม จากนิยามความรักของปาสทำให้กล่าวได้ว่าความรักมิได้เป็นเพียงความรู้สึกตามธรรมชาติของมนุษย์ แต่ความหมายของความรักเกิดจากการประกอบสร้างทางสังคม ซึ่งส่งผลให้เกิดความหมายของความรักที่หลากหลาย

แอนโทนี กิดเดนส์ (Anthony Giddens) ชี้ให้เห็นความแตกต่างของนิยามความรักซึ่งเกี่ยวข้องกับเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของตะวันตก กล่าวคือ ในยุโรปช่วงก่อนการปฏิวัติทางอุตสาหกรรม ความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างชายหญิงให้ความสำคัญกับความอยู่รอด การครองคู่กันมักเกิดขึ้นด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจซึ่งก็คือการเพิ่มแรงงานทางการเกษตร ในขณะที่ความสัมพันธ์ชายหญิงในชนชั้นสูงก็เกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องการเมืองเป็นสำคัญ ด้วยเหตุที่ความรักและการแต่งงานถูกแยกออกจากกัน ความรักจึงได้รับการนิยามว่าเป็นอารมณ์ความรู้สึกอันรุนแรงที่หลุดพ้นไปจากกิจวัตรที่จำเจในวิถีชีวิตประจำวัน เพราะความรักทำให้ทุกสิ่งรอบตัวดูเป็นสิ่งที่แปลกใหม่และชวนเสน่หาจนก่อให้เกิดความลุ่มหลงและละเลยการใช้เหตุผล ผู้ที่ตกอยู่ในห้วงรักจะเทิดทูนบูชาบุคคลอันเป็นที่รักราวกับว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในชีวิต กิดเดนส์นิยามความรักแบบนี้ว่าเป็นความรักพิศواس (Passionate love) และเสน่หาอีกกว่าน่าจะมีต้นแบบมาจากความรักในทางศาสนา อาทิ การเทิดทูนบูชาพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของเพื่อให้จิตวิญญาณได้หลุดพ้นจากโลกกลับไปยังดินแดนของพระเจ้า ตัวอย่างของความรักพิศواسคือ ความรักที่มีต่อหญิงชนชั้นสูง (Courtly love) ดังเช่นที่ปรากฏในบทกวี (Provençal Poetry) ของฝรั่งเศสในช่วงศตวรรษที่ 12 บทกวีพรรณนาถึงความลุ่ม

หลงของฝ่ายชายที่มีต่อหญิงชนชั้นสูงที่ตนหมายปอง ความรักที่มอบให้ฝ่ายหญิงเป็นความรู้สึกอันสูงส่งที่ทำให้ได้พบกับความพิศุทธิ์ซึ่งอยู่เหนือกว่าชีวิตประจำวัน จนฝ่ายชายยอมเสียสละตนเองเพื่อทุ่มเทให้กับความรักที่ไม่อาจสมหวังได้ นอกจากนี้ ด้วยเหตุที่ความรักพิศวาสเชื่อมโยงอยู่กับอารมณ์ความรู้สึกอันแรงกล้าซึ่งอยู่นอกเหนือการควบคุมของเหตุผลและเป็นการทำทนายชนบทรรมนิยมการแต่งงานแบบคลุมถุงชน ความรักพิศวาสจึงมีแนวโน้มที่จะนำไปสู่ความสัมพันธ์นอกสมรสกับผู้ที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ ในกรณีของหญิงสูงศักดิ์ การตอบรับความรักและยอมจำนนต่อความรู้สึกพิศวาสจนมีความสัมพันธ์นอกสมรสจะนำไปสู่ชะตากรรมที่ทุกข์ทรมาน ความรักพิศวาสจึงได้รับการต่อต้านจากสังคม เพราะนอกจากจะขัดต่อระบบระเบียบที่ใช้ควบคุมสังคมแล้ว ยังเป็นความสัมพันธ์ที่เป็นบ่อเกิดของความขัดแย้งด้วย (Giddens 1992)

อย่างไรก็ดี นิยามความรักอีกประเภทหนึ่งเกิดขึ้นภายหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป¹ การปฏิวัติอุตสาหกรรมส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยความเป็นปัจเจกบุคคลถูกขับเน้นให้เด่นชัดขึ้นในฐานะปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาของเศรษฐกิจทุนนิยม การตระหนักถึงความเป็นปัจเจกในช่วงเวลานี้มีอิทธิพลสำคัญต่อการเกิดขึ้นของความรักโรแมนติก (Romantic love) กิดเดนส์อธิบายว่าความรักโรแมนติกแตกต่างจากความรักแบบพิศวาส โดยความรักโรแมนติกหลอมรวมอารมณ์ความรู้สึกอันรุนแรงของความรักพิศวาสเข้ากับควมมีอิสระที่จะรักและการตระหนักรู้ตัวตน โดยความรักเกิดจากอิสระเสรีในการเลือกรักและสิทธิเท่าเทียมกันในการตอบรับและปฏิเสธ ความรักโรแมนติกก่อให้เกิดอุดมคติเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกอันบริสุทธิ์ซึ่งแยกออกจากความสัมพันธ์ทางเพศ เพราะความรักโรแมนติกให้ความสำคัญกับการตระหนักรู้ถึงตัวตนที่ไม่สมบูรณ์ และการตามหาคุณสมบัติที่ขาดหายไปของตนเองจากผู้ที่เป็นที่รัก ซึ่งจะเข้ามาเติมเต็มตัวตนให้เกิดความสมบูรณ์ ความรักโรแมนติกจึงนำไปสู่คำมั่นสัญญาและการแต่งงาน (Companionate marriage) เพื่อเป็นคู่ชีวิต โดยการแต่งงานตามอุดมคติของรักโรแมนติกตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคกันของชายและหญิง ซึ่งแตกต่างจากการแต่งงานก่อนหน้านี้ที่อยู่ภายใต้แนวคิดของชายเป็นใหญ่และผู้หญิงกลายเป็นเพียงผู้ตาม (Giddens 1992) ทั้งนี้กิดเดนส์ตั้งข้อสังเกตว่าความรักโรแมนติกเกี่ยวพันกับชีวิตของปัจเจกบุคคลทั่วไปในสังคม ความแพร่หลายของอุดมคติความรักโรแมนติกจึงสอดคล้องกับการ

¹ การปฏิวัติอุตสาหกรรม คือ การเปลี่ยนแปลงของระบบการผลิตในช่วงศตวรรษที่ 18-19 โดยมีจุดเริ่มต้นจากอังกฤษก่อนจะขยายไปยังประเทศอื่นๆ ในยุโรปและสหรัฐอเมริกา ในช่วงเวลาดังกล่าวกระบวนการผลิตเปลี่ยนแปลงจากการผลิตในภาคเกษตรภายในครัวเรือนสู่การผลิตในโรงงาน โดยใช้เครื่องจักรเพื่อให้ได้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น การพัฒนาของระบบการผลิตทำให้ผลิตสินค้าได้หลากหลายและเป็นจำนวนมาก ในขณะที่การผลิตในภาคเกษตรกรรมลดลงและความต้องการแรงงานก็ลดน้อยด้วยเช่นกัน แรงงานจำนวนมากจากชนบทอพยพเข้ามาเป็นแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม คาร์ล โปลานยี (2559). เมื่อโลกพลิกผัน : การปฏิวัติอุตสาหกรรม จุดกำเนิดการเมืองและเศรษฐกิจยุคปัจจุบัน. นนทบุรี, ฟ้ายี่งกกัน.

เกิดขึ้นของนวนิยายโรมานซ์ (Romance novel)² (Giddens 1992) อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิทางเพศในช่วงปี 1960 ทำให้ความรักโรแมนติกได้รับการโจมตีว่าเป็นเรื่องเพ้อฝันและแสดงให้เห็นถึงความอ่อนแอจนไม่สามารถอยู่กับความเป็นจริงในชีวิตได้ ความรักโรแมนติกทำให้ผู้หญิงหลงอยู่ในอุดมคติของชีวิตคู่และการสร้างครอบครัว ซึ่งกลายเป็นกับดักที่จำกัดบทบาทของผู้หญิงให้เป็นภรรยาและแม่ นักเขียนสตรีเช่น เจน ออสติน (Jane Austen) เห็นว่าความรักโรแมนติกหลอกล่อให้ผู้หญิงติดอยู่กับความคาดหวังที่ไม่มีทางเป็นจริง การแสวงหาความรักและการรอคอยบุคคลที่จะมาเป็นคู่รักเพื่อร่วมกันสร้างครอบครัวนั้นทำให้ผู้หญิงติดอยู่กับกรอบทางเพศสภาพที่สังคมกำหนดเอาไว้ ผู้หญิงต้องทำหน้าที่ดูแลสามีและลูก ความรักถูกผูกโยงกับสถานภาพอันต่ำต้อยของผู้หญิง โดยสถานภาพของผู้หญิงจะได้รับการยอมรับก็ต่อเมื่อแต่งงานและมีครอบครัว (Featherstone 1999)

แม้นิยามความรักที่กล่าวข้างต้นจะมีต้นกำเนิดที่สัมพันธ์กับบริบททางสังคมของตะวันตก แต่นิยามความรักของตะวันตกก็แพร่หลายไปยังสังคมที่มีใช้ตะวันตกเช่นกัน ดังที่อีลิอัน แฮทฟีล (Eliane Hatfield) และริชาร์ด แรพสัน (Richard Rapson) กล่าวถึงการสืบค้นเกี่ยวกับความรักในสังคมและวัฒนธรรมอื่น โดยพิจารณาจากข้อบ่งชี้ต่างๆที่ทำให้เชื่อได้ว่าความรักโรแมนติกน่าจะปรากฏในวัฒนธรรมอื่นเช่นกัน อาทิ เรื่องเล่าเกี่ยวกับความทุกข์และการโยยหาความรัก เพลงรักหรือตำนานรัก หรือการอ้างอิงถึงความรักของนักวิจัยที่ศึกษาเรื่องชาติพันธุ์ (Hatfield and Rapson 2002) แฮทฟีล และแรพสันสรุปว่าการปรากฏขึ้นของความรักโรแมนติกในวัฒนธรรมอื่นนี้เป็นเพราะการแผ่ขยายอิทธิพลของตะวันตก (Westernization) โดยทั้งคู่ให้คำจำกัดความของการแผ่ขยายอิทธิพลของตะวันตกว่าเกี่ยวข้องกับการหลั่งไหลของวัฒนธรรมตะวันตก ดังเช่น ประชาธิปไตย ทูนิยม บริโภคนิยม วัตถุนิยม และสิทธิสตรี ซึ่งการเปิดรับวัฒนธรรมตะวันตกส่งเสริมความเป็นปัจเจกบุคคล ความชอบธรรมในการแสวงหาความพึงพอใจส่วนตัวเพื่อลดทอนความเจ็บปวด และความเชื่อว่าทุกสิ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ นอกจากนี้ การเปิดรับแนวคิดของตะวันตกข้างต้นยังทำให้เกิดผลกระทบที่สำคัญต่อความสัมพันธ์ใกล้ชิดของชายหญิง คือ การแต่งงานที่เกิดจากความรัก การเคลื่อนไหวที่จะนำไปสู่ความเท่าเทียมทางเพศ และชีวิตคู่ที่ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน ประเด็นที่น่าสังเกตคือ แฮทฟีลและแรพสันกล่าวถึงความรักพิศวาสและความรักโรแมนติก แต่พวกเขาไม่ได้อธิบายความรักในแง่ของพัฒนาการจากความรักพิศวาสไปสู่ความรักโรแมนติกดังเช่นกิตเดนส์ ทั้งคู่ให้ความสำคัญกับ

² นวนิยายโรมานซ์เป็นนวนิยายแนวรักๆ ใคร่ๆ ซึ่งเกิดขึ้นพร้อมกับความเจริญก้าวหน้าของการพิมพ์ ในศตวรรษที่ 18 นวนิยายแนวนี้มีแก่นเรื่องหลักเกี่ยวกับความรัก โดยมักเป็นเรื่องราวการพบรักแท้ การได้ตระหนักรู้ถึงตัวตนของตนเอง และความรักที่สมหวัง Featherstone, M. (1999). *Love and Eroticism: An Introduction*. *Love & Eroticism*. M. Featherstone. London, Sage

ความรักพิศواسและความปรารถนาทางเพศที่ไม่อาจแยกออกจากกันได้ เพราะความรักพิศواسเป็นการโหยหาที่จะได้ครองคู่กับคนรัก ขณะที่ความปรารถนาทางเพศเป็นการโหยหาความสัมพันธ์ทางเพศกับคนรัก ความรักพิศواسที่สอดประสานเป็นหนึ่งเดียวกับความปรารถนาทางเพศนำไปสู่การแต่งงานด้วยความรักซึ่งแตกต่างจากค่านิยมดั้งเดิมของการแต่งงานในสังคมตะวันออก เนื่องจากในสังคมดังกล่าวอารมณ์ความรู้สึกและความปรารถนาของบุคคลมีความสำคัญน้อยมาก สืบเนื่องมาจากการให้คุณค่ากับปัจเจกบุคคลในฐานะองค์ประกอบหนึ่งของสังคม ซึ่งทำให้อารมณ์ความรู้สึกและการมีตัวตนอยู่ของบุคคลถูกกลืนเป็นส่วนหนึ่งกับสังคม ครอบครัวจึงสามารถเข้ามาจัดการความสัมพันธ์ของชายหญิงและนำไปสู่การแต่งงานที่ไร้รัก สำหรับแอฟริกาและแอฟริกาใต้ความรักพิศواسที่ไม่อาจแยกออกจากความปรารถนาทางเพศนำไปสู่ทัศนคติเกี่ยวกับความสัมพันธ์ชายหญิงที่แตกต่างจากการคลุมถุงชนหรือการแต่งงานที่ทำให้ผู้หญิงถูกกดขี่อยู่ใต้อำนาจของครอบครัวชายเป็นใหญ่

สิ่งที่นักวิชาการตะวันตกที่กล่าวถึงข้างต้นได้ชี้ให้เห็นคือ การปรากฏขึ้นของความรักและความสัมพันธ์ใกล้ชิดที่ให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคลว่าเป็นที่ยอมรับในวัฒนธรรมที่มีโช่ตะวันตก ความรักของชายหญิงเกิดจากการตระหนักถึงความเป็นปัจเจกบุคคลที่นำไปสู่อิสรภาพในการเลือกที่จะรักและการแต่งงานกับผู้ที่ตนเองพึงพอใจ สมาชิกในครอบครัวจะไม่เข้าไปก้าวก่ายในการตัดสินใจของสมาชิกคนอื่นๆ บทบาทของครอบครัวในการกำกับควบคุมที่ลดความสำคัญลงทำให้ทั้งหญิงและชายมีโอกาสนในการเลือกวิถีชีวิตของตนเอง นอกจากนั้น ประเด็นที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งคือ ความรักของชายหญิงที่ถูกนำมาเชื่อมโยงกับการแต่งงาน ดังเช่นที่กิดเดนส์กล่าวถึงความรักโรแมนติกที่นำไปสู่การแต่งงานแบบคู่ชีวิต หรือ ทัศนคติของแอฟริกาและแอฟริกาใต้เกี่ยวกับความรักพิศواسที่ทำให้การแต่งงานของชายหญิงเกิดจากความรัก เราอาจกล่าวได้ว่าการแต่งงานเน้นย้ำให้เห็นความรักที่เกิดจากการประกอบสร้างทางสังคม กล่าวคือ การแต่งงานเป็นพิธีกรรมในการควบคุมความปรารถนาของมนุษย์ให้เป็นความสัมพันธ์ที่ยั่งยืน นอกจากนั้น ความรักที่เชื่อมโยงกับการแต่งงานยังถูกผลิตซ้ำในวรรณกรรมแนวรักโรแมนติกตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา การผลิตซ้ำความรักชายหญิงในวรรณกรรมชี้ให้เห็นความรักซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องเล่าของปัจเจกบุคคล กิดเดนส์ได้อธิบายว่าผู้อ่านสามารถเอาตัวตนเข้าไปแทนที่ในเรื่องเล่าได้(Giddens 1992) การที่ผู้อ่านสามารถนำตนเองเข้าไปอยู่ในเรื่องได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีความเกี่ยวข้องใดๆกับบริบททางสังคมที่อาจแตกต่างกันระหว่างตัวละครและผู้อ่านน่าจะส่งผลให้ความรักกับการแต่งงานมีความเกี่ยวพันกันราวกับเป็นสองสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันจนไม่อาจแยกจากกันได้ หากความรักที่ไม่ได้ลงเอยด้วยการแต่งงานก็อาจกลายเป็นความสัมพันธ์ที่ฉาบฉวยและไม่จริงจัง

อย่างไรก็ดี ในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมานิยามความรักแบบไม่ผูกมัดด้วยการแต่งงานถูกนำเสนอผ่านสื่อประเภทต่างๆอย่างแพร่หลาย ดังเช่น หนังสือเรื่อง *Sex and the Single Girl* ของเฮเลน เกอเลย์ บราวน์ (Helen Gurley Brown) ซึ่งได้รับการตีพิมพ์ในปีค.ศ. 1976 นวนิยายเล่มนี้เผยแพร่หลังการผลิตยาคุมกำเนิด 2 ปีและได้รับความนิยมมากในสหรัฐอเมริกา หนังสือเล่มดังกล่าวนำเสนอความสัมพันธ์ของชาย-หญิงในเมืองใหญ่โดยให้ความสำคัญกับความมีอิสระทางเพศ ความรักคือการแสวงหาคู่รักที่เหมาะสมที่สุดซึ่งมีความสมบูรณ์พร้อมทั้งรูปร่าง หน้าตา และฐานะ และผู้หญิงก็สามารถใช้อิสระทางเพศเพื่อมีความสัมพันธ์กับผู้ชายหลายคนได้ (Siegel 2002) และในละครชุดเรื่อง “Sex and the City” ซึ่งออกอากาศทางช่อง HBO เป็นเวลาติดต่อกันกว่า 5 ปี และได้รับความนิยมจากผู้ชมเป็นจำนวนมากจนถูกนำมาผลิตซ้ำในรูปแบบนวนิยายและภาพยนตร์ ละครชุดดังกล่าวมีโครงเรื่องเกี่ยวกับความรักและความสัมพันธ์ในเมืองใหญ่ ตัวละครเอกฝ่ายหญิงเป็นกลุ่มผู้หญิงทำงานสมัยใหม่ที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานและสามารถพึ่งพาตนเองได้ พวกเธอแสวงหาความสัมพันธ์ที่มั่นคงและค้ำประกันสัญญาว่าจะรักกันตลอดไปซึ่งเป็นอุดมคติของความรักแบบโรแมนติก แต่ความสัมพันธ์ของพวกเธอกลับเป็นความสัมพันธ์ที่ฉาบฉวยกับผู้ชายหลายคนและมักสิ้นสุดลงในระยะเวลาไม่นาน (Siegel 2002) จากนวนิยายและละครชุดทั้งสองเรื่องข้างต้นทำให้กล่าวได้ว่าประเด็นความรักที่เน้นความสำคัญของเสรีภาพทางเพศได้รับการผลิตซ้ำอย่างต่อเนื่อง นวนิยายสำหรับผู้หญิง หรือ “Chick Lit” ก็เป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่เป็นตัวอย่างของการผลิตซ้ำนิยามความรักที่ไม่ผูกมัด โดยนวนิยายแนวนี้มักมีโครงเรื่องเกี่ยวกับความรักในเมืองใหญ่ด้วยเช่นกันและเป็นงานเขียนที่ครอบครองพื้นที่ของร้านหนังสือในปัจจุบันเพราะมีผู้ติดตามอ่านเป็นจำนวนมาก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเด็นที่น่าสนใจของการนำเสนอความรักผ่านวรรณกรรมและสื่อบันเทิงประเภทอื่นคือการไข่มหานครของประเทศตะวันตกเป็นพื้นที่ที่ความสัมพันธ์ในรูปแบบนี้ปรากฏขึ้น นิยามของความรักที่ไม่ผูกมัดชี้ให้เห็นว่าความรักไม่เพียงเกี่ยวข้องกับสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละยุคสมัย แต่พื้นที่ก็มีส่วนก่อให้เกิดความรักที่แตกต่างไป นักวิชาการตะวันตก ดังเช่น เกออร์ก ซิมเมล (Georg Simmel) และสตีฟ พายล์ (Steve Pile) ชี้ให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่เมืองกับความรู้สึกนึกคิดของผู้คนที่อาศัยอยู่ในเมืองซึ่งนำไปสู่ความสัมพันธ์ชายหญิงที่ตื่นเงินและเปราะบาง ประกอบกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่นำไปสู่การเกิดขึ้นของมหานครใหม่ๆในทั่วทุกมุมโลก ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในมหานคร การพัฒนาในพื้นที่หนึ่งส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในอีกพื้นที่หนึ่งได้จากข้อมูลข่าวสารที่ไหลเวียนอย่างเสรีในยุคเทคโนโลยีการสื่อสารไร้พรมแดน อีกทั้งผู้ที่อาศัยในพื้นที่ต่างๆสามารถติดต่อถึงกันได้อย่างรวดเร็วและสะดวก ซิกมุนด์ บาวแมน (Zygmunt Bauman) เสนอว่าสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่แตกต่างจากอุดมคติของความรักโรแมนติก (Bauman 2003) กล่าวคือ การ

พัฒนาให้ทันสมัยก่อให้เกิดสภาวะการณ์ของความไม่จีรังยั่งยืน เพราะสิ่งต่างๆรอบตัวได้รับการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วจนยากจะตามได้ทัน สังคมมหานครที่สิ้นไหลและไม่หยุดนิ่งก่อให้เกิดความวิตกกังวลในการก้าวให้ทันและเป็นส่วนหนึ่งของความเจริญก้าวหน้าและทันสมัย จากแนวคิดของนักวิชาการเกี่ยวกับความสัมพันธ์ตื้นเขินในสังคมเมืองยุคโลกาภิวัตน์ และระบบเศรษฐกิจที่ส่งเสริมการตระหนักถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ความรักของชายหญิงจึงเป็นความสัมพันธ์ที่เปราะบางและมีแนวโน้มจะเป็นความสัมพันธ์ระยะสั้น ความสัมพันธ์ในรูปแบบนี้สามารถเริ่มต้นและสิ้นสุดได้ตามความพึงพอใจของปัจเจกบุคคล ในขณะที่ความรักโรแมนติกซึ่งถูกเชื่อมโยงกับการแต่งงานและการสร้างครอบครัวกลายเป็นพันธะผูกมัดและเป็นอุปสรรคที่ขัดขวางการเริ่มต้นความสัมพันธ์ครั้งใหม่

แนวคิดเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างเมืองกับผู้คนในเมืองชี้ให้เห็นอิทธิพลของระบบทุนนิยมที่ก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าต่างๆภายในเมือง และกำหนดวิถีชีวิตของผู้คนในเมืองอีกด้วย ความเจริญก้าวหน้าของเมืองใหญ่ในเอเชียก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าเกิดจากการพัฒนาของเศรษฐกิจตะวันตก เมืองใหญ่ปรากฏเป็นฉากในวรรณกรรมจึงชี้ให้เห็นด้านบวกของระบบทุนนิยม ดังเช่น การศึกษาวิถีชีวิตผู้หญิงในเมืองที่ปรากฏในวรรณกรรมของเกตุลีส บัวตุ้ม (2554) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเมืองเป็นพื้นที่ที่ส่งเสริมแนวคิดปัจเจกชนนิยมและการแสวงหาความก้าวหน้า ตัวละครใช้ชีวิตอยู่ในเมืองเพื่อแสวงหาความก้าวหน้า ถึงแม้สังคมชนบทจะเป็นสังคมในอุดมคติและตัวละครมีความสุขที่ได้กลับไปเยือน แต่ตัวละครก็เลือกใช้ชีวิตในเมืองเพราะต้องการยกระดับคุณภาพชีวิตและใช้ชีวิตอย่างอิสระ ภาพลักษณ์ของตัวละครหญิงเปลี่ยนแปลงไปจากบทบาทของภรรยาและแม่สู่ผู้หญิงทำงานนอกบ้าน การแสวงหาความก้าวหน้าในหน้าที่การงานทำให้การแต่งงานถูกเลื่อนออกไป และผู้หญิงยอมรับความสัมพันธ์แบบอยู่ก่อนแต่งได้ ภาพลักษณ์ของตัวละครหญิงอาจเป็นตัวแทนของวิถีชีวิตแบบเมืองที่แสดงให้เห็นการยอมรับความเปลี่ยนแปลงและไหลไปตามกระแสสังคมโดยปราศจากการคัดง้างกับอำนาจของทุนนิยม นอกจากการยอมรับวิถีชีวิตภายใต้อิทธิพลของเศรษฐกิจทุนนิยม(เกตุลีส บัวตุ้ม 2554) ผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาของเมืองเป็นประเด็นที่มีผู้สนใจศึกษาเป็นอันมาก ความเลวร้ายที่เกิดจากระบบทุนนิยมในพื้นที่เมืองชี้ให้เห็นการถูกกดทับและการถูกครอบงำโดยอิทธิพลของตะวันตก ดังเช่น การศึกษาของอารียา หุตินทะ (2539) กล่าวถึงภาพลักษณ์ของเมืองว่าเป็นพื้นที่ที่ขาดอากาศหายใจจากธรรมชาติเพราะอาคารบ้านเรือนที่ปลูกสร้างอย่างแออัด ภาพลวงตาของความศิวิไลซ์ เป็นโลกแห่งทุนนิยม คนที่อาศัยอยู่ในเมืองต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆและความป่วยไข้ทางจิตใจเนื่องจากวิถีชีวิตที่ต้องแก่งแย่งแข่งขันทำให้เกิดความเครียด และผู้คนในสังคมเมืองขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เมืองเป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยปัญหา เช่น สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม โสเภณี อาชญากรรม เป็นต้น นอกจากนั้น เมืองยังพื้นที่ที่ดึงดูดทรัพยากรมาจากพื้นที่อื่นๆซึ่งก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำของเมืองและพื้นที่อื่น(อารียา หุตินทะ 2539)

ประเด็นเกี่ยวกับเมืองที่ปรากฏในวรรณกรรมที่นำมากล่าวถึงข้างต้นเป็นตัวอย่างของการมุ่งนำเสนอให้เห็นสภาพสังคมเมืองและวิถีชีวิตภายใต้อิทธิพลของเศรษฐกิจ ผลการศึกษาข้างต้นจึงทำให้เห็นเมืองในแง่มุมของวิถีชีวิตที่อยู่ในกรอบที่กำหนดโดยระบบทุน รวมถึงการถูกกดทับจากอำนาจของระบบทุนนิยม อย่างไรก็ตาม นอกจากการเปิดรับกระแสการไหลบ่าของวัฒนธรรมตะวันตกภายใต้บริบทการพัฒนาให้ทันสมัยแล้ว วัฒนธรรมดั้งเดิมยังนำไปสู่การปะทะกันระหว่างวัฒนธรรมตะวันตกกับวัฒนธรรมตะวันออก ความย้อนแย้งที่เป็นผลมาจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมอาจทำให้กล่าวได้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้กับการต่อรองกับอิทธิพลของกระแสนิยมวัตถุในสังคมเมือง วรรณกรรมที่ใช้เมืองเป็นฉากหลักจึงน่าจะนำเสนอให้เห็นการถูกกดขี่ควบคู่ไปกับความพยายามในการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้อยู่รอดของผู้คนที่อาศัยอยู่ในเมือง รวมถึงการก่อร่างความสัมพันธ์ใกล้ชิดของชายหญิงที่แตกต่างจากรูปแบบความสัมพันธ์ในวรรณกรรมตะวันตกที่ใช้เมืองใหญ่เป็นฉากหลัก วรรณกรรมที่วิพากษ์พันธศัดเลื่อมมาศึกษาใช้ฉากหลักของเรื่องเป็นมหานครอันได้แก่ เชียงไฮ้ โตเกียว และกรุงเทพฯ เพราะทั้งสามเมืองเป็นตัวแทนของเมืองใหญ่ในเอเชียที่ได้รับการพัฒนาแบบตะวันตก และได้รับผลกระทบจากสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำจากวิกฤตเศรษฐกิจในเอเชียในช่วงทศวรรษ 1990 รวมถึงการมุ่งพัฒนาตามแนวคิดตะวันตกจนนำไปสู่การตั้งคำถามเกี่ยวกับตัวตนและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม กล่าวคือ วรรณกรรมที่มีฉากหลักเป็นย่านธุรกิจโตเกียวแสดงให้เห็นความย้อนแย้งระหว่างการพัฒนาแบบตะวันตกกับการสืบทอดค่านิยมดั้งเดิมของญี่ปุ่น นอกจากนี้ ญี่ปุ่นยังต้องประสบภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอยเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ประกอบกับการต้องเผชิญกับปัญหาภัยพิบัติบ่อยครั้ง ความสัมพันธ์ของตัวละครสะท้อนให้เห็นปัญหาไร้ที่ยึดเหนี่ยวจิตใจที่นำไปสู่การโยกย้ายความสัมพันธ์เพื่อเยียวยาจิตใจและการหันไปพึ่งพาธรรมชาติซึ่งเป็นวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของชาวญี่ปุ่น โครงเรื่องของวรรณกรรมดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่าเป็นการตอบโต้การเอาเปรียบและการแก่งแย่งแข่งขันในสังคมเมือง

สำหรับวรรณกรรมที่ใช้กรุงเทพฯ เป็นฉากหลัก การพัฒนาทางเศรษฐกิจดึงดูดแรงงานที่เดินทางเข้ากรุงเทพฯ และเปิดโอกาสในการยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม เศรษฐกิจที่มุ่งเน้นความเจริญทางวัตถุก่อให้เกิดวิถีชีวิตที่พุ่งเพื่อไปตามกระแสบริโภคนิยม อีกทั้งยังปรากฏการเอาเปรียบและกดขี่ข่มเหงในสังคม ความสัมพันธ์ของตัวละครชายหญิงได้นำเสนอให้เห็นความทารุณโหดร้ายที่ผู้คนในสังคมเมืองกระทำต่อกัน รวมถึงการต่อรองของผู้คนโดยการยอมรับและปรับตัวกับกระแสวัตถุนิยม ส่วนวรรณกรรมที่มีเชียงใหม่เป็นฉากหลักแสดงให้เห็นนโยบายการพัฒนาประเทศสู่อุตสาหกรรมในยุคหลังเหมาทำให้เชียงใหม่ได้รับการพัฒนาในฐานะเมืองศูนย์กลางทางการค้าและเศรษฐกิจแห่งหนึ่งของจีน การพัฒนาให้ทันสมัยส่งเสริมให้เชียงใหม่กลับมายิ่งใหญ่ดังที่เคยเป็นในยุคสาธารณรัฐ หากความเจริญรุ่งเรืองในอดีตเกิดจากการปะทะกันของวัฒนธรรมตะวันตกและ

ตะวันออก ในขณะที่การพัฒนาของเศรษฐกิจทุนนิยมทำให้กระแสวัฒนธรรมตะวันตกโดยเฉพาะกระแสบริโภคนิยมหลังไหลเข้าสู่เชียงใหม่ ความสัมพันธ์ชายหญิงในวรรณกรรมนอกจากจะสะท้อนให้เห็นความภาคภูมิใจของชาวเชียงใหม่ที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของเมืองที่มีประวัติศาสตร์อันรุ่งเรืองและการได้เป็นส่วนหนึ่งของความรุ่งโรจน์ในเชียงใหม่ยุคหลังเหมา ยังแสดงให้เห็นการโยกย้ายความสัมพันธ์แบบดั้งเดิมซึ่งอาจเชื่อมโยงได้กับการโยกย้ายชนบประเพณีจีน รวมทั้งสภาพสังคมที่ยึดมั่นกับอุดมการณ์สังคมนิยมในยุคเหมา

นอกจากนั้น งานเขียนที่เลือกมาศึกษายังเป็นของนักเขียนหญิงเป็นหลัก เพราะนักเขียนที่เลือกนำเสนอประเด็นเรื่องความรักมักเป็นผู้หญิงซึ่งเข้าใจกลุ่มผู้อ่านที่มักเป็นผู้หญิงเช่นกัน ดังที่กิตติเดณส์กล่าวว่าความรักถูกนำมาเชื่อมโยงกับผู้หญิง เพราะคุณลักษณะของผู้หญิงตามความคาดหวังของสังคมคือการเป็นผู้ที่ให้การทะนุถนอมและดูแลเอาใจใส่ดูแลผู้อื่น ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับบทบาทของภรรยาและแม่ ความรักจึงเกี่ยวพันกับมโนทัศน์ความเป็นหญิงและความเป็นแม่ ผู้หญิงถูกทำให้เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านอารมณ์ความรู้สึก ถึงแม้ผู้หญิงจะไม่ได้แต่งงานเพื่อทำหน้าที่ของภรรยาและแม่ แต่ความรักกลายเป็นส่วนหนึ่งของการเติมเต็มตัวตนของผู้หญิง อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาวรรณกรรมที่มีกรุงเทพฯ เป็นฉากหลักจะประกอบไปด้วยนักเขียนหญิงและชาย เนื่องจากนักเขียนชายที่เลือกมาศึกษาเป็นตัวแทนของกลุ่มชนชั้นกลางที่ดำรงชีวิตอยู่ในกรุงเทพฯ และยังมีผลงานโดดเด่นในการนำเสนอวิถีชีวิตของคนในเมืองใหญ่ โดยเฉพาะการตีแผ่อิทธิพลของวัฒนธรรมบริโภคนิยมที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตประจำวันในสังคมเมือง ประเด็นของทุนนิยมและบริโภคนิยมที่ปรากฏในงานเขียนทำให้มีผู้เลือกวรรณกรรมในกลุ่มนี้มาศึกษา ซึ่งมักมุ่งเน้นไปที่การกดทับมากกว่าการขัดแย้งหรือการต่อสู้กับอิทธิพลที่ครอบงำวิถีชีวิต อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ชายหญิงของนักเขียนชายที่เลือกมาอาจกล่าวได้ว่าแสดงให้เห็นความพยายามในการสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนและมั่นคง ซึ่งน่าจะเกิดจากการตระหนักถึงความกดดันจากสภาพสังคมเมืองจนนำไปสู่การปรับตัวเพื่อเอาตัวรอด

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ด้วยเหตุที่ความรักของชายหญิงเกิดจากการประกอบสร้างทางสังคมซึ่งทำให้ความหมายของความรักปรับเปลี่ยนตามบริบททางสังคม การศึกษานิยามของความรักจึงเกี่ยวพันกับประเด็นอื่นๆ อาทิ อัตลักษณ์ เพศวิถี และความสัมพันธ์เชิงอำนาจของชายหญิง ผู้วิจัยจึงศึกษาบทความวิจัยวิทยานิพนธ์ และหนังสือเพื่อประกอบการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ใกล้ชิดของชายหญิงในเมืองใหญ่ โดยได้แบ่งกลุ่มตามบริบทเมืองใหญ่ คือ โตเกียว เชียงใหม่ และกรุงเทพฯ การศึกษาความสัมพันธ์ของชายหญิงในโตเกียวมีวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตจำนวน 2 เล่ม สำหรับการศึกษาวรรณกรรมที่ใช้

เชียงใหม่เป็นฉากหลักมีวิทยานิพนธ์ระดับดุขฎฐิบัณทิต 1 เล่ม และหนังสือ 1 เล่ม และในส่วนของกรุงเทพฯซึ่งปรากฏในนวนิยายไทยมีบทความวิจัย 1 เรื่องและหนังสือ 1 เล่ม

ใน *Rewriting Japanese Women: Survivors, escapees and defeatists in the fiction of Banana Yoshimoto* (2008) ลอรา เอส สมิธ (Laura S. Smith) ศึกษาการสร้างอัตลักษณ์ของผู้หญิงญี่ปุ่นในงานเขียนของบานานาในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 โดยเสนอว่าผลงานของบานานานำเสนอประเด็นที่สำคัญคือ ผู้หญิงญี่ปุ่นในยุคปัจจุบันต้องเผชิญหน้ากับความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ แม้ประเทศญี่ปุ่นจะพัฒนาสู่ความทันสมัยและเปิดรับค่านิยมของตะวันตก แต่ค่านิยมดั้งเดิมเกี่ยวกับบทบาททางเพศในสังคมญี่ปุ่นยังคงไม่เปลี่ยนแปลงไป ผู้หญิงยังถูกคาดหวังให้ทำหน้าที่ภรรยาและแม่ที่ทุ่มเทและเสียสละเพื่อครอบครัว ความเป็นแม่ซึ่งเกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ภายในบ้านทำให้แม่มีความสำคัญต่อครอบครัวและต่อประเทศ โดยเฉพาะบทบาทในการให้กำเนิดและดูแลลูกซึ่งจะเติบโตขึ้นมาเพื่อเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศ ความคาดหวังของสังคมนำไปสู่การทำหน้าที่ของแม่ทุ่มเทความรักและการดูแลเอาใจใส่ลูกอย่างใกล้ชิด ในส่วนของบทนำสมิธได้นำแนวคิดของทาเคโอดอย (Takeo Doi) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาชาวญี่ปุ่นมาอธิบายอิทธิพลของความเป็นแม่ที่มีต่อสังคมญี่ปุ่น กล่าวคือ ความรักของแม่มีบทบาทสำคัญต่อความคิดและพฤติกรรมซึ่งได้สร้างให้เกิดลักษณะโดดเด่นที่สำคัญประการหนึ่งของชาวญี่ปุ่น โดยความรักของแม่ก่อให้เกิดมารยาททางสังคมที่ให้ความสำคัญกับความต้องการของผู้อื่น ความรักของแม่นำไปสู่อาามาเอะ (Amae) ซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกับความปรารถนาของมนุษย์ที่จะได้รับการพะเน้าพะนอและการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด (Indulgent love) ความคาดหวังดังกล่าวสามารถเห็นได้จากการที่ชาวญี่ปุ่นตระหนักว่าเป็นหน้าที่ของเจ้าบ้านในการต้อนรับและให้ความสะดวกสบายแก่ผู้มาเยือนอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ ความกลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาวญี่ปุ่นก็เกิดจากอาามาเอะด้วยเช่นกัน ดังจะเห็นได้ในความเป็นกลุ่มก้อนทางสังคม (Groupism) ในญี่ปุ่น ผู้ที่อาวุโสกว่าจะต้องอุปถัมภ์ผู้ที่อยู่ในสถานภาพที่ด้อยกว่าในกลุ่มของตน ในขณะที่ผู้ที่มีสถานภาพด้อยกว่าก็ต้องให้การสนับสนุนผู้ที่ให้การอุปถัมภ์ตนเองเช่นกัน การอุปถัมภ์ค้ำชูซึ่งกันและกันภายในกลุ่มอาศัยแนวคิดเรื่องการให้การดูแลเอาใจใส่ความต้องการของผู้อื่นเป็นสำคัญ ระบบดังกล่าวนำไปสู่ความกลมเกลียวและสามัคคีของชาวญี่ปุ่น

ความปรารถนาที่จะได้รับการดูแลเอาใจใส่ดังกล่าวมีอิทธิพลต่อรูปแบบความสัมพันธ์ใกล้ชิดในสังคมญี่ปุ่นด้วย ดังเช่น ความสัมพันธ์ของสามีภรรยาผู้จะทำหน้าที่ถ่ายทอดแนวคิดนี้ต่อรุ่นลูกหลานของตน การดูแลเอาใจใส่ผู้อื่นและความปรารถนาที่จะได้รับการปฏิบัติในแบบเดียวกันเป็นค่านิยมที่แสดงให้เห็นความมีไมตรีจิตระหว่างกัน ดังจะเห็นได้จากการแบ่งปันอาหารและการเสิร์ฟน้ำชา ความสัมพันธ์ใกล้ชิดเป็นความคาดหวังที่จะได้รับการดูแลเอาใจใส่และการพึ่งพาทางจิตใจ

ความสัมพันธ์ที่มีความใกล้เคียงกับความรักและความอบอุ่นที่แม่มีให้กับลูกจะเป็นความสัมพันธ์ที่มีความลึกซึ้ง และหากไม่สามารถเป็นได้ตั้งต้นแบบความสัมพันธ์แม่ลูก ความสัมพันธ์ใกล้ชิดดังกล่าวจะเป็นความสัมพันธ์ที่ตื้นเขิน ด้วยอิทธิพลของความรักของแม่ลูกในสังคมญี่ปุ่นทำให้สมิธสรุปว่าในงานของบานานาความรักก็เป็นความปรารถนาที่จะได้รับการดูแลเอาใจใส่ดังเช่นที่ตัวละครเคยได้รับความรักอย่างไร้เงื่อนไขจากแม่

ใน *Spiritual Recovery in Yoshimoto Banana's Works* (2013) ของโยโกะ โอคาวะ (Yoko Okawa) ซึ่งศึกษาผลงานของบานานา โยชิโมโตะ ตั้งแต่ค.ศ. 1987 ถึงค.ศ. 2005 ซึ่งให้เห็นว่าการสูญเสียเป็นประเด็นที่ปรากฏในงานเขียนของบานานาตั้งแต่ช่วงแรกๆของการผลิตผลงาน การสูญเสียบุคคลสำคัญส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตและความสัมพันธ์ของตัวละคร โอคาวะได้แบ่งผลงานของบานานาออกเป็นสองช่วง กล่าวคือ โครงเรื่องในช่วงแรกแสดงให้เห็นการแสวงหาหนทางในการเยียวยาความสูญเสีย การแสวงหาหนทางเยียวยาจิตใจนี้สามารถนำมาเชื่อมโยงกับประเด็นการศึกษาเรื่องการโหยหาอดีต กล่าวคือ ตัวละครของบานานาหลีกเลี่ยงหนีกระแสวัฒนธรรมโมโตเกียวและกลับไปพึ่งพิงธรรมชาติเพื่อใช้เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ โอคาวะเสนอว่าการสูญเสียนั้นสอดคล้องกับความหวาดหวั่นที่เกิดจากภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่ซึ่งไม่เพียงส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ แต่ยังรวมถึงวิถีชีวิตที่สะดวกสบายจากความเจริญก้าวหน้าเชิงวัตถุ โดยการพัฒนาทางเศรษฐกิจในช่วงทศวรรษ 1990 ทำให้ราคาหุ้นและอสังหาริมทรัพย์เพิ่มสูงอย่างมากแต่ก็นำไปสู่ความล่มสลายของระบบเศรษฐกิจหรือภาวะฟองสบู่แตกที่เกิดขึ้นหลังปี ค.ศ. 1992 นอกจากวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในญี่ปุ่นแล้ว เหตุการณ์แผ่นดินไหวในปี ค.ศ. 1995 ยังเป็นเหตุการณ์สำคัญที่น่าจะส่งผลให้บานานานำเสนอประเด็นการเยียวยาความสูญเสีย

ในงานเขียนของบานานาที่เลือกมาศึกษาซึ่งเขียนขึ้นในช่วงหลังจากการวิจัยชิ้นนี้ของโอคาวะ บานานายังคงใช้พลังของธรรมชาติในการเยียวยา แต่อาจเป็นการด่วนสรุปเกินไปหากจะกล่าวว่ามีบาดแผลในจิตใจของตัวละครได้รับการเยียวยาแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าการเกิดโศกนาฏกรรมที่เกิดจากอุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์และภัยพิบัติทางธรรมชาติในปี ค.ศ. 2011 เป็นปัจจัยสำคัญซ้ำเติมปัญหาไว้ที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้รุนแรงมากขึ้น ใน *The Lake* ซึ่งเป็นผลงานที่ตีพิมพ์ปี ค.ศ. 2013 ตัวละครถูกสร้างให้มีบาดแผลในจิตใจที่ซับซ้อนมากขึ้น ตัวละครชายหญิงแสดงความไม่มั่นคงและความหวาดวิตกในจิตใจ การโหยหาธรรมชาติและความสัมพันธ์ใกล้ชิดเป็นเพียงกระบวนการช่วยเยียวยาความบอบช้ำทางจิตใจเท่านั้น

วิทยานิพนธ์เรื่อง *ความเป็นหญิงจีนในนวนิยายของนักเขียนสตรีในยุคหลังเหมา (2543)* อัชมา มหาพสุธานนท์ ศึกษางานวรรณกรรมของนักเขียนสตรีจีนในยุคหลังเหมา งานวรรณกรรมที่คัดเลือกมาศึกษาในบทที่ 4 ยุคดอกไม้ไหวตามลมใช้มหานครเซี่ยงไฮ้เป็นฉากของเรื่องมีจำนวน 2 เล่ม คือ *Shanghai's Baby* (1999) ของ เว่ย ฮู่ย (Wei Hui) กับ *Candy* (2000) ของเหมียนเหมียน (Mian Mian) วรรณกรรมกล่าวถึงอารมณ์ความรู้สึกส่วนตัวหรือประเด็นต้องห้ามของสังคมดังเช่น ความปรารถนาทางเพศ การติดสารเสพติด และการใช้ชีวิตเสเพล อัชมาตั้งข้อสังเกตว่านักเขียนสตรีในช่วงทศวรรษ 1990 ถึงต้นศตวรรษที่ 20 ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก ประสบการณ์ส่วนตัว และเพศวิถีอย่างเปิดเผย เพื่อตอบโต้แนวคิดยุคเหมาที่ความรู้สึกส่วนตัวถูกกดทับภายใต้อุดมการณ์การทำเพื่อส่วนรวม การผสมผสานเพศวิถีกับเรื่องเล่าประสบการณ์ส่วนตัวเป็นการเปิดพื้นที่เพื่อยืนยันตัวตน ต่อรองและประกอบสร้างอัตลักษณ์ การเปิดเผยเพศวิถีเป็นการทำความเข้าใจความปรารถนาของตนเองและใช้ผู้ชายเป็นเครื่องมือเพื่อตอบสนองความปรารถนาที่ตนไม่รู้จักดี นอกจากนี้ ด้วยเหตุที่ทั้งเว่ย ฮู่ยและเหมียนเหมียน เป็นนักเขียนสตรีที่เกิดในช่วงต้นทศวรรษ 1970 ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศจีนเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ระบบทุนนิยมและเปิดประเทศอย่างเสรีแล้ว และทั้งสองยังใช้ชีวิตอยู่ในเมืองใหญ่ งานเขียนจึงนำเสนอภาพผู้หญิงที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตก อยู่ในกระแสนิยมวัตถุ และวัฒนธรรมบริโภคนิยม ความเปลี่ยนแปลงของสังคมจีนในยุคหลังเหมาและภูมิหลังของนักเขียนมีอิทธิพลสำคัญต่อการนำเสนอตัวละครหญิงในวรรณกรรม กล่าวคือ ตัวละครปล่อยตนเองไปตามกระแสบริโภคนิยมที่สามารถเป็นเจ้าของสิ่งต่างๆได้ตามความปรารถนา และก็ยอมให้ตนเองตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่ต้องตกเป็นเบี้ยล่างของชายชาวตะวันตกซึ่งเป็นพฤติกรรมที่น่าจะมีสาเหตุมาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพสังคมและกระแสความคิดที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเขตเศรษฐกิจพิเศษโดยเฉพาะเซี่ยงไฮ้ นอกจากนี้ ตัวละครยังมีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นการตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของกระแสบริโภคนิยม อันได้แก่ การให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์ภายนอก สิ่งที่มองเห็นได้เด่นชัด และการเปลี่ยนแปลงรูปลักษณ์ไม่หยุดนิ่ง ตัวละครชื่นชอบวิถีชีวิตที่หรูหราและความสุขจากเพศรสมากกว่าหน้าที่ของพลเมือง จริยธรรม หรือ ศีลธรรม อีกทั้งตัวละครยังหมกมุ่นอยู่กับการค้นหาตัวตนจนนำไปสู่อารมณ์เศร้าสร้อยและมองโลกในแง่ร้าย

ความรักก็สัมพันธ์กับวิถีชีวิตภายใต้อิทธิพลของกระแสบริโภคนิยม โดยความรักเน้นที่ความปรารถนาที่จะครอบครอง ตอบสนองความสุขทางประสาทสัมผัส อารมณ์ที่หลากหลายและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยไม่สนใจหลักการ กฎเกณฑ์ และหลักธรรมอันใด ความรักจึงเป็นสินค้าที่เชิดหน้าชูตา เปิดโอกาสให้แสดงความปรารถนา เกิดและพัฒนาอย่างรวดเร็ว เพื่อจะแสวงหาความแปลกใหม่ต่อไป ความสัมพันธ์แบบอยู่ก่อนแต่งได้รับอิทธิพลจากตะวันตก เป็นการปรับตัวเข้ากับกระแสบริโภคนิยมที่เน้นการครอบครองและความเร็วเป็นหลัก ในขณะที่เดียวกันความรักในยุคบริโภคนิยมก่อให้เกิด

ความสับสนทางจิตวิญญาณได้เช่นกัน ดังเช่นตัวละครหลักในนวนิยายของเหมียนเหมียน ซึ่งเป็นเด็กสาวที่มีการศึกษาน้อยและไม่มีภูมิหลังที่จะเป็นเครื่องค้ำกัน ซึ่งทำให้ต้องตกเป็นเหยื่อของกระแสบริโภคนิยม การนำเสนอวิถีชีวิตและความรักที่แตกต่างจากความรักโรแมนติกสะท้อนให้เห็นอิทธิพลของขงจื้อที่ทำให้นักเขียนตระหนักถึงหน้าที่ของผู้ที่รู้เท่าทันที่จะต้องทำหน้าที่เตือนผู้ที่ยังปล่อยให้ตนเองหลงไปกับกระแสบริโภคนิยม

ในหนังสือเรื่อง *When True Love Came to China* (2015) ลินน์ ปัน (Lynn Pan) กล่าวถึงนิยามความรักโรแมนติกที่เริ่มเป็นที่รู้จักในประเทศจีนในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 และแพร่หลายอย่างมากในเซี่ยงไฮ้ซึ่งเป็นเมืองที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตกมากที่สุดเมืองหนึ่งของจีน เซี่ยงไฮ้เป็นแหล่งของการตีพิมพ์หนังสือ นิตยสาร และหนังสือแปล สื่อสิ่งพิมพ์เหล่านี้มีบทบาทในการเผยแพร่นิยามความรักโรแมนติก ปันเสนอว่าในช่วงปีค.ศ.1920 ผู้มีการศึกษาและปัญญาชนเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ที่คุ้นเคยกับนิยามความรักของตะวันตก และเนื่องจากเหล่าปัญญาชนเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในประเทศจีน ความรักโรแมนติกจึงเข้ามามีบทบาทในการปรับเปลี่ยนทัศนคติของชาวจีนที่มีต่อความสัมพันธ์ใกล้ชิด ความสัมพันธ์ทางเพศ และการแต่งงาน การศึกษาของปันชี้ให้เห็นอิทธิพลของความรักโรแมนติกที่ชักนำไปสู่ความสัมพันธ์ชายหญิงที่แตกต่างไปจากจารีตประเพณีจีน กล่าวคือ ความรักโรแมนติกเป็นจุดเริ่มต้นของความรักเสรี (Free love) ในสังคมจีน ทั้งที่ก่อนหน้านี้ศตวรรษที่ 20 ความสัมพันธ์แบบคลุมถุงชนซึ่งเกิดจากการจับคู่ชายหญิงตามความเห็นชอบของพ่อแม่เป็นความสัมพันธ์แบบเดียวที่ได้รับการยอมรับในสังคม ปันกล่าวถึงนิยามของความรักเสรีว่าเป็นความสัมพันธ์ชายหญิงที่เกิดจากความสมัครใจและเป็นการปฏิวัติรูปแบบความสัมพันธ์ที่เคยจำกัดอยู่ภายในกรอบแนวคิดความสัมพันธ์ของขงจื้อ สืบเนื่องจากแนวคิดของขงจื้อถูกทำให้เสื่อมความสำคัญลงพร้อมกับการเปิดรับแนวคิดของตะวันตก ความสัมพันธ์ชายหญิงแบบคลุมถุงชนค่อยๆ เลือนหายไปพร้อมกับการเกิดใหม่ของความสัมพันธ์ที่มุ่งเน้นอิสระเสรีและความพึงพอใจของบุคคล

อย่างไรก็ดี ปันชี้ให้เห็นด้วยว่านิยามความรักโรแมนติกไม่สามารถเข้ามาแทนที่ความสัมพันธ์แบบจารีตได้ เพราะเมื่อเอ่ยถึงความรักก็จะเกี่ยวพันกับค่านิยมอื่นๆ ของจีน ดังเช่นค่านิยมเกี่ยวกับสถานภาพทางเพศของชายที่สูงกว่าหญิงและความสัมพันธ์นอกสมรส นอกจากนี้ นิยามความรักโรแมนติกยังมีอิทธิพลจำกัดอยู่ในวงแคบ อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี ค.ศ.1945 ซึ่งพรรคคอมมิวนิสต์เข้ามามีอำนาจ อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกถูกจำกัดเพื่อทำให้เกิดเป็นความบริสุทธิ์ทางวัฒนธรรมและชาวจีนถูกเรียกร้องให้เสียสละตนเองเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศ ความรักโรแมนติกถูกโจมตีว่าทำให้ชายและหญิงหมกมุ่นอยู่กับตนเอง ในขณะที่เดียวกันความสัมพันธ์ที่ได้รับ

การสนับสนุนคือ ความสัมพันธ์ที่ชายและหญิงที่มุ่งเน้นบทบาทหน้าที่ของชายและหญิงต่อการสร้างชาติซึ่งมีความสำคัญเหนือกว่าอารมณ์ความรู้สึกส่วนตัว

ถึงแม้ปิ่นจะเสนอว่าความรักโรแมนติกไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมจีน รวมทั้งการปกครองที่ต่อต้านอิทธิพลของตะวันตก แต่งานเขียนของอีลิ้น ฉาง (Ellien Chang) ที่ปิ่นยกมาแนะนำให้เห็นอีกแง่มุมหนึ่งของความสัมพันธ์ใกล้ชิดในช่วงกลางทศวรรษ 1990 ตัวละครหลักพยายามสร้างความสัมพันธ์ที่เกิดจากความรักเสรี และยิ่งสภาพสังคมในเซี่ยงไฮ้แตกต่างจากไปจากช่วงบุกเบิกของความรักโรแมนติกในศตวรรษที่ 20 การศึกษาความรักในมหานครเซี่ยงไฮ้ในต้นศตวรรษที่ 21 จึงเป็นการศึกษาต่อจากการศึกษาของปิ่น เพราะอิทธิพลของการพัฒนาแบบตะวันตกได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวกับชนชั้นและเพศสภาพซึ่งน่าจะทำให้เห็นรูปแบบความสัมพันธ์ชายหญิงที่แตกต่างไปจากชนบโรแมนติกหรือความสัมพันธ์ใกล้ชิดในสังคมจีนในช่วงเวลาที่ผ่านมาด้วย

ในบทความเรื่อง *วัฒนธรรมบริโภคนิยมในพื้นที่เมือง: บทวิเคราะห์วรรณกรรมไทยร่วมสมัย* สรุเดช โชติอุดมพันธ์ ศึกษาความเกี่ยวพันของวัฒนธรรมบริโภคนิยมและพื้นที่เมืองซึ่งปรากฏอยู่ในวรรณกรรมไทยร่วมสมัย ผู้วิจัยเสนอว่าเมืองเป็นพื้นที่หลักที่รองรับกระแสวัฒนธรรมจากภายนอก ซึ่งนำไปสู่การปะทะกันระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมกับวัฒนธรรมใหม่ กรุงเทพฯนับได้ว่าเป็นพื้นที่ที่รองรับการหลั่งไหลเข้ามาของวัฒนธรรมแบบทุนนิยมของตะวันตก ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและสม่ำเสมอในพื้นที่เมือง บทความจึงมุ่งศึกษาลักษณะการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางเศรษฐกิจ วิถีชีวิต และแบบแผนการบริโภคในวรรณกรรมที่ใช้เมืองเป็นฉากหลัก อันได้แก่ เรื่องสั้น “ผีในบ้าน” ของกนกพงศ์ สงสมพันธ์ “เพลิงรัก ลานแค้น” ของปริทรรศ หุตุตถกุล และนวนิยายขนาดสั้นเรื่อง “หมานคร” ของคายนุช ผลของการศึกษาเผยให้เห็นว่าบ้านมิใช่เพียงที่อยู่อาศัย แต่ยังแสดงให้เห็นสถานภาพทางสังคมของผู้ครอบครอง บ้านกลายเป็นมาตรวัดสภาพจิตใจและความสุขของชีวิต คู่ ความรักจึงไม่ใช่เรื่องบริสุทธิ์ที่หลุดพ้นจากกระแสบริโภคนิยม ในขณะที่ห้างสรรพสินค้าเป็นพื้นที่ที่สื่อให้เห็นว่าสินค้าไม่ถูกวัดมูลค่าที่ประโยชน์ใช้สอย แต่เป็นนัยแฝงที่สินค้าเหล่านั้นเชื่อมโยงถึงเพื่อให้ผู้บริโภคเกิดกิเลสตัณหาจากเพียงแค่เดินชมสินค้า อย่างไรก็ตาม วรรณกรรมก็แสดงให้เห็นแง่บวกของวิถีชีวิตที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของวัฒนธรรมบริโภคนิยม ดังเช่นใน “หมานคร” การยอมรับว่าวิถีชีวิตในเมืองไม่อาจหลุดพ้นจากการครอบงำของวัฒนธรรมบริโภคนิยมและยอมเข้าสู่ระบบดังกล่าวทำให้ตัวละครชายพัฒนาความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับตัวละครหญิง ความรักถูกนำมาใช้เป็นสิ่งที่ต่อรองกับการทำลายคุณค่าความเป็นมนุษย์ในกระแสบริโภคนิยม นอกจากความรักแล้ว ความฝันและความหวังก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ตัวละครค้นพบ การเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อกองขยะซึ่งเป็นเศษซากที่หลงเหลือของการบริโภคสินค้าอย่างต่อเนื่องให้เป็นสิ่งที่สวยงามและเป็นพื้นที่ที่ตัวละครสามารถใช้ชีวิตร่วมกันนำเสนอให้

เห็นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่อวัฒนธรรมบริโภคนิยม และเป็นการเชื้อเชิญให้ผู้อ่านมองหาความสวยงามในวัฒนธรรมบริโภคนิยมด้วยเช่นกัน

ในหนังสือเรื่อง *อ่านเมือง เรื่องคนกรุง: วรรณกรรม วิถีความสัมพันธ์ และภาพแทนของพื้นที่* สุรเดช โชติอุดมพันธ์ศึกษาความเป็นเมืองและวิถีชีวิตของคนในเมืองที่ปรากฏในวรรณกรรมไทยร่วมสมัย การศึกษาได้ชี้ให้เห็นว่าการขยายตัวของเมืองเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมโลกทัศน์ของนักเขียนร่วมสมัยที่มักพักอาศัยอยู่ในเมืองใหญ่ๆ ตัวละครและความสัมพันธ์ของตัวละครในวรรณกรรมแสดงให้เห็นความเกี่ยวพันของวิถีการดำรงชีวิตกับระบบทุนนิยม ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจากการมุ่งพัฒนาไปสู่ความเจริญก้าวหน้าและทันสมัย รวมทั้งกระแสโลกาภิวัตน์ที่เชื่อมโยงผู้คนต่างเชื้อชาติเข้ากับความเป็นสากลในฐานะประชากรโลก นอกจากนี้ตัวละครจะชี้ให้เห็นอิทธิพลของเมืองที่มีต่อผู้คนในเมืองแล้ว ตัวละครซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นผลิตผลของเมืองก็เผยให้เห็นภาพลักษณ์ของเมืองในหลากหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นมิติทางเศรษฐกิจซึ่งกรุงเทพฯ เป็นพื้นที่ของการบริโภค มิติของพื้นที่แห่งการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัตน์ และมิติของความเป็นไทยที่เกิดจากภาพเหมารวมของชาวตะวันตก

ในส่วนของการวิเคราะห์วรรณกรรมกับสัมพันธ์ภาพของคนเมือง วรรณกรรมได้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ที่มีลักษณะของการลดทอนชนบและความสัมพันธ์ที่แตกต่างหลากหลาย ในเรื่องสั้น “วิกัล วิกาล” อุทิศ เหมะมูลได้นำเสนอความสัมพันธ์ของบทบาทชายหญิงที่เปลี่ยนแปลงไปในสังคมปัจจุบัน ตัวละครชายมีพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับชนบของอุดมการณ์ปีศาจไปโดยที่คาดหวังให้ชายเป็นผู้นำในความสัมพันธ์ โดยการสยบสมยอมให้กับภรรยาและยอมเป็นผู้ตาม ความสัมพันธ์ของตัวละครชายหญิงใน “วิกัล วิกาล” ทำให้กล่าวได้ว่าความเป็นปัจเจกบุคคลที่สูงทำให้ตระหนักถึงสิ่งที่ตนเองต้องการจากความสัมพันธ์ และพื้นที่เมืองก็อนุญาตให้รูปแบบความสัมพันธ์ที่แตกต่างจากชนบของการแต่งงานที่มีฝ่ายชายเป็นผู้นำเกิดขึ้นได้ ในขณะที่ในเรื่อง “ละครคนเมือง” ตัวละครหญิงตอบโต้ชนบความสัมพันธ์ที่ฝ่ายชายต้องเป็นผู้นำ โดยการเลือกชายผู้ที่จะมาเป็นคู่ครองด้วยตนเอง อีกทั้งยังตัดสินใจอยู่เป็นโสด เมื่อเธอได้ทำการทดสอบและเห็นว่าชายหนุ่มที่สนใจเธอให้ความสำคัญกับทรัพย์สินสมบัติมากกว่าจะมีความจริงใจให้กัน นอกจากนั้น ในการวิเคราะห์วรรณกรรมยังชี้ให้เห็นการปฏิเสธความรักโรแมนติกที่ชักนำไปสู่การแต่งงาน โดยการนำเสนอให้เห็นว่าความรักโรแมนติกกับการครองคู่ นั้นมักจะไม่ได้ดำเนินไปด้วยกัน ในเรื่องสั้น “My Funny Valentine” ความรักโรแมนติกแยกออกจากความสัมพันธ์ทางเพศ ตัวละครชายหญิงรักกันแต่สถานการณ์และความผูกพันในชีวิตทำให้ทั้งคู่ไม่สามารถอยู่ด้วยกันได้ และในเรื่องสั้น “กฎแห่งคู่แปด” นำเสนอให้เห็นปัญหาของความรักที่เกิด

จากการรักไม่เป็น เนื่องจากการตระหนักถึงความเป็นปัจเจกบุคคลทำให้ผู้คนในเมืองสูญเสียความสามารถที่จะรับอีกคนหนึ่งเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต

1.3 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

- 1.3.1 วิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับความรัก ความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง และการโยยหาอดีตที่เกิดขึ้นในมหานครในวรรณกรรมเอเชียร่วมสมัย
- 1.3.2 ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับมหานครในบริบทโลกาภิวัตน์ เศรษฐกิจทุนนิยม และบริโภคนิยม

1.4 สมมติฐานในการวิจัย

ความรักมิได้เป็นเพียงอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์เท่านั้น แต่ยังผ่านกระบวนการประกอบสร้างทางสังคม ความหมายของความรักจึงเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย วรรณกรรมเอเชียร่วมสมัยที่เลือกมาศึกษาสะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและความหมายของความรักและความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงในมหานคร ความรักในมหานครเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่มีความอ่อนแอ กล่าวคือ บริบทโลกาภิวัตน์ เศรษฐกิจทุนนิยม และบริโภคนิยม ประกอบกับอิทธิพลของสื่อและเทคโนโลยีก่อให้เกิดความห่างเหิน ความสัมพันธ์ที่แปลกแยก ความสัมพันธ์ที่ไม่ผูกมัด และความรักที่ลื่นไหล (Liquid love) ตามนิยามของซิกมุนท์ บาร์แมน (Zygmunt Bauman) แต่ในขณะเดียวกันชาวมหานครก็ยังคงโยยหาความรักแบบโรแมนติกซึ่งเน้นเรื่องอารมณ์ความรู้สึก ความมั่นคง และความยั่งยืน

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

ผู้วิจัยเสนอผลการวิจัยโดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 1.5.1 ศึกษาแนวคิดมหานครและบริบทที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรม
- 1.5.2 ศึกษาวรรณกรรมของนักเขียนเอเชียร่วมสมัยที่เกี่ยวกับความรัก ความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง และการโยยหาอดีตที่เกิดขึ้นในมหานคร
- 1.5.3 วิเคราะห์ความหมายของความรัก ความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง และการโยย

หาอดีตที่เกิดขึ้นในมหานครในวรรณกรรม

- 1.5.4 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล รายงานผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1.6 ขอบเขตการวิจัย

นวนิยายที่ใช้โตเกียวเป็นฉากหลัก ได้แก่

- 1.6.1 *The Lake* (2013) โดย บานานา โยชิโมโต (Banana Yoshimoto)
 1.6.2 *Manazuru* (2006) โดย ฮิโรมิ คาวาคามิ (Hiromi Kawawami)
 1.6.3 *Strange Weather in Tokyo* (2012) โดย ฮิโรมิ คาวาคามิ (Hiromi Kawawami)

นวนิยายที่ใช้เซี่ยงไฮ้เป็นฉากหลัก ได้แก่

- 1.6.4 ชุดรวมเรื่องสั้น *White Michelia* (2014) โดย ปัน เซียงลี่ (Pan Xiangli)
 - “The Way of Her Fragrance”
 - “Lady Boss”
 1.6.5 ชุดรวมเรื่องสั้นขนาดยาว *Beautiful Days* (2014) โดย เต็ง เซียวหลาน (Teng Xiaolan) อันได้แก่ “Beautiful Days” และ “A Riot of Brilliant Purple and Tender Crimson”
 1.6.6 ชุดรวมเรื่องสั้นขนาดยาว *Between Confidantes* (2014) โดยเฉิน ตานเหยียน (Chen Danyan) ได้แก่ “Between Confidantes”

นวนิยายที่ใช้กรุงเทพฯเป็นฉากหลัก ได้แก่

- 1.6.7 *โปรดจงโอบกอดฉันเอาไว้* (2555) โดยปรีดี หงษ์สดัน
 1.6.8 นวนิยายชุดวงร่ำวในเงาน้ำ (2557)
 - เพลงใบไม้ โดย แชค้ำ ปิณณะศักดิ์
 - รอยวารี โดย กนกวลี พจนปกรณ์
 - แหวนพระจันทร์ โดย อรุดา โควินท์
 1.6.9 ชุดรวมเรื่องสั้น *ไม่ย้อนคืน* (2551) โดย อุทิศ เหมะมูล
 - “วันนั้น”

- “ต่าง”
- “สิ่งที่เกิดขึ้นกับคนทั้งสอง”,
- “ในฝันของเธอ”
- “ไม่ย้อนคืน”

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับความรัก ความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง และ การโยยหาอดีตที่เกิดขึ้น
ในมหานครในกระแสโลกาภิวัตน์ เศรษฐกิจทุนนิยม และบริโภคนิยม

บทที่ 2

บนเส้นทางแห่งการพัฒนาสู่มหานครในยุคโลกาภิวัตน์

มหานครเป็นพื้นที่ที่สำคัญซึ่งแสดงให้เห็นปรากฏการณ์ทางสังคม การเมือง และวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์ ระบบตลาดเสรีสนับสนุนให้เกิดการไหลเวียนของเงินทุนและสินค้าข้ามพรมแดนของชาติ ความพร้อมทางด้านเงินทุน รวมทั้งการเป็นแหล่งตลาดขนาดใหญ่จากประชากรในมหานครนอกจากจะดึงดูดกลุ่มนักลงทุนให้เข้ามาดำเนินธุรกิจแล้ว ผู้คนหลากหลายเชื้อชาติ ชนชั้น และการศึกษาต่างก็หลั่งไหลเข้าสู่พื้นที่เมือง เพื่อใช้ประโยชน์จากสาธารณูปโภคต่างๆ ที่ทันสมัยและมีให้บริการเรื่อยไป ประกอบกับความเจริญทางเทคโนโลยีซึ่งสามารถเชื่อมโยงผู้คนจากทั่วทุกมุมโลกเข้าด้วยกันผ่านการติดต่อสื่อสารที่สะดวกและรวดเร็ว การไหลเวียนของความรู้ เงินทุน และวัฒนธรรมนี้เองที่น่าจะกระแสความเป็นสากลซึ่งอยู่ภายใต้รูปแบบของการพัฒนาให้ทันสมัยหลังไหลเข้าสู่มหานคร มหานครจึงเป็นพื้นที่แข่งขันเพื่อแย่งชิงอำนาจในการนิยามพื้นที่เมืองระหว่างความเป็นสากลและความเป็นพื้นถิ่นเพื่อป้องกันการกลืนกินทางวัฒนธรรม และผลของการปะทะกันระหว่างวัฒนธรรมสมัยใหม่กับความเป็นพื้นถิ่นนำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของชาวมหานครให้สอดคล้องกับสภาพความหลากหลายทางวัฒนธรรม

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับเมืองและความสัมพันธ์ในเมือง

2.1.1 เศรษฐกิจทุนนิยม วิถีชีวิต และสัมพันธ์ภาพแบบเมือง

มหานครได้แสดงให้เห็นว่าความเจริญก้าวหน้าของเศรษฐกิจก่อให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ ตามมา ใน *The Global City: New York, London, Tokyo* (1991) เซสกี เซสเซน (Saskia Sassen) นักสังคมวิทยาชาวอเมริกันเสนอว่าลอนดอน นิวยอร์ก และโตเกียวเป็นมหานครของโลก (Global city) ลักษณะสำคัญที่มหานครข้างต้นมีร่วมกัน คือ การเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจโลก การพัฒนาทางเศรษฐกิจทำให้มหานครในช่วงปลายศต.ที่ 20 เป็นแหล่งตลาดของสินค้าและบริการขนาดใหญ่ของโลก มหานครจึงเป็นที่ตั้งของหน่วยงานหรือองค์กรธุรกิจ ดังเช่น ตลาดหุ้น ธนาคาร และบริการต่างๆ ที่สนับสนุนการดำเนินธุรกิจ เซสเซนกล่าวว่าการไหลเวียนของข้อมูลและทุนข้าม

ข้อจำกัดของพรมแดนทางกายภาพและระเบียบกฎเกณฑ์ที่สัมพันธ์กับภูมิศาสตร์ในการจัดการด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ดังนั้นพลวัตในมหานครจึงแตกต่างไปจากเมืองใหญ่ในช่วงศตวรรษก่อนหน้านี้ ความแตกต่างดังกล่าวเกี่ยวพันกับการทวีความสำคัญของบริษัทข้ามชาติที่ดำเนินธุรกรรมทางเศรษฐกิจข้ามพรมแดนทางภูมิศาสตร์ ซึ่งก่อให้เกิดเป็นเครือข่ายความสัมพันธ์ที่มุ่งเน้นไปทางความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างมหานครกับพื้นที่เมืองอื่นๆ (Sassen 2001)

นอกจากนั้น เซสเซนยังให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของตลาดทุนของโลกและความเหลื่อมล้ำที่สัมพันธ์กับบทบาทของมหานครที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจโลก โดยเซสเซนได้กล่าวถึงผลกระทบของการเจริญเติบโตของบริษัทข้ามชาติที่จะนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำของมหานครกับพื้นที่อื่นๆ กล่าวคือ ผู้ที่ร่ำรวยมากขึ้นจะเป็นเจ้าของกิจการ หุ้นส่วน และกลุ่มวิชาชีพที่อยู่ในองค์กรทางธุรกิจขนาดใหญ่ ในขณะที่ประชากรในประเทศกำลังพัฒนาจะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ยากลำบากมากขึ้น อันเป็นผลมาจากการขาดอำนาจในการต่อรองกับองค์กรธุรกิจข้ามชาติ ส่วนในพื้นที่มหานคร ความแตกต่างระหว่างย่านธุรกิจกับพื้นที่อื่นๆ ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และได้นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตในมหานครสมัยใหม่หลายประการ อันได้แก่ การขยายช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน และความแปลกแยกของพื้นที่ โดยคนร่ำรวยที่ต้องการหลีกเลี่ยงความวุ่นวายได้สร้างรั้วล้อมพื้นที่ของตนเพื่อความเป็นส่วนตัว การเป็นแหล่งศูนย์กลางทางเศรษฐกิจซึ่งก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำของประชากรยังทำให้มหานครเป็นพื้นที่ที่มีการต่อสู้เชิงอำนาจระหว่างกลุ่มชนชั้นนำซึ่งก็คือคนรวยหรือกลุ่มวิชาชีพที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนธุรกิจระหว่างประเทศกับผู้ด้อยโอกาส อันได้แก่ กลุ่มผู้อพยพ ผู้หญิง หรือ กลุ่มผิวสี (Sassen 2001)

ถึงแม้แนวคิดมหานครของโลกของเซสเซนจะได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ โดยเฉพาะของการนิยามมหานครของโลกเพียงสามแห่งเท่านั้น แต่แนวคิดของเซสเซนชี้ให้เห็นบทบาทที่สำคัญของมหานครในฐานะศูนย์กลางทางเศรษฐกิจโลก บทบาทของมหานครดังกล่าวแสดงให้เห็นพลวัตที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่มหานคร เนื่องจากกลไกตลาดของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมส่งเสริมการค้าและการลงทุนเสรี ความเจริญทางเศรษฐกิจในมหานครสัมพันธ์กับการเสื่อมคลายความสำคัญของเส้นแบ่งเขตแดนทางภูมิศาสตร์ในยุคโลกาภิวัตน์ การพัฒนาเมืองให้ทันสมัยมีจุดประสงค์เพื่อสนับสนุนบรรยากาศในการลงทุน ในขณะที่องค์กรธุรกิจข้ามชาติมีความสำคัญมากขึ้น กลไกของรัฐในการจัดระบบและการควบคุมกลับลดความเข้มข้นลง เดวิด ฮาร์วี (David Harvey) กล่าวว่า บทบาทของรัฐในการดูแลเรื่องความอยู่ดีกินดีของประชากรมีความสำคัญรองลงมาจากความพยายามของรัฐในการดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติซึ่งเป็นการส่งเสริมความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจเพื่อผลประโยชน์โดยรวมของประเทศ การกระจายอำนาจส่วนกลางของรัฐส่งผลต่อการพึ่งพิงต่อรัฐที่ลดน้อยลงและก่อให้เกิดการแข่งขันระหว่าง

กันของแต่ละพื้นที่โดยการพัฒนาตนเองให้เหมาะสมกับการลงทุน มหานครสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเสรี เช่น สามารถปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์และลดหย่อนข้อบังคับต่างๆ เพื่อส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ (Harvey 2009) ผลที่ตามมาซึ่งทำให้มหานครมีความโดดเด่นคือ สภาพสังคมในมหานครได้รับการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับระบบทุนนิยมตลาดเสรี ไม่ว่าจะเป็นการให้ความสำคัญกับการมีเสรีภาพ การเปิดกว้างให้กับปัจเจกบุคคลที่มีความต้องการส่วนตน รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามอิทธิพลของกระแสบริโภคนิยม เป็นต้น นอกจากนี้ ฮาร์วีย์ยังมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกับเซสเซนในประเด็นผลกระทบของความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียม สำหรับฮาร์วีย์ระบบทุนนิยมตลาดเสรีได้สร้างมายาคติเกี่ยวกับเสรีภาพและสิทธิเท่าเทียม (Harvey 2009)

แนวคิดข้างต้นแสดงให้เห็นบทบาทที่สำคัญของมหานครในฐานะการเป็นศูนย์กลางความเจริญก้าวหน้าของระบบทุนนิยม วิถีชีวิตของชาวมหานครจึงมีความเกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจ ระบบทุนนิยมมุ่งเน้นการครอบครองวัตถุอันจะนำมาซึ่งเกียรติยศ ชื่อเสียง และความมีหน้ามีตาในสังคม ความนิยมในวัตถุดังกล่าวมีอิทธิพลในการกำหนดสภาพสังคมและรูปแบบการดำเนินชีวิตในมหานคร ดังที่เกออร์ก ซิมเมล (George Simmel) ชี้ให้เห็นความเกี่ยวข้องของระบบเศรษฐกิจกับความรู้สึกนึกคิดแบบเมือง (Urban Mentality) ในพื้นที่เมืองสมัยใหม่ของตะวันตก ในบทความ *Metropolis and Mental life* (1903) ซิมเมลกล่าวว่าความเจริญก้าวหน้าของระบบเศรษฐกิจดึงดูดผู้คนจำนวนมากเข้าสู่พื้นที่เมืองและเป็นผลให้เมืองเต็มไปด้วยผู้คนแปลกหน้า ระบบเศรษฐกิจยังได้แบ่งแยกงานตามความเชี่ยวชาญและความชำนาญของเฉพาะบุคคล การให้ความสำคัญกับความสามารและความคิดสร้างสรรค์ส่วนบุคคลส่งเสริมให้เกิดการตระหนักรู้ตัวตน (Self) ที่สูงขึ้น ด้วยอิทธิพลของเศรษฐกิจทำให้ความสัมพันธ์ของผู้คนในเมืองมีลักษณะห่างเหินซึ่งแตกต่างจากในพื้นที่ชนบท เนื่องจากความเป็นปัจเจกที่ถูกขั้บเน้นให้เด่นชัดก่อให้เกิดความรู้สึกแปลกแยก ในขณะที่ความสัมพันธ์ฉันท์เครือญาติทำให้ผู้คนในชนบทรู้จักและคุ้นเคยซึ่งทำให้เกิดความใส่ใจซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์จึงมีความใกล้ชิดกันมากกว่าในพื้นที่เมือง นอกจากนี้ การพัฒนาให้ทันสมัยก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมทั้งผู้คนมีปฏิสัมพันธ์กันภายใต้เงื่อนไขทางเศรษฐกิจซึ่งสามารถเห็นได้จากการทำงานซึ่งชักนำให้ผู้คนจากหลากหลายอาชีพและความเชี่ยวชาญต้องมาพบกัน ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและผู้คนแปลกหน้าที่พบเจอเพียงฉาบฉวยในชีวิตประจำวันทำให้ประสบการณ์ในเมืองเกี่ยวข้องกับความแปลกใหม่ ด้วยเหตุดังกล่าวซิมเมลจึงเสนอว่าผู้คนในเมืองจำเป็นต้องปิดกั้นตนเองจากประสบการณ์แปลกใหม่ที่กระตุ้นเร้าผัสสะตลอดเวลาเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นปกติ คนเมืองจึงมีลักษณะเฉยชา (blasé) และไม่แยแส (indifferent) ซึ่งทำให้คนเมืองดูราวกับว่าไร้อารมณ์ความรู้สึก (Simmel 1903)

นอกจากนั้น ซิมเมลยังกล่าวอีกว่าระบบเศรษฐกิจเปลี่ยนทุกอย่างรอบตัวให้เป็นสินค้าที่สามารถซื้อขายได้ เงินเป็นตัวกลางของการแลกเปลี่ยน เงินจึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต และเป็นมาตรชี้วัดคุณค่าของสิ่งต่างๆ ซึ่งนำไปสู่พฤติกรรมการคิดคำนวณในเชิงปริมาณ ประกอบกับอิทธิพลของวิทยาศาสตร์ที่ใช้การชั่ง ตวง และวัดเป็นตัวเลขที่ถูกต้องและแม่นยำ ผู้คนในเมืองจึงมีแนวโน้มที่จะอาศัยการคิดคำนวณซึ่งสามารถวัดและพิสูจน์ได้ในเชิงปริมาณมากกว่าการใช้อารมณ์ความรู้สึก ทศนคติของผู้คนที่เกี่ยวข้องกับการคิดคำนวณลดทอนคุณค่าของอารมณ์ความรู้สึกซึ่งทำให้วิถีชีวิตในเมืองมีความแห้งแล้งทางจิตใจ อีกทั้งยังส่งผลให้ความสัมพันธ์เปราะบางและตื้นเขิน ดังเช่นที่ซิมเมลยกตัวอย่างค่านิยมเรื่องการพกพานาฬิกาติดตัวของผู้คนในมหานครตะวันตก นาฬิกาทำให้สามารถวัดเวลาเป็นตัวเลขอย่างเที่ยงตรง รวมถึงการคิดคำนวณเวลาที่ใช้ไปกับกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เวลาที่ถูกประเมินค่าเป็นจำนวนเงินทำให้ผู้คนต้องเร่งรีบและแข่งขันกับเวลาในการทำกิจการงานของตนเอง การตรงต่อเวลากลายเป็นสาระสำคัญของการพบปะกันมากกว่าการสร้างความสัมพันธ์ของผู้คน ขณะที่การไปไม่ทันนัดหมายอาจส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังผู้คนและกิจกรรมอื่นๆ ที่ต้องทำตามเวลา (Simmel 1903)

นอกจากนั้น กลไกของเศรษฐกิจทุนนิยมยังนำไปสู่การปรากฏขึ้นของกระแสบริโภคนิยม ซึ่งสามารถเห็นได้อย่างชัดเจนในพื้นที่เมืองที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเศรษฐกิจ กล่าวคือ ระบบทุนนิยมส่งเสริมให้เกิดการผลิตสินค้าและบริโภคเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ผู้คนได้รับการกระตุ้นให้บริโภคอยู่เรื่อยไปและยังสามารถแสวงหาสินค้ามาทดแทนได้อย่างไม่สิ้นสุด ผลที่ตามมาคือการบริโภคเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน อลัน อัลดริจ (Alan Aldridge) เสนอว่าความหมายของการบริโภคไม่ได้หมายถึงการกินหรือการใช้อีกต่อไป เพราะกระแสบริโภคนิยมทำให้คุณค่าของสินค้าไม่ได้ผูกติดอยู่กับประโยชน์ใช้สอย (Use value) แต่เกิดจากมูลค่าทางการค้า (exchanged value) หรือมูลค่าในเชิงสัญลักษณ์ (symbolic value) (Aldridge 2003) ขณะที่ฌอง โบดริยาร์ด (Jean Baudrillard) กล่าวว่า การบริโภคเป็นการจัดการสัญญะ³ ด้วยเหตุที่กระแสบริโภคนิยมทำให้สินค้ากลายเป็นตัวแทน

³ สัญญะเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดเรื่องสัญวิทยา (Semiology) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับระบบของสัญลักษณ์ที่ปรากฏในความคิดของมนุษย์ การจำแนกระบบสัญญะแยกออกเป็นสองส่วนคือ รูปลักษณ์ทางสัญญะ (Signifier) ซึ่งเป็นรูปแบบทางกายภาพของสัญลักษณ์ และความหมายของสัญญะ (Signified) นักวิชาการที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศาสตร์นี้ได้แก่ ชาร์ล เพียร์ส (Charles Peirce) ซึ่งให้ความสนใจความสัมพันธ์ของสัญญะกับวัตถุจริง โดยความสัมพันธ์นี้อาจเกิดจากความคล้ายคลึงกัน ความเกี่ยวพันแบบเป็นเหตุเป็นผล หรืออาจเกิดจากความตกลงของผู้ใช้สัญญะ และเฟอ์ดินองต์ เดอ โซซูร์ (Ferdinand de Saussure) ซึ่งเสนอว่าความหมายของสัญญะแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ความหมายตรงที่เกี่ยวข้อกับความจริงตามธรรมชาติ (Denotation) และความหมายโดยนัยแฝง (Connotation) ซึ่งความหมายไม่ได้เกิดจากสัญญะ แต่ผนวกบริบททางวัฒนธรรมเข้าไปด้วย ต่อมาโรล็องต์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) สนใจศึกษาความหมายโดยนัย เนื่องจากมองว่าเป็นความหมายที่มีความสำคัญในแง่การรับรู้ บาร์ตส์เสนอแนวคิดมายาคติ

ของสิ่งอื่น การบริโภคไม่ได้เชื่อมโยงกับวัตถุที่บริโภค หากแต่เป็นสัญญาณที่สินค้าสื่อความหมายถึง (Baudrillard 2001) อีกทั้งสิ่งที่สินค้าสื่อถึงหรือเป็นตัวแทนก็ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กัน ดังเช่นที่สุเรเดช โชติอุดมพันธ์อธิบายว่าสินค้าทำหน้าที่ในการเป็นสัญญาณเชื่อมโยงกันในสายสัมพันธ์ที่ไร้เหตุผลและกฎเกณฑ์ แต่ถูกทำให้เป็นเรื่องราวที่ใครต่อใครก็เห็นพ้องต้องกัน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ โทรศัพท์มือถือ ในอดีตโทรศัพท์มือถือไม่ได้มีกันแทบทุกคนเช่นในปัจจุบัน บางคนมีโทรศัพท์มือถือไว้ใช้ ถึงแม้จะไม่ได้มีความจำเป็นต้องใช้อย่างยิ่งยวด แต่เป็นการเสริมบารมี กระแสบริโภคนิยมจึงไม่เพียงนำไปสู่การบริโภคสินค้าอย่างต่อเนื่อง แต่ด้วยเหตุที่สินค้ากลายเป็นสัญลักษณ์ที่เชื่อมโยงกับสิ่งอื่นยังทำให้สินค้าสามารถกำหนดอัตลักษณ์ของบุคคลได้ ดังเช่น โทรศัพท์มือถือที่ส่งเสริมภาพลักษณ์ภายนอกของผู้ใช้ให้ทันสมัย หรือการเลือกบริโภคสินค้านำเข้าจากต่างประเทศซึ่งสามารถบ่งบอกถึงฐานะของผู้บริโภค รวมถึงการดื่มกาแฟซึ่งนอกเหนือจากประโยชน์ที่ได้รับจากกาแฟอื่นแล้ว ยังแสดงถึงการเป็นคนรุ่นใหม่และความสำเร็จของผู้ดื่ม (สุเรเดช โชติอุดมพันธ์ 2549)

ความเจริญก้าวหน้าของระบบทุนนิยมทำให้การบริโภคเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน กระแสบริโภคนิยมจึงพัฒนาเป็นวัฒนธรรมที่ครอบงำวิถีชีวิต นอกจากพฤติกรรมกรรมการบริโภคที่ปรับเปลี่ยนจากการกินการใช้ไปสู่การบริโภคในเชิงสัญญาณแล้ว สังคมเมืองซึ่งอยู่ภายใต้อิทธิพลของทุนนิยมและวัฒนธรรมบริโภคนิยมยังหล่อหลอมให้สภาพสังคมเมืองเกี่ยวพันกับสภาวะกึ่งจริงกึ่งฝัน (Phantasmagoria) สตีฟ ไพล์ (Steve Pile) กล่าวว่าสภาวะกึ่งจริงกึ่งฝันเกี่ยวพันกับพลวัตของสิ่งต่างๆในพื้นที่เมืองที่สามารถมองเห็นได้ รวมถึงสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นหรือจับต้องได้ ซึ่งทำให้ประสบการณ์เมืองมีลักษณะหลอกหลอนและเหมือนกับความฝัน⁴ ไพล์เสนอว่าสภาพของเมืองที่เต็มไปด้วยภาพ (image) ของสิ่งต่างๆที่ถาโถมเข้าหาคนเมืองยังก่อให้เกิดสภาวะดังกล่าว กล่าวคือ ในพื้นที่เมืองเต็มไปด้วยผู้คนมากมาย แต่ผู้คนเหล่านั้นเป็นเพียงคนแปลกหน้าและมีปฏิสัมพันธ์กันเพียงผิวเผิน ถึงแม้ผู้คนในเมืองจะมองเห็นกันและกัน แต่ฝูงชนที่เดินขวักไขว่ไปมานั้นราวกับว่าไม่มีตัวตนอยู่จริง เพราะพวกเขาเป็นเพียงคนแปลกหน้าที่ไม่สามารถระบุตัวตนหรือที่มาที่ไปได้ (Pile 2005)

(Mythologies) ซึ่งกล่าวถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงหรือบิดเบือนเพื่อให้ความหมายโดยนัยเป็นธรรมชาติและสามัญธรรมดา (อ่านเพิ่มเติมใน วรรณพิมล อังคศิริสรพร, ว. (2551). มายาคติ สรรพนิพนธ์จาก Mythologies ของ Roland Bathes. กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์คบไฟ.

⁴ ไพล์กล่าวว่า The term phantasmagoria implies many things. In some way, it describes an experience of movement, of a procession of things before the eyes. In other ways, it invokes the importance not only of what can be seen, of the experience of the immediate, but also a life beyond the immediately visible or tangible. It suggests a quality of life that is ghost-like or dream-like. Pile, S. (2005). Real Cities. London, SAGE Publications Ltd.

นอกจากนั้น สภาวะกึ่งจริงกึ่งฝันยังเกี่ยวพันกับวัฒนธรรมบริโภคนิยม กล่าวคือ ความฝันที่ควรจะเกิดขึ้นเมื่อหลับและหายไปเมื่อตื่นได้ถูกทำให้มาปรากฏอยู่ในชีวิตจริง ด้วยเหตุที่วัฒนธรรมบริโภคนิยมทำให้สินค้าเป็นตัวแทนของสิ่งอื่น ความฝันของคนเมืองถูกแปรให้กลายเป็นวัตถุที่สามารถจับต้องได้และแทนที่ความปรารถนาของผู้คน ความพยายามไขว่คว้าวัตถุมาครอบครองก็เพื่อทำให้ความฝันเป็นจริง ดังเช่นที่บ้าน รถยนต์ หรือแผนการลงทุนที่ได้ผลตอบแทนสูงถูกทำให้เป็นตัวแทนของชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและมั่นคง ประกอบกับการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ ที่มุ่งนำเสนอให้เห็นความฝันที่เป็นจริงได้ รวมทั้งการเสนอเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเป็นแรงจูงใจเพื่อให้ผู้คนบริโภคสินค้า ผู้คนจึงถูกล่อลวงให้บริโภคสินค้า ทั้งๆ ที่สิ่งทีพวกเขาต้องการไม่ใช่วัตถุสิ่งของ ไพล์กล่าวว่าเมืองกลายเป็นพื้นที่ที่ความฝันได้ถูกทำให้เป็นจริงได้ ขณะที่ผู้คนภายในเมืองเป็นคนละเมอเดิน (Sleepwalking) ทั้งที่ๆ กำลังตื่นอยู่ เพราะผู้คนในเมืองไม่สามารถตระหนักถึงความต้องการของตนเองที่แท้จริงได้เพราะถูกล่อลวงให้บริโภคสินค้าอย่างไม่มีที่สิ้นสุด (Pile 2005)

นอกจากนั้น อิทธิพลของวัฒนธรรมบริโภคนิยมยังส่งผลให้สายสัมพันธ์ของผู้คนในเมืองถูกทำให้เปราะบางมากยิ่งขึ้น อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความสัมพันธ์ของสินค้าเข้ามาแทนที่ความสัมพันธ์ของผู้คน แนวคิดของคาร์ล มาร์กซ (Karl Marx) สามารถนำมาเชื่อมโยงเพื่ออธิบายถึงอิทธิพลของสินค้าที่มีต่อความสัมพันธ์ของบุคคล มาร์กซกล่าวถึงความแปลกแยกของแรงงานในระบบทุนนิยม กล่าวคือ ลูกจ้างถูกว่าจ้างให้ผลิตสินค้าและได้รับเงินค่าจ้างตอบแทน ดังนั้น แม้ว่าวัตถุสิ่งของที่ผลิตขึ้นจะมาจากน้ำพักน้ำแรงและความคิดสร้างสรรค์ของลูกจ้าง แต่พวกเขากลับไม่ได้เป็นเจ้าของหรือมีความผูกพันกับสินค้าที่ผลิต แรงงานจึงเกิดความแปลกแยกจากสินค้าที่ผลิต มาร์กซยังได้กล่าวอีกว่า ทุนนิยมเป็นระบบที่มุ่งสร้างกำไรโดยการเอารัดเอาเปรียบและกดขี่แรงงาน ดังเช่นที่นายจ้างแสวงหาประโยชน์อย่างเต็มที่จากแรงงาน ลูกจ้างได้รับค่าตอบแทนเป็นตัวเงินจากนายจ้าง นายจ้างจึงไม่เพียงเป็นเจ้าของสินค้าที่ผลิต แต่ยังรวมถึงแรงงานของลูกจ้างด้วย เนื่องจากนายจ้างซื้อเวลาและแรงงานจากลูกจ้าง ในเวลาทำงานนายจ้างจึงสามารถสั่งให้ลูกจ้างผลิตสินค้าตามความต้องการของนายจ้าง การถูกควบคุมโดยนายจ้างนี้ทำให้ตัวตนของลูกจ้างสูญหายไป⁵ ด้วยเหตุที่ในระบบทุนนิยมมูลค่าหรือราคาทำให้วัตถุเป็นสินค้าที่ซื้อขายแลกเปลี่ยนได้ คุณค่าของวัตถุสิ่งของจึงถูกแทนที่ด้วยมูลค่าหรือราคาของวัตถุสิ่งของนั้นๆ แรงงานกลายเป็นสินค้าประเภทหนึ่งที่มีมูลค่าในการซื้อขายแลกเปลี่ยนได้ เพราะคุณค่าของแรงงานไม่ได้เกิดจากความเอาใจใส่และหยาดเหงื่อที่ลูกจ้างทุ่มเทไปกับการผลิต

⁵ มาร์กซกล่าวว่า The time during which the laborer works, is the time during which the capitalist consumes the labor-power he has purchased of him Marx, K. (2010). Capital Volumn 1. London, Lawrence & Wishart.

สินค้า แต่เป็นมูลค่าของเงินที่เป็นค่าจ้างเพื่อให้ผลิตสินค้าตามความต้องการของผู้ที่เป็นนายจ้าง ผลที่ตามมาคือ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ถูกแทนที่ด้วยความสัมพันธ์ของสินค้า ดังเช่นความสัมพันธ์ของนายจ้างกับลูกจ้าง (Marx 2010)

นอกจากนั้น มาร์กซยังได้วิพากษ์การขูดรีดแรงงานของนายจ้างหรือนายทุน สืบเนื่องจากลูกจ้างถูกจ้างให้ผลิตสินค้าตามความต้องการของนายจ้าง แรงงานของลูกจ้างถูกประเมินค่าเป็นเงินค่าจ้าง ลูกจ้างจึงไม่ใช่ผู้ผลิตสินค้า แต่เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการผลิต ขณะที่แรงงานกลายเป็นวัตถุ癖ในการผลิต⁶ อย่างไรก็ตาม ในระบบทุนนิยมที่มุ่งเน้นการบริโภค ความแปลกแยกของลูกจ้างกับสินค้าส่งผลให้แรงงานถูกทำให้กลายเป็นสินค้าที่ซื้อขายได้ ขณะที่มูลค่าทางการค้าทำให้สินค้าดำรงอยู่ได้อย่างเป็นเอกเทศ อีกทั้งสินค้ายังมีอำนาจในตัวเอง (Commodity fetishism) ในการลดทอนมนุษย์ให้กลายเป็นสินค้า อำนาจของสินค้านำไปสู่มุมมองที่ว่ามนุษย์กลายเป็นวัตถุที่มีมูลค่าทางการค้า (Marx, 2010) กล่าวคือ อิทธิพลของระบบทุนนิยมและวัฒนธรรมบริโภคนิยมทำให้เกิดทัศนคติลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ให้กลายเป็นวัตถุที่มีมูลค่าทางการค้า ดังเช่นในความสัมพันธ์ระหว่างนายทุนกับลูกจ้าง แรงงานของลูกจ้างสามารถเปรียบเทียบได้กับสินค้าที่นายจ้างซื้อ หากนายทุนไม่ได้พึ่งพิงแรงงานในการผลิตสินค้าเท่านั้น แต่ยังรีดเค้นแรงงานเพื่อให้คุ้มค่ากับเงินค่าจ้างที่เสียไป นายทุนจึงต้องแสวงหาหนทางในการที่จะทำให้ลูกจ้างสละแรงงานให้กับตนเองซึ่งนำไปสู่การกดขี่ข่มเหงลูกจ้างเพื่อสร้างความมั่งคั่งร่ำรวย ขณะที่ลูกจ้างต้องยินยอมให้นายจ้างเอาเปรียบเพื่อความอยู่รอด

แนวคิดวิพากษ์ระบบทุนนิยมข้างต้นชี้ให้เห็นการแสวงหาประโยชน์เพื่อให้ได้มาซึ่งความมั่งคั่งร่ำรวยจนกลายเป็นความโหดร้ายและความรุนแรงที่ถูกผลิตซ้ำในระบบทุนนิยม การกดขี่ข่มเหงแรงงานในระบบทุนนิยมสามารถนำมาเชื่อมโยงได้กับการกินคน (Cannibalism) นักมานุษยวิทยาเชื่อว่าความหมายของการกินคนซึ่งอาจเป็นการกินเนื้อหรืออวัยวะบางส่วนมีความแตกต่างกันไปในแต่ละวัฒนธรรม ในบางวัฒนธรรมการกินคนอาจเป็นเรื่องแปลกประหลาด แต่ในบางวัฒนธรรมก็เชื่อมโยงกับความเชื่อ ศาสนา และพิธีกรรม รวมทั้งสภาพสังคมและเศรษฐกิจ⁷ สังคมตะวันตกเชื่อว่าการกินคนเป็นสิ่งที่ผิด เป็นความชั่วร้าย และเป็นสัญลักษณ์ของปีศาจ ชาวตะวันตกเห็นว่าวัฒนธรรมนี้แสดงให้เห็นถึงความป่าเถื่อนและยังใช้แบ่งแยกความแตกต่างกับชาวตะวันตกที่มีความศิวิไลซ์มากกว่า (Arens

⁶ มาร์กซวิพากษ์แรงงานในระบบทุนว่า It is no longer the laborer who employs the means of production, but the means of production that employ the laborer.

⁷ อ่านเพิ่มเติมใน Arens, W. (1996). Cannibalism. *Encyclopedia of Social and Cultural Anthropology*. A. Barnard and J. Spencer. New York, Routledge.

1996) ในการศึกษาประเด็นเรื่องการกินกันเองของมนุษย์ในสังคมไทย ชูติมา ประกาศาศุฒิสารได้ยกแนวคิดของแอนนาลี นิววิทซ์ (Annalee Newitz) ซึ่งเชื่อมโยงระบบทุนนิยมกับการกินคน กล่าวคือระบบทุนนิยมถูกเปรียบเทียบกับปีศาจที่กินเลือดเนื้อของลูกจ้าง และลูกจ้างที่กลายเป็นผีดิบที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของนายทุน ระบบทุนนิยมมุ่งเน้นการสร้างผลกำไรจากมูลค่าส่วนเกิน ซึ่งก็คือแรงงานของลูกจ้างเพื่อขับเคลื่อนระบบทุนนิยม นายทุนพยายามกอบโกยผลประโยชน์โดยการขูดเลือดขูดเนื้อจากแรงงาน นายทุนจึงกลายเป็นปีศาจที่อาศัยเลือดเนื้อของลูกจ้างเพื่อต่อชีวิตตนเอง⁸ อุปนิสัยกินคนยังสามารถนำมาอธิบายเพื่อให้เห็นอิทธิพลของระบบทุนนิยมและบริโภคนิยม โดยเฉพาะในพื้นที่เมือง การกินคนยังคงปรากฏให้เห็นในสังคมเมืองที่มีความเจริญก้าวหน้าและทันสมัย เนื่องจากระบบทุนนิยมที่มุ่งเน้นความเจริญก้าวหน้าและความมีประสิทธิภาพ ประกอบกับการตระหนักถึงความเป็นปัจเจกบุคคลสูงทำให้สายสัมพันธ์ของผู้คนในเมืองห่างเหิน ผู้คนจำนวนมากแก่งแย่งแข่งขันกันและเอาัดเอาเปรียบกันเพื่อเอาตัวรอด สังคมเมืองจึงแฝงไว้ด้วยความรุนแรงและความทารุณที่เพื่อนมนุษย์กระทำต่อกัน (ชูติมา ประกาศาศุฒิสาร 2555)

แนวคิดของนักวิชาการตะวันตกที่กล่าวถึงข้างต้นสอดคล้องกันในประเด็นที่ว่าระบบเศรษฐกิจที่เน้นการบริโภคนำมาสู่ความสัมพันธ์ที่ห่างเหินและตื้นเขิน อย่างไรก็ตาม แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นเมืองของตะวันตกอาจไม่ครอบคลุมมหานครที่มีไซเบอร์วันต ด้วยบริบททางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกันจึงนำไปสู่การประกอบสร้างพื้นที่เมืองที่แตกต่างจากบริบทตะวันตก การศึกษาการทำให้เป็นเมืองในสังคมที่มีไซเบอร์วันตจะช่วยให้เข้าใจบริบทของมหานครเอเชีย รวมทั้งปฏิสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่เมืองกับคนเมือง ซึ่งสามารถนำมาเชื่อมโยงเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ใกล้ชิดของผู้คนในมหานครเอเชียได้

⁸ อ่านเพิ่มเติมใน ชูติมา ประกาศาศุฒิสาร (2555). ปีศาจทุนนิยมและอุปนิสัยกินคน: ความรุนแรงเชิงเศรษฐกิจใน เอเชียอมาร์. ข้า
คำ ฆ่า: อัตลักษณ์ คุณค่า ความรุนแรง. สุวรรณฯ สถาบันฯ. กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: 55-101.

2.1.2 การพัฒนาสู่มหานครตะวันออกในยุคโลกาภิวัตน์

ผลจากการเปิดรับการพัฒนาแบบตะวันตกทำให้เมืองใหญ่ๆในเอเชียได้รับการจัดความสำคัญเทียบเท่ากับมหานครตะวันตก ดังเช่นการศึกษาของเซสเซนในประเด็นมหานครของโลกที่โตเกี่ยวเป็นหนึ่งในมหานครของเอเชียที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจโลก รวมทั้งเมืองใหญ่อีกหลายเมือง อาทิ เซี่ยงไฮ้และกรุงเทพฯ ซึ่งมีความเกี่ยวพันโยงใยเป็นเครือข่ายการไหลเวียนของระบบทุน นอกจากนี้ ผลของการเปิดรับระบบเศรษฐกิจตะวันตกที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การหลั่งไหลเข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตก โดยเฉพาะวัฒนธรรมบริโภคซึ่งแยกไม่ออกจากระบบทุนนิยมอาจส่งผลต่อวิถีชีวิต ความรู้สึกนึกคิด และความสัมพันธ์ของผู้คน ดังที่ซิมเมลกกล่าวถึงปฏิสัมพันธ์ของเมืองกับผู้คนในสังคมเมืองของตะวันตกที่หล่อหลอมให้เกิดเป็นความรู้สึกนึกคิดแบบเมือง ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้การศึกษาพื้นที่เมืองมุ่งเน้นไปที่อิทธิพลของตะวันตกที่มีต่อการขยายตัวของเมือง(Urbanization) ซึ่งเป็นการขบขันความคล้ายคลึงมากกว่าความแตกต่างของเมืองในเอเชียกับเมืองของตะวันตกที่เป็นต้นแบบ อย่างไรก็ตาม นักวิชาการที่ศึกษาพื้นที่เมืองในเอเชียบางคนก็ได้แย้งแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของตะวันตกที่ลดทอนความแตกต่างของแต่ละพื้นที่⁹ มัลคอล์ม แมคคินนอน (Malcolm McKinnon) เสนอว่าด้วยระดับการขยายตัวของเมืองที่แตกต่างจากของตะวันตกทำให้กล่าวได้ว่าอาจมีปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับการขยายตัวของเมืองในเอเชีย รวมทั้งความเป็นเมือง(Urbanism) ที่ประกอบสร้างจากภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่กับการสร้างความเป็นชาติ พื้นที่เมืองที่มีบริบทเฉพาะจึงนำไปสู่การนำเสนอมหานครที่แตกต่างจากตะวันตก (McKinnon 2011)

กระแสโลกาภิวัตน์เป็นมูลเหตุสำคัญที่ชักนำให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่เมืองในตะวันตกและตะวันออก เนื่องมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้พรมแดนทางภูมิศาสตร์ลดความสำคัญลง และส่งเสริมการไหลเวียนของพลวัตจากที่หนึ่งไปยังที่หนึ่ง ดังที่อรชุน อับปราดูราย (Arjun Appadurai) กล่าวถึงกระแสโลกาภิวัตน์ที่เกี่ยวข้องกับการไหลบ่าของชาติพันธุ์ สื่อ เทคโนโลยี การเงิน และอุดมการณ์ (Appadurai 1996) นอกจากเซสเซนและฮาร์วีที่กล่าวถึงความเกี่ยวพันของพื้นที่กับความสัมพันธ์เชิงอำนาจแล้ว อับปราดูรายเป็นอีกท่านหนึ่งที่กล่าวถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันซึ่งทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ที่ไม่เท่าหรือไม่เหมือนกัน แต่สำหรับอับปราดูรายแล้วการไหลบ่าของกระแสในด้านต่างๆไม่ได้เป็นไปในทิศทางเดียว ซึ่งทำให้กล่าวได้ว่ามหานครในเอเชีย

⁹ อ่านเพิ่มเติมใน Dick, H. W. and P. J. Rimmer (1998). "Beyond the third world city: the new urban geography of Southeast Asia." *Urban Studies* 35(12): 2303-2321.

ไม่ได้เป็นเพียงพื้นที่ที่รองรับการพัฒนาภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์เท่านั้น (สุรเดช โชติอุดมพันธ์ 2559) แมคคินนอนยังได้เสนอความคิดที่สอดคล้องกันว่าถึงแม้จะไม่อาจปฏิเสธอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ในการขยายตัวของเมืองในเอเชียได้ หากบริบทของสังคมตะวันออกแตกต่างจากในยุโรปหรืออเมริกาเหนือ ซึ่งอาศัยการพัฒนาทางอุตสาหกรรมที่ทำให้สามารถผลิตสินค้าเป็นจำนวนมาก และนำไปสู่การขยายตัวของตลาด รวมทั้งราคาสินค้าที่ลดต่ำลง ดังนั้น การขยายตัวของพื้นที่เมืองอาจเกี่ยวพันกับปัจจัยอื่นๆ ขณะที่การพัฒนาอุตสาหกรรมและระบบตลาดเสรีอาจเป็นเพียงปัจจัยที่สำคัญรองลงมา ดังเช่นในประเทศจีนที่ส่งเสริมให้เมืองเป็นแหล่งเงินทุนที่สามารถเข้าถึงได้สะดวก รวมทั้งมาตรการในการจัดสรรและการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ในเมือง เป็นต้น (McKinnon 2011) นอกจากนี้ แมคคินนอนกล่าวว่าแนวคิดเรื่องความทันสมัยของตะวันตกถูกนำมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบททางสังคมที่มีใช้ตะวันตก กล่าวคือ ความทันสมัยถูกนำมาผสมผสานกับวัฒนธรรมพื้นถิ่น แต่ไม่ได้เข้ามาแทนที่รากเหง้าทางวัฒนธรรม ดังเช่นแนวคิดเรื่องความเท่าเทียมทางเพศ โดยความสัมพันธ์ของชายหญิงยังแสดงให้เห็นถึงอคติทางเพศและการสืบทอดแนวคิดชายเป็นใหญ่ในเมืองที่ทันสมัย อย่างไรก็ตาม การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นตัวชี้วัดความเป็นเมืองก็ทำให้เห็นว่าเมืองในเอเชียจำเป็นต้องพึ่งพิงเศรษฐกิจตะวันตก และไม่อาจหลีกเลี่ยงอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตก ซึ่งก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เขาได้เชื่อมโยงการพัฒนาในพื้นที่เมืองเข้ากับการประกอบสร้างชาติในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งนอกจากการเปิดรับการพัฒนาแบบตะวันตกเพื่อความเจริญก้าวหน้าและทันสมัยแล้ว ยังเกี่ยวพันกับการรักษาอัตลักษณ์ของชาติเพื่อไม่ให้สูญหายไป (McKinnon 2011)

ในบทนำของ *Site of Modernity: Asian Cities in the Transitory Moments of Trade, Colonialism, and Nationalism* (2016) วาสนา วงศ์สุรวัฒน์ (Wasana Wongsurawat) กล่าวถึงการพัฒนาเมืองในเอเชียท่ามกลางการแผ่ขยายอำนาจของเจ้าอาณานิคมตะวันตกในช่วงศตวรรษที่ 19 และในยุคสงครามเย็นในศตวรรษที่ 20 ซึ่งเผยให้เห็นการต่อรองกับอำนาจและการคุกคามของตะวันตกในเอเชีย ประเด็นเรื่องการต่อรองกับอำนาจของตะวันตกนี้อาจนำมาเชื่อมโยงกับการปฏิเสธภาพแบบเหมารวมให้กับพื้นที่เมือง กล่าวคือ อิทธิพลของการค้าขายกับยุโรปและเจ้าอาณานิคมตะวันตกนอกจากจะก่อให้เกิดการพัฒนาเมืองให้ทันสมัยแล้ว ยังสั่นคลอนเสถียรภาพทั้งในด้านการเมืองและเศรษฐกิจ ถึงแม้ผลกระทบในด้านลบของการแทรกแซงของตะวันตกจะเห็นอย่างชัดเจนอยู่แล้ว โดยเฉพาะในเมืองท่าทางการค้าที่เคยตกเป็นอาณานิคมของตะวันตก แต่ประเด็นที่น่าสนใจคือ อิทธิพลของตะวันตกนำไปสู่การขยายกรอบความคิด ซึ่งเปิดโอกาสให้เกิดการปรับปรุงและการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นในเชิงระบบหรือโครงสร้างที่เคยมีอยู่เดิม รวมถึงการปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิต การพัฒนาเมืองให้ทันสมัยเป็นการนำความรู้ของตะวันตกมาจัดการกับอำนาจของตะวันตกที่เข้ามาแทรกแซง โดยการพัฒนาตามมาตรฐานของตะวันตกควบคู่กับการรักษาวิถีชีวิต

บางส่วน ซึ่งเท่ากับเป็นการรักษารากเหง้าทางวัฒนธรรมของชาติไว้ไม่ให้ถูกกลืนจากอิทธิพลของ ตะวันตก (Wongsurawat 2016) แนวคิดข้างต้นทำให้เห็นว่าการเปิดรับองค์ความรู้ตะวันตกเข้ามา ผสมผสานกับแนวคิดที่มีอยู่ดั้งเดิมในสังคมนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่เมืองท่ามกลางอิทธิพลของตะวันตก บริบททางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการพัฒนาเมืองในช่วงเวลาข้างต้นอาจนำมาเปรียบเทียบกับ การเปิดรับกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้มหานครและวิถีชีวิตของผู้คนในมหานครมีความซับซ้อนและแตกต่าง จากมหานครในตะวันตก คุณลักษณะของมหานครในเอเชียอาจต้องพิจารณาถึงการประกอบสร้างองค์ ความรู้จากรากฐานทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีมาแต่เดิม ซึ่งทำให้ภาพแทนของมหานครในเอเชียมี ความลึกลับมากกว่าที่ถูกจำกัดอยู่ภายใต้อิทธิพลของตะวันตกเท่านั้น

นิฮาล เพเรรา และเต็ง หย่ง เฉิง (Nihal Perera and Tang Wing-Shing) เป็นนักวิชาการ อีกสองท่านที่วิพากษ์การมองพัฒนาการของเมืองในเอเชียโดยอ้างอิงกับอิทธิพลของตะวันตกที่ หลั่งไหลเข้ามาพร้อมกระแสโลกาภิวัตน์ว่าทำให้พื้นที่เมืองถูกแบ่งออกเป็นศูนย์กลางของการ เจริญเติบโตของเศรษฐกิจทุนนิยม (High end) แหล่งของกรรมมาชีพและผู้อพยพซึ่งเป็นพื้นที่ที่ขาด การบริหารจัดการที่ดี (Low end) และพื้นที่ของการรักษาจารีตประเพณีดั้งเดิม พร้อมกันนั้นความ เป็นเมืองยังถูกประกอบสร้างภายใต้อิทธิพลของการทำให้เป็นตะวันตก (Westernization) ระบบทุน นิยมตลาดเสรี รวมทั้งยังอยู่ภายใต้อิทธิพลของวัฒนธรรมบริโภคนิยมและบริษัทข้ามชาติ (Perera and Tang 2013) มุมมองดังกล่าวลดทอนความซับซ้อนของการขยายตัวของพื้นที่เมืองให้เป็นเพียง พื้นที่ที่รองรับกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งไม่สามารถอธิบายพื้นที่เมืองร่วมสมัยในโลกตะวันออกได้ เพเรรา และเฉิงเสนอให้นำความรู้และแนวคิดของตะวันออกมาวิพากษ์พื้นที่เมือง ถึงแม้ทั้งคู่จะไม่ได้ปฏิเสธ อิทธิพลของแนวคิดตะวันตกที่มีส่วนในการประกอบสร้างรากฐานทางความคิด อีกทั้งยังเห็นว่าไม่มี แนวคิดใดที่สามารถอธิบายโลกตะวันออกอย่างเป็นองค์รวมได้ แต่ก็ชี้ให้เห็นความสำคัญขององค์ ความรู้ของตะวันออก เพราะการผสมผสานความรู้ในโลกตะวันออกจนเกิดเป็นโลกทัศน์แบบ ตะวันออกอยู่นอกเหนือกรอบแนวคิดแบบคู่ขัดแย้งระหว่างตะวันตกและตะวันออก อีกทั้งไม่ได้เป็น การมองพื้นที่เมืองในเอเชียผ่านมุมมองของตะวันตกที่ปราศจากความรู้ความเข้าใจ ตัวอย่างหนึ่งที่ ชี้ให้เห็นการใช้องค์ความรู้ของตะวันออกเพื่อศึกษาและทำให้เห็นภาพของเมือง คือ อพาร์ทเมนต์ที่ตั้ง อยู่ในเมืองซึ่งหากมองอย่างผิวเผินก็จะสะท้อนให้เห็นรูปแบบการใช้ชีวิตอย่างอิสระตามแนวคิดปัจเจก ขนนิยมของตะวันตก อย่างไรก็ตาม อพาร์ทเมนต์เหล่านี้ก็สะท้อนค่านิยมของโลกตะวันออก ซึ่งสามารถ เห็นได้จากการจัดสวนเล็กๆ รวมทั้งก้อนน้ำที่ติดตั้งในระดับต่ำในบริเวณระเบียงห้อง สวนเล็กๆเหล่านี้ เป็นอิทธิพลของการจัดที่อยู่อาศัยของชนชั้นสูงที่มักมีสวน (courtyard) บริเวณด้านหน้าที่พักอาศัย รวมทั้งการใช้ระเบียงเป็นที่ซักล้าง เป็นต้น (Perera 2013)

นอกจากนี้ เพเรราและเฉิงยังได้นำเสนอให้เห็นการศึกษาเมืองที่อาศัยองค์ความรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบททางวัฒนธรรม (Perera and Tang 2013) กล่าวคือ เมืองเป็นพื้นที่ของการปะทะสังสรรค์ (Contested space) ระหว่างวัฒนธรรมตะวันตกและตะวันออก ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างตะวันตกและตะวันออกได้ถูกปรับเปลี่ยนให้กลายเป็นพื้นที่แห่งการต่อสู้แย่งชิงของอุดมการณ์ของตะวันตกและตะวันออกเพื่อสร้างความหมายให้กับพื้นที่ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ รัฐบาลท้องถิ่นของเมืองที่เคยตกเป็นอาณานิคมมีวิธีในการจัดการกับอดีตและสิ่งที่หลงเหลือจากยุคอาณานิคม ดังเช่น สถาปัตยกรรมของเจ้าอาณานิคมที่ถูกเปลี่ยนให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวในอินเดีย หรือการที่ประชาชนในฮ่องกงออกมาต่อต้านและชุมนุมเรียกร้องเพื่อปกป้องสถานที่ที่เกี่ยวพันกับเจ้าอาณานิคม เช่น Star Ferry Terminal และ Victoria Monument ซึ่งน่าจะเป็นเพราะความรู้สึกไม่มั่นคงต่อการกลับไปเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ภายใต้การปกครองของจีนและการตระหนักว่าประวัติศาสตร์ในยุคอาณานิคมมีบทบาทในการประกอบสร้างตัวตนของพวกเขา หรือการเปลี่ยนแปลงวัดของญี่ปุ่นในเมืองของไต้หวันให้เป็นสถานที่สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อแบบจีนและภายหลังก็เปิดให้เป็นพื้นที่ที่ผู้อพยพสามารถเข้าไปอยู่อาศัยได้ การจัดการกับประวัติศาสตร์ของการตกเป็นอาณานิคมดังกล่าวแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงสัญลักษณ์เชิงอำนาจของตะวันตก โดยการยอมรับและบริหารจัดการกับอำนาจของอดีตเจ้าอาณานิคมจากการใช้อำนาจความรู้ของตนเอง (Perera 2013)

สำหรับเพเรราและเฉิงนอกจากพื้นที่เมืองจะเป็นพื้นที่ของการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรมแล้ว ยังเป็นพื้นที่แห่งการต่อรอง (Perera and Tang 2013) กล่าวคือ พื้นที่เมืองเปิดรับวัฒนธรรมต่างชาติและกลืนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมดั้งเดิมเพื่อใช้ประโยชน์จากการผสมผสานทางวัฒนธรรม พื้นที่แห่งการต่อรองอาจกล่าวได้ว่าเป็นการจัดการองค์ความรู้ โดยการยอมรับอิทธิพลตะวันตก พร้อมกับการนำมาประยุกต์ให้กลายเป็นสิ่งที่คุ้นเคย ดังเช่น ย่านราชดำเนินในกรุงเทพฯ ที่เป็นสัญลักษณ์ของการพัฒนาให้ทันสมัยแบบตะวันตกในปลายศตวรรษที่ 19 ที่ถูกปรับเปลี่ยนตามบริบทของไทย (Perera 2013) กล่าวคือ ย่านราชดำเนินยังเกี่ยวพันกับระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์และยังถูกใช้เป็นสถานที่ของการเรียกร้องและต่อสู้ทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของนักศึกษาปัญญาชน ชนชั้นกลาง และชาวบ้านเพื่อต่อต้านอำนาจเผด็จการทหาร สำหรับเพเรราและเฉิงภาพแทนพื้นที่เมืองดังกล่าวข้างต้นชี้ให้เห็นการทำให้คุ้นเคย ด้วยอิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติที่หลั่งไหลเข้ามาก่อให้เกิดความรู้สึกแปลกแยก แต่ผู้คนในเมืองปรับเปลี่ยนให้เข้ากับวิถีชีวิตของตน อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้กับการประกอบสร้างอัตลักษณ์ โดยการซึมซับวัฒนธรรมต่างชาติและปรับให้เข้ากับวิถีการใช้ชีวิต การผสมผสานดังกล่าวก่อให้เกิดความโดดเด่นของเมืองและอัตลักษณ์เฉพาะตนของผู้คนในพื้นที่เมืองด้วย

2.2 วิธีเมืองกับความเปลี่ยนแปลงของนิยามรักโรแมนติก

นิยามความรักเกิดจากการประกอบสร้างทางสังคมซึ่งส่งผลให้ความรักปรับเปลี่ยนความหมายไปตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรม แอนโทนี กิตเตนส์กล่าวถึงพัฒนาการของความสัมพันธ์ใกล้ชิดของชายหญิงที่เริ่มต้นจากการแต่งงานแบบไว้รักสู่ความรักโรแมนติกที่เกิดขึ้นพร้อมกับการเกิดขึ้นของเศรษฐกิจทุนนิยม นอกจากกิตเตนส์แล้ว ซิกมุนด์ บาร์แมน (Zygmunt Bauman) ยังเป็นนักวิชาการตะวันตกอีกคนหนึ่งที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความรัก โดยบาร์แมนชี้ให้เห็นความเชื่อมโยงของความเจริญก้าวหน้าของทุนนิยมกับการปรับเปลี่ยนของนิยามความรักโรแมนติก กล่าวคือ ความเจริญก้าวหน้าของระบบเศรษฐกิจผลักดันให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นเหตุให้เกิดความรู้สึกหวาดกลัวและความวิตกกังวล ความรู้สึกไม่มั่นคงดังกล่าวนำไปสู่การแสวงหาหลักประกันเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเสี่ยง (Risk Society)¹⁰ การต้องเผชิญหน้ากับความผกผันและความไม่แน่นอนนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ที่มีความเปราะบางเพื่อเป็นหลักประกันว่าความสัมพันธ์จะเป็นประสบการณ์ที่น่าพึงพอใจ เนื่องจากความสัมพันธ์ตามอุดมคติของความรักโรแมนติกผูกโยงอยู่กับการแต่งงานและการสร้างครอบครัว (ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี 2554) ความรักแบบดังกล่าวจึงเป็นการเชื่อมโยงปัจเจกบุคคลเข้าด้วยกันในรูปแบบของความสัมพันธ์ระยะยาว (long term relationship) ความไม่จริงยังยืนยันอันเป็นคุณลักษณะหนึ่งของสังคมยุคโลกาภิวัตน์ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระยะยาวกลับกลายเป็นความไม่แน่นอน พันธะสัญญาของการแต่งงาน (Marriage commitment) เป็นการผูกมัดคู่แต่งงานในช่วงระยะเวลาหนึ่งในขณะที่สถาบันครอบครัวอาจมีช่วงเวลาสั้นกว่าอายุของสมาชิกครอบครัวหรือคู่สามีภรรยา (Bauman 2003) อีวา อิลลุส (Eva Illous) ตั้งข้อสังเกตว่าในปลายศตวรรษที่ 20 อุดมคติของความรักโรแมนติกที่เกี่ยวข้องกับการแต่งงานและการสร้างครอบครัวพังทลายลง ความรักเปิดโอกาสให้การแสดงออกความต้องการทางเพศที่เคยหลบซ่อนอยู่ ความรักและความสัมพันธ์ทางเพศถูกแยกออกจากกันอย่างเด่นชัดมากขึ้นจนนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ไม่ยั่งยืนและเกิดขึ้นได้ซ้ำๆ (Illous 1999)

¹⁰ อุลริช เบค (Ulrich Beck) นักสังคมวิทยาชาวเยอรมันได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับสังคมแห่งความเสี่ยงภายหลังโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่เชียร์โนบีลระเบิด เบคเสนอว่าการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมสมัยใหม่ (Modernity) ทำให้มนุษย์ต้องเผชิญหน้ากับความเสี่ยงที่มนุษย์สร้างขึ้น อาทิ โรงไฟฟ้านิวเคลียร์และมลภาวะเป็นพิษ มากกว่าจะเกิดจากภัยธรรมชาติดังเช่นในอดีต ความเสี่ยงที่มนุษย์สร้างขึ้น ความเสี่ยงมีความเกี่ยวพันกับการพัฒนาทางอุตสาหกรรมและการทำลายสิ่งแวดล้อม แต่เนื่องจากเป็นผลพวงที่เกิดจากความไม่ตั้งใจ เบคจึงเสนอให้ปัจเจกบุคคลคิดทบทวนไตร่ตรองและร่วมกับผู้อื่นแสวงหาทางออกให้กับปัญหาที่จะส่งผลกระทบต่อทุกคน (อ่านเพิ่มเติมใน Ulrich Beck, (1992), *Risk Society: Toward a New Modernity*, London: Sage Publications.)

นักวิชาการตะวันตกหลายคนเสนอนิยามความรักของชายหญิงที่มีแนวโน้มจะเป็นความสัมพันธ์ระยะสั้นหรือความสัมพันธ์ที่ไม่นำไปสู่การแต่งงาน บาร์แมนเปรียบเทียบความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเก็บสิ่งของไว้ในกระเป๋าदानบนของเสื้อซึ่งทำให้สามารถหยิบมาใช้งานได้ ความสัมพันธ์ซึ่งถูกเรียกว่า “Top Pocket Relationship” เป็นความสัมพันธ์ไม่ผูกมัดและให้อิสระกับคู่รักชายหญิง เนื่องจากสายสัมพันธ์ที่เปราะบางสามารถจัดความรู้สึกอึดอัดที่เกิดขึ้นจากความผูกพันทางอารมณ์ในความสัมพันธ์ระยะยาว ดังที่บาร์แมนกล่าวว่า

Love means do not commit to anything. If you want to work out your relationships, keep your distance because love can be sweet dream and nightmare at the same time. (Bauman 2003)

คำกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าความรักจะก่อให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจก็ต่อเมื่อคู่รักสามารถรักษา ระยะห่างในความสัมพันธ์และหลีกเลี่ยงการผูกมัดตนเองไว้กับคนรักของตน เนื่องจากความรักเป็นการหลอหลอม (Assimilate) ตัวตนของตนเองกับผู้อื่น โดยในด้านหนึ่งเป็นการขยายขอบเขตความรักที่มีต่อตนเองไปยังผู้อื่น แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นการควบคุมผู้อื่นด้วยเช่นกัน ความพยายามในการครอบครองเป็นพันธะผูกมัดซึ่งส่งผลกระทบต่อความเป็นปัจเจกบุคคล ความสัมพันธ์ระยะยาวจึงก่อให้เกิดความรู้สึกอึดอัดเพราะนอกจากคู่รักต้องสูญเสียตัวตนเพื่อรักษาความสัมพันธ์แล้ว ความผูกพันทางอารมณ์ยังกลายเป็นพันธะที่เป็นอุปสรรคในการเริ่มต้นความสัมพันธ์ครั้งใหม่ ในขณะที่ความสัมพันธ์แบบกระเป๋าदानเป็นความสัมพันธ์ที่ให้อิสระกับคู่รัก เพราะคู่รักต้องตระหนักถึงการรักษา ระยะห่างเพื่อป้องกันไม่ให้ความสัมพันธ์ส่งผลกระทบต่อความเป็นปัจเจกบุคคลของอีกฝ่าย อย่างไรก็ตาม การแสวงหาความสัมพันธ์ก็เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับการดำรงชีวิตในสังคมที่เต็มไปด้วยความเสี่ยง แต่ความสัมพันธ์กลับเปราะบางเกินกว่าจะลดทอนความรู้สึกไม่มั่นคงได้ แม้การก่อร่างความสัมพันธ์จะให้ความสำคัญกับอารมณ์ความรู้สึกและความปรารถนา อีกทั้งความสัมพันธ์ทางเพศก็ก่อให้เกิดความรู้สึกใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น แต่ความสัมพันธ์กลับขาดความยั่งยืน ดังที่อีวา อิลลูส (Eva Illous) เสนอว่าในยุคหลังสมัยใหม่แนวคิดเกี่ยวกับความรักซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระยะยาวเสื่อมสลายไปและถูกแทนที่ด้วยความสัมพันธ์ระยะสั้นและไม่ยั่งยืน (Illous 1999) ความสัมพันธ์ของคู่รัก (Lover) จึงเปลี่ยนไปเป็นความสัมพันธ์ของคู่ร่วมหลับนอน (Sexual partner) (Bauman 2003) กล่าวคือ คู่รักอาจมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเหมือนสามีภรรยา แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถยุติความสัมพันธ์ได้ตามความต้องการโดยปราศจากข้อผูกมัดหรือพันธะผูกพันของการแต่งงานและครอบครัว

บาร์แมนอธิบายเพิ่มเติมอีกว่าการสร้างสายสัมพันธ์ที่ไม่ผูกมัดทำให้ชายและหญิงสามารถหลีกเลี่ยงจากความเจ็บปวดเพราะความรักเป็นประสบการณ์ที่ไม่อาจเรียนรู้และคาดเดาได้ ความรักเปรียบเสมือนการลงทุนที่เต็มไปด้วยความเสี่ยง เพราะนักลงทุนและคู่รักไม่อาจคาดเดาถึงผลลัพธ์ในอนาคตได้ ความไม่แน่นอนของความสัมพันธ์ดังกล่าวประกอบกับอิทธิพลของวัฒนธรรมบริโภคนิยมนำไปสู่นิยามความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับความคุ้มค่าจากการบริโภค โดยในขณะที่ความคุ้มค่าของการบริโภคเกิดจากรู้สึกพึงพอใจที่ได้รับจากสินค้า ความคุ้มค่าที่ได้จากความสัมพันธ์ก็เกิดจากรู้สึกพึงพอใจแก่คู่รัก ความคาดหวังดังกล่าวทำให้ความสัมพันธ์ระยะยาวเป็นการลงทุนที่ไม่ก่อให้เกิดผลตอบแทนที่คุ้มค่า เพราะนอกจากคู่รักไม่อาจคาดเดาว่าความสัมพันธ์จะดำเนินไปได้อย่างไรราบรื่นแล้ว การรักษาความสัมพันธ์ระยะยาวยังต้องอาศัยการเสียสละตนเองซึ่งส่งผลกระทบต่อความเป็นปัจเจกบุคคล บาร์แมนกล่าวว่าด้วยสภาพสังคมในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยง โครงสร้างของครอบครัวมีความเปราะบาง การสร้างครอบครัวจึงเป็นการลงทุนที่ไม่ก่อให้เกิดความคุ้มค่า (Bauman 2003) เนื่องจากเหตุผลในการสร้างครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยให้ความสำคัญกับการเพิ่มความสามารถในทางเศรษฐกิจมาสู่การคำนึงถึงความต้องการส่วนบุคคล อีกทั้งความก้าวหน้าของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ยังเอื้ออำนวยให้การวางแผนครอบครัวและการมีบุตร แนวคิดเกี่ยวกับครอบครัวที่เปลี่ยนไปในยุคบริโภคนิยมนำไปสู่การพิจารณาถึงการมีบุตรในแง่ของการสนองตอบความต้องการและความพึงพอใจ ประเด็นความคุ้มค่าของการบริโภคทำให้การมีบุตรเป็นการบริโภคที่ก่อให้เกิดความสูญเปล่าและเป็นพันธะที่ขวางกั้นอิสรภาพของพ่อแม่ในฐานะของผู้บริโภค เพราะเด็กจำเป็นต้องพึ่งพาผู้อื่นจนกว่าจะสามารถดูแลตนเองได้ซึ่งทำให้ผู้ที่เป็นพ่อแม่ต้องเสียสละความต้องการส่วนตน และการทุ่มเทตนเองให้กับการดูแลเอาใจใส่ก็ไม่อาจรับรองได้ว่าลูกจะเติบโตขึ้นตามความคาดหวังของพ่อแม่

นอกจากความสัมพันธ์ที่เปราะบางจะสัมพันธ์กับอิทธิพลของเศรษฐกิจทุนนิยมและกระแสบริโภคนิยมแล้ว ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมการก่อร่างความสัมพันธ์ใกล้ชิดในรูปแบบดังกล่าว บาร์แมนเสนอว่าความทันสมัยของเทคโนโลยีการสื่อสารได้ก้าวข้ามข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้คนแปลกหน้าสามารถพบกัน พูดคุย และสร้างความคุ้นเคยกันโดยไม่จำเป็นต้องพบหน้ากัน แต่เทคโนโลยีก็ส่งผลให้ความสัมพันธ์ (Relationship) ถูกแทนที่ด้วยเครือข่าย (Network) (Bauman 2003) กล่าวคือ ผู้คนถูกเชื่อมโยงเข้าด้วยกันผ่านเทคโนโลยี หากปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นมีลักษณะกระชับและตื่นเงินเกินกว่าจะนำไปสู่ความสัมพันธ์ ความเปราะบางของสายสัมพันธ์ดังกล่าวเกี่ยวข้องกับความสะดวกและรวดเร็วของเทคโนโลยี ดังเช่นที่เทคโนโลยีช่วยให้ผู้คนสามารถติดต่อถึงกันได้ ไม่ว่าจะผ่านการพูดคุยหรือการส่งข้อความ แต่ในขณะเดียวกันความสะดวกก็เกี่ยวข้องกับความไม่ยั่งยืน อันเนื่องมาจากการยุติการสนทนาสามารถ

กระทำได้อย่างง่ายดายด้วยเช่นกัน ทั้งยังสามารถเลือกจะติดต่อหรือตัดขาดการติดต่อเมื่อใดก็ได้ การสื่อสารผ่านโทรศัพท์จึงเพียงเชื่อมโยงให้เกิดเป็นเครือข่ายของผู้คน หากไม่ได้สร้างให้เกิดเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้คน นอกจากนั้น ในเครือข่ายความสัมพันธ์ยังมีลักษณะของความใกล้ชิดเสมือน (Virtual proximity) เพราะผู้คนสามารถติดต่อถึงกันได้ตลอดเวลา แม้จะอยู่ห่างไกลหรืออยู่ต่างพื้นที่กันก็ตาม แต่การติดต่อผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารไม่ได้เพิ่มความรู้สึกใกล้ชิดสนิทสนมหรือลดความแปลกแยกกระห่างกัน ดังเช่น โทรศัพท์มือถือช่วยให้ครอบครัวสามารถถามไถ่สารทุกข์สุกดิบเสมือนอยู่ใกล้ชิดกัน แต่เมื่อกลับถึงบ้านสมาชิกในครอบครัวก็แยกย้ายเข้าห้องส่วนตัว (Bauman 2003) การติดต่อสื่อสารผ่านโทรศัพท์มือถือหรือการใช้โซเชียลมีเดียต่างๆจึงไม่ได้ช่วยลดความห่างเหิน แต่ในทางตรงกันข้ามกลับสร้างพื้นที่เสมือนจริงเพื่อให้ผู้คนได้พูดคุยกันแทนการพบปะพูดคุยแบบเห็นหน้ากัน การสื่อสารผ่านอุปกรณ์หรือเครื่องมือต่างๆจึงขยายช่องว่างของความสัมพันธ์และทำให้ความสัมพันธ์เปราะบางมากยิ่งขึ้น

นอกจากนิยามความสัมพันธ์ที่เปราะบางและไม่ผูกมัดซึ่งถูกทำให้เป็นคู่ตรงข้ามกับรักแท้ซึ่งนำไปสู่การแต่งงานตามขนบรักโรแมนติกแล้ว ยังมีนักวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับความรักอีกกลุ่มหนึ่งเสนอว่านิยามรักแท้ไม่จำเป็นต้องเป็นความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนหรือนำไปสู่การแต่งงาน โดโรธี เทนนอฟ (Dorothy Tennov) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกันกล่าวถึงนิยามความรักว่าเป็นการตกหลุมรัก (Limerence) การตกหลุมรักเป็นสภาวะที่เกิดและดับได้โดยง่าย ซึ่งทำให้ความสัมพันธ์ของชายหญิงอาจไม่คงทนถาวร เพราะความรักไม่ได้ทำให้ความสัมพันธ์ยืนยาว หากแต่เป็นความรู้สึกใกล้ชิด (Tennov, 1999 อ้างถึงใน Pan 2016) นอกจากเทนนอฟแล้ว เฮเลน ฟิชเชอร์ (Helen Fisher) ซึ่งเป็นนักมนุษยวิทยาชาวอเมริกันก็มีความเห็นว่าความรักไม่จำเป็นต้องเป็นความสัมพันธ์ผูกมัด ฟิชเชอร์กล่าวว่าความรักเกี่ยวข้องกับสารสื่อประสาทที่อยู่ในสมองของมนุษย์ซึ่งสั่งการให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับการจับคู่ การสืบพันธุ์ และการให้กำเนิด เนื่องจากการทำงานของสารสื่อประสาทที่เกี่ยวข้องกัน แต่ก็ทำงานแยกกัน มนุษย์จึงอาจมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด รู้สึกตกหลุมรัก หรือแม้แต่เกิดอาการปรารถนาทางเพศ โดยที่อารมณ์ความรู้สึกทั้งสามประการดังกล่าวไม่จำเป็นต้องมีให้กับเป็นคนคนเดียวเท่านั้น สิ่งที่เทนนอฟและฟิชเชอร์เสนอแสดงให้เห็นนิยามความรักที่แตกต่างจากขนบรักโรแมนติกซึ่งนำไปสู่การแต่งงานแบบคู่ชีวิต นอกจากความรักที่ทั้งสองนำเสนอจะเป็นความสัมพันธ์ที่มีความสำคัญกับอารมณ์ความรู้สึกแล้ว ความสัมพันธ์ดังกล่าวยังไม่อยู่ในกรอบของพิธีกรรมการแต่งงานอีกด้วย (Fisher 2004)

การศึกษาทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับความรักข้างต้นเน้นย้ำให้เห็นประเด็นความรักซึ่งสามารถแบ่งได้เป็นอารมณ์ความรู้สึกและการประกอบสร้างทางสังคม เพราะอารมณ์รักอาจเกิดขึ้นเพียงชั่ว

ระยะเวลาสั้นๆและเกี่ยวพันกับการทำงานของระบบสมอง ในขณะที่การแต่งงานเป็นพิธีกรรมทางสังคมที่ใช้ควบคุมความสัมพันธ์ของมนุษย์ให้อยู่ในกรอบของศีลธรรมจรรยา ซึ่งทำให้ความสัมพันธ์ของมนุษย์แตกต่างจากการมุ่งสืบพันธุ์ของสัตว์ นอกจากนั้น แนวคิดของบาวแมนยังทำให้กล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ในเมืองมีแนวโน้มจะไม่นำไปสู่การแต่งงาน เพราะความสัมพันธ์ไม่ผูกมัดสอดคล้องกับวิถีชีวิตในเมือง กล่าวคือ ระบบเศรษฐกิจซึ่งให้ความสำคัญกับความสามารถเฉพาะตนส่งเสริมให้เกิดการตระหนักรู้ถึงตัวตน (self) การตระหนักรู้ถึงความเป็นปัจเจกบุคคลของคนเมืองเอื้ออำนวยให้การรักษาระยะห่างระหว่างคู่รัก ความสัมพันธ์ที่หลีกเลี่ยงการผูกมัดจึงไม่เป็นอุปสรรคที่ขัดขวางความเป็นปัจเจกบุคคล ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีก็รองรับโอกาสในการตัดขาดความสัมพันธ์และเริ่มต้นความสัมพันธ์ครั้งใหม่ได้ตามความต้องการ นอกจากนั้น การใช้ตรรกะการคิดคำนวณในเชิงปริมาณยังเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรากฏขึ้นของความสัมพันธ์ระยะสั้น กล่าวคือ ภาวะแก่งแย่งแข่งขันในพื้นที่เมืองทำให้การแต่งงานและการสร้างครอบครัวต้องอาศัยความพร้อมทางด้านการเงินเป็นสำคัญ การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อเตรียมความพร้อมที่จะรับผิดชอบและดูแลครอบครัวของตนเองจึงขวางกั้นอิสรภาพของปัจเจกบุคคล ความสัมพันธ์ระยะสั้นสามารถช่วยลดทอนความรู้สึกโดดเดี่ยวและแปลกแยกในเมืองได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงการสร้างพันธะที่ต้องรับผิดชอบต่อหรือความพร้อมของสถานะทางเศรษฐกิจ

นอกจากพัฒนาการของนิยามความรักจะมีความเกี่ยวพันกับระบบทุนนิยมแล้ว ยังมีนักวิชาการตะวันตกที่ชี้ให้เห็นนิยามความรักซึ่งสัมพันธ์กับวัฒนธรรมบริโภคนิยม อิลลูสกกล่าวว่าการเพิ่มขึ้นของรายได้ในช่วงต้นศต.ที่ 20 ทำให้การบริโภคเป็นส่วนหนึ่งของความรัก การหากิจกรรมทำร่วมกันหรือการให้ของกำนัลเป็นส่วนที่ทำให้ความผูกพันมีความเหนียวแน่นมากยิ่งขึ้น ซึ่งทำให้ปฏิเสธไม่ได้ว่าการบริโภคสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าให้ตัวตนของบุคคลที่เป็นคู่รักกันกลายเป็นเรื่องมีอําคัญในการก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นดังกล่าว (Illus 1997) แนวคิดของอิลลูสกสอดคล้องกับเฮิร์ช (Hirsh) และวอร์ดโลว์ (Wardlow) ที่กล่าวว่ารูปแบบการแต่งงานและการใช้ชีวิตคู่เกี่ยวพันโดยตรงกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและประชากร รวมทั้งการบริโภค และการสร้างภาพลักษณ์ (Hirsh and Wardlow, 2006 อ้างถึงในปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี 2554) นิยามความรักที่เกี่ยวพันกับอิทธิพลของการบริโภคนิยมนี้อาจนำมาเชื่อมโยงกับความรักในพื้นที่เมือง เฮนนิง เบตซ์ (Henning Bech) ได้เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของผู้คนที่อยู่อาศัยในเมืองกับอิทธิพลของระบบทุนนิยมตลาดเสรี ใน “City Sex: Representing Lust in Public” เบตซ์เสนอว่าอิทธิพลของวัฒนธรรมบริโภคนิยมในพื้นที่เมืองมีส่วนหล่อหลอมให้ความรักเป็นความสัมพันธ์ที่เปราะบางและไม่ผูกมัด กล่าวคือ ระบบทุนนิยมมุ่งเน้นการบริโภคเพื่อขับเคลื่อนความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ ประกอบกับการพัฒนาของเทคโนโลยีและระบบคมนาคมทำให้การขนส่งสินค้าสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น ผู้บริโภคได้รับการ

กระตุ้นให้ตระหนักถึงความจำเป็นในการบริโภคสินค้า พฤติกรรมการบริโภคสินค้าอย่างต่อเนื่องจากสินค้าที่ถูกผลิตเป็นจำนวนมากและหลากหลายนำไปสู่ความเฟื่องฟูของวัฒนธรรมบริโภคนิยม นอกจากนี้ เบตส์กล่าวว่ามีเมืองเป็นพื้นที่สาธารณะแห่งชีวิตยุคใหม่ที่คนแปลกหน้ามาพบกัน คนที่อยู่ในเมืองมีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ชนชั้น และศาสนา ความสัมพันธ์ของชาย-หญิงในเมืองเกิดขึ้นจากปัจจัยด้านความหลากหลาย โอกาส และอิสระทางเพศ(Bech 1999) ความแตกต่างของผู้คนกลายเป็นความแปลกใหม่ที่ก่อให้เกิดความสนใจ รูปลักษณ์ภายนอกจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ ทั้งนี้การมอง (Gazing) มีบทบาทสำคัญในการรับรู้เพราะวิถีชีวิตที่เร่งรีบและผู้คนแปลกหน้าหลากหลายที่ได้พบในชีวิตประจำวัน การมองเป็นการประเมินคุณค่าต่อสิ่งที่พบเห็น รูปลักษณ์ภายนอกก่อให้เกิดความตื่นตาตื่นใจและเป็นแรงดึงดูดทางเพศ ดังที่เบตส์กล่าวว่า

Now, the gaze which sees the surfaces of others and which is active in the design of one's own, sees and evaluates on sexual criteria as well. Thus, surfaces are styled with a view to their potential significant of sexuality; and gazes are attracted to them for that very reason, or because they are actively scanning the surfaces in search for sexual attractions. (Bech 1999)

รูปลักษณ์ภายนอกที่ดึงดูดใจก่อให้เกิดความปรารถนา และความปรารถนานั้นเกิดขึ้นอย่างทันทีทันใด เช่นเดียวกับที่รูปลักษณ์ของสินค้ากระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการบริโภคทันทีที่ได้เห็นสินค้า อิทธิพลของวัฒนธรรมบริโภคนิยมนำไปสู่นิยามความรักที่สอดคล้องกับการเลือกซื้อสินค้า (Picking and choosing) กล่าวคือ ความรักเป็นการแสวงหาความแปลกใหม่เพื่อตอบสนองความพึงพอใจ โดยผู้บริโภคได้รับการกระตุ้นให้เกิดความปรารถนา ทั้งยังสามารถแสวงหาสินค้าทดแทนได้เรื่อยไป ประสบการณ์แปลกใหม่ในชีวิตประจำวันก่อให้เกิดเป็นความปรารถนาไม่สิ้นสุด ความรักไม่จำเป็นต้องเป็นความสัมพันธ์ที่ยืนยาวเพราะการเริ่มต้นความสัมพันธ์ครั้งใหม่สามารถเกิดขึ้นได้เสมอ (Bech 1999)

2.3 มหานครกับการโยยหาอดีต

ดังที่ได้กล่าวข้างต้นว่าเศรษฐกิจทุนนิยมในยุคโลกาภิวัตน์สามารถเชื่อมโยงพื้นที่ต่างๆของโลก ผ่านการค้าและการลงทุนภายใต้ระบบตลาดเสรีที่ก้าวข้ามข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ ระบบทุนนิยมตลาดเสรีนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมือง และวัฒนธรรม ความเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆซึ่งเป็นผลมาจากการก้าวข้ามพรมแดนชาติข้างต้นยังได้รับการสนับสนุนจากเทคโนโลยีที่ทันสมัย ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีด้านการสื่อสารก่อให้เกิดเป็นสังคมข่าวสารที่มีการไหลบ่าของข่าวสารอย่างรวดเร็ว การรับรู้อย่างรวดเร็วในสังคมข้อมูลข่าวสารย่อมกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทั่วทุกมุมโลก ความเจริญก้าวหน้าของทุนนิยมและเทคโนโลยีทำให้มหานครเป็นพื้นที่ที่มีพลวัตเพราะการไหลเวียนของทุน แรงงาน และความรู้อย่างรวดเร็ว การพัฒนาให้ทันสมัยทำให้พื้นที่เมืองถูกขยายออกไปเพื่อรองรับการลงทุนและการปรับเปลี่ยนโครงสร้างสาธารณณะเพื่อดึงดูดนักลงทุนจากต่างชาติ เมืองใหญ่หลายแห่งยังกลายเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนความรู้ เนื่องจากการเคลื่อนย้ายของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ชนชั้น และระดับการศึกษา ในขณะที่เส้นแบ่งพรมแดนของชาติถูกทำให้เจือจางลง ระบบและกฎเกณฑ์ต่างๆในการควบคุมสังคมก็ผ่อนคลายความเข้มงวดลงเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาตามอุดมการณ์ทุนนิยมเสรี รวมไปถึงการปรับเปลี่ยนของจารีตประเพณีที่เคยเป็นกรอบจำกัดความเป็นปัจเจกบุคคลเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม

สืบเนื่องจากระบบทุนนิยมสร้างมายาคติเกี่ยวกับบิสรเสรีและความเท่าเทียม ประกอบกับการเสื่อมสลายของพรมแดนของชาติ ปัจจัยทั้งสองประการทำให้ความผูกพันที่มีต่อรัฐชาติและชุมชนดั้งเดิมเสื่อมคลายลงและยังนำไปสู่การตระหนักรู้ถึงการเป็นส่วนหนึ่งของประชากรโลก ใน *Cultural Citizenship: Cosmopolitan Questions* (2003) นิค สตีเวนสัน (Nick Stevenson) นำเสนอประเด็นเรื่องการดำรงชีวิตท่ามกลางการปะทะกันของความเป็นสากล โดยเสนอให้ยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมเพื่อหลีกเลี่ยงความรู้สึกแปลกแยก และลดทัศนคติในแง่ลบที่มีต่อวัฒนธรรมอื่น นอกจากนั้น สตีเวนสันยังเสนอหนทางในการแก้ไขปัญหาของการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความแตกต่างทางวัฒนธรรม โดยการสร้างสังคมพหุวัฒนธรรม (Multicultural society) ผู้คนในสังคมพหุวัฒนธรรมจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อดำรงอยู่ท่ามกลางกระแสสากลและการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน (Stevenson 2003) จากแนวคิดเรื่องสังคมพหุวัฒนธรรมทำให้กล่าวได้ว่าวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในซีกโลกหนึ่งมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของผู้คนในอีกซีกโลกหนึ่งได้ เพราะความต้องการที่จะพัฒนาให้เกิดความทันสมัย ชีวิตความเป็นอยู่ในมหานครตะวันตกที่มีความเจริญก้าวหน้าและทันสมัยกลายมาเป็นต้นแบบ โดยเฉพาะในด้านชีวิตความเป็นอยู่ที่ได้รับการยกระดับให้ดีขึ้น ระบบเศรษฐกิจตะวันตก

จึงก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตในทางที่ดีขึ้นในด้านการพัฒนาทางวัตถุและการยกระดับคุณภาพชีวิต แต่ในอีกด้านหนึ่งวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับเศรษฐกิจก็ทำให้กลไกทางเศรษฐกิจเข้ามาแทนที่การควบคุมที่เคยมีอยู่เดิม ซึ่งส่งผลให้วิถีชีวิตตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของระบบทุนนิยม ดังจะเห็นได้จากการกดขี่แรงงานเพื่อให้ได้ผลคุ้มค่ากับการลงทุน และช่องว่างระหว่างชนชั้นนายทุนกับแรงงานที่เพิ่มมากขึ้น อีกทั้งอิทธิพลของระบบทุนนิยมตลาดเสรียังก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการบริโภค ดังเช่น การบริโภคที่ถูกนำมาเชื่อมโยงกับคุณภาพชีวิตที่ดี เพราะเป็นการแสดงให้เห็นถึงศักยภาพและความสามารถในการบริโภคได้ และการบริโภคโดยยึดตามแบบวัฒนธรรมมวลชน (Pop culture) เป็นต้น

อิทธิพลของระบบทุนนิยมตลาดเสรีก่อให้เกิดการแผ่ขยายของวัฒนธรรมบริโภคนิยม และนำไปสู่ความหวาดกลัวต่ออัตลักษณ์ที่อาจสูญหายไป ความพยายามของท้องถิ่นในการรักษาวัฒนธรรมของตนเองในด้านหนึ่งอาจเป็นการผลิตซ้ำวัฒนธรรมในอดีตให้อยู่ในรูปแบบของสินค้า ในขณะที่เดียวกันก็อาจเป็นการเปิดรับและผสมผสานความเป็นท้องถิ่นกับวัฒนธรรมต่างชาติ ดังที่จันทนี เจริญศรีกล่าวว่าความสามารถในการผลิตซ้ำได้อย่างไม่จำกัดนี้เองที่เป็นที่มาของสังคมแบบล้ำจริง (Hyper-reality) ซึ่งเต็มไปด้วยสิ่งจำลอง (Simulacrum) จนเราไม่สามารถที่จะแยกความเป็นจริงออกจากสิ่งจำลองได้ (จันทนี เจริญศรี 2545) ความสามารถในการจำลองความจริงโดยอาศัยเทคโนโลยีที่ทำให้การผลิตซ้ำสามารถเป็นไปได้ ผลที่ตามมาคือ การแยกของแท้หรือของเทียมนั้นเป็นไปได้ยาก การจะแยกแยะว่าอะไรเป็นของจริงเป็นสิ่งที่ไม่เป็นไปได้ อีกทั้งยังก่อให้เกิดความลึกลับสงสัยต่อความจริงแท้และรากเหง้าของท้องถิ่น นอกจากนี้ ระบบเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นความเจริญทางวัตถุยังส่งผลให้เกิดการเสื่อมสลายของเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและรากเหง้าที่บ่งบอกตัวตน ใน “History in a Mythical Key” (2008) บ่าน หวาง (Ban Wang) กล่าวว่า

For all its expansion force and widening sphere of influence, the global spread of capital is a process of abstraction. It brings complex historical trajectories of different cultures into a racetrack of capitalist development, breeds a renewed mythology of technical modernization, spawn new idols of lifestyle and values that everybody is exhorted to follow, and heralds the end of history as conscious activity of shaping human destiny. (Wang 2008)

คำกล่าวข้างต้นอธิบายถึงความเชื่อมโยงของระบบทุนนิยมกับความเสื่อมสลายของประวัติศาสตร์ของชาติ เนื่องจากอิทธิพลของทุนนิยมที่แผ่ขยายไปทั่วทุกมุมโลก ประวัติศาสตร์ของชาติซึ่งมีลักษณะเฉพาะถูกกลืนให้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์สากลซึ่งว่าด้วยความเจริญก้าวหน้าของระบบทุนนิยม การพัฒนาให้ทันสมัย รวมไปถึงวิถีชีวิตและคุณค่าแบบใหม่ ประวัติศาสตร์ของการพัฒนาให้ทันสมัยจึงสะท้อนให้เห็นการครอบงำ โดยการยกย่องคุณค่าของความเป็นสากลและละเลยความหลากหลายและอัตลักษณ์ของแต่ละชนชาติ ยิ่งกว่านั้นผลจากความผกผันของระบบทุนนิยมยังก่อให้เกิดวิกฤตที่ส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง ดังเช่น วิกฤตเศรษฐกิจในเอเชียในปีค.ศ.1997 ก่อให้เกิดความล้มเหลวที่จะพึ่งพาทุนนิยมและการลงทุนจากต่างชาติ วิกฤตทางเศรษฐกิจกลายเป็นสิ่งย้ำเตือนให้ระมัดระวังและไม่หลงใหลไปกับกระแสของความมั่งคั่งทางวัตถุ (Rohlen 2002)

ในขณะที่กระแสโลกาภิวัตน์ส่งเสริมวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับความเจริญทางวัตถุที่เกิดจากความเจริญก้าวหน้าของเศรษฐกิจและเทคโนโลยี รวมทั้งการก้าวสู่ความเป็นสากล ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจนยากจะตามได้ทันและการปะทะสังสรรค์ของวัฒนธรรมดั้งเดิมกับวัฒนธรรมใหม่อาจก่อให้เกิดการสูญเสียความสามารถที่จะเข้าใจตัวตน การระบุที่มาและตำแหน่งแห่งที่ของตนเองในสังคม และการสูญสลายไปของสิ่งที่เคยยึดเหนี่ยวจิตใจ ซึ่งนำไปสู่ความรู้สึกสูญเสีย (Loss) การโหยหาอดีต (Nostalgia) เป็นปรากฏการณ์ในสังคมที่เกี่ยวพันการสูญเสียซึ่งก่อให้เกิดความอาลัยอาวรณ์ต่อสิ่งที่เคยมี ดังที่เฟดริก เจมเมสัน (Federic Jameson) กล่าวว่า การโหยหาอดีตเป็นวิธีการมองย้อนอดีตที่มักเป็นภาพตัวแทนของสิ่งที่เคยมีหรือดำรงอยู่ (Jameson 1991 อ้างถึงใน Scheen 2015) อีกทั้งการโหยหาอดีตยังเป็นจินตนาการถึงโลกที่เราสูญเสียไปแล้ว โลกที่เราในฐานะปัจเจกบุคคลและสมาชิกของหน่วยทางสังคมวัฒนธรรมต่างก็เคยมีประสบการณ์ร่วมกันมาในอดีต แต่มาบัดนี้เหลือไว้เพียงความทรงจำและประสบการณ์ทางวัฒนธรรม ที่สำคัญเราสามารถสัมผัสหรือจับต้องมองเห็นโลกที่เราสูญเสียไปแล้วนั้นได้อีกครั้ง ถ้าหากเราสามารถสร้างภาพตัวแทนโดยการผลิตซ้ำหรือฉายซ้ำฉากและด้วยความทรงจำ ด้วยการย้อนกลับไปจำลองประสบการณ์อดีตขึ้นมาใหม่อีกครั้ง (William Kelly 1984 อ้างถึงใน พัฒนา กิตติอาษา 2546)

การโหยหาอดีตมีรากศัพท์มาจากคำว่า “notos” ในภาษากรีกที่แปลว่า การกลับบ้าน และคำในภาษาลาตินว่า “-algia” ที่หมายถึง ความเจ็บปวด ซึ่งเมื่อทั้งสองคำมาผสมรวมกันจึงหมายถึงความรวดเร็วจากความปรารถนาที่จะได้กลับบ้าน และคำนี้ถูกใช้เป็นครั้งแรกในศตวรรษที่ 17 เพื่อเรียกอาการคิดถึงบ้าน (Homesickness) ต่อมาการโหยหาอดีตถูกขยายความหมายกว้างขวางขึ้น โดยนอกจากจะเป็นความถวิลหาที่มีต่อสถานที่แล้ว ยังหมายรวมถึงความโหยหาที่มีต่อเวลาในอดีต และจากคำอธิบายทางการแพทย์ต่อผู้ป่วยที่มีอาการดังกล่าวสู่ประสบการณ์ร่วมของผู้คนในสังคมที่มี

ต่ออดีต (สุวรรณมาศ เหล็กงาม 2552) เฟรด เดวิส (Fred Davis) ซึ่งเป็นนักสังคมวิทยาชาวอเมริกันคนแรกๆ ที่ศึกษาประเด็นการโยยหาอดีตเสนอว่าเหตุการณ์รุนแรงต่างๆ เป็นสาเหตุให้เกิดการโยยหาอดีต อาทิ สงคราม ความไม่สงบ และภัยพิบัติ ซึ่งทำให้ผู้คนรู้สึกอึดอัดคับข้องและวิตกกังวลต่อสิ่งรอบตัวว่าจะเป็นเหมือนเดิมหรือไม่ (Fred Davis 1979 อ้างถึงใน Scheen 2015) การโยยหาอดีตเป็นการปลุกหนีสู่อดีตที่ถูกสร้างให้เป็นอุดมคติเพื่อหลีกเลี่ยงจากความเป็นจริงในปัจจุบัน แม้การเรียกห้ออดีตที่สูญสลายไปแล้วให้กลับคืนมาจะเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ก็ตาม แต่การโยยหาอดีตเป็นการจินตนาการเกี่ยวกับอดีต สร้างความรู้สึกร่วมเกี่ยวกับอดีต และก่อให้เกิดความมั่นใจกับตนเองและผู้อื่นว่าโลกสมมุติที่สร้างขึ้นเป็นการจำลองอดีตที่แท้จริง (William Kelly 1984 อ้างถึงใน พัฒนา กิตติอาษา 2546)

วิลเลียม เคลลิกกล่าวว่าการโยยหาอดีตมักจะเริ่มจากการจินตนาการร่วม (collective imagination) แล้วค่อยปรากฏมาเป็นการสร้างแบบแผนและปฏิบัติการในทางวัฒนธรรมและการเมืองในรูปแบบต่างๆ เพื่อฟื้นคืนชีวิตให้กับอดีต จินตนาการร่วมจำเป็นต้องอาศัยความทรงจำเกี่ยวกับช่วงเวลาดังกล่าวเป็นวัตถุดิบ (William Kelly 1984 อ้างถึงใน พัฒนา กิตติอาษา 2546) เฟเดอริก บาร์ตเล็ตต์ (Frederic Bartlett) กล่าวเกี่ยวกับความทรงจำว่าขาดความน่าเชื่อถือ เพราะความทรงจำเป็นการคัดสรรไม่ว่าจะเป็นการเลือกที่จะจำหรือเลือกที่จะลืม อดีตจึงผ่านการตีความหรือการรื้อสร้างตลอดเวลา ความทรงจำที่ถูกคัดเลือกจึงเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้ที่จะใช้ความทรงจำในปัจจุบัน (Frederic Bartlett 1932 อ้างถึงใน Scheen 2015) การโยยหาอดีตจึงให้ความสำคัญกับโลกสมมุติ อดีตที่ถูกจำลอง และภาพแทน ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของวัฒนธรรมยุคหลังสมัยใหม่ที่สนใจภาพลักษณ์ภายนอกตามทัศนะของฌอง โบดริยาร์ด (Jean Baudrillard) ที่กล่าวว่าในยุคหลังสมัยใหม่นั้นความแตกต่างระหว่างภาพลักษณ์ของสิ่งที่ทำเทียมหรือของเลียนแบบกับความเป็นจริงจะไม่มีอีกต่อไป เพราะความเป็นจริงไม่มีความสำคัญเหนือกว่าภาพลักษณ์ของของเลียนแบบอีกต่อไป ดังที่เคลลิกกล่าวว่าการโยยหาอดีตมักกลองเอยด้วยการปฏิเสธอดีตในรูปแบบหนึ่ง จุดเน้นหนักมักจะอยู่ที่การเก็บรักษาอดีตมากกว่าการรื้อฟื้น เน้นการนำอดีตกลับมาอย่างที่มีนัยเป็นราวกับว่าไม่มีอะไรเกิดขึ้นเลยในช่วงเวลาระหว่างกลาง การโยยหาอดีตจึงเป็นการคัดเลือกและละทิ้งอดีตเพื่อประกอบสร้างภาพแทนของอดีตร่วมกันของคนในสังคม โดยมีหน่วยงานหรือกลุ่มคนทำหน้าที่รับผิดชอบในการผลิต บริโภค และการเผยแพร่ความหมายในเชิงวัฒนธรรมที่เกิดจากการโยยหาอดีตดังกล่าว ดังเช่น สื่อสารมวลชนและนักการเมืองเป็นต้น (William Kelly 1984 อ้างถึงใน พัฒนา กิตติอาษา 2546) พัฒนา กิตติอาษากล่าวว่าประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการใช้ชีวิตโดยเฉพาะประสบการณ์อดีต เป็นรากฐานที่สำคัญของการโยยหาอดีต ประสบการณ์เป็นวัตถุดิบของการโยยหาเป็นพื้นที่ของความคิดคำนึงและจินตนาการ รวมทั้งเป็นที่มาของแรงบันดาลใจ เราถวิลหาอดีตก็

เพราะการย้อนไปหาอดีตในโลกแห่งความเป็นจริงไม่สามารถเป็นไปได้ นอกเสียจากการสร้างหรือจำลองมันขึ้นมาในรูปแบบของเรื่องเล่าและความทรงจำในรูปแบบต่างๆ (พัฒนา กิตติอาษา 2546)

แนวคิดเกี่ยวกับการโยยหาอดีตข้างต้นทำให้กล่าวได้ว่าการโยยหาอดีตเป็นการแสวงหาสิ่งยึดเหนี่ยวที่สูญหายไปเพื่อยืนยันว่าตนเองเป็นใคร หากการโยยหาอดีตไม่ได้หมายความว่าต้องการกลับไปเป็นเหมือนเดิมเพราะเป็นสิ่งที่ไปไม่ได้ แต่เป็นการสร้างความเชื่อมั่นเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของตนเองเพื่อการมีชีวิตต่อไป นอกจากนั้น ด้วยเหตุที่ประสบการณ์ของผู้คนในเมืองเกี่ยวพันกับความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและความรู้สึกไม่มั่นคง การโยยหาอดีตจึงอาจนำมาเชื่อมโยงกับการโยยหาความสัมพันธ์ดั้งเดิม ซึ่งอาจทำให้กล่าวได้ว่าความรักโรแมนติกเป็นความสัมพันธ์ที่โยยหา ด้วยเหตุที่ความรักโรแมนติกเชื่อมโยงกับการแต่งงานและการสร้างชีวิตคู่ ความรักโรแมนติกเป็นความสัมพันธ์จริงแท้ที่สามารถเป็นที่พึ่งพาและยึดเหนี่ยว และก่อให้เกิดความหวังในสังคมเมืองใหญ่ที่สายสัมพันธ์เปราะบางและมีระยะสั้น

ต่อไปจะกล่าวถึงบริบทของมหานครเชียงใหม่ ไทเกี้ยว และกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นฉากหลักของวรรณกรรมที่เลือกมาศึกษา การศึกษาบริบททางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจต่อความเปลี่ยนแปลงของมหานครในยุคโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับเหตุการณ์และวิกฤตการณ์ที่สำคัญซึ่งเป็นจุดพลิกผันของความเจริญก้าวหน้าและกระบวนการพัฒนาให้ทันสมัย ลักษณะเฉพาะของแต่ละพื้นที่เมืองและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วน่าจะส่งผลกระทบต่อการนำเสนอภาพของมหานครในวรรณกรรม รวมไปถึงวิถีการดำรงชีวิตซึ่งมีความเกี่ยวพันกับการก่อร่างความสัมพันธ์ระหว่างกันของผู้คนที่อาศัยอยู่ในเมืองใหญ่

2.4 จากหลงถึงสูญห่อไข่มุกแห่งตะวันออก: เชียงไ้กับการพัฒนาสู่มหานครตะวันออก

เชียงใหม่เป็นมหานครของจีนที่เติบโตมาจากการค้าและความสัมพันธ์กับต่างประเทศ เชียงไ้มีความโดดเด่นเนื่องจากการเป็นเมืองท่าที่ได้รับการพัฒนาให้ทันสมัยมาตั้งแต่ในสมัยอาณาจักรมอญ ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจไม่เพียงก่อให้เกิดความมั่งคั่งทางวัตถุ แต่ยังก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เมื่อประเทศจีนได้ก้าวเข้าสู่การแข่งขันในตลาดโลกเสรีในยุคหลังเหมา กระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจพลิกฟื้นเชียงใหม่จากสถานะถดถอยทางเศรษฐกิจสู่การเป็นเมืองที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงที่สุดเมืองหนึ่งของจีน ทิศทางการพัฒนาประเทศสู่ความเป็น

อุตสาหกรรมส่งเสริมศักยภาพทางเศรษฐกิจของเชียงใหม่เพื่อให้เป็นตัวแทนของจีนในท่ามกลางสภาวะการแข่งขันของประเทศต่างๆ ภายใต้ระบบทุนนิยมตลาดเสรี ความเจริญก้าวหน้าระบบเศรษฐกิจทุนนิยมก่อให้เกิดความคาดหวังว่าเชียงใหม่จะกลับมารุ่งเรืองดังที่เคยได้รับการขนานนามว่าเป็นปารีสแห่งตะวันออก และยังนำไปสู่การปรากฏขึ้นอีกครั้งของวิถีชีวิตแบบบริโภคนิยม การศึกษาบริบททางประวัติศาสตร์ของเชียงใหม่ตั้งแต่ยุคอาณานิคมเป็นต้นมาก็เพื่อแสดงให้เห็นอิทธิพลของระบบเศรษฐกิจและวัฒนธรรมบริโภคนิยมซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของเมืองท่าของจีนที่เคยอยู่ภายใต้อำนาจของประเทศตะวันตก ประวัติศาสตร์ของการเป็นเมืองท่ากึ่งอาณานิคมมีบทบาทสำคัญต่อสังคมและวัฒนธรรมอันสัมพันธ์กับวิถีชีวิตในเชียงใหม่ในปัจจุบัน

2.4.1 ตะวันออกในตะวันตก: เชียงใหม่กับอุปถัมภ์มหานครตะวันตก

เชียงใหม่เป็นหมู่บ้านชาวประมงและท่าเรือท้องถิ่นก่อนจะกลายเป็นเมืองท่ากึ่งอาณานิคมของชาติตะวันตก โดยภายหลังการพ่ายแพ้ในสงครามฝิ่นในปี ค.ศ. 1840 ราชวงศ์ชิงถูกบีบบังคับให้ทำสนธิสัญญานานกิง (Treaty of Nanking) กับประเทศอังกฤษและยินยอมให้เช่าเชียงใหม่และเมืองท่าอื่นๆ อีกสี่แห่งในจีน เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ของเชียงใหม่ทำให้ชาวตะวันตกสนใจในการใช้เป็นเมืองท่าเพื่อส่งออกสินค้าไปยังประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเป็นประตูเชื่อมกับเมืองอื่นๆ ที่อยู่ลึกเข้าไปในดินแดนของจีน ชาวตะวันตกได้พัฒนาพื้นที่ดินเลนริมปากแม่น้ำน่านอกกำแพงเมืองเก่าของเชียงใหม่และจัดตั้งเป็นอาณานิคม (Concession) ซึ่งส่งผลให้เชียงใหม่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำหวงผู่ (Huangpu River) กลายเป็นพื้นที่สิทธิขาดของชาวต่างชาติในเวลาต่อมา ในขณะที่ชาวตะวันตกแสวงหาผลประโยชน์จากการทำการค้า แต่การพัฒนาของระบบเศรษฐกิจของตะวันตกก็ทำให้เชียงใหม่ได้รับการพัฒนาให้ทันสมัยมากกว่าเมืองอื่นๆ ของประเทศจีน

การพัฒนาอย่างตะวันตกในพื้นที่อาณานิคมนำไปสู่การวางรากฐานด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานต่างๆ รวมไปถึงสิ่งปลูกสร้างใหม่ๆ ที่ไม่เคยปรากฏในเชียงใหม่มาก่อนเพื่อเป็นการรองรับวิถีชีวิตแบบตะวันตก เช่น ศาลาสนับ โรงเรียน สนามกีฬา คลับ คาบาเร่ และโรงละคร เป็นต้น ระบบเศรษฐกิจตะวันตกยังส่งผลให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองและความมั่งคั่งทางวัตถุของเชียงใหม่ ดังจะเห็นได้จากสัญลักษณ์แห่งความเจริญก้าวหน้าของเศรษฐกิจทุนนิยมที่ตั้งตระหง่านอยู่ริมแม่น้ำหวงผู่อันได้แก่ เดอะ บุนด์ (The Bund) ซึ่งเป็นที่ตั้งของธนาคารและสถาบันการเงิน รวมไปถึงหอนาฬิกาที่ถูกสร้างให้คล้ายคลึงกับหอนาฬิกาในกรุงลอนดอน แม้ภายหลังการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นสาธารณรัฐใน ค.ศ. 1911 การพัฒนาทางเศรษฐกิจก็ยังคงดำเนินไป

อย่างต่อเนื่อง การติดต่อค้าขายกับต่างชาติยังคงสามารถกระทำได้อย่างเสรี สภาพการณ์ดังกล่าวเกี่ยวข้องกับบทบาททางการเมืองของเซี่ยงไฮ้ โดยเซี่ยงไฮ้ถูกใช้เป็นศูนย์กลางทางการเมืองของพรรคชาตินิยมซึ่งได้ร่วมมือกับพรรคคอมมิวนิสต์เพื่อกำราบกลุ่มศักดินาที่ยังคงหลงเหลืออยู่หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ความสัมพันธ์กับกลุ่มอำนาจทางการเมืองทำให้ชาวตะวันตกและชาวจีนยังสามารถดำเนินธุรกิจได้เป็นอย่างดี

นอกจากเซี่ยงไฮ้จะเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจและการเงินแล้ว เซี่ยงไฮ้ยังเป็นผู้นำทางวัฒนธรรมสมัยใหม่ของจีนอีกด้วย กล่าวคือ อิทธิพลของตะวันตกซึ่งแผ่ขยายเข้ามาในรูปแบบของการพัฒนาให้ทันสมัยผลักดันให้เซี่ยงไฮ้ต้องเปิดรับแนวคิด ความเชื่อ และวิถีในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างจากวิถีชีวิตแบบเดิม วัฒนธรรมจีนตามชนบทประเพณีได้รับการปรับเปลี่ยนตามกระแสวัฒนธรรมตะวันตกเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับวิถีชีวิตในสังคมที่มีความหลากหลายเชื้อชาติ พาเมลา แยตส์โก (Pamela Yatsko) ผู้เขียนหนังสือ *New Shanghai* (2001) กล่าวว่าแม้การพัฒนาให้ทันสมัยจะส่งผลให้เกิดความเสื่อมคลายของชนบทประเพณีและความเชื่อแบบขงจื้อ แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นการแสดงให้เห็นความเป็นจีนสมัยใหม่ การเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การเงิน และวัฒนธรรมทำให้เซี่ยงไฮ้กลายเป็นเมืองของจีนที่มีความเป็นมหานครมากที่สุดและได้รับการขนานนามว่าเป็นปารีสของโลกตะวันออก (the Paris of the East) (Yatsko 2001) อิทธิพลของตะวันตกแทรกซึมและปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของชาวจีนในเซี่ยงไฮ้ให้สัมพันธ์กับความเป็นสากลมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากย่านพักอาศัยที่เรียกว่า “หลงถ้ง” (Longtang) ซึ่งนอกจากจะเป็นสถาปัตยกรรมที่เกิดจากการผสมผสานของวัฒนธรรมตะวันออกและตะวันตกแล้ว ยังแสดงให้เห็นวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับกระแสบริโภคนิยมอีกด้วย กล่าวคือ หลงถ้งถูกสร้างขึ้นตั้งแต่ ค.ศ. 1970 เป็นต้นมาและเป็นจุดเริ่มต้นของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในเซี่ยงไฮ้ ใน *Beyond the Neon lights: Everyday Shanghai in the Early Twentieth Century* (2004) ฮันฉา ลู (Hanchao Lu) กล่าวว่าหลงถ้งเป็นที่พักอาศัยที่มีต้นแบบมาจากบ้านของตะวันตก หลงถ้งสร้างจากอิฐ ไม้ และซีเมนต์ และในส่วนซุ้มโค้งตรงประตูทางเข้าก็นำศิลปะแบบตะวันตกเข้ามาประยุกต์ใช้ หลงถ้งยังถูกสร้างโดยใช้แบบแปลนเหมือนกัน อยู่ในแนวระนาบเป็นเส้นตรง และมีกำแพงแบ่งอาณาเขตที่พักอาศัยออกเป็นส่วนๆ โดยในแต่ละส่วนถูกเชื่อมโยงด้วยถนนเส้นเดียวที่นำไปสู่ประตูเหล็กซึ่งเป็นทางออกไปสู่ถนนด้านนอก ทั้งนี้หลงถ้งในเซี่ยงไฮ้ถูกสร้างขึ้นแทนที่อยู่อาศัยแบบเดิมของจีนซึ่งมักสร้างด้วยไม้ทั้งหลัง โดยมีจุดประสงค์ในการแก้ไขปัญหาความแออัดของที่พักอาศัยอันเกิดจากผู้อพยพจำนวนมากหลังไหลเข้าสู่เขตอาณานิคมตะวันตก เนื่องจากความเจริญในพื้นที่ดังกล่าวและเหตุการณ์ความไม่สงบนอกเขตอาณานิคมในช่วง ค.ศ.1950-1960 (Lu 2004) นอกจากนี้ วัฒนธรรมตะวันตกยังส่งเสริมให้วิถีบริโภคนิยมของชนชั้นกลางเฟื่องฟูขึ้นในเซี่ยงไฮ้ ดังจะเห็นได้จากโรงแรมของชาวตะวันตกซึ่งเป็นที่รวมของปัญญาชนและชาวจีนที่มีฐานะดีที่

เข้าไปรับประทานอาหารเช้าแบบตะวันตก และการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่เป็นแฟชั่นจากตะวันตกก็ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย รวมไปถึงในเชียงใหม่ยังมีสถานเริงรมย์มากมายซึ่งให้บริการทั้งสุรา ผับ และโสเภณี สถานเริงรมย์เหล่านี้นอกจากจะถูกใช้เป็นที่เริงจาทางธุรกิจแล้วยังเป็นสถานที่สังสรรค์ซึ่งชาวตะวันตกและชาวจีนสามารถใช้ชีวิตดื่มกินได้อย่างเต็มที่ ดวงใจกล่าวไว้ในหนังสือ *จินหลายมิตี* (2548) ว่าก่อนการปฏิวัติคอมมิวนิสต์บริเวณย่านห้องสีน้ำเงิน (Blue Chamber District) ซึ่งเป็นชองโสเภณีของเมืองเชียงใหม่ เป็นที่เลื่องลือไปทั่วทวีปเอเชีย (ดวงใจ 2548) ในประเด็นของอิทธิพลของวัฒนธรรมบริโภคนิยมที่มีต่อวิถีชีวิตนั้น โรบิน วิสเซอร์ (Robin Visser) ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ในหนังสือ *Cities surround countryside* (2010) ว่าวิถีชีวิตซึ่งสัมพันธ์กับการบริโภคสินค้าเป็นส่วนหนึ่งของความยิ่งใหญ่ของเชียงใหม่ในยุคสาธารณรัฐ วิถีบริโภคนิยมของชั้นกลางนอกจากจะนำมาซึ่งความภาคภูมิใจแล้ว ยังเป็นต้นแบบของเชียงใหม่ในยุคต่อมาในด้านความรุ่งโรจน์ของเมืองและวิถีชีวิต (Visser 2012)

ความยิ่งใหญ่ของมหานครเชียงใหม่เสื่อมคลายลง เนื่องจากความพลิกผันที่เกิดขึ้นในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง กองทัพญี่ปุ่นได้เข้ายึดครองเชียงใหม่ และภายใต้การปกครองของกองทัพญี่ปุ่นระบบเขตเช่าของชาติตะวันตกก็สิ้นสุดลงในค.ศ.1943 ในขณะที่เดียวกันญี่ปุ่นก็แสวงหาผลประโยชน์จากการค้าของชาติตะวันตกในเชียงใหม่ ภายหลังจากขับไล่กองทัพต่างชาติออกจากประเทศไป จีนยังคงตกอยู่ภายใต้ความผกผันอันเกิดจากการสู้รบเพื่อช่วงชิงอำนาจระหว่างพรรคชาตินิยมและพรรคคอมมิวนิสต์ และใน ค.ศ. 1949 พรรคคอมมิวนิสต์เข้ายึดครองอำนาจและเปลี่ยนแปลงการปกครองจากสาธารณรัฐสู่ระบอบสังคมนิยมภายใต้การนำของเหมา เจ๋อตุง ใน *Global Shanghai, 1850-2010* (2009) เจฟฟรีย์ เอ็น วาสเซอร์สตอร์ม (Jeffrey N. Wasserstorm, กล่าวว่าพรรคคอมมิวนิสต์มีนโยบายที่จะเปลี่ยนแปลงเชียงใหม่ โดยการปลดปล่อยเชียงใหม่จากการกดขี่ของชาวต่างชาติและชาวจีนฉ้อฉล รวมไปถึงการทำให้เกิดความบริสุทธิ์ทางวัฒนธรรมซึ่งเคยปนเปื้อนจากอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตก ความเปลี่ยนแปลงในเชียงใหม่เริ่มจากการกำจัดกลุ่มอำนาจเก่าของนายพลเจียง ไค เช็ก นายทุนที่รับใช้ญี่ปุ่น และกลุ่มชนชั้นกลางในยุคสาธารณรัฐ การกำจัดกลุ่มอำนาจเดิมและชาวต่างชาติเป็นนโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์ในการสร้าง “เชียงใหม่ใหม่” ซึ่งชาวจีนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกันและมีวัฒนธรรมที่ดีงาม วาสเซอร์สตอร์มตั้งข้อสังเกตว่าในช่วงปลาย ค.ศ. 1949 จนกระทั่งต้น ค.ศ. 1950 นั้น เชียงใหม่ไม่ได้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างทันทีทันใด ชาวต่างชาติชนชั้นกลางชาวจีน รวมไปถึงกลุ่มปัญญาชนเพียงบางส่วนที่เดินทางไปยังฮ่องกง ไต้หวัน และประเทศอื่นๆในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หากบางส่วนก็ยังคงพำนักที่เชียงใหม่เพื่อรอดูสถานการณ์ วิถีชีวิตก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงมากนัก โดยสินค้าฟุ่มเฟือย รวมไปถึงผลิตภัณฑ์และเสื้อผ้าตะวันตกยังคงมีจำหน่ายอยู่ดังเช่นก่อนหน้านี้ อย่างไรก็ตาม ในช่วงปลายค.ศ. 1951 เป็นจุดเริ่มต้นของความพยายามอย่างจริงจัง

ในการกำจัดพื้นที่ต้องห้าม (Red-light district) ซึ่งชาวตะวันตกยังคงมีอำนาจในการควบคุมอยู่ (Wasserstorm 2009) นโยบายทางการเมืองได้ส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจของเชียงใหม่ กล่าวคือ การตัดความสัมพันธ์ทางการค้ากับชาติตะวันตกทำให้เชียงใหม่เริ่มสูญเสียสถานภาพของการเป็นเมืองท่านานาชาติ นอกจากนั้น แนวคิดการพัฒนาประเทศของเหมา เจ๋อตุง ที่ให้ความสำคัญกับพื้นที่ชนบทจนนำไปสู่นโยบายต่างๆ ที่มุ่งพัฒนาชนบทยังส่งผลให้เชียงใหม่ต้องรับบทบาทการเป็นเสาหลักเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศจีน เนื่องจากเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและสร้างรายได้จำนวนมากให้กับประเทศ เชียงใหม่จึงกลายเป็นแหล่งเงินทุนสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ส่วนอื่นๆ ที่ด้อยพัฒนามากว่า การใช้ประโยชน์จากความเจริญทางเศรษฐกิจของเชียงใหม่โดยปราศจากการพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดความเติบโตอย่างต่อเนื่องทำให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจลดลง ในขณะที่รัฐแทบจะไม่มีนโยบายที่จะส่งเสริมและรักษาศักยภาพทางเศรษฐกิจของเชียงใหม่ หลังปี ค.ศ. 1975 การค้าและธุรกิจเอกชนยังถูกควบคุมเข้ากับกิจการของรัฐทั้งหมด การควบคุมกิจการธุรกิจเป็นส่วนหนึ่งของรัฐทำให้ทิศทางการดำเนินธุรกิจเป็นไปตามนโยบายของรัฐ การดำเนินธุรกิจที่ขาดความยืดหยุ่นลดทอนความสามารถในการแข่งขันกับภูมิภาคอื่นและทำให้เกิดความล่าช้าทางเศรษฐกิจ

ภายหลังพรรคคอมมิวนิสต์สามารถยึดอำนาจได้สำเร็จและเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบสังคมนิยม นโยบายการพัฒนาประเทศของพรรคดังกล่าวส่งผลกระทบกับการพัฒนาของเศรษฐกิจทุนนิยม และส่งผลให้สภาพสังคมของเชียงใหม่แตกต่างไปจากยุคสาธารณรัฐ ความพยายามในการปฏิรูปเชียงใหม่ก่อให้เกิดการจำกัดอิทธิพลของระบบทุนนิยมที่เป็นรากฐานสำคัญของความเจริญรุ่งเรืองของเชียงใหม่ กระแสทุนนิยมตะวันตกที่ถดถอยลงสัมพันธ์กับการเสื่อมคลายความเฟื่องฟูของวัฒนธรรมบริโภคนิยมและวิถีชีวิตของชนชั้นกลางในเชียงใหม่ และพรรคคอมมิวนิสต์ยังเข้ามาควบคุมในด้านวัฒนธรรม ทั้งนี้การควบคุมศิลปะเป็นส่วนหนึ่งของการควบคุมความคิดของคนอีกด้วย ในขณะที่ชาวต่างประเทศและปัญญาชนเดินทางออกนอกประเทศ พ่อค้าและชนชั้นกลางที่ยังอยู่ในเชียงใหม่ถูกส่งไปยังชนบทเพื่อถ่ายทอดความรู้และทักษะในการทำธุรกิจ (Yatsko 2001) ยิ่งกว่านั้น การปฏิวัติวัฒนธรรม (Cultural Revolution) นำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในเชียงใหม่อีกครั้งหนึ่ง โดยการปฏิวัติวัฒนธรรมซึ่งดำเนินอยู่ในช่วงค.ศ. 1966-1976 นั้น นอกจากจะเป็นความพยายามในการฟื้นฟูอำนาจที่อ่อนแอลงแล้ว ยังเป็นการเรียกคืนความเชื่อมั่นที่มีต่ออุดมการณ์ทางการเมืองของประธานเหมาด้วย เชียงใหม่ถูกใช้เป็นศูนย์บัญชาการของการใช้อำนาจในการปฏิวัติตนเองเพื่อรักษาความมั่นคงของอำนาจทางการเมืองและทำลายผู้ที่เป็นศัตรูกับผู้นำในขณะนั้นด้วย แยกสโกตั้งข้อสังเกตว่าคุณสมบัติของชาวเชียงใหม่ ไม่ว่าจะเป็นความชำนาญเฉพาะทาง ความสามารถในการปรับตัว และความเชื่อฟัง ซึ่งถูกหล่อหลอมจากการตกอยู่ภายใต้การปกครองของเจ้าอาณานิคมตะวันตกทำให้ชาวเชียงใหม่สามารถปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตซึ่งเคยเกี่ยวโยงอยู่กับเศรษฐกิจทุนนิยมมาสู่การ

ปฏิบัติตามกรอบของนโยบายรัฐได้และกลายมาประชากรตัวอย่างที่เชื่อมั่นในนโยบายโฆษณาชวนเชื่อของรัฐ เอกลักษณ์เฉพาะของชาวเซี่ยงไฮ้ดังกล่าวเป็นผลให้การปะทะกันระหว่างประชาชนที่ไม่เห็นด้วยกับการปฏิวัติและกลุ่มเรดการ์ด (Red Guard) ซึ่งทำหน้าที่ปกป้องผู้นำนั้นไม่รุนแรงเท่ากับในสวนอื่นๆของประเทศ อย่างไรก็ตาม สภาความเป็นอยู่ในเซี่ยงไฮ้ก็เปลี่ยนแปลงไป นโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจซึ่งทำให้เซี่ยงไฮ้เป็นศูนย์พัฒนาแรงงานทำให้เซี่ยงไฮ้ยิ่งแออัดมากขึ้น เพราะแรงงานจากชนบทที่หลั่งไหลเข้าสู่เมืองเซี่ยงไฮ้ คุณภาพชีวิตในเซี่ยงไฮ้ตกต่ำลง มาก เนื่องจากประชากรที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นประกอบกับสาธารณูปโภคที่ขาดการบำรุงรักษา ผู้คนมากมายแก่งแย่งกันใช้ทรัพยากรและสาธารณูปโภคต่างๆที่มีอยู่อย่างจำกัด

2.4.2 การพลิกฟื้นเซี่ยงไฮ้ให้เป็นมหานครสมัยใหม่ของจีน

ภายหลังจากภาวะซบเซาในช่วงสิบปีของการปฏิวัติวัฒนธรรม ประเทศจีนมีทิศทางการพัฒนาที่เปลี่ยนไป จีนเปิดระบบตลาดเสรีและเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเพื่อเพิ่มศักยภาพตนเองในการแข่งขันทางเศรษฐกิจในระดับโลก การพัฒนาประเทศแนวใหม่ของเติ้ง เสี่ยวผิง (Deng Xiaoping) ส่งเสริมให้จีนเร่งรัดการพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ โดยนโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจนำไปสู่การผ่อนปรนความเข้มงวดในการควบคุมของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นการร่วมทุนกับเอกชน หรือการเปิดรับการลงทุนจากต่างชาติ ผลของนโยบายทางเศรษฐกิจดังกล่าวเปิดโอกาสให้เซี่ยงไฮ้พลิกฟื้นจากเมืองที่มีความล้าหลังทางเศรษฐกิจสู่เมืองที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงที่สุดเมืองหนึ่งของจีน เซี่ยงไฮ้ซึ่งเคยสูญเสียสถานภาพของเมืองท่าที่สำคัญทางเศรษฐกิจได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลจีนให้ทำหน้าที่เชื่อมโยงจีนกับโลกภายนอกอีกครั้ง นอกจากเศรษฐกิจทุนนิยมและระบบตลาดเสรีจะส่งผลต่อการพลิกฟื้นทางเศรษฐกิจแล้ว ยังทำให้วิถีชีวิตของชนชั้นกลางกลับมาเฟื่องฟูอีกครั้ง แม้อำนาจและกลไกการควบคุมของรัฐจะยังมีส่วนสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของชาวจีน แต่ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจก็มีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมวิถีชีวิตซึ่งสัมพันธ์กับวัฒนธรรมบริโภคนิยมให้มีความโดดเด่นด้วยเช่นกัน

ตั้งแต่ค.ศ. 1985 เป็นต้นมา นโยบายการปฏิรูปเศรษฐกิจของเติ้ง เสี่ยวผิง มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ความพยายามในการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการลงทุนจากต่างชาติและการพัฒนาทางอุตสาหกรรมนำไปสู่การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ (SEZ) ในเมืองทางตอนใต้ ดังเช่น การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในเมืองเซินเจิ้น (Shenzhen) เป็นต้น

เซี่ยงไฮ้ก็ได้รับความสนใจจากรัฐบาลจีนอันนำไปสู่การฟื้นฟูและเร่งรัดพัฒนาเซี่ยงไฮ้จากความเสื่อมโทรมอันเกิดจากการใช้ทรัพยากรและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเพื่อนำไปหล่อเลี้ยงทั้งประเทศตามนโยบายเศรษฐกิจในช่วงก่อนหน้านี้ นโยบายที่เร่งรัดในการพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ส่งผลให้ผู้นำท้องถิ่นของเซี่ยงไฮ้พยายามฟื้นฟูเมือง ในสมัยที่เจียง เจ้อ หมิน (Jiang Zemin) ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองเซี่ยงไฮ้ ผู้นำของเซี่ยงไฮ้ผู้นี้ได้นำเสนอโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมในเขตผู้ตง (Pudong) ของเซี่ยงไฮ้ อย่างไรก็ตาม ในขณะที่ยุทธศาสตร์ถูกนำเสนอไปสู่การขยายตัวของเมืองเซี่ยงไฮ้ ความเสื่อมโทรมของเซี่ยงไฮ้กลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ดูครั้งไม่ทำให้เซี่ยงไฮ้กลับคืนสู่ความยิ่งใหญ่ได้อย่างรวดเร็ว โดยในช่วงค.ศ. 1979-1991 นั้น เซี่ยงไฮ้ยังคงอยู่ในสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ นโยบายทางเศรษฐกิจในยุคของเหมาทำให้เซี่ยงไฮ้สูญเสียศักยภาพในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ เซี่ยงไฮ้สูญเสียอัตลักษณ์ของการเป็นศูนย์กลางของความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของจีนจากการตัดขาดความสัมพันธ์ของเซี่ยงไฮ้กับชาติตะวันตก รวมไปถึงการคว่ำบาตรกิจการเป็นของรัฐ แม้การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจผู้ตงก็ไม้อาจช่วยให้เซี่ยงไฮ้ กลับมารุ่งโรจน์ได้ดังที่เคยเป็น (Visser 2012)

หากการพัฒนาก่อนหน้านี้ไม่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่เด่นชัด การเดินทางมาเซี่ยงไฮ้ของเติ้ง เสี่ยวผิงในค.ศ. 1990 เป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้เซี่ยงไฮ้พัฒนาอย่างก้าวกระโดดและทำให้เซี่ยงไฮ้กลับมารุ่งเรืองอีกครั้ง เพราะการมาเยือนเซี่ยงไฮ้ของผู้นำของจีนในครั้งนั้นนำมาสู่การจัดสรรงบประมาณจำนวนมากจากรัฐบาลกลางเพื่อสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมของเซี่ยงไฮ้ ดังเช่น การพัฒนาแรงงานและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี นอกจากนี้ การสร้างสายสัมพันธ์อันดีของผู้นำท้องถิ่นจนสามารถเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลางก่อให้เกิดผลดีต่อการเจริญเติบโตของเซี่ยงไฮ้ ในสมัยที่เจียง เจ้อหมินได้รับการคัดเลือกให้เป็นเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์และจู หรงจี (Zhu Rongji) ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีนครเซี่ยงไฮ้ได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีนั้นนโยบายที่สำคัญของรัฐซึ่งส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจในเซี่ยงไฮ้ การประชุมพรรคคอมมิวนิสต์ในค.ศ.1995 นำมาสู่นโยบายมากมายที่ส่งเสริมการลงทุนจากต่างชาติ ดังเช่นการอนุญาตให้ธนาคารต่างชาติเข้ามาตั้งสำนักงานในเขตผู้ตง การจัดตั้งให้โครงการเขตอุตสาหกรรมผู้ตงเป็นโครงการเร่งด่วนของชาติ และการให้เซี่ยงไฮ้กู้ยืมเงินเพื่อการพัฒนาผลของการพัฒนาเขตอุตสาหกรรมผู้ตงทำให้เซี่ยงไฮ้ขยายการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ นอกเหนือไปจากการเป็นศูนย์กลางการค้า การเงิน เซี่ยงไฮ้ยังเป็นศูนย์กลางการผลิตของสินค้าอุตสาหกรรม บริษัทต่างชาติได้ใช้เซี่ยงไฮ้เป็นฐานการผลิตสินค้า เช่น เหล็กและรถยนต์ (Yatsko 2001)

ผลของความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเชียงใหม่ตั้งแต่กลางทศวรรษ 1990 แตกต่างไปจากในช่วงก่อนหน้านี้อย่างเห็นได้ชัด และยังแสดงให้เห็นความสัมพันธ์อันใกล้ชิดของวิถีชีวิตกับระบบเศรษฐกิจ กล่าวคือ คุณภาพชีวิตได้รับการยกระดับให้สูงขึ้น เนื่องจากโครงสร้างพื้นฐานต่างๆในเชียงใหม่ได้รับการพัฒนาและบำรุงรักษา เช่น ถนน รถไฟใต้ดิน รถขนส่งสาธารณะ รวมทั้งที่พักอาศัย ซึ่งทางการได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นเพื่อรองรับกับจำนวนประชากร เป็นต้น หลงถึงซึ่งเป็นย่านพักอาศัยแบบดั้งเดิมถูกแทนที่ด้วยตึกสูงทันสมัย นอกจากนั้น รายได้ของชาวเชียงใหม่เพิ่มสูงขึ้นและสามารถนำมาบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือยได้ ทั้งนี้การบริโภคสินค้าสัมพันธ์กับนโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐที่มุ่งหวังให้เกิดการไหลเวียนของสินค้าอันจะนำไปสู่การค้าและการลงทุนในอนาคต ในขณะที่ควบคู่กันนโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐยังมีผลให้วัฒนธรรมบริโภคนิยมกลับมาเฟื่องฟูอีกครั้งหนึ่ง อิทธิพลของวัฒนธรรมบริโภคนิยมที่มีต่อวิถีชีวิตสามารถเห็นได้จากชีวิตประจำวัน ชาวเชียงใหม่เข้าไปเลือกซื้อสินค้าในห้างสรรพสินค้าและร้านค้าที่มีเสื้อผ้าแบบตะวันตก ผู้หญิงชาวเชียงใหม่ได้แต่งตัวด้วยเสื้อผ้าที่ล้ำสมัยอีกต่อไป ชาวเชียงใหม่เลือกใช้เวลาว่างของตนในสถานที่พักผ่อนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ร้านน้ำชา ร้านกาแฟ ร้านอาหารหรูหราร้านอาหาร สวนสนุก ลานโบว์ลิ่ง ร้านคาราโอเกะและพิพิธภัณฑสถาน (Yatsko 2001) ทั้งนี้กลไกทางเศรษฐกิจส่งเสริมให้มีสินค้าที่ตอบสนองความต้องการผู้บริโภคได้อย่างหลากหลายทั้งในแง่ปริมาณและคุณภาพ การพักผ่อนหย่อนใจก็กลายเป็นสินค้าประเภทหนึ่งที่มีความนิยม การท่องเที่ยวสถานบันเทิงยามค่ำคืนเป็นรูปแบบหนึ่งของการพักผ่อนหย่อนใจที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างมากในเชียงใหม่โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงาน ความนิยมดังกล่าวทำให้ถนนหลายแห่งในเชียงใหม่ได้รับการจัดสรรให้เป็นแหล่งบันเทิงยามค่ำคืน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

2.5 โตเกียวกับความผูกพันของสังคมที่มั่นคงและกลมเกลียว

สืบเนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ที่ประกอบไปด้วยเกาะ แม่น้ำ และพื้นที่ที่เป็นภูเขา โตเกียวจึงมีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ อีกทั้งกระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจในทศวรรษ 1980-1990 ประกอบกับการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของโตเกียว จากการศึกษาของแซสเกีย แซสเซน โตเกียวถูกจัดเป็นหนึ่งในมหานครที่สำคัญของโลก (Global city) เช่นเดียวกับมหานครของตะวันตกคือ นิวยอร์กและลอนดอน คุณสมบัติที่ทำให้โตเกียวเป็นมหานครของโลกในศตวรรษที่ 20 คือ โตเกียวเป็นที่ตั้งของบริษัทข้ามชาติและสถาบันการเงินชั้นนำของโลกหลายแห่ง รวมถึงบริษัทขนาดใหญ่ของญี่ปุ่นกว่า 50% และของบริษัทต่างชาติ 85% นอกจากนั้น โตเกียวยังได้รับการส่งเสริมศักยภาพทางเศรษฐกิจเพื่อให้สามารถดึงดูดการลงทุนจาก

ต่างประเทศได้มากขึ้น โดยรัฐบาลญี่ปุ่นมีนโยบายในการพัฒนาโตเกียวให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งในพื้นที่ดังกล่าวจะมีการปรับลดอัตราภาษีลงเพื่อช่วยลดต้นทุนและทำให้องค์กรธุรกิจสามารถเพิ่มผลผลิตได้มากขึ้น นโยบายการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษนี้น่าจะกระตุ้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจซึ่งจะทำให้โตเกียวมีความพร้อมสำหรับโครงการในระยะยาว ดังเช่น การใช้โตเกียวเป็นสถานที่จัดการแข่งขันโอลิมปิกซึ่งญี่ปุ่นจะเป็นเจ้าภาพในปีค.ศ. 2020

นอกจากนั้น การไหลเวียนของความรู้และสินค้าภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ยังทำให้โตเกียวเป็นตัวแทนความเจริญทางวัตถุและวัฒนธรรมสมัยใหม่ของญี่ปุ่น ดังเช่นการนำเทคโนโลยีของตะวันตกมาพัฒนารถไฟหัวกระสุน (Shinkansen) ที่มีมาตรฐานความปลอดภัยสูงและมีความเร็วที่ได้รับการพัฒนาจนสามารถสร้างสถิติโลกในปีค.ศ. 2003 อีกทั้งระบบทุนนิยมตลาดเสรีส่งผลให้เกิดย่านธุรกิจและการค้าขนาดใหญ่ ดังจะสามารถเห็นได้จากภาพของผู้คนจำนวนมากที่เดินข้ามทางแยกในชิบูยะ ซึ่งถือได้ว่าเป็นย่านการค้าที่สำคัญแห่งหนึ่งของโตเกียว รวมไปถึงอิทธิพลการตุนญี่ปุ่นที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมญี่ปุ่นและก่อให้เกิดกระแสการแต่งกายเลียนแบบการ์ตูนญี่ปุ่นของเยาวชนบางกลุ่มในฮาราจุกุ การพัฒนาทางเศรษฐกิจส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนชีวิตความเป็นอยู่ในโตเกียวซึ่งแสดงให้เห็นถึงการแผ่ขยายอิทธิพลของระบบทุนนิยม ดังที่กาลา มาเรีย ฟาลาโก (Gala Maria Follaco) กล่าวว่าในประวัติศาสตร์ของโตเกียวในช่วง 150 ปีนับตั้งแต่การเป็นเมืองหลวงของญี่ปุ่น โตเกียวได้รับการปรับปรุงและสร้างใหม่หลายครั้งเพื่อตอกย้ำภาพของโตเกียวในฐานะเมืองหลวงสมัยใหม่ของญี่ปุ่น ความพยายามของผู้นำท้องถิ่นในการผลักดันให้โตเกียวเป็นศูนย์กลางทางการเงินของโลกส่งผลให้เกิดการขยายพื้นที่ให้กับการลงทุนและการสร้างอาคารสำนักงาน โครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ทำให้ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เติบโตขึ้น ในขณะที่ชุมชนดั้งเดิมซึ่งประกอบไปด้วยบ้านพักอาศัยสองชั้นและย่านการค้าเก่าบริเวณริมแม่น้ำยามาตะถูกแทนที่ด้วยตึกสูงจำนวนมาก (Follaco 2014)

2.5.1 โตเกียว: 20 ปีแห่งการสูญหาย

ระบบทุนนิยมตลาดเสรีทำให้ญี่ปุ่นต้องเผชิญหน้ากับคู่แข่งทางการค้าที่สำคัญ อันได้แก่เกาหลีใต้ ไต้หวัน และ จีน และยังเป็นสาเหตุของเศรษฐกิจฟองสบู่ (Bubble economy) ซึ่งส่งผลให้เกิดความพลิกผันของความเจริญก้าวหน้าและทันสมัยของญี่ปุ่นตามมา กล่าวคือ ราคาสินค้า หุ่น และอสังหาริมทรัพย์ปรับตัวสูงขึ้นอย่างไม่สัมพันธ์กับความเป็นจริง ประกอบกับนโยบายทางการเงินภายใต้สภาวะการขยายตัวของฟองสบู่เศรษฐกิจทำให้นักกลางต้องขึ้นอัตราดอกเบี้ยเป็นเท่าตัว

เพื่อยุติภาวะฟองสบู่กับกระแสนโยบายการเงินเสรีภายใต้อิทธิพลโลกาภิวัตน์ สถาบันการเงินของญี่ปุ่นไม่สามารถปรับตัวได้ทันและเกิดเป็นวิกฤตทางการเงินซึ่งได้ลุกลามจนกลายเป็นปัญหาการเมืองระดับชาติไปในที่สุด (สุวินัย ภรณวลัย 2537 อ้างถึงใน สุรางค์ศรี ต้นเสียงสม 2543) ความพยายามของผู้บริหารประเทศในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจฟองสบู่ไม่เป็นผลสำเร็จและส่งผลให้ญี่ปุ่นเผชิญกับภาวะฟองสบู่แตกหลังปี ค.ศ.1992 วิกฤตฟองสบู่แตกก่อให้เกิดภาวะชะงักงันทางเศรษฐกิจต่อเนื่องมายังช่วงต้นของศตวรรษที่ 21 จนเป็นที่มาของ “20 ปีที่สูญหายไปของญี่ปุ่น” ดังที่ปฐมินทร์ นาทีทองกล่าวว่าสิ่งที่หายไปจากญี่ปุ่นในช่วง 1990-2010 คือ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยอัตราการส่งออกในญี่ปุ่นลดต่ำลงอันเป็นผลมาจากค่าเงินเยนที่แข็งตัวเป็นเวลานาน ในขณะที่ยอดขายสินค้าในประเทศก็ลดลงด้วยเช่นกัน เพราะภาคครัวเรือนเก็บออมมากขึ้น เมื่อการขายสินค้าลดลงบริษัทเอกชนจึงปรับลดตำแหน่งพนักงานประจำลงและจ้างงานแบบชั่วคราวแทน ซึ่งการเลิกจ้างยังส่งผลกระทบต่อการใช้สอยของประชาชน การบริโภคที่ลดลงจึงก่อให้เกิดการชะงักงันของวงจรทางเศรษฐกิจ เช่น การเกิดภาวะเงินเฟ้อ และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจไม่สามารถฟื้นตัวกลับมาได้อย่างรวดเร็ว (ปฐมินทร์ นาทีทอง 2557)

ผลกระทบที่เกิดจากวิกฤตเศรษฐกิจที่กล่าวข้างต้นนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงต่อวิถีชีวิตในโตเกียว กล่าวคือ ก่อนการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจที่กล่าวถึงข้างต้น ความเจริญก้าวหน้าของระบบทุนนิยมนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิต โดยประชากรส่วนใหญ่ในโตเกียวเป็นชนชั้นกลางที่ทำงานในหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรธุรกิจ รายได้ที่มั่นคงจากการทำงานประจำส่งเสริมความสามารถในการใช้จ่ายใช้สอยสินค้าฟุ่มเฟือย รวมไปถึงการเลือกเดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเทศ การถดถอยทางเศรษฐกิจนำไปสู่การล่มสลายของระบบการจ้างงานตลอดชีพ มนุษย์เงินเดือนซึ่งเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ในโตเกียวได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง เพราะระบบจ้างงานตลอดชีพได้สร้างหลักประกันที่สร้างความมั่นใจและมั่นคงตลอดชีวิตการทำงานของพนักงาน ไม่ว่าจะเป็นรายได้ที่จุนเจือตนเองและครอบครัว และโอกาสในการยกระดับคุณภาพชีวิตที่เกิดจากการเจริญเติบโตในหน้าที่การงาน รูปแบบการจ้างงานตลอดชีพจึงทำให้พนักงานมีความศรัทธาและเชื่อมั่นในองค์กรอย่างมาก ดังที่สุรางค์ศรีกล่าวว่าระบบการจ้างงานตลอดชีพทำให้พนักงานอุทิศตนเองให้กับองค์กรจนเป็นที่มาของคำว่ามนุษย์เงินเดือนหรือ “ซาลารีแมน” (Salary man) และอาชีพมนุษย์เงินเดือนกลายเป็นอาชีพในฝันเพราะเป็นอาชีพที่มีความมั่นคง (สุรางค์ศรี ต้นเสียงสม 2543) อย่างไรก็ตาม ภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจที่ยาวนานมีส่วนสำคัญที่ทำให้องค์กรธุรกิจหันมาจ้างงานแบบไม่ประจำมากขึ้น (ชมนาด ศีติสาร 2552) และการเปลี่ยนแปลงของระบบจ้างงานยังส่งผลให้เกิดการแก่งแย่งแข่งขันไม่ว่าในสังคมระดับโรงเรียนหรือในการทำงานเพื่อให้ได้รับการคัดเลือกเข้าทำงานในองค์กรขนาดใหญ่ซึ่งมีความมั่นคงและให้

ผลตอบแทนสูง สภาพสังคมที่มีการแข่งขันสูงส่งผลให้ความเครียดเพิ่มสูงขึ้นและได้กลายเป็นปัญหาที่สำคัญของสังคมญี่ปุ่นหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจเป็นต้นมา

2.5.2 โศกภัยยุคหลังเศรษฐกิจฟองสบู่: ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไม่ใช่เพียงสิ่งเดียวที่สูญหายไปหลังวิกฤตเศรษฐกิจ แต่ยังรวมถึงความสงบสุขในสังคมอีกด้วย จากความสำเร็จในการพัฒนาประเทศหลังสงครามโลกครั้งที่สอง จนก้าวมาสู่การเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ รากฐานที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดความสงบสุขของสังคมญี่ปุ่นคือ กิริ ซึ่งหมายถึงการทำหน้าที่ ค่านิยมเกี่ยวกับการทำหน้าที่มุ่งมั่นให้เกิดการตระหนักถึงบทบาทของปัจเจกบุคคลและความรับผิดชอบที่มีต่อกันของชาวญี่ปุ่น การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่อย่างสมบูรณ์จะทำให้สังคมมีความกลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพราะการคำนึงถึงสังคมโดยรวมก่อให้เกิดการเสียสละและการอุทิศตนเพื่อส่วนรวมของคนในชาติ ค่านิยมเกี่ยวกับหน้าที่สัมพันธ์กับการรวมกลุ่ม (Groupism) ของผู้คนในสังคม โดยผู้ที่อยู่ในกลุ่มก่อนทางสังคมเดียวกันก็จะอุปถัมภ์และการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ดังที่ปรียา อิงคาภิรมย์ (2554) กล่าวว่าคนญี่ปุ่นซึ่งประกอบไปด้วยกลุ่มคนในสังคมมีความปรองดองและสามัคคีจากพฤติกรรมการแสดงออกและทำอะไรคล้อยตามและเหมือนกันกับคนญี่ปุ่นอื่นๆ วิกฤตศรัทธาซึ่งเกี่ยวพันกับความคลั่งใจต่อจริยธรรมของนักการเมืองสะท้อนให้เห็นความเสื่อมคลายของค่านิยมการทำหน้าที่และการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม เพราะนักการเมืองถูกกล่าวหาว่าไม่ได้คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม แต่กลับให้ความสำคัญกับประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง (ปรียา อิงคาภิรมย์ 2554)

ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมยังสามารถเห็นได้จากความเปลี่ยนแปลงของระบบครอบครัวญี่ปุ่นซึ่งถือได้ว่าเป็นรากฐานสำคัญที่เสริมสร้างความแข็งแกร่งให้ประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ของชายหญิง สามิไม่ได้เป็นเพียงผู้เดียวที่ต้องดิ้นรนเพื่อให้ได้เงินมาเลี้ยงครอบครัว แต่แม่บ้านก็ต้องพยายามอย่างหนักในการดูแลความเป็นอยู่ของสมาชิกครอบครัวควบคู่กับการออกไปทำงานนอกบ้านเพื่อแบ่งเบาภาระสามิด้วยเช่นกัน และลูกๆก็ต้องแข่งขันในการสอบเข้าสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเพื่อที่จะได้ทำงานที่มีรายได้ดี ดังนั้น สมาชิกในครอบครัวต่างต้องเผชิญกับความกดดันและความเครียด ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงของครอบครัวญี่ปุ่นจากครอบครัวแบบขยายมาเป็นครอบครัวเดี่ยวหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา ครอบครัวซึ่งมักมีเพียงพ่อแม่และลูกจึงไม่มีบรรพบุรุษอยู่ด้วยซึ่งเป็นเหตุให้ไม่สามารถปรึกษาหรือขอคำแนะนำ

จากผู้ที่มิประสบการณ์มากกว่าตนเองได้ ครอบครัวจึงไม่อาจเป็นที่พึ่งพาหรือที่ยึดเหนี่ยวของสมาชิกในครอบครัวได้ ผลที่ตามมาคือการล่มสลายของครอบครัว ดังจะเห็นได้จากอัตราการหย่าร้างที่เพิ่มสูงขึ้นตั้งแต่ปลายทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา (มณฑา พิมพ์ทอง 2547) ถึงแม้ว่าการแบ่งบทบาทหน้าที่ตามเพศสภาพในครอบครัวญี่ปุ่นจะมีความยืดหยุ่นมากขึ้น แต่ความคาดหวังของสังคมต่อผู้หญิงในการให้ความสำคัญกับหน้าที่แม่บ้านเป็นหลักยังคงมีอยู่สูง ผู้หญิงทำงานต้องเผชิญหน้ากับความไม่เท่าเทียมทางเพศในการทำงาน ถึงแม้ว่าความถดถอยทางเศรษฐกิจผลักดันให้ผู้หญิงออกมาทำงานนอกบ้านเพื่อช่วยเหลือครอบครัว และกฎหมายเพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศในที่ทำงานได้ผ่านการแก้ไขแล้วในปีค.ศ.1999 โดยกฎหมายดังกล่าวได้อนุญาตให้ผู้หญิงทำงานในสภาพการทำงานที่เคยเป็นลักษณะต้องห้าม แต่กฎหมายฉบับแก้ไขนี้ส่งผลให้ผู้หญิงต้องแบกรับทั้งภาระงานนอกบ้านและงานในบ้าน (มณฑา พิมพ์ทอง, 2547 อ้างถึงในกัญญา ปิ่นทอง 2556) ภาครัฐจึงได้เพิ่มจำนวนศูนย์รับเลี้ยงเด็กเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่แม่ที่ต้องทำงานในเวลากลางวัน มาตรการของรัฐดังกล่าวข้างต้นเป็นการส่งเสริมความเท่าเทียมกันในด้านโอกาสการทำงาน แต่สังคมยังคงคาดหวังให้ผู้หญิงอุทิศตนเองให้กับการทำหน้าที่แม่เป็นหลัก เมื่อกลับมาจากการทำงานนอกบ้าน ผู้ที่เป็นแม่ก็ต้องรับภาระในการดูแลลูกและงานบ้านอื่นๆ

การทำงานนอกบ้านและบทบาทหน้าที่ภายในบ้านกล่าวได้ว่าเป็นภาระหน้าที่ที่หนักหนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลี้ยงดูลูกเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญของแม่อันถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทรัพยากรของประเทศ ความคาดหวังที่มีต่อผู้หญิงนำไปสู่การคุกคามผู้หญิงตั้งครรถ์ในที่ทำงาน (Matahara)¹¹ ซึ่งกลายเป็นปัญหาที่รุนแรงและสร้างแรงกดดันให้ผู้หญิงมากยิ่งขึ้น กระแสการคุกคามดังกล่าวมีสาเหตุที่สำคัญมาจากความไม่เท่าเทียมทางเพศซึ่งเชื่อมโยงกับค่านิยมดั้งเดิมเกี่ยวกับการแบ่งหน้าที่ตามเพศสภาพของชายหญิง โดยผู้ชายทำหน้าที่ในการหาเลี้ยงครอบครัวและมีบทบาทเป็นผู้นำครอบครัว ในขณะที่หน้าที่ของผู้หญิงจะเกี่ยวพันกับงานบ้านเป็นหลักซึ่งทำให้ผู้หญิงเป็นผู้ตามเพราะต้องอาศัยรายได้จากสามี นอกจากนี้ การคุกคามต่อแม่ในที่ทำงานยังเกี่ยวพันกับค่านิยมในการทำงานหนักและชั่วโมงการทำงานที่ยาวนานเพราะความเชื่อว่าการทุ่มเทให้กับการทำงานทำให้สังคมญี่ปุ่นเจริญรุดหน้าได้อย่างรวดเร็ว ค่านิยมดังกล่าวสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ตามเพศสภาพ

¹¹ คำว่า **Matahara** มาจากคำว่า **mother** และ **harassment** ซึ่งมีความหมายว่าการคุกคามที่มีต่อแม่ในที่ทำงาน การคุกคามนี้รวมถึงการพูดจาทำร้ายจิตใจ การกลั่นแกล้ง รวมถึงการบังคับให้ออกจากงานเมื่อตั้งครรถ์ ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันทางเพศเป็นปัญหาเกิดขึ้นมายาวนานในสังคมการทำงานของผู้ญี่ปุ่น การคุกคามที่มีต่อแม่นำไปสู่ความพยายามในการต่อต้านและการรวมกลุ่มกัน ดังเช่นการจัดตั้งเป็นองค์กรการกุศลชื่อ **Matahara Net** ในปี 2014 เพื่อช่วยเหลือผู้หญิงตั้งครรถ์ที่ประสบปัญหาการถูกกีดกันและถูกคุกคามในที่ทำงาน อ่านเพิ่มเติมใน --. **What is Matahara?** [Online]. Available from: <http://www.mataharanet.org/en/about-us/> [2016, November 8]

เพราะผู้หญิงมีหน้าที่ดูแลบ้านเป็นหลัก ในขณะที่ผู้ชายมีหน้าที่รับผิดชอบความเป็นอยู่ของครอบครัว ผู้ชายจึงเป็นผู้ที่ควรทำงานนอกบ้านอย่างเต็มที่เพื่อหารายได้ให้เพียงพอจนเจือครอบครัว

นอกจากนั้น ปัญหาทางเศรษฐกิจยังก่อให้เกิดความกดดันจนส่งผลให้ภาพลักษณ์ของหญิงชายญี่ปุ่นในปัจจุบันแตกต่างไปจากก่อนการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ กล่าวคือ ผู้หญิงได้รับการนิยามว่าเป็นผู้หญิงกินเนื้อ (Carnivorous Females) ซึ่งหมายถึงผู้หญิงญี่ปุ่นที่มีความกระตือรือร้นด้านการทำงาน ผู้หญิงในปัจจุบันมุ่งแสวงหาความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานมากกว่าการทำงานเพื่อช่วยเหลือครอบครัวหรือทำงานชั่วคราวเพื่อรอการแต่งงานกับคู่ครองที่เหมาะสม ในขณะที่ภาพลักษณ์อันเข้มแข็งและแข็งแกร่งในฐานะผู้นำครอบครัวของผู้ชายญี่ปุ่นเปลี่ยนแปลงไปสู่ผู้ชายกินผัก (Herbivorous Males) ซึ่งเป็นคำนิยามของผู้ชายที่ใจดี มีน้ำใจและคำนึงถึงอารมณ์ความรู้สึกของผู้หญิง ผู้ชายที่มีลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับความคาดหวังของผู้หญิงญี่ปุ่นในปัจจุบันเพราะผู้ชายในลักษณะนี้มีแนวโน้มที่จะช่วยเหลือภาระงานภายในบ้านของผู้หญิง อย่างไรก็ตาม สภาพสังคมเมืองที่มีการแข่งขันสูงและความคาดหวังของผู้หญิงต่อคู่ครองที่มีลักษณะข้างต้นนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของการแต่งงานและมีครอบครัวของทั้งชายและหญิง โดยชายและหญิงหันมาให้ความสำคัญกับความก้าวหน้าในการทำงานและชีวิตส่วนตัวมากกว่าการแต่งงาน ดังเช่นการเพิ่มมากขึ้นของพาราไซต์ ซิงเกิล (Parasite Single) ในเมืองใหญ่ดังเช่นโตเกียวและโอซากา พาราไซต์ ซิงเกิลเป็นคำนิยามของชายหญิงในวัยยี่สิบตอนปลายที่ยังไม่แต่งงานและยังอยู่กับพ่อแม่เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายและนำเงินที่หาได้ไปใช้แสวงหาความสุขส่วนตัว ผลที่ตามมาคือ อัตราการแต่งงานลดต่ำลงและอายุเฉลี่ยของชายหญิงที่แต่งงานเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้จำนวนของพาราไซต์ ซิงเกิลที่มีเพิ่มมากขึ้นในสังคมเมืองตั้งแต่ปลายปี 1990 เป็นต้นมาเป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาสังคมผู้สูงวัยในญี่ปุ่น กล่าวคือ อัตราการเจริญพันธุ์และอัตราการตายที่ต่ำลงทำให้ญี่ปุ่นมีประชากรผู้สูงอายุที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น จากการสำรวจประชากรชายมีอายุเฉลี่ย 79 ปี ในขณะที่ประชากรหญิงมีอายุเฉลี่ย 83 ปี ประชากรสูงวัยมีสัดส่วนร้อยละ 10.3 ของจำนวนประชากรทั้งหมด และคาดการณ์ว่าภายในปีค.ศ. 2025 ญี่ปุ่นจะเป็นประเทศที่มีประชากรที่มีอายุมากกว่า 65 ปีมากที่สุดในโลก (Verdaman and Tae 2014)

นอกจากนั้น แนวคิดของมาริลิน ไอวี่ (Marilyn Ivy) ได้ชี้ให้เห็นว่ากระบวนการพัฒนาให้ทันสมัยในญี่ปุ่นก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต แนวคิด และค่านิยม ซึ่งเป็นสาเหตุของความรู้สึกสูญเสียในญี่ปุ่น ความรู้สึกดังกล่าวนำไปสู่ความพยายามในการประกอบสร้างเอกลักษณ์ของประเทศเพื่อก่อให้เกิดความเชื่อมั่นและความรู้สึกมั่นคงในสังคมญี่ปุ่น กล่าวคือ หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมาญี่ปุ่นใช้การพัฒนาทางเศรษฐกิจเพื่อเยียวยาความเสียหายจากสงคราม แต่หลังจากการเกิดความผันผวนของเศรษฐกิจโลกในช่วงทศวรรษ 1970 เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมถูกนำมาใช้เพื่อ

ลดทอนความหวาดหวั่นต่ออนาคตของประเทศ การพัฒนาญี่ปุ่นสู่ความทันสมัยตั้งแต่การปฏิรูปเมจิ เป็นต้นมานั้นเป็นการซึมซับแนวคิดการพัฒนาและวัฒนธรรมของตะวันตกเพื่อใช้ต่อรองกับอำนาจตะวันตกที่กำลังคุกคามญี่ปุ่น และการพัฒนาของญี่ปุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่สองยังใช้การพัฒนาของชาติตะวันตกเป็นต้นแบบ อัตลักษณ์ของญี่ปุ่นเกิดขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 18 โดยการหลอมรวมความเป็นตะวันตกเข้ากับสังคมและวัฒนธรรมญี่ปุ่น เนื่องจากญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับความกลมกลืนและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม ดังที่ไอวิกิกล่าวไว้ว่า

The Hybrid realities of Japan today—of multiple border crossings and transnational interchanges in the world of trade, aesthetics, science—are contained within dominant discourses on cultural purity and nondifference, and in nostalgic appeals to premodernity: what makes the Japanese so different from everyone else makes them identical to each other; what threatens that self-sameness is often marked temporally as the intrusively modern, spatially as the foreign. (Ivy 1995)

คำกล่าวข้างต้นชี้ให้เห็นการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของชาติที่มุ่งเน้นความบริสุทธิ์ทางวัฒนธรรมรวมทั้งเป็นกระบวนการที่อยู่ภายใต้ความรู้สึกโหยหารากเหง้าทางวัฒนธรรมในสังคมยุคจารีต การประกอบสร้างอัตลักษณ์ที่ขบเน้นความกลมกลืนไม่เพียงบ่งบอกเอกลักษณ์ของชาวญี่ปุ่น แต่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างจากผู้อื่น อีกทั้งความแตกต่างยังถูกมองว่าเป็นความทันสมัยที่คุกคามและถูกทำให้กลายเป็นอื่น

จากคำกล่าวที่ยกมาข้างต้นชี้ให้เห็นว่าการประกอบสร้างเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นการครอบงำความแตกต่างเพื่อขบเน้นความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากญี่ปุ่นพัฒนาให้ทันสมัยควบคู่ไปกับความพยายามในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติ การเชิดชูรากเหง้าทางวัฒนธรรมจึงเป็นการยืนยันตำแหน่งแห่งที่ของตนและกอบกู้ความเชื่อมั่นในการก้าวต่อไปในอนาคตอย่างไรก็ดี ไอวิกิชี้ให้เห็นด้วยอีกด้วยเช่นกันว่าการโหยหารากเหง้าทางวัฒนธรรมยิ่งทำให้ความรู้สึกไม่มั่นคงรุนแรงขึ้น กล่าวคือ กระบวนการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าและทันสมัยก่อให้เกิดความสูญเสีย โดยภายใต้กระบวนการซึมซับและหลอมรวมวัฒนธรรมเพื่อประกอบสร้างเอกลักษณ์ของชาตินั้น ความเป็นอื่นถูกลอมรวมกับวัฒนธรรมกระแสหลัก การมุ่งเน้นความเป็นหนึ่งเดียวกันทางวัฒนธรรมทำให้เกิดความรู้สึกไม่คุ้นเคยกับความเป็นอื่นที่เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม แต่ความเป็นอื่นไม่ได้หายไปไหนและยังเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมกระแสหลัก ไอวิกิได้ยกตัวอย่างองค์จักรพรรดิซึ่งถือ

ได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ที่ยาวนานของญี่ปุ่น หากความเป็นมาและการสืบเชื้อสายสามารถสืบย้อนไปได้ถึงความเกี่ยวพันกับราชวงศ์ของเกาหลีและจีน การโยยหารากเหง้าทางวัฒนธรรมจึงยิ่งตอกย้ำความรู้สึกไร้รากเพราะการย้อนกลับไปรื้อฟื้นวัฒนธรรมในอดีตทำให้ค้นพบว่า ความบริสุทธิ์ทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ประกอบสร้างขึ้นเท่านั้น

นอกจากนั้น วัฒนธรรมที่ถูกนำเสนอในฐานะวัฒนธรรมกระแสหลักเป็นเพียงตัวแทนของวัฒนธรรมที่ถูกคัดสรรเท่านั้น แต่ตัวแทนของวัฒนธรรมญี่ปุ่นกลับไม่ได้เชื่อมโยงกับต้นกำเนิดหรือที่มาของวัฒนธรรมในอดีต และยังคงถูกทำให้กลายเป็นเพียงสินค้าเพื่อการบริโภค

The movements of national-cultural self-fashioning often retrace the lines of fetishistic investment in the most general sense. In Japan, refined high culture is one such site, where, for example Noh theater, tea ceremony and Kyoto politeness attain the realm of desirable banality for domestic bourgeoisie and approved export status a icons of Japaneseness. Another locus we might call the generalized, customary everyday, where chopsticks, kimono, and sushi materially demarcate the Japanese “thing”. (Ivy 1995)

ละครโนห์ (Noh) พิธีชงชา และมารยาทแบบผู้ดีเก่าแถบเกียวโตเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของชนชั้นสูงที่แสดงให้เห็นถึงรากเหง้าทางวัฒนธรรมที่ได้รับการสืบทอดต่อมายาวนานของญี่ปุ่น การพัฒนาทางเศรษฐกิจทำให้ชนชั้นกลางกลายเป็นคนกลุ่มใหญ่ในสังคมที่ชื่นชมวัฒนธรรมเก่าแก่ที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมดั้งเดิม และวัฒนธรรมเก่าแก่อยังกลายเป็นภาพแทนของความเป็นญี่ปุ่นในสายตาของผู้คนจากโลกภายนอก นอกจากนี้ วิถีความเป็นญี่ปุ่นที่ยังถือปฏิบัติอยู่ในชีวิตประจำวัน อาทิ การใช้ตะเกียบ การแต่งกายด้วยกิโมโน และซูชิ ยังได้รับการคัดสรรให้กลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมที่นำเสนอตัวตนของชาติญี่ปุ่น

ถึงแม้ว่าระบบทุนนิยมจะทำให้วัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของการบริโภคสินค้า แต่ความมั่งคั่งของวัฒนธรรมและธรรมชาติก็ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องต่อรองกับความกดดันในสังคมวัตถุนิยม วัฒนธรรมและความมั่งคั่งของธรรมชาติประจำท้องถิ่นช่วยเยียวยาผลกระทบที่เกิดจากความชบเซาของความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ผู้คนในเมืองใหญ่ถูกชักจูงให้มาพักผ่อนและตั้งรกรากในต่างจังหวัด หน่วยงานท้องถิ่นประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองมาซื้อบ้านหลังที่สองใน

ต่างจังหวัด รวมไปถึงดึงดูดให้คนรุ่นใหม่ที่ไม่แสวงหาอาชีพในเมืองกลับมายังท้องถิ่นเพื่อสร้างอาชีพ จากทรัพยากรและเอกลักษณ์ของท้องถิ่น (Verdaman and Tae 2014)

2.6 กรุงเทพฯกับความเป็นมหานครโลก

ในขณะที่โตเกียวแสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของประเทศมหาอำนาจทางทหารสู่ มหาอำนาจทางเศรษฐกิจ และเชื่อมโยงพัฒนาสู่มหานครที่สำคัญแห่งหนึ่งของจีนจากนโยบายปฏิรูป ทางเศรษฐกิจในยุคหลังเหมา กรุงเทพฯเป็นเมืองหลวงที่ได้รับการพัฒนาภายใต้ระบบทุนนิยมจน กลายเป็นเมืองโตเดี่ยวของประเทศ ความเฟื่องฟูของกรุงเทพฯสามารถเห็นได้จากการพัฒนาทาง กายภาพของพื้นที่ที่ทำให้กรุงเทพฯเป็นศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและเป็นพื้นที่ที่ดึงดูดผู้คน จำนวนมากให้หลั่งไหลเข้ามา ดังเช่นที่กรุงเทพฯเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งทางอากาศที่มี เที่ยวบินโดยสารและส่งสินค้าหนาแน่น ท่าเรือคลองเตยซึ่งนับได้ว่าเป็นท่าเรือขนาดใหญ่เป็นอันดับ สองรองลงมาจากสิงคโปร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียง และกรุงเทพฯถูกจัดให้เป็นเมืองที่น่าเดินทางมา ท่องเที่ยวมากที่สุดในปีค.ศ. 2010 จากนิตยสารท่องเที่ยวต่างประเทศ (Webster and Maneepong 2011)

การพัฒนาสู่ความทันสมัยของกรุงเทพฯเกิดจากการวางรากฐานที่สำคัญตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 การก่อสร้างถนนเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่เมืองทั้งในแง่เศรษฐกิจ และวิถีชีวิต โดยจากการทำมาหากินและการก่อสร้างชุมชนอยู่อาศัยที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับแหล่ง น้ำตามธรรมชาติมาสู่การมุ่งพัฒนาความเจริญทางวัตถุซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานของสังคมตะวันตก การพัฒนากรุงเทพฯในช่วงแรกอาจเป็นการแสดงให้เห็นความศิวิไลซ์ของประเทศเพื่อต่อรองกับลัทธิ จักรวรรดินิยมและนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 5 เป็นต้นมา ในประเด็นเรื่องการพัฒนาให้ ทันสมัยของเมืองในเอเชีย นักวิชาการที่ศึกษาประวัติศาสตร์เอเชียนำเสนอแง่มุมที่แตกต่างกันออกไป ดังเช่น แนวคิดของวาทานาซึ่งได้กล่าวถึงในหัวข้อก่อนหน้าว่าการพัฒนาสู่ความทันสมัยเป็นการใช้ องค์ความรู้ของตะวันตกมาคานอำนาจการครอบงำของตะวันตก การพัฒนาแบบตะวันตกก่อให้เกิด ความศิวิไลซ์ซึ่งทำให้เกิดอำนาจที่ใช้ต่อรองกับมหาอำนาจตะวันตกที่ใช้เหตุแห่งการด้อยพัฒนาเพื่อ ความชอบธรรมในการเข้ายึดครองดินแดน มุมมองดังกล่าวเป็นการปฏิเสธภาพเหมารวมที่ลดทอน ความแตกต่างของเมืองในเอเชียในสายตาของชาติตะวันตก นอกจากนี้ การศึกษาบริบททาง ประวัติศาสตร์ของเอเชียนำเสนอให้เห็นภาพของความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเชื่อ ในทางศาสนา ประเพณีและภาษา (Harrison 2001) การศึกษาวิจัยในสถาบันการศึกษาและศูนย์วิจัย

ต่างๆในไทยก็ขบเน้นถึงความรุ่มรวยทางวัฒนธรรมจากการปะทะสังสรรค์ระหว่างตะวันตกและวัฒนธรรมไทย และสถานะของประเทศไทยในแง่ภูมิของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้น อย่างไรก็ตามก็ดี นักวิชาการไม่ว่าจะเป็นชาวต่างประเทศหรือชาวต่างประเทศ อาทิ เครก เรย์โนลด์ส (Craig Reynolds) ไมเคิล เฮอร์ซเฟลด์ (Michael Herzfeld) และนพพร ประชากุล ให้ ความสนใจความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างประเทศตะวันตกกับไทยซึ่งนำไปสู่การตั้งคำถามเกี่ยวกับสถานะประเทศที่ไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้นของตะวันตก ปีเตอร์ แจ็คสัน (Peter Jackson) เป็นหนึ่งในนักวิชาการที่ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการพัฒนาแบบตะวันตกในยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลงประเทศสู่ความทันสมัยของไทยในศตวรรษที่ 19 เขาเสนอว่าการใช้แนวคิดหลังอาณานิคม¹² (Post colonialism) มาวิเคราะห์ในประเด็นดังกล่าวจะเผยให้เห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมระหว่างไทยกับชาติตะวันตก และนำไปสู่การถูกครอบงำโดยอิทธิพลของตะวันตก ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในลักษณะดังกล่าวนี้ส่งผลให้ประเทศไทยมีสถานภาพกึ่งอาณานิคม (Semi-colony) ของตะวันตก (Jackson 2007) แจ็คสันอธิบายสถานภาพกึ่งอาณานิคมว่าประเทศไทยมีอิสระในการปกครองตนเอง แต่การพัฒนาแบบตะวันตกทำให้ประเทศไทยมีสถานะไม่ต่างจากประเทศที่เป็นอาณานิคมของตะวันตก นอกจากนั้น ด้วยเหตุที่ผู้ปกครองประเทศเล็งเห็นประโยชน์จากการพัฒนาแบบตะวันตก การหลั่งไหลเข้ามาของอิทธิพลของตะวันตกจึงเกิดจากการเปิดรับกระแสดังกล่าวมากกว่าจะเกิดจากการพ่ายแพ้สงครามหรือการถูกบีบบังคับ แจ็คสันกล่าวอีกว่าเนื่องจากประเทศไทยยังมีอิสระในการปกครองตนเอง การครอบงำของตะวันตกก็อาจแอบแฝงในด้านอื่นๆ ดังเช่น เศรษฐกิจ หรือวัฒนธรรม เป็นต้น (Jackson 2007)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวคิดของแจ็คสันเกี่ยวกับสถานภาพกึ่งอาณานิคมของไทยในช่วงการพัฒนาสู่ความทันสมัยอาจนำมาเชื่อมโยงกับการพัฒนาประเทศในยุคโลกาภิวัตน์ โดยนอกจากเศรษฐกิจทุนนิยมจะมี

¹² แนวคิดหลังอาณานิคมเป็นทฤษฎีที่เกิดขึ้นในช่วงปลายทศวรรษ 1970 มีนักคิดสำคัญคนสำคัญๆ เช่น เอ็ดเวิร์ด ซาอิด (Edward Said) และโฮมิ บาบฮา (Homi Bhabha) เป็นต้น แนวคิดนี้แสดงให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างความรู้กับอำนาจ การสร้างภาพแทนของผู้ปกครองที่ทำให้เกิดความชอบธรรมและเสริมความเข้มแข็งให้กับการล่าอาณานิคม ในหนังสือ *Orientalism* ซาอิดกล่าวว่าแนวคิดหลังอาณานิคมมุ่งชี้ให้เห็นว่าอำนาจหรือความต้องการมีอำนาจ และความเข้าใจในโลกที่มีใช้ตะวันตกไม่อาจแยกออกจากความต้องการที่จะมีอำนาจเหนือโลกตะวันออก อำนาจของตะวันตกที่ควบคุมตะวันออกถูกสืบทอดผ่านศิลปะ แนวคิดทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และการครอบงำทางการเมืองและการกดขี่ปราบปรามทางทหาร (Morton, 2003:85)

อิทธิพลอย่างมากในการกำหนดแนวทางของการพัฒนาประเทศแล้ว กระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจก็กล่าวได้ว่าเป็นการใช้ประโยชน์จากเศรษฐกิจตะวันตกเพื่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศ ในขณะที่เดียวกันการหลังไหลเข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตกก็นำไปสู่การถูกครอบงำที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ในช่วงทศวรรษ 1980 เป็นต้นมาระบบเศรษฐกิจตะวันตกส่งเสริมประเทศไทยสู่ความเป็นอุตสาหกรรม อีกทั้งนโยบายเปิดเสรีด้านการค้าและการเงินนำมาซึ่งการลงทุนจากต่างชาติและนำพาประเทศไทยให้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจโลก เมืองที่มีความสำคัญมากขึ้นและกลายเป็นศูนย์กลางของพลวัตต่างๆทางเศรษฐกิจและสังคม กรุงเทพฯเป็นเมืองใหญ่และได้รับการขนานนามว่าเป็นเมืองโตเดี่ยวใหญ่ที่สุดของโลก (คริสต์ เบเกอร์และผาสุก พงษ์ไพจิตร 2557) จากสถิติในปี ค.ศ.2010 กรุงเทพฯเป็นที่อยู่อาศัยของประชากรกว่า 10.3 ล้านคน โดย 5.7 ล้านคน เป็นประชากรที่มีสำมะโนประชากรในกรุงเทพฯ และอีกกว่า 4.6 ล้านคนเป็นผู้ที่ลักลอบเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ (Webster and Maneepong 2011) ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจชักนำแรงงานเข้ามาทำงานในภาคอุตสาหกรรมและนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในเมือง กรุงเทพฯจึงเป็นพื้นที่ของความแปลกแยกอันเกิดจากความแตกต่างของวิถีชีวิตในชนบทที่ผู้คนมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดมาสู่วิถีชีวิตในเมืองที่ห่างไกลจากครอบครัวและความสัมพันธ์ที่ห่างเหินของผู้คนแปลกหน้า อีกทั้งกรุงเทพฯยังเป็นพื้นที่ของการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรมระหว่างวัฒนธรรมแบบเมืองที่สัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจตะวันตกและวัฒนธรรมชนบท การปะทะกันของวัฒนธรรมที่แตกต่างนำไปสู่การปรับเปลี่ยนแนวคิดและค่านิยมของผู้ใช้แรงงานจากชนบท ดังที่คริสต์ เบเกอร์ และผาสุก พงษ์ไพจิตรได้กล่าวถึงสื่อบันเทิงที่เคยได้รับความนิยมจากคนงานอพยพในเมืองว่า เพลงลูกทุ่งมีการผสมผสานของดนตรีและสื่อสารมวลชนที่ทันสมัยจนได้รับความนิยมในระดับชาติ และหมอลำอีสานก็ได้รับการปรับเปลี่ยนให้ทันสมัยจนได้รับความนิยมสูง นอกจากการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้สอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าในเมืองแล้ว สังคมเมืองก็มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมจากการผสมผสานกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังเช่น ภาษาอีสานที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของคำที่ใช้สื่อสารอย่างกว้างขวาง และอาหารพื้นถิ่นที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการกินอยู่ในกรุงเทพฯ (คริสต์ เบเกอร์และผาสุก พงษ์ไพจิตร 2557)

นอกจากนั้น ความเจริญก้าวหน้าของระบบตลาดเสรียังส่งผลให้แบบแผนการบริโภคเปลี่ยนแปลงไป การบริโภคตามวัตถุประสงค์หรือประโยชน์ใช้สอยของสินค้าแล้ว ยังรวมถึงการบริโภคเพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ ดังเช่นการบริโภคสินค้าในห้างสรรพสินค้าที่ตกแต่งอย่างหรูหราที่สื่อถึงความทันสมัยของผู้บริโภค ห้างสรรพสินค้ากลายเป็นดินแดนในฝันที่ความปรารถนาสามารถเป็นจริงขึ้นมาได้ สินค้าที่มีให้เลือกอย่างหลากหลายในห้างสรรพสินค้าตอบสนองความต้องการในการบริโภคสินค้า อีกทั้งการบริโภคสินค้ายังสามารถสร้างตัวตนขึ้นใหม่หรือตัดขาดจากรากเหง้าเดิม ดังจะเห็นได้

จากป้ายโฆษณาโครงการบ้านจัดสรรที่ใช้วิธีจูงใจผู้บริโภคด้วยการนำเสนอถึงการพบชีวิตใหม่ในสถานที่แห่งใหม่ เป็นต้น คอนโดมิเนียมเป็นรูปแบบของที่พักอาศัยที่สัมพันธ์กับกระแสการบริโภคในสังคมเมือง ตั้งแต่กลางทศวรรษ 1980 ถึง 1990 คอนโดมิเนียมเฟื่องฟูอย่างมากจากการเจริญเติบโตของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ นักลงทุนต่างชาติรวมถึงคนไทยที่มีฐานะและได้รับการศึกษาจากต่างประเทศเลือกพักอาศัยอยู่ในคอนโดมิเนียมซึ่งได้รับการตกแต่งอย่างหรูหรา แรงงานจากต่างจังหวัดก็เลือกพักอาศัยในห้องพักขนาดเล็กในตึกสูง เพราะราคาที่ดินในกรุงเทพฯ สูงมากซึ่งทำให้โอกาสในการเป็นเจ้าของบ้านเป็นเรื่องยากลำบากสำหรับผู้มีรายได้น้อย ในขณะที่กลุ่มชนชั้นกลางในกรุงเทพฯ เลือกพักอาศัยในบ้าน ทั้งนี้คอนโดมิเนียมยังคงได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบันและครอบคลุมไปถึงกลุ่มชนชั้นกลาง ดังจะเห็นได้จากคอนโดมิเนียมที่ผุดขึ้นราวดอกเห็ด โดยเน้นการประชาสัมพันธ์ไปที่สถานที่ตั้งใจกลางเมือง การเดินทางที่สะดวกจากทำเลที่อยู่ใกล้กับระบบการคมนาคม และความพร้อมไปด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ปัจจัยดังกล่าวกลายเป็นแรงจูงใจที่ทำให้คอนโดมิเนียมเป็นที่พักอาศัยที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตที่เร่งรีบของเมืองใหญ่ นอกจากนี้ผู้อยู่อาศัยสามารถหลีกเลี่ยงจากปัญหาการจราจรติดขัดแล้ว ยังเป็นที่อยู่อาศัยที่ก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนตัวแก่ผู้ที่พักอาศัยด้วย นอกจากนี้ กรุงเทพฯ ยังถูกทำให้กลายเป็นพื้นที่ของการบริโภคของชาวต่างชาติ โดยสภาพจากการแก่งแย่งแข่งขันเพื่อเอาตัวรอดในเมืองผลักดันผู้อพยพที่เป็นหญิงเข้าสู่อุตสาหกรรมบริการทางเพศ ในพื้นที่หลายแห่งของกรุงเทพฯ กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวสถานบริการทางเพศของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

นอกจากความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและการพัฒนาให้ทันสมัยแล้ว กรุงเทพฯ ยังเป็นพื้นที่ที่สะท้อนให้เห็นผลกระทบของการปะทะกันระหว่างวัฒนธรรมตะวันตกและวัฒนธรรมตะวันออก กล่าวคือ การพัฒนาทางเศรษฐกิจส่งผลให้สินค้าและสินค้าทางวัฒนธรรมหลังไหลเข้าสู่กรุงเทพฯ และนำไปสู่การเฟื่องฟูของวัฒนธรรมบริโภคนิยม หากความรุ่งเรืองทางวัตถุดำเนินมาอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งปี ค.ศ. 1997 วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจทำให้เห็นความเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอนจนนำไปสู่กระแสต่อต้านความนิยมที่มีต่อการพัฒนาและการพึ่งพาต่อเศรษฐกิจโลก ในขณะที่กระแสการรื้อฟื้นวัฒนธรรมดั้งเดิมกลับได้รับความนิยมมากขึ้น เศรษฐกิจไทยตกต่ำและประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ได้รับผลกระทบอย่างหนักจากวิกฤตเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การเปิดเสรีทางการเงิน โดยให้ธนาคารต่างชาติเข้ามาลงทุนมากขึ้นเพราะเชื่อว่าจะเพิ่มประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ อัตราการลงทุนภายในและจากต่างประเทศยังคงเพิ่มมากขึ้น โดยมุ่งเน้นไปที่การเก็งกำไรในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ อย่างไรก็ตาม การลงทุนที่มีมากกว่าการออมทำให้มีหนี้ต่างประเทศ ในขณะที่ต้นทุนการผลิตเพิ่มสูงขึ้นจากอัตราค่าจ้างที่สูงขึ้น ประกอบกับปัญหาสาธารณสุขโลกที่ไม่เพียงพอต่อการรองรับการลงทุน อัตรากำไรในการผลิตเพื่อการส่งออกที่ลดน้อยลง การเปิดเสรี

ทางการเงินนำไปสู่เศรษฐกิจฟองสบู่ นักลงทุนเริ่มถอนเงินทุนออกนอกประเทศและนักค้าเงินแสวงหาผลประโยชน์จากค่าเงินบาท ซึ่งส่งผลให้ธนาคารชาติต้องอัดฉีดเงินเข้าระบบเศรษฐกิจและใช้เงินทุนสำรองเกือบทั้งหมดเพื่อปกป้องค่าเงินบาท การพึ่งพาต่อกองทุนการเงินระหว่างประเทศ หรือ ไอเอ็มเอฟ (IMF) ก็ไม่สามารถพลิกฟื้นความถดถอยทางเศรษฐกิจได้ การวางนโยบายที่ผิดพลาดของ ไอเอ็มเอฟก่อให้เกิดก่อให้เกิดผลกระทบอย่างกว้างขวาง และรัฐบาลไทยต้องแสวงหาหนทางในการแก้ไขปัญหาโดยใช้แนวทางอื่น ดังเช่นนโยบายเพิ่มงบประมาณขาดดุล และลดอัตราดอกเบี้ย เศรษฐกิจไทยเริ่มฟื้นตัวในปี ค.ศ. 2003 อย่างไรก็ตาม การพึ่งพาต่อเศรษฐกิจโลกยังมีความจำเป็นอย่างมาก เพราะภายหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจ การลงทุนส่วนใหญ่เกิดจากนักลงทุนต่างชาติที่เข้ามาซื้อหุ้นจากกิจการหรือหุ้นส่วนที่ล้มละลายในช่วงก่อนหน้านี้ ในขณะที่นักธุรกิจต่างชาติหันมาสนใจในธุรกิจส่งออกซึ่งได้รับการเอื้อประโยชน์จากนโยบายลดอัตราดอกเบี้ย นักลงทุนหันมาสนใจธุรกิจบริการและธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ อย่างไรก็ตาม ผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจนำความเปลี่ยนแปลงมาสู่สังคมไทย โดยท่ามกลางความเจริญก้าวหน้าและความทันสมัยทางวัตถุยังปรากฏการโยยหาอดีตและรากเหง้าทางวัฒนธรรมเพื่อต่อต้านกระแสการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืนและการหลงเพลินกับวัฒนธรรมตะวันตก ดังที่คริส เบเกอร์และผาสุก พงษ์ไพจิตรกล่าวว่าคุณคนผิดหวังกับโลกาภิวัตน์เพราะทำให้เมืองไทยตกเป็นทาส เมืองไทยยังไม่พร้อมและไม่ตระหนักถึงความเสี่ยงของโลกาภิวัตน์ แม้แต่ผู้ที่ชื่นชอบเสรีนิยมก็ต้องยอมรับถึงความจำเป็นที่ต้องปรับปรุงสถาบันการเงินให้มีความเข้มแข็งเพื่ออยู่รอดและเติบโตในภาวะการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว(คริสต เบเกอร์และผาสุก พงษ์ไพจิตร 2557) ผลสะท้อนคือ การกลับมาพึ่งพาวิถีเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับการเกษตร การฟื้นฟูทุนทางสังคม เช่น การศึกษาและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับการบูรณาการทางวัฒนธรรม โดยการให้ความสำคัญกับความเข้มแข็งและการพึ่งพาตนเองได้ของชุมชน ผลกระทบทางเศรษฐกิจนำไปสู่การต่อต้านกระแสโลกาภิวัตน์และการพึ่งพาต่อเศรษฐกิจโลก แม้วิกฤตเศรษฐกิจจะต้องทำให้พึ่งพาเศรษฐกิจโลกและความช่วยเหลือจากต่างชาติก็ตาม แต่การยกย่องเศรษฐกิจทุนนิยมเสรีในฐานะชุมทรัพย์และแหล่งกำเนิดทรัพย์สินมหาศาลเสื่อมถอยความนิยมลง ในขณะที่กระแสเศรษฐกิจที่ให้ความสำคัญกับรากฐานอันมั่นคงของชุมชนและวัฒนธรรมพื้นถิ่นกลับมาเฟื่องฟู รวมทั้งการหันไปพึ่งพาแนวคิดทางศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆแทนการนิยมวัตถุ

อย่างไรก็ดี กรุงเทพฯยังมีภาพลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับความล้มเหลวของการพึ่งพาเศรษฐกิจโลก ดังจะเห็นได้จากภาพของโครงสร้างของสาธารณูปโภคที่ยังอยู่ในระหว่างดำเนินการก่อสร้าง หลังจากที่ต้องยุติลงชั่วคราวจากวิกฤตเศรษฐกิจในเอเชีย อีกทั้งการขยายตัวของเมืองที่ขาดการวางแผนก่อให้เกิดปัญหาการทรุดตัวของพื้นดิน ซึ่งเมื่อประกอบเข้ากับความแปรปรวนของสภาพอากาศ กรุงเทพฯต้องประสบกับปัญหาน้ำท่วมขังบ่อยครั้ง รวมไปถึงความเสื่อมโทรมทางสังคมและความตกต่ำ

ทางศีลธรรม ดังเช่น มลภาวะเป็นพิษ พื้นที่ชุ่มน้ำเพื่อเรียกร้องทางการเมือง แรงงานต่างด้าวที่ถูกลอบเข้ามาทำงานอย่างผิดกฎหมาย และแหล่งใหญ่ของการค้าและการท่องเที่ยวทางเพศ จากภาพลักษณ์ของกรุงเทพฯทั้งในด้านของความเจริญรุ่งเรืองและความเสื่อมคลายของขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม ทำให้เห็นความเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรม กรุงเทพฯทำให้เห็นผลกระทบของการเปิดรับระบบทุนนิยมซึ่งถือได้ว่าเป็นการผนวกประเทศเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของโลกาภิวัตน์ กรุงเทพฯไม่อาจหลีกเลี่ยงกระแสการไหลเวียนอย่างเสรีของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบตลาดเสรี ความเจริญก้าวหน้าของเศรษฐกิจทุนนิยมตลาดเสรีกลายเป็นแม่เหล็กดึงดูดให้แรงงาน นักลงทุน และนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้าออกกรุงเทพฯ กรุงเทพฯกลายเป็นพื้นที่ของการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรมซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของเมืองใหญ่ในเอเชีย การพัฒนาอย่างตะวันตกเป็นสื่อชักนำให้วัฒนธรรมตะวันตกไหลบ่าเข้ามาปะทะกับวัฒนธรรมดั้งเดิม และก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตในกรุงเทพฯอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถึงแม้ว่ากรุงเทพฯจะเปิดรับกระแสวัฒนธรรมจากตะวันตก แต่สภาพสังคมของกรุงเทพฯก็สัมพันธ์กับบริบททางประวัติศาสตร์ของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทบทวนการพึ่งพาต่อเศรษฐกิจโลกอย่างเต็มที่ ภายหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจในปี ค.ศ. 1997 เป็นต้นมา ความเปลี่ยนแปลงและไม่แน่นอนย่อมส่งผลต่อสภาพสังคมและวิถีชีวิตของชาวกรุงเทพฯที่เคยหลงไปกับกระแสการพัฒนาทางวัตถุในช่วงปลายศตวรรษที่ 20

การศึกษาบริบททางประวัติศาสตร์และสังคมทำให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของมหานครในยุคโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังการเกิดวิกฤตการณ์ที่สำคัญซึ่งกลายเป็นจุดพลิกผันของความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุ ความเปลี่ยนแปลงและไม่แน่นอนส่งผลต่อการนำเสนอภาพของมหานครในวรรณกรรม เพราะวรรณกรรมเป็นผลผลิตของนักเขียนซึ่งมีวิถีชีวิตร่วมสมัยอยู่กับมหานครยุคโลกาภิวัตน์ ในหัวข้อถัดไปจะศึกษาวรรณกรรมโดยมุ่งไปที่ประเด็นอิทธิพลของเศรษฐกิจทุนนิยมและวัฒนธรรมบริโภคนิยมที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมในมหานคร และผลกระทบที่มีต่อวิถีชีวิตและความสัมพันธ์ของชายหญิง โดยตัวละครซึ่งอยู่อาศัยในพื้นที่เมืองนำเสนอให้เห็นประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม มหานครถูกนำเสนอผ่านตัวละครชนชั้นกลาง ดังนั้น ภาพลักษณ์ วิถีชีวิต และความสัมพันธ์ของชาวมหานครจึงเป็นเพียงบางแง่มุมของความเป็นมหานครเท่านั้น

บทที่ 3

ความรัก ครอบครัวชายเป็นใหญ่ และแม่แบบฉบับญี่ปุ่น

การฟื้นฟูประเทศหลังสงครามโลกครั้งที่สองจนสามารถกลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจได้สร้างความภาคภูมิใจให้กับชาวญี่ปุ่น หากปัญหาทางเศรษฐกิจที่ยืดเยื้อมากว่าสองทศวรรษและหายนะจากอุบัติเหตุของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงกับสังคมที่เคยมั่นคงและมีความปลอดภัยสูง การวิเคราะห์วรรณกรรมที่ใช้โตเกียวเป็นฉากหลักเพื่อศึกษาการนำเสนอความสัมพันธ์ของชายหญิงในนวนิยายในช่วงที่ญี่ปุ่นกำลังรับมือกับความถดถอยทางเศรษฐกิจที่สัมพันธ์กับภาวะเศรษฐกิจโลกตกต่ำ อีกทั้งปัญหาภายในที่เกี่ยวข้องกับการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ ผู้วิจัยได้เลือกผลงานของนักเขียนสตรีญี่ปุ่นได้แก่ *The Teacher's Briefcase* (2012) และ *Manazuru* (2006) ของฮิโรมิ คาวาคามิ และ *The Lake* (2005) ของโยชิโมโตะ บานานา ความสัมพันธ์ใกล้ชิดของชายหญิงในนวนิยายของนักเขียนหญิงทั้งสองเผยให้เห็นความรักต่างเพศที่แตกต่างจากนิยามความรักโรแมนติก โดยเฉพาะในประเด็นของการแต่งงานและการใช้ชีวิตคู่ ประเด็นเกี่ยวกับความรักที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งในนวนิยายของนักเขียนหญิงทั้งสองคือ ความสัมพันธ์ใกล้ชิดของตัวละครเป็นผลผลิตของความรู้สึกไม่มั่นคงและปัญหาชาติที่ยืดเหนียวจิตใจของผู้คนในสังคม ซึ่งกล่าวได้ว่าสอดคล้องกับความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นในสังคมญี่ปุ่นในช่วง 20 ปีแห่งการสูญหายของญี่ปุ่น รวมทั้งผลกระทบของภัยธรรมชาติครั้งใหญ่ ความเสียหายส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงกับรากฐานที่เคยมั่นคงของสังคม อาทិระบบครอบครัวญี่ปุ่นและค่านิยมความกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การสูญหายและการสูญเสียบุคคลสำคัญในครอบครัวสะท้อนความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวและมีอิทธิพลต่อการก่อร่างความสัมพันธ์ใกล้ชิดของตัวละครชายหญิง

Strange Weather in Tokyo (2012) ของฮิโรมิ คาวาคามิ (Hiromi Kawakami) เป็นนวนิยายที่เคยได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษครั้งแรกในชื่อ *The Teacher's Briefcase* ในปีค.ศ. 2001 และยังได้รับรางวัลและการเสนอชื่อเพื่อรับรางวัลทางด้านวรรณกรรมหลายรางวัล นวนิยายเรื่องนี้มีโครงเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของชายหญิงคู่หนึ่งซึ่งอายุแตกต่างกันกว่า 30 ปี ที่ซึกิโกะ (Tsukiko) ซึ่งเป็นตัวละครหลักได้พบกับคุณครูสมัยประถมโดยบังเอิญในบาร์ญี่ปุ่นแห่งหนึ่ง ที่ซึกิโกะจำชื่อครูสมัยมัธยมของเธอไม่ได้ เธอจึงเรียกเขาว่าเซนเซ (sensei) ซึ่งหมายถึงคุณครูเสมอ แม้ว่าในเวลาต่อมาเธอจะรู้ชื่อของเขาก็ตาม ความสัมพันธ์ของทั้งคู่เริ่มต้นจากการเป็นเพื่อนดื่มเหล้าที่มีความชอบในอาหารญี่ปุ่นประจำฤดูกาลเหมือนกันและพัฒนาสู่การเป็นคู่รักต่างวัย ผู้เขียนแสดงให้เห็น

พัฒนาการของความสัมพันธ์ควบคู่ไปกับการบรรยายความเปลี่ยนแปลงของฤดูกาลและรสชาติของอาหารญี่ปุ่นประจำฤดูกาล ประเด็นที่น่าสังเกตจากความสัมพันธ์ของตัวละครคือ ความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิงญี่ปุ่นยังคงได้รับการสืบทอดต่อมา แม้ว่าความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจจะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงสภาพของผู้หญิงแล้วก็ตาม ความคาดหวังดังกล่าวประกอบกับวิถีชีวิตในเมืองซึ่งสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับเศรษฐกิจได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระยะยาว นอกจากนี้ การนำเสนอประเด็นสังคมสูงวัยของประเทศญี่ปุ่นชี้ให้เห็นว่า ปัญหาของการดูแลผู้สูงอายุที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น โดยลักษณะของครอบครัวเดี่ยวและวิถีชีวิตในโตเกียว ดังที่ปรากฏในนวนิยายนำไปสู่การอยู่อย่างโดดเดี่ยวของผู้สูงอายุ

นวนิยายอีกเรื่องหนึ่งของฮิโรมิ คาวาคามิที่เลือกมาศึกษาคือ *Manazuru* ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกในปีค.ศ. 2006 นวนิยายกล่าวถึงเค (Kei) ซึ่งอาศัยอยู่กับแม่และลูกสาววัยรุ่นในโตเกียว เร (Rei) ซึ่งเป็นสามีของเคหายตัวไปเป็นเวลา 12 ปี เคมีความสัมพันธ์กับชายที่แต่งงานแล้วและมีลูกวัยไล่เลี่ยกันกับโมะโมะ (Momo) ซึ่งเป็นลูกสาวของเค นอกจากนี้กิจวัตรประจำวันที่สมาชิกในครอบครัวทำร่วมกันแล้ว เคมักเดินทางเพียงลำพังไปยังมานาซุรุ (Manazuru) ซึ่งเป็นเมืองเล็กๆตั้งอยู่ริมทะเลและครอบครัวของเคเคยมาพักผ่อนที่เมืองแห่งนี้ นอกจากนี้ เคยังรู้สึกว่าเขาถูกติดตามโดยวิญญาณของผู้หญิงและของผู้ชายที่เธอไม่รู้ว่าใคร เคเริ่มพูดคุยกับวิญญาณของผู้หญิงที่ติดตามเธอและเดินทางไปยังมานาซุรุบ่อยมากขึ้นจนกระทั่งความสัมพันธ์ของเคกับสมาชิกในครอบครัวและคู่รักเริ่มแย่งลง ในขณะเดียวกันเคแสดงให้เห็นว่าเขาขาดการตระหนักรู้ถึงความเป็นจริงรอบตัวมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในตอนท้ายเรื่องเคยอมรับว่าสามีของเธอไม่มีวันกลับมา เธอหย่าและดำเนินการเพื่อประกาศว่าสามีเป็นบุคคลสูญหาย

ใน *Manazuru* มีประเด็นที่สำคัญร่วมกันกับ *Strange Weather in Tokyo* กล่าวคือ ความรักของชายหญิงที่เชื่อมโยงกับการแต่งงานและการสร้างครอบครัวทำให้ผู้หญิงต้องเผชิญหน้ากับความคาดหวังที่เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของภรรยาและแม่ ใน *Strange Weather in Tokyo* ที่ซึกิโกะไม่ยอมแต่งงานเพราะต้องการหลีกเลี่ยงพันธะของการแต่งงาน ในขณะที่เคซึ่งแต่งงานแล้วได้เผยให้เห็นความรู้สึกสับสนเพราะเธออยู่ระหว่างทางเลือกของการรักษาสภาพสมรสกับการปลดปล่อยตนเองให้เป็นอิสระ ภายหลังจากสามีหายตัวไปอย่างไร้ร่องรอย ผู้เขียนให้เคมีความสัมพันธ์ไม่ผูกมัดกับชายที่แต่งงานแล้วซึ่งแสดงถึงการตระหนักรู้ถึงความเป็นปัจเจกบุคคลและการเลือกทำตามความปรารถนาของตนเอง การเดินทางไปยังมานาซุรุเปิดโอกาสให้เคทบทวนความสัมพันธ์กับสามีซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจต่อสภาพและบทบาทของเธอหลังจากสามีหายตัวไป นอกจากนี้ การดำเนินเรื่องโดยใช้ความเหนือจริง (Surreal) น่าจะสะท้อนความสับสนและความวิตกกังวลที่เกิดจากความย้อน

แย้งของการรักษารากเหง้าทางวัฒนธรรมท่ามกลางความเจริญก้าวหน้าในมหานครโตเกียว วิญญาณซึ่งติดตามเคไปยังสถานที่ต่างๆ น่าจะเป็นตัวแทนของความคาดหวังที่มีต่อผู้หญิงในระบบครอบครัวญี่ปุ่นแบบดั้งเดิม ขณะเดียวกันการปรากฏตัวของวิญญาณน่าจะเป็นการแสดงความรู้สึกขัดแย้งภายในจิตใจของปัจเจกบุคคลอันมีต้นเหตุมาจากสภาพย้อนแย้งในสังคม

ในนวนิยายของคาวาคามิที่กล่าวถึงข้างต้นนำเสนอให้เห็นว่าตัวละครหญิงเกิดความขัดแย้งภายในจิตใจจากการตระหนักถึงความเป็นปัจเจกบุคคลที่มีความต้องการส่วนตน ในขณะที่สังคมยังคงคาดหวังให้ผู้หญิงสืบทอดความเป็นแม่ สำหรับนวนิยายเรื่อง *The Lake* ซึ่งเป็นนวนิยายของบานานา โยชิโมโตะที่ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 2005 บานานายังคงนำเสนออย่างต่อเนื่องในประเด็นความสำคัญของครอบครัว ซึ่งนอกจากจะเป็นการเน้นย้ำถึงค่านิยมดั้งเดิมในครอบครัว โดยเฉพาะบทบาทของผู้หญิงซึ่งปรากฏเช่นเดียวกับนวนิยายของคาวาคามิข้างต้นแล้ว ยังเป็นการเชิดชูความเป็นแม่อีกด้วย บานานาให้ตัวละครชายหญิงมีบาดแผลในจิตใจที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตและการสร้างความสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม ความเลวร้ายของเมืองยิ่งซ้ำเติมบาดแผลในจิตใจให้รุนแรงมากยิ่งขึ้นเพราะตัวละครรู้สึกหวาดระแวงและแปลกแยกตนเองออกจากสังคม การรื้อฟื้นอดีตที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของตัวละครกับแม่ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการดำเนินชีวิตต่อไปท่ามกลางสภาพสับสนวุ่นวายในสังคม อีกทั้งบทบาทหลักของแม่ชาวญี่ปุ่นที่ต้องอุทิศตนเองให้กับลูกส่งผลให้ตัวละครใช้ความสัมพันธ์กับแม่เป็นต้นแบบของความสัมพันธ์ใกล้ชิด นอกจากนี้ การรื้อฟื้นความสัมพันธ์กับแม่ยังเชื่อมโยงกับธรรมชาติซึ่งมีส่วนช่วยฟื้นฟูจิตใจจากการสูญเสียบุคคลสำคัญในครอบครัวและผลกระทบจากสังคม วัตุนิยม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

3.1 การปฏิเสธบทบาททางเพศและการสืบทอดความเป็นแม่ใน *Strange Weather in Tokyo* และ *Manazuru*

3.1.1 ความรู้สึกแปลกแยกกับความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิง

คาวาคามิแสดงให้เห็นความแปลกแยกของตัวละครหญิงต่อบทบาททางเพศตามความคาดหวังของสังคม ดังที่ได้กล่าวในบริบททางสังคมว่าก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจผู้หญิงจะทำงานเพียงชั่วคราวและจะลาออกจากงานเพื่อทำหน้าที่เป็นแม่บ้านอย่างเต็มตัว ภายหลังจากการแต่งงาน แต่เมื่อเศรษฐกิจญี่ปุ่นได้รับผลกระทบจากความผกผันของเศรษฐกิจโลก ผู้หญิงถูกผลักดันให้ทำงาน

นอกบ้านเต็มเวลาควบคู่กับการทำหน้าที่ของภรรยาและแม่ ใน *Strange Weather in Tokyo* วิถีชีวิตของทซึกิโกะสะท้อนแนวคิดของผู้หญิงญี่ปุ่นสมัยใหม่ โดยการเลือกทำงานเพื่อหาเลี้ยงตนเองมากกว่าการให้ความสำคัญกับการทำตามความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิง คำบรรยายเกี่ยวกับกิจวัตรของทซึกิโกะในช่วงที่งานล้นมือแสดงให้เห็นการอุทิศตนให้กับหน้าที่การงานอย่างจริงจัง เธอทำงานจนตึกตื่นและกลับถึงบ้านเกือบเที่ยงคืนเสมอ ทซึกิโกะเพียงทำความสะอาดผิวหน้าอย่างลวกๆ ก่อนจะเข้านอน และเธอยังทำงานอย่างต่อเนื่องโดยไม่มีวันหยุด

Work had been extremely busy for the past month. It was always close to midnight by the time I got home. For days on end, I would hastily scrub my face before falling into bed, without bothering with my night-time bath. Even at weekends, I almost always went in to the office. (Kawakami 2012)

คำกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นภาพลักษณ์ใหม่ของผู้หญิงญี่ปุ่น โดยภาพลักษณ์ของแม่บ้านที่ถูกกำกับอยู่ในกรอบของภรรยาที่ดีและแม่ที่ฉลาดถูกแทนที่ด้วยผู้หญิงที่ทุ่มเทให้กับหน้าที่การงานมากกว่าจะเป็นการทำงานชั่วคราวเพื่อรอการแต่งงานเช่นในอดีต อีกทั้งการทำงานซึ่งก่อให้เกิดรายได้ส่งผลให้ผู้หญิงใช้ชีวิตได้อย่างอิสระและสามารถทำตามความต้องการของตนเองได้ ดังเช่นที่ทซึกิโกะเล่าถึงกิจวัตรประจำวันของตนเองว่าเธอมักจะแวะรับประทานอาหารเย็นและดื่มเหล้าที่บาร์ญี่ปุ่นที่อยู่ใกล้กับสถานีรถไฟหลังเลิกงาน เซนเซตังข้อสังเกตในครั้งแรกที่ทั้งคู่ได้พบกันที่บาร์ญี่ปุ่นว่าเป็นเรื่องแปลกที่ผู้หญิงมานั่งดื่มเหล้าเพียงลำพังในบาร์ ข้อสังเกตของเซนเซตังกล่าวสะท้อนให้เห็นความคาดหวังเกี่ยวกับความประพฤติที่ตีงตามจารีตประเพณี ในขณะที่ทซึกิโกะก็แสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตของผู้หญิงซึ่งปรากฏให้เห็นเด่นชัดในพื้นที่เมืองใหญ่ ความบีบคั้นของสถานะเศรษฐกิจถดถอยและกระแสของวัฒนธรรมตะวันตกทำให้ผู้หญิงเลือกที่จะดำเนินชีวิตโดยให้ความสำคัญกับความพึงพอใจของตนเองเป็นหลัก

อย่างไรก็ดี ครอบครัวของทซึกิโกะทำให้ไม่อาจปฏิเสธการสืบทอดจารีตประเพณีเกี่ยวกับการทำหน้าที่ตามเพศสภาพของผู้หญิงในสังคมญี่ปุ่น คำบอกเล่าของทซึกิโกะได้เผยให้เห็นว่าครอบครัวคาดหวังให้เธอแต่งงาน ทซึกิโกะยังบรรยายถึงความรู้สึกแปลกแยกจากครอบครัว เพราะการกลับไปเยี่ยมบ้านทำให้เธอรู้สึกราวกับว่าตนเองกำลังสวมใส่เสื้อผ้าที่ไม่พอดีตัว ดังในตอนที่ทซึกิโกะกลับไปเยี่ยมครอบครัวในช่วงวันหยุดสิ้นปี เธอกล่าวว่า

Even though they were in the same neighbourhood, I rarely visit them—I just couldn't bear going back home to the boisterous house where my mother lived with my older brother and his wife and kids. At this point it wasn't about them telling me I ought to get married or quit my job. I had long ago got used to that particular kind of uneasiness. It was just dissatisfying in some way. It felt as if I had ordered some clothes that I had every reason to think that it would fit perfectly, but when I went to try them on, some were too short, while with others the hem dragged on the floor. (Kawakami 2012)

ถึงแม้ว่าแม่และครอบครัวของพี่ชายจะอยู่อาศัยไม่ไกลจากตนเองนักก็ตาม แต่ที่ซึกิโกะก็แทบจะไม่กลับมาเยี่ยมครอบครัว การเปรียบเทียบความรู้สึกของตนเองที่มีต่อครอบครัวกับความรู้สึกของการใส่เสื้อผ้าที่ไม่พอดีสะท้อนให้เห็นว่าที่ซึกิโกะไม่สามารถกลมกลืนเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวได้ ความรู้สึกแปลกแยกของที่ซึกิโกะน่าจะเกี่ยวพันกับความคาดหวังของครอบครัว ถึงแม้ที่ซึกิโกะจะกล่าวว่าเธอไม่ได้รู้สึกอึดอัดใจกับการเรียกร้องของครอบครัวที่ต้องการให้เธอแต่งงานและลาออกจากงานที่ทำอยู่ แต่การกลับไปหาครอบครัวก็เป็นการเผชิญหน้ากับความกดดันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เพราะพี่ชายของที่ซึกิโกะแต่งงานและสร้างครอบครัวของตนเอง ในขณะที่ที่ซึกิโกะซึ่งมีอายุ 37 ปียังคงไม่แต่งงาน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าแนวคิดเกี่ยวกับการเป็นภรรยาที่ดีและแม่ที่ฉลาดได้รับการรื้อฟื้นขึ้นมาตั้งแต่สมัยปฏิรูปเมจิ โดยการทำหน้าที่ของภรรยาและแม่ถือว่าเป็นบทบาทสำคัญของผู้หญิงที่มีต่อสังคมญี่ปุ่น แนวคิดดังกล่าวยังคงมีความสำคัญสืบมาในสังคมญี่ปุ่นในยุคต่อๆมา แม้ว่าเศรษฐกิจที่ฝืดเคืองได้ผลักดันให้ผู้หญิงออกมาทำงานนอกบ้านมากขึ้นก็ตาม ผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นความคาดหวังของสังคมต่อการทำหน้าที่ของภรรยาและแม่ผ่านครอบครัวของที่ซึกิโกะ โดยแม่ของที่ซึกิโกะเป็นตัวแทนของผู้หญิงญี่ปุ่นที่สืบทอดแนวคิดข้างต้นและเกิดเป็นความวิตกกังวลที่ลูกสาวของตนยังคงเป็นโสด ดังในตอนหนึ่งที่ซึกิโกะอยู่กับแม่เพียงลำพังในช่วงวันหยุดปีใหม่เมื่อเธอไปพักกับครอบครัว แม่ของที่ซึกิโกะทำเต้าหู้ญี่ปุ่น (yodofu) ให้เธอ การทำอาหารน่าจะเป็นการรื้อฟื้นความใกล้ชิดของแม่กับลูกสาว เพราะแม่ยังสามารถจดจำรสชาติของเต้าหู้ในแบบที่ลูกสาวของตนชอบมาตั้งแต่วัยเด็กได้ และการอยู่กันเพียงสองคนน่าจะเป็นโอกาสที่ทั้งคู่ได้สอบถามสารทุกข์สุกดิบซึ่งกันและกัน เพราะที่ซึกิโกะไม่ได้กลับมาหาครอบครัวบ่อยนัก อย่างไรก็ตาม ทั้งที่ซึกิโกะและแม่ของเธอเลี้ยงที่จะสบตาซึ่งกันและกัน และทั้งคู่ยังไม่สามารถหาเรื่องมาสนทนาได้ หลังจากแม่ของเธอทำอาหารเสร็จ ที่ซึกิโกะบรรยายความรู้สึกอึดอัดของตนเองว่า

After that my mother fell silent. I was quiet too. Without speaking, I demolished the *yodofu*, dousing it with the saké soy sauce as I ate. Neither of us said a word. Didn't we have anything to talk about? There must have been something. But as I tried to think of what to say, my mind went blank. You'd think we'd be close, but it was precisely because we were close that we couldn't reach each other. Forcing myself to make a conversation felt like standing on a cliff, peering over the edge, about to tumble down first. (Kawakami 2012)

ความเงียบที่เกิดขึ้นระหว่างแม่กับลูกสาวน่าจะมีสาเหตุมาจากการที่แม่และทซึกิโกะไม่มีประสบการณ์ที่จะสามารถแบ่งปันหรือพูดคุยกันได้ แม้ทซึกิโกะกับแม่จะใกล้ชิดกัน แต่ทั้งคู่ก็ไม่อาจสื่อสารให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันได้ เพราะแม่เป็นส่วนหนึ่งของความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิงในการทำหน้าที่ตามเพศสภาพ แต่ทซึกิโกะเลือกใช้ชีวิตตามความต้องการของตนเอง อีกทั้งการที่ทซึกิโกะไม่ได้ทำหน้าที่ของภรรยาและแม่อาจก่อให้เกิดความผิดหวังจนแม่ไม่อาจสบตากับลูกสาวได้ ในขณะที่ความคาดหวังดังกล่าวทำให้เธอหลบเลี่ยงสายตาของแม่ ความอ่อนแอระหว่างความคาดหวังของครอบครัวกับความต้องการมีชีวิตที่เป็นอิสระก่อให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกจนกระทั่งกลายเป็นความห่างเหินในครอบครัว ด้วยเหตุดังกล่าวทซึกิโกะจึงไม่อาจใช้ครอบครัวเป็นที่ยึดเหนี่ยวเพื่อลดทอนความรู้สึกโดดเดี่ยวที่เธอต้องเผชิญในสังคมเมืองใหญ่ได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความอ้างว้างโดดเดี่ยวแสดงออกมาอย่างเด่นชัดหลังจากที่ทซึกิโกะกลับมาจากการเยี่ยมครอบครัว เธอร้องไห้อย่างหนักและตัดสินใจออกจากที่พักเพื่อเดินเตร็ดเตร่ไปตามท้องถนนเพราะไม่อาจทนที่ต้องอยู่ในห้องพักคนเดียวได้ อย่างไรก็ตาม ผู้คนที่เดินผ่านไปมาก็เป็นเพียงคนแปลกหน้าและไม่ได้ใส่ใจต่อทซึกิโกะที่เดินร้องไห้เพียงลำพัง และเมื่อทซึกิโกะร้องเพลงเพื่อใช้เสียงของตนเองเป็นเพื่อน ผู้คนก็ยิ่งหลีกเลี่ยงที่จะเดินเข้าใกล้ทซึกิโกะ ทซึกิโกะเดินอย่างไร้จุดหมายจนกระทั่งไปหยุดอยู่ที่ป้ายรถประจำทางและได้บรรยายความรู้สึกของตนเองว่า

After waiting ten minutes, there was still no bus. I checked the bus timetable and saw that the last bus had already come and gone. I felt even more lonely. I stamped my feet. I could not get warm. A grown woman would know how to get warm in a situation like this. But, for the moment, I was a child and helpless. I decided to head

towards the station. The familiar streets seemed alienating somehow. I felt just like a child who had tarried on her way, and now it was dark out and the streets that led back home seemed unrecognizable. (Kawakami 2012)

จากคำกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นความรู้สึกโดดเดี่ยว ทซึกิโกะขึ้นรถประจำทางกระทั่งตระหนักว่าไม่มีรถประจำทางผ่านมา การรอรถเพียงลำพังทั้งๆที่ทซึกิโกะไม่รู้ว่าตนเองจะไปไหนหรือไปพบกับใครยังตอกย้ำความอ้างว้างโดดเดี่ยว ทซึกิโกะจึงรู้สึกหนาว แม้ว่าเธอจะสวมเสื้อผ้ากันหนาวก่อนออกจากบ้านแล้วก็ตาม ความโดดเดี่ยวยังนำมาซึ่งความรู้สึกสับสน ดังที่ทซึกิโกะกล่าวว่าเธอไม่รู้วิธีที่จะทำให้ตนเองรู้สึกอบอุ่นขึ้น แม้เธอจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่แล้วก็ตาม เธอทำได้เพียงกระตือรือร้นอย่างขจัดใจและรู้สึกว่าตนเองกลับกลายเป็นเด็กที่ไม่อาจช่วยเหลือหรือดูแลตนเองได้ อีกทั้งทซึกิโกะยังรู้สึกกลัวกับเป็นเด็กที่กำลังหลงทาง เธอไม่รู้ว่าตนเองจะหาทางกลับบ้านได้อย่างไรเพราะความมืดทำให้ถนนที่มุ่งตรงไปยังสถานีรถไฟซึ่งเป็นเส้นทางที่เธอใช้เป็นประจำกลายเป็นเส้นทางที่ไม่คุ้นเคย

แม้การบรรยายถึงความอ้างว้างของทซึกิโกะในช่วงวันหยุดสิ้นปีข้างต้นจะสะท้อนประสบการณ์แบบเมืองที่เกี่ยวข้องกับความโดดเดี่ยว แต่ผู้เขียนแสดงให้เห็นว่าความคาดหวังของสังคมเป็นปัจจัยสำคัญซึ่งส่งผลต่อทัศนคติเกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่จริงจัง โดยเฉพาะผู้หญิงที่อยู่ในเมืองใหญ่ เพราะผู้หญิงในกลุ่มนี้มีรายได้จากการทำงานประจำซึ่งทำให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยไม่จำเป็นต้องแต่งงานเพื่อพึ่งพาผู้ชายตามขนบครอบครัวญี่ปุ่น แม้ว่าทซึกิโกะจะมีความสัมพันธ์ลึกซึ้งกับคนรักเก่า แต่ทั้งคู่ก็เลิกกันในที่สุด ในงานแต่งงานของคนรักเก่าซึ่งทซึกิโกะไปร่วมด้วยมีแขกคนหนึ่งกล่าวว่าความรักของคู่บ่าวสาวเป็นพรหมลิขิต ทซึกิโกะตระหนักว่าเธอไม่สามารถมีความรักที่เป็นพรหมลิขิต เพราะความสัมพันธ์ทำให้เธอจำเป็นต้องคอยดูแลเอาใจใส่ผู้อื่นซึ่งเป็นภาระที่เกินกว่าจะสามารถแบกรับไหวได้ ดังที่ทซึกิโกะกล่าวเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับอดีตคนรักว่า

I had no particular interest in making packed lunches for him or going to his place to cook for him or inviting him over for home-cooked meals. I was always afraid that doing so would put me in a compromising position—trapped in the kitchen, so to speak. And I didn't want him to think that he was the one who had put me there, either. It may not have mattered whether or not I found myself

trapped there, but somehow I couldn't manage to make light of it.
(Kawakami 2012)

ทซึกิโกะไม่เคยทำอาหารหรือเตรียมอาหารกล่องมือกลางวันให้คนรักนำไปที่ทำงาน เธอเกรงว่าการทำอาหารจะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดว่าเธอพร้อมที่จะทำหน้าที่แม่บ้าน เพราะการประกอบอาหารเป็นงานที่สำคัญประการหนึ่งของแม่บ้าน (Yoko Kirishima 1975 อ้างถึงใน พิพาตา ยังเจริญ 2535) คำกล่าวของทซึกิโกะข้างต้นจึงชี้ให้เห็นว่าความสัมพันธ์ที่ผูกมัดถูกนำมาเชื่อมโยงกับเพศสภาพของผู้หญิง และความเกี่ยวพันดังกล่าวนำไปสู่บทบาทของการเป็นแม่บ้านซึ่งมีหน้าที่สำคัญในการดูแลสามีและลูก ด้วยเหตุดังกล่าวทซึกิโกะเลือกที่จะอยู่เป็นโสด แม้ว่าการอยู่เพียงลำพังจะนำมาซึ่งความรู้สึกร้างว่างและโดดเดี่ยว การตัดสินใจของตัวละครชี้ให้เห็นว่าความสัมพันธ์ซึ่งผูกโยงอยู่กับการทำหน้าที่ตามเพศสภาพได้สร้างความกดดันให้กับผู้หญิงและเป็นสาเหตุของการหลีกเลี่ยงที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่จริงจัง

3.1.2 แม่ผู้ย้อนแย้ง: ความปรารถนาและการสืบทอดบทบาทภรรยาและแม่

ใน *Manazuru* ความสัมพันธ์ของเคกับเรน่าเสนอให้เห็นประเด็นความขัดแย้งของความเป็นปัจเจกบุคคลกับการสืบทอดค่านิยมดั้งเดิมของครอบครัวญี่ปุ่นในสังคม ความรักของตัวละครชายหญิงเน้นย้ำภาพลักษณ์ของโตเกียวในฐานะมหานครยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งไม่อาจหลีกเลี่ยงจากการไหลบ่าของกระแสวัฒนธรรมจากต่างชาติ ความพยายามในการรักษารากทางวัฒนธรรมท่ามกลางการพัฒนาให้ทันสมัยในโตเกียวนำไปสู่ความย้อนแย้งในสังคม จากการเล่าย้อนเหตุการณ์ไปในตอนที่ทั้งคู่คบหากันในช่วงแรกๆ เคแสดงให้เห็นความเป็นปัจเจกชนที่มีความปรารถนาส่วนตน กล่าวคือ เคประสบกับความยากลำบากในการเรียกชื่อของเธอ และทำให้เธอหลีกเลี่ยงที่จะเรียกชื่อของเขาเรื่อยมาจนกระทั่งในวันหนึ่งเธอก็สามารถเอ่ยชื่อของเขาออกมาได้ ดังที่เคกล่าวว่า

I wanted to ask who had been at a gathering he'd gone to, what they had talked about, but when I couldn't say his name even this simple question died on my lips. Then one day his name exploded from me like a cork from a bottle, and it was no longer a problem. (Kawakami 2006)

เคต้องการถามเรเกี่ยวกับงานเลี้ยงที่เขาไปร่วมก่อนหน้านี้ แต่เธอก็ไม่สามารถถามคำถามที่ตั้งใจไว้ได้ เพราะเธอไม่สามารถเปล่งเสียงเรียกชื่อของเขาออกมาได้ เสียงเรียกชื่อที่เปล่งออกมาและถูกนำไปเปรียบเทียบกับจุกปิดฝาที่หลุดกระเด็นออกมาจากปากขวดอาจนำมาเชื่อมโยงกับความปรารถนาของเค การยอมรับความปรารถนาของตนเองที่มีต่อเรน่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้เคสามารถก้าวข้ามอุปสรรคในการเรียกชื่อคนรักของตน หลังจากที่เคสามารถเรียกชื่อของเรได้ ปฏิกริยาของเคในขณะที่เรียกชื่อคนรักนั้นย่ำถึงความปรารถนา “When I said his name, my mouth grew moist.” (Kawakami 2006) คำกล่าวข้างต้นทำให้กล่าวได้ว่าความปรารถนาต่อเพศตรงข้ามถูกนำมาเชื่อมโยงกับความปรารถนาที่จะตอบสนองต่อความต้องการทางร่างกายผ่านการบริโภคอาหาร โดยในขณะที่เคเรียกชื่อของเร ภายในปากของเรามีน้ำลายที่ถูกขับออกมาเหมือนกับในเวลาที่เรากินอาหาร นอกจากนั้น เคยังบรรยายความรู้สึกที่มีต่อเรซึ่งชี้ให้เห็นถึงความปรารถนาที่นำไปสู่การพัฒนาความสัมพันธ์ของทั้งคู่ ดังที่เคกล่าวว่า

Rei was like the retreating tide. Try to stand your ground, still it draws your body in. Rei drew me in. He was a master of the surprise attack. You think he is flat, uninteresting, you cease to pay attention, and he sweeps you off your feet. Less than two months after we started dating, I couldn't get him out of my mind. (Kawakami 2006)

เรเปรียบเสมือนเกลียวคลื่นที่พัดพาสรรพสิ่งกลับไปสู่ทะเล เครู้สึกที่ถูกกระแสนคลื่นพัดออกไปสู่ทะเลอย่างไม่รู้ตัว ความรู้สึกราวกับว่าตนเองถูกเกลียวคลื่นพัดพาไปดังกล่าวน่าจะเป็นเพราะความปรารถนาที่กลายเป็นแรงดึงดูดอันรุนแรงจนเป็นสาเหตุให้เคไม่อาจห้ามตนเองให้หยุดคิดถึงเรได้ถึงแม้เคเริ่มคบหากับเรเพียงระยะเวลาสั้นๆ ก็ตาม

การที่ผู้เขียนให้ตัวละครหนึ่งเป็นหญิงโสด ในขณะที่อีกตัวละครหนึ่งตัดสินใจมีครอบครัวชี้ให้เห็นว่าความรักที่ถูกนำมาเชื่อมโยงกับการแต่งงานและการสร้างครอบครัวสร้างความกดดันให้กับผู้หญิง ทั้งซิโกะแสดงให้เห็นอิทธิพลของความเป็นปัจเจกบุคคลซึ่งส่งผลให้เธอมีมุมมองต่อความรักว่าเป็นภาระที่หนักหนาเกินกว่าจะแบกรับไหว และเธอก็เลือกมีความสัมพันธ์กับผู้ที่มีอายุแก่กว่าเธอมาก เพราะเธอไม่จำเป็นต้องรับบทบาทของภรรยาและแม่ ในขณะที่เคมีความอ่อนไหวและหัวอ่อนมากกว่า เพราะนอกจากเคไม่อาจหักห้ามความปรารถนาได้แล้ว เธอยังยินยอมอยู่ภายในกรอบของความสัมพันธ์ชายหญิงตามความคาดหวังของสังคม ผู้เขียนแสดงให้เห็นความกดดันที่เกิดจาก

ความสัมพันธ์แบบผูกมัด ดังจะเห็นได้จากผลกระทบที่มีต่อตัวตนของเธอ ดังที่เธอกล่าวว่า “Hard I struggled to contain it, something leaked. After I was married, after I gave birth to Momo, even then my body blurred.” (Kawakami 2006) การแต่งงานและการให้กำเนิดลูกสาวทำให้เคตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับตนเอง การรั่วไหลของบางสิ่งออกจากร่างกายหรือความรู้สึกว่าร่างกายของเธอพร่าเลือน ความรู้สึกดังกล่าวอาจเป็นการสะท้อนให้เห็นความกดดันจนทำให้รู้สึกสูญเสียตัวตนไป เพราะค่านิยมดั้งเดิมของครอบครัวญี่ปุ่นที่คาดหวังให้ผู้หญิงอุทิศและเสียสละตนเองเพื่อทำหน้าที่แม่บ้านเป็นหลัก อีกทั้งอารมณ์ความรู้สึกของปัจเจกมีความสำคัญรองลงไปด้วย ดังจะเห็นได้จากที่เธอกล่าวว่าตนเองไม่รู้สึกถึงความปรารถนาต่อสามีเลยจนกระทั่งโมะโมะเล็กเต็มนมแม่ ดังที่เธอกล่าวว่า “I felt no desire for man, my husband. Momo was warmth enough. As long as I suckled her, my body had no desire for my husband.” (Kawakami 2006) ผู้เขียนยังบรรยายถึงความใกล้ชิดระหว่างแม่กับลูกสาวดังเช่น การอาบน้ำและการให้นมโมะโมะจากอกของเธอ ความสัมพันธ์ของแม่ลูกทำให้เครู้สึกว่าคุณแม่และโมะโมะมีความเชื่อมโยงถึงกันและกัน

I had just given birth to her, I did not regard her as her own person, she was still my person. Not part of me, not exactly—what I felt was simple sense of proprietorship. I can't allow this to be damaged, I thought. (Kawakami 2006)

แม้ว่าโมะโมะจะไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของเค แต่เคมีสิทธิ์ความเป็นเจ้าของโมะโมะ ความตั้งใจในการรักษาความสัมพันธ์ของแม่กับลูกชี้ให้เห็นว่าบทบาทแม่มีความสำคัญอย่างมากกับเค ทศนคติของเคเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของเธอกับโมะโมะข้างต้นทำให้กล่าวได้ว่าอัตลักษณ์ของเคเปลี่ยนแปลงจากความเป็นปัจเจกบุคคลที่มีอิสระไปสู่ความเป็นแม่ผู้มีการรับผิดชอบต่อลูกเป็นสำคัญตามขนบดั้งเดิมของครอบครัวญี่ปุ่น

การหายไปของเรจึงนำไปสู่ความขัดแย้งในจิตใจจากความพยายามในการรักษาความสัมพันธ์ของตนกับสามีกับความปรารถนาส่วนตัว หลังจากเราหายไปอย่างไร้ร่องรอย เคจำเป็นต้องนำโมะโมะกลับมาอยู่กับแม่ของตนและทำงานหลายอย่างเพื่อหารายได้ให้เพียงพอมาจุนเจือครอบครัวจนกระทั่งเธอสามารถตั้งตัวได้ ถึงแม้ว่าในตอนต้นของนวนิยายนั้นสามีของเธอจะหายไปถึง 12 ปีแล้วก็ตาม แต่เคก็ไม่ดำเนินการหย่าจากสามีและเธอยังแขวนป้ายนามสกุลของสามีคู่กับป้ายนามสกุลเดิมก่อนแต่งงานไว้ที่หน้าประตูบ้านของแม่ นอกจากนี้ เคยังยึดมั่นกับการทำหน้าที่เป็นแม่ที่ดี การบรรยายถึงความเปลี่ยนแปลงของอารมณ์ในช่วงที่โมะโมะกำลังก้าวเข้าสู่วัยรุ่นโดยผ่าน

สายตาของเคแสดงให้เห็นว่าเคทำหน้าที่แม่ที่ดูแลเอาใจใส่โม่โม่อย่างใกล้ชิด ซึ่งทำให้เคเข้าใจพัฒนาการทางอารมณ์ของลูกสาว ดังที่เคกล่าวว่า “Lately, she’s seemed sullen. She isn’t really in a bad mood; at her age, it takes energy to be cheerful.” (Kawakami 2006) ในขณะที่เดียวกันเคแสวงหาทางออกให้ความต้องการที่จะเป็นอิสระจากพันธะของการแต่งงาน โดยการมีความสัมพันธ์อย่างลับๆกับเซจิ (Seiji) ซึ่งแต่งงานแล้ว ความสัมพันธ์ที่ไม่ผูกมัดกับเซจิกว่าได้ว่าเปิดโอกาสให้เคได้ตระหนักรู้และแสดงอารมณ์ส่วนตัวที่เคยถูกกดทับไว้ภายใต้การทำหน้าที่ตามบทบาทของภรรยาและแม่ ดังที่เธอกกล่าวว่า

When I felt I could love him, I made up my mind to love him. He did not refuse. The current of my feeling flowed his way. This is my loving. The stronger emotions, and the weaker ones, turned and surged, not straight at him, only toward him. I was grateful that he hadn’t refused. After Rei’s disappearance, I had no place. I didn’t know where to channel what I felt. (Kawakami 2006)

เคกล่าวว่าเธอตัดสินใจที่จะรักเซจิเพราะเธอสามารถทำให้ตนเองรักเขาได้และเซจิเองก็ไม่ปฏิเสธความสัมพันธ์กับเค ความสัมพันธ์ลึกซึ้งกับเซจิตดแทนความสัมพันธ์เดิมกับสามีที่น่าจะสิ้นสุดลงและเป็นพื้นที่ที่เคสามารถแสดงออกถึงความมีอิสระและความปรารถนาของตนเอง หลังจากที่สามีทอดทิ้งเธอไป นอกจากเซจิแล้ว เคยังมีความสัมพันธ์ชั่วข้ามคืนกับชายแปลกหน้าที่เธอได้พบในลิฟท์ โดยกลิ่นกายของชายผู้นี้ซึ่งคล้ายคลึงกับอดีตสามีทำให้เคสนใจเขาจนกลายเป็นความสัมพันธ์ชั่วข้ามคืน เหตุการณ์ในตอนนี้นำมาให้เห็นประสบการณ์แบบเมืองที่เกี่ยวพันกับผัสสะทางกายที่ถูกกระตุ้นเร้าจนเกิดความปรารถนา กล่าวคือ การพบผู้คนแปลกหน้ามีโอกาสเกิดขึ้นได้เสมอในเมืองใหญ่ซึ่งมีผู้คนกระจุกตัวอยู่เป็นจำนวนมาก ความแปลกใหม่ในชีวิตประจำวันทำให้ผัสสะได้รับการกระตุ้นเร้าตลอดเวลา ความปรารถนาจึงเกิดขึ้นจากประสบการณ์แปลกใหม่ที่สัมพันธ์กับผัสสะทางกาย ดังเช่นที่ผู้ชายที่เคเคยพบเป็นครั้งแรกและกลิ่นกายของเขาดึงดูดความสนใจของเค อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์กลับมีแนวโน้มที่จะไม่ยืนยาว เพราะการพบกันมักเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาสั้นๆ ภายใต้เงื่อนไขทางเศรษฐกิจที่ทำให้ผู้คนมุ่งความสนใจไปที่กิจกรรมส่วนตัว อีกทั้งผู้คนในเมืองยังมีลักษณะห่างเหินเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้ท่ามกลางความแปลกใหม่รอบตัว เหตุการณ์ในครั้งนี้ยังเน้นย้ำว่าเคก้าวข้ามข้อจำกัดของความสัมพันธ์ชายหญิงที่ถูกนำมาเชื่อมโยงกับการแต่งงานและการสร้างครอบครัว รวมถึงค่านิยมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ผูกมัดในครอบครัวแบบชายเป็นใหญ่ของญี่ปุ่นซึ่งให้คุณค่ากับการทำหน้าที่ของภรรยาและแม่มากกว่าการตระหนักถึงความเป็นปัจเจกบุคคลที่มีความต้องการ

นอกจากนั้น การเดินทางไปมานาซุรุเพียงลำพังเป็นครั้งแรกชี้ให้เห็นว่าอารมณ์ความรู้สึกมีความสำคัญเหนือกว่าบทบาทหน้าที่และชักนำให้เคทำตามความต้องการของตนเอง โดยเคตั้งใจเพียงจะนั่งรถไฟเล่นและเดินทางกลับบ้านด้วยรถไฟที่มุ่งหน้ากลับมายังโตเกียวซึ่งเปิดให้บริการค่อนข้างดี แต่ความเหงาที่มากกว่าจะทนได้ทำให้เคตัดสินใจลงที่สถานีมานาซุรุ

I was headed for the platform of the Chuo line when, unbidden, my feet turned and led me instead to the Tokaido line, a train came, I got on. I'll go as far as Atami and turn back, The Chuo line runs pretty late, it'll be fine, I told myself, and all of a sudden I felt so alone, I endured the loneliness as best as I could, and then, unable to bear it, I got off the train. Manazuru was where I disembarked. (Kawakami 2006)

อารมณ์ความรู้สึกในตอนนี้อาจชี้ให้เห็นถึงการตระหนักถึงความเป็นปัจเจกบุคคลที่มีอิสระและความต้องการส่วนตน การเดินทางในครั้งนี้อาจเป็นการหลีกเลี่ยงจากภาระหน้าที่ตามเพศสภาพชั่วระยะเวลาหนึ่ง นอกจากนี้ เคยังบรรยายความรู้สึกในระหว่างการเดินทางไปมานาซุรุอีกว่าเป็นการปลดปล่อยตัวเองจากภาระหน้าที่ของการเป็นแม่ เคจึงรู้สึกว่าได้ชำระล้างทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทั้งนี้ก่อนให้กำเนิดโมะโมะ เคไม่เคยคิดเลยว่าโมะโมะจะเป็นภาระ แต่เมื่อโมะโมะเกิดมาแล้ว ลูกสาวก็กลายเป็นภาระที่หนักหนาซึ่งเธอจำยอมต้องแบกรับ

As the train barrels on, I feel a lightness in me. Emotionally, physically, I am cleansed. What ever inspired me to have a child? Before I gave birth to her, I never suspected it would be like this. It is impossible to get away. I must shoulder it. "Shoulder" is too grand word, but that only make it harder. In a sense, Momo is shouldering me. (Kawakami 2006)

โครงเรื่องยังเน้นย้ำให้เห็นประเด็นความขัดแย้งในจิตใจเพราะบทบาทหน้าที่ของแม่บ้านที่ก่อให้เกิดความจำเจ การถ่ายทอดเรื่องราวโดยเน้นไปที่การบรรยายถึงกิจวัตรที่สมาชิกในครอบครัวทำร่วมกันอย่างละเอียดสื่อให้เห็นถึงความจำเจของชีวิตประจำวัน ดังเช่น การดูทีวีร่วมกันหลัง

รับประทานอาหารเย็น การจัดเก็บเสื้อกันหนาวหลังฤดูหนาวสิ้นสุดลง รวมถึงการซื้อวัตถุดิบมาประกอบอาหาร เป็นต้น ในตอนหนึ่งเคตั้งคำถามเกี่ยวกับตะกร้าที่แม่ของเธอใช้เพื่อใส่กับข้าวที่ซื้อมาจากตลาด เพราะแม่ของเธอใช้ตะกร้าสานแบบเดิมที่เคยใช้มาตั้งแต่เคยยังเป็นเด็กจนกระทั่งเคมีความจำเป็นต้องกลับมาขออยู่อาศัยกับแม่อีกครั้ง แม้ว่าตะกร้าใบเก่าขาดไปแล้ว แม่ก็กลับไปซื้อตะกร้าแบบเดียวกันอีก และแม่ของเคก็จะใช้ตะกร้าใบเดิมจนกว่าจะชำรุดจนใช้ไม่ได้อีก

Who cares if it's ripped, it serves me perfectly well, I don't need another. I won't replace it, she would say, day after day, walking with her torn, misshapen basket. (Kawakami 2006)

คำกล่าวข้างต้นเป็นข้ออ้างที่เคคิดว่าแม่จะใช้ หากเคถามถึงสาเหตุที่แม่ยังคงใช้ตะกร้าสานเก่าๆอยู่ ความคิดเห็นของเคที่มีต่อตะกร้าที่มีรูปทรงบิดเบี้ยวจากการใช้งานเป็นประจำสะท้อนความจำเจของชีวิตประจำวันที่มีเหตุการณ์เกิดขึ้นซ้ำเดิมและเกือบจะไม่มีเปลี่ยนแปลง ดังเช่นที่เคเห็นแม่ของตนยังคงไปซื้ออาหารและใช้ตะกร้าสานแบบที่แม่ชอบ นอกจากนี้ บทบาทของแม่ยังตอกย้ำความขัดแย้งในจิตใจของเค โดยบทบาทของแม่ที่ลดความสำคัญลงก่อให้เกิดความวิตกกังวลตามมา ดังที่เคกล่าวว่า “When did this happen? When did she stop being so close?” (Kawakami 2006) เคไม่เคยสังเกตว่าโมะโมะห่างเหินออกไปจากตนเองจนทำให้เธอสงสัยว่าความใกล้ชิดระหว่างแม่กับลูกกลายเป็นความห่างเหินตั้งแต่เมื่อใด ความห่างเหินก่อให้เกิดความวิตกกังวล เพราะความใกล้ชิดระหว่างแม่กับลูกในวัยเด็กทำให้เคตระหนักถึงสายสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงโมะโมะไว้กับเค ความสัมพันธ์ของแม่กับลูกสาวจึงเคยเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวเพื่อยืนยันอัตลักษณ์ของเค หากเมื่อโมะโมะเติบโตเป็นวัยรุ่นและไม่ต้องการการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดเหมือนในอดีต อีกทั้งรูปร่างหน้าตาของโมะโมะในวัยเด็กจากที่คล้ายกับเคก็เปลี่ยนแปลงไปคล้ายกับสามี ความรู้สึกมั่นคงที่เชื่อมโยงกับบทบาทแม่จึงถูกสั่นคลอนและส่งผลให้เคเกิดความวิตกกังวลซึ่งเป็นการตอกย้ำความขัดแย้งในจิตใจของเค

3.1.3 ผี: ตัวแทนความขัดแย้งในจิตใจ

โครงเรื่องของ *Manazuru* มีความซับซ้อนมากขึ้นระหว่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงกับจินตนาการของเค โดยการเล่าเรื่องผ่านกระแสสำนึก (Stream of consciousness) ทำให้เกิดความ

คลุมเครือว่าสามีของเคเสียชีวิตแล้วหรือเขานอกใจเคและหนีไปกับซูรัก เคบอกเล่าเกี่ยวกับการปรากฏขึ้นของผีซึ่งอาจเป็นสามีของเค และผีที่แสดงท่าทีราวกับรู้สาเหตุที่ทำให้สามีของเคหายไป เนื่องจากผีปรากฏขึ้นในช่วงเวลาที่เคพยายามหาคำอธิบายให้กับการหายไปของสามีทำให้กล่าวได้ว่าผีเป็นตัวแทนของความขัดแย้งในจิตใจที่เกิดจากการยึดถือบทบาทของภรรยาและแม่เป็นหลักตามค่านิยมดั้งเดิมของครอบครัวญี่ปุ่น ผีจึงอาจเป็นการย้ำเตือนว่าความสัมพันธ์ของสามีภรรยาได้ผูกมัดเธอไว้กับความคาดหวังต่อการทำหน้าที่ภรรยาและแม่ ในขณะที่เดียวกันผีที่ปฏิเสธการทำหน้าที่แม่ได้เผยให้เห็นความปรารถนาที่จะเป็นอิสระจากพันธะที่เกิดจากการแต่งงาน

ภายหลังจากสามีหายไป เคบรรยายว่าเธอยังสัมผัสได้ถึงการมีตัวตนอยู่ของสามีที่สูงสูญหายไป ดังที่เคกล่าวว่า “It’s strange, when his presence used to be so thick. When his sudden departure only made his presence thicker.” (Kawakami 2006) เครู้สึกประหลาดใจที่ตนเองยังรับรู้ได้ถึงการมีตัวตนอยู่ของเธอ และเป็นความรู้สึกที่หนักแน่นยิ่งกว่าในตอนที่ยังอยู่กับเธอ การตระหนักถึงตัวตนของสามีที่ยังอยู่รอบตัวเธออาจเชื่อมโยงกับผีผู้ชายที่ติดตามเคอยู่ ดังในตอนที่เคยอ่านบันทึกประจำวันของเธอ เครู้สึกว่าตนเองน่าจะรู้จักกับผู้ชายคนนั้นก่อนที่จะเสียชีวิต “It’s a man who comes. I may know him once.” (Kawakami 2006) คำกล่าวของเคในตอนนี้นำเธอมาจู่จกผู้ชายคนนั้นทำให้กล่าวได้ว่าวิญญาณตนนี้เป็นสามีของเค การปรากฏตัวของผีที่น่าจะเป็นสามีของเคแสดงให้เห็นความอาลัยอาวรณ์ที่มีต่อสามีจนนำไปสู่การแสวงหาสาเหตุที่สามีหายไป หลังจากที่เคยได้อ่านบันทึกประจำวัน เธอก็บรรยายถึงเหตุการณ์ที่เธอคิดว่าได้พบเจอกับผู้หญิงที่อาจเป็นคู่รักของเธอ

I saw them in the shadows outside. Rei and the woman. Huddled, whispering. “Ah,” I said, aloud. Why, in a place like that. I peered into the darkness. I could see their silhouettes. But as I kept looking, I was no longer sure that it was him, or her. (Kawakami 2006)

เคเห็นเพียงแค่เงาของชายหญิงคู่หนึ่งที่อยู่ในเงามืด ในตอนแรกเธอนึกว่าน่าจะเป็นเร แต่เมื่อเธอเพ่งมองไปที่คนสองคนนานมากขึ้น เธอก็กลับไม่แน่ใจว่าคนสองคนที่ยืนอยู่เป็นสามีหรือคนรักของสามีหรือไม่ ประเด็นที่น่าสังเกตคือ เหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับข้อมูลบางส่วนที่เคได้รับรู้เกี่ยวกับสามีของตนเอง ดังเช่น เคได้พบกระดาษซึ่งจดตัวเลขไว้ในกระเป๋าเสื้อของเธอและคาดคะเนว่าตัวเลขดังกล่าวน่าจะเป็นเวลาสามทุ่มซึ่งอาจเป็นเวลาที่เรนนัดหมายที่จะไปพบกับใครคนหนึ่ง และเคยังได้อ่านบันทึกประจำวันที่เราเขียนว่าเราได้เดินทางไปยังสถานที่ที่ไม่ควรไป รวมถึงคำว่ามานาซุรุด้วย

หลังจากการอ่านบันทึกประจำวัน เค้กบรรยายถึงการติดตามชายและหญิงที่คาดว่าจะเป็นเรและซู้รักไปจนถึงโรงแรมที่ทั้งสองเข้าพัก และเค้ยังได้พบกับสามีกับผู้หญิงคนดังกล่าวอีกครั้งในขณะที่ทั้งคู่มีความสัมพันธ์กันบนชายหาดที่มานาซุรุ คำบอกเล่าของเค้เกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆที่ตนเองได้พบกับสามีและคนรักใหม่จึงก่อให้เกิดความคลุมเครือว่าเค้รู้ถึงสาเหตุที่ทำให้สามีหายตัวไปหรือเค้เพียงแค้เดาเรื่องราวจากการปะติดปะต่อข้อมูลจากแหล่งต่างๆ

นอกจากนั้น บทสนทนาระหว่างเค้กับผิย้งเน้นย้ำให้เห็นความรู้สึกสับสนจนไม่อาจแยกแยะความจริงกับสิ่งที่เค้จินตนาการขึ้น โดยในตอนทีเค้เดินผ่านงานเทศกาลเฉลิมฉลองที่จัดขึ้นในมานาซุรุ เค้ได้เห็นเรืออับปางลงกลางทะเล วิทยุณของผู้หญิงที่ซ้กนำเค้ไปจนพบเหตุการณ์ดังกล่าวได้กล่าวถึงเรือของชาวบ้านที่อับปางลงเพราะไม่สามารถรองรับน้ำหนักของชาวบ้านที่เดินทางมาร่วมเทศกาลได้ “Countless people, thrown overboard, sank.” (Kawakami 2006) เค้ยังได้พบเห็นคนที่เสียชีวิตจากเหตุการณ์ดังกล่าวและหนึ่งในนั้นมีผู้ที่มีลักษณะคล้ายกับสามีของเค้รวมอยู่ด้วย บทสนทนาระหว่างวิทยุณกับเค้อาจเกิดขึ้นจากความเชื่อของเค้ที่ว่าสามีของเธอได้เสียชีวิตไปแล้ว เพราะในเวลาต่อมาวิทยุณของผู้หญิงก็กล่าวกับเค้ว่าเรือไม่ได้ล่มและไม่มีผู้ใดเสียชีวิต ซึ่งอาจทำให้กล่าวได้ว่าการที่เค้เชื่อเช่นนั้นเป็นเพียงการคาดเดาของเค้เท่านั้น ดังบทสนทนาระหว่างเค้กับวิทยุณผู้หญิงว่า “But I saw it happen. Maybe you wanted it to happen.” (Kawakami 2006) เค้กล่าวว่าเธอได้เห็นเหตุการณ์เกิดขึ้น แต่วิทยุณกลับโต้แย้งว่าสิ่งที่เธอเห็นอาจเป็นสิ่งที่เค้ต้องการให้เกิดขึ้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การปรากฏตัวของวิทยุณผู้ชายที่อาจเป็นสามีของเค้นอกจากจะแสดงให้เห็นความรู้สึกอาลัยอาวรณที่มีต่อสามีแล้ว ผิย้งอาจเป็นตัวแทนของค่านิยมในครอบครัวญี่ปุ่นที่คาดหวังให้ผู้หญิงทำหน้าที่ตามบทบาททางเพศสภาพ ความสัมพันธ์ของเค้กับเรได้เน้นย้ำให้เห็นว่าการแต่งงานและการสร้างครอบครัวเชื่อมโยงเค้กับบทบาทของภรรยาและแม่ การรักษาสถานภาพสมรสและความวิตกกังวลที่ลูกสาวแสดงความห่างเหินแสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของเค้ที่สัมพันธ์กับบทบาทของภรรยาและแม่ การก่อร่างอัตลักษณ์ตามบทบาททางเพศสภาพของตัวละครจึงอาจเป็นการสะท้อนให้เห็นการสืบทอดค่านิยมภรรยาที่ดีและแม่ที่ฉลาดที่ทำให้ความคาดหวังให้ผู้หญิงทำหน้าที่ดังกล่าวยังไม่เปลี่ยนแปลงไปนัก ดังนั้น แม้ว่าสามีจะหายตัวไป แต่ความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิงยังคงอยู่ซึ่งอาจเป็นสาเหตุให้เค้รู้สึกว่าสามีของเธอยังคงอยู่ อีกทั้งการหายตัวไปของสามีของเค้ยังสามารถสะท้อนให้เห็นประเด็นการขาดการมีส่วนร่วมภายในพื้นที่บ้าน โดยทัศนคติของผู้ชายเกี่ยวกับงานบ้านซึ่งยังไม่เปลี่ยนแปลงไปมากนักทำให้สามีไม่มีส่วนร่วมในงานบ้านหรือการดูแลลูก ปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกภายในครอบครัวที่ค่อนข้างจำกัดจึงทำให้สามีไร้ตัวตนภายในบ้านเช่นเดียวกับที่เค้รับรู้ถึงตัวตนของสามีที่หายสาบสูญไป

อย่างไรก็ดี ผีที่เคได้พบที่มานาซุรูกาเสนอให้เห็นความต้องการเป็นอิสระจากบทบาทหน้าที่ของภรรยาและแม่ วิทยุณตนนี้จึงกล่าวได้ว่าเป็นความปรารถนาส่วนตนของเคที่ถูกเก็บกดเอาไว้ ดังที่เคกล่าวว่าเสียงพูดของผู้หญิงที่เธอได้ยินคือเสียงของเธอเอง “My voice resembles the woman’s voice. Inside my ear, it is her voice. Outside, it is my own.” (Kawakami 2006) วิทยุณของผู้หญิงที่ปรากฏตัวขึ้นอาจเป็นการโต้ตอบความคาดหวังที่มีต่อผู้หญิง โดยเธออ้อมลูกคนหนึ่งไว้ในอ้อมแขนและลูกอีกคนหนึ่งถูกผูกติดไว้กับหลังของเธอ วิทยุณดังกล่าวได้ชักนำเคไปยังริมหน้าผาพร้อมทั้งบอกเล่าถึงภาระหน้าที่อันหนักหนาของตนเอง

Sometimes I got sick of living, the woman snapped. Harried with work all day long, morning to night, without even realizing how haggard I had become, no idea of things that make me happy, having no contact with the depths of peoples’ hearts, never even realizing that my own heart had its depths, too, simply counting the minutes, of it all got so tiresome. (Kawakami 2006)

คำกล่าวของวิทยุณข้างต้นชี้ให้เห็นว่าภาระหน้าที่ของการเป็นแม่บ้านเป็นงานที่หนักหนาซึ่งทำให้เธออ่อนแรงเกินกว่าที่จะทำความเข้าใจความลึกซึ้งของจิตใจของคน รวมทั้งจิตใจของตนเองซึ่งมีความปรารถนาที่ถูกซ่อนลึกลงอยู่ในจิตใจ หลังจากนั้นวิทยุณผู้หญิงก็โยนลูกทั้งสองคนลงทะเลไป การปฏิเสธภาระหน้าที่ของการเป็นแม่กล่าวได้ว่าเป็นก้าวข้ามกรอบของความสัมพันธ์ที่ถูกกำหนดขึ้นโดยค่านิยมดั้งเดิมในครอบครัวญี่ปุ่น และเป็นการนิยามความสัมพันธ์ของชายหญิงขึ้นมาใหม่ เพราะความสัมพันธ์ไม่เชื่อมโยงอยู่กับบทบาททางเพศสภาพ ซึ่งก็กล่าวได้ว่าสอดคล้องกับสภาพสังคมในเมืองที่ผู้หญิงมีภาระการงานนอกบ้านเช่นเดียวกับผู้ชาย อัตลักษณ์ของผู้หญิงในความสัมพันธ์ผูกมัดที่เปลี่ยนจากแม่บ้านสู่ผู้หญิงที่ทำงานนอกบ้านสามารถเห็นได้จากการที่วิทยุณของผู้หญิงซึ่งโยนลูกทิ้งไปเปลี่ยนไปเป็นผู้หญิงที่ใส่สูททำงานและถือกระเป๋าเอกสาร การเปลี่ยนแปลงของวิทยุณจากแม่บ้านสู่ผู้หญิงทำงานน่าจะเป็นการนำเสนอประเด็นความเปลี่ยนแปลงของสถานภาพของผู้หญิงในความสัมพันธ์ผูกมัดของสามีภรรยา โดยจากความเป็นแม่ที่ทุ่มเทตนเองให้หน้าที่ของแม่บ้านตามขนบเดิมของครอบครัวญี่ปุ่นกลายมาเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ที่มีความสำคัญกับการแสวงหาความก้าวหน้าในหน้าที่การงานและการสนองความพึงพอใจของตนเอง

การปฏิเสธรังษะผูกมัดพร้อมกันกับการโยยหาความรักของตัวละครแสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงต่อทัศนคติที่มีต่อความสัมพันธ์แบบดั้งเดิม ความสัมพันธ์กับเซจิและความสัมพันธ์ชั่วข้ามคืนกับชายที่เคได้พบในลิปท์แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ที่แตกต่างจากขนบความสัมพันธ์ดั้งเดิมที่เกี่ยวข้องกับการแต่งงานอยู่เป็นคู่ชีวิต เพราะเคให้ความสำคัญกับความปรารถนาและเปิดรับความสัมพันธ์ไม่ผูกมัด ดังที่เคกล่าวไว้สำหรับผู้ชายนั้นความสัมพันธ์แต่ละครั้งอาจก่อให้เกิดความรู้สึกที่แตกต่างกัน แต่สำหรับเธอความสัมพันธ์กลับเหมือนกัน ความสัมพันธ์กับชายทั้งสองคนเหมือนกัน เพราะเป็นความสัมพันธ์ที่จะยุติลงในท้ายที่สุด “They seem similar to the man’s, but different. They were different, and yet it struck me that in the end, perhaps it was not the same thing, after all.” (Kawakami 2006) จากคำกล่าวในตอนนี้นำให้กล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ของเคกับตัวละครชายทั้งสองเปิดโอกาสให้เคแสวงหาอิสระจากบทบาทของภรรยาและแม่ สำหรับเซจิและชายแปลกหน้าก็อาจเป็นการหลบเลี่ยงพันธะของความสัมพันธ์แบบผูกมัดของสามีภรรยาหรือการปล่อยวางภาระหน้าที่ของผู้นำครอบครัวเพียงชั่วคราว ถึงแม้ว่าผีที่โยนลูกทิ้งอาจสื่อถึงความปรารถนาที่จะเป็นอิสระจากครอบครัวซึ่งเป็นพันธะที่ทำให้เธอขาดอิสระ แต่ความสัมพันธ์ไม่ผูกมัดกลับทำให้เธอรู้สึกโดดเดี่ยว ดังคำบรรยายความรู้สึกของเค หลังจากที่เธอเลิกกับเซจิว่า I recall the softness of Seiji’s lips. They felt like thick petals. Seiji, I say, just to see how it feels. No one answers. No one is there. Everyone retreats from me, goes away. (Kawakami 2006) ความสัมพันธ์ลึกซึ้งของเคและเซจิที่ยาวนานถึง 12 ปีกลับยุติลงได้อย่างง่ายดาย โดยเคกล่าวว่าการเลิกรักกันไม่ได้ส่งผลต่อเซจิแม้แต่น้อย เพราะเซจิมีครอบครัวอยู่แล้ว เขาก็มีภาระหน้าที่ต่อครอบครัว ในขณะที่เคกลับไม่มีใคร ผู้คนที่อยู่รอบตัวเคกลับห่างหายไป ความสัมพันธ์ของตัวละครชายหญิงก็สะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของสังคมในโตเกียวเช่นเดียวกับในเมืองใหญ่อื่นๆ กล่าวคือ ความเป็นปัจเจกบุคคลทำให้ผู้คนรู้สึกโดดเดี่ยวและนำไปสู่การแสวงหาความสัมพันธ์เป็นที่ยึดเหนี่ยว แต่ในขณะเดียวกันการตระหนักถึงความเป็นปัจเจกบุคคลกลับทำให้ไม่อาจสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดตามค่านิยมดั้งเดิมได้ การรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ รวมถึงการสืบทอดค่านิยมชายเป็นใหญ่ในครอบครัวญี่ปุ่นจึงสวนทางกับกระแสการพัฒนา ระบบครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมดั้งเดิมจึงเปลี่ยนแปลงไปพร้อมกันกับทัศนคติเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ชายหญิงที่เป็นความสัมพันธ์แบบผูกมัดและบทบาทหน้าที่ทางเพศสภาพของชายหญิง

3.2 ความสัมพันธ์นอกกรอบจารีต การโหยหาความเป็นชาย และสังคมยุคหลังเศรษฐกิจ

ฟองสบู่ ใน The Lake และ Strange Weather in Tokyo

3.2.1 ปัจเจกกับภาวะสูญหายในโตเกียวยุคหลังเศรษฐกิจฟองสบู่

ใน *The Lake* ชิอิโระซึ่งเป็นตัวละครหลักของเรื่องสูญเสียมแม่ไป และในคืนที่นาคาจิมะ (Nakajima) ซึ่งเป็นคนรักของชิอิโระพักค้างคืนที่ห้องของเธอนั้น ชิอิโระฝันถึงแม่ของเธอเป็นครั้งแรก นับตั้งแต่แม่ของเธอเสียชีวิตไปเมื่อสองปีก่อน ก่อนหน้าที่แม่ของชิอิโระจะเสียชีวิตลง เธอเลือกศึกษาในวิทยาลัยศิลปะแห่งหนึ่งในโตเกียวเพื่อต้องการจะอยู่ห่างจากครอบครัวของเธอ ในวันหนึ่งที่ชิอิโระออกไปยืนตรงระเบียงห้องพัก เธอเห็นนาคาจิมะซึ่งพักอยู่ในตึกที่อยู่ติดกัน ด้วยเหตุที่ห้องพักของทั้งคู่อยู่ตรงกันจึงทำให้เธอและเขามักมองเห็นกันจนเกิดเป็นความคุ้นเคย ความสัมพันธ์ของทั้งคู่พัฒนาขึ้นเรื่อยๆจนเป็นคู่รักกัน ชิอิโระตระหนักว่านาคาจิมะผ่านเหตุการณ์เลวร้ายมาและเหตุการณ์ในครั้งนั้นยังคงหลอกหลอนนาคาจิมะอยู่ นาคาจิมะชวนชิอิโระไปยังสถานที่แห่งหนึ่งซึ่งอยู่ริมแม่น้ำนอกเมืองโตเกียวและที่แห่งนั้นชิอิโระได้พบกับเพื่อนในวัยเด็กของนาคาจิมะ เพื่อนของนาคาจิมะเป็นชายหนุ่มและหญิงสาวซึ่งเป็นพี่น้องกันและทั้งคู่ยังเป็นผู้ที่มีความสามารถในการทำนายอนาคตได้ หลังจากเดินทางกลับมายังโตเกียว นาคาจิมะตัดสินใจที่จะเดินทางไปประเทศฝรั่งเศสเพื่อศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก นาคาจิมะชวนชิอิโระไปด้วย ก่อนที่ทั้งคู่จะเดินทาง ชิอิโระกลับไปเยี่ยมสองพี่น้องเพียงลำพัง ภายหลังจากที่ได้พูดคุยกับทั้งสอง ชิอิโระเกิดความมั่นใจมากขึ้นที่จะเดินทางไปต่างประเทศกับนาคาจิมะ ในตอนท้ายเรื่อง ทั้งคู่ไปดูภาพวาดกำแพงที่ศูนย์เลี้ยงเด็กซึ่งเป็นผลงานของชิอิโระ และตั้งใจว่าเมื่อเดินทางกลับจากฝรั่งเศส ทั้งคู่จะเดินทางไปเยี่ยมเพื่อนของนาคาจิมะอีก

ผู้เขียนนำเสนอให้เห็นด้านที่เลวร้ายของสังคมเมือง โดยอิทธิพลของระบบเศรษฐกิจก่อให้เกิดสภาพการแก่งแย่งแข่งขันสูงซึ่งนำไปสู่การแสวงหาผลประโยชน์และการเอาเปรียบที่เข้ามาแทนคุณค่าดั้งเดิมที่ให้ความสำคัญกับการทำหน้าที่ส่วนตนและความรับผิดชอบที่มีต่อส่วนรวม ดังเช่นเหตุการณ์ในตอนที่ชิอิโระรับงานวาดภาพกำแพงของศูนย์เลี้ยงเด็กของรัฐแห่งหนึ่ง บริษัทที่เป็นผู้สนับสนุนด้านเงินทุนเรียกร้องให้วาดรูปซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของบริษัทลงในภาพวาดด้วย ชิอิโระแสดงความคิดเห็นว่าสัญลักษณ์ของบริษัทขัดแย้งกับองค์ประกอบในภาพวาดของเธอและลดความงามทางศิลปะลงไป อีกทั้งการเรียกร้องดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนซึ่งพบเห็นได้ทั่วไปในสังคมปัจจุบัน

I've seen tons of cases, all across the board, where in order to grab those tiny profits people studiously adopt another perspective, keeping their true opinion to themselves, and no one takes responsibility, everyone just huddles together on some middle ground, and it all gets less and less clear, yet in the end everybody ends up being crammed into a rigid, unyielding framework. I've seen the same story play out over and over again. But I couldn't take it. The whole dumb setup just board me to death (Yoshimoto 2005)

ชิอิโระกล่าวถึงการแสวงหาผลประโยชน์และการเอารอดเอาเปรียบ โดยผู้คนยอมเปลี่ยนแปลงความคิดรวมทั้งเก็บงำความคิดเห็นของตนเอง เพียงเพื่อแลกกับผลตอบแทนเล็กน้อย การแสวงหาผลประโยชน์โดยปราศจากความรับผิดชอบแทรกซึมเข้าไปในทุกส่วนของสังคมและกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน ความรู้สึกเอือมระอากับการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและการเพิกเฉยกับการเอารอดเอาเปรียบทำให้กล่าวได้ว่าชิอิโระไม่อาจยอมรับและทำตัวให้กลมกลืนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมในลักษณะนี้ได้

นอกจากนั้น ผู้เขียนได้ผูกโยงประสบการณ์ในวัยเด็กของนากาจิมะกับปัญหาการไร้ที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจในพื้นที่เมืองใหญ่ การนำเสนอประเด็นเรื่องลัทธิอาจนำมาเชื่อมโยงกับความรู้สึกไม่มั่นคงและการโยกย้ายสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจภายหลังเหตุภัยพิบัติธรรมชาติและการรั่วไหลของสารกัมมันตภาพรังสี โดยการปนเปื้อนกลายเป็นปัญหาที่ลุกลามไปทั่วทั้งประเทศและสร้างความหวาดวิตกให้กับชาวญี่ปุ่น เพราะปัญหาการปนเปื้อนส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ สิ่งแวดล้อม รวมไปถึงกระบวนการฟื้นฟูเศรษฐกิจให้มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ดังที่เคยกล่าวก่อนหน้านี้ว่าเศรษฐกิจญี่ปุ่นตกต่ำอย่างหนักในช่วงปลายทศวรรษ 1990 และก่อให้เกิดความเครียดเพิ่มสูงขึ้น ลัทธิทางศาสนาที่เกิดขึ้นใหม่กลายเป็นที่พึ่งพาทางใจให้กับผู้ที่หวาดวิตกจากความล่มสลายของความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ดังเช่นลัทธิโอมชินริเกียวที่มีแนวคำสอนเกี่ยวกับการสร้างสังคมขึ้นมาใหม่เพื่อทดแทนสังคมเดิมที่ตกต่ำลงพร้อมกับความถดถอยทางเศรษฐกิจ การหลงเชื่อในคำสอนดังกล่าวนำไปสู่เหตุร้ายที่สาวกของลัทธิปล่อยแก๊สซารินที่สถานีรถไฟใต้ดินในโตเกียวซึ่งทำให้มีผู้เสียชีวิตและผู้บาดเจ็บเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้บานานาให้ลัทธิที่เป็นต้นเหตุของการจับนากาจิมะและเด็กคนอื่นๆ ไปนั้นมีความเชื่อสอดคล้องกับลัทธิโอมชินริเกียว กล่าวคือ สาวกของลัทธิเชื่อว่าพวกเขาสามารถสร้างสังคมขึ้นมาใหม่ โดยการเลี้ยงดูเด็กธรรมดาให้เติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ที่มีความพิเศษเหนือกว่าบุคคลธรรมดาทั่วไป

“It wasn't quite a religion: their goal was to live in accordance with certain principles,

an create a new, ideal humanity.” (Yoshimoto 2005) สมาชิกของกลุ่มปีบบังคับให้เด็กๆเชื่อและปฏิบัติตามแนวทางของลัทธิและซูซ่าหากเด็กไม่ยอมเชื่อฟัง อีกทั้งยังหลอกลวงเด็กๆที่จับตัวมาว่าสถานที่ตั้งของลัทธิไม่ได้อยู่ในญี่ปุ่นเพื่อป้องกันไม่ให้หลบหนี ประสบการณ์เลวร้ายในวัยเด็กทำให้สภาพจิตใจของนาากาจิมะเปราะบางมาก ดังความหวั่นวิตกของชิอิโระที่ว่า “I hope it’s not so bad that he can’t go on living with it.” (Yoshimoto 2005) บาดแผลทางจิตใจยังอาจเห็นได้จากที่นาากาจิมะกล่าวว่าภายหลังการเสียชีวิตของแม่ เขาทุ่มเทให้กับการเรียนอย่างหนักเพื่อสอบเข้ามหาวิทยาลัยจนละเลยชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองจนร่างกายขาดอาหารและการพักผ่อนซึ่งทำให้เขาเกือบเสียชีวิต นอกจากนั้น เมื่อนาากาจิมะย้ายมาอยู่กับชิอิโระ เธอสังเกตเห็นว่านาากาจิมะมีเหงื่อไหลโซกเมื่ออยู่ท่ามกลางผู้คนมากๆ คนตรีบางประเภททำให้นาากาจิมะปวดศีรษะ และเขายังตื่นขึ้นมารีดร้องกลางดึก นอกจากนั้น สภาพสังคมที่มุ่งเน้นความกลมกลืนเพื่อความสงบและความเป็นหนึ่งเดียวกันส่งผลให้นาากาจิมะแปลกแยกจากสังคม ดังคำพูดที่นาากาจิมะกล่าวกับชิอิโระว่า

See, people like us are never at the center of things. We’re always on the margins, and I generally figure it’s best not to stand out too much. Most of the time we see things in exactly the opposite light as the majority does, and people don’t look kindly on you if you stand out. (Yoshimoto 2005)

โลกทัศน์ที่แตกต่างทำให้ชิอิโระและนาากาจิมะถูกกีดกันให้กลายเป็นกลุ่มคนชายขอบของสังคม โดยทัศนคติที่ต่อต้านสังคมวัตถุนิยมและอดีตที่สร้างความบอบช้ำทางจิตใจทำให้ทั้งสองคนแตกต่างไปจากผู้คนส่วนใหญ่ในสังคม ความแตกต่างดังกล่าวทำให้นาากาจิมะและชิอิโระถูกทำให้แปลกแยก และการแสดงถึงความแตกต่างจะนำผลร้ายมาสู่พวกเขา

นอกจากการรักษาความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและกีดกันความแตกต่างให้กลายเป็นอื่นแล้ว ความห่างเหินและความสัมพันธ์ผิวเผินของสังคมเมืองใหญ่ยังก่อให้เกิดความรู้สึกโดดเดี่ยว ดังจะเห็นได้จากที่พักของชิอิโระและนาากาจิมะซึ่งเป็นห้องพักในตึกสูงและมีหน้าต่างเพียงบานเดียวที่สามารถมองเห็นภายนอกได้ ลักษณะของห้องพักที่แบ่งเป็นสัดส่วนเพื่อให้ผู้พักอาศัยมีความเป็นส่วนตัว แต่ก็เป็นการปิดกั้นตนเองจากสังคมภายนอกเช่นกัน ห้องพักของชิอิโระและนาากาจิมะอยู่ในตึกที่อยู่ฝั่งตรงกันข้ามกันซึ่งน่าจะอยู่ใกล้กันมากจนทำให้ทั้งคู่สามารถมองเห็นกันได้จากหน้าต่างของห้องพัก การได้พบเห็นกันที่ริมหน้าต่างบ่อยครั้งจนกลายเป็นความเคยชินที่เห็นอีกฝ่ายยืนอยู่ตรงริมหน้าต่างทำให้ชิอิโระและนาากาจิมะพยักหน้าเพื่อทักทายกัน ชิอิโระตั้งข้อสังเกตว่าการทักทายของคนแปลกหน้า

เป็นเรื่องที่ทำได้ยากมากในโตเกียว ผู้คนในโตเกียวมีท่าทีห่างเหินและไม่แยแสซึ่งแตกต่างจากในเมืองที่ชิชิโระเคยอาศัย กล่าวคือความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนเป็นสิ่งสำคัญในสังคมชนบทที่เธอมาจากมา ดังที่ชิชิโระกล่าวว่า “Out in the country, people aren’t as tough as they are in the city. Living alone in Tokyo as I do now, I’m starting to forget what it is like, but in the countryside those social connection still matter.” (Yoshimoto 2005) ความรู้สึกยิวที่นากาจิมะเรียกชื่อของตนเองนั้นน่าจะเป็นเพราะความเฉยชาและไม่แยแสจากผู้คนแปลกหน้ารอบตัวจนราวกับว่าตัวตนของเธอสูญหายไปท่ามกลางผู้คนมากมาย หากการเรียกชื่อทำให้ชิชิโระรู้สึกว่าไม่มีผู้อื่นรับรู้ความมีอยู่ของเธอ Whenever Nakajima said my name, every single time, it sparkled like a treasure. I had no idea why. Wow—did you see how that flashed? Say it again for me, please! (Yoshimoto 2005)

ความแปลกแยกและความรู้สึกโดดเดี่ยวมีความรุนแรงเพราะความห่างเหินของผู้คนในเมืองทำให้ตัวละครรู้สึกราวกับว่าตนเองอยู่เพียงลำพังในโลกนี้ บานานาทำให้ตัวละครของตนเองโดดเดี่ยวจนกลายเป็นความรู้สึกไร้ราก (Rootless) โยโกะ โอคาวะ (Yoko Okawa, 2013) กล่าวว่า การเสียชีวิตของบุคคลสำคัญในครอบครัวทำให้ตัวละครหลักของบานานารู้สึกราวกับว่าตนเองอยู่เพียงลำพังในโลก การสูญเสียดังกล่าวไม่เพียงส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของตัวละคร แต่ยังก่อให้เกิดความรู้สึกสิ้นหวังอีกด้วย ความตายของแม่กล่าวได้ว่าเป็นการตัดขาดชิชิโระจากรากเหง้า ดังคำพูดของชิชิโระว่า การแยกตนเองจากครอบครัวและย้ายมาอยู่ในโตเกียวเพียงสร้างระยะห่างระหว่างเธอกับแม่ เมื่อแยกออกมาอยู่เพียงลำพังในโตเกียว เธอไม่เคยขอคำแนะนำจากแม่และต้องแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง แต่เธอยังสามารถติดต่อและเดินทางกลับไปบ้านเพื่อให้ได้พบกับแม่ อย่างไรก็ตาม เมื่อแม่ของเธอเสียชีวิตไปเธอก็ไม่มีบ้านหรือครอบครัวให้กลับไปหา “Now that she was gone, I realized these little things had given me a core to hold on to—or maybe brought me back, for better or worse, to the place I came from.” (Yoshimoto 2005) สำหรับนากาจิมะการเสียชีวิตของแม่ทำให้เขาสูญเสียผู้ที่เคยเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เพราะแม่เคยเป็นผู้ที่สร้างความรู้สึกมั่นคงและปลอดภัยให้กับเขา ดังที่ชิชิโระได้ตั้งข้อสังเกตว่าความรักของแม่และการคอยดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดทำให้นากาจิมะเชื่อว่าแม่เป็นเพียงผู้เดียวที่รักเขาอย่างแท้จริง (Yoshimoto 2005) การเสียชีวิตของแม่นำไปสู่ความไม่มั่นคงและไม่ปลอดภัย ดังจะเห็นได้ว่านากาจิมะจำเป็นต้องนอนและสอดตะแกรงปิ้งไว้ได้แขนเพราะตระแกรงดังกล่าวช่วยป้องกันไม่ให้ฝันร้าย ตะแกรงปิ้งดังกล่าวเป็นสิ่งของที่แม่ของเขาใช้เป็นประจำ ด้วยเหตุนี้ตระแกรงจึงเชื่อมโยงกับแม่ของเขา และก่อให้เกิดความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยจนทำให้นากาจิมะสามารถหลับและไม่ฝันร้าย (Yoshimoto 2005)

3.2.2 สังคมสูงวัยกับการโยกหาความเป็นชาย

ใน *Strange Weather in Tokyo* ความสัมพันธ์ของเซนเซและทซึกิโกะซึให้เห็นประเด็นสังคมสูงวัยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความเปลี่ยนแปลงของสังคมญี่ปุ่น ความสัมพันธ์ของทั้งคู่ยังเผยให้เห็นสังคมญี่ปุ่นที่เข้าสู่สังคมคนชราซึ่งมีลักษณะเฉพาะอันเนื่องมาจากความเกี่ยวพันกับการเสื่อมสลายของแนวคิดการแบ่งแยกบทบาทหน้าที่ของชายหญิงตามเพศสภาพในระบบครอบครัวชายเป็นใหญ่¹³ ดังที่กล่าวว่าเซนเซเคยเป็นครูสอนภาษาญี่ปุ่นในโรงเรียนประถม เขาเกษียณอายุแล้วหลายปีและอยู่เพียงลำพังในบ้านที่โตเกียวในตอนที่ได้พบกับทซึกิโกะ เซนเซพยายามแสดงให้เห็นว่าเขาเข้มแข็งทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งทำให้เขาอยู่ได้โดยลำพังและไม่จำเป็นต้องพึ่งพาผู้อื่น ความคามิให้ตัวละครชายผู้นี้พยายามปฏิเสธความชราที่ทำให้ถูกมองว่าเป็นภาระของสังคม การให้ตัวละครหลักชายเป็นผู้สูงอายุอาจทำให้กล่าวได้ว่าความชรามิได้เป็นเพียงความเสื่อมโทรมทางร่างกาย แต่สามารถนำมาเชื่อมโยงได้กับอำนาจชายเป็นใหญ่ที่เสื่อมคลายความสำคัญลง ในขณะที่การแสดงความเข้มแข็งของตัวละครก็เป็นการโยกหาอดีตโดยเฉพาะศักดิ์ศรีและความเข้มแข็งของผู้ชายตามค่านิยมชายเป็นใหญ่

เซนเซเป็นตัวละครที่สะท้อนให้เห็นสังคมคนชรา โดยเฉพาะปัญหาในการดูแลผู้สูงวัย ดังบทสนทนาของทซึกิโกะและเซนเซในตอนต้นเรื่องได้เผยให้เห็นกิจวัตรการดื่มและรับประทานอาหารนอกบ้านของเซนเซ โดยการอยู่เพียงลำพังทำให้ไม่มีใครทำหน้าที่ดูแลความเป็นอยู่ของชายสูงวัยอันเป็นผลให้ต้องรับประทานอาหารนอกบ้านเสมอ บ้านของเซนเซยังสื่อให้เห็นความโดดเดี่ยวของชายสูงวัยอีกด้วย ในตอนที่ทซึกิโกะได้รับคำเชิญให้มาที่บ้านของเซนเซเป็นครั้งแรกนั้น เธอรู้สึกลังเลเพราะเธอรู้ว่าภรรยาของเขาเสียชีวิตไปแล้วและสามารถคาดเดาได้ถึงความเหงาของเขาและทำให้เขาเชิญเธอไปดื่มเป็นเพื่อนที่บ้าน สภาพบ้านของเซนเซนั้นแตกต่างไปจากที่ทซึกิโกะคิดไว้ก่อนที่จะมาบ้านของเขามาก ดังที่เธอกล่าวว่า

¹³ ค่านิยมชายเป็นใหญ่ในสังคมญี่ปุ่นมีความสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งของการประกอบสร้างระบบครอบครัว เพราะการแบ่งหน้าที่ตามเพศสภาพ ผู้ชายมีหน้าที่ทำงานและรับผิดชอบความอยู่รอดของครอบครัวซึ่งทำให้ผู้ชายมีสถานะเป็นผู้นำครอบครัว อย่างไรก็ตาม ความถดถอยทางเศรษฐกิจที่ดำเนินต่อเนื่องยาวนานกว่าสองทศวรรษส่งผลให้ผู้ชายไม่ได้เป็นทำหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัวแต่เพียงผู้เดียวอีกต่อไป อีกทั้งแนวคิดเรื่องสิทธิเท่าเทียมของตะวันตกยังทำให้ทัศนคติของผู้หญิงเกี่ยวกับการเป็นแม่บ้านและการยอมรับบทบาทหน้าที่ภายในบ้านเปลี่ยนแปลงไป Verdaman, J. M. and A. Tae (2014). *Japan Today and How it Got This Way*. Tokyo, IBC Publishing Company Limited

It was more cluttered than I had imagined. I had thought his place would be immaculate, but there were things piled up in every dark corner. Just off the hall, a carpeted room with an old sofa was absolutely silent and gave no hint of the books and writing paper and newspapers strewn about the adjacent tatami room. (Kawakami 2012)

ที่ซึกิโกะคาดว่าบ้านของเซนเซน่าจะถูกจัดอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย หากนอกจากกลิ่นอับภายในบ้านแล้ว เธอยังได้พบกับห้องและเฟอร์นิเจอร์ที่เหมือนไม่ได้ใช้งาน รวมไปถึงหนังสือพิมพ์เก่าที่ถูกมัดรวมกันไว้มุมห้อง ซึ่งสภาพภายในบ้านแสดงให้เห็นการขาดการดูแลเอาใจใส่ การอยู่ตามลำพังทำให้เขาไม่ได้เอาใจใส่บ้านและชีวิตความเป็นอยู่นัก ตามจารีตประเพณีของญี่ปุ่นตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 หน้าที่ในการดูแลผู้สูงวัยในครอบครัวเป็นของผู้หญิง คือ ลูกสะใภ้ ภรรยา และลูกสาว โดยเฉพาะลูกสะใภ้ของลูกชายคนโตซึ่งเป็นผู้สืบทอดมรดกและมีหน้าที่ดูแลพ่อแม่ (มณฑา พิมพ์ทอง 2547) อย่างไรก็ตาม บริบททางเศรษฐกิจของโตเกียวยุคหลังพองสบู่แตกก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงครอบครัวญี่ปุ่น เมื่อผู้หญิงออกมาทำงานนอกบ้านเต็มเวลา การดูแลผู้สูงอายุนั้นจึงกลายเป็นปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งในสังคม การที่ผู้เขียนให้ตัวละครเซนเซอยู่อย่างโดดเดี่ยวและไม่มีครอบครัวหรือญาติให้การดูแลเอาใจใส่สะท้อนให้เห็นประเด็นปัญหาการดูแลผู้สูงวัย เนื่องจากภรรยาของเซนเซเสียชีวิตแล้ว และลูกชายของเซนเซก็แยกไปอยู่ตามลำพังก่อนที่จะแต่งงานและตั้งรกรากที่ต่างเมือง สภาพความเป็นอยู่ของเซนเซจึงชี้ให้เห็นว่าลูกชายของเขาและภรรยาไม่ได้ดูแลอย่างใกล้ชิดหรือไปมาหาสู่บ่อยมากนัก

ทัศนคติของเซนเซต่อความชราอย่างอาจนำมาเชื่อมโยงกับความวิตกกังวลต่อปัญหาสังคมคนชราซึ่งสามารถชักนำไปสู่ความเสื่อมถอยของความเจริญก้าวหน้าและความทันสมัยในโตเกียว เพราะการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของผู้สูงวัย ในขณะที่การฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจและการพัฒนาให้ทันสมัยซึ่งจำเป็นต้องอาศัยแรงงานหนุ่มสาวจึงอาจต้องอาศัยเวลาเพิ่มมากขึ้น และการเข้าสู่สังคมคนชรายังทำให้รัฐต้องจัดสรรงบประมาณในการดูแลและการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับคนชราซึ่งจะกลายเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ของประเทศ เนื่องจากความชราส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานที่ลดลง เซนเซจึงเปรียบเปรยตนเองกับแบตเตอรี่เสื่อมสภาพ ในตอนที่ซึกิโกะมาที่บ้านเซนเซน่าแบตเตอรี่เก่าที่เขาเก็บไว้ออกมาให้เธอดู สาเหตุที่เซนเซเก็บแบตเตอรี่เก่าไว้เพราะเขาได้เคยใช้ประโยชน์จากแบตเตอรี่เหล่านั้น และไม่อาจตัดใจทิ้งสิ่งที่เคยเป็นประโยชน์กับตนเอง เซนเซได้ตั้งข้อสังเกตว่ากำลังไฟที่อ่อนเกินไปทำให้ไม่สามารถนำแบตเตอรี่มาใช้ได้อีก และกระแสไฟที่เหลืออยู่ก็คงจะหมดไปในไม่ช้า ดังที่เขาบอกว่า “But they will die eventually”, he said languidly, in a

faraway voice” (Kawakami 2012) คำรำพึงของเซนเซแสดงนัยที่สื่อถึงความร่วงโรยของสังขารของเซนเซเช่นเดียวกับแบตเตอรี่เก่าที่เสื่อมสภาพ ความชราทำให้เซนเซไม่สามารถทำงานได้ดังเช่นในวัยหนุ่มเหมือนกับกำลังไฟของแบตเตอรี่ที่ค่อยๆแผ่วและจะหมดไปในที่สุด

อย่างไรก็ดี เซนเซพยายามรักษาภาพลักษณ์และแสดงให้เห็นว่าสามารถดูแลตนเองต่อหน้าทชิกิโกะซึ่งทำให้กล่าวได้ว่าเป็นการโหยหาอดีตแห่งความเป็นชายที่มีความแข็งแกร่งทางร่างกายและจิตใจตามค่านิยมชายเป็นใหญ่ในสังคมญี่ปุ่น โดยเซนเซพยายามรักษาศักดิ์ศรีของเพศชายจากการสร้างคุณค่าให้กับตนเอง จากการบรรยายของทชิกิโกะในการพบกันเป็นครั้งแรกของทั้งคู่ อิริยาบถและการแต่งกายของอดีตครูยังไม่แตกต่างไปจากเดิมนักและทำให้เธอระลึกถึงในตอนที่คุณครูของเธอสอนอยู่หน้าชั้นเรียน ดังที่เธอกล่าวว่า

His white hair was carefully smoothed back, and he was wearing a starched white shirt with a grey waistcoat. On the counter in front of him, there was a bottle of sake, a plate with a white strip of dried whale meat, and a bowl that had a bit of *mozuku* seaweed left in it. I wondered who this old man was who shared the same taste as me, and an image of him standing on a teacher's dais floated through my mind. (Kawakami 2012)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การรักษาภาพลักษณ์ความเป็นครูยังสามารถเห็นได้จากการแต่งกายที่สุภาพเรียบร้อย เซนเซมักใส่เสื้อคลุมยาว รองเท้าหนัง และถือกระเป๋าเอกสารใบเดิมเสมอ แม้แต่การเดินทางไปบนภูเขาเพื่อหาเห็ดป่า เขาก็ยังคงแต่งกายในลักษณะเดิมพร้อมทั้งนำกระเป๋าใส่เอกสารติดตัวไปด้วย นอกจากนี้ เซนเซยังแสวงหาความรู้เสมอ เช่น การอ่านหนังสือเกี่ยวกับเห็ดป่า เพื่อเป็นข้อมูลก่อนเข้าไปหาเห็ดในป่า และเขายังช่วยทบทวนความรู้ภาษาญี่ปุ่นให้กับทชิกิโกะด้วย การยึดติดกับบทบาทครูของเซนเซนอกจากจะแสดงให้เห็นว่าเขายังคงเป็นประโยชน์แล้ว ยังเน้นย้ำว่าเขาไม่เป็นภาระต่อสังคมและผู้คนรอบข้าง ทชิกิโกะตั้งข้อสังเกตอีกด้วยว่าเธอไม่เคยได้ยินเซนเซตอกย้ำถึงความชราของเขาเพื่อเรียกร้องความสนใจ เซนเซยังแสดงให้เห็นว่าเขายังคงมีสุขภาพที่แข็งแรง ดังเช่นที่เขาสามารถเดินป่าอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาหลายชั่วโมงโดยไม่แสดงอาการเหน็ดเหนื่อยออกมา การแสดงให้เห็นถึงพลังกำลังที่ไม่แพ้คนวัยหนุ่มสาวก็อาจจะจะเป็นความพยายามในการกอบกู้ความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีของความเป็นชายตามค่านิยมดั้งเดิมที่ผู้ชายต้องเข้มแข็ง ดังนั้น เมื่อเซนเซมีอาการเจ็บป่วย เขาก็เลี้ยงที่จะไปตีหม้อที่ร้านประจำเพราะไม่ต้องการให้เจ้าของร้านรู้สึกวิตกกังวลกับอาการบาดเจ็บที่เกิดจากการหกล้ม

ความพยายามในการรักษาภาพลักษณ์และแสดงให้เห็นว่าตนเองยังมีค่าเป็นการโหยหาอดีตของความเป็นชายดังที่ได้กล่าวข้างต้น เช่นเซซิงสะท้อนให้เห็นการเสื่อมคลายของค่านิยมชายเป็นใหญ่ในสังคม กล่าวคือ ภาพลักษณ์ของความเป็นชายเปลี่ยนแปลงไปจากแบบฉบับของชายญี่ปุ่น ซึ่งสอดคล้องกับที่นักวิชาการกล่าวถึงการปรากฏขึ้นของผู้ชายกินผักซึ่งเป็นภาพลักษณ์ใหม่ของชายญี่ปุ่นที่ลดทอนแข็งแกร่งและแข็งกร้าวลง ถึงแม้ว่าเซซิงได้แสดงให้เห็นว่าตนเองสามารถอยู่ตามลำพังและดูแลตนเองได้ แต่อาการเจ็บป่วยจากการหกล้มทำให้เซซิงยอมรับความอ่อนแอของตนเอง ดังบทสนทนาระหว่างทซึกิโกะกับเซซิงที่ว่า

Sensei...Sensei, do you ever feel lonely? The question popped out as the two of us walked side by side, both looking straight ahead. 'I felt lonely when I hurt my bum,' Sensei replied, without turning his head.

(Kawakami 2012)

อาการบาดเจ็บนำไปสู่ความรู้สึกว่าไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้และทำให้เขาตระหนักถึงความรู้สึกโดดเดี่ยว คำตอบของเซซิงกล่าวได้ว่าเผยให้เห็นความอ่อนแอของเขา แม้ว่าเซซิงจะไม่เต็มใจยอมรับนัก ดังจะเห็นได้จากที่เซซิงตอบคำถามของทซึกิโกะโดยไม่ได้หันหน้ามามองเธอ ซึ่งอาจเป็นเพราะเขากำลังเปิดเผยความรู้สึกไม่มั่นคงที่ควรเก็บเอาไว้ นอกจากนั้น ในตอนที่เซซิงและทซึกิโกะมีความสัมพันธ์ทางเพศเป็นครั้งแรก ความหวั่นวิตกของเซซิงที่ว่าตนเองอาจไม่สามารถทำให้ทซึกิโกะพึงพอใจในความสัมพันธ์ใกล้ชิดของทั้งคู่ยังเน้นย้ำให้เห็นความรู้สึกไม่มั่นใจต่อความเป็นชายของตนเอง ด้วยเหตุที่อำนาจชายเป็นใหญ่ควบคุมความสัมพันธ์ภายในครอบครัวตลอดจนรักษาสังคมให้อยู่ภายใต้ระเบียบแบบแผนตามหลักจารีต ความเป็นชายของตัวละครที่ถูกทำให้ด้อยลงจึงสามารถสะท้อนให้เห็นความเสื่อมสลายของระบบครอบครัวแนวจารีต รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของสังคมญี่ปุ่นที่มีความเป็นชายสูง ความคามิซึให้เห็นประเด็นดังกล่าวโดยใช้ต้นซากุระซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมหนึ่งของประเทศญี่ปุ่น ต้นซากุระที่อดีตรรยาของเซซิงปลูกไว้ในสวนของบ้านไม่ได้สวยงามทุกฤดูกาล เพราะในบางฤดูต้นซากุระจะเหลือเพียงลำต้นที่แห้งเหี่ยวและถูกหนอนไซซอน หนอนที่ขนานและใช้ต้นซากุระเป็นแหล่งอาหารก็อาจเป็นการสื่อถึงคนหนุ่มสาวในเมืองใหญ่ที่ไม่ต้องการแต่งงานและสร้างครอบครัวเป็นของตนเอง อีกทั้งกลุ่มคนรุ่นใหม่เลือกที่จะใช้ชีวิตอยู่กับพ่อแม่เพื่อความสุขสบาย ดังที่นักวิชาการชาวญี่ปุ่นเปรียบเทียบว่าพวกเขาเป็นปรสิตรที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนและทำตามความพึงพอใจของตนเองเป็นสำคัญ ขณะเดียวกันการไม่แต่งงานและการเลือกใช้ชีวิตโสดอาจเป็นแนวคิดที่สะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของระบบครอบครัวแบบจารีต

ของญี่ปุ่น เพราะผู้หญิงในเมืองใหญ่ซึ่งเลือกที่จะให้ความสำคัญกับวิถีชีวิตที่อิสระและการทุ่มเทให้กับการทำงานเหนือกว่าบทบาทของแม่บ้าน ขณะที่ภาพลักษณ์ของชายญี่ปุ่นที่แข็งแกร่งและมีภาวะผู้นำสูงก็เปลี่ยนแปลงไป การไม่ยึดติดกับบทบาทหน้าที่ทางเพศสภาพของสามีภรรยาทำให้เห็นอิทธิพลของวัฒนธรรมสมัยใหม่ พร้อมกันกับการเสื่อมสลายของค่านิยมชายเป็นใหญ่ในครอบครัวจารีต นอกจากนั้น ความไม่น่าดูของต้นซากุระอาจเป็นการชี้ให้เห็นสภาพความอ่อนแอและเสื่อมถอยของความร่ำรวยและความมั่นคงของประเทศ ต้นซากุระที่มีสภาพเหมือนยืนต้นตายนั้นอาจหมายถึงประเทศญี่ปุ่นที่กำลังประสบปัญหาหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นความถดถอยของเศรษฐกิจที่ถูกซ้ำเติมด้วยภัยพิบัติครั้งใหญ่ การเข้าสู่สังคมคนชราซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาในการขาดแคลนแรงงานหนุ่มสาวที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ เป็นต้น อีกทั้งทัศนคติเกี่ยวกับความสัมพันธ์ชายหญิงที่เปลี่ยนแปลงไปยังกลายเป็นอีกสาเหตุของอัตราการเกิดต่ำซึ่งส่งผลต่อการลดลงของจำนวนประชากรและการเป็นสังคมสูงวัยของญี่ปุ่น

อย่างไรก็ดี ครอบครัวของเซนเซสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมที่มีความย้อนแย้งระหว่างการพัฒนาให้ทันสมัยกับการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม กล่าวคือ ความสัมพันธ์ของเซนเซกับภรรยาชี้ให้เห็นว่าแนวคิดและท่าทีของผู้ชายที่มีต่อผู้หญิงยังไม่เปลี่ยนแปลงไปแบบตะวันตกที่สถานภาพของหญิงและชายเสมอภาคกัน ดังที่เซนเซบอกเล่าเรื่องราวในอดีตของครอบครัวซึ่งตอกย้ำประเด็นความคาดหวังของผู้ชายที่มีต่อผู้หญิงในการทำหน้าที่ของภรรยาและแม่ที่ดี หากภรรยาของเซนเซไม่สามารถกระทำตามความคาดหวังดังกล่าวได้ กล่าวคือ ภรรยาของเซนเซมักถูกมองว่ากระทำสิ่งต่างๆตามอารมณ์ความรู้สึกมากกว่าการใช้เหตุผลคิดทบทวนก่อนตัดสินใจ ดังจะเห็นได้จากคำวิจารณ์ของเซนเซต่อต้นซากุระซึ่งภรรยาของเขานำมาปลูกไว้ในสวน โดยเซนเซกล่าวกับทชิโกะในครั้งแรกที่เธอมาดื่มเหล้าที่บ้านของเขาวว่า ต้นซากุระสร้างความรำคาญให้กับเซนเซ เพราะเป็นต้นไม้ที่หนอนและแมลงชอบอยู่อาศัย อีกทั้งในฤดูใบไม้ร่วงก็เหลือแต่เพียงกิ่งก้านแห้งที่ทำให้ต้นซากุระไร้ความสวยงาม เซนเซเห็นว่าการนำต้นไม้ชนิดนี้มาปลูกเป็นเพราะความคิดที่ไม่ถี่ถ้วนของภรรยา นอกจากนั้น เซนเซและลูกชายยังต้องทำตามความต้องการของเธอ ทั้งๆที่ทั้งคู่ไม่เต็มใจ เซนเซเล่าให้ทชิโกะและผู้ที่เกี่ยวข้องมาเห็นตปาดด้วยกันฟังว่าในอดีตเขาและลูกชายจำเป็นต้องเดินไต่เขาทุกอาทิตย์เพื่อเป็นการเอาใจภรรยา และพวกเขายังถูกบังคับให้กินมะนาวฝาน ลูกชายของเซนเซไม่ชอบกินมะนาว เขาจึงแอบไปคายทิ้งทุกครั้งจนกระทั่งเซนเซไปพบเข้า และได้แสดงความเห็นอกเห็นใจพร้อมกับเปิดเผยว่าตนเองก็ไม่ชอบกินมะนาวเช่นกัน เมื่อภรรยาของเซนเซแอบมาได้ยินบทสนทนาในครั้งนั้น เธอจึงกินเห็ดพิษเข้าไปซึ่งเป็นผลให้เธอถูกส่งไปรักษาที่โรงพยาบาล

เซนเซอบรมภรรยาหลังจากที่เธอได้รับการรักษา ท่าทางของเซนเซและภรรยาชี้ให้เห็นสถานภาพของสามีที่สูงกว่าภรรยาในครอบครัวญี่ปุ่น อีกทั้งยังเน้นย้ำให้เห็นอีกด้วยว่าทัศนคติของผู้ชายที่มีต่อผู้หญิงยังไม่ได้รับการเปลี่ยนแปลงไปนัก

I lectured her like I was lecturing a student. My wife listened with down cast eyes, her head hung low. She nodded at each thing I said. I'm sorry, she said over and over. When I was done, she said earnestly, 'Everyone causes trouble for someone at some point in their lives.' (Kawakami 2012)

สถานภาพของภรรยาของเซนเซถูกทำให้ด้อยลงไม่แตกต่างจากนักเรียนที่ทำผิดและต้องรอรับการลงโทษจากครู และในขณะเดียวกันคำพูดที่ภรรยาเอ่ยกับเซนเซก็สะท้อนให้เห็นว่าการกระทำของเธอน่าจะเกิดจากความน้อยใจสามีและลูกชายที่ละเลยที่จะทำความเข้าใจกับความต้องการของเธอ การที่สมาชิกในครอบครัวไม่สื่อสารให้เกิดความเข้าใจกันทำให้การแสดงความต้องการของภรรยาของเซนเซเป็นการเรียกร้องตามใจของตนเอง ซึ่งทั้งสามีและลูกชายต้องทำตามอย่างไม่เต็มใจ ภรรยาของเซนเซรู้สึกเสียใจที่ตนเองกินเห็ดพิษและสร้างความเดือดร้อนให้กับเซนเซ อย่างไรก็ตาม เธอก็ได้แย้งว่าทุกคนก็อาจสร้างปัญหาให้กับผู้อื่นบ้างในบางครั้ง บทสนทนาข้างต้นทำให้กล่าวได้ว่าความคาดหวังของสังคมกำหนดบทบาทของผู้หญิงอยู่ในกรอบของการเป็นภรรยาและแม่ ภรรยาของเซนเซจึงอาจสร้างความวุ่นวายขึ้นเพื่อตอบโต้ความคาดหวังดังกล่าว นอกจากนั้น เมื่อสุนัขตัวโปรดของลูกชายเสียชีวิตและทำให้เขาเสียใจมาก เธอก็กล่าวว่าสุนัขตัวนั้นได้กลับมาเกิดใหม่เป็นเธอ และเธอก็เฝ้าหอนเลียนแบบสุนัข เหตุการณ์ดังกล่าวอาจจะเป็นความพยายามในการปลอบใจหรืออาจจะเป็นการหันเหความสนใจของลูกชายไปยังเรื่องอื่นก็เป็นได้ อย่างไรก็ตาม เซนเซกล่าวโทษภรรยาของตนว่าทำให้ลูกชายโกรธจนตัดสินใจไปตั้งรกรากครอบครัวที่อื่นและแทบจะไม่กลับมาเยี่ยมครอบครัวที่โตเกียวอีก ในท้ายที่สุดเซนเซกล่าวว่าภรรยาของเขาก็หนีไปกับซู้รักและเสียชีวิตลงในเวลาต่อมา การกระทำดังกล่าวอาจเป็นการหลีกเลี่ยงจากความคาดหวังให้ผู้หญิงเป็นภรรยาที่ดีและแม่ที่ฉลาด เพราะความคาดหวังของสังคมต่อผู้หญิงกลายเป็นภาระหน้าที่ที่ผู้หญิงต้องแบกรับ อีกทั้งยังไม่ได้ได้รับความเห็นอกเห็นใจและขาดความเข้าใจจากสมาชิกในครอบครัว ดังที่ภรรยาของเซนเซอาจรู้สึกที่ตนเองถูกละเลยจากทั้งเซนเซและลูกชาย ทั้งคู่ไม่ได้เข้าใจความรู้สึกและให้ความสำคัญกับความต้องการของเธอ การสืบทอดค่านิยมของครอบครัวญี่ปุ่นแนวขนบท่ามกลางสภาพสังคมที่ได้รับการพัฒนาให้ทันสมัยในเมืองใหญ่จึงกล่าวได้ว่าเป็นสาเหตุหนึ่งนำไปสู่การล่มสลายของครอบครัว โดยครอบครัวของเซนเซเป็นตัวอย่างของครอบครัววิบัติที่ล่มสลายลงและเป็นผลให้ชายชราต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว

3.2.3 ความสัมพันธ์นอกกรอบกับค่านิยมที่แปรเปลี่ยน

ดังที่กล่าวข้างต้นว่าความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิงทำให้ทซึกิโกะซึ่งเป็นตัวละครหลักใน *Strange Weather in Tokyo* หลีกเลี่ยงการแต่งงานและสร้างครอบครัว ประกอบกับเซนเซเป็นชายชราที่โดดเดี่ยวเพราะครอบครัวไม่เหลือวแล เหตุทั้งสองประการนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ที่ชายหญิงมีความแตกต่างกันทั้งใจทางด้านอายุและสถานภาพทางสังคม อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ของตัวละครชายหญิงได้เผยให้เห็นความขัดแย้งในจิตใจของตัวละครระหว่างการตระหนักถึงความเป็นปัจเจกบุคคลที่มีความปรารถนาส่วนตัวกับค่านิยมดั้งเดิมในสังคม โดยค่านิยมเรื่องความกลมเกลียวเป็นหนึ่งในเดียวกันปรากฏในรูปแบบตัวละครที่คัดค้านความสัมพันธ์ของทั้งคู่ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ผิดแผกแตกต่างจากความคาดหวังของสังคม อย่างไรก็ตาม การที่ผู้เขียนให้ความสัมพันธ์ของครูกับอดีตลูกศิษย์ยังพัฒนาสู่ความใกล้ชิดจึงเป็นการท้าทายค่านิยมที่กำหนดกรอบให้ผู้คนในสังคมปฏิบัติเหมือนกันๆ พร้อมกันกับที่ได้เผยให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของสังคมที่สงบสุขจากความกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของผู้คนในสังคม

ตัวละครแสดงให้เห็นความขัดแย้งในจิตใจที่เกิดจากความ เป็นปัจเจกบุคคลกับความคาดหวังของสังคมที่กำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ชายหญิง การพบกันบ่อยครั้งของทซึกิโกะและเซนเซนำไปสู่ความพยายามในการยับยั้งความสัมพันธ์ โดยทซึกิโกะพยายามสร้างระยะห่างระหว่างเซนเซกับตนเอง โดยทซึกิโกะไม่ไปที่บาร์ญี่ปุ่นที่เธอและเซนเซมักพบกันเสมอ รวมทั้งหลีกเลี่ยงเส้นทางซึ่งเป็นทางผ่านไปยังบาร์แห่งนั้นด้วย ในขณะที่เดียวกันเซนเซก็พยายามรักษาความสัมพันธ์กับครูและศิษย์ และยังแสดงให้ทซึกิโกะเห็นว่าเขายังมีความอาลัยอาวรณ์ต่อภรรยาที่ทอดทิ้งเขาไป ดังจะเห็นได้จากการเดินทางร่วมกันของเซนเซกับทซึกิโกะไปที่เกาะแห่งหนึ่ง เซนเซได้พาทซึกิโกะไปยังเกาะดังกล่าวเพื่อเคารพหลุมศพของอดีตภรรยาที่หนีไปกับคนรักและเสียชีวิตที่เกาะแห่งนี้ เซนเซยังได้ใช้สถานภาพของครูกับลูกศิษย์เพื่อป้องกันไม่ให้ความสัมพันธ์ของทั้งคู่เกินเลยไปจากสถานภาพดังกล่าวด้วย ในคืนที่ทั้งคู่อยู่ด้วยกันตามลำพัง เซนเซแสดงความเป็นนอกรีตโดยการครูสอนให้ทซึกิโกะเขียนโคลงกลอนเพื่อพรรณนาถึงการเดินทางของทั้งคู่ ถึงแม้ว่าในช่วงเวลาดังกล่าวทั้งคู่มีโอกาสดูแลกันและกัน แต่ก็ไม่ได้นำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้ง การยับยั้งความสัมพันธ์ในตอนนี้แสดงให้เห็นความขัดแย้งระหว่างความปรารถนาของปัจเจกบุคคลกับการรักษาสถานภาพของครูและลูกศิษย์ ซึ่งนำไปสู่ความไม่มั่นใจที่จะสานสัมพันธ์สู่ความใกล้ชิด นอกจากนั้น คาวาคามิยังให้ตัวละครชายผู้หนึ่งกล่าวหาความสัมพันธ์

ของเซนเซและทซึกิโกะว่าเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสม ตัวละครชายดังกล่าวเป็นลูกค้ำที่นั้งตี๋มี
 สาเกอยู่ในร้านที่ทซึกิโกะและเซนเซเลือกเข้าไปแทนบาร์ประจำซึ่งหยุดให้บริการในช่วงเทศกาลปีใหม่
 เมื่อเห็นเซนเซและทซึกิโกะพูดคุยกันอย่างสนิทสนม เขาก็เข้าใจว่าทั้งคู่เป็นคู่รักกัน ความเมามายทำให้
 ชายหนุ่มผู้นี้พูดหยาบคายและดูถูกเซนเซกับทซึกิโกะว่า

‘It’s perverted, really. Act your age!’ He seemed to realize that Sensei
 was not going to respond to him any more, yet that only encouraged
 his vehemence. ‘Are you doing it with this old man?’ he said to me,
 looking past Sensei. (Kawakami 2012)

คำวิจารณ์ที่รุนแรงและแฝงนัยทางเพศของชายผู้นี้เป็นการวิพากษ์วิจารณ์ความสัมพันธ์ของทั้งคู่ว่าเป็น
 ความสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสม เพราะความแตกต่างระหว่างอายุของเซนเซและทซึกิโกะ นอกจากตัว
 ละครชายข้างต้นแล้ว สภาพอากาศก็ถูกนำมาใช้เพื่อตอกย้ำความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นไปตามความ
 คาดหวังของสังคม ดังเช่นในตอนที่ทซึกิโกะสารภาพรักกับเซนเซ พายุฝนก็ปรากฏขึ้นโดยไม่มีเค้าลาง
 มาก่อน

การให้ตัวละครรู้สึกขัดแย้งในจิตใจ การวิพากษ์วิจารณ์จากตัวละครอื่น และสภาพอากาศที่
 พรวนแปรเผยให้เห็นอิทธิพลของค่านิยมดั้งเดิมเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบระหว่างกันของ
 ผู้คนในสังคมและความเป็นกลุ่มทางสังคม ถึงแม้เซนเซจะเกษียณอายุแล้วก็ตาม แต่ผู้เขียนก็ให้เซนเซ
 พยายามรักษาภาพลักษณ์ของความเป็นครูเอาไว้ ซึ่งสถานภาพของครูเกี่ยวพันกับหน้าที่ที่รับผิดชอบใน
 การสั่งสอนอบรม ในขณะที่บทบาทของทซึกิโกะซึ่งเป็นลูกศิษย์ก็มีหน้าที่เชื่อฟังและให้ความเคารพครู
 ความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างครูกับลูกศิษย์ที่แตกต่างกันทั้งสถานภาพและบทบาทหน้าที่จึงเป็น
 รูปแบบความสัมพันธ์ที่ไม่อาจยอมรับได้ นอกจากนั้น การตั้งชื่อเรื่องสัมพันธ์กับเหตุการณ์สภาพ
 อากาศความพรวนแปรอาจสะท้อนความปั่นป่วนของสังคมเมืองใหญ่ ซึ่งเกิดจากการปะทะกันของ
 วัฒนธรรมตะวันตกกับค่านิยมดั้งเดิมในสังคมญี่ปุ่น อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกกระตุ้นให้เกิดการ
 ตระหนักถึงความเป็นปัจเจก แต่ค่านิยมดั้งเดิมของญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับสังคมส่วนรวม
 ความสัมพันธ์ของเซนเซและทซึกิโกะนั้นให้ความสำคัญกับความเป็นปัจเจกที่มีความปรารถนา
 ความผิดแผกของความสัมพันธ์ของทั้งคู่สะท้อนให้เห็นการลดความสำคัญของค่านิยมเรื่องบทบาท
 หน้าที่ซึ่งมีอิทธิพลในการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของความ
 กลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันที่เกิดจากผู้คนในสังคมประพฤติปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน

อย่างไรก็ดี ความงามให้ตัวละครชายหญิงพัฒนาความสัมพันธ์ของทั้งคู่เป็นความสัมพันธ์แบบไม่ผูกมัด ซึ่งเปิดโอกาสให้ทซึกิโกะมีอิสระ และเซนเซก็ให้ทซึกิโกะคอยอยู่เป็นเพื่อนที่ช่วยให้คลายเหงา ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของค่านิยมดั้งเดิมที่มุ่งสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจากการกำหนดกรอบความคิดและการกระทำให้เป็นไปตามที่สังคมเห็นว่าเหมาะสม พร้อมกันกับแสดงให้เห็นการให้คุณค่ากับความเป็นปัจเจกบุคคลที่มีความปรารถนาส่วนตัว ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคม ทั้งนี้การสนองตอบความปรารถนาเพื่อความพึงพอใจส่วนตัวของตัวละครชายหญิง อาจนำมาเชื่อมโยงได้กับวิถีชีวิตในเมืองใหญ่ในยุคโลกาภิวัตน์ กล่าวคือ ระบบการค้าเสรีมุ่งเน้นการบริโภคเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองใหญ่ซึ่งเป็นแหล่งไหลเวียนของสินค้าจำนวนมาก จึงถูกกระตุ้นให้เกิดความปรารถนาในการบริโภค วิถีชีวิตได้รับการกระตุ้นให้เกิดความปรารถนาตลอดเวลา ประกอบกับระบบเศรษฐกิจซึ่งให้ความสำคัญกับความเป็นปัจเจกบุคคลก่อให้เกิดการตระหนักและให้ความสำคัญกับความปรารถนาส่วนตัว การให้ความสำคัญกับตัวตนและความปรารถนาส่วนตัวทำให้ตัวละครปฏิเสธภาระหน้าที่ของภรรยาและแม่ซึ่งถูกคาดหวังให้ทุ่มเทและเสียสละตนเอง ดังจะเห็นได้จากที่ทซึกิโกะพยายามสานสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเซนเซ ในขณะที่เธอไม่ต้องการสานสัมพันธ์กับโคจิมา (Kojima) ซึ่งเป็นอดีตเพื่อนสมัยมัธยมที่เธอได้พบในงานชมซากุระบานที่โรงเรียน ความคิดเห็นของทซึกิโกะที่มีต่อโคจิมาสะท้อนให้เห็นความกดดันที่เกิดจากความคาดหวังที่มีต่อผู้หญิง โดยทซึกิโกะไม่ต้องการสร้างความสัมพันธ์ที่นำไปสู่การผูกมัดและก่อให้เกิดพันธะในการทำหน้าที่ของการเป็นแม่และภรรยา ดังที่ทซึกิโกะกล่าวว่า “Being with Kojima always brought to mind the word grown-up.” (Kawakami 2012) การได้ใช้เวลากับโคจิมาทำให้ทซึกิโกะรู้สึกว่าเขาเป็นผู้ใหญ่ ความสัมพันธ์กับโคจิมาจึงเป็นความสัมพันธ์แบบผู้ใหญ่ซึ่งอาจนำไปสู่การแต่งงานและการสร้างครอบครัวในอนาคต ทซึกิโกะยังไม่พร้อมที่จะก้าวเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของโลกของผู้ใหญ่และความสัมพันธ์ที่ผูกมัด ดังที่เธอกล่าวว่า “I, on the other hand, still might not be considered a proper adult. (Kawakami 2012) ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างเซนเซกับทซึกิโกะทำให้สภาพของทซึกิโกะคลุมเครือ โดยเธอสามารถเป็นได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ เพราะเซนเซยังคงทำหน้าที่เป็นครูที่คอยสั่งสอนทซึกิโกะเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ เหมือนเมื่อเธอเป็นนักเรียนมัธยม อีกทั้งเซนเซมีอายุมากเกินกว่าจะแต่งงานและสร้างครอบครัวกับทซึกิโกะได้ ความสัมพันธ์ที่ไม่ผูกมัดนี้สอดคล้องกับความต้องการของทซึกิโกะดังที่กล่าวข้างต้นว่าเธอไม่ต้องการติดอยู่ในภาระหน้าที่ของภรรยาและแม่

ค่านิยมใหม่ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นปัจเจกบุคคลได้นำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ที่ไม่ผูกมัดและก้าวข้ามความแตกต่างของอายุและสภาพทางสังคม รูปแบบความสัมพันธ์ที่ไม่สอดคล้องกับแนวคิดและค่านิยมดั้งเดิมจึงเผยให้เห็นสภาพสังคมโตเกียวที่ก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการชะลอตัวของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ดังที่กล่าวข้างต้นว่าความถดถอยทาง

เศรษฐกิจทำให้แนวคิดเรื่องการแบ่งบทบาทหน้าที่ของชายหญิงเสื่อมคลายความสำคัญลง อีกทั้งการแก่งแย่งแข่งขันในสังคมเมืองที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของความเชื่อมั่นที่มีต่อความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในสังคม ความรู้สึกสับสนและวิตกกังวลต่ออนาคตถูกสะท้อนออกมาผ่านความฝันที่สับสนวุ่นวายที่เซนเซและทซึกิโกะมีส่วนร่วมกัน โดยเซนเซและทซึกิโกะได้พบกันที่ดินแดนแห่งหนึ่ง ทซึกิโกะรู้สึกประหลาดใจและตั้งคำถามเกี่ยวกับสถานที่แห่งนี้ ดังบทสนทนาของทั้งคู่

“What kind of place is this?”

“It seems like some sort of middle place.”

“Middle place?”

“Perhaps like a borderline.” (Kawakami 2012)

ดินแดนกึ่งกลางที่ทั้งคู่พบกันนั้นอยู่ตรงกลางระหว่างความฝันกับความเป็นจริง เพราะทั้งเซนเซและทซึกิโกะกำลังหลับและฝัน แต่พื้นที่นี้ก็เชื่อมโยงกับความเป็นจริง ดังเช่น การได้รับรู้ถึงความขัดแย้งระหว่างเซนเซกับภรรยาในอดีตซึ่งเป็นเรื่องที่เซนเซไม่เคยบอกเล่าให้ทซึกิโกะฟัง เป็นต้น การใช้ความเหนือจริงดังเช่นที่ให้เซนเซและทซึกิโกะมีความฝันเหมือนกัน อีกทั้งเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในดินแดนแห่งนี้ขาดความต่อเนื่องแสดงให้เห็นความสับสนวุ่นวาย เช่น เซนเซหายตัวไปต่อหน้าทซึกิโกะ ในตอนที่ทั้งคู่นั่งดื่มสาเกอยู่ด้วยกัน และเขามาปรากฏตัวอีกครั้ง โดยใช้ศิระชะของเขาวางไว้บนหินขนาดใหญ่บนชายหาดและยึดขาทั้งสองข้างไปด้านบน ซึ่งเป็นท่าทางที่ชายชราที่มีอายุกว่า 60 ปีไม่สามารถจะทำได้ รวมถึงการปรากฏตัวของอดีตภรรยาที่เสียชีวิตไปแล้วพร้อมกับคู่รักของเธอ ดินแดนแห่งนี้อาจเป็นการท้าทายสังคมวัตถุนิยมที่ยึดถือตรรกะทางวิทยาศาสตร์เป็นสำคัญ ซึ่งส่งผลให้ผู้คนในสังคมให้คุณค่ากับวัตถุ รวมทั้งสิ่งที่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยเหตุผลและวัดได้ในเชิงปริมาณ ในขณะที่ผู้คนละเลยที่จะให้ความสำคัญกับจิตใจและจิตวิญญาณดังเช่นสังคมดั้งเดิม นอกจากนี้ ความสับสนวุ่นวายที่เกิดขึ้นสะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เคยมีความมั่นคงและมั่งคั่งภายหลังจากการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจเป็นต้นมา นอกจากนี้ ด้วยเหตุที่ดินแดนกึ่งกลางเชื่อมโยงกับโลกของวิญญาณและยังปรากฏขึ้นในความฝัน การได้พบกันของเซนเซและทซึกิโกะที่ดินแดนแห่งนี้จึงอาจเป็นลางบอกเหตุถึงความตาย ในขณะที่เดียวกันก็อาจเป็นการชี้ให้เห็นว่าความสัมพันธ์ใกล้ชิดที่ทซึกิโกะใช้ยึดเหนี่ยวจิตใจเป็นเพียงมายาที่จะสูญสลายไปเหมือนความฝันและเหลือเพียงความว่างเปล่า ทซึกิโกะต้องอยู่เพียงลำพังดังที่เป็นก่อนที่จะได้พบกับเซนเซ ในตอนท้ายเรื่องที่เซนเซเสียชีวิตลง ทซึกิโกะได้กล่าวว่า

Sensei, I hope we see each other again one day, I say. And from the ceiling, Sensei replies, surely we shall see each other one day.

Those nights, I open Sensei's briefcase and peer inside. The blank empty space unfolds, containing nothing. It holds nothing more than an expanse of desolate absence. (Kawakami 2012)

ที่ซึกิโกะเปิดกระเป๋าของเซนเซแล้วพบแต่ความว่างเปล่า ในกระเป๋าของเซนเซไม่ได้บรรจุสิ่งใดไว้ และเธอคาดหวังที่จะได้พบกับเซนเซ เมื่อตนเองเสียชีวิต ความว่างเปล่าของกระเป๋าอาจจะสะท้อนถึงความว่างเปล่าและไร้ที่ยึดเหนี่ยว เพราะเซนเซซึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจเสียชีวิตลงแล้ว การตั้งความหวังว่าจะได้พบเซนเซที่อาจจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเธอเสียชีวิตไปแล้วซึ่งให้เห็นว่าชีวิตที่เหลืออยู่ของเธอไร้ซึ่งจุดมุ่งหมาย เพราะเธอไม่สามารถยึดเซนเซเป็นที่พึ่งได้อีกต่อไป การคาดหวังที่จะได้พบกับเซนเซซึ่งให้เห็นความเป็นไปได้ว่าที่ซึกิโกะเลือกที่จะอยู่เพียงลำพังไปตลอดชีวิตมากกว่าแต่งงานตามความคาดหวังของครอบครัว เธอต้องอยู่อย่างเดียวดายและต้องเผชิญหน้าเพียงลำพังกับความอ่อนแอของความเป็นชาตินิยมกับความเจริญก้าวหน้าและทันสมัย ทั้งนี้การไร้ซึ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจก็ทำให้กล่าวได้ว่าที่ซึกิโกะเป็นตัวแทนของปัจเจกบุคคลในสังคมโตเกียวที่เผชิญหน้ากับปัญหาไร้ที่ยึดเหนี่ยวจิตใจท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เคยมั่นคงและสงบสุข

3.3 ความสัมพันธ์ชายหญิงกับการรักษารากเหง้าทางวัฒนธรรม

3.3.1 บาร์ญี่ปุ่น: ความสัมพันธ์กับความพยายามรักษาอัตลักษณ์ญี่ปุ่นใน *Strange Weather in Tokyo*

ความคามิกิกล่าวถึงพัฒนาการความสัมพันธ์ของเซนเซกับที่ซึกิโกะควบคู่กับการบรรยายถึงอาหารประจำฤดูกาล ความชื่นชอบในรสชาติอาหารและกิริยามารยาทของการดื่มกินทำให้สามารถเชื่อมโยงเซนเซได้กับขนบธรรมเนียมของญี่ปุ่น เซนเซจึงเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจให้กับที่ซึกิโกะซึ่งกำลังเผชิญหน้ากับความอ่อนแอของแนวคิดตะวันตกที่อยู่ในรูปแบบของการพัฒนาให้ทันสมัยและการสืบทอดเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติ ดังจะเห็นได้จากการที่ผู้เขียนใช้บาร์แบบญี่ปุ่นเป็นสถานที่ที่ตัวละครทั้งสองมาพบปะกัน กิจกรรมของตัวละครแสดงให้เห็นวิถีชีวิตที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมญี่ปุ่นท่ามกลางการพัฒนาให้ทันสมัยในมหานครโตเกียว ในขณะที่เดียวกันตัวละครก็แสดงความรู้สึกขัดแย้งในจิตใจ รวมทั้งความรู้สึกแปลกแยกท่ามกลางบรรยากาศในบาร์แบบตะวันตก

ความคามิซึให้เห็นวิถีชีวิตที่แห้งแล้งซึ่งก่อให้เกิดความถวิลหาธรรมชาติ เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าและความทันสมัยในโตเกียว แรงงานจำนวนมากหลังไหลเข้าสู่โตเกียว ผู้คนจึงต้องเร่งรีบและแก่งแย่งแข่งขันเพื่อเอาตัวรอดซึ่งส่งผลให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเพียงฉาบฉวย ในขณะที่การมุ่งพัฒนาทางวัตถุทำให้ผู้คนมีวิถีชีวิตที่แห้งแล้งและห่างไกลจากธรรมชาติ เหตุการณ์ในตอนทที่ซึกิโกะไปล่าเห็ดป่าบนภูเขากับเซนเซตามคำชวนของเจ้าของบาร์ญี่ปุ่นซึ่งทั้งคู่เป็นลูกค้าประจำนั้นแสดงให้เห็นความแปลกแยกของปัจเจกบุคคลในพื้นที่เมือง ความห่างเหินของผู้คนในเมืองก่อให้เกิดความรู้สึกอ้างว้าง ในขณะที่การอยู่ท่ามกลางธรรมชาติกลับก่อให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองไม่โดดเดี่ยว อีกทั้งยังถูกแวดล้อมด้วยสิ่งมีชีวิตมากมาย

It seemed strange to be surrounded by so many living things. When I was in Tokyo, I couldn't help but feel that I was always alone; or occasionally in the company of sensei. It seemed that the only living things in Tokyo were big like us. But of course, if I really paid attention, there were plenty of other living things surrounding me in the city as well. It was never just the two of us, sensei and me. (Kawakami 2012)

คำกล่าวข้างต้นอธิบายความสัมพันธ์ที่ตื้นเขินของผู้คนในเมือง แม้โตเกียวจะคลาคล่ำไปด้วยผู้คน หากผู้คนมากมายในโตเกียวเป็นเพียงคนแปลกหน้าซึ่งได้ก่อให้เกิดความเมินเฉยและกลายเป็นความรู้สึกชินชา สิ่งแวดล้อมรอบตัวไม่มีความสำคัญราวกับว่าสิ่งเหล่านั้นไม่มีตัวตนอยู่และทำให้รู้สึกว่าตนเองอยู่อย่างโดดเดี่ยว การเดินทางในป่าและได้สัมผัสกับธรรมชาติทำให้ ทัซึกิโกะได้ตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันกับสิ่งอื่น น้ำกลายเป็นสื่อกลางที่เชื่อมโยงทัซึกิโกะกับธรรมชาติ ดังนั้น ก่อนเดินทางออกมาจากป่าบนภูเขา ทัซึกิโกะจึงตึมน้ำจากแม่น้ำอย่างหิวกระหาย

บาร์ญี่ปุ่นให้บริการลูกค้าด้วยสาเกที่มีชื่อประจำท้องถิ่นและอาหารญี่ปุ่นประจำฤดูกาล บาร์ญี่ปุ่นจึงก่อให้เกิดความรู้สึกคุ้นเคยเพราะเป็นสถานที่ที่เชื่อมโยงตัวละครเข้ากับวิถีชีวิตแบบญี่ปุ่น อาหารญี่ปุ่นที่ตัวละครทั้งสองกล่าวถึงจะใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นผักประจำฤดูกาล สหรัย และปลา รวมไปถึงซูปมิโซะที่ทำจากก้างปลาปน เป็นต้น เมนูอาหารจึงสะท้อนให้เห็นลักษณะเด่นของอาหารญี่ปุ่นที่ให้ความสำคัญกับคุณค่าทางอาหาร ความสดใหม่ และวิถีชีวิตของชาวญี่ปุ่นที่ผูกพันกับธรรมชาติและการประมง ดังที่ ปรียา อิงคาภิรมย์กล่าวว่าการเลือกวัตถุดิบที่หาได้ในแต่ละฤดูมาใช้ทำอาหารไม่เพียงแต่อร่อย แต่ยังได้กินของสดๆ ที่ปลูกได้ในฤดูกาลนั้นๆ อีกด้วย การที่

คนญี่ปุ่นมีความผูกพันกับอาหารประจำฤดูกาลอย่างมาก ก็เพราะญี่ปุ่นเป็นประเทศเก่าที่อุดมสมบูรณ์ ล้อมรอบไปด้วยแม่น้ำ ภูเขา ป่าไม้ต่างๆ สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นความละเอียดอ่อน ความสวยงามในการจัดอาหารให้เข้ากับธรรมชาติและฤดูกาลของญี่ปุ่น (ปรียา อิงคาภิรมย์ 2550) จากคำกล่าวข้างต้น อาหารจึงเกี่ยวพันกับวัฒนธรรมของญี่ปุ่น โดยเฉพาะวัฒนธรรมการกินอยู่ ซึ่งเริ่มตั้งแต่ความใส่ใจในการคัดเลือกวัตถุดิบ ความเรียบง่ายโดยการใช้วัตถุดิบที่ตรงกับฤดูกาลที่ทำให้สามารถหาได้ง่าย จนกระทั่งถึงความประณีตในการตกแต่งให้เกิดความสวยงาม

นอกจากนั้น กิริยาท่าทางของเซนเซ็งสะท้อนถึงความงามและความสง่างามของวัฒนธรรมญี่ปุ่น ดังเช่นวิธีการรินเหล้าสาเกโดยการจับภาชนะที่มั่นคงซึ่งทำให้เซนเซ็งสามารถรินได้โดยไม่ทำให้สาเกกระดกออกมา แม้ว่าเซนเซ็งจะยกภาชนะที่สูงกว่าระดับของถ้วยสาเกมากก็ตาม เซนเซ็งรินสาเกอย่างบรรจงราวกับว่าการรินเหล้าเป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่ง ในขณะที่ที่ซึกิโกะเพียงแต่ยกถ้วยสาเกขึ้นไปจรดปากของสาเก วิธีการรินสาเกของซึกิโกะเน้นที่ความง่ายและสะดวกสบาย กิริยาท่าทางดังกล่าวสัมพันธ์กับวิถีชีวิตที่เร่งรีบในเมืองซึ่งก่อให้เกิดเป็นความฉาบฉวยและเน้นความสะดวกเป็นสำคัญ

Once I tried to imitate Sensei, lifting the sake bottle high and trying to pour, but I spilled almost all of it. It was such a waste. Since then, I grasp my cup firmly with my left hand and pour with the bottle in my right hand, just hovering over the cup. I've resigned myself to such gracelessness. (Kawakami 2012)

ความชื่นชอบของตัวละครต่ออาหารประจำฤดูกาล รวมทั้งความพยายามในการเลียนแบบ กิริยามารยาทอันงามสง่ากล่าวได้ว่าเป็นการโหยหารากเหง้าทางวัฒนธรรม ผู้เขียนบรรยายถึงวิถีแห่งการกินอยู่เพื่อให้เป็นตัวแทนของวัฒนธรรมญี่ปุ่น อาหารประจำฤดูเป็นตัวแทนที่เชื่อมโยงกับการสืบทอดรากเหง้าทางวัฒนธรรมเพื่อยืนยันถึงความต่อเนื่องของวัฒนธรรมญี่ปุ่น และก่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าอัตลักษณ์ของญี่ปุ่นไม่ได้สูญหายไปจากการพัฒนาประเทศให้ทันสมัย อีกทั้งยังเป็นการเชิดชูท้องถิ่นเพื่อโต้กลับกระแสวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นให้เกิดความเป็นสากลในยุคโลกาภิวัตน์

นอกจากการบริโภคอาหารประจำฤดูจะสื่อถึงการสืบทอดวัฒนธรรมของชาวญี่ปุ่นแล้ว อาหารก็สะท้อนสภาพความย้อนแย้งในสังคมเมือง กล่าวคือ กระบวนการทำให้กลายเป็นสินค้าทำให้วิถีการกินอยู่กลายเป็นสินค้าที่มีมูลค่าทางการค้า กระแสบริโภคนิยมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตในเมืองสมัยใหม่ก่อให้เกิดความตื่นเงินและฉาบฉวย ดังเช่น อาหารที่จำหน่ายในสถานที่ท่องเที่ยว

อาหารดังกล่าวได้รับการโฆษณาประชาสัมพันธ์ว่าเป็นอาหารที่เลียนแบบวิธีที่แม่บ้านชาวญี่ปุ่นทำกินเองที่บ้าน สืบเนื่องจากขนบธรรมเนียมดั้งเดิมของครอบครัวญี่ปุ่นที่แม่บ้านเป็นผู้ดูแลความเป็นอยู่ของครอบครัว อาหารถูกนำมาเชื่อมโยงกับคุณค่าของผู้หญิง เพราะอาหารที่ทำเพื่อสมาชิกในครอบครัวนั้นเป็นศิลปะที่แสดงให้เห็นความเฉลียวฉลาดของแม่บ้าน ด้วยเหตุดังกล่าวอาหารจากฝีมือแม่จึงเชื่อได้ว่าเป็นอาหารที่รสชาติดีและมีประโยชน์ ในตอนที่โคจิมะชวนที่ซึกิโกะไปเที่ยว เขาอ่านแผ่นพับของที่พักแห่งหนึ่งซึ่งบรรยายเกี่ยวกับอาหารที่มีไว้บริการลูกค้าไว้ว่า

Just picked cucumbers, lightly chopped and dressed with pickled plums. Fresh aubergine, thinly sliced, sautéed, and then drizzled with gingered soy sauce. Cabbage pickled in rice-bran paste. Everything is just like home-cooked food, but the freshness of the vegetables really comes through. (Kawakami 2012)

คำพูดโฆษณาในแผ่นพับข้างต้นทำให้กล่าวได้ว่าอาหารญี่ปุ่นเป็นสินค้าที่ทำให้ผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองซึ่งเคยชินกับความเจริญก้าวหน้าและความทันสมัยได้ใกล้ชิดกับกับธรรมชาติและวัฒนธรรมญี่ปุ่น โดยอาหารถูกนำมาใช้เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวจากในเมืองให้เดินทางท่องเที่ยวเพื่อไปสัมผัสกับธรรมชาติและอาหารที่มีความสดใหม่จากธรรมชาติ การที่ผู้เขียนให้เซนเซกล่าวปฏิเสธคำชักชวนของที่ซึกิโกะให้เดินทางไปนอกเมืองโตเกียว โดยให้เหตุผลว่าเขาไม่จำเป็นต้องเดินทางไกลเพราะเขาสามารถหาอาหารสดใหม่ได้จากละแวกบ้าน การปฏิเสธของเซนเซสะท้อนการดำรงชีวิตอย่างเรียบง่าย การหลงเชื่อคำโฆษณาและยอมเดินทางไกลเพื่อไปลิ้มรสอาหารสดใหม่กลายเป็นความตื่นเขินของวิถีชีวิตในเมืองที่ถูกกระตุ้นให้ปรารถนาและดิ้นรนแสวงหาหนทางในการตอบสนองความต้องการ กระแสบริโภคนิยมใช้กระบวนการทำให้กลายเป็นสินค้าสร้างกับดักที่ทำให้ผู้บริโภคในเมืองยินยอมจ่ายใช้สอยเพื่อตอบสนองความปรารถนาของตนเอง

นอกจากเหตุการณ์ข้างต้นที่สะท้อนให้เห็นสภาพความอ่อนแอของการรักษาวิถีการกินอยู่แบบญี่ปุ่นกับวิถีชีวิตสมัยใหม่ที่สัมพันธ์กับกระแสบริโภคนิยมแล้ว ความขัดแย้งในจิตใจของตัวละครจากสภาพการณ์ดังกล่าวยังสะท้อนในเหตุการณ์ตอนที่โคจิมะชวนที่ซึกิโกะออกมาจากงานชมซากุระที่โรงเรียนประถม และทั้งคู่ไปดื่มต่อด้วยกันที่บาร์มาเออะซึ่งตกแต่งแบบตะวันตกและบริการลูกค้าด้วยเหล้าและไวน์ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ ดังความรู้สึกของที่ซึกิโกะในตอนดังกล่าวที่ว่า

I felt as if I had entered into a strange time, sitting there next to Kojima, in a bar I'd never been to before, swirling wind round in my glass and savouring smoked oysters. Every so often, the thought of Sensei would flit across my mind, but each time, just as suddenly, it would then disappear. It wasn't as though I had returned to my school days, but neither did it feel as if It was actually in the present—all I could say was that I had caught a fleeting moment at the counter of Bar Maeda. (Kawakami 2012)

ทซึกิโกะรู้สึกว่าคุณก้าวเข้าสู่ช่วงเวลาอันแปลกประหลาด ในขณะที่เธอนั่งอยู่ข้างๆ โคจิมาะในบาร์มาเอเดะ รวมทั้งความคิดของเธอก็มีความเวียนอยู่กับเซนเซบ่อยครั้ง ก่อนที่ความคิดคำนึงดังกล่าวจะเลือนหายไปอย่างรวดเร็ว ทซึกิโกะไม่คิดว่าความรู้สึกดังกล่าวเกิดจากการที่เธอได้มีโอกาสไปที่โรงเรียนเก่า ซึ่งทำให้เธอรู้สึกเหมือนได้ย้อนกลับไปหาอดีต แต่ในขณะเดียวกันเธอก็กลับไม่รู้สึกว่าตนเองอยู่ในปัจจุบัน ทซึกิโกะไม่สามารถหาเหตุผลให้กับตนเองได้ สิ่งที่เรารับรู้คือช่วงเวลาที่ผ่านมาอย่างรวดเร็วที่บาร์มาเอเดะ การที่ทซึกิโกะรู้สึกว่าตนเองไม่ได้อยู่ทั้งในอดีตและปัจจุบันนี้น่าจะมีสาเหตุมาจากการที่เธอไม่สามารถทำตัวให้กลมกลืนกับบรรยากาศรอบตัวได้ และความคิดคำนึงถึงเซนเซบ่อยครั้งก่อนที่ความรู้สึกดังกล่าวจะหายไปก็อาจสื่อถึงความรู้สึกโหยหาเซนเซ ซึ่งอาจนำมาเชื่อมโยงได้กับการโหยหาวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่คุ้นเคยท่ามกลางสภาพแวดล้อมของบาร์มาเอเดะที่แสดงถึงความเป็นอื่น ความรู้สึกแปลกแยกต่อบรรยากาศแบบตะวันตกในตอนเช้าที่ทซึกิโกะอยู่ในบาร์มาเอเดะนี้ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ที่ไม่ตรงกันของทซึกิโกะกับโคจิมาะ ทซึกิโกะน่าจะชื่นชอบบรรยากาศ อาหารญี่ปุ่น และสาเกมากกว่าอาหารตะวันตกและเหล้าจากต่างประเทศเพราะเธอไม่ได้รู้สึกเช่นเดียวกันนี้ในตอนเช้าที่เธออยู่กับเซนเซที่บาร์แบบญี่ปุ่น เหตุการณ์ในตอนเช้าจึงอาจนำมาเชื่อมโยงกับการที่ผู้เขียนให้ความสัมพันธ์ของโคจิมาะและทซึกิโกะไม่พัฒนาสู่ความสัมพันธ์ใกล้ชิด ความสัมพันธ์ของโคจิมาะและทซึกิโกะเผยให้เห็นความสับสนท่ามกลางความย้อนแย้งของวัฒนธรรมญี่ปุ่นกับวัฒนธรรมตะวันตกที่ไหลบ่าเข้ามาในรูปแบบของการพัฒนาให้ทันสมัย

3.3.2 พื้นที่กับการโหยหาอดีตใน *Manazuru*

การเดินทางไปมานาซุรุและเผชิญหน้ากับวิญญาณของทั้งผู้หญิงและผู้ชายเปิดโอกาสให้เคได้ทำความเข้าใจการหายสาบสูญไปของสามี เพราะการพูดคุยกับวิญญาณที่อาจเป็นสามีของเคและวิญญาณของผู้หญิงนั้นเป็นทบทวนความสัมพันธ์ในของเคกับเร การทบทวนความสัมพันธ์จึงเกี่ยวข้องกับความรู้สึกโหยหาความสัมพันธ์แบบดั้งเดิมที่ถูกกำหนดโดยค่านิยมของครอบครัวญี่ปุ่น นอกจากนั้นการเดินทางไปมานาซุรุยังนำไปสู่การทบทวนความสัมพันธ์กับสามีนำไปสู่การทำความเข้าใจบทบาทของตนเองที่ปรับเปลี่ยนไปหลังจากการหายไปของสามีและการที่ถูกสาวเดบิโตขึ้นซึ่งส่งผลต่อสายสัมพันธ์ของแม่กับลูกสาว

ความคามิทำให้มานาซุรุเป็นพื้นที่ที่เส้นแบ่งระหว่างโลกของคนเป็นกับโลกของคนตายไม่ชัดเจน การให้เคเดินทางระหว่างพื้นที่ทั้งสองอาจเป็นการนำเสนอความโหยหาของตัวละครที่มีต่อสามี เพราะการหายไปของเขาส่งผลต่อครอบครัวและความสัมพันธ์ของสามีภรรยา รวมถึงอัตลักษณ์ของเค ดังเช่นที่เคนาโมะโมะกลับมาอยู่กับแม่และความขัดแย้งภายในจิตใจของเคจากความสัมพันธ์ของสามีภรรยาที่ผูกมัดเคไว้กับบทบาทหน้าที่ของภรรยาและแม่ ความรู้สึกโหยหาน่าจะรุนแรงมากซึ่งสามารถเห็นได้จากการที่เคพยายามหาคำตอบจนทำให้เคก้าวข้ามไปยังพื้นที่ของคนตาย เพราะการหาสาเหตุของการหายไปของสามีทำให้เธอเดินทางไปมานาซุรุและละทิ้งภาระหน้าที่ไว้เบื้องหลังซึ่งส่งผลต่อโมะโมะยังมีท่าทีห่างเหิน รวมทั้งความสัมพันธ์กับเซจิที่ทำให้ทั้งคู่เลิกรากัน การหมกมุ่นอยู่กับความสัมพันธ์ในอดีตจนละเลยชีวิตในปัจจุบันอาจทำให้กล่าวได้ว่าเคเหมือนกับคนที่ตายแล้วและยังทำให้เธอสามารถพูดคุยกับคนตายได้ ดังในตอนที่เคนั่งรอรถประจำทางอยู่ที่มานาซุรุ วิญญาณผู้หญิงที่แสดงท่าทีราวกับจะรู้ว่าสามีของเคอยู่ที่ใดชักนำเคไปยังสถานที่ที่ไร้ผู้คนและปราศจากสรรพสำเนียงของสิ่งต่างๆ การเดินทางเข้าไปในดินแดนแห่งนี้นำไปสู่การทบทวนความสัมพันธ์ของเคกับสามี เคได้พบกับเรซึ่งการพบกันครั้งนี้ชี้ให้เห็นความเป็นไปได้ว่าเรเสียชีวิตลงแล้ว ดังบทสนทนาของทั้งคู่ในตอนนีว่

“Will you come, here?” he asked. I want to be together, I think. But what if, in order to be with you, I must give up being? It is not easy to decide. To give up being, with you. To give up being with you. (Kawakami 2006)

เรถามเคว่าเธอต้องการจะมาอยู่กับเขาหรือไม่ คำตอบของเคที่ว่าเป็นเรื่องยากที่จะตัดสินใจเพราะเคจะอยู่กับเรได้ หากเธอเสียชีวิตแล้วเท่านั้น นอกจากนั้น การพบกันยังช่วยให้เคได้ทบทวนความรู้สึกของตนเองที่มีต่อเร ดังที่เคถามตนเองว่าความรักที่มีต่อเรได้ถูกเปลี่ยนไปเป็นความโกรธที่เขาทอดทิ้ง

ไปและความโกรธเป็นเหตุให้เคลงมือฆ่าสามีด้วยตนเอง หากเรากล่าวปฏิเสธโดยให้เหตุผลว่าเค่อนแอกินกว่าจะฆ่าผู้ชายได้ เคยถามเรด้วยว่าเขายังรักเธออยู่หรือไม่ คำถามดังกล่าวอาจเป็นความต้องการความมั่นใจว่าความรักและสายสัมพันธ์ของเธอกับสามียังคงไม่เปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตาม เราไม่ตอบคำถามดังกล่าว และเมื่อเคกดเร เขาก็ค่อยๆถอยออกจากอ้อมกอดของเธอ ปฏิกริยาของเธอต่อคำถามดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ของทั้งคู่ไม่เหมือนเดิมอีกต่อไป ดังที่เคกล่าวไว้ว่า “I had thought we were family, the borders between our bodies indistinct, Momo and Rei and I, the three of us, mingling, dissolving.” (Kawakami 2006) เคเคยมั่นใจว่าความรักทำให้เกิดสายสัมพันธ์ที่ผูกโยงตัวตนของโมะโมะ เร และตัวเธอไว้ด้วยกัน คำกล่าวในตอนนี่ของเรเผยให้เห็นว่าเคตระหนักว่าเธอไม่อาจยึดติดอยู่กับความสัมพันธ์ของสามีภรรยาและสถานภาพของแม่ได้ อีกทั้งเมื่อเคพยายามเหนี่ยวรั้งเรให้อยู่กับเธอ เธอกลับพบว่ากำลังกอดตัวเองอยู่ เหตุการณ์นี้ยิ่งเน้นย้ำว่าความสัมพันธ์ของเธอกับเรสิ้นสุดลงด้วยเช่นกัน อีกทั้งความตายของสามีซึ่งผลกระทบกับครอบครัวยังทำให้กล่าวได้ว่าครอบครัวตามค่านิยมดั้งเดิมไม่อาจดำรงอยู่ได้ท่ามกลางสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน

นอกจากนั้น เวลาในโลกของคนตายยังหยุดนิ่ง โดยในช่วงที่เคเดินทางตามการชักนำของวิญญาณ ในทุกครั้งที่เราองนาฬิกาเธอก็จะพบว่าเธอยังต้องรอรถประจำทางอีกสิบนาทีเสมอ การที่เวลาหยุดนิ่งอาจทำให้กล่าวได้ว่าโลกของคนตายเชื่อมโยงกับอดีต เพราะเคได้พบเห็นบ้านเก่าที่ถูกทิ้งรกร้างและถูกปกคลุมไปด้วยเถาไม้เลื้อย เมื่อวิญญาณผู้หญิงที่ชักนำเคไปพบเรปรากฏตัวขึ้นอีกครั้งเธอก็มีลูกและเครือญาติซึ่งพยายามเกาะเกี่ยวอยู่ที่ตัว และทุกครั้งที่เราพยายามจะสลัดเด็กและผู้ใหญ่เหล่านั้นออก พวกเขาก็จะกลับมาอยู่ที่ตำแหน่งเดิมเรื่อยไป วิญญาณของผู้หญิงในตอนนี้อาจเป็นตัวแทนความเป็นแม่ในครอบครัวญี่ปุ่นในอดีต ซึ่งเป็นผู้รับหน้าที่ที่สำคัญในการดูแลลูกและความ เป็นอยู่ภายในบ้าน การที่วิญญาณดังกล่าวไม่สามารถสลัดผู้ที่เกาะอยู่ที่ตัวของเธอสั่งให้เห็นว่าความเป็นแม่มีภาระหน้าที่ที่ไม่อาจปฏิเสธได้ ประกอบกับคำพูดของวิญญาณยิ่งตอกย้ำประเด็นข้างต้น โดยวิญญาณกล่าวกับเราว่าตนเองเคยชินกับการเป็นที่พึ่งพิงของผู้อื่น แม้ว่าพวกเขาเหล่านั้นจะเป็นภาระ นอกจากนั้น เคยได้พบกับเรอีกครั้ง และในครั้งนี้เธอพบกับเขาในขณะที่กำลังมีความสัมพันธ์กับผู้หญิงที่มีไฟบริเวณด้านหลังต้นคอ เคกล่าวกับวิญญาณผู้หญิงว่าตนเองไม่ได้โกรธสามี แม้ว่าการหายตัวไปของสามีอาจเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับผู้หญิงคนอื่นก็ตาม วิญญาณจึงตอบกลับมาว่าสาเหตุที่เคไม่โกรธสามีเป็นเพราะว่าเคลืมเขาไปแล้ว การเดินทางมาที่มานาซุรุเป็นการทำเพื่อตัวของเคเองมากกว่าการตามหาสามีที่สูญหายไป ดังบทสนทนาของทั้งคู่ที่ว่า “I never forget Rei, I tell the woman, and she snickers. You forgot. You don't come to Manazuru for Rei, it's for yourself.” (Kawakami 2006) จากบทสนทนาข้างต้นการที่เคยืนยันว่าตนเองยังจดจำสามีได้เป็น

การย้ายเดือนถึงสายสัมพันธ์ของสามีภรรยา แต่การกล่าวโต้แย้งของวิญญาณทำให้กล่าวได้ว่ามานาซุรุ ช่วยปลดปล่อยเคจากพันธะผูกมัด

มานาซุรุจึงเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้เคได้ทบทวนความสัมพันธ์กับสามีของเธอซึ่งมีส่วนสำคัญ ต่อการดำรงชีวิตต่อไปในอนาคต โดยต้นไม้ที่เติบโตปกคลุมบ้านท่ามกลางบรรยากาศขมุกขมัวของบ้าน รกร้างที่เคได้พบระหว่างการติดตามวิญญาณไปยังโลกของคนตายเพื่อตามหาเรแสดงให้เห็น ความหวังในชีวิต เนื่องจากสภาพสังคมเมืองใหญ่ที่แตกต่างไปจากสังคมญี่ปุ่นยุคจารีต เคจึงไม่อาจ หุ่เมเทให้กับภาระหน้าที่ในการเป็นแม่ที่อยู่ภายในกรอบของค่านิยมดั้งเดิมได้ อีกทั้งเคไม่อาจยึดติดอยู่กับ ความสัมพันธ์ในอดีตได้ บทสนทนาของเคกับวิญญาณได้ชี้ให้เห็นถึงอันตรายของการยึดติดอยู่กับ อดีต

Is it too late, for me to go back? I ask the woman.

No, no. You have a place there, to be.

A place, to be?

It's only when you can't be there, any longer, that you can't get back. (Kawakami 2006)

เคถามวิญญาณผู้หญิงว่าการเดินทางกลับไปยังเป็นไปได้หรือไม่ และคำตอบของวิญญาณที่ว่าเคยังมีที่ เพื่อการดำรงอยู่ และเธอจะกลับไปไม่ได้ หากเธอไม่สามารถอยู่ที่นั่นได้อีกต่อไป จากบทสนทนา ดังกล่าวเคไม่อาจอยู่ร่วมกับคนตายได้เพราะเธอยังมีชีวิตอยู่ เมื่อเคกลับมาจากมานาซุรุและได้พูดคุย กับโมะโมะซึ่งเป็นผู้ที่ตั้งข้อสังเกตว่าเคใช้เวลาที่มานาซุรุเป็นเวลานานมาก ถึงแม้เคจะกล่าวว่าเธอ เดินทางไปที่เมืองริมชายหาดเพียงแค่ 3 ครั้งก็ตาม ข้อสังเกตจากลูกสาวของเคชี้ให้เห็นว่าเคเกือบจะ ตัดขาดจากลูกสาวและแม่ของตนเองเพื่อตามหาสิ่งที่เธอหลงลืมไว้ที่มานาซุรุ อย่างไรก็ตาม เคยอมรับว่า ตนเองไม่สามารถเรียกคืนสิ่งที่หลงลืมไว้ได้ การยอมรับดังกล่าวอาจสื่อว่าเคทำใจยอมรับว่าสามีของ เธอจะไม่กลับมาอีก โดยเคยอมรับการทางกฎหมายเพื่อประกาศให้สามีเป็นบุคคลสูญหาย ทั้งนี้ การยอมรับดังกล่าวยังนำไปสู่การรื้อฟื้นความสัมพันธ์กับลูกสาวที่มีท่าทีห่างเหิน ดังที่เธอกล่าวว่า “Something has begun to fill the emptiness.” (Kawakami 2006) การกลับมาพูดคุยกัน ของเคกับโมะโมะและการที่โมะโมะยอมให้เคออกอีกครั้งยังชี้ให้เห็นว่าความสัมพันธ์กับโมะโมะช่วย เต็มเต็มความรู้สึกอ้างว้างโดดเดี่ยวของเค การเดินทางไปมานาซุรุจึงนำไปสู่การยอมรับความสัมพันธ์ที่ แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ตามค่านิยมดั้งเดิมของครอบครัวญี่ปุ่น โดยเคทำความเข้าใจบทบาทของ ตนเองที่ปรับเปลี่ยนไปหลังจากการหายไปของสามี รวมถึงการที่ลูกสาวเติบโตขึ้นซึ่งส่งผลต่อสาย

สัมพันธ์ของแม่ลูกสาวให้แตกต่างไปจากในตอนที่โมะโมะยังเด็กและต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิด ในตอนจบของเรื่องนั้น เคพยายามปรับความสัมพันธ์กับโมะโมะผ่านการพูดคุยกันถึงสาเหตุที่ทำให้เคเดินทางไปที่มานาซุรุและทิ้งโมะโมะให้อยู่กับคุณยาย ตอนจบของเรื่องจึงอาจแสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของระบบครอบครัวชายเป็นใหญ่ของญี่ปุ่นซึ่งกำหนดความสัมพันธ์ชายหญิงให้อยู่ในกรอบของบทบาทหน้าที่ต่อครอบครัวเป็นสำคัญ โดยการที่เรหายตัวไปจากบ้านอาจเป็นการแสดงให้เห็นการปฏิเสธภาระหน้าที่ของผู้ชายในฐานะผู้นำที่ต้องรับผิดชอบชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัว และการที่เคทำหน้าที่ทั้งของแม่และผู้นำครอบครัวได้แสดงให้เห็นความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิง ถึงแม้ผู้หญิงจะออกมาทำงานนอกบ้าน แต่บทบาทหน้าที่หลักยังคงเป็นในพื้นที่ของบ้านซึ่งทำให้ผู้หญิงไม่อาจปฏิเสธบทบาทหน้าที่ของแม่ได้

3.3.3 บทบาทแม่กับการก่อร่างความสัมพันธ์ใกล้ชิดใน *The Lake*

ความสัมพันธ์ชายหญิงเกี่ยวพันกับความรู้สึกโหยหาแม่ เพราะความเป็นแม่แบบฉบับญี่ปุ่นทำให้แม่มีความสำคัญในการฟูมฟักและดูแลลูกอย่างใกล้ชิด การย้อนความทรงจำกลับไปในวัยเด็กเป็นการรื้อฟื้นความสัมพันธ์กับแม่ซึ่งไม่เพียงทำให้ตัวละครเข้าใจอัตลักษณ์ แต่ยังนำไปสู่การก่อร่างความสัมพันธ์จริงแท้ซึ่งใช้ความสัมพันธ์ของแม่ลูกเป็นต้นแบบ ใน *Rewriting Japanese Women: Survivors, escapees and defeatists in the fiction of Banana Yoshimoto* ลอรา เอส สมิธ (Laura S. Smith) อ้างถึงแนวคิดของนักจิตวิทยาชาวญี่ปุ่นทาเคโอะ โดเอะ (Takeo Doi) ที่กล่าวว่าความเป็นแม่มีบทบาทสำคัญต่อความคิดและพฤติกรรมของชาวญี่ปุ่นและทำให้ลักษณะสังคมญี่ปุ่นแตกต่างจากชนชาติอื่น กล่าวคือ ความคาดหวังของสังคมที่มีต่อการทำหน้าที่ของแม่ทำให้แม่ทุ่มเทความรักและการดูแลเอาใจใส่ลูก ความรักและการดูแลเอาใจใส่ของแม่ยังหล่อหลอมให้เกิดเป็นมารยาททางสังคมที่ให้ความสำคัญกับความต้องการของผู้อื่น และยังมีอิทธิพลต่อรูปแบบความสัมพันธ์ใกล้ชิดในสังคมญี่ปุ่นด้วย (Smith 2008)

แม่มีบทบาทสำคัญกับนากาจิมะและชิอิโระ ความสัมพันธ์กับแม่จึงมีอิทธิพลต่อการสร้างความสัมพันธ์ของทั้งคู่ จากความสัมพันธ์ใกล้ชิดที่เกิดจากความคาดหวังที่จะได้รับความรักและการดูแลเอาใจใส่จากแม่ทำให้กล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ของชิอิโระกับนากาจิมะเป็นการโหยหาแม่ ตั้งแต่ในตอนต้นเรื่องชิอิโระฝันถึงแม่ของเธอเป็นครั้งแรกนับตั้งแต่แม่เสียชีวิตไป การที่นากาจิมะมาอยู่ในห้องของชิอิโระกระตุ้นให้เธอระลึกถึงความสัมพันธ์กับแม่ ดังที่เธอกล่าวว่า “The first time

Nakajima stayed over, I dreamed of my dead mom. Maybe it was having him in the room that did it, after having been alone so long.” (Yoshimoto 2005) ความฝันของชิอิโระเผยให้เห็นความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของชิอิโระ กล่าวคือ ความสัมพันธ์ของพ่อกับแม่ไม่เป็นที่ยอมรับและทำให้ทั้งคู่ต้องอยู่ภายใต้ความกดดันจากครอบครัวและสังคม เนื่องจากพ่อของชิอิโระเป็นประธานบริษัทนำเข้าส่งออกและเป็นทายาทของเจ้าของที่ดินที่ร่ำรวย ในขณะที่แม่ของเธอเป็นเจ้าของกิจการบาร์เล็กๆ สถานะของ “มาม่าซัง” ทำให้แม่ของชิอิโระเป็นที่รังเกียจจากญาติทางฝ่ายพ่อและเป็นเหตุให้ทั้งคู่ไม่อาจแต่งงานกัน ชิอิโระจึงเป็นเพียงลูกนอกสมรส ความสัมพันธ์ของพ่อกับแม่เป็นเรื่องที่ได้รับการโจษจันและถูกจับตามองจากผู้คนที่อยู่ในเมืองเล็กๆแห่งนั้น ชิอิโระรู้สึกอับอายกับความสัมพันธ์ของพ่อแม่และยังรู้สึกอึดอัดจากสายตาที่เฝ้ามองเธออย่างจับผิด ความสัมพันธ์ของพ่อแม่และสถานภาพของเธอจึงเป็นแรงกระตุ้นให้ชิอิโระย้ายมาอยู่ในโตเกียวเพียงลำพัง ดังที่เธอกล่าวไว้

My body knew. It sensed the discrimination, subtle but real, all around me. Sure, she is the daughter of a prominent local figure, but c’mon—he knocked up the Mama-san of a bar, right? That’s the kind of girl she is. The feeling oppressed me, squeezing all the more tightly because I knew it was only in this city, nowhere else, that my dad mattered. (Yoshimoto 2005)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เราจึงอาจกล่าวได้ว่าการตัดสินใจเดินทางมาโตเกียวเป็นการแสวงหาตัวตนของชิอิโระ เพราะเมืองโตเกียวนั้นกว้างใหญ่เกินกว่าจะมีใครรู้จักพ่อแม่ของเธอ และยังทำให้เธอสามารถหลีกเลี่ยงสถานภาพลูกนอกสมรสได้อีกด้วย

ความฝันถูกนำมาใช้เพื่อให้ชิอิโระได้กลับไปรื้อฟื้นความสัมพันธ์กับแม่ซึ่งนำไปสู่การปรับเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อครอบครัวและการดำเนินชีวิตต่อไป กล่าวคือ การกลับไปทบทวนอดีตทำให้ชิอิโระเข้าใจอัตลักษณ์ของแม่ แม่ของเธอใช้ภาพลักษณ์ของการเป็นผู้หญิงเข้มแข็งและสามารถเป็นที่พึ่งพาของผู้อื่นได้เพื่อปกปิดธรรมชาติที่แท้จริง จนทำให้ชิอิโระหลงลืมว่าตัวตนของแม่เป็นเช่นไร ดังที่ชิอิโระกล่าวว่า

She always spoke her mind, she could laugh anything off, she was proud, and she made you feel that you could lean on her as much as you liked, it didn't bother her, so eventually even I began to forget her true nature, which that façade concealed. (Yoshimoto 2005)

ภาพลักษณ์ของแม่ข้างต้นเป็นการกล่าวถึงแม่ในสถานะของมาม่าซังซึ่งต้องแข็งแกร่งเพื่อดูแลบาร์ โดยแม่ของชิชิโระแสดงความคิดและความรู้สึกอย่างตรงไปตรงมา และแม่อังยังเป็นสิ่งที่พึ่งให้กับลูกค้าในบาร์ โดยการรับฟังปัญหาต่างๆที่ลูกค้าระบายออกมา ในขณะที่เดียวกันแม่อังก็มีด้านที่เปรียบเสมือนเป็นดอกไม้ที่เปราะบางซึ่งทำให้แม่อังอ่อนผ่อนตามและให้ความใส่ใจกับความต้องการของผู้อื่น ดังที่ชิชิโระกล่าวว่า

And it came back to me that this is what a mother is, this is the kind of being she is—it doesn't matter what the situation is, if someone's cold she warms him, and if he's hungry she wants to feed him. I remembered that with such intensity, so vividly. (Yoshimoto 2005)

การกลับไปทบทวนความทรงจำในวัยเด็กทำให้ชิชิโระเข้าใจอัตลักษณ์ทั้งสองด้านของแม่และนำไปสู่การปรับเปลี่ยนทัศนคติของชิชิโระที่เคยมองว่าการเป็นที่พึ่งพาให้กับผู้อื่นเป็นภาระหนักเกินกว่าที่จะแบกรับได้ ทั้งนี้การกลับไปทบทวนความทรงจำในวัยเด็กได้เปลี่ยนแปลงทัศนคติของชิชิโระที่มีต่อครอบครัวจากที่เธอเคยมองว่าพ่อและแม่ของเธอเพียงแต่สวมบทบาทของการเป็นพ่อและแม่มาสู่การตระหนักถึงความรักที่พ่อกับแม่ของเธอมีให้กัน

Playing at marriage, playing at being a dad, playing at being a full member of society. Everything in my life revolves around playing at being something. But that's only because we have to be that way in order to get on with our lives. Just because people are playing doesn't mean their hearts aren't in it. (Yoshimoto 2005)

การที่ชิชิโระโทรศัพท์หาพ่อและนัดพบกันเป็นครั้งแรกหลังจากที่แม่เสียชีวิตมากกว่าสองปี รวมถึงการบอกเล่าความสัมพันธ์ของนากาจิมะกับตนเองกล่าวได้ว่าเป็นการแสดงให้เห็นถึงการตระหนักถึงสาย

สัมพันธ์ของครอบครัวและน่าจะช่วยลดเลือนความรู้สึกไร้รากและทำให้เธอเกิดความเชื่อมั่นกับอนาคตข้างหน้า เพราะเธอยังมีครอบครัวที่สามารถเป็นที่พึ่งพาและคอยให้ความช่วยเหลือ ดังจะเห็นได้จากการยอมรับความช่วยเหลือจากพ่อ หากเธอประสบกับปัญหาใดๆในตอนที่เราไปเรียนต่อพร้อมกับนากาจิมะที่ปารีส นอกจากนั้น ชิอิโระยังเกิดความหวังในการพัฒนาความสัมพันธ์กับนากาจิมะให้กลายเป็นความสัมพันธ์ที่ยืนยาว ดังที่ชิอิโระกล่าวยอมรับนากาจิมะในฐานะส่วนหนึ่งของชีวิตว่า “Now when I thought of home, Nakajima was part of the picture.” (Yoshimoto 2005)

นากาจิมะก็บอกเล่าถึงความรักและความทุ่มเทที่แม่มีให้กับตนเองเช่นกัน ในตอนที่นากาจิมะอยู่กับลัทธิที่จับตัวเขาไป แม่ของนากาจิมะยอมหย่าขาดจากพ่อของเขาและอุทิศตนเองในการตามหานากาจิมะเป็นเวลาหลายปี เมื่อนากาจิมะหลบหนีออกมาจากลัทธิดังกล่าวและได้พบแม่อีกครั้ง แม่ก็ดูแลเขาอย่างใกล้ชิดและให้ความสำคัญกับนากาจิมะ ดังที่เขากล่าวไว้ว่า

I have these two different images of her etched into my memory: one as this idealized mother, and the other as a sort of pressure weighing down on me—obsessive, feminine love. The ideal side of her, though—that part of her was so extraordinary, it just blew me away, and I felt so small beside her, and I know that if it hadn't been for her I wouldn't be here today. (Yoshimoto 2005)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากคำกล่าวข้างต้นเราจะเห็นได้ว่าแม่เป็นผู้ที่ทุ่มเทความรักให้กับเขาอย่างแท้จริง การดูแลอย่างใกล้ชิดจากแม่อาจสร้างความกดดันจนทำให้เขารู้สึกเหมือนตัวเล็กลงเมื่อเทียบกับความรักที่ยิ่งใหญ่ ซึ่งเขารู้สึกสำนึกในบุญคุณของแม่ที่ทำให้เขาสามารถมีชีวิตรอดมาได้จนถึงปัจจุบัน ความทุ่มเทเอาใจใส่ที่แม่มีให้กับนากาจิมะอาจนำมาเชื่อมโยงได้กับบทบาทแม่ในชนบครอบครัวญี่ปุ่นซึ่งมีหน้าที่สำคัญในการดูแลความเป็นอยู่ของลูก การลักพาตัวไปอาจทำให้แม่ของนากาจิมะเกิดความรู้สึกว่าตนทำหน้าที่บกพร่อง ดังนั้น เมื่อได้ตัวเขากลับมา แม่จึงทุ่มเทตนเองให้กับการดูแลและปกป้องให้ลูกปลอดภัย

ประสบการณ์การสูญเสียแม่ที่ทั้งคู่มีร่วมกัน ประกอบกับความรู้สึกโดดเดี่ยวก่อให้เกิดความเห็นอกเห็นใจและนำไปสู่การก่อร่างความสัมพันธ์ใกล้ชิด โดยชิอิโระสามารถยอมรับความแตกต่างของนากาจิมะจากผู้อื่น เพราะประสบการณ์ในวัยเด็กและการสูญเสียแม่ได้สร้างบาดแผลทางจิตใจให้กับนากาจิมะ

Exactly—you don't have that sense that you can take your family for granted, that's why I feel so comfortable with you. You see your family members for what they are, and you look at me in an ordinary way, without wishing that I was somehow different. (Yoshimoto 2005)

ความสัมพันธ์กับชิอิโระก่อให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลายเพราะชิอิโระยอมรับนากาจิมะได้ในแบบที่เขาเป็น นากาจิมะจึงไม่รู้สึกกดดันจากความพยายามในการทำให้ตัวเองเป็นปรกติราวกับว่าไม่เคยผ่านเหตุการณ์เลวร้ายมา จากการบรรยายของชิอิโระชี้ให้เห็นผลกระทบทางร่างกายและจิตใจที่เกิดจากการถูกลักพาตัวโดยลัทธินอกจากนากาจิมะมีรูปร่างผอม ผิวขาวซีด และ เปราะบางซึ่งน่าจะเกิดจากการทุบตีให้กับการเรียนอย่างหนักเป็นเวลานานแล้ว เขายังมีพฤติกรรมแปลกประหลาดเพราะเขาไม่อาจไว้วางใจผู้คนรอบข้างได้ ดังเช่นที่นากาจิมะไม่อาจใช้บริการห้องอาบน้ำสาธารณะได้ เพราะเขาไม่อาจเปลือยกายหรือเห็นผู้อื่นเปลือยได้ อีกทั้งยังไม่สามารถมีเพศสัมพันธ์กับคนรักได้ ความรู้สึกรังเกียจร่างกายที่ไม่มีเสื้อผ้าปกปิดยังอาจเกี่ยวข้องกับการถูกล่วงละเมิดในตอนที่นากาจิมะถูกจับตัวไป และการเปลือยกายกล่าวได้ว่าสื่อให้เห็นถึงความใกล้ชิดและการเปิดเผยตัวตนซึ่งน่าจะก่อให้เกิดความวิตกกังวลกับนากาจิมะเพราะนอกจากแม่แล้ว นากาจิมะไม่เคยใกล้ชิดกับผู้ใดมาก่อน

สืบเนื่องจากแม่มีอิทธิพลต่ออัตลักษณ์ของชิอิโระทั้งในด้านของความอ่อนโยนและความเข้มแข็งซึ่งทำให้ชิอิโระเต็มใจที่จะเป็นที่พึ่งพิงให้กับนากาจิมะ ความสัมพันธ์กับชิอิโระจึงก่อให้เกิดความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยและความไว้วางใจ ดังที่เขากล้าเผชิญหน้ากับอดีตอันเลวร้าย โดยการชวนชิอิโระให้เดินทางไปกับเขายังบ้านที่นากาจิมะเคยไปพักฟื้นตามคำแนะนำของแพทย์ หลังจากที่เขาหลบหนีออกมาจากลัทธิน การกลับไปยังบ้านหลังดังกล่าวนอกจากจะเป็นการกลับไปยังสถานที่ที่เต็มไปด้วยความทรงจำเกี่ยวกับแม่แล้ว บ้านหลังดังกล่าวยังเชื่อมโยงประสบการณ์เลวร้ายในอดีตด้วย เพราะแม่ของเขาได้ยกบ้านหลังนี้ให้กับเพื่อนในวัยเด็กของนากาจิมะ ซึ่งเป็นเด็กที่เติบโตในค่ายและได้พบกันในช่วงที่นากาจิมะถูกจับตัวไป การที่นากาจิมะชวนให้ชิอิโระไปเป็นเพื่อนแสดงให้เห็นความไว้วางใจดังที่นากาจิมะกล่าวกับเพื่อนวัยเด็กในตอนที่เขาไปกับชิอิโระเดินทางไปถึง

This place is full of memories of my mother—it gets me down...Nakajima gazed up at the roof and squinted. Then he turned to me. It was okay, though, because I've got a guide. I finally made it. (Yoshimoto 2005)

การเดินทางดังกล่าวก่อให้เกิดความหวังในชีวิตและทำให้เขาวางแผนเกี่ยวกับอนาคต นอกจากนั้น นากาจิมะยังเกิดความหวังว่าความสัมพันธ์ของตนเองกับชิอิโรจะกลายเป็นความสัมพันธ์ระยะยาว จากบทสนทนาของชิอิโรกับนากาจิมะหลังจากเดินทางกลับมาแสดงให้เห็นความหวังต่อความสัมพันธ์ของทั้งคู่ ดังที่นากาจิมะกล่าวว่าชิอิโรเป็นคนเดียวที่เขาสามารถจะอยู่ด้วยได้ และเขาไม่คิดว่าตนเองจะสามารถกลับไปอยู่เพียงลำพังได้อีก

อย่างไรก็ดี ความสัมพันธ์ของชิอิโรและนากาจิมะแตกต่างจากความสัมพันธ์ของแม่กับลูก ความสัมพันธ์ของชิอิโรและนากาจิมะเป็นความสัมพันธ์ที่เปราะบาง ดังการเปรียบเทียบคนสองคนที่อยู่บนชั้นน้ำแข็งที่บาง หากมีคนหนึ่งล้มลง อีกคนก็จะถูกฉุดให้ล้มลงไปด้วย

Here we were, two ridiculously fragile people, sliding along on a very thin layer of ice all the time, each of us ready to slip and take the other down at any moment, the most unsteady of couples—and yet I believed what I had said. It would be all right. (Yoshimoto 2005)

การเปรียบเทียบดังกล่าวน่าจะเกี่ยวพันกับสภาพสังคมของโตเกียวที่มีความสับสนวุ่นวายจากการแก่งแย่งแข่งขันและเอารัดเอาเปรียบกัน สภาพสังคมเมืองจึงตกอยู่ภายใต้ระบบเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงซึ่งเข้ามาแทนที่สังคมที่เคยมั่นคงและสงบสุข ชิอิโรและนากาจิมะต่างก็ได้รับผลกระทบจากการเอารัดเอาเปรียบและการไร้ที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ โดยเฉพาะบาดแผลทางจิตใจของนากาจิมะยังส่งผลให้นากาจิมะไม่อาจเชื่อมั่นในตนเองได้ว่าเขาจะสามารถดำรงชีวิตต่อไปได้ด้วยตัวเอง ความสัมพันธ์ของชิอิโรกับนากาจิมะจึงอาจเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ยั่งยืน

3.3.4 เดินทางสู่อุทร: การฟื้นฟูจิตใจให้รักเป็นใน *The Lake*

การเดินทางของชิอิโรและนากาจิมะกลับไปยังบ้านริมทะเลสาบแสดงให้เห็นการโหยหาอดีต เนื่องจากบ้านหลังนี้เป็นสถานที่พักฟื้นของนากาจิมะหลังจากที่เขาสามารถหนีออกมาจากลัทธิที่ลัทธิพาตัวเขาไป บ้านจึงเป็นตัวแทนความสัมพันธ์ของนากาจิมะกับแม่ ซึ่งทำให้กล่าวได้ว่าการกลับไปบ้านหลังนี้เป็นการกลับไปรื้อฟื้นความสัมพันธ์กับแม่ ด้วยเหตุที่บ้านหลังนี้ตั้งอยู่ริมแม่น้ำและเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ของนากาจิมะกับแม่ การเดินทางกลับไปยังบ้านหลังนี้จึงเป็นการเดินทางกลับไปสู่ครรภ์

ของแม่ ชูติมา ประภาศวุฒิสาร (2554) อธิบายว่าเมื่ออยู่ในครรภ์ของแม่ ทารกได้รับการปกป้องจาก น้ำคร่ำในครรภ์ ในขณะที่เดียวกันการอยู่ในครรภ์มารดาก็ทำให้ทารกถูกคุกคามเนื่องจากสภาวะไร้ตัวตน อาการผิดปกติของนากาจิมะในระหว่างเดินทางไปยังบ้านริมทะเลสาบสื่อให้เห็นถึงอันตรายของการรื้อฟื้นอดีต

An awful struggle was playing itself out inside him now. That much I could tell. From my perspective, we were simply taking a nice walk around the edge of a lake, amid lovely scenery, on an invigorating early spring day. But Nakajima didn't see that. He was in such pain he might as well have been in hell, dragging chains behind him with every step.

(Yoshimoto 2005)

จากคำบรรยายข้างต้นชี้ให้เห็นความทุกข์ทรมานของนากาจิมะระหว่างการเดินทาง ความกดดันทางจิตใจที่แสดงออกมาผ่านอาการทางกายรุนแรงราวกับว่านากาจิมะไม่ได้กำลังเดินอยู่ริมน้ำท่ามกลางธรรมชาติในฤดูใบไม้ผลิ และทุกอย่างก้าวเป็นไปด้วยความยากลำบาก ความเจ็บปวดของนากาจิมะชี้ให้เห็นว่าอดีตกำลังคุกคามนากาจิมะ เพราะการเดินทางกลับไปยังสถานที่ที่ตัวตนของนากาจิมะหลอมรวมเป็นส่วนหนึ่งของแม่ โดยการทุ่มเทความรักและการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดเพื่อปกป้องเขาจากความทรงจำที่เลวร้ายเกี่ยวกับการลักพาตัว ความรักของแม่จึงทำให้นากาจิมะรู้สึกมั่นคงปลอดภัยดังเช่นที่เด็กทารกได้รับการปกป้องอยู่ในครรภ์ของแม่ อย่างไรก็ตาม การโยยหาความรักของแม่เป็นการโยยหาอดีตที่สูญสิ้นไปแล้ว การยึดติดกับความรักและความมั่นคงปลอดภัยในอดีตจึงอาจทำให้นากาจิมะไม่ตระหนักถึงความเป็นจริงในปัจจุบันและไม่พร้อมที่จะก้าวเดินต่อไปข้างหน้าเพราะความไม่แน่นอนในอนาคต

มิโนะ (Mino) และชิอิ (Chii) เป็นตัวละครที่น่าเสนอให้เห็นอันตรายของการติดข้องอยู่กับอดีต กล่าวคือ มิโนะและชิอิเป็นลูกของสมาชิกคนหนึ่งของลัทธิตั้งหลังจากทางการได้เข้าไปดำเนินการทางกฎหมายกับลัทธิตั้งกล่าว ทั้งสองจึงมาอยู่กับแม่และนากาจิมะที่บ้านริมน้ำ ชิอิโระบรรยายถึงสองพี่น้องว่ามิโนะน่าจะมีอายุประมาณ 35 ปี แต่เขามีรูปร่างเล็กเหมือนกับเด็กผู้ชายและมีใบหน้าที่ยิ้มแย้มราวกับว่าใบหน้าของเขาหดเล็กลง ในขณะที่สุขภาพของชิอิก็อ่อนแอเกินกว่าจะขยับตัวได้ทำให้เธอต้องอยู่บนเตียงและนอนหลับเกือบจะตลอดเวลา อีกทั้งมิโนะและชิอิอาศัยอยู่ที่บ้านหลังนี้และแทบจะตัดขาดการติดต่อกับโลกภายนอก สภาพร่างกายที่ผิดปกติของมิโนะและอาการเจ็บป่วยของชิอินั้นอาจเชื่อมโยงได้กับประสบการณ์ในอดีตที่เกี่ยวข้องกับลัทธิตั้ง อดีตน่าจะสร้างบาดแผลทางจิตใจที่

แสดงออกผ่านทางกาย เพราะร่างกายของมิโนะที่ไม่มีพัฒนาการไปตามอายุซึ่งทำให้เขามีร่างกายเหมือนกับเด็กมากกว่าผู้ใหญ่ และซึอิซึ่งไร้เรี่ยวแรงที่จะขยับร่างกายจนทำให้เธอหลับอยู่เกือบตลอดเวลาซึ่งทำให้เธอเหมือนกับคนตาย นอกจากนี้ ทั้งคู่ยังแทบไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นซึ่งทำให้พวกเขาแทบจะไม่มีตัวตนอยู่ สภาวะดังกล่าวทำให้กล่าวได้ถึงอันตรายของการยึดติดอยู่กับอดีต การไม่อาจทำใจยอมรับความสูญเสียและปล่อยให้ประสบการณ์ที่เลวร้ายผ่านพ้นไปเพื่อเริ่มต้นชีวิตใหม่ส่งผลให้ทั้งคู่ไม่อาจกลับไปดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้และยังมีสภาพเหมือนกับคนที่ตายไปแล้ว

อย่างไรก็ดี การพบกับมิโนะและซึอิเป็นการเผชิญหน้ากับอดีตของนากาจิมะเพื่อการจะดำเนินชีวิตต่อไป ผู้เขียนให้ซึอิมีความสามารถทำนายอนาคตได้ การที่ซึอิซึ่งเป็นผู้ที่เชื่อมโยงอยู่กับอดีตสามารถทำนายอนาคตได้เน้นย้ำให้เห็นความสำคัญของอดีตที่มีส่วนสำคัญต่ออนาคต ซึอิกล่าวผ่านมิโนะว่านากาจิมะจะสามารถเดินทางไปศึกษาต่อที่ฝรั่งเศสได้ คำทำนายดังกล่าวทำให้นากาจิมะเกิดความหวัง ยูโกะ (Okawa 2013) กล่าวถึงการนำเสนอประเด็นการเยียวยาจิตใจของตัวละครในงานเขียนของบานานาว่า การเปลี่ยนมุมมองของตัวละครเป็นการเยียวยาบาดแผลที่เกิดจากการสูญเสียและสร้างความหมายใหม่ให้กับชีวิต เพราะตัวละครมีความหวังในการดำเนินชีวิตต่อไป การสร้างความหมายใหม่ให้ชีวิตจึงเปรียบเสมือนการเกิดใหม่ทางจิตวิญญาณ ผู้วิจัยเห็นด้วยกับแนวคิดว่าการเปลี่ยนแปลงมุมมองเป็นการเยียวยาจิตใจจากความสูญเสีย อย่างไรก็ตาม หากจะกล่าวว่าบาดแผลของนากาจิมะได้รับการเยียวยาแล้วอาจเป็นการด่วนสรุปเกินไป การเยียวยาความบอบช้ำทางจิตใจยังเป็นกระบวนการที่ดำเนินอยู่ ดังในตอนท้ายเรื่องนากาจิมะขอให้ซึอิโระไปอยู่ด้วยกันที่ฝรั่งเศส เขากล่าวว่าเขาไม่สามารถอยู่เพียงลำพังได้เพราะเขาไม่แน่ใจว่าตนเองจะสามารถสร้างชีวิตใหม่ได้ตามที่หวังไว้เพียงลำพังหรือไม่ คำขอร้องดังกล่าวน่าจะเป็นเพราะสภาพจิตใจของนากาจิมะที่ยังอ่อนแอ การให้ซึอิโระเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวที่ทำให้มีชีวิตต่อไปอย่างมีความหวังแสดงให้เห็นว่านากาจิมะเปิดใจที่จะรักผู้อื่นแทนการจมปลักอยู่กับอดีตและความสูญเสียของตนเอง

เนื่องจาก *The Lake* ตีพิมพ์ภายหลังจากอุบัติเหตุที่โรงไฟฟ้านิวเคลียร์เพียง 2 ปี ความรู้สึกสูญเสียของตัวละครจึงอาจนำมาเชื่อมโยงกับความหวาดวิตกในสังคมญี่ปุ่นที่เกิดจากภัยธรรมชาติข้างต้น ดังที่โอกาวะซึ่งศึกษาผลงานของบานานา โยชิโมโตะตั้งแต่ค.ศ. 1987 ถึงค.ศ. 2005 ชี้ให้เห็นว่าประเด็นความสูญเสียได้รับการนำเสนอต่อเนื่องมาตั้งแต่ผลงานในช่วงแรกของบานานา และการสูญเสียของตัวละครหลักสอดคล้องกับเหตุการณ์ครั้งสำคัญ ดังเช่น ปัญหาเศรษฐกิจฟองสบู่ในช่วงทศวรรษ 1990 และเหตุการณ์การปล่อยแก๊สซารินโดยลัทธินิโอมชินริเกียใน ปี ค.ศ. 1995 (Okawa 2013) การเลือกนำเสนอด้านที่เลวร้ายของเมืองพร้อมกันกับการยกย่องคุณค่าของชนชาติน่าจะเป็นการแสดงให้เห็นว่าความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุไม่สามารถเอาชนะธรรมชาติได้ การพัฒนาให้ทันสมัย

นำไปสู่ความเสื่อมถอยของสังคม ในขณะที่เดียวกันการกลับไปพึ่งพาธรรมชาติเป็นการนำพลังของธรรมชาติมาโต้กลับสังคมวัตถุนิยม แต่พลังของธรรมชาติที่มหาศาลเกินกว่าความเข้าใจของมนุษย์ก็ก่อให้เกิดอันตรายได้เช่นกัน การที่ผู้เขียนให้บ้านตั้งอยู่ริมน้ำยังแสดงให้เห็นการโยกหาอดีตโดยการกลับไปพึ่งพาธรรมชาติอีกด้วย ผู้เขียนให้นากาจิมะและชิอิโระเผชิญหน้ากับด้านที่เลวร้ายในสังคมเมืองซึ่งทำให้ขาดผลจากการสูญเสียแม่รุนแรงมากขึ้น เพื่อเน้นย้ำคุณค่าธรรมชาติและใช้ธรรมชาติในการเยียวยาจิตใจ โดยในตอนนี้นากาจิมะและชิอิโระเดินทางไปยังบ้านริมน้ำ พวกเขามีโอกาสได้ดื่มน้ำชาซึ่งมิโนะได้นำน้ำจากแม่น้ำมาชง หลังจากการดื่มน้ำชา อาการผิดปกติที่เกิดขึ้นกับนากาจิมะในระหว่างเดินทางก็หายไป ผู้เขียนได้ยกย่องคุณค่าของธรรมชาติโดยการให้ธรรมชาติมีพลังกลับในการเยียวยารักษา ดังจะเห็นได้จากที่มิโนะและชิอิมีพลังเหนือธรรมชาติในการช่วยเหลือผู้อื่น โดยชิอิมีความสามารถในการทำนายอนาคต ในขณะที่มิโนะทำหน้าที่เป็นร่างทรงให้กับชิอิ เพราะชิอิร่างกายอ่อนแอจนไม่สามารถพูดได้ มิโนะจึงเป็นผู้ถ่ายทอดคำทำนายของชิอิออกมาเป็นคำพูด นอกจากธรรมชาติจะช่วยให้พี่น้องคู่นี้ซึ่งมีสุขภาพร่างกายไม่แข็งแรงมีชีวิตรอดแล้ว ยังอาจกล่าวได้อีกว่าการได้คลุกคลีอยู่กับธรรมชาติ ดังเช่น ชาและน้ำน่าจะมีส่วนให้ทั้งคู่มีพลังเหนือธรรมชาติที่มีประโยชน์ในการเยียวยารักษา อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการเดินทางกลับไปที่บ้านริมทะเลสาบจะทำให้นากาจิมะเกิดความหวังในชีวิตก็ตาม แต่ตัวละครก็แสดงให้เห็นว่าการเยียวยาบาดแผลยังเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินต่อไป สืบเนื่องจากปัญหาการแสวงหาผลประโยชน์และการเอารัดเอาเปรียบ วิถีชีวิตในเมืองไม่อาจหลีกเลี่ยงกับผลกระทบของความเสื่อมถอยทางสังคมที่ยังดำเนินอยู่อย่างต่อเนื่อง ชิอิโระกับนากาจิมะจึงเป็นตัวละครที่นำเสนอให้เห็นชะตากรรมของปัจเจกบุคคลในสังคมวัตถุนิยม ในขณะที่เดียวกันการวางแผนที่จะเดินทางและใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันที่ฝรั่งเศสทำให้กล่าวได้ว่าเป็นการโยกหาความสัมพันธ์ที่จริงแท้เพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจในการดำเนินชีวิตต่อไป

3.4 บทสรุป: ความรัก ครอบครัวชายเป็นใหญ่ และแม่แบบฉบับญี่ปุ่น

ผลงานของคาวาคามิและบานานานำเสนอความรักของชายหญิง โดยใช้โตเกียวเป็นฉากหลักของเรื่อง ความสัมพันธ์ของชายหญิงเผยให้เห็นอิทธิพลของความรักโรแมนติกที่ให้ความสำคัญกับความปรารถนาและความพึงพอใจของบุคคล แต่ความสัมพันธ์ก็ใกล้ชิดกลับไม่ลงเอยที่การแต่งงานและใช้ชีวิตคู่ วรรณกรรมนำเสนอความรักซึ่งเป็นผลิตผลของสภาพสังคมที่ย้อนแย้งจากการพัฒนาให้ทันสมัยและความพยายามในการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม กล่าวคือ การพัฒนาทางเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้ชายในการหาเลี้ยงครอบครัว ความเปลี่ยนแปลงของบทบาททางเพศ

นำไปสู่การเสื่อมคลายของอำนาจชายเป็นใหญ่ในสังคมญี่ปุ่น ในขณะที่บทบาทหน้าที่ของแม่บ้านในครอบครัวญี่ปุ่นดั้งเดิมก่อให้เกิดความคาดหวังต่อผู้หญิง คาดหวังดังกล่าวสวนทางกับสภาพทางเศรษฐกิจจนนำไปสู่การหลีกเลี่ยงความสัมพันธ์ระยะยาวที่ทำให้ผู้หญิงผูกติดอยู่กับหน้าที่ของแม่บ้านพร้อมกันนั้นความคาดหวังต่อบทบาทของแม่ในการดูแลครอบครัวอย่างใกล้ชิดก็นำไปสู่การโยกหาความสัมพันธ์ชายหญิงซึ่งมีต้นแบบมาจากความสัมพันธ์กับแม่

ความคาดหวังที่มีต่อผู้หญิงยังได้สร้างความกดดันและนำไปสู่ความรักที่ต่อต้านระบบครอบครัวซึ่งมีลักษณะแบบชายเป็นใหญ่ โดยการทำให้ตัวละครชายไร้อำนาจและอ่อนแอและทำให้สามีซึ่งเป็นผู้นำของครอบครัวหายออกไปจากบ้าน ผู้ชายจึงไม่มีบทบาทและอำนาจในครอบครัว ส่วนบานานาทำให้ตัวละครพ่อหมดความสำคัญและไม่มีความสัมพันธ์ภายในครอบครัว อีกทั้งตัวละครชายยังไม่มีคุณสมบัติต่อการเป็นผู้นำของครอบครัว ตัวละครชายที่ถูกทำให้อ่อนแอหรือเสื่อมประสิทธิภาพในการเป็นผู้นำดังที่กล่าวข้างต้นยังสามารถสื่อให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของสังคมญี่ปุ่นที่มีความเป็นชายสูง เนื่องจากความผกผันทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้ผู้ชายไม่สามารถรับหน้าที่ที่หลีกเลี่ยงครอบครัวแต่เพียงผู้เดียว ตัวละครชายที่อ่อนแอดังที่กล่าวข้างต้นอาจเป็นตัวแทนของภาพลักษณ์ใหม่ของผู้ชายที่ลดทอนความแข็งแกร่งและความเป็นผู้นำลง กล่าวคือ ตัวละครชายชราเป็นสัญลักษณ์ของสังคมชรา และตัวละครชายที่หายไปจากบ้านชี้ให้เห็นความล่มสลายของครอบครัวชายเป็นใหญ่ โดยการหายตัวออกไปจากบ้านอาจเกี่ยวพันกับความล้มเหลวจากการทำหน้าที่ในการหลีกเลี่ยงครอบครัวและทำให้ผู้ชายสูญเสียอำนาจในครอบครัว นอกจากนี้ เหตุการณ์การลักพาตัวและล้างสมองโดยลัทธิยั้งสะท้อนให้เห็นปัญหาการไร้ที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เนื่องจากความตึงเครียดสูงจากความกดดันทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ชักนำผู้คนให้หันไปพึ่งพาลัทธิความเชื่อใหม่จนก่อให้เกิดเหตุการณ์ที่เลวร้ายในสังคมขึ้น

นอกจากนั้น ความรักซึ่งหลีกเลี่ยงพันธะผูกมัดของการแต่งงานและการสร้างครอบครัวยังเกี่ยวพันกับความคาดหวังว่าผู้หญิงจะสืบทอดบทบาททางเพศแบบดั้งเดิมในครอบครัวญี่ปุ่น ความคาดหวังให้ตัวละครหญิงเลิกรักกับคนรักเพื่อหลีกเลี่ยงพันธะที่ผูกมัดผู้หญิงไว้กับภาระหน้าที่ในการดูแลผู้อื่น นอกจากนี้ ความคาดหวังยังใช้กลวิธีการประพันธ์แบบเหนือจริงซึ่งนำเสนอให้เห็นว่าบทบาทหน้าที่ของแม่บ้านในครอบครัวญี่ปุ่นเป็นภาระที่หนักหนา วิญญาณชายหญิงเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงบทบาทของภรรยาและแม่ที่คอยติดตามและทำให้ตัวละครหญิงตระหนักถึงภาระหน้าที่ของตนเองเสมอ ตัวละครหญิงไม่อาจปฏิเสธภาระหน้าที่ที่มีต่อครอบครัวได้ การแต่งงานทำให้เธอต้องทำหน้าที่แม่อย่างไม้อาจหลีกเลี่ยงได้ ความรักที่เชื่อมโยงกับการสร้างครอบครัวจึงสร้างภาระที่หนักเกินกว่าที่ตัวละครจะรับได้ จนนำไปสู่ความขัดแย้งในจิตใจระหว่างการสืบทอดค่านิยมดั้งเดิมเกี่ยวกับเพศสภาพและความ

ปรารถนาของตนเอง ดังเช่นการให้วิญญาณเปลี่ยนจากแม่บ้านมาเป็นผู้หญิงทำงานอาจเกี่ยวพันกับภาพลักษณ์ใหม่ของผู้หญิงที่มุ่งแสวงหาความก้าวหน้าในอาชีพ และก็อาจกล่าวได้ว่าวิญญาณดังกล่าวสะท้อนภาพแม่บ้านสมัยใหม่ เนื่องจากอิทธิพลของเศรษฐกิจนำไปสู่การทำงานนอกบ้านเต็มเวลาของผู้หญิง พร้อมกันกับรับผิดชอบหน้าที่การเป็นแม่บ้าน ดังที่ตัวละครหญิงของคาวาคามิซึ่งเป็นแม่บ้านที่สามารถรับผิดชอบในการหาเลี้ยงครอบครัว รวมทั้งเป็นแม่ให้กับลูกสาว ความรักที่ไม่นำไปสู่การแต่งงานและการสร้างครอบครัวเพื่อหลีกเลี่ยงจากความคาดหวังของสังคมจึงชี้ให้เห็นนิยามความรักซึ่งแตกต่างจากชนบร็อกโรแมนติกเพราะความรักแยกออกจากความสัมพันธ์ทางเพศ คาวาคามิให้ตัวละครหญิงมีความสัมพันธ์กับชายที่มีอายุแตกต่างกันมาก เมื่อคู่รักเสียชีวิตลง เธอก็ยอมใช้ชีวิตอยู่อย่างโดดเดี่ยว อีกทั้งตัวละครหญิงมีความสัมพันธ์กับผู้ชายที่แต่งงานแล้วและความสัมพันธ์ชั่วข้ามคืนกับชายแปลกหน้าเพื่อปลีกหนีจากภาระหน้าที่ชั่วคราวและชดเชยความรู้สึกโดดเดี่ยว

ถึงแม้ความคาดหวังที่มีต่อบทบาทแม่ของผู้หญิงจะเปลี่ยนแปลงจนบร็อกโรแมนติก แต่ความสัมพันธ์ที่คล้ายคลึงกับความสัมพันธ์กับแม่กลายเป็นความสัมพันธ์ที่น่าปรารถนา ดังความสัมพันธ์ของตัวละครหญิงกับชายชราซึ่งทำหน้าที่สั่งสอนและเป็นที่พักพิงในยามที่รู้สึกโศกเศร้าก็อาจกล่าวได้ว่าตัวละครหญิงแสวงหาการดูแลและความรู้สึกอบอุ่นและปลอดภัยที่ได้รับจากความสัมพันธ์กับแม่ในวัยเด็ก บานานาชิให้เห็นความหวังในความรักที่มีแนวโน้มจะเป็นความสัมพันธ์ที่จริงจัง โดยการทำให้แม่มีบทบาทในการเยียวยาบาดแผลทางใจและชักนำตัวละครไปสู่ความสัมพันธ์ใกล้ชิด การสร้างตัวละครให้มีบาดแผลทางใจชี้ให้เห็นความโหยหาความสัมพันธ์จริงจังเพราะความสัมพันธ์แบบนี้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ดังเช่นที่ตัวละครชายหญิงใช้ความรักแบบไร้เงื่อนไขของแม่ลูกเป็นต้นแบบ ตัวละครหญิงกลับไปรื้อฟื้นความสัมพันธ์กับแม่ ซึ่งทำให้เธอเป็นตัวแทนของแม่ให้กับตัวละครชาย ความสัมพันธ์ใกล้ชิดจึงกลายเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางใจและก่อให้เกิดความหวังในการมีชีวิตอยู่ต่อไป

ด้วยเหตุที่ความรักเกี่ยวพันกับความเป็นแม่แบบฉบับซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของค่านิยมดั้งเดิม การโหยหาความรักจึงได้รับการนำเสนอควบคู่กับการโหยหารากเหง้าทางวัฒนธรรม คาวาคามิและบานานาชิพื้นที่เชื่อมโยงกับความสัมพันธ์จริงจัง โดยคาวาคามิให้มานาซุรุเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ในครอบครัวชายเป็นใหญ่ การโหยหาครอบครัวที่สืบทอดค่านิยมบทบาททางเพศสูญสลายไปในอดีต อีกทั้งการให้เวลาในมานาซุรุหยุดนิ่งอยู่ในห้วงเวลาอดีตอาจเป็นการนำเสนอความสัมพันธ์คู่ขนานไปกับการรักษาอัตลักษณ์ของสังคมญี่ปุ่นดั้งเดิมที่มีความเป็นชายสูง ดังการเดินทางไปมานาซุรุเพื่อตามหาสามีที่สูญหายไปกว่า 12 ปี เคยพยายามรักษาความสัมพันธ์กับสามีซึ่งนอกจากจะเป็นอดีตแล้ว ยังย้ำเตือนให้เธอตระหนักถึงบทบาทของแม่ตามค่านิยมดั้งเดิมของครอบครัวญี่ปุ่น นอกจากนั้น ทัชชิกิโกะ

สามารถเชื่อมโยงตนเองกับวัฒนธรรมญี่ปุ่นผ่านความสัมพันธ์กับเซนเซ การดื่มกินกับเซนเซทำให้เธอได้สัมผัสกับความสง่างามของวัฒนธรรมประเพณีของชาวญี่ปุ่น ในขณะที่บานานาเชื่อมโยงสถานที่กับธรรมชาติและความเป็นแม่ การเดินทางกลับไปยังสถานที่ที่เคยอยู่กับแม่อยู่ซึ่งห่างจากเมืองทำให้เกิดความหวังในการดำรงชีวิต เพราะนอกจากการรื้อฟื้นความสัมพันธ์กับแม่แล้ว ยังได้กลับไปสัมผัสกับวิถีชีวิตที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ

บทที่ 4

เชียงใหม่ใต้เงาอดีต: ความรักและการพลิกฟื้นมหานครปารีสแห่งตะวันออก

เชียงใหม่เป็นมหานครของจีนที่เติบโตมาจากการค้าและความสัมพันธ์กับต่างประเทศ เชียงใหม่มีความโดดเด่นเนื่องจากการเป็นเมืองท่าที่ได้รับการพัฒนาให้ทันสมัยมาตั้งแต่ในสมัยอาณาจักรมอญ ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจไม่เพียงก่อให้เกิดความมั่งคั่งทางวัตถุ แต่ยังก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เมื่อประเทศจีนได้ก้าวเข้าสู่การแข่งขันในตลาดโลกเสรีในยุคหลังเหมา กระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจพลิกฟื้นเชียงใหม่จากสภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจสู่การเป็นเมืองที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงที่สุดเมืองหนึ่งของจีน ทิศทางการพัฒนาประเทศสู่ความเป็นอุตสาหกรรมส่งเสริมศักยภาพทางเศรษฐกิจของเชียงใหม่เพื่อให้เป็นตัวแทนของจีนในท่ามกลางสภาวะการแข่งขันของประเทศต่างๆ ภายใต้ระบบทุนนิยมตลาดเสรี ความเจริญก้าวหน้าระบบเศรษฐกิจทุนนิยมก่อให้เกิดความคาดหวังว่าเชียงใหม่จะกลับมารุ่งเรืองดังที่เคยได้รับการขนานนามว่าเป็นปารีสแห่งตะวันออก และยังนำไปสู่การปรากฏขึ้นอีกครั้งของวิถีชีวิตแบบบริโภคนิยม การศึกษาบริบททางประวัติศาสตร์ของเชียงใหม่ตั้งแต่ยุคอาณาจักรมอญเป็นต้นมาก็เพื่อแสดงให้เห็นอิทธิพลของระบบเศรษฐกิจและวัฒนธรรมบริโภคนิยมซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของเมืองท่าของจีนที่เคยอยู่ภายใต้อำนาจของประเทศตะวันตก ประวัติศาสตร์ของการเป็นเมืองท่ากึ่งอาณาจักรมอญมีบทบาทสำคัญต่อสังคมและวัฒนธรรมอันสัมพันธ์กับวิถีชีวิตในเชียงใหม่ในปัจจุบัน

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาความสัมพันธ์ของชายหญิงซึ่งเชื่อมโยงอยู่กับความเจริญก้าวหน้าและทันสมัยของเชียงใหม่ โดยความเจริญก้าวหน้าในยุคสาธารณรัฐที่ก่อให้เกิดวิถีชีวิตที่กลายมาเป็นต้นแบบให้กับเชียงใหม่ในปัจจุบันส่งผลต่อการก่อร่างอัตลักษณ์และทัศนคติของตัวละครที่มีต่อความรักและความสัมพันธ์ใกล้ชิด วรรณกรรมที่เลือกมาศึกษาประกอบไปด้วยเรื่องสั้น “The Way of Her Fragrance” และ “Lady Boss” ในรวมเรื่องสั้น *White Michelia* (2014) ของปิ่น เชียงลี่ (Pan Xiangli) นวนิยายขนาดสั้น (Novella) เรื่อง *Beautiful Days* และ *A Riot of Brilliant Purple and Tender crimson* ในรวมนวนิยายขนาดสั้น *Beautiful Days* (2014) โดย เต็ง เซียวหลาน (Teng Xiaolan) และ นวนิยายขนาดสั้นเรื่อง *Between Confidantes* ในรวมนวนิยาย *Between Confidantes* (2014) โดย เฉิน ตานเหยียน (Chen Danyan) ประเด็นที่นักเขียนเหล่านี้มีส่วนร่วมในผลงานที่เลือกมาคือ ความสัมพันธ์ของตัวละครที่ถูกนำเสนอคู่ขนานไปกับเชียงใหม่ซึ่งเป็นมหานครของจีนที่มีความเจริญก้าวหน้าและทันสมัย โดยผู้เขียนทั้งสามเลือกช่วงปลายทศวรรษ 20 ซึ่งการพัฒนา

ของเศรษฐกิจตะวันตกที่ฟื้นฟูสภาพสังคมเชียงใหม่ที่มีความเป็นสากลในช่วงสาธารณรัฐให้กลับมาเฟื่องฟูอีกครั้ง

4.1 นิยามรักกับวรรณกรรมในเมืองของนักเขียนหญิงในเชียงใหม่ยุคหลังเหมา

ดังที่ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์และความรักของผู้คนที่อาศัยอยู่ในเมือง นักวิชาการตะวันตกมีความเห็นสอดคล้องกันว่าระบบเศรษฐกิจที่เน้นการบริโภคนำมาสู่ความสัมพันธ์ที่ห่างเหินและตื้นเขิน อิทธิพลของระบบทุนนิยมทำให้เกิดความรักและความสัมพันธ์ใกล้ชิดที่เปราะบาง โดยการก่อร่างความสัมพันธ์ให้ความสำคัญกับความหลากหลายและไม่คงทนถาวร อย่างไรก็ตามก็ดี ด้วยบริบททางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมของแต่ละเมืองที่แตกต่างกัน แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์และความรักดังกล่าวจึงอาจไม่ครอบคลุมรูปแบบความสัมพันธ์ในสังคมที่มีใช้ตะวันตก ลักษณะเฉพาะของแต่ละพื้นที่ทำให้เกิดการก่อร่างความสัมพันธ์ใกล้ชิดที่มีลักษณะโดดเด่นแตกต่างกันไปในแต่ละเมือง บริบททางสังคมของเชียงใหม่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดความสัมพันธ์ของผู้คนในเมือง เจมส์ แฟร์เรอร์ (James Farrer) กล่าวถึงความเกี่ยวพันของประวัติศาสตร์เชียงใหม่กับรูปแบบความสัมพันธ์ใกล้ชิดว่าในยุคเมืองท่าอาณานิคมเชียงใหม่มีสถานเจริญมามากมาย ความสัมพันธ์ทางเพศที่ไม่นำไปสู่การแต่งงานถูกทำให้เป็นสิ่งที่ยอมรับได้ นอกจากความสัมพันธ์ที่ไม่ผูกมัดแล้ว ความสัมพันธ์ของชายหญิงในเชียงใหม่ยังเป็นปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติและพฤติกรรมที่สอดคล้องกับสภาพสังคมเชียงใหม่ในยุคตลาดเสรี (Farrer 2002) โดยเขาใช้การสัมภาษณ์กลุ่มชายหญิงชาวเชียงใหม่ที่ท่องเที่ยวสถานบันเทิง ผลการศึกษาของแฟร์เรอร์เปิดเผยทัศนคติของคนรุ่นใหม่บางกลุ่มในสังคมเชียงใหม่ยุคหลังเหมา ซึ่งดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางความเป็นเมืองสมัยใหม่ กล่าวคือ กระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจในช่วงทศวรรษ 1980-1990 ส่งผลให้เกิดการยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ในเชียงใหม่ เงินกลายเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำรงชีวิตและผลักดันให้เกิดการแสวงหาความร่ำรวยส่วนตัว อีกทั้งการไหลเวียนอย่างเสรีของแรงงานก่อให้เกิดการแข่งขันที่สูงขึ้นซึ่งทำให้ออกาสในการทำงานมีมากเท่าๆกับการว่างงาน ประกอบกับความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจส่งเสริมให้เกิดรูปแบบการบริโภคที่หลากหลายมากขึ้น สื่อสารมวลชนยังเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมการบริโภคอีกด้วย ในขณะที่รัฐเองก็ผ่อนคลายความเข้มงวดและให้อิสระเสรีมากขึ้น ผลที่ตามมาจากการแผ่อิทธิพลของทุนนิยมระบบตลาดเสรีที่ให้ความสำคัญกับการเลือกอย่างเสรีท่ามกลางความหลากหลายทำให้ชายหญิงเชียงใหม่แสวงหารูปแบบความสัมพันธ์ที่แฟร์เรอร์เรียกว่าการเล่น (play) จนกว่าจะมีฐานะการเงินที่มั่นคงพอที่จะสร้างครอบครัว (Farrer 2002)

ทัศนคติที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์เข้ากับการละเล่นเป็นการต่อรองกับแรงกดดันทางเศรษฐกิจ ในสังคมเชิงไฮ้ยุคหลังเหมา ดังที่แฟร์เรอร์เสนอว่าการสร้างความสัมพันธ์ระยะสั้นเป็นการหลีกเลี่ยงจากความคาดหวังที่มีต่อทั้งชายหญิงในการแต่งงานและสร้างครอบครัว (Farrer 2002) กล่าวคือ ฝ่ายชายถูกคาดหวังว่าจะมีความพร้อมทางการเงินเพื่อสร้างครอบครัวที่มั่นคง ไม่ว่าจะที่พักอาศัยหรือความเป็นอยู่ที่ดี ผู้ชายอาจแต่งงานและสร้างครอบครัว เมื่อมีความพร้อมทางการเงิน หากสถานะทางการเงินที่มั่งคั่งไม่ได้เป็นหลักประกันเพียงประการเดียวที่จะต้องมีให้กับครอบครัว ฝ่ายชายถูกตั้งความหวังว่าจะให้ความสำคัญกับอารมณ์รักและสามารถที่จะแสดงความรู้สึกดังกล่าวออกมาให้คนรักของตนได้ หากฝ่ายชายไม่สามารถตอบสนองต่อความคาดหวังทั้งสองประการได้ ผู้หญิงจะมองว่าผู้ชายอ่อนแอและไร้อารมณ์ความรู้สึก ในขณะที่ผู้หญิงในปัจจุบันซึ่งมีโอกาสมากขึ้นในการเลือกคู่ครองต้องเผชิญกับความขัดแย้งระหว่างความต้องการของตนหรือการให้ความสำคัญกับฐานะการเงินของผู้ชาย ซึ่งหากฝ่ายหญิงเลือกอารมณ์ความรู้สึกก็จะเป็นผู้ที่ยกย่องคุณค่าของรักแท้ แต่การเลือกความมั่นคงของสถานะทางการเงินก็จะทำให้ถูกมองว่าเป็นกลุ่มวัตถุนิยม แฟร์เรอร์สรุปว่าชายและหญิงจึงเลือกความสัมพันธ์แบบไม่จริงจังซึ่งเป็นการรักษาสมดุลระหว่างอารมณ์ความรู้สึกกับความต้องการทางวัตถุ

แนวคิดของแฟร์เรอร์ซึ่งกล่าวถึงความสัมพันธ์ที่ไม่จริงจังที่เกิดจากการรักษาสมดุลระหว่างอารมณ์ความรู้สึกของปัจเจกบุคคลกับค่านิยมเชิงวัตถุเผยให้เห็นการปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ตามขนบธรรมเนียมดั้งเดิมของจีน รวมทั้งนิยามของรักโรแมนติกซึ่งแพร่หลายพร้อมกันกับการเปิดรับแนวคิดตะวันตก¹⁴ รูปแบบความสัมพันธ์ชายหญิงแนวขนบที่ปรับเปลี่ยนสู่ความรักโรแมนติก และการ

¹⁴ นักเขียนหญิงใช้อารมณ์ความรู้สึกและความปรารถนาของปัจเจกบุคคลเพื่อประกอบสร้างภาพลักษณ์ของผู้หญิงจีนที่แตกต่างไปจากที่ถูกประกอบสร้างโดยนักเขียนชาย ลีน่า ชีน (Lena Scheen) กล่าวว่าเงิน หน่าน (Chen Ran) และหลิน ไป่ (Lin Bai) เป็นนักเขียนหญิงที่ได้รับอิทธิพลของแนวคิดตะวันตกและเป็นผู้บุกเบิกเกี่ยวกับการนำเสนอประสบการณ์ในเมืองควบคู่กับความเป็นหญิง ความรักจึงเป็นอารมณ์ความรู้สึกที่สื่อถึงตัวตนและประสบการณ์ของผู้หญิงในเมือง การแหวกขนบการเขียนและแนวคิดที่สอดแทรกในวรรณกรรมของนักเขียนชาย อีกทั้งยังมีความเกี่ยวพันกับการพัฒนาให้ทันสมัยในจีนและการเปิดรับกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้แนวคิดต่างๆ ของตะวันตกไม่ว่าจะเป็นหลังโครงสร้างนิยม (Post Structuralism) แนวคิดหลังสมัยใหม่ (Post Modernism) หลังอาณานิคม (Post Colonialism) หรือสตรีนิยม (Feminism) ล้วนแล้วแต่มีอิทธิพลต่อนักเขียนหญิง Scheen, L. (2015). *Shanghai Literary Imaginings: A City in Transformation*. Amsterdam, Amsterdam University Press.

ให้ความสำคัญกับอารมณ์ความรู้สึกและความปรารถนาทางวัตถุสามารถนำมาเชื่อมโยงกับความรักที่ปรากฏในงานเขียนหลังทศวรรษ 1980 ของนักเขียนหญิงที่ใช้เมืองเป็นพื้นที่ในการนำเสนอประสบการณ์ของผู้หญิงจีนสมัยใหม่ นักเขียนร่วมสมัย อาทิ เฉิน ตานเหยี่ยน และปิ่น เซียงลี นำเสนอประสบการณ์เมืองของตนคู่ขนานกับการนำเสนอภาพลักษณ์เซี่ยงไฮ้ในช่วงทศวรรษ 1990

นอกจากนั้น ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในช่วงทศวรรษ 1970 ยังมีอิทธิพลสำคัญต่อนักเขียนที่เกิดในช่วงเวลาดังกล่าว หลีกกล่าวว่่านักเขียนที่เกิดในช่วงทศวรรษ 1970 มีประสบการณ์ชีวิตเกี่ยวกับความอึดอัดและภาวะขาดแคลนในวัยเด็กที่ได้เปลี่ยนไปสู่การแวดล้อมไปด้วยสินค้านาชนิดและความมั่งคั่งจากนโยบายเปิดรับการพัฒนาของเศรษฐกิจตะวันตก สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องส่งผลต่อเยาวชนที่เติบโตในทศวรรษ 1970 โดยอิทธิพลของระบบเศรษฐกิจก่อให้เกิดการเสื่อมคลายความสำคัญของแนวคิดเกี่ยวกับความเท่าเทียมและความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม ค่านิยมที่เคยเป็นที่ยึดเหนี่ยวในยุคเหมาถูกแทนที่ด้วยความเป็นปัจเจกบุคคลที่มุ่งเน้นตัวตนและความต้องการส่วนตัว ความเสื่อมถอยของความเชื่อมั่นต่ออุดมการณ์ทางการเมืองทำให้ผู้คนในยุคหลังเหมาหันมามีความมั่นใจในอารมณ์ความรู้สึกของตนเองและตระกะเชิงปริมาณ นอกจากนี้ ความแปลกแยกในสังคมเมืองยังนำไปสู่การแยกตนเองออกจากสังคมกระแสหลัก และหันไปรวมตัวกับผู้ที่อยู่ในรุ่นราวคราวเดียวกัน (Jia Liu 2010 อ้างถึงใน Scheen 2015) ทั้งนี้วิเศษอร์ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของเซี่ยงไฮ้ในยุคหลังเหมากล่าวว่าการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเรื่องความเป็นส่วนตัว (Privacy) เป็นสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่ความรู้สึกแปลกแยก กล่าวคือ ความเป็นส่วนตัวซึ่งถูกปฏิเสธคุณค่าตามขนบความเชื่อเดิมของจีนกลับได้รับการยอมรับมากขึ้น โดยแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวถูกนำมาใช้ในการสร้างพื้นที่ส่วนตัวเพื่อหลีกเลี่ยงจากสังคมที่สับสนวุ่นวายของเซี่ยงไฮ้ การแยกตนเองออกมาอยู่ในพื้นที่ส่วนตัวที่สร้างขึ้นส่งผลให้ความสัมพันธ์ของผู้คนในเซี่ยงไฮ้เปราะบางมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ความขัดแย้งระหว่างความเชื่อเดิมของจีนกับแนวคิดใหม่ที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตกยังก่อให้เกิดความสับสน ความรู้สึกแปลกแยก รวมถึงความหวาดระแวงและความซึมเศร้าอีกด้วย (Visser 2012)

ข้อเสนอของนักวิชาการทั้งสองข้างต้นทำให้กล่าวได้ว่านักเขียนที่ได้เลือกมาศึกษาอันได้แก่ปิ่น เซียงลีและเฉิน ตานเหยี่ยนต่างก็ได้รับอิทธิพลจากนโยบายทางเศรษฐกิจในยุคหลังเหมาซึ่งส่งผลให้สภาพสังคมและวัฒนธรรมของจีนแตกต่างจากในยุคเหมา ปิ่น เซียงลีเกิดที่เมืองเฉียนโจว (Quanzhou) มณฑลฝูเจี้ยน (Fujian) ในปี ค.ศ. 1966 และเฉิน ตานเหยี่ยน เกิดที่ปักกิ่ง ในปีค.ศ. 1958 แต่นักเขียนทั้งคู่ย้ายตามครอบครัวมาอยู่อาศัยในเซี่ยงไฮ้ตั้งแต่ยังเด็ก ในขณะที่เต็ง เสี่ยวหลาน เกิดในเซี่ยงไฮ้ในปี 1976 สำหรับปิ่น เซียงลีและเฉิน ตานเหยี่ยน เคยมีประสบการณ์ในช่วงการปฏิวัติ

วัฒนธรรม ซึ่งน่าจะมีส่วนสำคัญในการหล่อหลอมทัศนคติและมุมมองที่มีต่อเมืองใหญ่ เต็ง เสี่ยวหลาน เป็นนักเขียนเพียงคนเดียวที่ไม่ได้มีประสบการณ์ในยุคเหมา และอาจได้รับรู้แนวคิดและค่านิยมจากยุคเหมาผ่านทางพ่อและแม่ ดังที่ซิ่นกล่าวว่านักเขียนที่เกิดหลังทศวรรษ 1960 และ 1970 ต่างก็มีประสบการณ์ของการปฏิวัติวัฒนธรรม เพราะพ่อและแม่ของพวกเขาเคยถูกส่งตัวจากในเมืองเพื่อไปเรียนรู้จากชนบทและย้ายกลับเข้าสู่เมืองอีกครั้งหลัง 1970 ทั้งนี้นักเขียนที่เกิดหลัง 1960 อาจมีประสบการณ์วัยเด็กในชนบทช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรม และนักเขียนที่เกิดหลัง 1970 อาจเกิดหรือย้ายเข้ามาอยู่ในเมืองตั้งแต่วัยเยาว์ การนำเสนอเชิงไฮ้ของนักเขียนที่เกิดหลังทศวรรษ 1960 จึงมีแนวโน้มที่จะนำเสนอเมืองจากมุมมองของคนนอกซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นด้านมืดของเมืองมากกว่านักเขียนที่เกิดหลังทศวรรษ 1970 นอกจากการปฏิวัติวัฒนธรรมแล้ว (Scheen 2015) ประเด็นที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งซึ่งน่าจะเกี่ยวข้องกับการนำเสนอประสบการณ์เมืองคือ ปัน เซียงลิเกิดในเฉียนโจว ซึ่งเป็นมหานครในมณฑลฝูเจี้ยนก่อนที่จะย้ายมาพำนักในเซียงไฮ้ อีกทั้งเธอยังไปศึกษาต่อที่ประเทศญี่ปุ่นในช่วงปี 1992-1994 ประสบการณ์ในเมืองใหญ่ทั้งสองแห่ง ประกอบกับการศึกษาที่ตึน่าจะส่งผลต่อการนำเสนอเซียงไฮ้ โดยเฉพาะในด้านของการความเป็นมหานครที่เจริญก้าวหน้าและทันสมัย ดังที่ปัน เซียงลิได้รับการยกย่องว่าสามารถนำเสนอประสบการณ์ในเมืองของผู้หญิงสมัยใหม่ได้เป็นอย่างดีและมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งต่อความต้องการของผู้หญิงวัยสามสิบปีขึ้นไป การนำเสนออารมณ์ความรู้สึกของผู้หญิงอย่างเปิดเผยทำให้ผลงานของปัน เซียงลิได้รับการจัดให้อยู่ในกลุ่มเดียวกับนักเขียนหญิงหน้าตาดี (Chinese Beauty Writers) เช่นเดียวกับเว่ย ชู่ยและเหมียนเหมียน ซึ่งนักเขียนหญิงทั้งสองคนนี้ก็ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของตัวเองอย่างเปิดเผย และความสัมพันธ์ใกล้ชิดของตัวละครชายหญิงยังสะท้อนความพยายามในการปรับตัวและก้าวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมเซียงไฮ้ในศตวรรษที่ 21

ดังที่ได้กล่าวข้างต้นว่างานเขียนในยุคหลัง 1980 ของนักเขียนหญิงใช้อารมณ์ความรู้สึกและความปรารถนาของปัจเจกบุคคลเพื่อนำเสนอประสบการณ์ของผู้หญิงในเมืองใหญ่ ความรักของผู้หญิงในเมืองใหญ่จึงเกี่ยวข้องกับอิทธิพลของระบบเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการบริโภคและอารมณ์ความรู้สึกที่ถูกนำมาใช้เพื่อแสดงตัวตนของผู้หญิง กล่าวคือ การบริโภคซึ่งเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตในเมืองนำไปสู่ความพยายามในการตอบสนองต่อผัสสะทางกายเพื่อก่อให้เกิดความพึงพอใจ โดยการให้ความสำคัญกับอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดจากสิ่งที่ร่างกายสามารถรับรู้ สัมผัส และจับต้องได้ รวมทั้งการใช้ร่างกายเพื่อเป็นเครื่องมือในการนำไปสู่ความพึงพอใจทางกายเป็นการยืนยันถึงตัวตนของผู้หญิง

There is close relation between women's writing and women's bodies.

The act of writing women's bodies and desire for women is a way to

deconstruct and subvert the phallogocentric discourse system and construct their own feminine identity and subject position. (Scheen 2015)

อารมณ์ความรู้สึกทางกายกลายเป็นแหล่งสำคัญในการนำเสนอประสบการณ์ของผู้หญิงในเมือง งานเขียนของกลุ่มนักเขียนหน้าตาดีเป็นตัวอย่งที่แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดในการนำเสนอเมืองผ่านอารมณ์ความรู้สึก หลิวกล่าวว่าการเขียนถึงอารมณ์ความรู้สึกและความปรารถนาทางร่างกายสอดคล้องกับลักษณะวรรณกรรมของตะวันตกที่ใช้เรือนร่างของผู้หญิงเพื่อก่อร่างอัตลักษณ์ของผู้หญิง (Body Writing) เพราะการเสนอมุมมองที่มีต่อผู้หญิงให้แตกต่างจากภาพลักษณ์ของผู้หญิงแบบเดิมที่เกิดจากสังคมชายเป็นใหญ่ อย่างไรก็ตาม ในงานเขียนของนักเขียนจีนอาจแสดงให้เห็นถึงความลุ่มหลงในเรือนร่างของตนเองและการใช้เรือนร่างเพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิตตามกระแสวัตถุนิยม อารมณ์ความรู้สึกซึ่งเชื่อมโยงกับความพึงพอใจทางกายสามารถนำมาอธิบายความรัก ดังที่อัชมา มหาพสุธานนท์ได้กล่าวถึงความรักที่ปรากฏในงานเขียนของนักเขียนหญิงในช่วงปลายทศวรรษ 1990 ว่าความรักเน้นความปรารถนาที่จะครอบครอง ตอบสนองความสุขทางประสาทสัมผัส ตอบสนองต่ออารมณ์ที่หลากหลาย และเปลี่ยนได้อย่างรวดเร็ว โดยไม่สนใจหลักการ กฎเกณฑ์ หรือหลักธรรมอันใด สามารถปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยได้ทันและมุ่งหน้าต่อไปหาสิ่งเร้าที่จะครอบครองใหม่ (อัชมา มหาพสุธานนท์ 2553)

นอกเหนือจากอิทธิพลของเศรษฐกิจที่นำไปสู่ความรักที่มุ่งเน้นความพึงพอใจทางกายอันเกิดจากสิ่งกระตุ้นเร้าที่ร่างกายสามารถรับรู้ สัมผัส และจับต้องได้ที่กล่าวถึงข้างต้นแล้ว ประสบการณ์แบบเมืองของผู้หญิงซึ่งเกี่ยวพันกับประเด็นการโยยหาอดีตยังแสดงให้เห็นความสัมพันธ์จริงแท้ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการแสวงหาความมั่นคงท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในเชียงใหม่ เนื่องจากความเป็นเมืองที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วและความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจในยุคที่ประเทศเปิดรับเศรษฐกิจทุนนิยม ความเป็นตะวันตกไม่ว่าจะเป็นสินค้าหรือสินค้าทางวัฒนธรรมที่หลั่งไหลเข้ามาชักนำเชียงใหม่ไปสู่ความเป็นสากล รวมทั้งความเจริญทางวัตถุและวัฒนธรรมที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วจากการปะทะกันของวัฒนธรรมตะวันออกและตะวันตกในยุคอาณานิคม การโยยหาอดีตเป็นการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้เข้ากับความรู้เรื่องของเชียงใหม่ที่กำลังถูกพลิกฟื้นเพื่อทำให้เชียงใหม่กลับมายิ่งใหญ่อีกครั้ง (Jinhua 1997 อ้างถึงใน Scheen 2015) อย่างไรก็ตาม นักเขียนที่นำเสนอประเด็นโยยหาอดีตก็ไม่ได้มีประสบการณ์ร่วมกับความเจริญรุ่งเรืองในยุคสาธารณรัฐ อดีตจึงเป็นช่วงเวลาที่ถูกประกอบสร้างขึ้นจากการคัดสรรและละทิ้งความทรงจำที่มีต่อสิ่งที่สูญสลายไปแล้วในปัจจุบัน ด้วยเหตุที่อดีตในยุคสาธารณรัฐถูกทำให้เป็นตัวแทนของความรุ่งโรจน์ของเชียงใหม่ การโยยหาอดีตจึงกล่าวได้ว่าเป็นการ

ตอบสนองต่อความมั่งหวังของเชียงใหม่ในปัจจุบันที่จะก้าวไปสู่การเป็นมหานครดังที่เชียงใหม่เคยถูกขนานนามให้เป็นมหานครปารีสแห่งตะวันออก ประกอบกับเศรษฐกิจทุนนิยมตะวันตกที่ซบเซาลงในจีนในยุคหมากำลังเจริญรุ่งเรืองขึ้นอีกครั้ง โดยเฉพาะในเชียงใหม่ซึ่งได้รับการส่งเสริมให้เป็นเมืองด่านหน้าทางเศรษฐกิจในระดับโลก การเลือกนำเสนอเชียงใหม่ในแง่มุมที่ซบแน่นให้เห็นความเจริญก้าวหน้าในอดีตและเป็นต้นแบบให้การพัฒนาในปัจจุบันจึงเป็นการกดทับประวัติศาสตร์ของเชียงใหม่ในช่วงของการตกเป็นอาณานิคมตะวันตก พร้อมกันนั้นก็เป็นการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของเชียงใหม่ในยุคหลังเหมา ดังที่ซินกล่าวว่าการโหยหาอดีตในเชียงใหม่เป็นความปรารถนาที่จะได้สัมผัสกับวันวานที่แสนสุขซึ่งได้สูญสิ้นไปแล้ว และเป็นความพยายามที่จะทำให้ความทรงจำกลับมามีชีวิตอีกครั้งเพราะเป็นช่วงเวลาที่สุดค้ำคองกับความฝันต่ออนาคตของเชียงใหม่ นอกจากนี้ เฉิน ตานเหยียนเป็นนักเขียนที่มีประสบการณ์ร่วมสมัยกับเชียงใหม่ในยุคเหมา ประเด็นการโหยหาอดีตของนักเขียนทั้งสองจึงไม่ได้เป็นเพียงการเชิดชูความเป็นเมืองที่ได้รับการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าเท่านั้น แต่ยังได้วิพากษ์อิทธิพลของตะวันตกที่ก่อให้เกิดความเสื่อมถอยของสังคม และความเฟื่องฟูของกระแสวัตถุนิยมที่เข้ามาแทนที่ค่านิยมที่สำคัญในยุคเหมา ซินเสนอว่านักเขียนหญิงที่มีประสบการณ์ร่วมสมัยกับยุคหมานำเสนอการโหยหาอดีตที่แตกต่างจากนักเขียนหญิงรุ่นหลัง โดยเธอได้ให้เหตุผลว่าน่าจะเกิดจากการที่เศรษฐกิจทุนนิยมก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของค่านิยมที่สำคัญโดยเฉพาะเกี่ยวกับความเป็นครอบครัวและชุมชน อีกทั้งความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วยิ่งก่อให้เกิดความสับสนและขาดความมั่นคง (Scheen 2015)

4.2 การประกอบสร้างภาพลักษณ์เชียงใหม่ในฐานะมหานครปารีสแห่งตะวันออก

บริบททางประวัติศาสตร์ของเชียงใหม่ในยุคสาธารณรัฐได้แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาแบบตะวันตกได้เปลี่ยนหมู่บ้านชาวประมงให้กลายเป็นเมืองที่มีความศิวิไลซ์ เต็มไปด้วยแสงสี และความบันเทิงเริมรมย์จนได้รับการขนานนามว่าเป็นปารีสแห่งตะวันออก การพัฒนาของตะวันตกทำให้เกิดย่านการเงินที่เรียกว่าเดอะ บุนด์และแหล่งบันเทิงเริมรมย์ย่านห้องสีน้ำเงิน รวมถึงส่งเสริมให้เชียงใหม่เป็นผู้นำทางวัฒนธรรมสมัยใหม่ของจีน นักวิชาการชาวตะวันตกและชาวจีนที่ได้กล่าวถึงก่อนหน้านี้มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าความรุ่งโรจน์ในอดีตกลายมาเป็นต้นแบบให้การพัฒนาเชียงใหม่ในปัจจุบัน เชียงใหม่มีลักษณะร่วมกับเมืองใหญ่อื่นๆในอดีตประเทศสังคมนิยม กล่าวคือ การพัฒนาของเศรษฐกิจทุนนิยมทำให้เกิดการขยายตัวของเมืองและทำให้เมืองเหล่านี้กลายเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ แต่สิ่งที่น่าสนใจคือ การพัฒนาเชียงใหม่ในช่วงหลังทศวรรษ 1990 เป็นการฟื้นฟูศักยภาพทางเศรษฐกิจเพื่อส่งเสริมให้เชียงใหม่สามารถก้าวสู่การเป็นตัวแทนของจีนในด้านการค้าระหว่างประเทศ

การพัฒนาของเซี่ยงไฮ้จึงกล่าวได้ว่าเป็นการพลิกฟื้นระบบเศรษฐกิจตะวันตกที่ครั้งหนึ่งเคยทำให้เซี่ยงไฮ้ในยุคสาธารณรัฐแตกต่างจากส่วนอื่นๆของจีน

วรรณกรรมที่คัดเลือกมาแสดงให้เห็นการประกอบสร้างเมืองที่ทันสมัยควบคู่กับการที่ผู้เขียนให้ตัวละครแสวงหาความก้าวหน้าและต้องการเป็นส่วนหนึ่งของความรุ่งเรืองในเซี่ยงไฮ้ยุคหลังเหมา ขณะเดียวกันความเปลี่ยนแปลงในสังคมน่าจะนำไปสู่ความวิตกกังวลต่อการมุ่งหน้าไปสู่การพัฒนาตามระบบทุนนิยม ความเคลือบแคลงที่มีต่อความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุอาจเห็นได้จากความเชื่อมโยงระหว่างเมืองกับตัวละครหญิงที่หลงวนอยู่ภายใต้กระแสวัตถุนิยม ชะตากรรมของตัวละครที่เลือกทำตามความพึงพอใจตนเองและประเพณีติดพันหลักศีลธรรมน่าจะเป็นการตั้งคำถามเกี่ยวกับตัวตนของปัจเจกในยุคสมัยแห่งความมั่งคั่งทางวัตถุที่สวนทางกับความมั่นคงทางจิตใจ

4.2.1 เซี่ยงไฮ้ยุคหลังเหมา: พื้นที่ของทุนนิยมตะวันตกในมหานครตะวันออก

วิถีชีวิตของตัวละครชายหญิงสะท้อนให้เห็นการประกอบสร้างเซี่ยงไฮ้ให้เป็นเมืองที่สำคัญทางเศรษฐกิจของโลกเช่นเดียวกับมหานครในโลกตะวันตก อิทธิพลของเศรษฐกิจทุนนิยมนำไปสู่ความมูมานะในการทำงานเพื่อสร้างความร่ำรวยและความมั่นคงทางวัตถุอันจะนำมาซึ่ง ชื่อเสียง เกียรติยศ และการนับหน้าถือตาในสังคม ค่านิยมเหล่านี้เข้ามาแทนที่อุดมการณ์เกี่ยวกับความเสมอภาคและความเท่าเทียมในยุคเหมา อย่างไรก็ตาม การผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมสมัยใหม่และวัฒนธรรมดั้งเดิมทำให้มหานครตะวันออกแตกต่างจากตะวันตก ความสัมพันธ์ของตัวละครชี้ให้เห็นการผลิตซ้ำความสัมพันธ์ชายหญิงในครอบครัวจีนดั้งเดิมท่ามกลางการไหลบ่าของกระแสวัตถุนิยม

ใน “The Way of Her Fragrance” หลี่ ซื่อจิน (Li Sijin) เป็นผู้บริหารระดับสูงของหนังสือพิมพ์ที่กำลังประสบความสำเร็จอย่างมาก เธอแอบหลงรักหลัว ยี (Luo Yi) ซึ่งเป็นเจ้านายและเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์ที่หลี่ ซื่อจินทำงานอยู่ หลี่ ซื่อจินมองว่าหลัว ยีเป็นผู้ชายที่เหมาะสมกับตนเอง เพราะเธอและหลัว ยีต่างก็เป็นคนรุ่นใหม่ที่มีความรู้ความสามารถ มีความมุ่งมั่นในการทำงาน และมีความทะเยอทะยานที่จะประสบความสำเร็จ ในขณะที่จง เค่อหมิง (Zhong Kiming) ซึ่งเป็นตัวละครหลักในเรื่องสั้น “Lady Boss” เป็นผู้บริหารหญิงที่ได้รับการยกย่องให้เป็นแบบอย่างของผู้ที่ประสบความสำเร็จ อย่างไรก็ตาม ตัวละครหญิงสูญเสียความมั่นใจในตนเองและรู้สึกอับอาย หลังจากที่รู้ว่าสามีของตนเองมีภรรยาน้อย ในขณะที่เดียวกันเลขานุการของจง เค่อหมิงก็กำลังวิตกกังวลว่าตนเองกำลังตั้งครรภ์ การรับประทานอาหารเย็นร่วมกันของทั้งคู่กลายเป็นการปรับทุกข์ระหว่างกันและ

นำไปสู่ความเข้าใจผิดว่าเลขานุการผู้นี้เป็นภรรยาของสามี เมื่อจง เค่อหมิงรู้ว่าตนเองเข้าใจผิด และไตร่ตรองว่าจะทำอย่างไรต่อไปนั้น เลขานุการกลับเป็นฝ่ายที่ลาออกไปก่อนที่จะได้รับคำขอโทษสำหรับสามีที่นอกใจก็กลับมาขอคืนดีกับจง เค่อหมิง

ในฉากเปิดเรื่องของ “The Way of Her Fragrance” หลี่ ซื่อจินเดินทางมาจนถึงที่ทำงานซึ่งเป็นสำนักงานของหนังสือพิมพ์แห่งหนึ่งทีประสบความสำเร็จอย่างมากในเชียงใหม่ พนักงานรักษาความปลอดภัยซึ่งกำลังจะเอ่ยขอตรวจบัตรประจำตัวพนักงานเพื่อผ่านเข้าสู่อาคารสำนักงานหยุดชะงักทันทีเมื่อเห็นว่าผู้ที่เดินผ่านไปเป็นหลี่ ซื่อจิน

She [Li sijin] was full of energy, yet pensive. Her hard-soled shoes clattered across the marble floor, leaving behind a wisp of intense, spicy, and yet thin aroma. The guard, of course, did not know anything about BVLGARI, but he thought curiously; this is not quite the smell of flower; perhaps more like the taste of ginger. (Xiangli 2013)

เสียงสะท้อนกึกก้องของสันรองเท้าและกลิ่นหอมจางๆแต่เผ็ดร้อนส่งเสริมภาพลักษณ์ผู้หญิงที่เต็มไปด้วยพลัง มีความมุ่งมั่น และเชื่อมั่นในตนเอง พนักงานรักษาความปลอดภัยชายซึ่งไม่คุ้นเคยกับกลิ่นของน้ำหอมชื่อดังบรรยายถึงกลิ่นอันเผ็ดร้อนที่ทำให้เขานึกถึงขิงมากกว่าดอกไม้ ด้วยตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงของหนังสือพิมพ์ชี้ให้เห็นการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานและความมีประสิทธิภาพที่ทำให้หลี่ ซื่อจินสามารถก้าวมาเป็นผู้บริหารหญิงที่มีความสำคัญรองลงมาจากเจ้าของหนังสือพิมพ์ได้ ภาพลักษณ์ของหลี่ ซื่อจินในตอนนี้เป็นที่ภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่มีความอ่อนหวานและเปราะบางซึ่งเคยทำให้ผู้หญิงเปรียบเทียบกับดอกไม้ ดังเช่นที่พนักงานรักษาความปลอดภัยข้างต้นคุ้นเคยกับกลิ่นน้ำหอมของผู้หญิงที่หอมหวานราวกลิ่นของดอกไม้มากกว่ากลิ่นเข้มข้นของขิง

นอกจากหลี่ ซื่อจินแล้ว จง เค่อหมิงใน “Lady Boss” ยังเป็นตัวละครหญิงอีกคนหนึ่งซึ่งประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานและได้รับการนับหน้าถือตาในสังคม จง เค่อหมิงเป็นผู้หญิงที่มีความสามารถ เพราะเธอเป็นผู้หญิงเพียงคนเดียวที่ได้รับเลือกให้อยู่ในคณะกรรมการผู้บริหารขององค์กรที่ทำงานอยู่ ความสามารถในการตัดสินใจอย่างเด็ดขาดและเฉียบแหลมเป็นคุณสมบัติที่โดดเด่นที่ผู้เขียนบรรยายถึงตัวละครหญิงผู้นี้ คุณลักษณะดังกล่าวเป็นคุณลักษณะของความเป็นชายซึ่ง

น่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้จิ้ง เค่อหมินได้รับการยอมรับในฐานะผู้บริหาร¹⁵ นอกจากความสามารถในด้านการงานแล้ว จิ้ง เค่อหมินยังได้รับการชื่นชมว่าเป็นผู้หญิงที่สมบูรณ์แบบ นอกจากหน้าตาดีแล้ว การแต่งกายของเธอยังดูดี เธอเลือกใช้เสื้อผ้าที่ห้อยตุงและชั้บรราคาแพง หลี่ ซื่อจินกับจิ้ง เค่อหมิงชี้ให้เห็นว่าการบริโภคเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน แต่การบริโภคสินค้าให้ความสำคัญกับสัญชาติที่สินค้าสื่อออกมามากกว่าจะคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย ดังที่หลี่ ซื่อจินเลือกใช้น้ำหอมกลิ่นแรงจากต่างประเทศเพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ของความเข้มแข็งและมั่นใจในตนเองมากกว่าแสดงให้เห็นด้านที่อ่อนหวานของผู้หญิง ในขณะที่จิ้ง เค่อ หมิงเลือกใช้เครื่องแต่งกายและรถยนต์ที่ขับเน้นสถานะของผู้บริหารระดับสูง

นอกจากนั้น การบรรยายถึงความสำเร็จของหลัว ยีผู้ซึ่งได้รับการชื่นชมยกย่องจากสังคม แสดงให้เห็นว่าความเจริญก้าวหน้าและประสิทธิภาพสามารถนำมาเชื่อมโยงกับคุณค่าของบุคคล ความสำเร็จของหลัว ยีทำให้เขากลายเป็นต้นแบบของคนรุ่นใหม่ในอุตสาหกรรมหนังสือพิมพ์ เขาได้รับการชื่นชมยกย่อง ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์ของสถานีโทรทัศน์ขนาดใหญ่ที่นำเสนอเรื่องราวของเขาในฐานะหนึ่งในสิบของผู้ที่ได้รับการจัดให้เป็นบุคคลคุณภาพของสังคม ดังที่ผู้เขียนบรรยายถึงหลัว ยีว่า

About this man named Luo Yi, Li Sijin would gladly disclose: Luo Yi, Li Sijin's boss, founder and editor-in-chief of *The City Intelligencer*; also the youngest editor-in-chief in the country at the time; a legend in the news world. He was the idol of young recruits in the industry. Just last year, he was interviewed seven times by television heavyweights, and was named "Top Ten Most Valuable People" in the nation. There were countless magazine and newspaper features. (Xiangli 2013)

¹⁵ ในสมัยการปกครองของเหมา เจ๋อตุง แนวคิดเรื่องความเท่าเทียมทางเพศเป็นแนวคิดหนึ่งที่ได้รับการเผยแพร่เพื่อล้มล้างจารีตดั้งเดิมเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ตามเพศสภาพซึ่งถูกมองว่าเป็นหนึ่งในอุปสรรคของการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ผู้หญิงได้รับการสนับสนุนให้ยอมรับและปรับเปลี่ยนให้มีคุณสมบัติของเพศชายเพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศเคียงบ่าเคียงไหล่ผู้ชาย (อึ้งมา, มหาพสุธานนท์, 2553: 91)

ถึงแม้ว่าตัวละครชายหญิงที่กล่าวข้างต้นจะให้ความสำคัญกับการแสวงหาความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน แต่ความสัมพันธ์ใกล้ชิดของชายหญิงกล่าวได้ว่าเป็นการผลิตซ้ำความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันในครอบครัวจีนดั้งเดิม ดังที่กล่าวข้างต้นว่า จง เค่อ หมิงใน “Lady Boss” เป็นผู้หญิงสวยและประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน แต่เมื่อเธอรู้ว่าสามีของตนเองมีภรรยาน้อยซึ่งมีอายุน้อยกว่าเธอมาก จง เค่อ หมิงกลับโทษตนเองที่อายุมากเกินไป เธอสำรวจใบหน้าของตนเองและเปรียบเทียบกับเลขานุการผู้มีผิวพรรณผ่องใสตามธรรมชาติของภรรยา ยิ่งเธอผ่านการร้องไห้อย่างหนักเพราะปัญหาครอบครัว ตาของเธอก็ยิ่งบวมช้ำจนทำให้ต้องแต่งหน้าหนาและเข้มกว่าปกติ นอกจากนั้น จง เค่อ หมิงกลับเป็นฝ่ายที่รู้สึกอับอายจนตัดสินใจไม่ไปทำงาน แม้สามีเธอเป็นฝ่ายที่นอกใจและเพื่อนร่วมงานที่รู้ข่าวต่างก็ตำหนิสามีของเธอ แต่เธอเกรงสายตาของผู้คนที่ทำงานที่อาจจับจ้องหรือสงสัยเธอจนทำให้เธออึดอัดใจ ยิ่งกว่านั้น จง เค่อ หมิงยังรู้สึกหดหู่จนไม่อยากดูแลตนเอง เธอกินขนมปังเก่าๆและเหม็นหืนเพื่อประทังความหิว การที่ จง เค่อ หมิงตั้งคำถามเกี่ยวกับความผิดพลาดของตนเอง รวมทั้งทบทวนบทบาทของตนเองในฐานะภรรยาและแม่ทำให้เห็นการสืบทอดทัศนคติที่ผู้หญิงเป็นรอง ในขณะที่ผู้ชายยังคงเป็นผู้นำในความสัมพันธ์ใกล้ชิดของชายหญิง แม้ จง เค่อ หมิงจะสามารถเลี้ยงดูตนเองและลูกได้ แต่ความรู้สึกของ จง เค่อ หมิงที่บรรยายก่อนหน้านี้นี้ก็ทำให้เห็นว่าเธอรู้สึกว่าเป็นข้อบกพร่องและความน่าอับอายที่ความสัมพันธ์ของเธอกับสามีไม่ราบรื่นเหมือนก่อน

ใน “The Way of Her Fragrance” ก็เช่นกัน ตัวละครแสดงให้เห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันของชายหญิง โดยผู้ชายยังคงเป็นผู้นำในความสัมพันธ์ใกล้ชิด ดังจะเห็นได้จากการที่ หลี่ ซื่อจินต้องดิ้นรนเพื่อให้ หลัว ยี เห็นคุณค่าว่าตัวเธอเหมาะสมที่จะเป็นภรรยาของเขา

Even if Li Sijin were more capable, she is still a woman. So Luo Yi had become the center of her life and the source of her distress. For him, she refreshed her make up, wore skirts, donned scarves; she wanted to do more for him, but for now this is all she could do. (Xiangli 2013)

แม้ว่า หลี่ ซื่อจินจะมีความสามารถอย่างมาก แต่เธอก็เป็นผู้หญิงคนหนึ่ง หลัว ยี เป็นผู้ชายที่มีความสำคัญกับเธอและสร้างความเจ็บปวดให้เธอด้วยเช่นกัน ในช่วงแห่งการรอคอยให้ หลัว ยี ตัดสินใจหย่ากับภรรยา หลี่ ซื่อจินใช้ความพยายามที่จะดึงดูดความสนใจจากเขา ไม่ว่าจะเป็นการแต่งหน้าสวมกระโปรง หรือ สวมผ้าพันคอ หลี่ ซื่อจินพยายามให้เขาเห็นถึงความสำคัญของเธอจากการแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการทำงานที่ทำให้เธอเป็นคู่ครองที่สามารถสนับสนุนให้เขาประสบความสำเร็จ และจากความพยายามที่จะทำให้เขาประทับใจในความสวยงามของเธอ

ดังที่ได้อภิปรายไปแล้วในบทที่ 3 โดเกียวเป็นมหานครทางเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ของชายหญิงก็ยังคงจำกัดในกรอบค่านิยมชายเป็นใหญ่ กล่าวคือ ความกดดันทางเศรษฐกิจผลักดันให้ตัวละครหญิงในนวนิยายของฮิโรมิ คาวาคามิออกมาทำงานนอกบ้านและทุ่มเทให้กับการทำงาน ขณะเดียวกันการสืบทอดค่านิยมดั้งเดิมเกี่ยวกับความเป็นแม่ก็ทำให้เกิดความคาดหวังต่อบทบาททางเพศสภาพของผู้หญิง ดังเช่น ทัซึกิโกะใน *Strange Weather in Tokyo* ซึ่งใช้การทำงานนอกบ้านเป็นข้ออ้างที่จะหลีกเลี่ยงการแต่งงานที่จะผูกมัดตนเองไว้กับบทบาทหน้าที่ของผู้หญิงตามความคาดหวังของสังคมญี่ปุ่น เคโน *Manazuru* ก็ต้องเดินทางกลับไปโตเกียวเพื่อทำหน้าที่ของแม่ ตัวละครหญิงในวรรณกรรมที่มีเชิงไฮ้เป็นฉากหลักก็เช่นกัน กล่าวคือ จง เค่อหมินใน “Lady Boss” ยอมคืนดีกับสามี เมื่อเขาสำนึกผิดและมาขอคืนดี หลี่ ซื่อจินแสวงหาความจริงก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และเธอยังต้องการแต่งงานกับหลัว ยี โดยพิจารณาจากความเหมาะสมของหลัว ยีจากฐานะร่ำรวยและความมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับจากสังคม ความสัมพันธ์ของหลัว ยีกับหลี่ซื่อจินจึงกล่าวได้ว่าเป็นการทำตามค่านิยมของระบบทุนนิยม แต่ขณะเดียวกันหลี่ ซื่อจินต้องพิสูจน์คุณค่าของตนเองว่ามีความเหมาะสมกับหลัว ยีซึ่งน่าจะชี้ให้เห็นได้ถึงอคติทางเพศต่อผู้หญิงในความสัมพันธ์ตามขนบชายเป็นใหญ่ รวมทั้งความคาดหวังของหลี่ ซื่อจินที่จะได้แต่งงานและมีครอบครัวก็อาจเชื่อมโยงได้กับการเติมเต็มตัวตนของผู้หญิงตามค่านิยมดั้งเดิม

ความย้อนแย้งของสังคมท่ามกลางการปะทะสังสรรค์ของวัฒนธรรมตะวันตกและวัฒนธรรมจีนยังอาจเห็นได้จากตัวละครเหมย เลวี่เสวี่ (Mei Ruxue) ซึ่งกล่าวได้ว่ามีภาพลักษณ์ที่เชื่อมโยงได้กับภรรยาตามขนบวัฒนธรรมดั้งเดิม ในขณะที่หลี่ ซื่อจินเป็นตัวแทนของวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่เข้ามาพร้อมกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ตัวละครหญิงทั้งสองเป็นคู่ตรงข้ามกัน โดยปัน เซียงลิได้เปรียบเทียบเหมย เลวี่เสวี่กับหลี่ ซื่อจินผ่านการบรรยายถึงตัวละครทั้งสองว่า “Mei Ruxue just like her name: Fair complexion, petite, fragile. She was the extreme opposite of Li Sijin’s capable, intense, and graceful character.” (Xiangli 2013) เหมย เลวี่เสวี่เป็นผู้หญิงผิวขาว ตัวเล็ก และบอบบาง ซึ่งตรงกันข้ามกับความมีประสิทธิภาพ ความมุ่งมั่น และความสง่างามของหลี่ ซื่อจิน นอกจากนี้ ผู้เขียนยังให้เหมย เลวี่เสวี่เป็นแม่บ้านและมีหน้าที่หลักในการดูแลปรนนิบัติสามี โดยก่อนที่เหมย เลวี่เสวี่จะประสบอุบัติเหตุที่ส่งผลให้เธอพิการนั้น เธอสามารถดูแลหลัว ยีได้เป็นอย่างดี ดังเช่นการดูแลเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายให้กับเขา หลี่ ซื่อจินเคยเอ่ยชมเสื้อผ้าที่หลัว ยีสวมใส่ เมื่อหลัว ยีบอกว่าภรรยาของเขาเป็นผู้จัดเตรียมเสื้อผ้าให้ เธอก็ไม่เคยเอ่ยชื่นชมอีกเลยสำหรับหลี่ ซื่อจินการไม่ทำงานนอกบ้านทำให้เหมย เลวี่เสวี่เป็นผู้หญิงไร้เดียงสา หัวอ่อน และอ่อนต่อโลก ดังคำกล่าวของหลี่ ซื่อจินที่บรรยายถึงเหมย เลวี่เสวี่ว่า “She was that simple, that clean, without any opinions, without edges; a girl without any worldly

perspective.” (Xiangli 2013) ด้วยบุคลิกลักษณะของเหมย เสวี่ยเสวี่ยที่สัมพันธ์กับบทบาทแม่บ้าน จึงทำให้เธอไม่เหมาะสมที่จะเป็นภรรยาของหลัว ยี เพราะเธอไม่สามารถเข้าใจในหน้าที่การงานของ หลัว ยีได้ ความไม่เข้าใจในหน้าที่การงานของสามีทำให้เธอไม่อาจตระหนักถึงคุณค่าของงานและ ความสำเร็จของหลัว ยี เธอจึงรักเขาได้อย่างที่ภรรยาทั่วไปรักสามี แต่เธอไม่สามารถเป็นเพื่อนคู่คิด ให้กับสามีได้ ชีวิตคู่ของหลัว ยีจึงมีแต่ความเจ็บเหงาเพราะเขาขาดคู่ชีวิตที่มีความสามารถทัดเทียม และความเท่าทันที่จะเป็นแรงสนับสนุนความรุ่งโรจน์ในหน้าที่การงานของเขาได้ ดังนั้น การที่เหมย เสวี่ยเสวี่ยซึ่งเป็นภรรยาตามขนบประเพณีจีนยอมหย่าและหลีก ใช้อินเป็นต้นเหตุแห่งความล่มสลาย ของครอบครัวอาจกล่าวได้ว่าเป็นการรุกไล่ของวัฒนธรรมตะวันตก

4.2.2 การประกอบสร้างเซียงไฮ้ในฐานะหญิงร้าย ใน “Between Confidantes”

อัตลักษณ์ของตัวละครหลักกล่าวได้ว่าถูกนำเสนอคู่ขนานไปกับการประกอบสร้างภาพลักษณ์ ของเซียงไฮ้ การเชื่อมโยงเสี่ยวมิน (Xiaomin) กับเซียงไฮ้ นำเสนอให้เห็นเซียงไฮ้ในฐานะผู้หญิงร้าย (Femme Fatal) กล่าวคือ เสี่ยวมินใช้เสน่ห์ยั่วชวนให้ผู้ชายหลงใหล ผู้ชายหลายคนหมายปองเธอและ พยายามที่จะครอบครองเป็นเจ้าของ หากเสี่ยวมินก็ยังแสวงหาผู้ชายที่สามารถนำเธอไปสู่ชีวิตที่สุข สบาย อุปัักษณ์หญิงร้ายชี้ให้เห็นเซียงไฮ้ซึ่งเป็นพื้นที่แห่งการแย่งชิงอำนาจ การพัฒนาเซียงไฮ้ตาม แนวคิดตะวันตกก่อให้เกิดความเจริญและทันสมัย ดังเช่นในยุคเมืองท่าอาณานิคมการปะทะกัน ระหว่างวัฒนธรรมตะวันตกและตะวันออกทำให้เซียงไฮ้ถูกนำไปเปรียบเทียบกับมหานครปารีส แต่ ขณะเดียวกันก็เป็นการตอกย้ำการตกเป็นอาณานิคมและความอับอายที่เกิดจากการถูกรุกรานโดย ชาติดตะวันตก การพัฒนาสู่ความเป็นทุนนิยมในยุคหลังเหมาเปิดโอกาสให้วัฒนธรรมตะวันตกแผ่ขยาย เข้ามาในรูปแบบของการพัฒนาให้ทันสมัย แต่เซียงไฮ้ก็แปลกแยกจากเมืองอื่นๆของจีนที่มีความ เกี่ยวพันกับความเป็นจีนอย่างใกล้ชิดจากการรักษารากเหง้าทางวัฒนธรรม อีกทั้งวัฒนธรรมตะวันตก อาทิ วัฒนธรรมบริโภคนิยม ยังเข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงสังคมตามกระแสวัตถุนิยม นอกจากนี้ การพัฒนาของเศรษฐกิจทุนนิยมของเซียงไฮ้ในยุคหลังเหมาดึงดูดให้เกิดความลุ่มหลงใน ความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุซึ่งเทียบได้กับความเสนาหาที่มีต่อผู้หญิงร้ายซึ่งไม่อาจครอบครองได้นั้น อาจสะท้อนให้เห็นว่าการไขว่คว้าชีวิตที่รุ่งโรจน์ภายใต้อิทธิพลของอดีตแห่งความเจริญรุ่งเรืองเป็น เพียงความปรารถนาที่ไม่อาจสมหวังได้

การบรรยายถนนฮุยไฮ่ กลาง (Middle Huihai Road) ผ่านสายตาของเสี่ยวหมินเผยให้เห็นความเฟื่องฟูของย่านการค้าของเซี่ยงไฮ้และแหล่งบันเทิงเรีงรมย์ซึ่งปรากฏขึ้นอีกครั้งดังที่เคยเกิดขึ้นในเซี่ยงไฮ้ในยุคสาธารณรัฐ ถนนฮุยไฮ่กลางซึ่งเป็นเส้นทางที่เสี่ยวหมินใช้เพื่อไปทำงานที่บาร์แดกแขนงออกไปเป็นซอยแคบและถนนสายเล็กๆเหมือนกับก้างปลา บนทางเท้าก็มีแสงไฟส่องสว่างเพียงสลัวๆเพราะต้นสนที่ปลูกไว้ริมทางบดบังแสงจากหลอดไฟ สิ่งปลูกสร้างที่ตั้งอยู่เรียงรายบนถนนก็สร้างขึ้นเลียนแบบหลงถึงเดิม ในขณะที่หลงถึงบางแห่งที่ยังไม่ถูกรื้อถอนออกไปก็ถูกดัดแปลงให้เป็นร้านค้าเพื่อจำหน่ายสินค้านำเข้าจากต่างประเทศ ร้านค้าเหล่านี้จัดวางสินค้าและใช้แสงไฟที่ส่องสว่างไปยังสินค้าเพื่อให้สินค้าเด่นสะดุดตาผู้คนที่เดินผ่านไปมา ซึ่งเสี่ยวหมินก็เป็นหนึ่งในผู้ที่ชื่นชอบการเดินชมสินค้าจากหน้าต่างของร้าน นอกจากนั้น บนถนนสายนี้ยังทำให้เสี่ยวหมินจินตนาการถึงบรรยากาศของเมืองแห่งแสงสีและความรื่นเริงยามค่ำคืนของเซี่ยงไฮ้ในยุคเมืองท่าอาณานิคม ถึงแม้ว่าบรรยากาศรื่นเริงจากเสียงดนตรีและบทเพลงที่ขับขานตลอดคืนจะสูญสิ้นไปกับกาลเวลา ดังที่เสี่ยวหมินกล่าวถึงโรงระบำที่ชาวรัสเซียเป็นเจ้าของและเคยรุ่งเรืองในอดีต อย่างไรก็ตาม ใดๆก็ดี บรรยากาศรื่นเริงก็กลับฟื้นคืนชีพขึ้นมาใหม่ ดังจะสามารถเห็นได้จากบาร์หลายแห่งที่เปิดให้บริการบนถนนสายนี้ ซึ่งยังคงอ้าบรรยากาศการเป็นแหล่งบันเทิงเรีงรมย์ที่สำคัญในยุคเมืองท่าอาณานิคม

Under the protruding semi-circular door lintel at the street corner shone a tinsplate-shaded lamp. The old-looking house expressed an atmosphere of colonialism typical in Old Shanghai. However, when seen more closely it was evidently renovated by modeling on the original style. (Danyan 2014)

คำกล่าวข้างต้นเป็นการบรรยายถึงบาร์ซึ่งเสี่ยวหมินทำงานอยู่ บาร์แห่งนี้ถูกสร้างด้วยความตั้งใจที่จะทำให้ดูเก่าแก่ โดยการเลียนแบบบ้านเก่าที่ผสมผสานสถาปัตยกรรมยุคอาณานิคม ไม่ว่าจะเป็นคานโค้งรูปครึ่งวงกลมหรือโคมไฟตรงประตูทางเข้า นอกจากการเปิดรับระบบทุนนิยมพลิกฟื้นศักยภาพทางเศรษฐกิจแล้ว ยังส่งเสริมวัฒนธรรมบริโภคนิยมให้กลับมารุ่งเรืองอีกครั้งหลังจากซบเซาลงไปในยุคเหมา บาร์เป็นตัวอย่างหนึ่งที่ชี้ให้เห็นอิทธิพลของวัฒนธรรมบริโภคนิยม โดยกระบวนการทำให้เป็นสินค้าเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการบริโภคทำให้การพักผ่อนหย่อนใจกลายเป็นสินค้าที่ได้รับความนิยมมากขึ้น ดังที่บาร์ซึ่งสามารถดึงดูดลูกค้าโดยการตกแต่งด้วยสถาปัตยกรรมตะวันตกเพื่อให้กลมกลืนเป็นส่วนหนึ่งของปรากฏการณ์โหยหาอดีตในสังคม การปรับเปลี่ยนหลงถึงซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยแบบดั้งเดิมของเซี่ยงไฮ้ให้มีลักษณะเหมือนสิ่งปลูกสร้างสไตล์อาณานิคมกล่าวได้ว่าเป็นการจำลองอดีตขึ้นมาใหม่ ซึ่งน่าจะเป็นวิธีการหนึ่งในการดึงดูดลูกค้าโดยใช้บรรยากาศของเซี่ยงไฮ้ในยุคสาธารณรัฐ

นอกจากนั้น ปัน เชียงลิให้เสี่ยวหมินเป็นนางพยาบาลและทำงานในบาร์ซึ่งเป็นช่องทางที่ตัวละครใช้เพื่อให้ได้มีโอกาสสัมผัสกับวิถีชีวิตที่เธอใฝ่ฝัน การทำงานในบาร์ประกอบสร้างอัตลักษณ์ของเสี่ยวหมินให้แตกต่างจากนางพยาบาลที่สังคมคาดหวังความประพฤติที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมความน่าเชื่อถือในวิชาชีพ ดังในตอนต้นเรื่องที่คุณเขียนบรรยายว่า “Xiaomin loosened her hair, which she had coiled for work, and let it fall on her shoulders. Viewed from behind, she looked like somebody else.” (Danyan 2014) เสี่ยวหมินปล่อยผมสยายเคลือบหลังจากที่รวบมัดไว้ในตอนที่ทำงานเป็นนางพยาบาล การปล่อยผมเปลี่ยนให้เธอเป็นอีกคนหนึ่งเมื่อมองจากด้านหลัง ผู้เขียนเน้นย้ำให้เห็นความแตกต่างของเสี่ยวหมินกับอุดมคติของอาชีพนางพยาบาล กล่าวคือ เสี่ยวหมินนอบรมนางพยาบาลฝึกหัด ไม่ว่าจะเป็นการเดินเพื่อรักษากริยาอาการที่จะไม่ก่อให้เกิดความตระหนกตกใจแก่ผู้ป่วย หรือการสวมหมวกนางพยาบาลไว้เสมอเพื่อสุขอนามัยของผู้ป่วย แต่เสี่ยวหมินถูกล้อเลียนลับหลัง เนื่องจากเสี่ยวหมินก็ละเลยกฎระเบียบที่เธออบรมผู้อื่น เสี่ยวหมินแอบวิ่ง เมื่อเธอคิดว่าไม่มีผู้อื่นจับตามองอยู่ และเธอยังเป็นต้นแบบของการจัดแต่งให้กระโปรงของเครื่องแบบพยาบาลบานปลิวรอบตัวเพื่อขับเน้นรูปร่าง ผู้หญิงในบาร์ถูกทำให้กลายเป็นคู่ตรงข้ามภายใต้กรอบที่กำหนดขึ้นตามความคาดหวังของสังคมชายเป็นใหญ่ โดยอาชีพพยาบาลเป็นตัวแทนของผู้หญิงที่มีความประพฤติถูกต้องเหมาะสม ในขณะที่ผู้หญิงที่ทำงานในบาร์สื่อถึงผู้หญิงที่มีพฤติกรรมเหลวแหลก คุนยายและอัน อันตั้งข้อสังเกตว่าเสี่ยวหมินมีกลิ่นเฉพาะตัวที่คล้ายกับโสเภณี บทสนทนาระหว่างอันอันกับเสี่ยวหมินในตอนที่ยังคุม่าที่บาร์ที่เสี่ยวหมินทำงานอยู่อธิบายถึงกลิ่นที่ติดตัวว่า

An'an sniffed deeply, saying, "I see the strange smell of your hair actually came from here. No wonder you go to the hospital early in the morning to take a bath. What kind of smell is this?"

Xiaomin said, "It's a mixture of alcohol, cigarette smoke and men's perfume."

An'an sat on a high stool and watched Xiaomin cleaning every glass wine. "Is that the smell of a lascivious woman?" (Danyan 2014)

เสี่ยวหมินมีกลิ่นของบาร์ซึ่งเกิดจากการผสมกันของกลิ่นเหล้า ควันบุหรี่ และน้ำหอมของผู้ชาย จากพฤติกรรมที่แตกต่างจากนางพยาบาลในอุดมคติและกลิ่นของบาร์ที่ติดตัวเสี่ยวหมินทำให้กล่าวได้ว่าเสี่ยวหมินถูกประกอบสร้างให้มีภาพลักษณ์ของผู้หญิงร้าย และภาพลักษณ์ของผู้หญิงร้ายดังกล่าวสามารถนำมาเชื่อมโยงกับภาพลักษณ์ของเซียงไฮ้ การเชื่อมโยงภาพลักษณ์ผู้หญิงร้ายกับเซียงไฮ้

เกี่ยวข้องกับอดีตของเซียงไฮ้ซึ่งตกเป็นอาณานิคมของชาติตะวันตก ดังที่ลีนา ชีน (Lena Scheen) กล่าวว่าเซียงไฮ้เคยเป็นเมืองที่มีความเป็นตะวันตกมากที่สุดและเป็นแหล่งวัฒนธรรมสมัยใหม่ของจีน ผู้หญิงเซียงไฮ้จึงถูกทำให้กลายเป็นตัวแทนของผู้หญิงสมัยใหม่ โดยอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตก ก่อให้เกิดอิสระทางเพศซึ่งปลดปล่อยผู้หญิงจากกรอบความประพฤติที่ถูกกำหนดขึ้นจากบทบาทและหน้าที่ของการเป็นลูกสาว ภรรยาและแม่ ผู้หญิงเซียงไฮ้จึงแตกต่างจากผู้หญิงจีนในเมืองอื่นๆ ดังจะเห็นได้จากการแต่งกายตามแฟชั่นตะวันตก ทักษะคติที่เปิดกว้าง และการใช้ชีวิตอย่างอิสระเสรี (Scheen 2015) อย่างไรก็ตาม ผู้หญิงสมัยใหม่เป็นผลผลิตจากการครอบงำของวัฒนธรรมตะวันตกและการเสื่อมคลายความสำคัญของวัฒนธรรมจีน เซียงไฮ้จึงถูกเชื่อมโยงกับผู้หญิงร้าย ชีนกล่าวอ้างแนวคิดของไวเซอร์ที่ว่าอำนาจของจักรพรรดิซึ่งเป็นตัวแทนของความเป็นชายถูกลดทอนความสำคัญลง ในขณะที่เซียงไฮ้ถูกเชื่อมโยงกับผู้หญิงร้ายที่ก่อให้เกิดความไม่คุ้นเคย ความตื่นตาตื่นใจ และความแปลกใหม่จากวัฒนธรรมตะวันตกที่เป็นส่วนหนึ่งของเซียงไฮ้ อีกทั้งความเป็นอื่นยังกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกท้าทายที่จะพิชิตเพื่อกอบกู้อำนาจและศักดิ์ศรีของผู้ชาย (Robin Visser, 2010 อ้างถึงใน Scheen 2015) ความสัมพันธ์ของเสี่ยวหมินและลิตเติ้ลเงินสะท้อนประเด็นผู้หญิงร้าย เนื่องจากเสี่ยวหมินเป็นผู้หญิงทำงานในบาร์ ความสัมพันธ์กับเสี่ยวหมินเป็นการพิสูจน์ความเป็นชายที่สามารถพิชิตและครอบครองผู้หญิงไม่ดีที่ใช้เสน่ห์ยั่วยวนผู้ชายให้หลงใหล เรือนร่างของเสี่ยวหมินก่อให้เกิดความรู้สึกแปลกใหม่ซึ่งกระตุ้นเร้าให้เกิดความปรารถนา ดังคำบรรยายความรู้สึกของลิตเติ้ลเงินที่แอบมองเสี่ยวหมินจากด้านหลัง ในขณะที่เธอกำลังช่วยเขาตกเตียงบ้านของเขากับอันอัน “Viewed from behind, she seemed to be covered with a layer of dark skin, which was warm and inviting reminding him of something warm in winter.” (Danyan 2014)

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ความปรารถนาของเสี่ยวหมินนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ซึ่งท้าทายอำนาจของผู้ชายในสังคมแบบชายเป็นใหญ่ ซึ่งการทำทลายดังกล่าวเกิดจากการสลับบทบาทกันระหว่างเสี่ยวหมินและลิตเติ้ลเงิน เสี่ยวหมินกลายเป็นผู้ล่า ในขณะที่ลิตเติ้ลเงินกลายเป็นผู้ถูกล่าโดยเมื่อความตื่นตันความแปลกใหม่ของความสัมพันธ์จางหายไป เธอก็ตัดสินใจเลิกกับลิตเติ้ลเงิน การทำงานในบาร์และได้เจอกับลูกค้าชายที่เกี้ยวพาราสีทำให้เธอเรียนรู้การใช้เสน่ห์ทางเพศซึ่งช่วยให้เสี่ยวหมินสามารถวิเคราะห์พฤติกรรมของลิตเติ้ลเงินและให้คำแนะนำกับอัน อัน เพื่อกอบกู้วิกฤตชีวิตคู่ที่มีตัวเธอเองเป็นสาเหตุ ดังที่เสี่ยวหมินบอกกับอันอันให้ใช้การยั่วยวนเพื่อเรียกร้องความสนใจของสามี ซึ่งการยั่วยวนเป็นการใช้เรือนร่างของตนเองเพื่อท้าทายอำนาจชายเป็นใหญ่ ในตอนท้ายเรื่องลิตเติ้ลเงินประสบกับความล้มเหลวทั้งในชีวิตครอบครัวและการทำงาน อัน อันขอหย่าขาดจากเขา หลังจากที่เขาถูกจับในข้อหาซื้อบริการทางเพศ ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นภายหลังจากที่เขาถูกเสี่ยวหมินตัดความสัมพันธ์ ในขณะที่เสี่ยวหมินยังคงมองหาผู้ชายที่มีฐานะร่ำรวยต่อไป ทั้งนี้การที่ผู้เขียนให้นวนิยายจบลงด้วยความ

ผิดหวังของลิตเติ้ลเดิน ในขณะที่เสี่ยวหมินก็ยังคงแสวงหาผู้ชายตามอุดมคติของเธอต่อไปก็อาจเป็นการวิพากษ์ความเป็นเมืองของเชียงใหม่ โดยแม้ว่าเชียงใหม่จะสามารถพัฒนาให้กลับมายิ่งใหญ่ได้เหมือนเดิม แต่ก็ก็เป็นความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุที่ฉาบฉวยและตื้นเขินเพราะการคัดลอกมาแต่เปลือกของความเจริญและทันสมัยที่ฉาบทับประวัติศาสตร์ของการถูกกดขี่โดยอิทธิพลของชาติตะวันตก อีกทั้งการที่ลิตเติ้ลเดินไม่สามารถครอบครองเสี่ยวหมินได้ก็อาจสื่อถึงอำนาจการปกครองของรัฐบาลจีนที่ไม่อาจควบคุมเชียงใหม่ได้อย่างเบ็ดเสร็จ แต่จำเป็นต้องผ่อนปรนกฎเกณฑ์และมาตรการการควบคุมต่างๆลงเพื่อส่งเสริมบรรยากาศด้านการค้าและการลงทุนในเชียงใหม่

4.3 ความรักและความสัมพันธ์แนวจาริตในเชียงใหม่ยุคหลังเหมา

4.3.1 ความรักในฐานะของการไขว่ความฝันแบบเชียงใหม่ The Way of Her Fragrance

ความรักที่ปรากฏใน “The Way of Her Fragrance” เกี่ยวพันกับความฝันแบบเชียงใหม่ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นความฝันของชนชั้นกลางในเชียงใหม่ ดังที่หลี่ ซื่อจินพยายามไขว่คว้าหาลัว ยี เพราะว่าเขาสามารถทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งคู่มั่นคงจากความมั่งคั่งทางวัตถุและความมีหน้ามีตาในสังคม หลี่ ซื่อจินเชื่อว่าตนเองมีความเหมาะสมที่จะเป็นภรรยาหาลัว ยี เพราะเธอกับหาลัว ยี ต่างก็ทุ่มเทเพื่อความเจริญก้าวหน้าและความสำเร็จในหน้าที่การงาน หลี่ ซื่อจินจึงพยายามเปิดเผยความรู้สึกของตนเองให้หาลัว ยี ได้รู้

A pasture full of vibrant flowers, but the cattle only sees food. She felt Luo Yi was the poor flowers, and Mei Ruexue was just the pretty cow. As she thought about this, she handed the quote to Luo Yi, along with a venomous smile. Luo Yi smiled too: I know what you're thinking. To people who don't know how to read, our newspaper is just four-jiao-500-gram waste paper (1 U.S. dime is about 6.1 jiao). But there is deep meaning here too. If we can produce the newspaper with more levels of potential, then those who understand will see flowers, and those who don't get it will just see feed. This could prove successful for us. (Xiangli 2013)

หลัว ยีให้ความสำคัญกับการเติบโตของหนังสือพิมพ์จนไม่เข้าใจความนัยที่หลี ซือจินซ่อนอยู่ในข้อความข้างต้น เขามุ่งมั่นที่จะทำให้หนังสือพิมพ์ตีพิมพ์ข่าวสารที่น่าสนใจ เพราะหนังสือพิมพ์ของเขาจะสามารถดึงดูดผู้อ่านได้หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นปัญญาชนหรือชาวบ้านทั่วไปที่สนใจใฝ่หาข่าวสาร แต่หลี ซือจินเปรียบเทียบกับหลัว ยีเป็นดอกไม้และเหมย เลวี่เสวี่เป็นวัวที่อยู่ท่ามกลางทุ่งหญ้าที่เต็มไปด้วยดอกไม้ กล่าวคือ วัวไม่ได้ชื่นชมความงามของดอกไม้ แต่จะเห็นเพียงแหล่งอาหารที่หล่อเลี้ยงชีวิตเท่านั้น เหมย เลวี่เสวี่ไม่ได้เข้าใจความก้าวหน้าและความสำเร็จของหลัว ยี เธอเพียงแต่พึ่งพาอาศัยหลัว ยีเพื่อความอยู่รอดเท่านั้น การใช้โวหารในครั้งนี้เป็นความพยายามของ หลี ซือจินที่จะโน้มน้าวให้เขาเลิกกับภรรยาและเปิดโอกาสให้เธอสามารถเข้าไปแทนที่ภรรยาของเขาได้ โดยหลี ซือจินต้องการให้หลัว ยีตระหนักว่าเธอสามารถเป็นคู่คิดของเขาได้และเธอยังเป็นคู่ชีวิตที่เหมาะสม เพราะเธอตระหนักว่าคุณค่าของความสามารถและเข้าใจในความทะเยอทะยานที่จะประสบความสำเร็จ

ความมุ่งมั่นของหลัว ยีที่จะแสวงหาความสำเร็จท่ามกลางความเจริญก้าวหน้าในเมืองเป็นตัวอย่งของการที่ปัจเจกบุคคลใช้ความสามารถเฉพาะตนเพื่อยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ ในตอนที่หนังสือพิมพ์นำพนักงานไปท่องเที่ยวชนบทเพื่อเป็นผลตอบแทนให้กับการทำงานหนักตลอดปี พนักงานต่างก็หลงใหลความงดงามของธรรมชาติที่หาดูได้ยากในเมืองใหญ่ แต่หลี ซือจินคาดเดาได้ว่าหลัว ยีคงไม่สามารถใช้ชีวิตอยู่ในชนบทได้ เพราะในชนบทไม่มีแหล่งข้อมูลและผู้คนที่อยู่น้อยเกินไป และไม่มีพื้นที่ให้หลัว ยีได้แสดงความสามารถ และเมื่อมีพนักงานถามว่าหลัว ยีอยากอยู่ในชนบทหรือไม่ คำตอบของหลัว ยีก็ยืนยันว่าการคาดเดาของหลี ซือจินถูกต้อง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Someone like Luo Yi probably does not like this type of place either.

There is too little information, too few people, and no room for him to show his talent.

Jiang Liyang said, “ Luo Yi, do you like this place? Be honest.”

It depends how you look at it. To live here: definitely not. Day trip:

not

bad. (Xiangli 2013)

การมุ่งแสวงหาความสำเร็จของทั้งคู่ส่งผลให้หลี ซือจินวาดฝันว่าทั้งคู่จะร่วมกันทำงานหนักในวัยหนุ่มสาวซึ่งจะส่งผลให้พวกเขาสามารถสร้างครอบครัวที่มีความมั่นคงและใช้ชีวิตร่วมกันอย่างสุขสบายในบั้นปลายของชีวิต ความคาดหวังของหลี ซือจินเกี่ยวกับการชีวิตในช่วงบั้นปลายหลังจากที่เธอ

เกษียณอายุจากการทำงานแล้วเป็นความฝันของชนชั้นกลางในเมือง กล่าวคือ หลังจากที่ได้ทุ่มเททำงานหนักมาตลอดชีวิต เธอและคนรักจะเป็นบุคคลที่มีหน้ามีตาและได้รับความเคารพยกย่องจากสังคม ทรัพย์สินเงินทองที่ได้มาจะสามารถนำมาซึ่งความสงบสุขและความสะดวกสบาย โดยเธอและคนรักจะมีบ้านพักนอกเมืองเพื่อหลบหนีจากความวุ่นวายในเมือง พวกเขาจะทำกิจกรรมต่างๆหลังเกษียณอายุอย่างผ่อนคลาย คนรักของเธออาจเขียนหนังสือบอกเล่าชีวิตและความสำเร็จที่ผ่านมา ในขณะที่เธอจะเป็นผู้ที่คอยขัดเกลาหนังสือของเขา พวกเขาจะมารับประทานอาหารในเมืองนานๆครั้งเพื่อดูความเปลี่ยนแปลงของเมืองและสถานที่ต่างๆที่ได้เคยใช้ชีวิตในวัยหนุ่มสาว

I've thought about it. By then, I will live in a suburban villa with the man I love. We will be a respectable couple with our health and money. We will take a stroll on the grass, have afternoon tea by floor-to-ceiling windows, and reminisce about our young and glory days. Maybe he will write a memoir; he'll write a chapter and I'll read a chapter. Occasionally, we'll drive into the city to see how our favorite places have changed. We'll have dinner then head back home. (Xiangli 2013)

ความใฝ่ฝันข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของความฝันแบบชนชั้นกลางที่เกี่ยวข้องกับการมุ่งแสวงหาเงินทองและความสะดวกสบาย ความฝันแบบชนชั้นกลางนี้ยังสอดคล้องกับความเป็นเมืองที่ได้รับการสนับสนุนให้มีความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุและทางวัฒนธรรม ความใฝ่ฝันของปัจเจกบุคคลจึงกล่าวได้ว่าเป็นความพยายามในการก้าวให้ทันความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในเชียงใหม่ โดยผู้คนมุ่งแสวงหาความเจริญก้าวหน้าและชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีซึ่งสอดคล้องกับค่านิยมเกี่ยวกับการสร้างความเจริญก้าวหน้าและความร่ำรวยส่วนบุคคลในยุคที่เศรษฐกิจทุนนิยมรุ่งเรืองขึ้นอีกครั้งในเชียงใหม่ยุคหลังเหมา

4.3.2 ความรักโรแมนติก: หนทางปลีกหนีจากอิทธิพลของระบบทุนนิยมใน “The Way of Her Fragrance” และ ใน “Lady Boss”

ความสัมพันธ์ของตัวละครชายหญิงในบทที่ศึกษาก่อนหน้านี้นี้ปรากฏประเด็นความรักที่ถูกใช้เป็นทีพิงพาทางจิตใจ สืบเนื่องจากอิทธิพลของระบบทุนนิยมที่ให้ความสำคัญกับความเจริญทางวัตถุ ความเสื่อมสลายของความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดปัญหาการไร้ที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ความสัมพันธ์ใกล้ชิดใน *The Lake* ทำให้นากาจิมะรู้สึกมีสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ บาดแผลทางใจของนากาจิมะไม่อาจปฏิเสธได้ว่าเกี่ยวข้องกับสภาพสังคมวัตถุนิยมที่ปรากฏความเสื่อมทางจิตใจควบคู่กัน ในขณะที่ประสบการณ์ของผู้หญิงซึ่งต้องทำงานนอกบ้าน พร้อมกับความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิงญี่ปุ่น ทำให้ตัวละครหญิงใน *Strange Weather in Tokyo* และ *Manazuru* แสวงหาความสัมพันธ์ระยะสั้น ความรักของชายหญิงจึงเป็นความปรารถนาและไม่ผูกมัดกับการแต่งงานเพื่อหลีกเลี่ยงแนวคิดพิตาธิปไตยที่ถูกผลิตซ้ำและทำให้ผู้หญิงถูกกดขี่ซ้ำซ้อนจากระบบทุนนิยมและค่านิยมชายเป็นใหญ่ เรื่องสั้นของป็น เซียงลีเป็นตัวอย่างของความเปลี่ยนแปลงของทัศนคติเกี่ยวกับความรักซึ่งเกือบสูญหายไปในยุคเหมาอันเนื่องมาจากอุดมการณ์การทำเพื่อส่วนรวมที่ทำให้ชายหญิงหลีกเลี่ยงการแสดงออกอารมณ์ความรู้สึกส่วนตัว ชายหญิงสามารถเลือกผู้ที่ตนเองพึงพอใจ แต่ความสัมพันธ์ใกล้ชิดถูกนำมาเชื่อมโยงกับการสร้างครอบครัวที่มั่นคงและมั่งคั่งตามกระแสวัตถุนิยม ตัวละครหญิงยังคงจำกัดตนเองในสถานภาพที่เป็นรอง ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นชายเพื่อให้ได้รับการยอมรับในที่ทำงานหรือการยินยอมให้ผู้ชายเป็นผู้นำในความสัมพันธ์ นักเขียนได้นำเสนอความรักโรแมนติกเป็นหนทางในการต่อรองกับความกดดันจากสภาพสังคมพิตาธิปไตยภายใต้อิทธิพลของเศรษฐกิจทุนนิยม

ป็น เซียงลีเป็นนักเขียนจีนที่ได้รับการยกย่องว่าเข้าใจและสามารถนำเสนอเรื่องราวที่เกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกของผู้หญิงในช่วงอายุ 30 ได้เป็นอย่างดี การผลิตผลงานในยุคที่ประเทศจีนพัฒนาสู่ความเป็นอุตสาหกรรมน่าจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่องานเขียน กล่าวคือแนวคิดตะวันตกมีอิทธิพลสำคัญในการริ่สร้างอัตลักษณ์ของผู้หญิงจีนในยุคหลังเหมา โดยผู้หญิงเป็นปัจเจกที่มีอารมณ์ความรู้สึกและความปรารถนาส่วนตัว และสามารถแสดงออกได้อย่างอิสระ นักเขียนหญิงจึงเปิดเผยอารมณ์ความรู้สึกของผู้หญิงในผลงาน ดังที่อัซมา มหาพสุธานนท์ได้กล่าวว่านักเขียนสตรีจีนหลังยุคเหมาเขียนถึงความรักโรแมนติก ส่วนหนึ่งเพื่อตอบโต้วาทกรรมของรัฐในยุคเหมาที่หลีกเลี่ยงการพูดถึงความรักโรแมนติก และเสริมสร้างความเป็นปัจเจกบุคคล และยังเป็นการยืนยันการมีตัวตน มีสิทธิเสรีภาพที่จะเลือกดำรงชีวิตตามอุดมคติของตนเอง แตกต่างจากในยุคโบราณที่การแต่งงานและสถาบันครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันหลักของการปกครองจีนโบราณนั้นไม่เกี่ยวข้องกับความรักเลย อีกทั้งผู้หญิงชนชั้นกลางและสูงยังไม่มีสิทธิเสรีภาพในการแต่งงานเลย (อัซมา มหาพสุธานนท์ 2553) นอกจากการเขียนวรรณกรรมแนวรักโรแมนติกจะมีจุดประสงค์ในการริ่สร้างอุดมคติของผู้หญิงในยุคเหมาแล้ว ความต้องการของผู้บริโภคซึ่งก็คือผู้อ่านยังเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตผลงานภายใต้

อิทธิพลของเศรษฐกิจทุนนิยมตลาดเสรี โดยความต้องการของตลาดมีแนวโน้มให้ความสนใจเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของคนทั่วไปที่มีอารมณ์ความรู้สึกและใกล้เคียงกับชีวิตประจำวัน ในขณะที่งานเขียนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติและความเชื่อทางการเมืองกลับลดความนิยมลง

การไขว่คว้าความสัมพันธ์ของหลี่ ซื่อจินชี้ให้เห็นความสำคัญของความเป็นปัจเจกบุคคลที่มีอารมณ์ความรู้สึกส่วนตัวควบคู่กับความมั่นคงทางการเงิน การตั้งคำถามของหลี่ ซื่อจินพร้อมกับการตอบคำถามของตนเองว่าเธอรักหลัว ยี่ได้อย่างไรแสดงให้เห็นว่านอกจากอารมณ์ความรู้สึกแล้วความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานซึ่งทำให้เขามีฐานะที่มั่นคงและมีหน้ามีตาในสังคมก็กล่าวได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความสัมพันธ์ของทั้งคู่ ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าหลัว ยี่มุ่งมั่นในการแสวงหาความเจริญก้าวหน้าและความสำเร็จ และเขาสามารถประสบความสำเร็จได้ตั้งแต่อายุยังน้อย อีกทั้งเขายังเป็นที่รู้จักและนับหน้าถือตาในวงการสื่อสารมวลชนของเซี่ยงไฮ้ หลัว ยี่จึงเป็นผู้ชายที่มีความเหมาะสมอย่างมากในการเป็นคู่ครอง เพราะเขาสามารถสนับสนุนให้ทั้งคู่เป็นคู่รักที่สมบูรณ์ทั้งฐานะและความมีหน้ามีตาในสังคม รวมทั้งพวกเขายังสามารถใช้ชีวิตในบ้านปลายเกษียณด้วยกันอย่างมีความสุข หลังจากการพุ่มเทีให้กับการทำงานอย่างหนัก ถึงแม้ว่าการตั้งความหวังที่จะแต่งงานและสร้างครอบครัวกับหลัว ยี่จะทำให้หลี่ ซื่อจินไม่ได้แต่งงาน ทั้งที่เธอก็อายุ 30 ปีแล้ว ซึ่งตามจารีตประเพณีดั้งเดิมถือว่าเป็นผู้หญิงที่อายุมากเกินกว่าจะแต่งงานได้ หลี่ ซื่อจินก็ตัดสินใจที่จะไม่แต่งงาน หากเธอไม่พบผู้ชายที่มีคุณสมบัติดีกว่าหลัว ยี่ ดังคำบรรยายความรู้สึกของหลี่ ซื่อจินว่า

How could she fall in love with such a person? But she also know; if not such a person, she would find it difficult to really love someone. She only lamented having her sight so high; now she is past 30 and still single.(Xiangli 2013)

ความสัมพันธ์ของหลัว ยี่และหลี่ ซื่อจินเป็นตัวอย่งที่เด่นชัดของความสัมพันธ์ชายหญิงที่ได้รับการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับการพัฒนาให้ทันสมัยตามแบบตะวันตก กล่าวคือ ผู้คนแสวงหาความก้าวหน้าและสร้างความร่ำรวยส่วนตัวเพื่อให้สามารถกลมกลืนและเป็นส่วนหนึ่งกับกระแสการพัฒนาเซี่ยงไฮ้ให้ทันสมัยตามความมุ่งหวังของรัฐบาลที่จะให้เซี่ยงไฮ้เป็นมหานครของจีนที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจโลกในศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกที่ให้ความสำคัญกับความเป็นปัจเจกชนที่มีสิทธิเสรีภาพ ซึ่งชักนำไปสู่การแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกเพื่อแสดงถึงตัวตนแล้ว วิถีชีวิตภายใต้แรงกดดันทางเศรษฐกิจยังทำให้เงินกลายเป็นปัจจัยที่สำคัญและนำไปสู่ความคาดหวังถึงความพร้อมทางด้านการเงินเพื่อสร้างครอบครัวที่มั่นคง การแต่งงานและ

สร้างครอบครัวถูกยี่ระยะเวลาออกไปเพื่อการแสวงหาความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานและความพร้อมของสถานภาพทางการเงิน หลี่ ซื่อจินมั่นใจว่าหลิว ยีจะทุ่มเทให้กับหน้าที่การงานเป็นสำคัญ เธอสามารถแข่งขันกับภรรยาของเขาได้ แต่เธอไม่สามารถแข่งขันกับความทะเยอทะยานและความต้องการประสบความสำเร็จของหลิวยีได้ ดังที่ปิ่น เซียงลี่ได้บรรยายไว้ว่า “She [Li Sijin] was not afraid to compete with another woman. But she had no confidence competing with his career.” (Xiangli 2013) หลิว ยีทุ่มเทให้กับการสร้างความสำเร็จก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เขาจะหันมาให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์และอารมณ์ส่วนตัวก็ต่อเมื่อเขาพร้อมที่จะเลิกทุ่มเทให้กับการทำงานแล้วเท่านั้น

อย่างไรก็ดี ตัวละครหญิงใน “Lady Boss” ชี้ให้เห็นความรักที่กลายเป็นความสัมพันธ์ไร้สุข เพราะอิทธิพลของค่านิยมดั้งเดิมในครอบครัวชายเป็นใหญ่ ช่ง คิมหมิงกล่าวกับฮั่น เสี่ยวเยียน (Han Xiaoyan) ซึ่งเป็นเลขานุการของเธอว่าหากสามารถย้อนเวลากลับไปได้ เธอคงไม่แต่งงานและมีลูก เลขานุการสาวซึ่งยังไม่ทราบเรื่องราวที่สามีของช่ง คิมหมิงมีความสัมพันธ์นอกสมรสโต้แย้งว่าช่ง คิมหมิงน่าจะมีความสุขเพราะเธอมีพร้อมทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นหน้าที่การงาน ครอบครัวที่สมบูรณ์ อีกทั้งช่ง คิมหมิงยังดูแลและสวຍอยู่มาก คำปรารภข้างต้นของช่ง คิมหมิงเผยให้เห็นความขัดแย้งในจิตใจของผู้หญิงชนชั้นกลางกลุ่มหนึ่งในเมืองใหญ่ ซึ่งมีวิถีชีวิตที่เป็นอิสระและสามารถพึ่งพาตนเองได้ แต่ก็ไม่อาจก้าวข้ามข้อจำกัดของเพศสภาพที่ทำให้ผู้หญิงตกเป็นรอง ดังคำกล่าวที่เธอตอบกลับคำถามของเลขานุการว่าการเป็นภรรยาและแม่ทำให้เธออ่อนแอลง “I might not have married Tao Cang; I might not have had a child, leaving myself vulnerable to others.” (Xiangli 2013) คำตอบดังกล่าวเน้นย้ำสถานภาพที่เป็นรองของช่ง คิมหมิงซึ่งน่าจะเป็นเพราะเธอไม่อาจตอบโต้การนอกใจของสามี นอกจากการมาทานอาหารเย็นกับฮั่น เสี่ยวเยียนเพื่อจะได้ไม่ต้องโศกเศร้าอยู่ที่บ้านเพียงลำพัง นอกจากนั้น เลขานุการของช่ง คิมหมิงก็เผชิญกับปัญหาความสัมพันธ์กับคนรักด้วยเช่นกัน เพราะเธอไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าเธอจะจัดการอย่างไรกับการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ เนื่องจากเธอไม่แน่ใจว่าตนเองและคู่รักมีความพร้อมในการทำหน้าที่พ่อและแม่ ยิ่งกว่านั้น เธอไม่แน่ใจว่าตนเองต้องการสร้างครอบครัวกับคนรักหรือไม่ เธอจึงต้องการให้เขาแสดงความคิดเห็นออกมา แต่นับวันเธอก็ยิ่งอึดอัดจนไม่รู้จะหาทางออกอย่างไร เพราะเขาเพียงแต่สนับสนุนให้เธอไปตรวจเพื่อให้อยู่แน่ชัดว่าเธอกำลังตั้งครรภ์ ความไม่เอาไหนร้อใจของคนรักทำให้เธอตระหนักถึงความไม่เท่าเทียมทางเพศของชายหญิง เพราะหากเธอตัดสินใจทำแท้ง เธอจะกลายเป็นผู้ที่ถูกประณามและจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบเพียงผู้เดียว แต่ถ้าคู่รักของเธอยอมรับเป็นพ่อของเด็ก เขาจะได้รับการชื่นชมที่แสดงความรับผิดชอบ ตัวละครหญิงทั้งคู่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดที่เน้นย้ำความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันของชาย

หญิง ดังคำกล่าวของฮัน เสี่ยวเยี่ยนที่ว่า “For the first time in 26 years, Han Xiaoyan realizes men and women can never be equal” (Xiangli 2013)

อย่างไรก็ดี ผู้เขียนให้ความสัมพันธ์ของตัวละครคลี่คลายไปในทางที่ดี ดังที่ได้กล่าวข้างต้นว่าสามีของช่ง คิมหมิงสำนึกผิดและกลับมาขอคืนดีกับเธอ ในขณะที่ฮัน เสี่ยวเยี่ยนก็ได้รับคำขอแต่งงานจากคนรัก ผู้เขียนให้เรื่องสั้นจบลงด้วยการให้ชายหญิงได้กลับมาครองคู่อยู่ด้วยกัน การเลือกตอนจบดังกล่าวน่าจะเป็นความตั้งใจของผู้เขียนที่จะทำให้ความสัมพันธ์ของชายหญิงสอดคล้องกับโครงเรื่องของรักโรแมนติกที่ชายหญิงได้แต่งงานและอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข เราอาจกล่าวได้ว่าผู้เขียนใช้ความรักโรแมนติกเป็นพื้นที่ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นที่หลีกหนีชั่วคราวจากความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ ในความสัมพันธ์ของชายหญิงที่ผู้อ่านวรรณกรรมรักซึ่งมีแนวโน้มว่าจะเป็นผู้หญิงอาจต้องเผชิญในชีวิตจริง นอกจากนี้ ตัวละครเจียง หลี่หยาง (Jiang Liyang) กล่าวได้ว่าแสดงให้เห็นความตั้งใจของผู้เขียนที่จะเขียนถึงความรักของชายหญิงที่หลีกหนีจากความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในสังคมเชียงใหม่ ซึ่งสามารถเห็นได้จากการใช้เหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดมาเป็นแรงกระตุ้นให้หลี่ซือจินตระหนักถึงความปรารถนาที่แท้จริง กล่าวคือ เจียง หลี่หยางประสบเหตุการณ์ถูกฉกฉวยบนเครื่องบินที่เขาโดยสารมาหาหลี่ซือจินที่เชียงใหม่ เมื่อหลี่ซือจินรับโทรศัพท์จากเจียง หลี่หยางซึ่งโทรมาบอกกับเธอว่าเครื่องบินที่เขาโดยสารมาเกิดการขัดข้องจนไม่อาจลงจอดได้ หลี่ซือจินก็หวาดวิตกว่าเจียง หลี่หยางจะเสียชีวิตและทั้งคู่จะไม่ได้พบกันอีก นอกจากนั้น เจียง หลี่หยางยังทุ่มเทและความเอาใจใส่หลี่ซือจินอย่างไร้เงื่อนไข ปัน เชียงลิให้เจียง หลี่หยางเป็นหนึ่งในนักข่าวสี่คนที่ทำหน้าที่ที่สุดของหนังสือพิมพ์และยังถูกวางตัวให้รับตำแหน่งที่สำคัญในอนาคต แต่เมื่อเขาเข้ามาพัวพันกับหลี่ซือจินและก่อให้เกิดข้อครหาว่าเขาสนิทกับผู้บริหารเพื่อใช้เป็นหนทางในการแสวงหาความก้าวหน้า เขาก็ปกป้องชื่อเสียงของหลี่ซือจินด้วยการตัดสินใจลาออกทันที นอกจากนั้น เจียง หลี่หยางยังทุ่มเทในการดูแลเอาใจใส่และคอยปลอบประโลมหลี่ซือจินจากความผิดหวังที่หลัว ยี่ไม่มีท่าที่สนใจเธอ เจียง หลี่หยางย้ายไปอยู่ต่างเมือง แต่เขาก็เดินทางไปมาหาสู่หลี่ซือจินอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งเขายังสร้างฐานะของตนเองให้มั่นคง โดยการรับตำแหน่งผู้บริหารให้กับสำนักข่าวท้องถิ่นและจัดหาบ้านเพื่อรอให้หลี่ซือจินมาอยู่กับเขา ความจริงใจที่มีให้กับหลี่ซือจินน่าจะทำให้เจียง หลี่หยางมีคุณสมบัติที่สามารถทดแทนวิถีชีวิตที่รุ่งโรจน์และความมีหน้ามีตาในสังคมเมืองใหญ่ ดังที่หลี่ซือจินปรารถนาในตอนต้นได้ อย่างไรก็ดี เครื่องบินสามารถลงจอดได้และเจียง หลี่หยางก็รอดชีวิตจากเหตุการณ์ดังกล่าว หลี่ซือจินตัดสินใจลาออกจางาน แม้ว่าหลัว ยี่จะพยายามตัดทอนการตัดสินใจของเธอก็ตาม หลี่ซือจินสามารถตัดใจจากหลัว ยี่ได้อย่างเด็ดขาดและลาออกจางาน ซึ่งทำให้เธอต้องละทิ้งหน้าที่การงานและความสะดวกสบายในเมืองใหญ่ ดังนั้น กลิ่นกายของหลี่ซือจินที่ผู้เขียนบรรยายว่าเป็นกลิ่น

หอมหวานซึ่งแตกต่างจากกลิ่นขิงอันเผ็ดร้อนนั้นอาจเชื่อมโยงได้กับพื้นที่ในครัวเรือน เพราะหลี่ ซื่อจินยอมรับบทบาทหน้าที่หลักในการเป็นภรรยาให้กับเจียง หลี่หยาง

อย่างไรก็ดี คำพูดในตอนท้ายเรื่องของหลี่ ซื่อจินแสดงให้เห็นความตั้งใจของเธอที่จะกลับไปทำงานอีกครั้ง ความตั้งใจของหลี่ ซื่อจินแสดงให้เห็นว่าเธอไม่อาจยอมรับบทบาทของแม่บ้านที่จำกัดพื้นที่อยู่ในครัวเรือนและต้องพึ่งพาสามีเป็นหลัก อีกทั้งหลี่ ซื่อจินยังยืนยันกรานที่จะหางานทำด้วยตนเองโดยไม่ต้องให้เจียง หลี่หยางใช้อิทธิพลเพื่อช่วยให้เธอได้เข้าทำงานในหนังสือพิมพ์ที่เขามีตำแหน่งเป็นบรรณาธิการอยู่ การดิ้นรนหางานทำด้วยตนเองทำให้กล่าวได้ว่าหลี่ ซื่อจินต้องการพึ่งพาตนเองและยังคงมุ่งมั่นที่จะสร้างความเจริญก้าวหน้าให้ตนเอง และประเด็นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ ผู้เขียนได้บรรยายให้ผู้อ่านทราบว่าบ้านที่เจียง หลี่หยางเตรียมไว้ให้ หลี่ ซื่อจินนั้นทั้งสะดวกสบายและสวยงาม เราจึงได้เห็นว่าความสัมพันธ์ของหลี่ ซื่อจินและเจียง หลี่หยางประกอบด้วยปัจจัยสำคัญของสถานะชนชั้นกลาง ไม่ว่าจะเป็นความเจริญก้าวหน้า ฐานะทางการเงินที่มั่นคง และชีวิตความเป็นอยู่ที่สะดวกสบาย เหตุการณ์ในตอนนี้นำไปสู่เสอไม่ได้ถึงอิทธิพลของเศรษฐกิจทุนนิยมที่หล่อหลอมทัศนคติวัตถุนิยม หลี่ ซื่อจินยังคงไขว่คว้าและแสวงหาหนทางในการเติมเต็มความปรารถนาของชนชั้นกลาง ซึ่งไม่แตกต่างไปจากในตอนที่ยังอยู่ในเซี่ยงไฮ้

4.3.3 อุดมการณ์ความรักเสรีที่ล้มเหลวในครอบครัวจีนแบบฉบับ ใน “Beautiful Days”

ใน “Beautiful Days” คุณนายเว่ย (Old Lady Wei) จ้างให้แม่สื่อเป็นผู้เสาะหาผู้หญิงที่เหมาะสมมาแต่งงานกับเซี่ยงเกา (Xingguo) การจัดหาคู่ให้กับเซี่ยงเกาเป็นเรื่องที่ผู้คนซึ่งอยู่อาศัยในหลงกั๋งให้ความสนใจกันมาก เพราะเซี่ยงเกาเป็นคนพิการจากการป่วยเป็นโรคโปลิโอในวัยเด็ก ความพิการและฐานะที่ไม่ได้ร่ำรวยทำให้การหาคู่ครองให้กับเขาทำได้ยาก หง (Hong) ซึ่งเป็นผู้หญิงที่ได้รับการทาบทามให้แต่งงานกับเซี่ยงเกาเป็นผู้หญิงที่แต่งงานแล้วและอาศัยอยู่ในเมืองเล็กๆทางไกลจากเซี่ยงไฮ้ การเป็นหม้ายและต้องเลี้ยงลูกสาวเพียงลำพังทำให้เธอมีชีวิตที่ยากลำบาก หงจึงติดสินบนแม่สื่อเพื่อให้สนับสนุนตนเอง เมื่อเธอเดินทางมาเซี่ยงไฮ้และพบกับครอบครัวของว่าที่สามี คุณนายเว่ยรับเธอไว้ในฐานะหญิงรับใช้ภายในบ้านเพื่อพิจารณาว่าหงมีคุณสมบัติที่จะเป็นภรรยาของเซี่ยงเกาหรือไม่ เมื่อหงเห็นว่าแม่สามียังไม่ยอมรับเธอที่อยู่กับครอบครัวมาสักระยะหนึ่งแล้ว หงจึงได้ออกอุบายว่าเธอตั้งครรภ์เพื่อให้คุณนายเว่ยยอมรับเธอเป็นลูกสะใภ้ เมื่อคุณนายเว่ยรู้ความจริง เธอโกรธมากและพยายามจะส่งหง กลับบ้าน อย่างไรก็ดี หงยังคงตั้งมั่นที่จะอยู่ในเซี่ยงไฮ้และพยายามขอร้องให้คุณนายเว่ยให้อภัย คุณนายเว่ยยอมรับหงกลับเข้าไปเป็นสะใภ้อีกครั้ง เพราะเธออาสาทำหน้าที่แทนคุณนาย

เว่ยและเซียงเกาในการประท้วงเพื่อให้หน่วยงานของรัฐยินยอมจัดสรรที่อยู่อาศัยให้ใหม่ตามข้อเรียกร้องของคุณนายเว่ย ทั้งนี้การจัดสรรที่อยู่ใหม่เป็นเพราะรัฐต้องการรื้อถอนหลังคาที่เสื่อมโทรม และสร้างห้องพักในอาคารสูงขึ้นแทน และในช่วงเวลาที่หงทำหน้าที่ดังกล่าว เธอก็ตั้งครุฑขึ้นมาจริงๆ

ความสัมพันธ์ของตัวละครชายหญิงใน “*Beautiful Days*” เกี่ยวพันกับความย้อนแย้งในสังคมจีนยุคหลังเหมา อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการปะทะกันของวัฒนธรรมดั้งเดิมกับวัฒนธรรมสมัยใหม่ ดังที่กล่าวข้างต้นว่าความสัมพันธ์ของทั้งคู่เกิดจากการคลุมถุงชน เซียงเกาเชื่อฟังแม่ที่ต้องการให้เขาแต่งงานและมีทายาทสืบสกุล ซึ่งแสดงให้เห็นค่านิยมเกี่ยวกับการเคารพเชื่อฟังผู้ให้กำเนิด

When he met her for the first time, something bright, like a ray of light, flashed in his eyes and swiftly disappeared. Hong was normal when she talked with Old Lady Wei, but when she talked with Xingguo, she spoke with a twang as though she had a severe cold. (Xiaolan 2013)

ความพึงพอใจฉายผ่านทางสายตาที่เซียงเกามองหงและหายไปอย่างรวดเร็ว ในขณะที่หงก็พูดด้วยเสียงขึ้นจมูกซึ่งแตกต่างจากท่าทางปกติเมื่อเธอพูดกับคุณนายเว่ย เซียงเกาไม่กล้าแสดงความรู้สึกออกมาและการสงวนท่าทีต่อหน้าคุณนายเว่ย หากเปรียบเทียบครอบครัวของตัวละครหญิงในวรรณกรรมของฮิโรมิ ความคามิเรื่อง *Strange Weather in Tokyo* กับครอบครัวของเซียง เกาจะเห็นได้ว่าเป็นครอบครัวแนวขนบเหมือนกัน เพราะถึงแม้ครอบครัวจะไม่ได้กดดันให้ที่ซึกิโกะแต่งงาน แต่การที่ที่ซึกิโกะไม่กลับไปเยี่ยมบ้านน่าจะเป็นเพราะพี่ชายของเธอมีครอบครัวและอาศัยอยู่ที่บ้าน หากที่ซึกิโกะกลับบ้านก็จะยิ่งตอกย้ำความแปลกแยกของเธอ ดังนั้นที่ซึกิโกะซึ่งไม่ต้องการทำตามความคาดหวังของครอบครัวจึงเลือกที่จะไม่กลับบ้าน เนื่องจากที่ซึกิโกะสามารถพึ่งพาตนเองได้ ความเป็นอิสระทางการเงินทำให้เธอไม่จำเป็นต้องทำตามความคาดหวังของครอบครัว ในขณะที่เซียง ก้าวเป็นชายพิการและต้องพึ่งพาแม่ทำให้เขาไม่กล้าขัดขืนแม่ที่ต้องการให้เขาแต่งงาน อีกทั้งยังไม่กล้าแสดงความรู้สึกพึงพอใจเพราะความสัมพันธ์ของเขามุ่งเน้นไปที่การมีทายาทสืบสกุล นอกจากนั้น หง ซึ่งเป็นผู้หญิงที่ถูกส่งมาเป็นเจ้าสาวของเซียง ก้าวยังมีสถานะแห่งความเป็นอื่นอย่างเด่นชัดเพราะเธอไม่ใช่ชาวเซียงไฮ้และยังมาจากครอบครัวที่ยากจนซึ่งไม่ได้ส่งเสริมความมีหน้ามีตาให้กับครอบครัว อย่างไรก็ตาม ตัวละครพยายามต่อรองกับอำนาจของแม่ผ่านการแสดงอารมณ์ความรู้สึกในความสัมพันธ์แบบคลุมถุงชนที่ไม่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ความรู้สึกส่วนตัว เซียงเกายังพยายามดิ้นรนที่จะพึ่งพาตนเองซึ่งทำให้กล่าวได้ว่าเซียงเกาก็มีความตระหนักรู้ถึงความเป็นปัจเจกที่มีอิสระและความต้องการของ

ตนเอง ด้วยเหตุที่ระบบทุนนิยมให้ความสำคัญกับความเป็นปัจเจกบุคคล ความสามารถที่แตกต่างของแต่ละบุคคลจึงได้รับการส่งเสริมเพื่อให้เกิดการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าในด้านต่างๆ เชียงเกาใช้ความคิดสร้างสรรค์และความสามารถทางด้านการหัตถกรรม โดยการนำไม้ไผ่มาทำเป็นข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ จากงานอดิเรกในยามว่างได้กลายเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้มากกว่างานประจำ เชียงเกาได้รับการสนับสนุนจากหง ซึ่งเป็นผู้ที่คอยชื่นชมผลงานของเธอ อีกทั้งเธอยังไปขอคำแนะนำการใช้อินเทอร์เน็ตจากเพื่อนบ้านเพื่อขายสินค้าออนไลน์ งานหัตถกรรมของเชียงเกาทำให้เขามีรายได้เพิ่มขึ้นมาก ผลงานของเชียงเกาที่กลายมาเป็นแหล่งรายได้สำคัญและเปลี่ยนความรู้สึกกดดันของการถูกควบคุมมาสู่ความชื่นชมและความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง ดังที่เชียงเกายกย่องให้ตนเองเป็นศิลปินที่สร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ “These are works of art. Mom, your son is an artist!” (Xiaolan 2013)

จากเหตุการณ์ในตอนนี้นำให้กล่าวได้ว่าวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในยุคหลังเหมาส่งผลให้ความสัมพันธ์ใกล้ชิดของชายหญิงจำเป็นต้องมีความพร้อมและความมั่นคงทางการเงิน เชียงเกากับหงปรับตัวให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงภายใต้อิทธิพลของระบบทุนนิยม จากที่เชียงเกาเคยพึ่งพารายได้ขั้นต่ำและเงินช่วยเหลือผู้พิการจากรัฐ ซึ่งเขามอบเงินทั้งหมดให้แม่เป็นผู้ดูแลและจัดสรรให้เขาสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายประจำวันนั้น ทั้งเชียงเกาและหงช่วยกันแสวงหาหนทางในการทำกิจการและสร้างความร่ำรวยให้กับตนเอง ดังเช่นที่หงลงทะเบียนเพื่อเปิดร้านค้าออนไลน์ ซึ่งร้านค้าออนไลน์กล่าวได้ว่าเป็นตลาดขนาดใหญ่ที่เปิดโอกาสให้งานฝีมือของเชียงเกาสามารถขายได้เป็นจำนวนมาก เชียงเกาอธิบายกับคุณนายเว่ยเกี่ยวกับการขายสินค้าผ่านระบบอินเทอร์เน็ตว่าร้านค้าออนไลน์มีเป็นจำนวนมากและพวกเขาต้องเผชิญกับสภาพการแข่งขันสูง เมื่อคุณนายเว่ยรู้ว่าผลงานของลูกชายตนเองก่อให้เกิดรายได้จำนวนมาก อีกทั้งหงเป็นผู้ที่มีส่วนช่วยเหลือให้เชียงเกาค้นพบหนทางใหม่ในการทำมาหากิน เธอก็รู้สึกแปลกใจที่หงซึ่งเพิ่งมาอยู่เชียงใหม่ได้ไม่นานกลับเรียนรู้และสามารถเข้าใจทิศทางการเปลี่ยนแปลงของสังคมเชียงใหม่ ดังที่เต็ง เสี่ยวหลานได้บรรยายไว้ว่า

Old Lady Wei could not help feeling behind the times. Although she has lived in Shanghai all her life, she never learned to make money this way. Hong had been in Shanghai for only a few months and has mastered this trick of turning useless knickknacks into precious handicrafts. (Xiaolan 2013)

การพัฒนาของระบบเศรษฐกิจเปิดโอกาสให้ผู้คนในสังคมแสวงหาความร่ำรวยและผลประโยชน์ของตนเอง อีกทั้งความเจริญก้าวหน้าทางด้านต่างๆดังเช่นเทคโนโลยีที่ทันสมัยยังได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน เชียงเกาและหงสามารถปรับตนเองให้กลมกลืนไปกับวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมที่กำลังเฟื่องฟูทางเศรษฐกิจ พวกเขาสามารถแข่งขันและต่อสู้ดิ้นรนเพื่อหาหนทางในการเอาตัวรอดท่ามกลางสภาพการแก่งแย่งแข่งขัน เมื่อเชียงเกามีเงินรายได้เพิ่มขึ้น เขาก็นำเงินมาจับจ่ายใช้สอยอย่างอิสระมากยิ่งขึ้น เชียงเกานำเงินที่หาเพิ่มมาได้ใช้จ่ายสำหรับความสุขส่วนตัว ดังเช่นที่คุณนายเว่ยกล่าวว่าลูกชายของเธอได้สัมผัสกับความสุขที่เขาควรได้รับเมื่อ 20 กว่าปีที่แล้ว เขาพาคนรักไปชมภาพยนตร์และรับประทานอาหารนอกบ้านได้ รวมทั้งซื้อเสื้อผ้าและเครื่องประดับใหม่ให้กับคุณนายเว่ยด้วย นอกจากนี้เชียงเกาจะเปลี่ยนแปลงตนเองจากลูกชายหัวอ่อนมาสู่การพึ่งพาตนเองแล้ว เชียงเกายังมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้นจนทำให้เขากล้าที่จะเป็นฝ่ายเริ่มต้นความสัมพันธ์และสร้างครอบครัวของตนเอง ดังที่เชียงเกาชวนหงไปชมภาพยนตร์ด้วยกัน ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยังสองจะได้ใกล้ชิดกันโดยปราศจากการกำกับควบคุมของคุณนายเว่ย นอกจากนี้ อิสระทางการเงินทำให้เชียงเกาตระหนักถึงชีวิตที่เป็นอิสระและสามารถทำตามความต้องการของตนเองได้ การตระหนักดังกล่าวนำไปสู่ความพยายามที่จะตอบโต้อำนาจของคุณนายเว่ยที่ควบคุมครอบครัวของเขา ดังจะเห็นได้จากการที่เชียงเกาซึ่งเคยนิ่งเงียบกลับกล่าวชื่นชมหงต่อหน้าคุณนายเว่ย เพราะหงเป็นผู้ซึ่งสนับสนุนและช่วยเหลือให้เขาสามารถนำงานฝีมือมาสร้างรายได้ อีกทั้งเชียงเกายังปกป้องหงจากการควบคุมของคุณนายเว่ย ดังเช่นในเหตุการณ์ตอนที่คุณนายเว่ยตำหนิหงเรื่องการใช้ผงชูรสในการทำอาหาร เชียงเกาก็กล่าวโต้แย้งว่าคุณนายเว่ยเข้มงวดกับหงมากเกินไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สืบเนื่องจากความสัมพันธ์ภายในครอบครัวในวรรณกรรมกลุ่มที่ใช้ญี่ปุ่นเป็นฉากหลักทำให้กล่าวได้ว่าตัวละครเป็นผู้ที่ทำหน้าที่สืบทอดค่านิยมชายเป็นใหญ่ ดังเช่น การทำหน้าที่แม่ตามแบบฉบับชาวญี่ปุ่นที่ต้องทุ่มเทให้กับลูกและละทิ้งตัวตนของผู้เป็นแม่ ในขณะที่ตัวละครพ่อกลับสูญหายไปหรือไม่มีบทบาทในครอบครัว ความกดดันต่อบทบาทหน้าที่ของผู้หญิงทำให้เกิดเป็นวิญญานปรากฏขึ้นใน *Manazuru* ในฐานะตัวแทนของแม่ คุณนายเว่ยเป็นตัวละครแม่ที่แสดงให้เห็นค่านิยมดั้งเดิมของครอบครัวชาวจีนที่ยังมีอิทธิพลต่อสังคมจีน โดยคุณนายเว่ยเป็นผู้รักษาและสืบทอดขนบชายเป็นใหญ่ โดยเฉพาะค่านิยมที่เชื่อมโยงสถานภาพของผู้หญิงกับบทบาทของภรรยาและแม่ กล่าวคือ คุณนายเว่ยมีส่วนสำคัญในการกำกับและควบคุมให้หงทำหน้าที่ของภรรยาที่ต้องดูแล ปรนนิบัติ และให้การสนับสนุนสามี นอกจากการเรียนรู้เพื่อจะเป็นภรรยาชาวเชียงไฮ้ดังที่กล่าวมาแล้ว หงยังสนับสนุนเชียงเกาให้เกิดความเจริญก้าวหน้าซึ่งทำให้คุณนายหงยอมรับหงมากขึ้น อย่างไรก็ตาม เธอก็ยังคงอยากได้ลูกสะใภ้ชาวเชียงไฮ้ ดังบทสนทนาของคุณนายเว่ยและแม่สื่อว่า

All in all, there's no absolute standard to judge a wife-to-be. She is a good choice if only she treats Xingguo well. Now that he was fond of Hong. Old Lady Wei should only consider her son's interests. What else does she want? Old Lady Wei heaved a sigh of relief despite the tinge of regret when she spoke to Auntie Zhang. "If only I had known earlier that Xingguo has such a skill, I would have looked for a girl in Shanghai for him to marry. Why should I go to trouble of finding his partner from so far away?" (Xiaolan 2013)

หงปฏิบัติกับเซียงเกาเป็นอย่างดีจนทำให้เขาพึงพอใจ คุณนายเว่ยจึงยอมตามใจลูกชายที่ต้องการแต่งงานกับหง หากคุณนายเว่ยก็ยิ่งรู้สึกหงไม่คู่ควรกับลูกชายของเธอ เพราะความสามารถของเซียงเกาที่เผยออกมาให้เห็นชัดจากการที่เขาสามารถนำงานอดิเรกมาประกอบเป็นอาชีพเสริมและสร้างรายได้เป็นจำนวนมาก นอกจากนั้น เรายังเห็นได้ว่าสถานภาพของลูกสะใภ้จะมั่นคงมากขึ้นจากการมีทายาทให้กับครอบครัว หงจึงต้องโกหกเรื่องตั้งครรภ์เพื่อให้ได้แต่งงานและจดทะเบียนสมรสเป็นภรรยาที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่เมื่อคุณนายเว่ยจับได้ว่าหงโกหก หงก็ต้องยอมทำตามคำสั่งของคุณนายเว่ยที่ให้ออกจากบ้าน หงไม่มีอำนาจในการต่อรองกับคุณนายเว่ย ดังเหตุการณ์ในตอนที่ยังถูกบังคับให้ออกจากบ้าน หงจะมีน้ำตาคลอเบาและส่งสายตาอ่อนวอนไปยังเซียงเการาวกับว่าเธอเป็นแมวที่กำลังมองเจ้าของ แต่เซียงเกาก็ไม่สามารถช่วยเหลือเธอได้ เขาหลบเลี้ยงที่จะมองตาหงและเพียงแต่ช่วยยกกระเป๋าและชวนให้เธอเดินออกจากบ้าน

After She finished packing, Hong cast her eyes at Xingguo. She looked at him the way a pet cat looked at its owner. Her eyes brimmed with tears, She knew very well it was her final attempt and she did not think it would be successful. As expected, Xingguo avoided her eyes and picked up her suitcase. "Let's go." (Xiaolan 2013)

การที่เซียงเกาไม่กล้าขัดคำสั่งของแม่นั้นเน้นย้ำให้เห็นความขัดแย้งในจิตใจของตัวละคร แม้ว่าเซียงเกาจะไม่อยากให้หงจากไป แต่เหตุการณ์ในตอนนี้ก็แสดงให้เห็นความล้มเหลวในการดิ้นรนเพื่อชีวิตที่อิสระหรือการปกป้องคนรัก ดังเหตุการณ์ในตอนที่ยังถูกบังคับให้ออกจากบ้าน หงจะมีน้ำตาคลอเบาและส่งสายตาอ่อนวอนไปยังเซียงเการาวกับว่าเธอเป็นแมวที่กำลังมองเจ้าของ แต่เซียงเกาก็ไม่

สามารถช่วยเหลือเธอได้ เขาหลบเลี้ยงที่จะมองตาหญิงและเพียงแต่ช่วยยกกระเป๋าและชวนให้เธอเดินออกจากบ้าน

After She finished packing, Hong cast her eyes at Xingguo. She looked at him the way a pet cat looked at its owner. Her eyes brimmed with tears, She knew very well it was her final attempt and she did not think it would be successful. As expected, Xingguo avoided her eyes and picked up her suitcase. "Let's go." (Xiaolan 2013)

การที่เซียงเกาไม่กล้าขัดคำสั่งของแม่นั้นเน้นย้ำให้เห็นความขัดแย้งในจิตใจของตัวละคร แม้ว่าเซียงเกาจะไม่อยากให้หงจากไป แต่เหตุการณ์ในตอนนั้นก็แสดงให้เห็นความล้มเหลวในการดิ้นรนเพื่อชีวิตที่อิสระหรือการปกป้องคนรัก

ความผิดพลาดดังกล่าวข้างต้นทำให้หงต้องต่อสู้ดิ้นรนมากขึ้นเพื่อให้คุณนายเว่ย ยอมรับหงเป็นสะใภ้อีกครั้ง กล่าวคือ คุณนายเว่ยต้องการได้ที่พักใหม่ที่มีขนาดใหญ่และโนทำเลที่ดี เพราะที่พักที่มีขนาดใหญ่โตกว้างขวางถือเป็นการรักษาความมีหน้ามีตาทางสังคมให้กับครอบครัว สืบเนื่องจากความทรุดโทรมและการอยู่อาศัยอย่างแออัดของประชากรในหลงถิง ภาครัฐจึงมีโครงการจะรื้อทำลายหลงถิงเพื่อสร้างเป็นที่อยู่อาศัยแบบตึกสูงแทน ทั้งนี้คณะกรรมการที่จัดตั้งให้เป็นตัวแทนของรัฐ จะทำหน้าที่จัดสรรที่อยู่อาศัยใหม่ให้ โดยพิจารณาจากขนาดของที่อยู่อาศัยให้สัมพันธ์กับจำนวนสมาชิกในครอบครัว หากคุณนายเว่ยรู้สึกไม่พึงพอใจกับขนาดและที่ตั้งใหม่ของที่อยู่อาศัย เธอจึงนั่งคุกเข่าอยู่ด้านหน้าทำการของคณะกรรมการเพื่อให้ได้ห้องพักอาศัยที่ขนาดใหญ่ขึ้นและอยู่ในตึกที่สร้างในย่านเดิมกับที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน หงอาสาที่จะทำหน้าที่แทนคุณนายเว่ยที่อายุมากจนไม่สามารถนั่งอยู่ได้นานๆ ประกอบกับในช่วงที่หงพยายามขอร้องให้คุณนายเว่ย ให้อภัยเรื่องที่ตนเองโกหกก่อนหน้าว่าการประท้วงจะเริ่มขึ้น แม้ว่าหงจะตั้งครมร์จริงๆในช่วงเวลาที่เธอทำหน้าที่ประท้วงการอุทิศพุ่มเตตนเองให้คุณนายหงยอมรับตนเองกลับไปเป็นสะใภ้ทำให้หงทำหน้าที่ของเธอต่อไป โดยเธอกล่าวกับคุณนายเว่ยว่าผู้หญิงตั้งครมร์น่าจะสร้างความกดดันให้กับคณะกรรมการในการยินยอมตามข้อเรียกร้องได้มากกว่าหญิงชรา ดังนั้น การที่ผู้เขียนใช้ชื่อเรื่องว่าวันทิ้งดงามแสดงให้เห็นถึงความหวังในการเริ่มต้นชีวิตใหม่ของหงในเซียงไฮ้ เพราะการตั้งครมร์ทำให้คุณนายเว่ยยอมให้หงกลับบ้าน แต่การต่อสู้ดิ้นรนของหงก็แสดงให้เห็นชะตากรรมของผู้หญิงจีนที่เผชิญกับความไม่เท่าเทียมทางเพศที่ยังคงมีอยู่ในสังคม เพราะสถานภาพของผู้หญิงในความสัมพันธ์แบบผูกมัดจะมั่นคงมากขึ้นจากบทบาทของภรรยาและแม่ สถานภาพของผู้หญิงที่เชื่อมโยงกับบทบาททางเพศสภาพทำให้

เห็นว่าค่านิยมปีศาจปีโตยจึงไม่ได้ถูกกลืนหายไปเพราะอิทธิพลของแนวคิดตะวันตกเรื่องความเท่าเทียมและความเป็นปัจเจกบุคคล

4.4 จากหลงถึงสู่อุปกรจีน: ความภาคภูมิใจของเซี่ยงไฮ้ต่อความรุ่งโรจน์ในอดีต

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวละครชายหญิงข้างต้นชี้ให้เห็นการปรับตัวให้เป็นส่วนหนึ่งของการมุ่งพัฒนาเซี่ยงไฮ้สู่การเป็นมหานครที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ หากในชุดรวมเรื่องสั้นขนาดยาว “Beautiful Days” ซึ่งประกอบไปด้วย “Beautiful days” และ “A Riot of Brilliant Purple and Tender Crimson” เต็ง เซียวหลานกลับเลือกนำเสนอการแต่งงานแบบคลุมถุงและใช้หลงถึงซึ่งเป็นชุมชนเก่าแก่ของเซี่ยงไฮ้เป็นฉากหลักของเรื่อง “A Riot of Brilliant Purple and Tender Crimson” นำเสนอเรื่องราวของอดีตนักแสดงอุปรากรจีนที่ถูกหลอกพร้อมกันกับการเสื่อมถอยความนิยมต่ออุปรากรจีนซึ่งอาจเป็นการเสียดสีการหมกมุ่นอยู่กับความรุ่งเรืองในอดีตที่ผ่านพ้นไป ขณะที่ใน “Between Confidantes” เฉิน ตานหยางแสดงให้เห็นถึงความวิตกกังวลต่อเซี่ยงไฮ้ที่กำลังเจริญก้าวหน้าและพลิกฟื้นตนเองให้กลับมารุ่งเรืองอีกครั้ง ผู้เขียนน่าจะจงใจใช้ตัวละครไม่ว่าจะเป็นหญิงชรา ชายพิการ และนักแสดงจิวหลงยุคเพื่อเสียดสีอดีตและความเคลือบแคลงต่อการพัฒนาในปัจจุบันเพราะการมุ่งพัฒนาตามแบบตะวันตกไม่ได้ทำให้อดีตแห่งความรุ่งเรืองของเซี่ยงไฮ้หวนกลับมา อีกทั้งความเจริญและทันสมัยในปัจจุบันยังแตกต่างจากการปะทะสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรมตะวันตกและวัฒนธรรมตะวันออกในยุคเมืองท่าอาณานิคมที่มีส่วนในการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตและวัฒนธรรมให้มีความเป็นสากลอันนำมาซึ่งความภาคภูมิใจของเซี่ยงไฮ้

4.4.1 ในหลงถึง: วิถีชีวิตดั้งเดิม การพัฒนายุคหลังเหมา และความรัก ใน “Beautiful Days”

หลงถึงเป็นที่อยู่อาศัยที่เก่าแก่และเป็นตัวแทนของความเจริญก้าวหน้าของเซี่ยงไฮ้ตั้งแต่เมืองท่าอาณานิคม ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจดึงดูดทั้งชาวจีนและชาวต่างชาติให้หลั่งไหลเข้ามายังเซี่ยงไฮ้ หลงถึงเป็นที่พักอาศัยของผู้คนหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นหลงถึงบนถนนฮุยไห่ (Huihai Road) ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของครอบครัวที่ร่ำรวย และหลงถึงที่อื่นๆ ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของชนชั้นกลางรวมไปถึงผู้ใช้แรงงานที่กระจุกตัวรวมกันอยู่อย่างแออัด ใน *Beyond the Neon Lights: Everyday Shanghai in Early Twentieth* (1999) ฮันฉา ลู (Hanchao Lu) กล่าวเชิดชูหลงถึงในด้านที่เป็น

แหล่งข้อมูลสำคัญซึ่งนำเสนอให้เห็นวิถีชีวิตในเชียงใหม่ เพราะหลงถึงเป็นชุมชนแบบเมืองที่ได้รับการพัฒนาขึ้นตั้งแต่ยุคเมืองท่าอาณาจักรมอญและยังคงดำรงอยู่เป็นฉากหลังให้กับตึกสูงระฟ้าและอาคารสมัยใหม่ของเชียงใหม่

ใน “Beautiful Days” ความสัมพันธ์ของตัวละครสะท้อนวิถีชีวิตแบบเก่าในหลงถึง การนำเสนอรูปแบบความสัมพันธ์ในครอบครัวจีนแบบเก่าน่าจะสัมพันธ์กับปรากฏการณ์โหยหาอดีต โดยการเขียนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัวของจีนในชุมชนเก่าแก่อาจเป็นการกลับไปหารากเหง้าความเป็นจีนเพื่อการค้นหาตัวตนและตำแหน่งแห่งที่ของตนเอง เพราะตั้งแต่ ลีฮวงหลานเกิดและเติบโตในช่วงทศวรรษ 1990 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่รัฐรื้อถอนหรือตัดแปลงหลงถึงให้มีความทันสมัยและสะดวกสบายเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาเชียงใหม่สู่ความเจริญก้าวหน้าและทันสมัย ดังที่นักวิชาการตะวันตกกล่าวว่า การโหยหาอดีตเป็นการสร้างความจริงเสมือนโดยการคัดเลือกช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งเพื่อลดทอนความวิตกกังวลต่ออนาคต สำหรับหลงถึงซึ่งปรากฏในงานเขียนของนักเขียนสตรีเชียงใหม่ที่ผลิตผลงานหลังช่วงทศวรรษ 1990 เป็นสถาปัตยกรรมที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตแบบเก่าในเชียงใหม่ซึ่งสูญหายไปเพราะความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับชุมชนดั้งเดิม นอกจากนั้น การเขียนเกี่ยวกับชีวิตในหลงถึงยังสะท้อนความปรารถนาของผู้คนที่โหยหาที่ยึดเหนี่ยวจิตใจท่ามกลางความสับสนและย้อนแย้ง ซึ่งเป็นผลมาจากการส่งเสริมให้เชียงใหม่พัฒนาสู่ความเป็นสากลควบคู่กับการควบคุมจากรัฐบาลสังคมนิยมเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำจากนโยบายการพัฒนาหรือความแปลกแยกของเชียงใหม่จากพื้นที่อื่นๆของจีนที่ยังเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมประเพณีของจีน คุณนายเว่ยและเซียงเกาอาศัยอยู่ในหลงถึงซึ่งได้รับการปรับปรุงใหม่ โดยชั้นบนเป็นพ็อดูอาศัย ในขณะที่ชั้นล่างถูกทำให้เป็นร้านสะดวกซื้อ แม้สื่อกล่าวกับหึงเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวเว่ยในหลงถึงว่าเหมือนกันกับที่เคยเห็นในรายการโทรทัศน์ คือ ที่พักอาศัยบนถนนสายเล็กๆ มีห้องใต้หลังคาและพื้นที่ส่วนกลางที่หลายครอบครัวใช้ร่วมกัน ห้องพักอาศัยที่เรียงรายชิดติดกันทำให้การซุบซิบนินทาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตในหลงถึง ดังที่การหาเจ้าสาวมาแต่งงานกับเซียงเกาเป็นเรื่องที่โจษจันกันทั่วชุมชนหลงถึงจนทำให้คุณนายเว่ยต้องหลบเลี่ยงเพื่อนบ้าน รวมไปถึงค่านิยมของการใช้แม่สื่อซึ่งมีเครือข่ายและความสัมพันธ์ในวงกว้างทำให้หึงซึ่งอยู่อาศัยในเมืองที่ห่างไกลจากเชียงใหม่ได้รับการแนะนำให้เดินทางมาดูตัว และแม้ว่าคุณนายเว่ยจะตระหนักว่าการแต่งงานแบบคลุมถุงชนเป็นค่านิยมที่พ้นยุคสมัยไปแล้ว แต่คุณนายเว่ยต้องการหาลูกสะใภ้ที่เหมาะสมเพราะการที่ลูกชายพิการของเธอได้แต่งงานและมีครอบครัวนับเป็นการรักษาหน้าตาทางสังคมของครอบครัว ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องสำคัญมากในเชียงใหม่

การให้ตัวละครหลักคือคุณนายเว่ยและเซียงเกาอาศัยอยู่ในหลงถึงน่าจะจะเป็นความตั้งใจของผู้เขียนที่จะเชื่อมโยงพื้นที่กับตัวละคร กล่าวคือ หลงถึงเป็นที่พักอาศัยที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของ

เชียงใหม่ในอดีต และคุณนายเว่ยก็รู้สึกภาคภูมิใจในความยิ่งใหญ่ของเชียงใหม่ อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนให้คุณนายเว่ยเป็นหญิงชราและเชียงใหม่มีอาการป่วยจนทำให้เขากลายเป็นผู้พิการซึ่งทำให้กล่าวได้ว่าตัวละครหลักทั้งสองเป็นตัวแทนของหลงถึงที่ทรุดโทรมและกำลังจะถูกรื้อทำลายในไม่ช้า เชียงเมามีคุณสมบัติที่ดีเพียงประการเดียวที่จะทำให้ผู้หญิงต้องการแต่งงานกับเขา คือการเป็นพลเมืองเชียงใหม่ซึ่งทำให้เขาได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ โดยเชียงใหม่ได้รับสิทธิพิเศษเกี่ยวกับตำแหน่งงานในเชียงใหม่และเงินช่วยเหลือสำหรับผู้พลาพลาจากรัฐ ประกอบกับที่คุณนายเว่ยเคยเป็นนักบัญชีให้กับหน่วยงานของรัฐ เธอจึงได้รับการจัดสรรที่พักอาศัย นอกจากนั้นแล้ว ผู้เขียนให้เชียงใหม่เป็นคนพิการจากโรคโปลิโอที่เขาเป็นในวัยเด็ก ซึ่งทำให้ขาของเขาลีบเล็กและเดินได้ไม่สะดวก และเขาทำงานเป็นเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่รับเงินเดือนขั้นต่ำสุด การหาผู้หญิงที่จะยินยอมแต่งงานกับเขาจึงเป็นเรื่องยาก ดังที่คุณนายเว่ยกล่าวว่า

A Shanghai hukou was not highly sought after as before since people can earn money in many other places. What's more, Hong was not an ugly woman. Old Lady Wei could not reconcile herself to failure. She did not think her son was inferior to anyone else. If he had not been disabled from polio, he would have had a child in high school by now. (Xiaolan 2013)

ผู้ชายที่อยู่อาศัยในเชียงใหม่ไม่ได้ดึงดูดให้ผู้หญิงสนใจและอยากแต่งงานด้วย ซึ่งอาจเป็นเพราะความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดการพัฒนาในเมืองอื่นๆ ของจีน ผู้คนสามารถหางานทำและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นที่ระดับ และผู้หญิงก็สามารถทำงานและพึ่งพาตนเองได้ อย่างไรก็ตาม คุณนายเว่ยไม่ยอมรับว่าลูกชายของเธอด้อยกว่าผู้อื่น และกล่าวโทษความพิการที่ทำให้ลูกชายของเธอพลาดโอกาสในการแต่งงานกับผู้หญิงดีๆ และสร้างครอบครัวร่วมกัน การเป็นพลเมืองเชียงใหม่ทำให้ลูกชายของคุณนายเว่ยไม่ได้มีสถานภาพทางสังคมด้อยกว่าผู้อื่นแต่อย่างใด อีกทั้งเมื่อหงมาอยู่ที่บ้านของเธอ คุณนายเว่ยก็อบรมสั่งสอนความประณีตบรรจง ความลึกซึ้ง และความละเอียดอ่อน อันเป็นค่านิยมที่สืบออกมาผ่านทางอาหารการกินของชาวเชียงใหม่ อีกทั้งคุณนายเว่ยยังพยายามเปลี่ยนแปลงว่าที่ลูกสะใภ้จากผู้หญิงบ้านนอกให้กลายเป็นผู้หญิงในเมือง

นอกจากนั้น การสร้างตัวละครชาวเชียงใหม่ให้มีคุณลักษณะเป็นคนชราและคนพิการเน้นย้ำให้เห็นว่าความเจริญก้าวหน้าทีประกอบสร้างภาพลักษณ์ของเชียงใหม่ในปัจจุบันแตกต่างจากภาพลักษณ์ของเชียงใหม่ในยุคสาธารณรัฐที่ถูกขนานนามว่าไข่มุกแห่งเอเชียหรือมหานครปารีสแห่งตะวันออก

กล่าวคือ การปะทะกันของวัฒนธรรมตะวันตกและตะวันออกในเมืองท่าอาณานิคมนำไปสู่ความเฟื่องฟูของกระแสวัตถุนิยม โดยการแสวงหาความมั่งคั่งร่ำรวยและนิยมบริโภคสินค้าจากตะวันตก อย่างไรก็ตาม มหานครเซี่ยงไฮ้ในยุคต้นหลังเหมาได้สูญเสียสถานภาพของการเป็นผู้นำทางการค้าและวัฒนธรรมสมัยใหม่ของจีน เนื่องจากนโยบายการพัฒนาประเทศสู่ความเป็นทุนนิยมทำให้เมืองใหญ่และเมืองทางตอนใต้อื่นๆมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงกว่าเซี่ยงไฮ้ และถึงแม้ว่าการเร่งรัดพัฒนาในปลายทศวรรษ 1990 จะสามารถรื้อฟื้นและกอบกู้การเป็นเมืองศูนย์กลางทางการเงินและการค้าของจีนไว้ได้ แต่ผลกระทบที่สำคัญคือความตื่นเงินและความฉาบฉวย เพราะการมุ่งสร้างความเจริญในทางวัตถุซึ่งนำไปสู่ความเฟื่องฟูของกระแสวัตถุนิยมอีกครั้ง สิ่งก่อสร้างใหม่ๆเกิดขึ้นหลายแห่งในช่วงทศวรรษ 1990 ถึงต้นศตวรรษที่ 20 ที่บริเวณริมแม่น้ำหวงผู่ เพื่อแสดงให้เห็นความเจริญในทางวัตถุ อีกทั้งการพัฒนาทางเศรษฐกิจภายใต้อิทธิพลของระบบตลาดเสรีปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริโภคสู่การบริโภคความหมายของสินค้า ประกอบกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ทำให้สามารถผลิตซ้ำสินค้าได้เป็นจำนวนมาก การบริโภคสินค้าอาจกล่าวได้ว่าเป็นการครอบครองวัตถุ เพื่อลอกเลียนแบบวิถีชีวิตอันรุ่งโรจน์ที่เกิดจากความมั่งคั่งทางวัตถุ การบรรยายความคิดของหงเส้าทอนให้เห็นเซี่ยงไฮ้ในสายตาของคนนอกที่ได้เข้ามาอยู่ในเซี่ยงไฮ้ และได้พบเห็นว่าเนื้อแท้ของเซี่ยงไฮ้แตกต่างไปจากความคาดหวังและภาพลักษณ์ที่มองเห็นจากภายนอก

Hong thought before that the “days” of Shanghai were as brilliant as those shop windows. It seemed to her now the “days” are down to earth. Removing their brilliant appearance, the “days” of Shanghai are brown. (Xiaolan 2013)

หงเคยคิดว่าเซี่ยงไฮ้เจิดจรัสเช่นเดียวกับความเจิดจ้าของกระจกภายในร้านค้าที่มีมากมายในเซี่ยงไฮ้ แต่ในตอนนี้หงตระหนักว่าเซี่ยงไฮ้ก็ไม่ได้เลิศเลอจนไกลเกินเอื้อม เมื่อนำเปลือกนอกที่สดใสซึ่งห่อหุ้มเซี่ยงไฮ้ออก สีสนัที่แท้จริงของเซี่ยงไฮ้ก็ปรากฏให้เห็น ซึ่งก็คือสีน้ำตาล คำบรรยายข้างต้นทำให้กล่าวได้ว่าเซี่ยงไฮ้ในปัจจุบันแตกต่างจากมหานครตะวันออกที่เจริญทัดเทียมปารีสในอดีต “วัน” ของเซี่ยงไฮ้ น่าจะหมายถึงวิถีชีวิตของผู้คนในเซี่ยงไฮ้ที่รุ่งโรจน์ในสายตาผู้อื่น แต่เมื่อหงได้มาใช้ชีวิตอยู่ในเซี่ยงไฮ้ระยะเวลาหนึ่ง วิถีชีวิตในเซี่ยงไฮ้กลับไม่ได้ไกลเกินกว่าที่ผู้คนภายนอกจะสัมผัสได้ นอกจากนั้น คำบรรยายข้างต้นยังชี้ให้เห็นวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมบริโภคนิยม ความเจิดจ้าของกระจกร้านค้าที่หงกล่าวถึงน่าจะเกิดจากแสงไฟที่สาดส่องสินค้าเพื่อดึงดูดสายตาผู้คน วิถีชีวิตที่เจริญรุ่งเรืองจึงเกี่ยวพันกับการบริโภคสินค้าที่สามารถสะท้อนให้เห็นความมั่งคั่งร่ำรวย อีกทั้งความเจิดจ้าของกระจกอาจนำมาเชื่อมโยงกับความเจริญทางวัตถุที่เป็นเปลือกนอกที่ฉาบทับและทำให้เซี่ยงไฮ้ดูยิ่งใหญ่

นอกจากนั้น วิถีชีวิตของตัวละครก็สะท้อนให้เห็นผลจากการเร่งรัดพัฒนาเชียงใหม่ที่ทำให้ค่านิยมดั้งเดิมเกิดการปรับเปลี่ยนไปในปัจจุบัน หลงถึงซึ่งตัวละครอาศัยอยู่และกำลังจะถูกแทนที่ด้วยอาคารสูงทันสมัยชี้ให้เห็นการพลิกฟื้นของความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุ โดยชีวิตความเป็นอยู่ได้รับการยกระดับให้ดีขึ้นเพราะคุณนายเว่ยและเซียงเกาจะได้รับห้องพักที่มีพื้นที่กว้างขวางขึ้นและถูกแบ่งเป็นสัดส่วน แต่ในขณะเดียวกันการพัฒนาทางเศรษฐกิจก็ทำให้วิถีชีวิตในเชียงใหม่เหมือนกับในเมืองใหญ่อื่นๆที่ผู้คนต้องเร่งรีบเพื่อแข่งขันกับเวลา รวมทั้งการให้ความสำคัญกับความสะดวกและรวดเร็วเป็นหลัก วิถีชีวิตประจำวันของชาวเชียงใหม่ที่ให้ความใส่ใจในรายละเอียดจึงถูกแทนที่ด้วยความสะดวกและรวดเร็ว ดังเช่น อาหารที่คุณนายเว่ยสอนให้หุงทำนั้น หงสามารถลอกเลียนแบบได้ทั้งหน้าตาและรสชาติของอาหาร แต่พวกเขาเริ่มเกิดอาการคอแห้งหลังจากมีอาหาร ซึ่งเป็นเพราะหงใช้ผงชูรสในปริมาณมาก แต่การประกอบอาหารของคุณนายเว่ยให้ความสำคัญกับรายละเอียดโดยกรรมวิธีหลายขั้นตอนทำให้อาหารได้รสชาติดี แม้กรรมวิธีในการทำอาหารจะมีความยุ่งยากซับซ้อนและใช้เวลานาน แต่อาหารที่คุณนายเว่ยสอนให้หุงทำก็สะท้อนให้เห็นถึงศิลปะในการดำรงชีวิตอย่างงดงาม คุณนายเว่ยจึงตำหนิการใช้ผงชูรสในอาหารที่มากเกินไป เพราะนอกจากจะเป็นการชี้ให้เห็นถึงความอ่อนด้อยของฝีมือในการทำอาหารแล้ว ยังก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพจากการกินอาหารที่มีผงชูรสอย่างต่อเนื่อง

ความภาคภูมิใจในวิถีชีวิตแบบเชียงใหม่ของคุณนายเว่ยกล่าวได้ว่าเป็นการโหยหาอดีตที่รุ่งเรืองของเชียงใหม่ ความภาคภูมิใจต่อวิถีชีวิตที่รุ่งโรจน์กดทับความรู้สึกละอายเพราะชาวจีนถูกกดขี่จากต่างชาติ ชาวจีนที่มีสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชาวตะวันตก หรือผู้มีอำนาจทางการเมือง ความมั่งคั่งทางวัตถุทำให้สามารถบริโภคนสินค้าของตะวันตกได้และนำไปสู่ความเฟื่องฟูของวัฒนธรรมตะวันตก การเปิดรับวัฒนธรรมตะวันตกเป็นส่วนหนึ่งของความเจริญก้าวหน้าและกลายเป็นเปลือกนอกที่ห่อหุ้มสังคมที่มีทั้งด้านดีและด้านเลวร้ายของอิทธิพลตะวันตก การให้คุณนายเว่ยมีอดีตที่น่าอับอายและเธอพยายามปกปิดไว้ด้วยความหยิ่งทรนงในศักดิ์ศรีของตนเองสะท้อนให้เห็นการกดทับประวัติศาสตร์ที่น่าอับอายและเชิดชูการพัฒนาทางวัตถุและวัฒนธรรมในยุคสาธารณรัฐที่ทำให้เชียงใหม่เป็นมหานครปารีสแห่งตะวันตก กล่าวคือ คุณนายเว่ยเคยกระทำการที่น่าละอายด้วยการลักลอบเป็นชู้กับหัวหน้าของอดีตสามีที่เสียชีวิตเพื่อให้ได้รับเงินชดเชย อดีตของเชียงใหม่ที่ถูกกดทับไว้อาจนำมาเชื่อมโยงกับอดีตของคุณนายเว่ยที่เธอปกปิดไว้ เพราะอดีตในยุคอาณานิคมเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ของเชียงใหม่ ดังเช่น หลงถึงซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมที่อยู่คู่กับเชียงใหม่ตั้งแต่ยุคสาธารณรัฐจนกระทั่งยุคหลังเหมา ในขณะที่อดีตของคุณนายเว่ยก็ประกอบขึ้นมาเป็นตัวตนของเธอ อดีตของคุณนายเว่ยที่กล่าวถึงข้างต้นช่วยให้ความสัมพันธ์ของเซียงเกาและหงไม่ขาดสะบั้นลง ดังคำบรรยายที่ว่า

When Old Lady Wei touched Hong's course hands, a chill shot through her. Something is circulating in her heart and just for an instant it seems to pass through thousands of days and nights. It's the way day circulate—yesterday is today, today is tomorrow, and tomorrow is yesterday. Days go on like this. When Old Lady Wei put herself up in Hong's place, one scene after another seemed to be reflected on the clear mirror. She had been leading a hard life. Full of sympathy for her hard life, Old Lady Wei reached for her hand and put it in her own hand. (Xiaolan 2013)

การที่คุณนายเว่ยยอมให้หงกลับเข้ามาอยู่ในบ้านอีกครั้งภายหลังจากที่ถูกจับได้ว่าโกหกเรื่องตั้งครรภ์ น่าจะเป็นเพราะคุณนายเว่ยรู้สึกเห็นอกเห็นใจในชะตากรรมของผู้หญิงที่ต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อเอาตัวรอด นอกจากนั้น ความเห็นใจของคุณนายเว่ยอาจเกี่ยวพันกับชะตากรรมของผู้หญิงภายใต้อิทธิพลของสังคมชายเป็นใหญ่ คุณนายเว่ยก็ประสบความสำเร็จลำบากเพราะค่านิยมดั้งเดิมของครอบครัวชาวจีน โดยเฉพาะสถานภาพของสะใภ้ที่ต่ำต้อย ดังในตอนที่มีสามีของคุณนายเว่ยเสียชีวิต คุณนายเว่ยเรียกร้องเงินชดเชยด้วยการนั่งคุกเข่าเป็นเวลาหลายวัน แต่แม่สามีก็กล่าวหาว่าคุณนายเว่ยเห็นแก่เงินจนทำให้ตระกูลเสื่อมเสีย การที่คุณนายเว่ยจับมือหงซึ่งหยาบกร้านน่าจะทำให้คุณนายเว่ยระลึกถึงอดีตของตนเอง มือที่หยาบกร้านแสดงให้เห็นว่าหงก็มีชีวิตที่ยากลำบากเช่นเดียวกับที่คุณนายเว่ยเคยประสบมาในอดีต ความทุกข์ของคุณนายเว่ยและหงเป็นความทุกข์ของลูกสะใภ้ที่เกิดขึ้นซ้ำซากจากอดีตต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน คุณนายเว่ยจึงเห็นใจหงและยอมให้เธอผ่านการทดสอบการเป็นลูกสะใภ้ เราอาจกล่าวได้ว่าเต็ง เสี่ยวหลานใช้ความสัมพันธ์ของเซียงเกากับหงและความลับของคุณนายเว่ยเพื่อชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ผูกมัดที่เกี่ยวข้องกับการสืบทอดวัฒนธรรมจีน โดยเฉพาะหน้าที่ของผู้หญิงในครอบครัวจีนในการดูแลสามีและครอบครัว รวมไปถึงหน้าที่ในการให้กำเนิดทายาท คุณนายเว่ยเป็นผู้สืบทอดค่านิยมชายเป็นใหญ่ในครอบครัวจีน คุณนายเว่ยแสดงให้เห็นว่าหงมีสถานภาพที่ต่ำต้อยภายในบ้าน และหงจำเป็นต้องอดทนและยอมรับชะตากรรมของลูกสะใภ้ อีกทั้งการที่ผู้เขียนให้หงเป็นสะใภ้จากบ้านนอกน่าจะเป็นสาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้สถานภาพของผู้หญิงที่เป็นรองในความสัมพันธ์แบบผูกมัดเด่นชัดมากขึ้น

4.4.2 จากตัวเอกในอุปรากรจีนสู่ปुरुชน: การโหยหาอดีตและความสัมพันธ์แบบจารีต ใน “A Riot of Brilliant Purple and Tender crimson”

นอกจากตัวละครชายพิการและหญิงชราจะแสดงนัยของการเสียดสีการยึดติดกับอดีตอันรุ่งโรจน์ของเซียงไห้แล้ว ใน “A Riot of Brilliant Purple and Tender crimson” เซียงไห้ (Xiang Hai) ซึ่งเป็นนักแสดงในคณะอุปรากรอาจกล่าวได้ว่าเป็นอีกตัวละครหนึ่งที่แต่ง เสี่ยวหลานใช้เพื่อจุดประสงค์ดังกล่าว อย่างไรก็ตาม คุณนายเว่ยและเซียงกั๋วเป็นตัวแทนของอดีตแห่งความรุ่งโรจน์ที่เกิดจากการปะทะสังสรรค์ของวัฒนธรรมที่ทำให้เซียงไห้มีความเจริญก้าวหน้าและก่อให้เกิดความภาคภูมิใจที่สืบทอดต่อมา ในขณะที่เซียงไห้กลับมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมอย่างแน่นแฟ้น การตั้งชื่อนักแสดงจึงผู้นี้ให้มีความใกล้เคียงกับชื่อเมืองอาจเป็นการเชื่อมโยงตัวละครกับสภาพสังคมเมือง กล่าวคือ ขณะที่เซียงไห้กำลังมุ่งพัฒนาสู่ความทันสมัยและห่างเหินจากวัฒนธรรม ตัวละครซึ่งหลงใหลในศิลปะดั้งเดิมจึงกลายเป็นคนหลงยุคสมัยที่ไม่อาจเอาตัวรอดได้ในสังคมปัจจุบัน ดังนั้น การเสื่อมคลายความนิยมต่อการแสดงอุปรากรซึ่งเป็นศิลปะเก่าแก่จึงสามารถสื่อให้ผู้อ่านได้เห็นถึงบรรยากาศของการพัฒนาสู่ความเป็นสากลของเซียงไห้ยุคหลังเหมา ตัวละครผู้ซึ่งหลงใหลในศิลปะเก่าแก่จนปฏิเสธวัฒนธรรมสมัยใหม่ทำให้ตัวละครไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมที่ปรับเปลี่ยนตามอิทธิพลของตะวันตกได้

ผู้เขียนให้การแสดงอุปรากรจีนมีอิทธิพลอย่างมากต่อความสัมพันธ์ของตัวละครชายหญิงสองคู่ กล่าวคือ ความสัมพันธ์ของตัวละครนางในบทละครจึงเรื่องซึ่งกลายเป็นต้นแบบให้กับความสัมพันธ์ใกล้ชิดของเซียงไห้กับเพื่อนบ้านหญิง อย่างไรก็ตาม สภาพสังคมเซียงไห้ซึ่งแตกต่างจากโลกในอุดมคติของจึงทำให้อารมณ์พิศวาสอันรุนแรงของตัวละครมอดดับลง เซียงไห้จึงผิดหวังในความรักเพราะคู่รักของเขาไปแต่งงานกับผู้ชายคนอื่น ส่วนความสัมพันธ์ของยี่จุน (Yijun) ซึ่งเป็นลูกสาวของเซียงไห้ก็ล้มเหลวครั้งแล้วครั้งเล่าเพราะความชื่นชอบบทละครจึงของยี่จุนทำให้เธอแปลกแยกและกลายเป็นคนประหลาดในสายตาผู้อื่น ผู้ชายที่สนใจยี่จุนจะถอยห่างหลังจากรู้ว่าเธอชอบตุ๊กตุ๊กและฝึกร้องจิ้งกับพ่อของเธอซึ่งเป็นอดีตนักแสดงจึงมีชื่อ อย่างไรก็ตาม ยี่จุนได้พบกับชายผู้หนึ่งในงานเลี้ยงรุ่นของโรงเรียนและชายผู้นั้นขอร้องให้เธอสอนร้องเพลงจึงเพื่อต้องการสร้างความประทับใจให้กับผู้หญิงอื่น ยี่จุนชอบผู้ชายคนดังกล่าวและต้องผิดหวัง เพราะเขาไม่ได้ชอบเธอและย้ายไปอยู่อีกเมืองหนึ่งหลังจากที่เขาเลิกกับผู้หญิงที่เขาชอบ ยี่จุนได้พบกับผู้ชายอีกคนหนึ่งซึ่งลูกของเธอเป็นผู้แนะนำให้รู้จัก แม้เขาจะมีท่าทีลังเลทันทีที่รู้ว่าเธอร้องจิ้งเป็นงานอดิเรก แต่เขาก็เปลี่ยนใจและสานสัมพันธ์กับยี่จุนต่อไป ความสัมพันธ์ของยี่จุนกับคนรักของเธอเป็นการเน้นย้ำถึงการปรับตัวกับสภาพสังคมปัจจุบัน เพราะตัว

ละครยอมรับความสัมพันธ์แบบเดิมที่ครอบครัวมีส่วนในการเลือกคู่ครองที่เหมาะสม แต่ตัวละครชายหญิงก็ใช้ความต้องการส่วนตนเพื่อสานต่อความสัมพันธ์ดังกล่าว อีกทั้งยังเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่แตกต่างจากความสัมพันธ์ที่คำนึงถึงผลประโยชน์ดังที่กล่าวข้างต้น ในขณะที่ยี่จุนกำลังมีความหวังในความรัก พ่อของเธอไม่เพียงผิดหวังในความรัก เขายังไม่ทันเล่าให้ลูกชายวัยรุ่นซึ่งได้พูดคุยกันในห้องสนทนาทางอินเทอร์เน็ตและหลอกลวงว่าเป็นผู้ที่ชื่นชอบจิวซูกรรโชกเรื่องความสัมพันธ์อย่างลับๆ ของเขากับผู้หญิงที่อยู่ข้างบ้าน

วิถีชีวิตของตัวละครพ่อซึ่งดำรงชีวิตในทิศทางตรงกันข้ามกับการมุ่งพัฒนาไปข้างหน้าอย่างรวดเร็วและความนิยมในวัฒนธรรมมวลชน ศิลปะดั้งเดิมที่ตัวละครสืบทอดกันมาภายในครอบครัว แสดงให้เห็นว่าเซียงไห่ไม่ได้เป็นเพียงเมืองใหญ่ที่ถูกอิทธิพลตะวันตกกลืนกินรากเหง้าทางวัฒนธรรม ยี่จุนจึงน่าจะเป็นตัวแทนของผู้คนในเมืองใหญ่ในเอเชียที่กำลังปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตโดยการเปิดรับวัฒนธรรมสมัยใหม่พร้อมกันกับการสืบทอดวัฒนธรรมดั้งเดิม ความสัมพันธ์ของตัวละครชายหญิงก็เน้นย้ำให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่ไม่จำเป็นต้องไหลไปตามวัฒนธรรมบริโภคนิยมซึ่งนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ที่ตื้นเขิน นอกจากนี้ ชะตากรรมของพ่อของยี่จุนอาจเป็นการเตือนให้เห็นถึงอันตรายของการยึดมั่นในอดีตจนไม่ยอมปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม

เซียง ไห่เคยเป็นนักแสดงจิวที่มีชื่อเสียงและยังคงความหลงใหลที่มีต่อจิวไม่เสื่อมคลาย นอกจากนี้ เขายังบ่มเพาะให้ลูกสาวมีความชื่นชอบในศิลปะเก่าแก่ แม้ว่าเซียง ไห่ซึ่งเป็นพ่อของยี่จุน จะไม่ได้แสดงจิวบนเวทีอีกต่อไป แต่เขายังซ้อมร้องเพลงจิวและสวมบทบาทเป็นตัวละครจิว ดังที่เต็งเสี่ยวหลานบรรยายไว้ว่า

Xiang Hai enjoyed a brief spell of intoxication, just like fish swimming back to the sea and birds flying back to the forest. That kind of satisfaction was beyond words and etched deeply into his mind. At that moment, he felt as though he lived in another world. He need only close his eyes to enjoy the enchanting sight around him. (Xiaolan 2013)

จิวเป็นอีกโลกหนึ่งที่เซียง ไห่ยังคงถวิลหาและแยกเขาออกจากชีวิตประจำวัน ดังเช่นที่ผู้เขียนเปรียบเทียบความรู้สึกยินดีของปลาที่ได้ว่ายกลับไปยังทะเลและนกที่บินกลับไปยังป่า โดยเซียง ไห่เพียงแค่หลับตา เขาก็ได้สัมผัสกับความมดงามราวกับว่าฉากในละครจิวมาปรากฏอยู่รอบตัวเขา จาก

คำกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าตัวละครพ่อดำเนินชีวิตโดยการใช้อดีตเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ดังจะเห็นได้จากวิถีการดำเนินชีวิตในปัจจุบันที่ได้รับการหล่อหลอมจากการแสดงจิว เนื่องจากเซียง ไห่มีน้ำเสียงที่ไพเราะและมีลีลาร่ายรำที่อ่อนช้อย เขาจึงได้รับการฝึกฝนให้มีความเชี่ยวชาญในการรับบทของตัวนางในแบบของเหมย หลันฟาง (Mei Lanfang) ทั้งนี้เหมย หลันฟางเป็นชื่อในการแสดงของนักแสดงจิวปักกิ่งที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นหนึ่งในสี่ตัวนางที่มีความอ่อนช้อยและความสง่างามที่สุดในประวัติศาสตร์อุปรากรจีน ดังที่กล่าวข้างต้นว่าเซียง ไห่ไม่ได้แสดงจิวอีกต่อไป แต่เขายังคงรักษาบุคลิกภายนอกและกริยาท่าทางให้เหมือนดังในอดีตที่เขายังรับบทบาทตัวนาง โดยเซียง ไห่จะโกนหนวดเคราเรียบบ่อยในทุกๆเช้า และจะใช้ “ปลายนิ้วเรียวยาวกับดอกกล้วยไม้” (Xiaolan 2013) ลูบไล้ใบหน้า หากเขาพบว่า มีหนวดหรือเคราหลงเหลืออยู่เพียงเล็กน้อย เซียง ไห่จะรู้สึกอึดอัดและไม่สบายใจเป็นอย่างมาก นอกจากนั้น เขายังสืบทอดวิถีชีวิตฟุ้งเฟ้อตามแบบอย่างบรรพบุรุษที่เคยมีชีวิตอยู่ในยุคที่จิวรุ่งเรือง ในตอนหนึ่งยี่จุนกล่าวว่าพ่อของตนสืบทอดค่านิยมเรื่อง การกินอยู่อย่างดีมาจากตาของเธอซึ่งเป็นนักแสดงจิวเช่นกัน ดังเช่นการเลือกผลิตภัณฑ์โกนหนวดที่ดีที่สุดเพื่อรักษาผิวหน้ารวมทั้งการทำอาหารเช้าที่หลากหลาย พร้อมกับเน้นย้ำให้ยี่จุนรับประทานอาหารเช้าอย่างแข็งขันเพื่อซึมซับรสชาติของอาหาร อีกทั้งทัศนคติของเซียง ไห่ที่ได้รับการถ่ายทอดผ่านสายตาของยี่จุนทำให้เห็นว่าเขามีความอ่อนน้อมถ่อมตนและความสุภาพอยู่เป็นนิตย์ ถึงแม้ว่าลูกของยี่จุนจะกล่าวหาว่าพ่อของเธอเป็นตัวประหลาดและพยายามเข้ามาแทรกแซงความสัมพันธ์ของพ่อกับลูกสาว โดยการเข้ามาบงการชีวิตของยี่จุนทั้งในเรื่องเรียนและเรื่องชีวิตคู่ พ่อของเธอก็ยังสามารถรักษาความสงบนิ่งและเก็บกดความไม่พอใจเอาไว้ได้ ดังเช่นในตอนทีลูกของยี่จุนพยายามโน้มน้าวให้เธอเลิกล้มความตั้งใจที่จะเรียนสาขาอุปรากรจีนในมหาวิทยาลัย โดยยกตัวอย่างความล้มเหลวของเซียง ไห่ที่กลายเป็นนักแสดงตกอับ เมื่อเซียง ไห่ได้ยินคำกล่าวดูแคลนจากญาติ เขากลับไม่ได้กล่าวตอบโต้แต่อย่างใด และเขาเพียงแต่ยกถ้วยชาขึ้นเพื่อเป่าไอร้อนจากชาโดยไม่ได้ยกขึ้นดื่ม เหตุการณ์ตอนนี้ทำให้กล่าวได้ว่าการสวมบทบาทเป็นตัวละครหญิงซึ่งมีความละเมียดละไมและละเอียดอ่อนในการแสดงท่าทีและอารมณ์ความรู้สึกทำให้เซียง ไห่ไม่ได้แสดงอารมณ์เกรี้ยวกราด ดังที่พ่อของเธอกล่าวว่ นักแสดงจิวที่เป็นชายสามารถเข้าใจความงามของผู้หญิงได้ดีเสียยิ่งกว่าผู้หญิง และแม้แต่นักแสดงจิวในปัจจุบันก็ไม่สามารถกระทำได้

“The four famous female role performers were all men,” Xiang Hai explained. “Men understand better the beauty of a woman than women do.” He then added, “today’s famous performers can’t hold a candle to the four all time greats. They lack something.” (Xiaolan 2013)

ความหลงใหลในการแสดงของเซียง ไท่ ทำให้เขาถ่ายทอดการขับร้องและการแสดงจิ้งวี่ให้ยี่จุน จนกระทั่งเธอมีความเชี่ยวชาญในการรับบทเดียวกันกับเซียง ไท่ วิถีชีวิตภายใต้อิทธิพลของพ่อนำไปสู่ ความขัดแย้งในจิตใจของยี่จุนซึ่งเกิดจากความปรารถนาของเธอที่สวนทางกับความเปลี่ยนแปลงใน สังคมจีน ดังเช่นในเหตุการณ์ตอนที่ยี่จุนเลือกสาขาที่จะเรียนในมหาวิทยาลัย ยี่จุนต้องการเรียน วิชาเอกเกี่ยวกับการแสดงอุปรากรจีน พ่อของเธอสนับสนุนการตัดสินใจของยี่จุน ในขณะที่ลุงของเธอ กลับคัดค้านอย่างหนัก

Even if you dream of flying in the sky all day long, you have to land on the ground at the critical juncture. You should see the outside world—a much changed world. Do you think the real world is the imagined one in the opera? (Xiaolan 2013)

ลุงของยี่จุนขอให้เธออยู่กับโลกในปัจจุบัน ซึ่งแตกต่างจากโลกที่จินตนาการขึ้นในการแสดงจิ้งวี่ โลก ภายนอกที่ลุงของเธอหมายถึงเป็นยุคสมัยปัจจุบันที่เศรษฐกิจมีอิทธิพลสำคัญในการดำรงชีวิต ดังเช่นที่ ลุงของยี่จุนมีความเป็นอยู่ที่ดีจากการประสบความสำเร็จทางธุรกิจ ในขณะที่จิ้งวี่ไม่เป็นที่นิยมอีกต่อไป ซึ่งทำให้พ่อของยี่จุนไม่มีงานแสดงและต้องอยู่กับบ้าน พ่อของยี่จุนยอมจำนนต่อเหตุผลและอนุญาตให้ เธอเรียนทางด้านบริหารธุรกิจตามคำแนะนำของลุง นอกจากเหตุการณ์ข้างต้นแล้ว เธอยังต้อง เผชิญหน้ากับความแตกต่างระหว่างบรรยากาศภายในบ้านและสังคมภายนอก สำหรับยี่จุนการได้รับ ฟังพ่อของเธอขับร้องเพลงจิ้งวี่ตั้งแต่วัยเยาว์ทำให้ความชื่นชอบและความหลงใหลมีเพิ่มมากขึ้น และ ส่งผลให้อดีตกลายเป็นความมั่งคั่ง ผู้เขียนให้ยี่จุนอยากกลับไปในอดีตที่เหมือนกับในจิ้งวี่เรื่องที่เธอชื่นชอบ เพราะจิ้งวี่เป็นศิลปะเก่าแก่ซึ่งสื่อให้เห็นถึงสุนทรียภาพและความมั่งคั่งที่เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต ในอดีต เธอเชื่อว่าความมั่งคั่ง เสื้อผ้าที่มีสีสัน การส่งสายตาและการเปลี่ยนสีหน้าของตัวละครเป็น เรื่องที่เกิดขึ้นจริงเมื่อนานมาแล้ว ดังที่ยี่จุนกล่าวว่า

Before she learned to speak, she had listened to her father sing the opera. In the beginning, she thought her father's singing was fun. But gradually, she became more involved in it. In the end, she enjoyed it so much that she wished she could travel back to that time a thousand years ago and stay there. Everything about the characters of the opera

was real to her; their breathtaking beauty, their colorful costumes, their vivid eyes movements and changing facial expressions. (Xiaolan 2013)

อดีตจึงกลายเป็นตัวแทนของความงดงามซึ่งชีวิตในปัจจุบันไม่อาจเทียบได้ กล่าวคือ ผู้เขียนให้ยิจุนเติบโตในยุคสมัยของกระแสความนิยมในละครโทรทัศน์และเพลงป๊อป แม้เธอชื่นชอบเพลงตามสมัยนิยม แต่เธอก็ไม่สามารถหักห้ามความหลงใหลที่มีต่อจิว ยิจุนตระหนักในคุณค่าของจิวซึ่งสามารถเปรียบได้กับชาที่มีความบริสุทธิ์และเข้มข้น ในขณะที่เพลงป๊อปเป็นลูกพลัมอบแห้งที่อยู่ในปาก การเปรียบเทียบบ่งชี้ว่าการเชิดชูคุณค่าของจิวที่เหนือกว่าเพลงที่กำลังได้รับความนิยม โดยจิวมีเสน่ห์ที่ตรงรามาากกว่าดังกลิ่นหอมของชา แต่เพลงป๊อปเป็นผลไม้เชื่อมที่รสหวานจะหมดไปในเวลาไม่นาน

Yijun is a fan of popular songs. But popular songs are no match for the Beijing and Kunqu operas. The former is like a preserved plum in her mouth while the latter is like a cup of pure and strong tea. As soon as she catches its lingering and aromatic smell, she becomes slightly intoxicated. Yijun tends to forget pop songs after she listens to them, but the melody of the opera evokes strong repercussions in her heart. (Xiaolan 2013)

ในขณะเดียวกันชีวิตในสังคมปัจจุบันกลับมีแต่ความเร่งรีบ การเอาใจเอาเปรียบและอคติเกี่ยวกับผู้หญิงที่ยังไม่หายไป ดังที่พ่อของยิจุนให้เธอใช้เวลากับการรับประทานอาหารเข้าอย่างเต็มที่ แต่เมื่อเธอเดินทางออกมาจากบ้าน เธอกลับต้องเร่งรีบเพื่อไปทำงานให้ทัน และเมื่ออยู่ในที่ทำงานเธอยังต้องเผชิญหน้ากับการเลือกปฏิบัติ กล่าวคือ ผู้หญิงจีนได้รับการส่งเสริมให้มีสิทธิเท่าเทียมกับเพศชายตั้งแต่ยุคเหมาเป็นต้นมา ประกอบกับอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกทำให้กระแสสตรีนิยมมีอิทธิพลต่อผู้หญิงจีนในยุคหลังเหมา ยิจุนได้รับการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยและเธอยังได้ทำงานในตำแหน่งที่ดี การทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ศัลยกรรมแสดงให้เห็นถึงสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงที่ได้รับการพัฒนาขึ้นจากที่ผู้หญิงเคยถูกจำกัดให้อยู่ภายในบ้าน แต่หัวหน้าของยิจุนซึ่งเป็นผู้ชายกลับเห็นว่าเพศสภาพของเธอเป็นปัจจัยที่ทำให้ยิจุนไม่มีประสิทธิภาพในการทำงาน อีกทั้งการยึดถือความซื่อตรงต่อหน้าที่ยังทำให้ยิจุนถูกตำหนิ เพราะยิจุนยึดสิ่งของที่นำเข้ามาอย่างผิดกฎหมายของผู้มีอำนาจ ในขณะที่เจ้าหน้าที่ผู้หญิงอีกคนหนึ่งได้รับการเลื่อนขั้นเพราะเธอมีความสามารถในการเดินร่ำและเป็นคู่เต้นรำของผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงาน การตระหนักถึงความงามของอดีตที่เหนือกว่าวิถีชีวิตปัจจุบันนำไปสู่การแสวงหาความสัมพันธ์ที่มีต้นแบบมาจากการแสดงจิว

ประเด็นที่น่าสังเกตคือผู้เขียนไม่ได้ระบุเวลาที่แน่ชัดเกี่ยวกับยุคสมัยของการดำเนินเรื่อง ซึ่งก็อาจจะเป็นเพราะผู้เขียนเกิดและเติบโตในยุคหลังเหมา จี๊วเป็นศิลปะที่สื่อความนิยมลงแล้วในต้นศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ผู้เขียนเริ่มผลิตและตีพิมพ์ผลงานของเธอ การใช้จี๊วซึ่งเป็นศิลปะชั้นสูงจึงทำให้เห็นว่าเซียงไฮ้ซึ่งเป็นเมืองใหญ่ที่ถูกกล่าวหาว่าอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกทำให้รากเหง้าทางวัฒนธรรมจีนสูญหายไปก็ยังคงเคยมีวิถีชีวิตที่งดงามและเชิดชูสุนทรียภาพที่เกิดจากศิลปะเก่าแก่อย่างไคร่ดี อดีตที่งดงามถูกทำให้กลายเป็นสินค้า เซียง ไห้ติดตามชมรายการโทรทัศน์จากสถานีอุปรากรจีน ซึ่งสถานีนี้้นำการแสดงจี๊วแบบปักกิ่งมาฉายให้ชมในตอนกลางวันและเปลี่ยนเป็นรายการขายสินค้าตั้งแต่ช่วงหัวค่ำเป็นต้นไป ในขณะที่สถานีศิลปะซึ่งเป็นอีกสถานีหนึ่งที่เซียง ไห้ชื่นชอบนำเสนอการแสดงตลก การแสดงผาดโผนและละครโทรทัศน์ เซียง ไห้รู้สึกผิดหวังที่สถานีโทรทัศน์ที่ควรนำเสนอศิลปะชั้นสูงกลับนำการแสดงปาที่และละครที่นักแสดงโหวกโหวกโวยวายมาแทนที่ ซึ่งเขาเห็นว่า เป็น “รายการที่ไร้สาระและเป็นขยะ” (Xiaolan 2013) มากกว่ารายการที่จะก่อให้เกิดสุนทรียะในการรับชม นอกจากนั้น เขายังกล่าวถึงศิษย์ผู้น้องซึ่งเป็นรองผู้อำนวยการคณะจี๊วปักกิ่งและโด่งดังจากการเป็นผู้อำนวยการสร้างละครตลกที่นำเสนอทางโทรทัศน์ เซียง ไห้ไม่เห็นด้วยกับศิษย์ผู้น้องซึ่งเรียนจี๊วแบบปักกิ่งมาจากอาจารย์ท่านเดียวกันกับเขาที่ได้้นำการแสดงจี๊วมาดัดแปลงให้กลายเป็นเรื่องตลกขบขัน ศิษย์ผู้น้องนี้ยังเปิดโรงเรียนสอนการแสดงจี๊วและขอให้เซียง ไห้เป็นอาจารย์พิเศษที่โรงเรียนของเขา ในตอนแรกที่เซียง ไห้เข้าไปสอนขับร้องจี๊ว เขาต้องแปลกใจกับปฏิกิริยาของนักเรียนซึ่งนอกจากจะไม่ให้ความสนใจในบทเรียนแล้ว ยังไม่แสดงความเคารพต่ออาจารย์ผู้สอนอีกด้วย เหตุการณ์ในตอนนีชี้ให้เห็นว่านักเรียนมีความสนใจอย่างผิวเผินเกินกว่าจะตระหนักถึงคุณค่า ความงามและสุนทรียภาพของการแสดงจี๊ว ชั้นเรียนการแสดงจี๊วอาจนำมาเชื่อมโยงกับอิทธิพลของกระแสบริโภคนิยม กล่าวคือ จี๊วซึ่งเคยได้รับความนิยมในอดีตกลายเป็นสินค้าอย่างหนึ่งที่ดึงดูดความสนใจของคนรุ่นใหม่ในตอนต้น แต่นักเรียนไม่ได้มีความซาบซึ้งในความงามของจี๊วซึ่งทำให้การเรียนจี๊วน่าเบื่อหน่าย นักเรียนอาจนำมาเปรียบได้กับลูกค้าซึ่งแสวงหาความพึงพอใจจากการบริโภคสินค้า แต่ความพึงพอใจในการบริโภคสินค้าเกิดขึ้นเพียงระยะสั้นๆ และผู้บริโภคก็แสวงหาความพึงพอใจจากสินค้าอื่นที่มีให้เลือกมากมายและสามารถบริโภคได้ไม่สิ้นสุด อีกทั้งยี่จุนก็ถูกขอให้เป็นผู้สอนขับร้องจี๊วให้กับอัน (An) ซึ่งเป็นชายหนุ่มที่เธอได้พบในงานร่วมรุ่นนักเรียนสมัยมัธยม แต่อันก็ไม่ได้ซาบซึ้งในความไพเราะของบทร้องจี๊ว เขาต้องการเรียนร้องเพลงเพื่อสร้างความประทับใจให้ผู้หญิงที่เขาแอบชอบเท่านั้น ความผิดหวังในความรักทำให้อันล้มเลิกความพยายามที่จะเรียนการแสดงจี๊ว เหตุการณ์ในตอนนีทำให้กล่าวได้ว่าอันไม่ได้ตีมูลค่ากับมนเสน่ห์ของจี๊วดังเช่นที่ยี่จุนพยายามสอนให้เขาซึมซับในศิลปะ จี๊วเป็นวัตถุและสามารถละทิ้งได้ทันทีที่หมดประโยชน์

นอกจากนี้ เต็ง เสี่ยวหลานยังเน้นย้ำให้อดีดเป็นตัวแทนของความมั่งคั่งซึ่งแตกต่างจากสภาพสังคมในปัจจุบัน ผู้เขียนยกบทร้องในजूที่พรรณนาถึงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร ในขณะที่ปัจจุบันผู้คนต่างก็เอาไรต์เอาเปรียบและยึดถือประโยชน์ส่วนตัวเป็นสำคัญ ดังเช่นที่เซียง ไท่โดนหลอกให้พุดคุดและเผยความลับกับเพื่อนที่ได้พุดคุดทางอินเทอร์เน็ต โดยเพื่อนที่เซียง ไท่พุดคุดด้วยเป็นลูกของเพื่อนบ้านซึ่งเคยเป็นตัวประกอบในคณะजू ลูกชายของเพื่อนบ้านผู้นี้ติดการพนันและมักแอบขโมยเงินของที่บ้านไปเล่นการพนันเสมอ การพุดคุดแบบไม่เห็นหน้าและใช้เพียงชื่อสมมติเพื่อแทนตัวทำให้เซียง ไท่หลงเชื่อว่าเขาได้พบเพื่อนที่เข้าใจความรู้สึกของเขาเพราะคู่สนทนาใช้ชื่อว่าหลิว เม่งเหมย (Liu Mengmei) ซึ่งเป็นตัวละครชายหลักในการแสดงजूแบบคนชู้ ซึ่งเป็นรูปแบบอุปรากรจีนดั้งเดิม การพุดคุดของทั้งคู่เริ่มต้นจากการที่ชายหนุ่มใช้ชื่อเป็นตัวละครชายในการแสดงजू อีกทั้งยังแสดงความสนใจในการแสดงजूเช่นเดียวกัน เมื่อเซียง ไท่รำพึงว่าเขาไม่ชอบวิถีชีวิตในปัจจุบัน ชายหนุ่มแสร้งเป็นว่าเข้าใจและใช้อาการโหยหาอดีตของเซียง ไท่เป็นประโยชน์ กล่าวคือ เมื่อเขาตระหนักว่าการแสดงजूยังคงมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและการดำเนินชีวิตของเซียง ไท่ เขาสนับสนุนให้เซียง ไท่ซึ่งมีเงินอายุเหมือนตัวละครหญิงแสดงความรู้สึกภายในใจจนนำไปสู่ความสัมพันธ์ใกล้ชิดของเซียง ไท่และผู้หญิงที่เซียง ไท่หลงรัก เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวละครพอจึงอาจเป็นข้อคิดของผู้เขียนที่ต้องการนำเสนอว่าอดีตที่งดงามได้สูญสิ้นไปแล้ว สังคมกำลังเสื่อมถอยและทรุดโทรมลงไป อีกทั้งยังเป็นการนำเสนอบทเรียนสำหรับผู้ที่ยังหลงใหลอยู่กับความงามของอดีต

4.4.3 การเชิดชูวัฒนธรรมจีนและการปรับตัวกับวัฒนธรรมสมัยใหม่ใน “A Riot of Brilliant Purple and Tender Crimson”

การแสดงजूมีอิทธิพลสำคัญในวิถีชีวิตของตัวละครและนำไปสู่การก่อร่างความสัมพันธ์ใกล้ชิดที่สอดคล้องกับความสัมพันธ์ของตัวละครชายหญิงในการแสดงजू กล่าวคือ เซียง ไท่ดำเนินความสัมพันธ์ราวกับว่าเขากำลังสวมบทบาทเป็นตัวละครเอก ส่วนยี่จุนั้นคาดหวังให้ความสัมพันธ์พัฒนาไปตามแบบแผนของความสัมพันธ์ของตัวละครชายหญิงในजू อย่างไรก็ตาม ความชื่นชมในजूซึ่งเป็นหนึ่งในศิลปะของจีนสร้างโลกอุดมคติที่มีความงามของธรรมชาติซึ่งกระตุ้นให้ตัวละครชายหญิงแสดงอารมณ์ความรู้สึกได้ตามที่ปรารถนาซึ่งแตกต่างจากความสัมพันธ์ที่ได้รับการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพสังคมเมืองใหญ่ เซียง ไท่จึงเป็นเหยื่อเพราะเขาไม่อาจปรับตัวเข้ากับความเป็นไปเปลี่ยนแปลง ในขณะที่ยี่จุนพยายามจะประนีประนอมความแตกต่างของพื้นที่ทั้งสองเพื่อลดความรู้สึกแปลกแยกและทำให้เธอสามารถใช้ชีวิตให้เป็นส่วนหนึ่งกับสังคมได้

ตั้ง เสี่ยวหลานซีให้เห็นว่าจ้าวเป็นโลกในจินตนาการที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้เป็นตัวแทนของความงามและให้ความสำคัญกับอารมณ์ความรู้สึก ดังในบทละครจ้าวเรื่องเก้งโบตัน (The Peony Pavilion) ซึ่งตัวนางคือตุ่ลี่เหนียง (Du Liniang) เดินชมความงามของธรรมชาติในสวนจนเผลอหลับไป และฝันว่าตนเองได้พบกับหลิว เมิ่งเหมย (Liu Mengmei) ความปรารถนาอันรุนแรงที่เกิดขึ้นกับชายหนุ่มและหญิงสาวนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ตราตรึงแม้ในยามที่นางตื่นขึ้น เชียงไฮ่ลุ่มหลงในบทละครจ้าวเรื่องเก้งโบตัน ดังจะเห็นได้จากที่ผู้เขียนบรรยายถึงกิจวัตรยามเช้าของเชียง ไท่ในการฝึกร้องเพลงจ้าว ซึ่งเป็นท่อนที่มาจากฉากหนึ่งที่ตัวละครนางกำลังชื่นชมธรรมชาติรอบตัว อีกทั้งผู้เขียนยังจงใจให้เชียง ไท่ใช้ชื่อของตัวนางผู้นี้เป็นชื่อที่ใช้ในการสนทนาออนไลน์อีกด้วย ความลุ่มหลงดังกล่าวข้างต้นน่าจะเป็นสาเหตุให้เชียง ไท่เชื่อมโยงตนเองกับบทละครซึ่งส่งผลต่อความสัมพันธ์ของเชียงไฮ่กับหลิว หม่านจววน (Luo Manjuan) ดังคำบรรยายของผู้เขียนที่ว่า

Xiang Hai recalled the dialogues between them. He had been very careful about his diction for fear of offending her or embarrassing himself. He thought over their conversation again and again. He found all the leading male characters in traditional operas were utterly stupid when they were infatuated, such as Zhang Junrui and Liu Mengmei. To be more exact, they were obsessed instead of being stupid. (Xiaolan 2013)

เชียงไฮ่คิดทบทวนเกี่ยวกับบทสนทนาของตนเองกับหลิว หม่านจววน เขาใคร่ครวญความคิดอย่างระมัดระวังก่อนจะเอ่ยคำพูดกับเธอ ด้วยเกรงว่าจะเป็นการทำให้หลิว หม่านจววนลำบากใจหรือทำให้เขาอับอาย เขายังได้เปรียบเทียบตนเองกับตัวละครชาย ดังเช่นหลิวเมิ่งเหมยที่หมกมุ่นอยู่กับอารมณ์ความรู้สึกเกินกว่าจะเปล่งออกมาเป็นคำพูดหรือท่าทีที่ชัดเจนได้ และด้วยเหตุดังกล่าวตัวละครชายจึงดุ่มง่ามและขลาดเขลาต่อหน้าผู้หญิงที่ตนปรารถนา เราจะเห็นว่าเชียง ไท่เขินอายและไม่กล้าแสดงความรู้สึกต่อหลิว หม่านจววนอย่างโจ่งแจ้ง เชียงไฮ่พยายามหาข้ออ้างต่างๆ เพื่อเป็นเหตุให้ได้พบกับหลิว หม่านจววน ไม่ว่าจะเป็นการสูดอากาศบริสุทธิ์หรือการออกกำลังในตอนเช้าตรงระเบียงหน้าห้องของเขาซึ่งอยู่ชิดกับระเบียงห้องของหลิว หม่านจววนราวกับว่าเป็นเหตุบังเอิญที่ทั้งคู่ได้พบกัน ความสัมพันธ์ของตัวละครเกิดขึ้นจากอารมณ์ความรู้สึกอันรุนแรงจนชักนำไปสู่ความสัมพันธ์ใกล้ชิด ดังที่กล่าวข้างต้น ความปรารถนาที่รุนแรงเกินกว่าจะเก็บงำเอาไว้ก็ทำให้เชียงเกาและหลิว หม่านจววนมีความสัมพันธ์กัน ความสัมพันธ์ใกล้ชิดยิ่งตอกย้ำความคิดของเชียง ไท่ที่ว่าเขาและหลิว หม่าน

จววนก็คือหลิว เมิ่งเหมยและตู้ ลีเหลียงซึ่งเป็นตัวละครพระนางในบทละครจิว นอกจากนั้น เชียง ไห่ยังรู้สึกขัดแย้งในจิตใจระหว่างความปรารถนาและความถูกต้องเหมาะสม เขาเกิดความลังเลว่าควรทำตามความปรารถนาหรือดำเนินความสัมพันธ์อย่างค่อยเป็นค่อยไป เชียง ไห่จึงได้แต่รอเวลาเพื่อให้ตนเองสามารถตัดสินใจได้และปฏิบัติกับเธอด้วยความสุภาพราวกับว่าทั้งคู่ไม่ได้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและยังเป็นเพียงเพื่อนบ้านที่ดีต่อกันเท่านั้น เต็ง เสี่ยวหลานได้บรรยายความรู้สึกของเชียง ไห่ในตอนนี่ว่า

As the episode “The Interruption of a Dream” ends, which episode should be on the next? Xiang Hai had no inkling what the next move should be. He had bid for more time. He could not find anything appropriate to say or to do. (Xiaolan 2013)

ชื่อองค์ของจิวที่เชียง ไห่กล่าวถึงเป็นเหตุการณ์ที่ตัวนางตื่นขึ้นจากความฝันซึ่งเป็นองค์สุดท้ายในบทละครจิว เชียง ไห่ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรต่อไปกับความสัมพันธ์ของทั้งคู่ โดยปราศจากต้นแบบความสัมพันธ์ของตัวละครจิว ประกอบกับความวิตกกังวลของเชียง ไห่เกี่ยวกับความถูกต้องและเหมาะสม เขาไม่ต้องการให้ความสัมพันธ์ของทั้งคู่ทำให้เขาและเธอเสื่อมเสียเกียรติ เพราะนอกจากหลิว หม่านจววนจะเป็นเพื่อนบ้านของเขาแล้ว เธอยังเป็นหญิงหม้ายที่อยู่กับลูกชายวัย 6 ขวบภายหลังจากที่สามีของเธอซึ่งเป็นนักแสดงจิวคณะปักกิ่งเสียชีวิตไปแล้ว

อย่างไรก็ดี เชียง ไห่ตระหนักว่าเขาไม่ใช่ตัวละครชายที่อยู่ในห้วงของความรัก เมื่อหลิว หม่านจววนเห็นว่าความสัมพันธ์กับเธอและเขาไม่พัฒนาไปจากความสัมพันธ์ของเพื่อนบ้าน เธอก็เลือกที่จะเริ่มต้นความสัมพันธ์ครั้งใหม่กับผู้ชายอีกคนหนึ่ง การตัดสินใจของหลิว หม่านจววนชี้ให้เห็นการตระหนักถึงความเป็นปัจเจกบุคคลที่มีอิสระเสรี โดยเธอทำตามความต้องการของตนและสานสัมพันธ์กับผู้ชายที่เธอปรารถนา แต่เชียง ไห่กลับเป็นฝ่ายที่ไม่กล้าสานสัมพันธ์กับเธออย่างจริงจัง ความแตกต่างของเชียง ไห่และผู้ชายที่หลิวหม่านจววนจะแต่งงานด้วยแสดงให้เห็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบความสัมพันธ์ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมเมืองใหญ่ที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของเศรษฐกิจ ด้วยตำแหน่งหน้าที่การงานที่มั่นคงทำให้ผู้ชายที่หลิว หม่านจววนจะแต่งงานด้วยสามารถเป็นที่พึ่งพาให้เธอและลูกได้ เนื่องจากหลิว หม่านจววนต้องเลี้ยงลูกที่อายุน้อยเพียงลำพัง ความสัมพันธ์กับผู้ชายคนใหม่นอกจากจะทำให้เธอมีที่พึ่งทางใจแล้ว ก็น่าจะเป็นการแบ่งเบาภาระของเธออีกด้วย ดังที่หลิว หม่านจววนกล่าวว่าผู้ชายที่เธอจะแต่งงานด้วยเป็นคนรักครอบครัว จากข้อจำกัดทางสถานภาพด้านการเงินทำให้หลิว หม่านจววนยอมรับความสัมพันธ์ที่ผูกมัดเธอไว้กับบทบาทของการเป็นภรรยาและแม่

ความสัมพันธ์ที่เกิดจากความปรารถนาจึงเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่อาจเป็นจริงหรือยั่งยืนได้ เพราะเซียงไท่ไม่สามารถรับผิดชอบเธอและลูกได้จากเงินตอบแทนของการเป็นอาจารย์พิเศษในโรงเรียนสอนการแสดงจิว ในขณะที่การบรรยายความในใจของหลัว หม่านจววนแสดงให้เห็นการตระหนักว่าตนเองไม่มีความสำคัญกับเขาเลย เพราะเซียง ไท่รักและสามารถดูแลตนเองได้เป็นอย่างดี ซึ่งสามารถเห็นได้จากใบหน้าที่สะอาดเกลี้ยงเกลา แต่เซียง ไท่กลับเลือกที่จะไม่ดูแลเธอ นอกจากนั้น เซียง ไท่ยังได้ตระหนักถึงความไม่เป็นจริงและสภาพสังคมซึ่งแตกต่างจากในบทละครจิว เมื่อเขาถูกเพื่อนที่พุดคุยและลวงรู้ความลับของความสัมพันธ์ระหว่างเซียง ไท่กับหลัว หม่านจววนชู่กรรโชกทรัพย์เพื่อแลกกับการปกปิดความลับให้ เซียง ไท่กำลังจะสูญเสียผู้หญิงที่หลงรักไปพร้อมกับการตกเป็นเหยื่อของมิจฉาชีพ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับเซียง ไท่อาจนำมาเชื่อมโยงกับการเสื่อมคลายต่อความนิยมที่มีต่อศิลปะชั้นสูง มนต์ลึงของอุปรากรจีนสูญหายไปเช่นเดียวกับความสัมพันธ์ตามอุดมคติของการแสดงจิวที่ไม่สามารถอยู่รอดได้เช่นกัน

ก่อนหน้านั้น “Lady Boss” ฮัน เสี่ยวเยียนมีความรักและมีความสัมพันธ์กับคนรักแบบอยู่ก่อนแต่ง ความสัมพันธ์ใกล้ชิดดังกล่าวมีเกิดจากความพึงพอใจของปัจเจกเป็นสำคัญและเป็นความสัมพันธ์ที่เปราะบางเนื่องจากสามารถเริ่มต้นและยุติได้อย่างง่ายดาย ยี่จุนใน “A Riot of Brilliant Purple and Tender crimson” ก็มีความสัมพันธ์ที่เริ่มต้นจากความพึงพอใจ แต่น่าจะเป็นเพราะอิทธิพลของจิวที่ทำให้ยี่จุนเชื่อมโยงตนเองกับตัวละครหญิงในจิวเธอจึงไม่แสดงความรู้สึกอย่างตรงไปตรงมาและจำกัดตนเองอยู่ในกรอบของขนบประเพณีดั้งเดิม เต็ง เสี่ยวหลานให้ยี่จุนหลงรักอัน (An) ซึ่งเป็นชายหนุ่มที่เธอได้พบในงานเลี้ยงรุ่นของกลุ่มเพื่อนสมัยมัธยมปลาย แต่อันกลับหลงรักหุยเฟยเฟย (Yu Feifei) ซึ่งเป็นนางเอกจิวในคณะจิวปักกิ่ง เราอาจกล่าวได้ว่าเป็นความงใจของผู้เขียนที่ให้อันมีคุณสมบัติเหมือนกับตัวละครนาง กล่าวคือ ไป วานลีซึ่งเป็นนักแสดงจิวรุ่นน้องของเซียง ไท่ และผู้อำนวยการคณะละครจิวปักกิ่งวิจารณ์ว่ายี่จุนเหมาะสมกับตัวละครหญิงที่เป็นปัญญาชนและมีคุณธรรมสูง เหตุการณ์ตอนที่ไป เหวินลีมาเยี่ยมเซียงไท่ที่บ้านและชักชวนให้เขามาเป็นอาจารย์พิเศษที่โรงเรียนจิวที่ไป เหวินลีตั้งขึ้น เขากล่าวกับยี่จุนในระหว่างที่เธอเดินมาส่งหน้าที่พักว่ามีท่าทางการเดินและหน้าตาเหมือนกับแม่ของเธอซึ่งเป็นอดีตนักแสดงจิว ยี่จุนโต้แย้งโดยอ้างคำพูดของลุงว่าเธอไม่สวยเท่ากับแม่ ไป เหวินลีขบขันในคำพูดของยี่จุนและกล่าวว่าแม่ของเธอเหมาะที่จะแสดงเป็นตัวนางที่มีชีวิตชีวาและมีไหวพริบ ในขณะที่ยี่จุนเหมาะที่จะรับบทตัวนางที่เป็นผู้หญิงชั้นสูงและมีคุณธรรม บทสนทนาข้างต้นทำให้เห็นว่าผู้เขียนเชื่อมโยงลักษณะภายนอกของตัวละครจิวเข้ากับยี่จุนและเลือกให้อันเป็นตัวละครหญิงที่มีคุณธรรมสูง ความเชื่อมโยงของยี่จุนกับตัวละครจิวในด้านความมีคุณธรรมจริยธรรมนี้เองที่น่าจะเป็นสาเหตุให้ยี่จุนรักษาคำพูดที่จะช่วยเหลืออันด้วยความเต็มใจ ถึงแม้ยี่จุนจะตระหนักดีว่าอันไม่ได้มีความตั้งใจที่จะเรียนจิวอย่างจริงจัง แต่เธอก็ทุ่มเทให้กับการสอนร้องจิวปักกิ่ง

ให้กับอัน อีกทั้งเธอยังไม่ถือสาท่าที่ขบขันต่อการร้องและร้ายรำจั่ว รวมถึงการใช้ถ้อยคำที่แสดงความไม่เคารพต่อเธอในฐานะอาจารย์ อย่างไรก็ตาม ความเชื่อตรงทำให้ยี่จุนไม่ทันเล่ห์เหลี่ยมในความสัมพันธ์ที่คลุมเครือและไม่จริงใจ กล่าวคือ อันผิดหวังในความรักเพราะผู้หญิงที่เขาหลงรักซึ่งเป็นนักแสดงในคณะจิวปักกิ่งได้รับบทนางเอกในภาพยนตร์ที่ดัดแปลงมาจากบทละครจิวและตัดความสัมพันธ์กับเขา ความผิดหวังน่าจะเป็นสาเหตุให้ทำให้อันหยอกล้อยี่จุน ท่าทีที่แสดงความใกล้ชิดสนิทสนมมากกว่าในครั้งที่พวกเขายังเป็นอาจารย์และลูกศิษย์ทำให้ยี่จุนเข้าใจผิดว่าเป็นความสัมพันธ์ฉันทู้อสาว แต่เขาก็ไม่ได้ต้องการสานความสัมพันธ์จริงจังกับเธอ

She looked tired and weary. She stood still for a while. All of a sudden, she pointed her orchid-shaped fingers at the girl in the mirror and said scornfully in the Beijing Opera tone, “You, you’re really stupid.” The tears she fought back before started falling freely from her eyes. (Xiaolan 2013)

ยี่จุนมีท่าทีเหนื่อยและอ่อนล้า หลังจากที่ยี่จุนโทรศัพท์มาแจ้งว่าเขาจะย้ายไปทำงานที่ฉางตู (Chang Du) และเขาตั้งใจจะแต่งงานและลงหลักปักฐานกับผู้หญิงที่เมืองนั้น ยี่จุนยังตำหนิความโง่เขลาของตนเอง การกล่าวเยาะเย้ยตนเองด้วยทำนองการร้องจิวแบบปักกิ่งชี้ให้เห็นความแปลกแยกของเธอจากโลกปัจจุบัน เธอขาดความเข้าใจและไม่ตระหนักถึงความแตกต่างของความสัมพันธ์ในจิวที่เกิดจากอารมณ์ความรู้สึกที่จริงแท้และสังคมเมืองใหญ่ที่ผู้คนห่างเหินและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก อีกทั้งคำวิจารณ์ข้างต้นที่กล่าวว่าเธอมีคุณลักษณะเหมือนตัวนางที่มีคุณธรรมและจริยธรรมยังอาจนำมาเชื่อมโยงกับสาเหตุที่ยี่จุนต้องการให้ความสัมพันธ์ของเธอพัฒนาตามระเบียบแบบแผนอันควรของความสัมพันธ์ชายหญิง

Her uncle set her up on two dates. The first one was a section chief at a bank under the age of 30. He was solidly built and talked incessantly. At their third date, he tried to kiss Yijun and fondle her breasts. Yijun was frightened. According to the rules of dating, they were only supposed to be at the initial stage of making goo-goo eyes at each other. They were not even supposed to touch each other’s hand. How could he go so far? (Xiaolan 2013)

ลุงของยี่จุนกังวลว่าหลานสาวของเขาจะไม่ได้แต่งงาน เขาจึงทำหน้าที่เป็นพ่อสื่อและแนะนำชายหนุ่มที่คิดว่ามีความเหมาะสมให้กับยี่จุน โดยผู้ชายคนแรกเป็นหัวหน้าแผนกของธนาคารแห่งหนึ่ง แต่ยี่จุนก็ตัดความสัมพันธ์กับฝ่ายชายทันทีที่เขาพยายามจะจูบและจับหน้าอกของเธอในการนัดพบกันครั้งที่สาม ความพยายามของลุงในการหาคู่ครองให้ยี่จุนแสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระยะยาวและการสร้างครอบครัวยังเป็นค่านิยมที่สำคัญ

ถึงแม้ตัวละครจะถูกเชื่อมโยงกับตัวละครนางดังที่กล่าวข้างต้น แต่เต็ง เสี่ยวหลานก็แสดงให้เห็นพัฒนาการของตัวละครยี่จุนที่จะประนีประนอมความแตกต่างของพื้นที่อุดมคติของจิวและสภาพสังคมในปัจจุบัน ผู้เขียนให้ความสำคัญสัมพันธ์ของยี่จุนกับผู้ชายคนที่สองล้มเหลวเช่นเดียวกับครั้งแรก เพราะครอบครัวของเขาไม่อาจยอมรับความหลงใหลในจิวของยี่จุนได้ แม้พวกเขาจะกล่าวอ้างว่ามีความชื่นชอบในการแสดงจิว แต่ก็น่าจะเป็นเพียงความนิยมที่ผิวเผิน เพราะครอบครัวของเขาใช้ชีวิตอยู่ต่างประเทศ การดูจิวซึ่งเป็นศิลปะเก่าแก่ของจีนอาจเป็นการเชื่อมโยงพวกเขากับวัฒนธรรมของบ้านเกิดเมืองนอน การร้องจิวต่อหน้าพ่อแม่ของฝ่ายชายกลายเป็นสาเหตุที่ทำให้ครอบครัวของฝ่ายชายไม่อาจยอมรับยี่จุนได้ เมื่อพวกเขาได้ชมการแสดงจิวปักกิ่งของยี่จุน ซึ่งสวมบทบาทเป็นนางสนมที่เมามายและคร่ำครวญความรู้สึกที่มีต่อองค์จักรพรรดิในเรื่อง *Drunken Imperial Concubine* พวกเขา也不需要การให้ลูกชายสานสัมพันธ์กับยี่จุนอีกต่อไป การสวมบทบาทดังกล่าวทำให้ยี่จุนถึงกับน้ำตาคลอจากอารมณ์ความรู้สึกที่ท่วมท้น หากพ่อแม่ของฝ่ายชายกลับมองว่าการแสดงที่สวมบทบาทชี้ให้เห็นว่าเธอเป็นผู้หญิงที่ใช้เสน่ห์ช่วยยวนผู้ชายและมีความประพฤติที่ไม่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม ความผิดหวังไม่สามารถทำให้ยี่จุนสูญเสียศรัทธาตัวตนและความเชื่อตรงต่อตนเอง โดยยี่จุนให้ความสำคัญกับอิสระและความต้องการของตนเองซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นการปรับเปลี่ยนบทบาทของผู้หญิงในความสัมพันธ์ผูกมัด โดยยี่จุนขัดคำสั่งของลุงและเป็นผู้ที่กำหนดความสัมพันธ์ของเธอเอง เมื่อยี่จุนเลิกกับชายทั้งสองคนที่ลุงของเธอแนะนำให้รู้จัก ลุงของเธอตั้งตารอว่าความหลงใหลในจิวจะทำให้เธอไม่มีคู่ครอง ยี่จุนก็ยังคงบอกความจริงเกี่ยวกับการฝึกร้องจิวกับผู้ชายอีกคนหนึ่งที่ยี่จุนแนะนำให้ เราจะได้เห็นว่ายี่จุนมีความแตกต่างจากตัวละครนางเพราะเธอให้ความสำคัญกับความมีอิสระซึ่งทำให้เธอแตกต่างจากตัวนางในบทละครจิวที่ถูกครอบงำโดยอำนาจชายเป็นใหญ่ไม่ว่าจะเป็นคู่หูใน *The Peony Pavilion* และนางสนมใน *Drunken Imperial Concubine* ดังจะเห็นได้จากการเปิดเผยความจริงเกี่ยวกับตนเองและยินยอมที่จะเลิกกับชายหนุ่มที่อาจมีอคติกับความชื่นชอบจิวของตนเอง

ความสัมพันธ์ของตัวละครเซียง ไห่และยี่จุนในตอนท้ายเรื่องจึงน่าจะเป็นความตั้งใจที่จะย้ำลือความยึดมั่นในอดีตที่ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ จากความรู้เรื่องของการแสดงจิวในอดีตทำให้เซียง ไห่ไม่อาจปรับตัวเข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป เซียง ไห่จึงต้องผิดหวังในความรัก ในขณะที่ยี่จุนต่อรองกับ

ความกดดันในสังคมที่กำลังมุ่งพัฒนาไปข้างหน้า โดยการให้ความสำคัญกับอดีตควบคู่ไปกับการให้ความสำคัญกับความมีอิสระเสรี อีกทั้งบรรยากาศของเชียงใหม่ในตอนท้ายเรื่องก็สนับสนุนให้เห็นประเด็นการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมและการตระหนักถึงความสำคัญของรากเหง้าทางวัฒนธรรมท่ามกลางการพัฒนาให้ทันสมัยในเชียงใหม่ด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ละครจิวเรื่องเก่งโบทันถูกนำมาทำเป็นภาพยนตร์และประสบความสำเร็จอย่างมาก การปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอบทละครจิวสู่ศิลปะสมัยใหม่เข้ากับกระแสความนิยมของวัฒนธรรมมวลชนแสดงให้เห็นการเปิดรับความเปลี่ยนแปลงควบคู่กับการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมซึ่งน่าจะช่วยรักษาวัฒนธรรมจีนให้ดำรงอยู่ในเชียงใหม่ยุคหลังเหมา

“What a riot of brilliant purple and tender crimson/ Among the ruined wells and crumbling walls--”

All the pedestrians lifted their heads. The silky and plaintive singing reverberated in the sky as if a huge piece of thin gauze was enveloping the whole city. This piece of gauze rose on one side and fell on the other in the gentle breeze. It rippled softly and slowly, but spread far and wide. (Xiaolan 2013)

การบรรยายบรรยากาศให้เห็นเชียงใหม่ที่ราวกับถูกปกคลุมไปด้วยบทร้องจิวที่ถูกขับขานโดยตัวละครเอกของเรื่องกล่าวได้ว่าอดีตที่รุ่งเรืองของจิวได้ถูกพลิกฟื้นขึ้นอีกครั้ง แม้ตัวนางของจิวจะแตกต่างจากนางเอกของภาพยนตร์ก็ตาม แต่ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยทำให้ภาพและเสียงปรากฏบนจอขนาดใหญ่และเปิดโอกาสให้ผู้คนเป็นจำนวนมากได้รับชมถึงความงดงามของฉาก ท่วงทำนองและลีลาการขับร้องจิว ในเหตุการณ์ตอนนี้ยี่จุนไปรับชมภาพยนตร์กับผู้ชายที่ลุงของเธอแนะนำให้รู้จักซึ่งยอมรับในตัวตนของยี่จุนได้ ถึงแม้ว่าเขาจะลืบทอดการแสดงและกล่าวเอาใจเธอด้วยการกล่าวชมว่าเป็นภาพยนตร์ที่ดี แต่เขาก็แสดงความสนใจที่จะเรียนร้องจิว จากที่ยี่จุนตั้งใจจะบอกเลิกกับเขา

4.4.4 ความรักกับปริศนาคอคิด ใน “Between Confidantes”

นอกจากตัวละครยี่จุนและเชียงใหม่แล้ว ตัวละครชายหญิงก็แสวงหาความสัมพันธ์ที่สะท้อนให้เห็นปรากฏการณ์การโหยหาอดีตในเชียงใหม่ยุคหลังเหมาเช่นกัน หากตัวละครพ่อและลูกสาวของเต็งเสี่ยวหลานโหยหาความงามและความละเอียดอ่อนของอารมณ์ความรู้สึกในศิลปะดั้งเดิมของจีน แต่

เสี่ยวหมินซึ่งเป็นตัวละครเอกใน “Between Confidantes” แสวงหาความสัมพันธ์ที่จะทำให้เธอได้มีชีวิตหรูหราเหมือนกับเรื่องเล่าเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิตของคุณยายในเชียงใหม่ในยุคสาธารณรัฐ ประเด็นที่น่าสนใจคือการโหยหาอดีตของเสี่ยวหมินเป็นกระทำการผ่านการบริโภคสินค้า ยิ่งกว่านั้น วัตถุเหล่านั้นยังเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของชนชั้นกลางที่สัมพันธ์กับการบริโภคสินค้า หากการบริโภคสินค้านั้นมุ่งเน้นที่จะแสดงให้เห็นความมั่งคั่งและรสนิยมที่ดี

เสี่ยวหมินทำงานเป็นพยาบาลในเวลากลางวันและทำงานในบาร์ในเวลากลางคืนเพื่อเธอจะได้มีโอกาสพบกับผู้ชายฐานะดีที่ส่งเสริมให้ความปรารถนาของเธอกลายเป็นจริง ในขณะที่เดียวกันเธอก็เป็นซู้กับสามีของอันอัน (An'an) ซึ่งเป็นเพื่อนสนิทของเธอและทำงานในโรงพยาบาลเดียวกัน ความสัมพันธ์กับลิตเติ้ลเฉิน (Little Chen) เป็นความสัมพันธ์ระยะสั้นซึ่งทำให้เธอมีชีวิตที่ฟุ้งเฟ้อได้ชั่วขณะก่อนที่เธอจะรู้สึกผิดต่ออันอันและบอกเลิกกับลิตเติ้ลเฉิน หากความสัมพันธ์อย่างลับๆ กลายเป็นปัญหาที่สามเส้า เมื่อลิตเติ้ลเฉินต้องการหย่ากับอันอันและแต่งงานกับเสี่ยวหมิน และอันอันซึ่งเริ่มระแคะระคายว่าสามีของเธอกำลังคบหากับผู้หญิงคนอื่นก็ตั้งใจที่จะหาผู้หญิงที่เป็นซู้เพื่อกอบกู้ชีวิตสมรส เสี่ยวหมินปฏิเสธลิตเติ้ลเฉินและพยายามช่วยให้อันอันเรียกความสนใจของสามีกลับคืนมา อย่างไรก็ตาม สถานการณ์เลวร้ายลงเพราะลิตเติ้ลเฉินถูกจับในข้อหาเที่ยวโสเภณีซึ่งทำให้อันอันหย่ากับเขา และอันอันได้พบกับชายคนใหม่ในตอนที่เราไปทำงานกับเสี่ยวหมินที่บาร์ ทั้งนี้ชายคนดังกล่าวเป็นลูกค้าฐานะดีที่เสี่ยวหมินชอบและตั้งความหวังไว้ว่าจะทำให้เขาหันมาสนใจเธอ ในตอนท้ายเรื่องตัวละครทั้งสามกลับมาพบกันอีกครั้ง อันอันซึ่งกลายเป็นอนุภรรยาของชายหนุ่มที่พบในบาร์และลาออกจากโรงพยาบาลชั่วคราวผ่านลิตเติ้ลเฉินและเสี่ยวหมิน โดยลิตเติ้ลเฉินที่ตกอับเพราะคดีที่เขาถูกจับกำลังคุกคามเสี่ยวหมินเพื่อให้เธอรับผิดชอบที่เป็นต้นเหตุให้เขาต้องสูญเสียทั้งอนาคตและครอบครัวไป เสี่ยวหมินพยายามจะหลบหนีลิตเติ้ลเฉินและบังเอิญได้เห็นอันอันขับรถผ่านพวกเขาไป ในขณะที่อันอันเพียงแต่ลดกระจกดูเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและขับรถผ่านหน้าเสี่ยวหมินไปราวกับเป็นคนแปลกหน้า

ผู้เขียนนำเสนอให้เห็นปรากฏการณ์การโหยหาอดีตในเชียงใหม่ โดยเชียงใหม่ที่ถูกบรรยายผ่านสายตาของเสี่ยวหมินไม่ได้เป็นมหานครที่มีตึกสูงเสียดฟ้า โครงสร้างสาธารณชนขนาดใหญ่ หรือเทคโนโลยีอันทันสมัย ซึ่งเป็นความเจริญทางวัตถุที่ยกระดับคุณภาพชีวิตในเชียงใหม่ให้ทัดเทียมกับมหานครอื่นๆ เสี่ยวหมินเผยให้เห็นลักษณะเฉพาะของมหานครเชียงใหม่ โดยสถาปัตยกรรมในยุคสาธารณรัฐซึ่งเป็นการผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรมตะวันตกและวัฒนธรรมจีนเป็นต้นแบบให้กับสิ่งปลูกสร้างใหม่ๆ ซึ่งตั้งเรียงรายบนถนนที่มีหลอดไฟฟ้าซึ่งให้แสงสลัวดังเช่นในอดีต อีกทั้งความสัมพันธ์ใกล้ชิดเป็นหนทางในการรักษาความมีหน้ามีตาในสังคม ตัวละครหลักทั้งสามสะท้อนให้เห็นอย่าง

ชัดเจนถึงทัศนคติที่ถูกหล่อหลอมจากสังคมวัตถุนิยมที่กลับมาเฟื่องฟูอีกครั้ง ค่านิยมในความมั่งคั่งทางวัตถุเป็นส่วนหนึ่งของความปรารถนาที่จะเป็นส่วนหนึ่งของความยิ่งใหญ่ของเชียงใหม่ในยุคหลังเหมา อีกทั้งความสัมพันธ์ที่เปราะบางของตัวละครเป็นรูปแบบของความปรารถนาที่ใช้เพื่อต่อกรกับความกดดันในมหานครที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของเศรษฐกิจทุนนิยมตลาดเสรีในยุคโลกาภิวัตน์

หากมองอย่างผิวเผินอาจทำให้กล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ของเสี่ยวหมินและลิตเติ้ลเดินสะทอนให้เห็นความสัมพันธ์ภายใต้อิทธิพลของวัฒนธรรมบริโภคนิยม เนื่องจากความสัมพันธ์ของทั้งคู่เป็นความปรารถนาที่เกิดจากผัสสะที่ถูกกระตุ้นไว้เพื่อการตอบสนองความพึงพอใจทางกาย ซึ่งความปรารถนาที่เกิดขึ้นไม่แตกต่างจากความปรารถนาของผู้บริโภคที่เกิดขึ้นอย่างทันทีทันใดเมื่อได้เห็นสินค้า แต่ความปรารถนาเป็นความรู้สึกที่ไม่ยั่งยืน ความสัมพันธ์จึงเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่ไม่ผูกมัด คล้ายกันกับเมื่อผู้บริโภคเกิดความเบื่อหน่ายและแสวงหาสินค้าใหม่มาทดแทน อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ของเสี่ยวหมินและลิตเติ้ลเดินสะทอนเกี่ยวพันกับความรู้สึกโหยหาอดีต โดยความสัมพันธ์ของทั้งคู่เปิดโอกาสให้เสี่ยวหมินได้สัมผัสกับความฝันที่จะมีชีวิตที่มั่นคงและสุขสบายเหมือนคุณยายของเธอ การพลิกฟื้นความตกต่ำทางเศรษฐกิจนำไปสู่การโหยหาอดีตในยุคสาธารณรัฐที่ถูกทำให้เป็นตัวแทนของความรุ่งโรจน์ของเชียงใหม่ การดิ้นรนสู่ชีวิตที่รุ่งเรืองดังในวันวานที่ผ่านมาสอดคล้องกับความมุ่งหวังที่จะทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าของเชียงใหม่ดังเช่นในอดีต

การเลือกฉากเปิดเรื่องใน *“Between Confidantes”* เป็นถนนอยู่ไฮ่กลางกล่าวได้ว่าเป็นการเชิดชูความรุ่งเรืองของเชียงใหม่ในยุคสาธารณรัฐ ถึงแม้ว่าเชียงใหม่ในปัจจุบันจะประกอบไปด้วยตึกสูงที่ทันสมัย แต่ผู้เขียนเลือกบรรยายเชียงใหม่ผ่านบ้านเก่าที่ได้รับการฟื้นฟูและสิ่งปลูกสร้างใหม่ที่สร้างขึ้นเลียนแบบบ้านเก่าในอดีต อดีตจึงถูกทำให้กลายเป็นสินค้าเพื่อทำให้รู้สึกว่อดีตแห่งความรุ่งเรืองได้ถูกผลิตซ้ำขึ้นมาใหม่ ทัศนคติของตัวละครก็แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของอดีตที่มีต่อวิถีชีวิตในปัจจุบัน ดังเช่นที่เสี่ยวหมินชื่นชมและยึดเอาคุณยายของเธอเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต กล่าวคือ เสี่ยวหมินทำงานเป็นนางพยาบาลเพื่อเป็นช่องทางที่เธอจะได้พบกับผู้ชายที่มีฐานะดี อดีตของคุณยายซึ่งเคยเป็นนางพยาบาลและได้แต่งงานกับคุณตาของเธอกลายเป็นแรงบันดาลใจให้กับเสี่ยวหมิน เนื่องจากคุณตาของเธอเป็นนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จอย่างมากก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองสู่ยุคของเหมา คุณยายของเธอจึงมีชีวิตความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายท่ามกลางความเจริญรุ่งเรืองของเชียงใหม่ ประกอบกับเสี่ยวหมินมีคุณยายเป็นผู้เลี้ยงดูมาตั้งแต่เด็ก เธอจึงคุ้นเคยกับชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและความสะดวกสบายในเมือง ดังที่เธอกล่าวเปรียบเทียบกับบ้านของพ่อกับแม่ในชนบทกับบ้านของคุณยายในเชียงใหม่

In her parents' house all the furniture was bought during the Cultural Revolution. Not a single piece was refined, beautiful or elegant. In Xiaomin's mind, her parents' house was not a home at all. Only her grandparents' house could be regarded as a home. (Danyan 2014)

เสี่ยวหมินรู้สึกที่บ้านของพ่อกับแม่ไม่สามารถเรียกว่าบ้านได้เพราะเฟอร์นิเจอร์ที่พ่อแม่ของเธอซื้อในช่วงปฏิวัติวัฒนธรรมมีลักษณะหยาบกระด้าง ไม่สวยงาม และขาดความสง่างาม ในขณะที่บ้านของคุณยายเท่านั้นที่เธอเรียกว่าบ้าน จากคำกล่าวข้างต้นทำให้กล่าวได้ว่าบ้านของแม่เป็นตัวแทนของยุคเหมาเพราะการปฏิวัติวัฒนธรรมเป็นหนึ่งในเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญในยุคนั้น และบ้านของยายซึ่งใช้เฟอร์นิเจอร์นำเข้าจากต่างประเทศเป็นตัวแทนของยุคสาธารณรัฐ การที่เสี่ยวหมินกล่าวว่าบ้านของคุณยายเท่านั้นที่เป็นบ้านแสดงให้เห็นการเชื่อมโยงตัวตนกับเซี่ยงไฮ้ในยุคสาธารณรัฐ โดยการเชิดชูความเจริญรุ่งเรืองของยุคสมัยดังกล่าวและพยายามเลียนแบบวิถีชีวิตที่ฟุ้งเฟ้อทางวัตถุ ดังที่เสี่ยวหมินดิ้นรนเพื่อให้ได้แต่งงานกับผู้ชายที่ร่ำรวย ในขณะที่เสี่ยวหมิน ปฏิเสธเซี่ยงไฮ้ในยุคของเหมาซึ่งสามารถเห็นได้จากการที่เสี่ยว หมินไม่ค่อยไปเยี่ยมพ่อกับแม่ในชนบท อีกทั้งแม่ยังกลายเป็นคนแปลกหน้าสำหรับเธอ เนื่องจากพ่อและแม่ของเสี่ยวหมินถูกส่งไปยังชนบทซึ่งสอดคล้องกับนโยบายในยุคเหมาที่ส่งหนุ่มสาวจากในเมืองเพื่อไปเรียนรู้จากชนบท แม่ของเสี่ยวหมินจึงใช้ชีวิตส่วนใหญ่ในชนบทและให้เสี่ยวหมินอยู่กับคุณยายในเมือง เสี่ยวหมินกล่าวถึงแม่ของตนเองในตอนหนึ่งว่าไม่มีสง่าราศีของผู้ที่เกิดในครอบครัวที่มั่งมีและเหมือนกับเป็นสาวใช้มากกว่าจะเป็นลูกสาวของคุณยาย นอกจากนี้ การให้เสี่ยวหมินหลงใหลความเจริญรุ่งเรืองและความมั่งคั่งทางวัตถุก็อาจเป็นความตั้งใจของผู้เขียนที่จะวิพากษ์การมุ่งพัฒนาในทางวัตถุเพื่อพลิกฟื้นสถานภาพของมหานครเซี่ยงไฮ้จนทำให้สังคมตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของกระแสวัตถุนิยม และการเสื่อมสลายของค่านิยมเกี่ยวกับการเสียสละและการทำเพื่อส่วนรวมในยุคเหมา ผู้เขียนให้ตัวละครหลักมุ่งแสวงหาความร่ำรวยของตนเองและชีวิตที่สุขสบายท่ามกลางความมั่งคั่งทางวัตถุ เสี่ยวหมินดิ้นรนเพื่อให้ได้พบกับสามีที่มีฐานะดี โดยการทำงานในบาร์เป็นอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มโอกาสในการได้พบกับผู้ชายแบบที่เธอต้องการ อีกทั้งเสี่ยวหมินยังโกหกยายของตนเพื่อให้ได้ไปทำงานในบาร์ได้ โดยเธอใช้ข้ออ้างการเรียนเสริมภาษาอังกฤษเพื่อสอบชิงทุนของโรงพยาบาลไปเรียนต่อยังต่างประเทศ การเรียนภาษาอังกฤษภาคค่ำทำให้เธอต้องย้ายออกมาอยู่เพียงลำพังเพื่อการเดินทางไปทำงานและเรียนได้อย่างสะดวก ความรุ่งเรืองในหน้าที่การงานของคุณदानำไปสู่ความร่ำรวยซึ่งทำให้ครอบครัวที่มีความมั่นคง แม้แต่ในยุคเหมาซึ่งเศรษฐกิจของตะวันตกขบเซาหลง คุณตาและคุณยายของเธอก็ไม่ได้มีความเป็นอยู่ที่คับแคบหรือฝืดเคือง เพราะคุณตาของเธอแอบเก็บทรัพย์สินบางส่วนเอาไว้อย่างดี เสี่ยวหมินจึงต้องการหาสามีที่มีฐานะร่ำรวยซึ่งจะเป็นหลักประกันให้กับชีวิตที่สะดวกสบาย เสี่ยวหมินมีความสัมพันธ์กับลิตเติ้ลเฉินเพราะเขาเป็น

ตัวแทนของสามีที่มีฐานะร่ำรวย และบ้านของอัน อันก็เป็นตัวแทนของบ้านที่เสี่ยวหมินอยากมีเป็นของตนเอง ดังคำบรรยายความรู้สึกของเสี่ยวหมินว่า

As soon as she had hung the curtains, Xiaomin placed the standing lamp in just the right spot. The lamp was fascinating. The light emitted by the frosted glass was so soft that she could not see the wrinkles on the back of her hand. Xiaomin lay down on the sofa with her face upward as if her body was melting. She had never decorated a house herself. She had never known she had such fiery passion in her heart. (Danyan 2014)

หลังจากแขวนผ้าม่านเสร็จ เสี่ยวหมินก็เลือกตั้งโคมไฟไว้ในตำแหน่งที่เธอคิดไว้ตั้งแต่ในตอนที่เราเดินเลือกซื้อของตกแต่งบ้านกับลิตเติ้ลเจิน แสงจากโคมไฟอ่อนละมุนจนเธอไม่เห็นเส้นเลือดที่หลังมือ เสี่ยวหมินนอนลงบนโซฟาและรู้สึกว่าร่างกายของเธอกำลังจมหายลงไปโซฟา การตกแต่งบ้านของอัน อันทำให้เกิดความตระหนักรู้ว่าตัวเธอก็มีความปรารถนาอันแรงกล้าที่จะได้ตกแต่งบ้านเป็นของตนเอง คำบรรยายข้างต้นชี้ให้เห็นบรรยากาศของความฝันที่กลายเป็นจริง เสี่ยวหมินทำตามความตั้งใจที่จะได้ตกแต่งบ้านตามแบบบ้านคุณยายของเธอ ดังที่เธอเลือกซื้อโคมไฟที่คล้ายกับที่ตั้งอยู่ที่บ้านของคุณยายของเสี่ยวหมิน และเสี่ยวหมินยังเลือกตำแหน่งที่ตั้งโคมไฟไว้ด้านหลังของโซฟา ซึ่งเป็นตำแหน่งเดียวกันกับที่บ้านของคุณยายอีกด้วย นอกจากนั้น แสงจากหลอดไฟที่อ่อนละมุนและโซฟาที่อ่อนนุ่มน่าจะส่งเสริมบรรยากาศโรแมนติกซึ่งทำให้เสี่ยวหมินรู้สึกเคลิบเคลิ้มราวกับว่าเสี่ยวหมินและลิตเติ้ลเจินเป็นสามีภรรยา กัน เพราะเสี่ยวหมินและลิตเติ้ลเจินมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ความสัมพันธ์กับลิตเติ้ลเจินทำให้ความฝันของเสี่ยว

หมินกลายเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นบ้านและสามีซึ่งส่งเสริมให้เธอมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีสบาย อย่างไรก็ตาม โคมไฟที่บ้านของคุณยายของเธอเป็นสินค้าที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ แต่โคมไฟที่เสี่ยวหมินซื้อเป็นสินค้าที่ผลิตภายในประเทศซึ่งถูกออกแบบมาให้เก่าและมีรูปลักษณะภายนอกเหมือนกับสินค้าจากตะวันตก การเลือกซื้อโคมไฟที่เหมือนกันกับบ้านของยายทำให้กล่าวได้ว่าโคมไฟเป็นตัวแทนของความรุ่งเรืองของเซียงไฮ้ซึ่งเกิดจากความเฟื่องฟูของวัฒนธรรมตะวันตกในยุคสาธารณรัฐ การพัฒนาสู่ความเป็นทุนนิยมในยุคหลังเหมาที่ส่งผลให้วัฒนธรรมตะวันตกหลังไหลเข้ามายังเซียงไฮ้อีกครั้ง โคมไฟที่ออกแบบให้เหมือนกับสินค้าจากตะวันตกสามารถนำมาเชื่อมโยงกับการผลิตซ้ำของสินค้าทางวัฒนธรรม โคมไฟจึงอาจนำมาเชื่อมโยงกับชีวิตความเป็นอยู่ท่ามกลางความมั่งคั่งและร่ำรวยของคุณ

ยายของเสี่ยวหมินในเซี่ยงไฮ้ยุคสาธารณรัฐ และเหตุการณ์ในตอนนี้นำให้กล่าวได้ว่าเสี่ยวหมินสามารถสัมผัสกับวิถีชีวิตแบบของคุณยายดังกล่าวผ่านการบริโภคสินค้า

ความสัมพันธ์ของเสี่ยวหมินเป็นความสัมพันธ์ระยะสั้นเพราะเสี่ยวหมินได้พบกับลูกค้าชายอีกคนที่บาร์ ซึ่งผู้ชายคนนี้เพิ่งหย่าขาดจากภรรยาและมีฐานะการเงินที่มั่นคง อีกทั้งอัน อันยังเดินทางกลับมาเซี่ยงไฮ้ หลังจากที่เธอไปทำหน้าที่พยาบาลอาสาในพื้นที่โรคระบาด จากเหตุการณ์ในตอนที่เสี่ยวหมินได้เจอกับคุณยายของเธอทำให้เห็นความตั้งใจของเสี่ยวหมินที่จะมีชีวิตที่ดีกว่าคุณยายของเธอ กล่าวคือ คุณยายของเสี่ยว หมินสงสัยว่าเสี่ยวหมินอาจจะแอบไปทำงานในบาร์ เพราะกลิ่นตัวของเสี่ยวหมินที่เหมือนกับโสเภณี ซึ่งเสี่ยวหมินก็ได้แย้งว่าโสเภณียังโหดดีกว่าเธอ เพราะผู้หญิงเหล่านั้นไม่ต้องแสวงหาผู้ชายฐานะดีมาแต่งงานด้วย และเธอต้องการสลับที่กับคุณยายของตนเองที่ได้พบกับสามีฐานะดีในโรงพยาบาล คุณยายของเสี่ยวหมินตอบยั่วว่าหลานสาวของตนไม่มีทางที่จะมีชีวิตเหมือนกับตนเองได้ เพราะยุคสมัยได้เปลี่ยนไปแล้ว เสี่ยวหมินจึงโต้แย้งว่าเธอจะแต่งงานกับผู้ชายที่รวยกว่าและมีชีวิตที่ดีกว่ายายให้ได้ การแสวงหาความสัมพันธ์กับผู้ชายที่ร่ำรวยอันจะทำให้ครอบครัวเกิดความมั่นคงจึงแสดงให้เห็นนิยามความรักที่ถูกปรับเปลี่ยนไปภายใต้อิทธิพลของทุนนิยม ความสัมพันธ์จริงแท้ตามขนบรักโรแมนติกที่นำไปสู่การแต่งงานและการสร้างครอบครัวต้องอาศัยสถานะทางการเงินที่มั่นคงเป็นปัจจัยสำคัญ เพราะความสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งของความมีหน้ามีตาในสังคมซึ่งจะช่วยให้สามารถกลมกลืนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกระแสความฟุ้งเฟ้อและความนิยมในวัตถุในเซี่ยงไฮ้ยุคหลังเหมา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.5 บทสรุปเซี่ยงไฮ้ใต้เงาอดีต: ความรักและการพลิกฟื้นมหานครปารีสแห่งตะวันออก

สืบเนื่องจากสถานะของเซี่ยงไฮ้ซึ่งเคยเป็นเมืองท่าที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของจีนตกต่ำลงอย่างมากในช่วง 10 ปีของความผกผันทางการเมืองของจีน กระบวนการพลิกฟื้นศักยภาพทางเศรษฐกิจในช่วงครึ่งหลังทศวรรษ 1990 จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการเปลี่ยนผ่านสู่ความเจริญก้าวหน้าและความทันสมัยในยุคหลังเหมา อิทธิพลของเศรษฐกิจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คนในเซี่ยงไฮ้อย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิถีชีวิตประจำวันซึ่งมีแนวโน้มจะได้รับอิทธิพลจากชนชั้นกลางในเมืองใหญ่ของตะวันตก ดังจะเห็นได้จากการมุ่งสร้างความมั่งคั่งและความเจริญก้าวหน้าส่วนตน รวมไปถึงการบริโภคเพื่อสื่อถึงฐานะ ความทันสมัย และความมีหน้ามีตาทางสังคม สืบเนื่องการสร้างภาพลักษณ์ภายนอกมีความสำคัญอย่างมาก ความมั่นคงของสถานะทางการเงินจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดของชายหญิง เพราะ

ครอบครัวที่มั่นคงจากความมั่งคั่งเป็นส่วนหนึ่งที่แสดงควมมีหน้ามีตาและการเป็นที่ยอมรับในสังคม ในขณะที่ความสัมพันธ์ไม่ผูกมัดซึ่งได้รับการเปรียบเทียบกับเป็น “การละเล่น” เป็นการต่อรองกับความกดดันทางเศรษฐกิจและเน้นที่อิสระเสรีของปัจเจกบุคคล นิยามความรักจึงอยู่นอกเหนือกรอบความสัมพันธ์แบบจารีต โดยการให้ความสำคัญกับอารมณ์ความรู้สึกของปัจเจกบุคคล ประกอบกับภาพลักษณ์ภายนอกซึ่งเป็นส่วนสำคัญของวิถีชีวิตในเชียงใหม่มีบทบาทสำคัญต่อความสัมพันธ์ชายหญิง อีกทั้งอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกที่ทำให้เกิดการตระหนักถึงความเป็นปัจเจกบุคคลที่สูงขึ้นแล้ว ยังทำให้ความสัมพันธ์แตกต่างจากชนบของโรมันติดที่ผูกมัดกับภายใต้ค่านิยมของการแต่งงานและการใช้ชีวิตคู่

นักเขียนหญิงทั้งสามนำเสนอความรักของชายหญิงที่เป็นความสัมพันธ์จริงแท้และความสัมพันธ์ที่ไม่ผูกมัด โดยนักเขียนได้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ที่มีความเกี่ยวพันกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม กล่าวคือ ปัน เชียงลีชี้ให้เห็นความรักซึ่งเป็นอารมณ์ความรู้สึกของปัจเจกบุคคลที่มีอิสระและการคำนึงถึงเหตุผลในทางเศรษฐกิจ ความรักจะเป็นความสัมพันธ์จริงแท้ก็ต่อเมื่อมีความพร้อมทางการเงินในการสนับสนุนชีวิตคู่และครอบครัวให้อยู่รอดได้ สืบเนื่องจากอุดมการณ์ทางการเมืองในยุคเหมาที่มุ่งเน้นการสร้างความสะดวกและความเท่าเทียม ชายหญิงได้รับการปลูกฝังเรื่องการทำหน้าที่และการอุทิศตนเองเพื่อสังคมส่วนรวม อย่างไรก็ดี การพัฒนาทางเศรษฐกิจเปิดโอกาสให้กับการแสวงหาความเจริญก้าวหน้าเพื่อยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ ความเจริญก้าวหน้าของระบบทุนนิยมในยุคหลังเหมาหล่อหลอมทัศนคตินิยมวัตถุ ซึ่งนำไปสู่การประกอบสร้างนิยามความรักจากการตระหนักถึงความแตกต่างของชนชั้นในสังคม ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงในแง่มุมหนึ่งของสังคมเมืองใหญ่ของจีน กระแสวัตถุนิยมที่เฟื่องฟูขึ้นทำให้ครอบครัวที่มั่นคงเป็นส่วนหนึ่งของการรักษาเกียรติยศ ศักดิ์ศรี และความมีหน้ามีตาในสังคม อีกทั้งการผ่อนคลายความเข้มงวดของกฎเกณฑ์และการจับตามองทำให้ปัจเจกบุคคลมีอิสระมากขึ้น ความรักจึงเน้นอารมณ์ความรู้สึกซึ่งทำให้ความสัมพันธ์มีแนวโน้มจะเป็นแบบไม่ผูกมัดจนกว่าชายหญิงจะมีความพร้อมที่จะรับภาระในการสร้างครอบครัว

เฉิน ตานหยางนำเสนอความรักที่เป็นส่วนหนึ่งของการแสวงหาความร่ำรวยและวิถีชีวิตที่สะดวกสบาย ตัวละครแสวงหาความสัมพันธ์ผูกมัดที่จะทำให้ตนเองสมปรารถนา ครอบครัวที่พร้อมไปด้วยวัตถุเป็นจุดมุ่งหมายของการแต่งงานและเป็นอุดมคติของชีวิตคู่ที่ประสบความสำเร็จ นอกจากนั้น การปล่อยตนเองตามกระแสวัตถุนิยมทำให้ตัวละครมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดที่ผิดศีลธรรม ตัวละครชายหญิงแสดงให้เห็นมุมมองของเฉิน ตานหยางที่วิพากษ์อิทธิพลของวัฒนธรรมบริโภคนิยม โดยการบริโภคนิยมคือการแสดงให้เห็นถึงสถานภาพทางสังคม ดังเช่นการตกแต่งบ้านอย่างหรูหรา

และการบริโภคสินค้าราคาแพงเพื่อสื่อถึงฐานะที่ร่ำรวย ตัวละครใช้ชีวิตอย่างฟุ้งเฟ้อท่ามกลางบรรยากาศของความเจริญก้าวหน้าและทันสมัยซึ่งถูกบรรยายผ่านสายตาของตัวละคร ดังเช่นถนนที่เต็มไปด้วยร้านรวงที่จัดแสดงสินค้าจากตะวันตก หรือบาร์ที่ตกแต่งด้วยสถาปัตยกรรมแบบอาณานิคม อันเป็นการจำลองบรรยากาศแบบเก่าของเชียงใหม่เพื่อดึงดูดลูกค้า ความสัมพันธ์ภายใต้อิทธิพลของวัฒนธรรมบริโภคนิยมจึงเป็นความสัมพันธ์เพียงระยะสั้นเพื่อสนองตอบความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับการบริโภคสินค้าที่ความพึงพอใจเพียงชั่วคราว การโอนอ่อนต่อการสนองตอบผัสสะจนนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ผิดศีลธรรมแสดงให้เห็นนิยามความรักที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจทางกาย อีกทั้งการให้ตัวละครยังแสวงหาความสัมพันธ์ต่อไปยังชี้ให้เห็นด้วยว่าความรักที่จริงแท้ภายใต้กระแสบริโภคนิยมเป็นส่วนหนึ่งของการแสวงหาความพึงพอใจที่ไม่สิ้นสุด

ส่วนตั้ง เสี่ยวหลานนำเสนอความสัมพันธ์ชายหญิงในครอบครัวแบบฉบับของจีน โดยมีตัวละครแม่เป็นผู้กำหนดให้ความสัมพันธ์อยู่ในกรอบของค่านิยมชายเป็นใหญ่ ความสัมพันธ์ของตัวละครชายหญิงจึงไม่ได้เกิดจากความรัก และความสัมพันธ์อยู่ในกรอบของครอบครัวแบบชายเป็นใหญ่ซึ่งจำกัดบทบาทของผู้หญิงเป็นภรรยาและแม่เท่านั้น ดังที่ตัวละครหญิงพยายามอย่างมากที่จะตั้งครุฑเพื่อรักษาสถานะของตนเองในครอบครัว นอกจากเพศสภาพจะทำให้สถานภาพของตัวละครชายเหนือกว่าหญิงแล้ว สถานะของฝ่ายชายยังถูกยกให้สูงกว่าเพราะเป็นชาวเชียงใหม่ ในขณะที่ตัวละครหญิงเดินทางมาจากเมืองเล็กๆในชนบทเพื่อแต่งงาน และต้องได้รับการสั่งสอนอบรมจากแม่สามีเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตแบบเชียงใหม่ ความสัมพันธ์ใกล้ชิดสะท้อนความทระนงและความเย่อหยิ่งในศักดิ์ศรีซึ่งเกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจต่อความเจริญก้าวหน้าที่ทำให้วิถีชีวิตในเชียงใหม่แตกต่างจากเมืองอื่นๆของจีน นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ตามชนบทประเพณีแบบจีนยังมีต้นแบบมาจากเรื่องราวในอุปรากรจีน การใช้ความสัมพันธ์แนวชนบทเป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ชายหญิงกับรากเหง้าของวัฒนธรรมจีน ดังเช่นการใช้ครอบครัวแบบฉบับของจีนและการนำโครงเรื่องจากการแสดงอุปรากรจีนซึ่งเป็นศิลปะชั้นสูงของจีน ทั้งนี้ด้วยเหตุที่นักเขียนหญิงท่านนี้เป็นผู้ที่เกิดในช่วงปลายทศวรรษ 1970 ซึ่งทำให้เธอได้เห็นเชียงใหม่ในช่วงของการพัฒนาสู่ความเป็นทุนนิยม การนำเสนอรูปแบบความสัมพันธ์ชายหญิงในครอบครัวจีนแบบดั้งเดิมจึงอาจเป็นการกลับไปรื้อฟื้นอดีตที่ตนเองไม่ได้มีส่วนร่วม

ในด้านกลวิธีการประพันธ์ป็น เชียงลีเชิดชูการพัฒนาให้เกิดความเจริญก้าวหน้าและทันสมัยในเชียงใหม่ ส่วนฉิน ต้นหยานแสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์มีความซับซ้อนอันเนื่องมาจากความเกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจและความอับอาย ฉิน ต้นหยานให้ตัวละครมีความขัดแย้งในจิตใจ โดยตัวละครโหยหาความรักควบคู่กับการยกสถานะทางสังคม การสร้างความสัมพันธ์เป็นการปฏิเสธกระแสวัตถุนิยม และในขณะเดียวกันก็เป็นความปรารถนาที่จะเป็นส่วนหนึ่งของเชียงใหม่ที่เจริญก้าวหน้าและ

ทันสมัย ตัวละครหญิงถูกทำให้แตกต่างจากผู้หญิงแนวขนบ เพราะเธอใช้เสน่ห์เย้ายวนให้ผู้ชายหลงใหลและยอมมีความสัมพันธ์ทางเพศเพื่อให้ได้ในสิ่งที่ต้องการ ตัวละครหญิงร้ายจึงเป็นตัวแทนความละเอียดของการตกเป็นอาณานิคมของตะวันตกในอดีต รวมถึงการตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของเศรษฐกิจตะวันตกในปัจจุบันซึ่งทำให้เชียงใหม่แตกต่างจากเมืองอื่นๆของจีน เชียงใหม่จึงสามารถนำมาเปรียบเทียบกับหญิงร้าย โดยเชียงใหม่ซึ่งอยู่ภายใต้อิทธิพลของตะวันตกทำให้อำนาจการปกครองของรัฐ การเป็นเมืองท่าที่สำคัญทางเศรษฐกิจทำให้รัฐบาลของพรรคคอมมิวนิสต์ต้องโอนอ่อนผ่อนตามชาติตะวันตก โดยการผ่อนปรนการควบคุมเพื่อส่งเสริมการลงทุนจากต่างชาติ นอกจากนั้น การนำเสนอความรักในครอบครัวจีนแบบจารีตในผลงานของเต็ง เสี่ยวหลานก็สะท้อนให้เห็นความอับอายจากการถูกรุกรานโดยวัฒนธรรมตะวันตกและแปลกแยกจากรากเหง้าของวัฒนธรรมจีน โดยผู้เขียนสะท้อนให้เห็นการโหยหาอดีตซึ่งอาจเป็นการตอบสนองต่อกระแสการโต้กลับวัฒนธรรมตะวันตกที่ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของสังคมและจิตใจอันเป็นผลมาจากความนิยมในวัตถุ สังคมเชียงใหม่ในปัจจุบันแตกต่างจากในยุคเหมาซึ่งสังคมมีความสงบเรียบร้อยจากการมุ่งเน้นผลประโยชน์ของสังคมส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ความสัมพันธ์ชายหญิงที่นำเสนอในผลงานของเต็ง เสี่ยวหลานที่นำมาศึกษาจึงเป็นการทบทวนอัตลักษณ์ สืบเนื่องจากเชียงใหม่เป็นเมืองที่มีการผสมผสานวัฒนธรรมตะวันตกและวัฒนธรรมจีน การรื้อฟื้นรูปแบบครอบครัวชายเป็นใหญ่เป็นความพยายามในการรื้อฟื้นรากเหง้าเพื่อทำความเข้าใจตัวตนที่เป็นสากลและมีวัฒนธรรมจีนเป็นรากเหง้า และในขณะเดียวกันก็เป็นการผลิตซ้ำความเป็นจีนแบบดั้งเดิมเพื่อนำเสนอให้กับผู้อ่านที่คุ้นเคยกับวัฒนธรรมจีนแนวจารีต

บทที่ 5

การประกอบสร้างรักแท้ท่ามกลางการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรมในกรุงเทพฯ

ด้วยสถานะของเมืองหลวงและเมืองที่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจทำให้กรุงเทพฯ กลายเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในการชักนำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในพื้นที่อื่นๆ ตามมา กรุงเทพฯ จึงเป็นเมืองที่เป็นฉากสำคัญในวรรณกรรมเพื่อนำเสนอให้เห็นสภาพสังคมและวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมที่กล่าวได้ว่าเป็นต้นแบบของการพัฒนาให้กับพื้นที่อื่นๆ หากพิจารณาว่าผู้เขียนวรรณกรรมหยิบยืมวัตถุดิบในงานเขียนมาจากวิถีชีวิตของผู้คน และใช้กลวิธีทางวรรณศิลป์เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวที่เกิดขึ้นในเมืองใหญ่ ตัวละคร สถานที่ รวมทั้งวัตถุที่ปรากฏในเรื่องจึงสามารถสื่อให้เห็นด้านดีของเมืองในแง่ของความเจริญก้าวหน้าและการพัฒนาให้ทันสมัย ไม่ว่าจะเป็นความมั่งคั่งทางวัตถุที่ยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ทำให้ผู้คนสามารถติดต่อกันได้อย่างรวดเร็ว และการแผ่ขยายของแนวคิดเกี่ยวกับความเท่าเทียมทางเพศ นอกจากนี้ วรรณกรรมก็สะท้อนความรุนแรงของการบีบคั้นและความกดดันของระบบทุนนิยม ดังเช่น การเปิดรับแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นปัจเจกบุคคลที่นำไปสู่ความห่างเหินและสายสัมพันธ์ที่เปราะบาง ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยียังทำให้การสื่อสารออนไลน์เข้ามามีบทบาทสำคัญในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้คน พฤติกรรมการใช้โปรแกรมสนทนาต่างๆ เพื่อช่วยให้สามารถสื่อสารกันได้ตลอดเวลาอาจทำให้ผู้คนรู้สึกใกล้ชิดกันมากขึ้น แต่ก็ชักนำไปสู่การปิดกั้นให้ตนเองอยู่ในโลกส่วนตัวและไม่แยแสต่อผู้คนรอบข้าง การให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางวัตถุและประสิทธิภาพที่วัดได้ในเชิงปริมาณนำมาซึ่งความแห้งแล้งทางจิตใจ

อย่างไรก็ดี การเปิดรับกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้กรุงเทพฯ เป็นพื้นที่ของการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรม การปะทะสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมและวัฒนธรรมสมัยใหม่เปิดโอกาสให้เกิดการโต้กลับและการใช้ประโยชน์จากกระแสโลกาภิวัตน์ ปรากฏการณ์การโยกย้ายอดีตในพื้นที่เมืองกล่าวได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการต่อรองกับอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตก กล่าวคือ การเปิดรับวัฒนธรรมตะวันตกจะก่อให้เกิดความรู้สึกไม่มั่นคงต่ออนาคตและความวิตกกังวลว่ารากเหง้าทางวัฒนธรรมจะถูกกลืน แต่การโยกย้ายอดีตเป็นการกลับไปใคร่ครวญและทำความเข้าใจกับอดีตเพื่อใช้ยึดเหนี่ยวจิตใจ เพราะเป็นการกลับไปสู่วิถีชีวิตที่ผู้คนและชุมชนเชื่อมโยงกันไว้ด้วยความเชื่อ จารีต และวัฒนธรรมดั้งเดิม ซึ่งทำให้อดีตเป็นช่วงเวลาที่เกิดความรู้สึกมั่นคงและปลอดภัยแล้ว การโยกย้ายอดีตจึงช่วยส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นที่จะดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคต ดังที่ ชูติมา ประภาศวุฒิสารกล่าวถึง

กระแสโลกาภิวัตน์กับการโยกย้ายถิ่นฐาน การรับเอาวัฒนธรรมและค่านิยมตะวันตกสร้างความหวาดวิตก ความรู้สึกว่าอดีตจะเลือนหายไปไม่ช้า กระตุ้นให้คนในยุคนี้เกิดความรู้สึกโยกย้ายถิ่นฐาน และต้องการกลับไปปรือฟื้นรากเหง้าความเป็นไทยให้กลับคืนมา (ชุตินา ประภาศวุฒิสาร 2554)

5.1 วรรณกรรม ความสัมพันธ์ชายหญิง และวิถีเมือง

ประเด็นความรักในวรรณกรรมไทยที่ได้มีผู้ศึกษาไว้แล้วนำเสนอให้เห็นความสัมพันธ์ชายหญิงที่ปรับเปลี่ยนตามสภาพสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์ ศิริกัญญา จรเทศ (2549) กล่าวว่าความรักของชายหญิงที่ปรากฏในวรรณกรรมในช่วงพ.ศ.2521-2544 เปลี่ยนแปลงจากความสัมพันธ์แบบคลุมถุงชนสู่การเลือกคู่ครองด้วยตนเอง ความสัมพันธ์ใกล้ชิดให้ความสำคัญกับความรักและความอบอุ่นภายในครอบครัว เมื่อแต่งงานแล้ว ความสัมพันธ์ของสามีภรรยาเน้นบทบาทหน้าที่ที่มีต่อครอบครัว พ่อแม่ยังมีอิทธิพลต่อการเลือกคู่ครองอยู่บ้าง แต่ความรักของชายหญิงก็มุ่งเน้นที่การตระหนักรู้ตัวตน รวมถึงการเลือกชายหรือหญิงที่มีความเหมาะสมทั้งด้านฐานะและทัศนคติที่สามารถเข้ากันได้ นอกจากนั้น ผู้หญิงยังคงคาดหวังให้ผู้ชายมีหน้าที่ดูแลเอาใจใส่ครอบครัว เมื่อไม่ได้ดังหวังก็ตัดสินใจหย่าได้ง่ายขึ้น เนื่องจากมีหน้าที่การงานดูแลตนเองได้ และเรื่องหย่าไม่ใช่เรื่องที่น่าอับอายอีกต่อไป ภรรยาในยุคสมัยนี้จึงไม่จำเป็นต้องมุ่งเน้นเรื่องการหาคู่เพราะสามารถพึ่งพาตนเองได้ ศิริกัญญาเสนอว่าสังคมไทยในช่วงเวลาข้างต้นกำลังปรับเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ซึ่งก่อให้เกิดผลดีและผลเสีย กล่าวคือ อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกส่งเสริมความเท่าเทียมกันของชายหญิงซึ่งประเด็นนี้ปรากฏในวรรณกรรมไทยตั้งแต่หลังเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา อีกทั้งสภาพสังคมที่เปิดรับวัฒนธรรมตะวันตกอย่างเต็มที่เปิดโอกาสให้กับการใช้ชีวิตอิสระและก่อให้เกิดอบายมุขตามมา ถ้าบุตรหลานมีปัญหากับพ่อแม่ก็สามารถหาทางออกไปมีอบายมุขและสถานบันเทิงได้ง่ายดาย¹⁶ นอกจากนั้น การศึกษาวรรณกรรมของนักเขียนหญิงที่เกี่ยวกับความรักของชายหญิงในช่วงพ.ศ. 2538-2546 ซึ่งได้มีการคัดเลือกจากผลงานของนักเขียนหญิงที่ได้รับการพิจารณาให้เข้ารับสดท้ายของรางวัลซีไรต์ปี พ.ศ. 2543 และนักเขียนหญิงที่ผลงานได้รับความนิยมจนได้สร้างเป็นละครโทรทัศน์ ดังเช่น ปิยะพร ศักดิ์เกษม โสภี พรรณราย และทิพเกสรกีชี้ให้เห็นความรักของชายหญิงในประเด็นที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ ความรักของชายหญิงในสังคมไทยที่มีอิสระมากขึ้น ขณะที่บทบาทของครอบครัวในการควบคุมและกำกับความสัมพันธ์ใกล้ชิดของชายหญิงลดความสำคัญลง ความรักของชายหญิงยังปรากฏประเด็นการต่อรองกับความคาดหวังของสมาชิกในครอบครัวที่มุ่งสืบสาน

¹⁶ อ่านเพิ่มเติมใน ศิริกัญญา จรเทศ, 2549, "วิเคราะห์บทบาทครอบครัวที่มีต่อตัวละครในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล", วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชนบประเพณีดั้งเดิม ตัวละครหญิงยังคงสืบทอดบทบาทของภรรยาและแม่ แต่ก็ได้รับการผ่อนปรนสู่บทบาทของการหาเลี้ยงชีพของครอบครัวและมีปฏิสัมพันธ์กับโลกสากลมากขึ้น

การศึกษาวรรณกรรมที่มีแก่นหลักเกี่ยวกับความรักและความสัมพันธ์ในครอบครัวในช่วงเวลาข้างต้นชี้ให้เห็นอิทธิพลของชนบรักโรแมนติกที่ชายหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันในการเลือกที่จะรัก ความสัมพันธ์ชายหญิงเกี่ยวพันกับการแต่งงานซึ่งชี้ถึงค่านิยมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระยะยาวที่มีความมั่นคงและยั่งยืน ประเด็นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ การศึกษาวรรณกรรมในกลุ่มหลังได้เปิดเผยให้เห็นความสัมพันธ์ชายหญิงที่ได้รับผลกระทบจากการก้าวเข้าสู่สังคมชนชั้นกลางที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของวัฒนธรรมบริโภคนิยม ดังเช่นการแสวงหาความสุขนอกบ้านจนก่อให้เกิดปัญหาในครอบครัวสืบเนื่องจากบริบทของสังคมไทยที่กำลังพัฒนาสู่ความเป็นอุตสาหกรรมอย่างเต็มที่ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ พื้นที่เมืองมีความสำคัญมากขึ้นจากความเข้มข้นของการพัฒนาและการเป็นแหล่งรองรับกระแสการไหลบ่าของวัฒนธรรม เมืองใหญ่เป็นที่อยู่อาศัยของผู้คนจำนวนมากที่มุ่งแสวงหาชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เมืองใหญ่ปรากฏเป็นฉากหลักในวรรณกรรมไทยเพิ่มมากขึ้น ขณะที่การศึกษาวรรณกรรมมุ่งนำเสนอให้เห็นอิทธิพลของทุนนิยมและบริโภคนิยมที่หล่อหลอมปฏิสัมพันธ์ระหว่างเมืองกับผู้คนภายในเมือง ความเกี่ยวพันดังกล่าวส่งผลต่อไปยังวิถีชีวิต ความรู้สึกนึกคิดของผู้คนรวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในเมือง

สุรเดช โชติอุดมพันธ์ (2559) วิพากษ์วรรณกรรมของนักเขียนชายร่วมสมัยที่ใช้เมืองเป็นฉากหลัก โดยนักเขียนเหล่านี้มีถิ่นพำนักอยู่ในเมืองใหญ่ ซึ่งทำให้โลกทัศน์ของนักเขียนที่ได้รับการหล่อหลอมจากบริบทเมืองมีบทบาทสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงาน สุรเดชชี้ให้เห็นว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างเมืองกับผู้คนภายในเมืองนำไปสู่สายสัมพันธ์ของผู้คนในพื้นที่เมืองซึ่งมีลักษณะที่เปราะบางและตื้นเขิน กล่าวคือ การพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งสาธารณะให้มีความทันสมัยมากขึ้นทำให้การพบปะของผู้คนมีความสะดวกรวดเร็วมากขึ้น แต่ก็ส่งผลให้สายสัมพันธ์มีความฉาบฉวย เพราะการพบเจอกันเกิดขึ้นในเวลาเพียงสั้นๆและไม่เปิดโอกาสให้เกิดการสานสัมพันธ์ นอกจากนี้ ระบบทุนนิยมที่ส่งเสริมให้เกิดการตระหนักรู้ถึงความเป็นปัจเจกบุคคลสูงก็ทำให้เกิดการลดทอนความสำคัญของจารีตประเพณี เพราะการให้ความสำคัญกับความต้องการของตนเองเป็นหลักทำให้ค่านิยมที่สืบทอดกันมากลายเป็นกรอบที่จำกัด ดังเช่น ค่านิยมความสัมพันธ์แบบสามีภรรยาเดียวที่ผู้ชายมีบทบาทเป็นผู้นำและผู้หญิงเป็นผู้ตาม เนื่องจากในปัจจุบันผู้หญิงออกมาทำงานนอกบ้านและมีอิสระทางการเงินที่ทำให้พึ่งพาตนเองได้ บทบาทของผู้ชายและผู้หญิงจึงเกิดการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ สุรเดชยังเสนอว่าความรักแยกออกจากความสัมพันธ์ทางเพศเพราะตัวละครสามารถมีความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้อื่นในขณะเดียวกันกับที่รู้สึกโหยหาผู้อื่น และความสัมพันธ์ทางเพศยังถูกใช้ป็นสิ่งยืนยันการมีตัวตนอยู่

เนื่องจากความสัมพันธ์ทางเพศเป็นการแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกและความปรารถนาในสังคมเมืองที่ผู้คนห่างเหิน ไม่แยแส และใช้เหตุและผลเป็นหลักสำคัญในการดำเนินชีวิต ความสัมพันธ์ทางเพศจึงเป็นอารมณ์ความรู้สึกที่จริงแท้ ในขณะที่ความรักจำเป็นต้องใช้ตรรกะคิดคำนวณเพราะความสัมพันธ์กลายเป็นเรื่องของผลประโยชน์

นอกจากนั้น ในการศึกษาประเด็นเรื่องบริบทเมืองเทียบกับพื้นที่ชนบทในผลงานของอุทิศ เหมะมูล ก็ทำให้เห็นความสัมพันธ์ชายหญิงที่อยู่ในกรอบวิถีชีวิตแบบคนในเมืองที่เป็นไปตามเวลา และไม่จำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์กับใคร เพราะผู้คนรอบข้างเป็นคนแปลกหน้าและมีความสัมพันธ์ภายใต้เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ เนื่องจากระบบทุนนิยมหล่อหลอมทัศนคติแบบปัจเจกชนนิยม ซึ่งส่งผลต่อการสูญเสียความสัมพันธ์กับผู้คนในครอบครัวและสังคม ขอบคุณ สมบูรณ์วงศ์ (2558) ชี้ให้เห็นประเด็นความเป็นปัจเจกนิยมที่ส่งผลต่อสายสัมพันธ์ของปัจเจกกับครอบครัวและชุมชนในผลงานของอุทิศ เหมะมูล ความเป็นปัจเจกบุคคลกลายเป็นอุปสรรคของการสานสัมพันธ์ของผู้คนในเมือง โดยเขาเสนอว่าเมืองถูกขับเคลื่อนด้วยระบบทุนนิยมทั้งในด้านของความเจริญก้าวหน้าและไร้ระเบียบ แต่ในพื้นที่ชอนเร้น เช่น คลับ และ บาร์ กลับเปิดโอกาสให้กับผู้คนมีความสัมพันธ์ได้มากกว่า โดยเฉพาะกลุ่มคนที่มีรสนิยมและความชื่นชอบตรงกัน นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ของชายหญิงยังเกี่ยวพันกับระบบทุนนิยมที่ผลักดันให้ผู้หญิงมาทำงานในพื้นที่สาธารณะ ซึ่งทำให้ผู้หญิงมีทางเลือกมากขึ้น ด้วยเหตุที่ระบบทุนนิยมให้ความสำคัญกับความเจริญก้าวหน้าและความมั่งคั่งทางวัตถุ แรงงานของผู้หญิงเป็นที่ต้องการเช่นเดียวกับผู้ชาย ตัวละครหญิงต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองสู่พื้นที่นอกบ้านมากขึ้น การปรับเปลี่ยนบทบาททางเพศของตัวละครหญิงโดยการเข้ามามีบทบาทในพื้นที่สาธารณะเป็นการตอบโต้อำนาจปิตาธิปไตย ทั้งนี้การพัฒนาสาธารณูปโภคและคมนาคมยังทำให้การอพยพจากครอบครัวเป็นเรื่องง่าย ซึ่งก่อให้เกิดความห่างเหินของสมาชิกในครอบครัว แต่ก็ทำให้สมาชิกในครอบครัวไม่ต้องตกอยู่ภายใต้การครอบงำของอำนาจปิตาธิปไตย ตัวละครชายหญิงดำเนินชีวิตโดยให้ความสำคัญกับความพึงพอใจของตนเอง ชุมชนเมืองจึงไม่ได้ทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมความสัมพันธ์และความสัมพันธ์ทางเพศ ผลที่ตามมาคือ ความสัมพันธ์กลายเป็นเรื่องของความพึงพอใจซึ่งกันและกัน แต่ไม่ได้เกิดจากความผูกพันสนิทสนม

นอกจากการวิเคราะห์ผลงานของนักเขียนชายร่วมสมัยจะชี้ให้เห็นความเปราะบางของสายสัมพันธ์ และความรักของชายหญิงที่แตกต่างจากชนบทโรมานติก งานเขียนของนักเขียนชายอีกกลุ่มหนึ่ง อาทิ อนุสรณ์ ตีปยานนท์และปราบดา หยุ่น ก็ได้ชี้ให้เห็นประสบการณ์เมืองความรู้สึกแปลกแยก

จากสังคมที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของระบบทุนนิยมและวัฒนธรรมบริโภคนิยม¹⁷ นักเขียนให้ตัวละครหลักเกิดคำถามในใจเกี่ยวกับความหมายของการมีชีวิตอยู่และอัตลักษณ์ของตนเอง จุดหมายปลายทางของตัวละครมักเป็นพื้นที่มหานคร อาทิ ลอนดอน กรุงเทพร เป็นต้นที่น่าในใจอีกประการหนึ่งคือ การโยยหาความรักแท้ ซึ่งรักแท้กลายเป็นพื้นที่ที่ตัวละครชายหญิงก่อร่างอัตลักษณ์ ตัวละครสามารถกลับเข้าสู่สมดุลของการมีชีวิตอยู่ด้วยรักแท้ อันเกิดจากสายสัมพันธ์ที่ตัวละครสร้างความจริงใจ และทำให้ความรู้สึกโดดเดี่ยว ว่าเหวและเป็นคนไม่เต็มคนได้รับการเติมเต็ม

การศึกษาวรรณกรรมข้างต้นสะท้อนให้เห็นการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรมระหว่างวัฒนธรรมสมัยใหม่กับวัฒนธรรมไทย เนื่องจากการไหลบ่าของกระแสโลกาภิวัตน์ไม่ใช่การไหลทางเดียว วัฒนธรรมไทยยังมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและวิถีชีวิตดังที่ปรากฏในความสัมพันธ์ชายหญิงในวรรณกรรมแนวรักและครอบครัว แต่การเปิดรับกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้ไม่อาจหลีกเลี่ยงผลกระทบของระบบเศรษฐกิจและวัฒนธรรมบริโภคนิยมต่อสังคมไทยได้ ดังเช่นในผลงานของนักเขียนร่วมสมัยที่ชี้ให้เห็นอิทธิพลของระบบเศรษฐกิจก่อให้เกิดความรู้สึกแปลกแยก ขณะที่กระบวนการทำให้กลายเป็นสินค้านำไปสู่ภาวะไร้ราก เนื่องจากวัฒนธรรมถูกผสมผสานและปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัยใหม่เพื่อการผลิตซ้ำวัฒนธรรมในฐานะของสินค้า การทำให้กลายเป็นสินค้าอาจทำให้วัฒนธรรมได้รับสืบสานต่อไป แต่ในขณะเดียวกันก็ทำให้การสืบค้นและระบุที่มาของวัฒนธรรมทำได้ยาก ผลที่ตามมาคือการไม่สามารถบ่งบอกถึงอัตลักษณ์หรือตัวตนที่เชื่อมโยงกับรากเหง้าทางวัฒนธรรมได้นอกจากสภาพสังคมภายใต้การครอบงำของทุนนิยมและบริโภคนิยมที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ใกล้ชิดของชายหญิงจะแนบแน่นที่จะไม่นำไปสู่การแต่งงานและการสร้างครอบครัวแล้ว ความสัมพันธ์ที่เกิดจากความจริงใจและการโยยหาความรักแท้ก็ปรากฏในงานเขียนร่วมสมัยด้วยเช่นกัน ประเด็นเรื่องความรักที่ปรากฏในงานเขียนของนักเขียนชายร่วมสมัยอาจนำมาเชื่อมโยงได้กับกระแสต่อต้านสังคมที่มุ่งเน้นแต่ความเป็นปัจเจก ความเจริญก้าวหน้า และความมีประสิทธิภาพ การเตือนถึงอันตรายและการเสนอทางออกถูกนำเสนอทั้งในงานเขียนเชิงวิชาการและวรรณกรรม โดยการเสนอแนะให้หันมาให้ความสำคัญการพัฒนาควบคู่กับการรื้อฟื้นวัฒนธรรมดั้งเดิม

วรรณกรรมที่เลือกมาศึกษาในบทนี้ประกอบด้วยนวนิยายที่มีแก่นเรื่องเกี่ยวกับความรักและครอบครัวในเมืองใหญ่ของนักเขียนหญิงและชายร่วมสมัย หากเปรียบเทียบงานเขียนที่นำมาศึกษาในบทที่สามและสี่ เราจะเห็นได้ว่าวรรณกรรมของนักเขียนหญิงชาวญี่ปุ่นที่เลือกมามีความโดดเด่นในการ

¹⁷ อ่านเพิ่มเติมใน วัชร เกวลกุล, "การสื่อสาร "วิกฤตอัตลักษณ์" ในนวนิยายของฮารุกิ มูราคามิและเรื่องสั้นแนวหลังสมัยใหม่ของไทย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์, คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554).

ถ่ายทอดให้เห็นความเป็นแม่ซึ่งเป็นแนวคิดสำคัญที่ได้รับสืบทอดมาสู่สังคมยุคปัจจุบัน การศึกษาผลงานของนักเขียนหญิงญี่ปุ่นจึงสามารถถ่ายทอดให้เห็นแง่มุมของความเป็นแม่ที่ทำให้ตัวละครกลายเป็นคนนอกและไม่เป็นที่ยอมรับจากครอบครัว ตัวละครโหยหาความรัก แต่ความรักซึ่งผูกโยงกับความคาดหวังของสังคมนำไปสู่การปฏิเสธที่จะสร้างความสัมพันธ์ผูกมัดตามขนบรักโรแมนติก ในขณะที่นักเขียนหญิงจีนซึ่งให้ความสำคัญกับอารมณ์ความรู้สึกและประสบการณ์ส่วนตัวสามารถนำเสนอความรักและความสัมพันธ์ใกล้ชิดท่ามกลางความยกย่อนของการพัฒนาสู่ความเป็นมหานครกับการโหยหาความมั่นคงในสังคมยุคเหมา สำหรับวรรณกรรมไทยที่เลือกศึกษาทั้งของนักเขียนหญิงและชายก็เพื่อทำความเข้าใจความรักผ่านการประนีประนอมความแตกต่างทางวัฒนธรรม โดยการสร้างสมดุลให้กับการพัฒนาและการรักษารากเหง้า ซึ่งทำให้เกิดความน่าสนใจว่านิยามความรักที่เคยจำกัดกรอบภายใต้ค่านิยมชายเป็นใหญ่ในวรรณกรรมแนวรักและครอบครัวจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร สำหรับนักเขียนหญิงในกลุ่มที่เลือกมาศึกษาสะท้อนให้เห็นมุมมองที่มีต่อความรักและความสัมพันธ์ใกล้ชิดแตกต่างไปจากที่เคยมีผู้ชายไว้ เพราะนักเขียนหญิงนำเสนอความรักที่ให้ความสำคัญกับความปรารถนาและอาจไม่ได้นำไปสู่การแต่งงาน แม้ความรักจะเป็นความสัมพันธ์ระยะสั้นซึ่งสอดคล้องกับที่นักวิชาการตะวันตกที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ใกล้ชิดได้เสนอไว้ แต่ก็เป็นความสัมพันธ์ที่กล่าวได้ว่าเป็นรักแท้ซึ่งแตกต่างจากความสัมพันธ์เชิงผลประโยชน์ อีกทั้งนิยามของรักแท้ยังใช้เพื่อโต้กลับอำนาจของชายเป็นใหญ่ นอกจากนั้น ในผลงานของนักเขียนชายร่วมสมัยที่มุ่งวิพากษ์สภาพสังคมในกรุงเทพฯ ความสัมพันธ์ชายหญิงทำให้เห็นการตระหนักรู้ถึงกระแสวัตถุนิยมซึ่งเป็นด้านลบของความเฟื่องฟูของเศรษฐกิจและวัฒนธรรมบริโภคนิยม ความหมายความรักอาจเป็นความพยายามในการประกอบสร้างความสัมพันธ์จริงแท้เพื่อโต้กลับความสัมพันธ์ที่ตื้นเขินและเปราะบางของคนในสังคมเมืองที่ได้มีผู้ชายไว้แล้ว ดังนั้น นอกจากงานเขียนของนักเขียนชายและหญิงจะทำให้ได้นิยามความรักที่ไม่เอนเอียงแล้ว สถานะชนชั้นกลางของนักเขียนทั้งชายและหญิงที่มีถิ่นพำนักในกรุงเทพฯ อาจกล่าวได้ว่างานเขียนเป็นตัวแทนของชนชั้นกลางกลุ่มหนึ่งที่น่าเสนอให้เห็นการตระหนักรู้และการต่อรองกับทุนนิยมและบริโภคนิยม

วรรณกรรมที่นำมาศึกษาในบทนี้ได้แก่ นวนิยายชุด วงร้าวในเงาน้ำ อันได้แก่ *แหวนพระจันทร์* (2557) ของอรุณา โควินท์ *เพลงใบไม้* (2557) ของแชนา ปิณณะศักดิ์ และ *รอยวาริ* (2557) ของ กนกวลี พจนปกรณ์ นวนิยายเรื่อง *โปรดจงโอบกอดฉันเอาไว้* (2555) ของปรีดี หงส์ตัน และเรื่องสั้นในชุด *ไม่ย้อนคืน* (2551) ของ อุทิศ เหมะมูล อันได้แก่ “วันนั้น”, “ต่าง”, “สิ่งที่เกิดขึ้นกับคนทั้งสอง”, “ในฝันของเธอ”, “ไม่ย้อนคืน” การศึกษาวรรณกรรมข้างต้นทำให้เห็นประเด็นร่วมกัน คือ ความสัมพันธ์ของตัวละครชายหญิงสะท้อนให้เห็นอิทธิพลของวัฒนธรรมสมัยใหม่ ซึ่งน่าจะมีส่วนในการส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงของค่านิยมในการครองคู่ของชายหญิง วรรณกรรมชุด วง

ราวในเงาน้ำ มีแก่นเรื่องหลักเกี่ยวกับความรักสามเส้าของชายหนึ่งหญิงสอง นวนิยายในชุดแบ่งออกเป็น 3 เรื่อง โดยให้ตัวละครหลักในแต่ละเล่มเป็นผู้บอกเล่าความสัมพันธ์จากมุมมองของตนเอง ใน *เพลงใบไม้* แชน่า ปันณะศักดิ์ให้ตุลย์ซึ่งกำลังป่วยหนักได้พบกับบรอนที่เดินหลงเข้ามาในสวนของตุลย์เป็นผู้รับฟังความผิดพลาดในอดีต ตุลย์บอกเล่าถึงความโหยหารักแรกที่เกิดกลายเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ลาหยอนาคตและครอบครัวของเขา ส่วนเรื่องเล่าของดาห์เลียใน *แหวนพระจันทร์* ชี้ให้เห็นว่าดาห์เลียเป็นตัวแทนของคนรักเก่า ความสัมพันธ์ของตุลย์กับดาห์เลียเป็นการผลิตซ้ำความสัมพันธ์กับผู้หญิงที่เป็นรักแรกและเขาไม่อาจครอบครองได้ในอดีต ในขณะที่ใน *รอยวาริ* ออมบุญเป็นผู้เน้นย้ำให้เห็นว่าชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีสุขสบายและครอบครัวที่สมบูรณ์ไม่อาจชดเชยความรู้สึกโหยหาคนรักเก่าของตุลย์ได้ เรื่องเล่าของเธอจึงเป็นการระบายความเจ็บช้ำและการตอบโต้ของเธอต่อผู้หญิงที่เป็นต้นเหตุของความร้าวฉานในครอบครัว รวมทั้งสามมีที่เธอเคยไว้วางใจ กนกวลี พจนปกรณ์ให้ออมบุญเป็นตัวแทนของความดีงาม และเรื่องเล่าของเธอก็สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของนวนิยายในชุดนี้ที่ต้องการนำเสนอบทเรียนเกี่ยวกับการดิ้นรนไขว่คว้าตามความพอใจและการหลงใหลอยู่ในห้วงกิลเลสของการรักโลก โกรธหลง

ในขณะที่ความสัมพันธ์ชายหญิงใน *วงราวในเงาน้ำ* เกิดจากการผลิตซ้ำความสัมพันธ์เพื่อชดเชยความรู้สึกโหยหาผู้หญิงที่เป็นรักแรก ใน *โปรดจงโอบกอดฉันเอาไว้* ความสัมพันธ์ของชายหญิงเกี่ยวพันกับการโหยหาอุดมการณ์การต่อสู้เพื่อสังคม การโหยหาความรักจึงเป็นการโหยหา “สวรรค์หาย” เพราะสภาพสังคมในยุคทุนนิยมตลาดเสรีไม่อาจเติมเต็มความรู้สึกโหยหาความรัก รวมทั้งความหมายของการมีชีวิตอยู่ได้ ทั้งนี้ *โปรดจงโอบกอดฉันเอาไว้* เป็นนวนิยายของปริดี หงษ์สดันต์ที่ได้รับการตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2555 และนำเสนอแก่นเรื่องเกี่ยวกับความพยายามในการแสวงหาความหมายของการมีชีวิตอยู่ ความสัมพันธ์ของตัวละครสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนวัยหนุ่มสาวซึ่งมีทั้งผู้ที่สิ้นใจไปตามกระแสวัตถุนิยมและผู้ที่ต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้หลุดพ้นจากกระแสดังกล่าว อดีตเป็นช่วงเวลาอุดมคติของตัวละครทั้งในด้านความสัมพันธ์และการยึดมั่นในอุดมการณ์เพื่อสังคม อดีตจึงถูกใช้เป็นเครื่องจูงใจท่ามกลางความทันสมัยที่แฝงเอาไว้ด้วยความเลวร้าย

โปรดจงโอบกอดฉันเอาไว้ แบ่งออกเป็น 3 ภาค โดยในภาคแรกกล่าวถึงตัวละครหลักคือ อัญชิสา กมลเกษตรสมบัติ ซึ่งเป็นหญิงสาวที่มีความเพียบพร้อมทั้งรูปร่างหน้าตา ฐานะ และการศึกษาที่ดี แต่เธอกลับมีความทรงจำในวัยเด็กที่ขาดวัน โคร่งเรื่องในภาคแรกได้ปูพื้นให้เห็นความพยายามของอัญชิสาในการปะติดปะต่อความทรงจำในวัยเด็ก ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์กับเพื่อนสนิทในวัยเด็ก และความทรงจำเกี่ยวกับอดีตของครอบครัวที่เธอเคยมีพ่อและแม่อยู่พร้อมหน้ากัน ในขณะเดียวกันผู้อ่านก็ได้เห็นการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อค้นหาความหมายของชีวิตควบคู่ไปกับการปล่อยตนเองให้หลงไปกับกระแส

สังคมนิยมวัตถุ ภาคที่สองนำเสนอให้เห็นผลกระทบทางจิตใจที่เกี่ยวพันกับความรุนแรงที่ได้รับในวัยเด็ก ประสบการณ์ในวัยเยาว์ได้ก่อให้เกิดเป็นบาดแผลที่ยังไม่ได้รับการเยียวยาให้หาย อัญชิสาแสดงให้เห็นทั้งในด้านของความหวังที่จะมีชีวิตต่อไปและความผิดหวังที่เกิดขึ้นซ้ำๆสลับกันไป และในภาคสุดท้ายโครงเรื่องนำเสนอโศกนาฏกรรมที่เกิดขึ้นกับตัวละครหลัก อัญชิสาตั้งครมภ์โดยที่ไม่รู้ว่าเกิดจากความสัมพันธ์กับชายคนใดและเธอเสียชีวิตหลังจากคลอดลูกของเธอ

สำหรับชุดรวมเรื่องสั้น *ไม่ย้อนคืน* ประกอบด้วยเรื่องสั้นจำนวน 9 เรื่องของอุทิศ เหมาะสมที่ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2555 งานวิจัยเลือกศึกษาเรื่องสั้นจำนวน 5 เรื่องจากเรื่องสั้นในชุดนี้ ได้แก่ “วันนั้น”, “ต่าง”, “สิ่งที่เกิดขึ้นกับคนทั้งสอง”, “ในฝันของเธอ”, “ไม่ย้อนคืน” ในเรื่องสั้นเรื่อง “วันนั้น” คู่รักชายหญิงกำลังตกอยู่ในสถานะผิดเคืองทางการเงิน ฝ่ายชายจึงนำซีดีเพลงที่สะสมไว้ไปขายและนำเงินมาซ่อมคอมพิวเตอร์และซื้อโทรศัพท์มือถือให้คนรักของตน เพราะโทรศัพท์ถูกนำไปจำหน่ายไว้ก่อนหน้านี้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆ หลังจากที่ชายซีดีได้เงินมาและแบ่งส่วนหนึ่งไปซื้อโทรศัพท์มือถือแล้ว ตัวละครชายเลี้ยงฉลองที่พวกเขารอดพ้นจากความผิดเคืองชั่วคราว ด้วยการพาตัวละครหญิงไปรับประทานอาหารราคาแพงและไอศกรีม ก่อนที่ทั้งสองจะเดินทางกลับบ้านด้วยกัน ส่วน “ไม่ย้อนคืน” เป็นเรื่องราวของคู่รักชายหญิงที่ย้ายมาอยู่ด้วยกันเช่นเดียวกับเรื่องสั้น “วันนั้น” กล่าวคือ บิซิงถูกคัดค้านเรื่องความสัมพันธ์กับเอเรียนต่อปริญญาโทและพยายามสมัครงานเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย ในขณะที่เอพยายามขายเฟอร์นิเจอร์ที่เขาออกแบบให้ได้เพื่อนำรายได้มาจุนเจือครอบครัว เอและบิซิงกันด้วยดี แม้ว่าครอบครัวของบิซิงจะชวนให้บิซิงกลับไปอยู่บ้าน เพื่อช่วยเหลือกิจการครอบครัว อย่างไรก็ตาม ทั้งคู่มีเรื่องขัดแย้งกันเพราะแอนซึ่งเป็นลูกของพี่สาวบิซิงมาหาบิซิง เมื่อมีเรื่องขัดใจกับแม่ ซึ่งทำให้บิซิงถูกครอบครัวตำหนิว่าเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีแก่แอน เอจึงขอร้องให้บิซิงหาระยะห่างจากแอน และบิซิงยอมตอบตกลง เมื่อแอนโทรมาเพื่อขอให้บิซิงไปล้างท้องที่โรงพยาบาลเนื่องจากกินยาเกินขนาด เอคิดว่าแอนไม่ได้ต้องการฆ่าตัวตาย หากเพียงแต่ต้องการเรียกร้องความสนใจจากครอบครัวดังที่เคยทำมาแล้ว เขาจึงปกปิดเรื่องของแอน ภายหลังจากที่บิซิงทราบว่าแอนเสียชีวิตเพราะไต่สายจากการกินยาเกินขนาดและรู้ว่าเอไม่ได้บอกเธอเรื่องที่แอนโทรมาขอความช่วยเหลือ เธอรู้สึกผิดหวังมากและย้ายกลับไปอยู่กับครอบครัว

ในเรื่องสั้นเรื่อง “สิ่งที่เกิดขึ้นกับคนทั้งสอง” อุทิศให้ตัวละครหลักเป็นคู่รักที่พักอาศัยอยู่ในคอนโดมิเนียมที่เริ่มแออัดและทรุดโทรมเพราะผู้อยู่อาศัยมีจำนวนมากขึ้น เสียงที่ดังรบกวนจากเพื่อนบ้านทำให้ตัวละครชายตัดสินใจทำผนังเก็บเสียงที่ประดิษฐ์ขึ้นเองจากฟองน้ำและกระดาษลูกฟูก เขารู้สึกภาคภูมิใจกับผลงานของตัวเอง ในขณะที่คนรักของเขากลับรู้สึกแปลกประหลาด เมื่อเธอเดินทางกลับมาจากมหาวิทยาลัยและเห็นผนังห้องเปลี่ยนไป ความรู้สึกขัดเคืองใจที่มีอยู่แล้วเพิ่มมากขึ้น

หลังจากที่เดินไปในห้องน้ำและพบว่ากระจกหายไป เนื่องจากเธอซื้อของประดับที่จะใช้ติดกระจกมา ด้วยราคาแพง แต่กลับไม่สามารถใช้ได้ ชายหนุ่มรู้สึกผิดเพราะเขาทุบกระจกห้องน้ำทิ้งจากความรำคาญใจที่มีต่อเพื่อนบ้าน เขาจึงออกไปซื้อกระจกบานใหม่มาติดในห้องน้ำ ในเรื่อง “ต่าง” มีแก่นเรื่องหลักเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของพ่อ แม่ และลูกสาว คุณนายสุดประภาซึ่งเป็นตัวละครหลักประสบความสำเร็จในการบริหารธุรกิจหลายอย่าง ขณะที่สามีของเธอล้มเหลวและต้องอาศัยความช่วยเหลือด้านการเงินจากคุณนายสุดประภา นอกจากนี้ การอุทิศตนให้กับการทำงานทำให้คุณนายสุดประภาไม่มีเวลาให้กับลูกสาว แม้แต่ในเวลาที่คุณนายสุดประภาต้องมาดูแลลูกสาวและต้องการคำปรึกษา ลูกสาวของคุณนายสุดประภาจึงตัดสินใจกินยานอนหลับเกินขนาดเพื่อแก้ไขปัญหาดังครรภในวัยเรียน และให้เพื่อนพาไปโรงพยาบาลเพื่อล้างท้อง ลูกสาวคุณนายสุดประภาขอร้องให้คุณหมอช่วยปกปิดเรื่องที่คุณใช้การฆ่าตัวตายเพื่อปิดบังการตั้งครรภ เมื่อคุณนายสุดประภาได้รับทราบว่าคุณพยายามฆ่าตัวตาย เธอไม่ได้พยายามทำความเข้าใจถึงสาเหตุและปัญหาของลูกสาว แต่กลับติดต่อนักจิตวิทยามาดูแลลูกสาว ส่วนในเรื่องสั้นเรื่อง “ในฝันของเธอ” ตัวละครเอกชายเคยเป็นอาจารย์ แต่ถูกให้ออกจากมหาวิทยาลัย เพราะเขามีความสัมพันธ์ชู้สาวกับลูกศิษย์ หลังจากนั้นเขาก็ได้พบกับผู้หญิงอีกคนหนึ่ง และใช้ชีวิตร่วมกันกับเธอ ถึงแม้เขาจะมีภรรยาแล้ว เขายังคงเฝ้ารอให้ลูกศิษย์กลับมาสานต่อความสัมพันธ์กับเขา ขณะเดียวกันก็ออกไปเที่ยวกลางคืนและซื้อบริการทางเพศจากหญิงขายบริการ คนเดิมกว่าครึ่งปี ในวันหนึ่งเขาบังเอิญได้พบลูกศิษย์ที่เคยมีความสัมพันธ์ด้วย ตอนที่พบกัน เธอเรียนจบแล้วและมากับสามีของเธอ เขารู้สึกผิดหวังและกลับไปหาผู้หญิงบริการคนเดิม เมื่อกลับมาบ้าน ภรรยาของเขาสะดุ้งตื่นขึ้นและเธอเล่าว่าฝันเห็นเขาหนีไปกับผู้หญิงคนอื่น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

5.2 กรุงเทพฯกับการเป็นพื้นที่ของการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรม

5.2.1 วิธีชีวิตสมัยใหม่ใน แหวนพระจันทร์

ความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นไปตามความคาดหวังของสังคมซึ่งมีบ่อเกิดจากความปรารถนาและการขาดความยั่งยืนซึ่งใจสอคล้องกับจุดประสงค์ของนวนิยายชุด *วงรัวในเงามืด* ซึ่งมุ่งตักเตือนผู้คนในสังคมที่หลงอยู่ในวังวนของรัก โลภ โกรธ หลง ประเด็นที่น่าสนใจคือ ผู้เขียนประกอบสร้างให้ตัวละครคล้ายกับบุคคลที่มีชีวิตซึ่งมีทั้งดีและความไม่ดีในตนเอง กลวิธีดังกล่าวทำให้ไม่อาจตัดสินได้โดยง่ายว่าตัวละครผิดหรือถูก นวนิยายแต่ละเล่มเป็นตัวแทนของตัวละครหลักแต่ละตัว แต่ประเด็นสำคัญ

ประการหนึ่งที่นวนิยายนำเสนอให้เห็นร่วมกันคือ วิถีชีวิตสมัยใหม่ในเมืองซึ่งเปิดโอกาสให้กับอิสระเบรี และการไม่ยึดติดกับกรอบของชนบประเพณีดั้งเดิม

ความสัมพันธ์ของชายหญิงในวรรณกรรมชุดนี้กล่าวได้ว่าแตกต่างจากวรรณกรรมของนักเขียนญี่ปุ่นใน บทที่ 3 เพราะตัวละครชายหญิงแสดงให้เห็นความรู้สึกรักถูกบีบคั้นอย่างรุนแรงของตัวละครในการ ต่อรองกับค่านิยมดั้งเดิมที่ได้รับการสืบทอดต่อมาท่ามกลางการพัฒนาเมืองโตเกียวให้ทันสมัย ความ ล้มเหลวของตัวละครอาจเห็นได้จากการที่ตัวละครหญิงแสวงหาความสัมพันธ์ไม่ผูกมัดเพื่อหลีกเลี่ยง บทบาททางเพศ หรือการที่ตัวละครชายซึ่งไม่อาจทำตามอุดมคติของเพศชายตามค่านิยมชายเป็นใหญ่ ถูกทำให้สูญเสียความเป็นชาย ใน *Strange Weather in Tokyo* ที่ซึเกโกะต้องอยู่อย่างเดียวดาย เพราะเธอกลายเป็นคนนอกในสายตาของคนในครอบครัว อีกทั้งตัวเธอและเซนเซยังกลายเป็นคน แผลกแยกเพราะความสัมพันธ์ของหญิงสาวกับชายสูงวัยเป็นเรื่องไม่ปรกติ ดังเช่นการใช้สภาพอากาศ พรวนแปรที่กล่าวได้ว่าถูกนำมาเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ชายหญิงที่ไม่เป็นไปตามความคาดหวังของ สังคม หรือใน *The Lake* ตัวละครชายถูกทำให้อ่อนแอและมีแนวโน้มจะฆ่าตัวตาย อีกทั้งใน *Manzuru* ตัวละครชายถูกทำให้หายสาบสูญไป ขณะที่บทบาทแม่เป็นภาระที่หนักหนาและสร้าง ความกดดันซึ่งปรากฏออกมาในรูปแบบของวิญญาณที่ติดตามเคไปทุกหนแห่ง

ความสัมพันธ์ที่เรื่องเล่าของดาร์เลียยาใน *แหวนพระจันทร์* สะท้อนให้เห็นอิทธิพลของ วัฒนธรรมสมัยใหม่ที่ปรับเปลี่ยนทัศนคติของลูกสาวสวนภาคใต้ให้ก้าวข้ามกรอบของครอบครัวชายเป็น ใหญ่ที่จำกัดผู้หญิงให้มีบทบาทภายในบ้านและต้องพึ่งพาผู้ชาย การอยู่ห่างไกลจากครอบครัวทำให้เธอ มีอิสระและสามารถใช้ชีวิตตามความพึงพอใจของตนเองเป็นสำคัญ เมื่อดาร์เลียยาอยู่ที่บ้านเกิดที่อำเภอ ลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช เธอยังคงเป็นโนรา ซึ่งเป็นชื่อที่พ่อแม่ตั้งให้ แต่เมื่อมาอยู่ในกรุงเทพฯ เธอตั้งชื่อให้ตนเองใหม่ว่าดาร์เลียยาซึ่งเป็นชื่อของวงศิลปะต่างประเทศที่ชื่นชอบ การเปลี่ยนชื่อตนเอง เป็นการก่อร่างอัตลักษณ์ใหม่ ดาร์เลียยาเปลี่ยนแปลงตนเองจากลูกสาวสวนต่างจังหวัดมาเป็นแม่ ครวที่มีทักษะและความชำนาญในการทำอาหารและเธอยังควบตำแหน่งผู้บริหารของร้านอาหารซึ่งมี สิทธิเท่าเทียมกับเพื่อนอีกสองคนที่เป็นหุ้นส่วน ดาร์เลียยาได้ปรับเปลี่ยนอาชีพนี้ซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง ของวิถีชีวิตพื้นบ้านให้เป็นธุรกิจอาหาร โดยอาหารพื้นถิ่นของภาคใต้ที่ดาร์เลียยาเคยกินที่บ้านเกิดใช้ วัตถุดิบที่ได้จากการแบ่งปันของผู้คนบ้านใกล้เรือนเคียงและนำอาหารที่ทำตอบแทนกลับไปเพื่อแสดง ถึงน้ำใจ ซึ่งนอกจากจะทำให้ได้กินอาหารที่หลากหลายแล้วยังเป็นการกระชับความสัมพันธ์ของผู้คน ให้ใกล้ชิดกัน แต่ความรู้เกี่ยวกับอาหารพื้นถิ่นถูกนำมาใช้เพื่อสร้างความประทับใจให้กับลูกค้าที่มายัง ร้านอาหาร ดังที่ดาร์เลียยากล่าวถึงอาหารที่เธอทำให้กับลูกค้าที่อาจไม่คุ้นชินกับอาหารรสจัดของภาคใต้ “ในแกงเนื้อ นอกจากความเผ็ดจะมีความมัน และที่สำคัญคือขมิ้นในเครื่องแกงซึ่งทำให้ความเผ็ดร้อน นั้นเป็นสิ่งที่รับได้ อีกทั้งเราจัดสำหรับคู่กับปลาทอด แกงจืดและผักสดจำนวนมาก มีแกงจืดล้างปาก มี

ผักให้ความเย็น ทั้งมีความเค็มของปลาทอด ปลาเค็มหมักด้วยเกลือ และเกลือนั้นทำให้ลิ้นของเรา ยอมรับรสเผ็ดได้มากขึ้น” (อูรูดา โควินท์ 2557)

การบรรยายเกี่ยวกับอาหารที่แสดงภูมิเกี่ยวกับอาหารพื้นถิ่นและรสชาติของอาหารไทย ช่างต้นแสดงให้เห็นการให้ความสำคัญกับความเจริญก้าวหน้าและควมมีประสิทธิภาพ ดาห์เลียเป็น แม่ครัวเหมือนแม่ของเธอ แต่อาหารที่เธอขายแตกต่างจากอาหารของแม่ ดังที่ดาห์เลียกล่าวกับแม่ในตอนหนึ่งว่าอาหารที่เธอทำอาจใช้สูตรเดียวกันกับแม่ แต่เธอทำให้อาหารของเธอมีมูลค่ามากกว่าที่แม่ขายในแผงขายข้างแกงซึ่งมีราคาย่อมเยาเหมาะกับคนในท้องถิ่น อาหารของดาห์เลียรวมถึงการบริการที่มีประสิทธิภาพและการตกแต่งสถานที่สวยงาม ราคาอาหารที่เพิ่มสูงขึ้นจึงเกิดจากการสร้างมูลค่าทางการค้าให้เหมาะสมกับชนชั้นกลางในเมืองที่มีอำนาจในการจับจ่าย นอกจากนี้ การปรับเปลี่ยนวิถีพื้นบ้านที่เกี่ยวกับการกินอยู่ให้เข้ากับวัฒนธรรมบริโภคนิยมยังกลายเป็นแรงบันดาลใจที่ทำให้ดาห์เลียค้นพบอาชีพที่ทำให้เธอสามารถพึ่งพาตนเองได้ ดาห์เลียก้าวข้ามข้อจำกัดเพศสภาพ ซึ่งควบคุมแม่ของเธอให้ต้องดูแลบ้าน ดูแลพ่อ และทำข้าวแกงขายเพื่อแบ่งเบาภาระการเงินของครอบครัว ดังที่ดาห์เลียเล่าว่าด้วยวิถีชีวิตของเกษตรกร พ่อกับแม่ของดาห์เลียเสนอทางเลือกให้ลูกสาวแต่งงานกับชายที่มีฐานะหรือเรียนให้สูง การแต่งงานหรือการศึกษาเป็นช่องทางที่ไ้ยกฐานะความเป็นอยู่ ถ้าหากไม่ดำเนินวิถีชีวิตตามบรรพบุรุษ ก็ต้องเรียนให้สูงเพื่อให้มีงานดีและชีวิตที่สุขสบาย ดาห์เลียจึงเลือกการเรียนต่อมากกว่าการแต่งงานเพื่อให้ตนเองไม่ต้องมีชะตากรรมเหมือนแม่

เนื่องจากทุนนิยมให้ความสำคัญกับความเจริญก้าวหน้าและประสิทธิภาพ อีกทั้งในสังคมระบบทุน เงินถูกทำให้เป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนและเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำรงชีวิต ดาห์เลียกล่าวเปรียบเทียบกับตนเองซึ่งเป็นลูกชาวสวนที่คุ้นชินกับแสงแดดจ้าและการทำงานหนักในสวนกับก้านเมฆซึ่งมีผิวขาวและรูปร่างที่เปราะบางราวกับไม่เคยตากแดดหรือการทำงาน รูปลักษณ์ภายนอกของก้านเมฆทำให้เขาเหมือนตัวละครในนวนิยาย *Lord of the Rings* ดังที่ดาห์เลียกล่าวว่า “เขาเป็นเอลฟ์ที่อยู่ในถิ่นริเวนเดลล์และมาอาศัยในมัชฌิมาภพร่วมกับมนุษย์ เขามีความผุดผ่องที่ทำให้เขางดงามจับตา อย่างกับว่าก้านเมฆไม่เคยผ่านทุกซ์โศก ไม่รู้จักความขมขื่น ไม่เคยถูกทำร้าย ไม่เคยถูกเบียดเบียน ไม่เคยเห็นการเอารัดเอาเปรียบ ความสุขและความพึงพอใจต่อชีวิตและโลกจึงฉายออกมาจากตัวเขา” (อูรูดา โควินท์ 2557) ในตอนที่ดาห์เลียยังคบหากับก้านเมฆ เธอต้องรับผิดชอบชีวิตความเป็นอยู่ของทั้งคู่ เพราะก้านเมฆไม่มีงานทำเป็นหลักแหล่ง เขาพึ่งพอใจแค่การเล่นดนตรีเพียงชั่วครั้งคราวและหมกมุ่นอยู่กับการเล่นเกมหรือดูโทรทัศน์ ความสัมพันธ์ของทั้งคู่กลายเป็นความห่างเหิน ความก้าวหน้าในการทำงานดึงดูดความสนใจจนทำให้ความรักเป็นเรื่องที่ลดความสำคัญลง ดาห์เลียก้าวข้ามกรอบจำกัดเรื่องเพศสภาพที่ทำให้ผู้หญิงมีบทบาทเป็นผู้ตามและต้องพึ่งพาผู้ชาย เพราะความ

ทุ่มเทให้กับร้านอาหารดินหญ้าฟ้าแดน การทำอาหารให้อร่อย และดูแลคนครัวให้มีประสิทธิภาพเป็นเรื่องสำคัญซึ่งทำให้เธอทุ่มเทให้กับตนเองมากกว่าการดูแลและเอาอกเอาใจก้านเมฆ ดาห์เลียยังปฏิเสธความเป็นแม่ ซึ่งน่าจะเป็นเพราะความหวั่นเกรงว่าก้านเมฆจะไม่มีความรักใคร่ชอบมาพอที่จะสร้างครอบครัวร่วมกัน ในตอนที่ก้านเมฆอยากให้ทั้งคู่มีลูกด้วยกัน “ฉันเชื่อว่าเขาพูดจากใจ และความเชื่อนั้นก็พลอยทำให้ฉันเผลอคิด...ถ้าเรามีลูก ลูกคงน่ารัก และชนน่าดู บ้าจริง! ดาห์เลียน่ะเธอจะท้อง แล้วคลอดลูกแฝด “เพื่อเจอน้าเมฆ” ฉันทูเขา (อรุตา โควินท์ 2557)

ความสัมพันธ์กับก้านเมฆต่อกัยสถานะของผู้นำและการเป็นผู้เลือก ดังที่ดาห์เลียกล่าวว่ “การได้พบชายผู้ศึโรราบต่อเพศหญิงจึงเป็นเรื่องอัศจรรย์ ความซื่อสัตย์และการมองโลกในแง่ดีราวกับผู้ที่ไม่เคยประสบความสำเร็จร้ายของสังคมเคยทำให้ดาห์เลียพยายามมองข้ามข้อด้อยในเรื่องอื่นๆของก้านเมฆ แต่จิตใจของก้านเมฆซึ่งดาห์เลียเปรียบเทียบกับวิธีสุทธิแบบเด็กๆของก้านเมฆไม่เหมาะกับโลกซึ่งหมุนด้วยเงินและการแข่งขัน” (อรุตา โควินท์ 2557) ในตอนหนึ่งก้านเมฆขอหมั้นดาห์เลียด้วยแหวนที่เขาสมมุติขึ้นมา โดยแหวนดังกล่าวเกิดจากเงาสะท้อนของวงแหวนที่ล้อมรอบพระจันทร์ การกระทำดังกล่าวยิ่งต่อกัยความเชื่อที่มีก่อนหน้านี้เกี่ยวกับความอ่อนแอของก้านเมฆและสร้างความมั่นใจกับดาห์เลียว่าความสัมพันธ์ของเธอกับก้านเมฆไม่อาจเกิดขึ้นได้จริง ความสัมพันธ์ของดาห์เลียกับตุลย์ก็เน้นย้ำการไม่ยอมรับความสัมพันธ์ที่อยู่ภายใต้อำนาจของเพศชาย ซึ่งส่งผลให้ดาห์เลียแตกต่างจากสถานะของภรรยาบ่อยที่มักตกเป็นจำเลยสังคมและตกเป็นเบี้ยล่างของผู้ชายและภรรยาหลวง ความสัมพันธ์ที่ไม่ผูกมัดกับชายที่แต่งงานแล้วเกิดจากความปรารถนาและความพึงพอใจที่ตรงกัน ดาห์เลียไม่ต้องการเป็นภรรยาบ่อยหรือแย่งตุลย์ ดังที่เธอกล่าวว่าไม่ต้องการตุลย์ในตอนแรก แต่เขาเป็นฝ่ายที่ยื่นมือมาหาเธอ ตุลย์จะมีครอบครัวหรือไม่ฉันไม่ใช่สิ่งที่สำคัญและไม่ใช่ว่าเธอต้องการจะรู้ ดาห์เลียกล่าวว่ตราบดีที่ตุลย์ยังรักและเอาอกเอาใจเธอ ซึ่งครอบครัวหรือแม้แต่ความเข้าใจผิดของตุลย์ก็ไม่มีมีความสำคัญสำหรับดาห์เลีย

ดังที่ได้กล่าวข้างต้นว่าเมืองจะเปิดโอกาสให้กับการตระหนักถึงความเป็นปัจเจกบุคคลที่มีอิสระและความปรารถนาส่วนตัว ดาห์เลียแสดงให้เห็นความแตกต่างจากทซึกิโกะใน *Stange Weather in Tokyo* กล่าวคือ ทซึกิโกะทำงานหาเลี้ยงตนเองได้และมีชีวิตที่เป็นอิสระ แต่เธอก็ยังต้องเผชิญกับความคาดหวังจากครอบครัวว่เธอจะต้องแต่งงานและมีครอบครัว ด้วยเหตุดังกล่าวเธอจึงแปลกแยกตนเองออกมาจากครอบครัว อย่างไรก็ตาม การอยู่อาศัยในเมืองใหญ่ทำให้ดาห์เลียอยู่ห่างไกลจากครอบครัวซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสอดส่องและควบคุมความสัมพันธ์ของชายหญิงในพื้นที่ชนบท เธอจึงสามารถใช้ชีวิตได้อย่างอิสระและอยู่กับก้านเมฆอย่างเปิดเผย และหลังจากเลิกรักกับก้านเมฆ ดาห์เลียก็มีความสัมพันธ์แบบไม่ผูกมัดกับตุลย์ ความแตกต่างของวิถีชีวิตอิสระในเมืองกับการอยู่

ภายใต้จารีตประเพณีในชนบทเห็นได้ชัดเจนเมื่อดาห์เลียกลับไปเยี่ยมบ้านที่ต่างจังหวัด เธอเก็บจำความสัมพันธ์แบบอยู่ก่อนแต่งไม่ให้พ่อล่วงรู้ เพราะแม่เคยปรามดาห์เลียว่าพ่อ “เอาตาย” หากรู้ว่าเธอกับคนรักมีความสัมพันธ์และอยู่ด้วยกันแล้ว

นอกจากนั้น ความสัมพันธ์ของดาห์เลียและก้านเมฆก็เผยให้เห็นการต่อรองกับความย้อนแย้งในสังคมเมืองซึ่งเกิดจากการปะทะกันของวัฒนธรรมสมัยใหม่และวัฒนธรรมดั้งเดิม ความไม่ลงรอยระหว่างแม่และพี่สาวของก้านเมฆกับดาห์เลียเป็นตัวอย่างของการสืบทอดอำนาจชายเป็นใหญ่ในครอบครัวจีนแนวชนบทท่ามกลางสภาพสังคมเมืองที่ได้รับการพัฒนาให้ทันสมัย กล่าวคือ แม่กับพี่สาวของก้านเมฆคาดหวังให้ดาห์เลียมีความเจียมตัวและอ่อนน้อมถ่อมตนตามชนบทของลูกสะใภ้ที่เข้ามาอยู่ในบ้านของครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีน อีกทั้งก้านเมฆเป็นลูกชายคนเดียวทำให้แม่และพี่สาวของเขารักและหวงแหนเขามาก การที่ก้านเมฆใช้เวลาส่วนใหญ่ร่วมกับดาห์เลียและไม่เข้ามาช่วยเหลือกิจการของครอบครัวอย่างจริงจังยิ่งเพิ่มความวิตกกังวลว่าเขาจะถูกดาห์เลียครอบงำความคิดและเขาจะไม่รู้เท่าทันดาห์เลียจนถูกเอารัดเอาเปรียบ เมื่อดาห์เลียย้ายมาอยู่บ้านของก้านเมฆ ความคุ้นชินกับวิถีชีวิตอิสระน่าจะทำให้ดาห์เลียเลือกที่จะทำตัวห่างเหินกับครอบครัวของก้านเมฆ ดาห์เลียจำกัดพื้นที่อยู่อาศัยของตนเองอยู่บนชั้น 3 ของอาคารพาณิชย์ที่ครอบครัวของก้านเมฆเปิดกิจการ การแยกพื้นที่ส่วนตัวออกจากพื้นที่ที่แม่และพี่สาวของก้านเมฆอยู่จึงเป็นการปฏิเสธที่จะถูกควบคุมให้อยู่ภายใต้อำนาจของครอบครัว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.2.2 ความย้อนแย้งในสังคมเมืองใน *แหวนพระจันทร์* และ *เพลงใบไม้*

พื้นที่เมืองเปิดโอกาสให้กับอิสระเสรี เพราะระบบเศรษฐกิจมุ่งเน้นความแตกต่างและหลากหลายให้เป็นลักษณะเด่นของผู้คนในเมืองเพื่อประโยชน์ของการพัฒนาในด้านต่างๆ ผู้คนในเมืองตระหนักถึงความเป็นปัจเจกบุคคลที่สูงขึ้น การพบกับผู้คนหลากหลายในระยะเวลายาวนานในชีวิตประจำวันนำไปสู่การปิดกั้นอารมณ์ความรู้สึกซึ่งทำให้คนเมืองมีลักษณะเฉยชาและไม่แยแส ขณะที่การตระหนักถึงความเป็นปัจเจกที่มีอิสระนำไปสู่การทำตามความปรารถนา เพราะผู้คนรอบตัวที่ได้พบหน้าเป็นเพียงคนแปลกหน้าและไม่มีใครสนใจใคร ดังที่สุเรเดช (2559) กล่าวว่าในระดับหนึ่งคนเมืองตระหนักถึงความต้องการของตนและไม่เกรงกลัวที่จะกระทำตามแรงปรารถนาต่างๆ ถึงแม้ว่าจะเป็นการละเมิดจารีตสังคมก็ตาม นอกจากนี้ พื้นที่เมืองซึ่งเป็นที่รองรับกระแสโลกาภิวัตน์ก็อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่น่าไปสู่การลดทอนความสำคัญของจารีตประเพณี อย่างไรก็ตาม นักเขียนที่ใช้กรุงเทพฯ เป็น

ฉากหลักของเรื่องก็แสดงให้เห็นอิทธิพลของค่านิยมดั้งเดิม ซึ่งทำให้กรุงเทพฯ เป็นพื้นที่แห่งความย้อนแย้งเช่นเดียวกับที่นักเขียนหญิงญี่ปุ่นแสดงให้เห็นสภาพสังคมเมืองในโตเกียว กล่าวคือ ตัวละครหญิงต้องเก็บกตความปรารถนาส่วนตนไว้ เพราะการแต่งงานของชายหญิงให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่ตามเพศสภาพ ผู้หญิงยังถูกคาดหวังให้รับผิดชอบงานบ้านและทำหน้าที่แม่ที่ทุ่มเทให้กับลูกอย่างเต็มที่ การกระทำดังกล่าวของตัวละครน่าจะเกี่ยวพันกับบริบททางสังคมของญี่ปุ่นที่มุ่งหลอมรวมความเป็นอื่นเพื่อสร้างความกลมเกลียวเป็นหนึ่งเดียวกันทางวัฒนธรรม ค่านิยมนี้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของปัจเจกบุคคลที่มีต่อสังคมส่วนรวม ซึ่งน่าจะเป็นเหตุให้ตัวละครทำตามบทบาทหน้าที่ซึ่งเกี่ยวพันกับเพศสภาพและเก็บกตความปรารถนาส่วนตน

ความสัมพันธ์ของชายหญิงใน *แหวนพระจันทร์* และ *เพลงใบไม้* แสดงให้เห็นการเปิดรับวัฒนธรรมตะวันตกซึ่งทำให้สภาพสังคมไทยมีความยืดหยุ่นในการยอมรับการกระทำตามความปรารถนาของปัจเจกบุคคล ตูลย์มีความสัมพันธ์ทางเพศที่ละเมิดศีลธรรม เขาใช้ข้ออ้างว่าความสัมพันธ์ของเขากับดาห์เลียเป็นรักแรกที่ไม่อาจลืมได้ อีกทั้งความสัมพันธ์ของเขากับดาห์เลียได้ถูกกำหนดไว้แล้ว ซึ่งทำให้เขาไม่อาจหลีกเลี่ยงการนอกใจภรรยาของเขาได้ อิทธิพลของทุนนิยมยังนำไปสู่การขยายบทบาทของผู้หญิงออกนอกพื้นที่บ้าน ผู้หญิงมีอิสระทางการเงินและสามารถพึ่งพาตนเองได้ ขณะที่พ่อกับแม่ของดาห์เลียอาจยึดถือค่านิยมท้องถิ่นที่ผู้หญิงควรจะต้องแต่งงานมีครอบครัวเพื่อจะได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่ดาห์เลียเลือกที่จะมีความสัมพันธ์ไม่ผูกมัดกับก้านเมฆ รอน และ ตูลย์ ซึ่งเป็นผู้ชายที่แต่งงานและมีครอบครัวแล้ว การอยู่ในเมืองใหญ่และห่างไกลจากพ่อแม่ทำให้ดาห์เลียใช้ชีวิตได้อย่างอิสระและแสดงความปรารถนาอย่างเปิดเผย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

แนวคำใช้ชะตากรรมที่ถูกลิขิตมาแล้วมาเป็นคำอธิบายให้กับตัวละครในการได้กลับมาพบผู้หญิงที่เป็นรักแรกและเต็มเต็มอารมณ์โยทยา สุรเดช โชติอุดมพันธ์(2559) เสนอว่าเหตุบังเอิญหรือพรหมลิขิตถูกนำมาใช้เพื่ออธิบายกับความสัมพันธ์ของผู้คนในพื้นที่มหานคร กล่าวคือ ความสัมพันธ์ของคนเมืองมีความสลับซับซ้อนและมีความสัมพันธ์หลายระดับ เหตุบังเอิญหรือชะตาลิขิตจึงเป็นปัจจัยสำคัญ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์และการสร้างตัวตนในพื้นที่เมือง เพราะคนเมืองไม่สามารถหาเหตุผลมาอธิบายถึงการพบและพลัดพรากจากกัน ผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับสุรเดชที่ว่าชะตาลิขิตมีบทบาทสำคัญในการอธิบายสัมพันธ์ภาพของผู้คนในเมืองใหญ่ สำหรับ ตูลย์ โชคชะตาเป็นข้ออ้างที่ทำให้เขาได้พบกับดาห์เลียอีกครั้ง รวมทั้งออมบุญที่ถูกลิขิตให้เป็นของเขา การอ้างชะตาฟ้าลิขิตทำให้ ตูลย์ ละเมิดศีลธรรมเพื่อแสวงหาความพึงพอใจให้กับตนเอง และน่าจะทำให้ ตูลย์ รู้สึกตะขิดตะขวงใจน้อยลงที่แอบนอกใจภรรยา เพราะดาห์เลียและออมบุญถูกกำหนดให้มาเป็นของเขา ดังที่เขาบอกว่า “ถ้าโนราคือหัวใจ ออมบุญก็เทียบเท่าลมหายใจ” (แนวคำ ปณณศักดิ์ 2557)

นอกจากการใช้ชะตาชีวิตแล้ว คำอธิบายหนึ่งที่ผู้เขียนใช้เป็นเหตุซักพาให้ตัวละครชายหญิงได้มาพบกันคือ การสื่อสารออนไลน์ ผู้เขียนเน้นย้ำให้เห็นว่าการสื่อสารออนไลน์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตประจำวันของผู้คนในพื้นที่เมืองใหญ่ และการพบปะพูดคุยกันผ่านโปรแกรมการสนทนาของตุลย์และดาร์เลียยาก่อให้เกิดความรู้สึกใกล้ชิดที่พัฒนาไปสู่ความสัมพันธ์ในชีวิตจริง เฟซบุ๊ก (Facebook) เน้นย้ำให้เห็นความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัตน์ที่ทำให้ผู้คนสามารถก้าวข้ามข้อจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่ และสามารถเชื่อมโยงพื้นที่ทั่วทุกมุมโลกให้เกิดความใกล้ชิดเป็นหมู่บ้านโลก เฟซบุ๊กจึงมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ของผู้คนในยุคโลกาภิวัตน์ให้มีลักษณะเป็นเครือข่าย ดังเช่นที่ดาร์เลียมีเพื่อนกลุ่มใหญ่ซึ่งมีความสนใจเรื่องความสวยความงาม ดาร์เลียมีเพื่อนที่ถือว่าสนิทสนมยิ่งกว่าเพื่อนๆที่เธอได้พบปะในชีวิตจริง เพราะทั้งคู่คลั่งไคล้เรื่องการแต่งหน้า เมื่อตุลย์บังเอิญได้เข้าไปอ่านข้อความในเฟซบุ๊กของผู้บริหารรายหนึ่งของธนาคารที่กล่าวถึงร้านอาหารที่เขาเป็นลูกค้าประจำ ตุลย์จึงตามเข้าไปดูข้อมูลของร้านและได้พบว่าดาร์เลียเป็นเจ้าของร้าน ภาพของดาร์เลียในเฟซบุ๊กทำให้เขาจดจำเธอได้ว่าเธอคือคนเดียวกับโนราซึ่งเป็นผู้หญิงที่เขาเคยหลงรัก เฟซบุ๊กกลายเป็นสื่อกลางที่ทำให้ตุลย์และดาร์เลียได้พบกันและสานสัมพันธ์ลึกซึ้ง ดาร์เลียกล่าวว่ตนเองรู้สึกใกล้ชิดกับตุลย์เพราะเมื่อเธอเข้าไปใช้งานเฟซบุ๊ก เธอจะเห็นข้อความจากเขาอยู่ในกระดานสนทนา ทั้งคู่พูดคุยกันทุกวันและเพิ่มความถี่ในการสนทนามากขึ้นจนกลายเป็นความเคยชินที่ทำให้ดาร์เลียมองหาข้อความจากตุลย์เป็นอย่างแรก ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เชื่อมโยงผู้คนไว้ด้วยกันทำให้ความสัมพันธ์ของผู้คนถูกแทนเครือข่าย ความสัมพันธ์ถูกทำให้เสมือนว่าเกิดขึ้นจริง เนื่องจากผู้คนได้รู้จักกันและกันผ่านพื้นที่ที่ถูกสร้างขึ้นมาโดยเทคโนโลยี อย่างไรก็ตาม ผู้คนรู้จักกันแค่เพียงผิวเผินจากสิ่งที่อีกฝ่ายต้องการแสดงให้เห็นเท่านั้น ตัวตนที่ปรากฏในเฟซบุ๊กเป็นเพียงด้านที่ถูกเลือกมา ตัวตนเพียงบางส่วนถูกนำเสนอเป็นภาพแทนของผู้คนบนเฟซบุ๊ก ดังเช่นบนหน้าเฟซบุ๊กของดาร์เลีย ตุลย์ได้เห็นความเชี่ยวชาญในเรื่องอาหาร ความชื่นชอบการออกกำลังกาย และความหลงใหลการแต่งหน้า รวมทั้งภาพของผู้หญิงที่ทาปากแดง ใส่เสื้อสายเดี่ยว และนุ่งกางเกงขาสั้น ภาพลักษณ์และความสนใจบนเฟซบุ๊ก โดยเฉพาะการแต่งกายเปิดเผยสัดส่วนซึ่งแตกต่างจากผู้หญิงตามชนบท ทำให้ดาร์เลียยังคงความเย้ายวนเหมือนที่เคยเป็น เมื่อประกอบกับความสามารถในการทำอาหารที่ทำให้ตุลย์หวนคิดถึงเหตุการณ์ที่เธอเคยทำอาหารให้เขา เขาจึงสรุปว่าตัวตนของดาร์เลียยังเหมือนเดิม ดังคำกล่าวของดาร์เลียที่ได้ยกมาก่อนหน้านี้ว่าตุลย์สร้างตัวตนของเธอขึ้นมาจากความทรงจำเพื่อเติมเต็มความโหยหาของเขา ความสัมพันธ์ใกล้ชิดที่อวกงของตุลย์และดาร์เลียจึงเป็นความใกล้ชิดที่เสมือนจริง เนื่องจากเฟซบุ๊กเป็นสื่อกลางที่ก่อให้เกิดความรู้สึกใกล้ชิดผ่านบทสนทนาและการได้เห็นรูปภาพของอีกฝ่ายในอริยาบถที่แตกต่างกัน ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นราวกับได้พบหน้ากันจริงๆช่วยทำให้เกิดความปรารถนา พร้อมกันกับการจำกัดความเป็นส่วนตัวตามความพึงพอใจของผู้ใช้ทำ

ให้สามารถแสดงอารมณ์ความรู้สึกส่วนตัวได้อย่างเปิดเผย เฟซบุ๊กจึงกลายเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้เมืองเป็นพื้นที่ของความปรารถนา ตูลย์ขาดความยับยั้งชั่งใจเพราะเขาเชื่อว่าออบบูนจะไม่สามารถสอดส่องเข้ามาในเฟซบุ๊กจนล่วงรู้ความสัมพันธ์ของเขากับดาห์เลียา ตูลย์จึงกล้าที่จะไปพบกับดาห์เลียาที่ร้านอาหารและดาห์เลียากล้าที่จะมาพบหน้ากับตูลย์ที่พิตเนสเป็นครั้งแรกตามคำชวนของเขา

ความสัมพันธ์ใกล้ชิดของดาห์เลียากับชายคนรักชี้ให้เห็นความย้อนแย้งในสังคมเมือง ในด้านหนึ่งระบบทุนนิยมทำให้เกิดการตระหนักรู้ถึงความเป็นปัจเจกบุคคลที่มีอิสระ ดังเช่นที่ดาห์เลียามีอิสระทางการเงินและไม่ต้องตกอยู่ในสภาวะกดดันจากความคาดหวังต่อผู้หญิงให้ต้องอุทิศตนเองให้กับการทำหน้าที่ของภรรยาและแม่ แต่หากนำดาห์เลียามาเปรียบเทียบกับตัวละครหญิงที่พบในวรรณกรรมของนักเขียนหญิงญี่ปุ่นก่อนหน้านี้อาจจะทำให้เห็นอีกด้านของระบบทุนนิยมซึ่งทำให้ผู้หญิงในเมืองต้องเผชิญกับการกดขี่ซ้ำซาก เพราะระบบทุนนิยมผลักดันแนวคิดแบบชายเป็นใหญ่ โดยระบบทุนนิยมทำให้เงินเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยน ผู้หญิงจึงถูกผลักดันให้ออกมาทำงานนอกบ้านและต้องประสบกับความไม่เท่าเทียมทางเพศ ขณะเดียวกันผู้หญิงยังถูกคาดหวังให้ทำหน้าที่ตามเพศสภาพ ถึงแม้การพัฒนาของเศรษฐกิจตะวันตกในยุคโลกาภิวัตน์จะทำให้เกิดการไหลบ่าเข้ามาของวัฒนธรรมต่างชาติซึ่งนำไปสู่การลดทอนความสำคัญของจารีตประเพณี แต่อิทธิพลของค่านิยมปิตาธิปไตยยังคงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดบทบาทของชายหญิงในความสัมพันธ์ใกล้ชิด โดยเฉพาะตัวละครหญิงญี่ปุ่นแสดงให้เห็นความคาดหวังต่อผู้หญิงที่มีความรุนแรงและสร้างแรงกดดันให้กับผู้หญิงอย่างมาก ดังเช่น เคใน *Mznazuru* ต้องเก็บกดความปรารถนาส่วนตัวไว้ เพราะการแต่งงานของชายหญิงให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่ตามเพศสภาพ ซึ่งอาจเป็นผลให้เธอไม่อาจเรียกชื่อคนรักได้หรือแม้แต่รู้สึกเฉยชากับเขาหลังจากที่โมะโมะเกิดมา ดังที่กล่าวในบทวิเคราะห์วรรณกรรมของนักเขียนหญิงญี่ปุ่นร่วมสมัยว่าแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นแม่ที่ต้องอุทิศตนเองให้กับลูกมีอิทธิพลในการหล่อหลอมความรู้สึกนึกคิดและการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น รวมทั้งบทบาทแม่ที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ในการสร้างทรัพยากรมนุษย์เพื่อการพัฒนาประเทศ ความสัมพันธ์ที่ตัวละครไฝหาซึ่งก็น่าจะเป็นรักโรแมนติกซึ่งเน้นความมั่นคงและยั่งยืนอันจะเป็นการบรรเทาความโดดเดี่ยวอ้างว้างจึงไม่ได้นำไปสู่การแต่งงานและการสร้างครอบครัว เพราะความคาดหวังต่อผู้หญิงในการทำหน้าที่ตามเพศสภาพกดทับความรู้สึกและความปรารถนาและนำไปสู่การปฏิเสธที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่จริงจังกับเพศตรงข้าม นอกจากนี้ การปฏิบัติตามค่านิยมดั้งเดิมเกี่ยวกับบทบาททางเพศน่าจะเกี่ยวพันกับบริบททางสังคมของญี่ปุ่นที่ให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่ของปัจเจกบุคคลที่มีต่อสังคมส่วนรวมเพื่อสร้างความกลมเกลียวเป็นหนึ่งเดียวกันทางวัฒนธรรม ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้นน่าจะนำไปสู่การที่ตัวละครทำตามบทบาทหน้าที่ซึ่งเกี่ยวพันกับเพศสภาพและเก็บกดความปรารถนาส่วนตัว

เศรษฐกิจทุนนิยมทำให้เมืองเป็นทั้งพื้นที่แห่งความมีอิสระและการทำตามความปรารถนา ใน *แหวนพระจันทร์* ความเจริญก้าวหน้าของระบบทุนนิยมซึ่งส่งเสริมความเป็นปัจเจกบุคคลลดทอน ความสำคัญของจารีตประเพณีที่ควบคุมความสัมพันธ์ของชายหญิง ความสัมพันธ์ของตุลย์กับดาร์เลีย เกิดจากความปรารถนาที่เฝ้าฝันไม่อาจหักห้ามใจได้ ดาร์เลียบรรยายถึงความรู้สึกของตนเอง หลังจากเธอได้รับลิปติกสีแดงสดจากตุลย์ว่าเป็น “ความปรารถนาอันร้อนแรงซึ่งหลบอยู่หลังบรรจุกัญท์แห่งความถูกต้อง” (อรรดา โควินท์ 2557) คำกล่าวนี้แสดงความขัดแย้งภายในจิตใจของดาร์เลีย ที่ต้องการลิปติก แต่เธอต้องปกปิดความปรารถนาของตนไว้และเธอปฏิเสธที่จะรับลิปติก อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนได้เปิดเผยความอ่อนแอผ่านคำพูดของดาร์เลียว่า “ให้ตายเถอะ เราต้องพ่ายแพ้อยู่ร่ำไป ตราบดีที่เรายังมีความต้องการ ยิ่งต้องการมาก ข้อบกพร่องของเราก็กิ่งมาก ช่องว่างระหว่างความต้องการกับการครอบครอง นั้นละ รอยโหว่ในชีวิตฉัน” (อรรดา โควินท์ 2557) คำกล่าวข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ตัวละครจะพ่ายแพ้ให้กับความปรารถนาของตนเอง ดาร์เลียถลำลึกในความสัมพันธ์ที่เริ่มจากการสนทนาผ่านสื่อออนไลน์สู่การพบปะกันที่นำไปสู่ความสัมพันธ์ทางเพศซึ่งผูกมัดเธอกับตุลย์ ความรักและการเอาอกเอาใจของตุลย์เป็น “บ้านช็อกโกแลต” ที่ถูกสร้างไว้เพื่อรอเธอแต่เพียงผู้เดียว และเธอยังกล่าวถึงความปรารถนาที่ทำให้เธอไม่อาจตัดใจจากตุลย์ได้ “เราต่างรู้ว่าช็อกโกแลตอร่อย แม้ไม่เคยกิน ต่อเมื่อลิ้นรู้รส จึงตระหนักว่าไม่ใช่แค่หอมหวาน แต่ช็อกโกแลตทรงอำนาจ มันปลุกความปรารถนาให้ฟื้นคืน ทำให้เราอยากกินคำต่อไป ต่อไป และต่อไป” (อรรดา โควินท์ 2557) ประเด็นที่น่าสังเกตคือ ร้านอาหารของดาร์เลียไม่มีของหวานหรือขนมให้บริการ ดาร์เลียกล่าวกับตุลย์ในตอนหนึ่งว่าขนมหวานคือค้นหา แต่ความเปรียบว่าดาร์เลียไม่อาจหยุดกินช็อกโกแลตได้ยิ่งตอกย้ำให้เห็นว่า ดาร์เลียตระหนักถึงความปรารถนาที่ไม่เหมาะสม แต่สำนึกรู้ผิดชอบไม่ได้ช่วยให้ดาร์เลียสามารถยับยั้งชั่งใจได้

5.2.3 ความย้อนแย้งของอุดมคติครอบครัวปิตาธิปไตยกับความสัมพันธ์ไม่ผูกมัดใน

นวนิยายชุด *วงรีวในเงาไม้*

ภาพลักษณ์ของดาร์เลียจากมุมมองของตัวละครอื่นถูกประกอบสร้างให้เป็นผู้หญิงหลายใจ และเป็นมือที่สาม ใน *รอยวารี* ออมบุญดูแคลนและตราหน้าดาร์เลียว่าเป็นภรรยาน้อยที่เป็นเหตุแห่งความแตกแยกของครอบครัว เรื่องเล่าของตุลย์ใน *เพลงใบไม้* ทำให้ผู้อ่านเห็นว่าดาร์เลียเป็นผู้หญิงเล็ดเย้นและเห็นแก่ตัว ในขณะที่เรื่องเล่าของดาร์เลียใน *แหวนพระจันทร์* กลับทำให้เห็นความรักซึ่งเกี่ยวพันกับการไม่ยอมรับบทบาทหน้าที่ตามเพศสภาพและการแสวงหาความสัมพันธ์กับผู้ที่ตนเองพึง

พอใจซึ่งชักนำดาห์เลียไปสู่ความสัมพันธ์ไม่ผูกมัดกับตุลย์ ความแตกต่างของเรื่องราวและภาพลักษณ์ของตัวละครไม่เพียงสะท้อนให้ประเด็นความเป็นปัจเจกบุคคลซึ่งทำให้เรื่องเล่าของตัวละครแตกต่างตามมุมมองและทัศนคติเฉพาะตน แต่ยังเผยให้เห็นการทลายอุดมคติของครอบครัวชายเป็นใหญ่ซึ่งผู้ชายเป็นผู้นำและผู้หญิงเป็นผู้ตาม รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ที่เคยอยู่ภายใต้กรอบของวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมสู่นิยามความรักที่ไม่ผูกมัดกับพันธะของการแต่งงานและการสร้างครอบครัว

ใน *รอยวาริ* บทบาทหน้าที่ของออมบุญซึ่งเป็นตัวละครหลักเผยให้เห็นความสัมพันธ์ในครอบครัวชายเป็นใหญ่ กนกวลีให้ตัวละครอมบุญทำหน้าที่ของภรรยาและแม่อย่างไม่มีข้อขาดตกบกพร่อง เพื่อวางตัวให้ออมบุญเป็นตัวแทนของความดีงามและความถูกต้อง ครอบครัวของอมบุญมีพ่อเป็นผู้นำครอบครัวและเป็นกำลังหลักที่ทำให้ครอบครัวมีฐานะมั่งคั่ง ฐานะที่มั่นคงของครอบครัวทำให้ออมบุญได้รับแต่สิ่งที่ดีสรรมาแล้วว่าดีกับเธอ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาและวัตถุสิ่งของต่างๆ การเกื้อหนุนจากครอบครัวที่ทำให้ชีวิตของอมบุญมีความสุขสบายเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เธอยึดความสัมพันธ์ของพ่อกับแม่เป็นต้นแบบ ออมบุญพยายามเสริมสร้างความสัมพันธ์ของครอบครัวตนเองให้มั่นคงดังเช่นที่เธอได้เห็นตัวอย่างจากความสัมพันธ์ของพ่อกับแม่ เมื่ออมบุญแต่งงานกับตุลย์ แม่ของอมบุญย้าเตือนถึงบทบาทหน้าที่ของผู้หญิงที่จะเสริมสร้างครอบครัวให้อบอุ่นโดยการเร่งรัดให้ออมบุญมีลูกกับตุลย์ทันทีที่แต่งงาน “เหตุผลของแม่คือ ผู้หญิงทุกคนอยากมีลูก การมีลูกคือ การที่ผู้หญิงได้ทำหน้าที่ของตัวเองสมบูรณ์แบบ” (กนกวลี พจนานุกรม 2557) ออมบุญจึงมีหน้าที่หลักในการดูแลลูกและสามี ถึงแม้เธอจะได้รับมอบหมายให้เข้ามาทำงานเพื่อเรียนรู้กิจการของครอบครัว แต่เธอก็ได้รับสิทธิพิเศษในฐานะของลูกสาวเจ้าของบริษัท ซึ่งทำให้เธอสามารถทุ่มเทให้กับหน้าที่ดูแลครอบครัวอย่างเต็มที่

ในด้านความสัมพันธ์ ออมบุญพยายามทำให้ตนเองมีคุณค่าในสายตาของสามี ไม่ว่าจะเป็นการใส่ใจดูแลรูปร่างหรือการดูแลปรนนิบัติสามี การเป็นภรรยาที่ดีซึ่งหมายถึงการที่อมบุญเชื่อมั่นและไว้วางใจในตัวสามีอย่างเต็มเปี่ยม เมื่อตอนที่เธอบังเอิญได้พบตุลย์อยู่กับดาห์เลียในร้านกาแฟ เธอยังคงเชื่อว่าดาห์เลียเป็นรุ่นพี่ที่มหาวิทยาลัยตามคำบอกเล่าของสามี ความหวาดระแวงของเธอสลายไป เพราะเธอเชื่อว่าเธอมีพร้อมกว่าดาห์เลียในทุกด้าน ดังที่อมบุญกล่าวว่า “แวบนั้น ฉันนึกเห็นใจที่เอ็งเอ่ยขึ้นมา อุดคิดไม่ได้ว่า ถ้าแก่ตัวไป เธอจะเป็นอย่างไรหนอ วันนี้...เมื่อกลับบ้าน ฉันจึงอารมณ์ดียิ่งนัก ฉันจูงลูก พาแกมาถึงโถงนั่งเล่นของครอบครัวอย่างมีความสุข เพราะชีวิตของฉันมีครบทุกอย่างแล้ว” (กนกวลี พจนานุกรม 2557) ออมบุญแสดงความเห็นอกเห็นใจ หลังจากที่ได้พบกับเอ็งเอ่ยซึ่งเป็นชื่อเล่นของดาห์เลียและรู้ว่าเธอยังไม่แต่งงานมีครอบครัวตอกย้ำว่าผู้หญิงที่แต่งงานและมีลูกเท่านั้นถึง

จะมีชีวิตที่สมบูรณ์พร้อม คำกล่าวนี้เผยให้เห็นอิทธิพลของค่านิยมแบบชายเป็นใหญ่ คุณค่าของผู้หญิงเชื่อมโยงกับบทบาททางเพศสภาพในการเป็นภรรยาและแม่ ผู้หญิงอย่างดาร์เลียซึ่งไม่อยู่ภายในกรอบของค่านิยมนี้จึงเป็นผู้หญิงที่มีความขาดพร่อง

ความรักของออมบุญกับตุลย์ถูกประกอบสร้างให้เป็นรักโรแมนติก ซึ่งน่าจะเป็นความตั้งใจของผู้เขียนที่จะให้ความรักของทั้งคู่เป็นความสัมพันธ์ในอุดมคติ ความล้มสลายของครอบครัวย่อมจะนำมาซึ่งความสะเทือนใจ เพื่อที่จะสามารถนำเสนอบทเรียนทางศีลธรรม ตูลย์บรรยายถึงความงดงามของความรักที่ก่อให้เกิดแรงผลักดันที่จะพัฒนาตนเองให้เหมาะสมกับคนรัก โดยเริ่มต้นจากการได้พบกันในการติดต่อระหว่างธนาคารกับกิจการที่ครอบครัวของอมบุญเป็นเจ้าของ โอกาสที่ได้ใกล้ชิดกันมากขึ้น และการตระหนักถึงความปรารถนาที่ตรงกันที่จะใช้ชีวิตคู่ ในช่วงแรกตุลย์เล่าว่าตนทำงานหนักเพื่อแสวงหาความก้าวหน้าในหน้าที่การงานและยกระดับฐานะเพื่อที่จะทำให้เขาคู่ควรกับอมบุญ เขาปรารถนาที่จะสร้างครอบครัวและให้คำมั่นกับอมบุญในการดูแลเธอ สำหรับตุลย์ ออมบุญมีทั้งความดีและความปรารถนาดีให้เขาตั้งแต่ทั้งคู่เป็นคู่รักกันจนกระทั่งแต่งงานและมีลูกด้วยกัน นอกจากนั้น การจัดพิธีแต่งงานยังทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งคู่เป็นความสัมพันธ์ที่ถูกต้องและเหมาะสม จากคำบอกเล่าของตุลย์ นอกจากความเห็นชอบจากพ่อของอมบุญแล้ว เขายังจัดพิธีแต่งงานอย่างเอิกเกริกให้กับอมบุญ เพราะงานแต่งงานเป็นการรักษาหน้าตาของครอบครัวของอมบุญที่เป็นที่รู้จักในแวดวงธุรกิจ และเขาต้องการทำความฝันของอมบุญให้เป็นจริง นอกจากนั้น เรื่องเล่าความรักของตุลย์และอมบุญทำให้รอนสรุปว่าชีวิตคู่และครอบครัวเป็นสิ่งที่เข้ามาเติมเต็มชีวิตของตุลย์ ดังคำกล่าวของรอนที่ถ่ายทอดมาจากเรื่องราวความรักที่ว่า “วันที่คุณอมบุญเข้ามาชีวิตเขาก็บริบูรณ์ เธอมอบคืนวันแสนพิเศษให้เขา มอบลูกสาวที่น่ารัก ครอบครัวที่เขาอยากกลับไปหาทุกเย็นหลังเลิกงาน คุณพ่อคุณแม่ เธอก็เมตตาเขาเหมือนลูกชายแท้ๆของท่าน คุณอมบุญนมรมิตทั้งหมดนั้นให้เขา” (แซคส์ ปันณศักดิ์ 2557) การบรรยายถึงความสัมพันธ์และครอบครัวที่อบอุ่นข้างต้นสื่อให้ผู้อ่านได้เห็นว่าความสัมพันธ์ระยะยาวเป็นความสัมพันธ์ที่น่าปรารถนาเพราะความสัมพันธ์ดังกล่าวมีส่วนเติมเต็มให้ชีวิตมีความสมบูรณ์

เรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัวของอมบุญกับตุลย์ก่อนที่เขาจะได้พบกับดาร์เลียข้างต้นนำเสนอประเด็นคู่ตรงข้ามระหว่างความสัมพันธ์ในกรอบของจารีตประเพณีกับการแหวกขนบธรรมเนียมของความสัมพันธ์ และแสดงให้เห็นการปะทะกันระหว่างค่านิยมดั้งเดิมกับความเป็นปัจเจกชนนิยมที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตก กล่าวคือ ความสัมพันธ์ชายหญิงเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมที่จะทำให้ความสัมพันธ์ถูกต้องและดีงามจำเป็นต้องผ่านการแต่งงานเพื่อให้สังคมยอมรับการครองคู่เป็นสามีภรรยา การแต่งงานเป็นพิธีกรรมที่เสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับชายและหญิงในการครองคู่ แม้

ตุลย์จะไม่ให้ความสำคัญกับพิธีกรรมดังกล่าว ดังที่เขากล่าวว่า “บางทีความถูกต้องที่เราเชื่อ มันก็แค่แพตเทิร์น ไม่มีใครรู้ที่มาของมันด้วยซ้ำ” (แซคคา ปณศกดิ์ 2557) สำหรับตุลย์ การแต่งงานเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตแบบสำเร็จรูปที่เมื่อเรียนจบ ก็ต้องทำงาน มีครอบครัว และมีลูก ทักษะของตุลย์เกี่ยวข้องกับความเป็นปัจเจกชนนิยมของตะวันตก เนื่องจากการทำงานธนาคารทำให้วิถีชีวิตของตุลย์ต้องเกี่ยวข้องกับตัวเลข ซึ่งมีหลักเกณฑ์ของการวัดในเชิงปริมาณ ตุลย์จึงใช้ทักษะส่วนตนที่ได้รับอิทธิพลจากการคิดคำนวณในเชิงปริมาณเพื่อตัดสินคุณค่า การแต่งงานจึงถูกลดทอนความสำคัญให้เป็นเพียงพิธีกรรมที่จัดขึ้นตามความคาดหวังของสังคม แต่การแต่งงานเป็นพิธีกรรมที่ไม่ได้มีคุณค่าหรือมีความสำคัญที่สามารถวัดได้

นอกจากนั้น การตระหนักถึงความเป็นปัจเจกชนซึ่งให้ความสำคัญกับความปรารถนาและความพึงพอใจเป็นหลักนำไปสู่การทะเลาะถกเถียงจนจบประเพณี แม้ตุลย์จะรู้ว่าความสัมพันธ์ของเขากับดาห์เลียไม่สามารถเป็นจริงได้ แต่เขาก็ยอมทุ่มเทอย่างเต็มที่เพื่อเอาชนะใจเธอ ดังคำกล่าวของตุลย์ที่ว่า “คุณจำเป็นต้องกระโจนลงสู่สนามประลองอย่างไม่คิดชีวิต เพราะยิ่งคุณเสี่ยงตาย บ้าเลือดเท่าไร ความสนใจของโนราก็จะอยู่ที่คุณ” (แซคคา ปณศกดิ์ 2557) คำกล่าวของตุลย์แสดงให้เห็นถึงความปรารถนาที่เขามีต่อดาห์เลีย ความรักของตุลย์แท้จริงแล้วจึงเป็นความปรารถนาที่เกี่ยวข้องกับความผิดหวังในอดีต เมื่อได้พบกันอีกครั้ง ตุลย์จึงพยายามรื้อฟื้นความสัมพันธ์และพยายามครอบครองดาห์เลีย ความปรารถนาที่ไม่อาจเติมเต็มนี้เป็นอุทาหรณ์ที่นวนิยายนำเสนอให้เป็นบทเรียนแก่ผู้อ่าน

การเสื่อมสลายของความสัมพันธ์ตามขนบเดิมที่กล่าวถึงข้างต้นถูกนำเสนอควบคู่การประกอบสร้างความหมายใหม่ให้กับความสัมพันธ์ชายหญิง ใน *แหวนพระจันทร์* ดาห์เลียรื้อสร้างความหมายสัมพันธ์แบบรักสามเส้า ซึ่งทำให้กรอบที่จำกัดความสัมพันธ์ชายหญิงในครอบครัวชายเป็นใหญ่จืดจางลง เพราะผู้หญิงมีอำนาจในการต่อรองในความสัมพันธ์ของชายหญิง การตีความความหมายของความสัมพันธ์ของหนึ่งชายสองหญิงขึ้นใหม่ยังทำให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์แนวจารีต ดาห์เลียกล่าวว่าในความสัมพันธ์แบบหนึ่งชายสองหญิง ผู้หญิงที่มีความสัมพันธ์กับชายที่มีครอบครัวจะกลายเป็นที่สาม แต่ดาห์เลียได้พบกับตุลย์ก่อนที่เขาจะแต่งงานกับออมบุญ ดาห์เลียจึงไม่นับเป็นมือที่สามในความสัมพันธ์ของออมบุญกับตุลย์ จากคำกล่าวของดาห์เลียทำให้เห็นการท้าทายอำนาจชายเป็นใหญ่ เพราะเป็นการปฏิเสธอำนาจของเพศชายที่มักกำหนดให้ตนเองเป็นลำดับที่หนึ่ง ในขณะที่ผู้หญิงมีความสำคัญรองลงมาและผู้หญิงเป็นผู้ถูกกำหนดว่าเป็นลำดับที่สองและสาม การที่ออมบุญให้ดาห์เลียเป็นมือที่สามแสดงให้เห็นการสืบทอดอำนาจชายเป็นใหญ่ การประกอบสร้างดาห์เลียให้เป็นผู้หญิงสมัยใหม่ทำให้เธอปฏิเสธจารีต โดยการตีความหมายความสัมพันธ์ในครอบครัวปิตาธิปไตยขึ้นใหม่ ผู้ชายไม่ได้มีอำนาจขึ้นมาด้วยตนเอง แต่

เป็นผู้หญิงซึ่งเป็นผู้มอบอำนาจให้กับผู้ชายและยินยอมที่จะเป็นผู้ตาม เธอกล่าวว่าความเป็นใหญ่ของพ่อในบ้านเกิดจากการที่แม่และเธอยินยอม สำหรับออมบุญ เธอเป็นตัวละครหญิงที่ยอมรับสภาพของการเป็นผู้ตามในฐานะของภรรยาที่คอยสนับสนุนสามี แต่การที่เธอเป็นผู้ตัดสินใจที่จะหย่ากับสามี อาจเป็นการแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการยืนหยัดด้วยตนเองและเปลี่ยนแปลงสภาพของตนเองที่เคยเป็นผู้ตาม ความต้องการที่จะเลี้ยงดูลูกด้วยตนเองผลักดันให้เธอเข้มแข็งขึ้นและเริ่มบริหารงานในบริษัทอย่างเต็มตัว ซึ่งแตกต่างจากเดิมที่เธอปล่อยให้ตนเองอยู่ภายใต้อำนาจของพ่อที่กำหนดสถานะของเธอในบริษัท ก็อาจเป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของความพยายามในการหลุดให้พ้นจากกรอบบทบาทหน้าที่ภายใต้อำนาจชายเป็นใหญ่

นอกจากนั้น ดาห์เลียยังไม่ยอมรับให้ผู้ชายมีคุณค่าเหนือกว่าผู้หญิง ซึ่งทำให้ผู้หญิงต้องเป็นฝ่ายแย่งชิงและต่อสู้ดิ้นรน ดังที่ดาห์เลียเปรียบเทียบความรักให้เป็นการประมูล การตระหนักรู้ถึงความเป็นปัจเจกบุคคลทำให้ดาห์เลียมีความโดดเด่นและมีลักษณะที่หาได้ยาก ดังที่เธอกล่าวว่าตนเองเป็น “rare item” และเธอยังกล่าวว่าออมบุญมีคุณลักษณะที่เฉพาะตัวและเป็น “rare item” เช่นเดียวกัน ดาห์เลียใช้ความเชี่ยวชาญในการทำอาหาร “เป็นราคาหน้าตัด” ในขณะที่ออมบุญใช้ความเป็นแม่ของลูกเพื่อสร้างคุณค่าให้กับตนเอง การตีความสัมพันธ์ชายหญิงใหม่ทำให้ดาห์เลียหลุดพ้นจากกรอบที่ตัวละครอื่นกำหนดให้เธอเป็น ดาห์เลียมีความซับซ้อนและยากที่จะตัดสินว่าเธอเป็นฝ่ายผิด ดังคำกล่าวของดาห์เลียว่า “ฉันเป็นคนประเภทเดียวกับนาสตาเซีย ฟิลลิปโปฟนา คนชนิดที่คุณอาจได้ยินเรื่องเล่า และบางคำตัดสินก่อนรู้จัก ต่อให้รู้จักแล้ว คุณก็ไม่แน่ใจอยู่ดี ว่าคนคนนั้นเป็นเช่นไร คุณไม่แน่ใจด้วยซ้ำ ว่าควรรู้สึกอย่างไรกับเธอ (ฉัน)” (อูรูดา โควินท์ 2557) ดาห์เลียถูกเปรียบเทียบกับ นาสตาเซีย ฟิลลิปโปฟนา ซึ่งเป็นตัวละครหญิงที่เธอรู้สึกใกล้ชิดในนวนิยายเรื่อง *อดีต* ของดอสโตเยฟสกี ตัวละครหญิงผู้นี้ถูกคำครหาว่าเป็นผู้หญิงร้ายกาจเพราะเป็นต้นเหตุให้ผู้ชายหลายคนที่ยลรักเธอต้องเจ็บปวด คำกล่าวข้างต้นของดาห์เลียดูตั้งคำถามที่เรียกร้องที่ไม่ต้องการให้ตัวตัดสินตัวเธอ เพราะผู้อ่านอาจไม่สามารถเข้าใจเธอได้อย่างง่ายดายจากการรับรู้ในแง่มุมใดมุมหนึ่ง ดาห์เลียเปรียบเทียบตนเองกับสี่สิ่งไม่ใช่ทั้งขาวและดำ เพราะไม่ต้องการให้ตัดสินว่าเธอเป็นคนผิด เพราะดาห์เลียตระหนักถึงความผิดพลาดของตนที่ไม่เล็กกับตุลย์เมื่อรู้ว่าเขามีครอบครัวแล้ว เธอรักตุลย์แต่ไม่ได้ต้องการเป็นภรรยาของเขา “เธอต้องการเพียงแค่นี้ได้รัก ได้ใช้เวลากับเขาบ้าง” (อูรูดา โควินท์ 2557) ถึงแม้ดาห์เลียจะไม่อยากผูกมัด แต่เธอก็ต้องการเป็นผู้ชนะ การชนะของดาห์เลียสื่อให้เห็นการเอาชนะความเชื่อและค่านิยมดั้งเดิมเกี่ยวกับการครองคู่แบบผัวเมียเดียว โดยคิดว่าความสัมพันธ์เป็นเกมที่ต้องมีผู้แพ้และผู้ชนะ แต่เธอกาวนาให้ตนเองเป็นผู้ชนะ ชัยชนะในที่นี้อาจหมายถึงชัยชนะเหนือจิตสำนึกที่ย้ำเตือนความถูกผิด

นอกจากนั้น คำร้องขอของตุลย์ใน *เพลงใบไม้* ที่ให้ผู้อ่านรับฟังมุมมองของเขาผ่านเรื่องที่เขาเล่าให้กับบรอนซึ่งเดินหลงเข้ามาในสวนของเขาก็ชี้ให้เห็นการเสื่อมคลายความสำคัญของค่านิยมชายเป็นใหญ่ ความโหยหาความสัมพันธ์ในอดีตทำให้เขาอ่อนแอและไร้ซึ่งอำนาจของความเป็นชาย ความคลั่งไคล้ดาห์เลียทำให้เขาเป็น “ทาสที่จงรักภักดี” นอกจากนี้ เขายังไม่อาจควบคุมดาห์เลียให้อยู่ภายใต้อำนาจได้ ดังที่เขาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ให้เป็น “ความฝัน” ที่หอมหวาน แต่ก็ไม่อาจยึดครองเป็นเจ้าของได้ ตุลย์กล่าวว่าสุดท้ายก็ต้องล้มตายเป็นมาพบกับความจริง การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ที่กลายเป็นความฝันทำให้กล่าวได้ว่าอิทธิพลของวัฒนธรรมสมัยใหม่ทำให้พื้นที่เมืองเปิดรับรูปแบบความสัมพันธ์ที่หลากหลาย อันหมายรวมถึงความสัมพันธ์ไม่ผูกมัดที่ท้าทายอำนาจชายเป็นใหญ่ อีกทั้งยังลดทอนความสำคัญของชนบประเพณี ความรู้สึกผิดของตุลย์ใน *เพลงใบไม้* น่าจะเป็นความตั้งใจของแซคส์ในการนำเสนอบทเรียนสอนใจที่สื่อผ่านความผิดพลาดของตัวละครที่ทำให้ครอบครัวที่สมบูรณ์ต้องล่มสลายลง แต่ก็ชี้ให้เห็นความย้อนแย้งของสังคมเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นปัจเจกนิยมซึ่งส่งผลต่อการลดทอนความสำคัญของค่านิยมดั้งเดิมกับอำนาจชายเป็นใหญ่ที่ถูกผลิตซ้ำความสัมพันธ์แบบดั้งเดิมจึงยังเป็นความสัมพันธ์ที่พึงปรารถนา ดังที่ตัวละครต้องประสบชะตากรรมที่เปรียบเสมือนเป็นบทลงโทษที่ตัวละครมีความสัมพันธ์ไม่สอดคล้องกับจารีตประเพณี นอกจากนี้ใน *แหวนพระจันทร์* อรุณายังให้ดาห์เลียรู้สึกละเอียดใจและรู้สึกผิดต่อออมบุญที่ตนเองเป็นคู่กับสามีของอมบุญ และเธอยังเปรียบอมบุญเป็นนางเอกที่บริสุทธิ์และดั่งงาม ดาห์เลียจึงเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ที่อาจหาญจะยอมรับการมีความสัมพันธ์ที่ไม่ผูกมัดและริ่สร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างชายหญิง แต่ความตระหนักรู้ว่าตนเองผิดแสดงให้เห็นว่าค่านิยมเกี่ยวกับการครองคู่แบบผัวเมียเดียวมีอิทธิพลต่อเธออยู่ ผู้อ่านจึงได้เห็นดาห์เลียเกิดความรู้สึกขัดแย้งในจิตใจระหว่างความต้องการของตนเองกับความรู้สึกผิดชอบชั่วดีซึ่งก่อให้เกิดความตะขิดตะขวงใจในตอนที่ดาห์เลียพบกับอมบุญ อีกทั้งความรู้สึกผิดที่ถ้าโถมในตอนนี้ออมบุญสะกดรอยตามตุลย์และมาพบทั้งคู่อยู่ด้วยกันในคอนโดมิเนียมที่ตุลย์ซื้อไว้ ในตอนท้ายของ *แหวนพระจันทร์* ดาห์เลียกลับไปอำเภอลานสกาบ้านเกิดและเธอไปนั่งชมพระจันทร์กับก้านเมฆ แต่การไปนั่งมองพระจันทร์สะท้อนในน้ำครั้งนี้ตอกย้ำให้ดาห์เลียตระหนักถึงความสัมพันธ์ของเธอกับตุลย์ที่ไม่อาจเป็นไปได้อีก

5.2.4 เมืองใหญ่กับการประนีประนอมความแตกต่างทางวัฒนธรรมในเรื่องสั้น “ในฝันของเธอ” “ไม่ย้อนคืน” และ “วันนั้น”

เนื่องจากเมืองเป็นพื้นที่ของการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรมดั้งเดิมกับวัฒนธรรมต่างชาติที่หลั่งไหลเข้ามาในยุคโลกาภิวัตน์ ในเรื่องสั้น “ในฝันของเธอ” “ไม่ย้อนคืน” และ “วันนั้น” ตัวละคร

ชายหญิงจึงแสดงให้เห็นความพยายามในการปรับตัวและใช้ชีวิตท่ามกลางวัฒนธรรมที่หลากหลายในมหานคร ตัวละครใช้การประนีประนอมความแตกต่างทางวัฒนธรรมโดยผสมผสานวัฒนธรรมที่แตกต่างกันเพื่อการดำรงชีวิตในเมืองใหญ่ “ในฝันของเธอ” ตัวละครหลักบอกเล่าถึงวิถีชีวิตที่สิ้นเปลืองพร้อมกับความสัมพันธ์กับผู้หญิงสามคนที่เขามีความสัมพันธ์ด้วย ได้แก่ ภรรยาของเขา ลูกศิษย์ และโสเภณี ส่วนใน “ไม่ย้อนคืน” ความสัมพันธ์ของเอกกับบีต้องพบกับอุปสรรค เนื่องจากครอบครัวที่เข้ามาบีบบังคับในความสัมพันธ์แบบอยู่ก่อนแต่ง

ตามนิยามความรักสิ้นเปลืองของบาร์แมน ชายหญิงก่อร่างความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและขาดความแน่นอน กล่าวคือ ความรักเป็นความสัมพันธ์ที่ให้ความสำคัญกับอิสระของปัจเจกบุคคล ความสัมพันธ์จึงสามารถยุติลงได้โดยไม่ขัดขวางการเริ่มต้นของความสัมพันธ์ครั้งใหม่ ใน “ในฝันของเธอ” ความสัมพันธ์ของตัวละครชายสอดคล้องกับนิยามความรักสิ้นเปลืองดังกล่าว เหตุการณ์ในตอนต้นของเรื่องสั้น ผู้เขียนได้บรรยายถึงอากาศที่ชุ่มชื้นเพราะฝนที่กำลังตก ตัวละครชายได้วิพากษ์วิจารณ์อากาศว่า “โลเล หลายใจ และไร้ยางอาย” (อุทิศ เหมะมูล 2551) คำวิพากษ์วิจารณ์ที่มีต่อความเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศที่ไม่แน่นอนและไม่อาจคาดเดาได้อาจนำมาเชื่อมโยงกับตัวละครที่โลเลและหลายใจ ดังจะเห็นได้จากการที่เขามีความสัมพันธ์กับลูกศิษย์สาวซึ่งเป็นผู้หญิงที่เขาใฝ่หา นอกจากนักศึกษาสาวแล้ว ตัวละครชายได้พบกับผู้หญิงอีกสองคน คนหนึ่งคือคนที่เขาเรียกว่าเป็นภรรยา และอีกคนหนึ่งเป็นโสเภณีซึ่งเขาเรียกว่า “เธอ” ในตอนท้ายเรื่องตัวละครชายก็กลับไปหาภรรยาของเขา การได้เห็นภรรยานอนหลับอยู่ในห้องทำให้ “ความปรารถนาที่มีต่อผู้หญิงหลายคนกระเจิดกระเจิงหายวับไป” (อุทิศ เหมะมูล 2551) เหตุการณ์ในตอนนี้สื่อให้เห็นการปะทะกันของความเป็นปัจเจกที่ให้ความสำคัญกับความปรารถนาของตนเองกับค่านิยมแบบสามีภรรยาเดียว ตัวละครประนีประนอมความแตกต่างของวัฒนธรรมสมัยใหม่กับค่านิยมดั้งเดิม กล่าวคือ แม้ว่าเขาจะมีความปรารถนาและพึงพอใจกับความสัมพันธ์ไม่ผูกมัดที่กระตุ้นเร้าอารมณ์ความรู้สึก แต่ตัวละครก็ยังคงรักษาความสัมพันธ์ตามค่านิยมดั้งเดิมที่เน้นความจริงยั่งยืน เพราะเมื่อกลับมาถึงบ้านและได้เห็นภรรยาซึ่งนอนหลับอยู่ ความปรารถนาต่อผู้หญิงอื่นก็หมดไป แม้ว่าเขาจะเป็นชายเจ้าชู้และหลายใจ แต่ก็พยายามประคับประคองความสัมพันธ์ผูกมัดกับภรรยาไว้ ซึ่งการที่ตัวละครกลัวว่าภรรยาจะรู้ความลับน่าจะเป็นที่มาของเรื่อง “ในฝันของเธอ” เพราะภรรยาของเขาบอกเล่าให้ฟังว่าเธอฝันเห็นว่าเขาไปหาผู้หญิงคนอื่น

นอกจากนั้น ตัวละครชายหญิงในเรื่อง “ไม่ย้อนคืน” และ “วันนั้น” ก็แสดงให้เห็นการประนีประนอมความแตกต่างทางวัฒนธรรม โดยการสร้างความสัมพันธ์ตามความต้องการของตนเอง ซึ่งเน้นย้ำให้เห็นประเด็นการตระหนักรู้ถึงความเป็นปัจเจกสูง และขณะเดียวกันก็ยอมให้ครอบครัวเข้า

มามีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์แบบอยู่ก่อนแต่ง ตัวละครชายหญิงในเรื่องสั้น “ไม่ย้อนคืน” ย้ายมาอยู่ด้วยกันก่อนที่จะแต่งงานกัน ครอบครัวของบีซึ่งเป็นฝ่ายหญิงจึงคัดค้านเสมอมา เธอซึ่งเป็นตัวละครหลักพยายามสร้างรายได้ที่มั่นคงจากการประกอบธุรกิจส่วนตัว และปีเลือกทำงานเกี่ยวกับศิลปะที่เธอชื่นชอบ และเลือกศึกษาต่อปริญญาโทพร้อมกับหางานสอนหนังสือในระดับมหาวิทยาลัย อย่างไรก็ตาม บีได้รับการต่อต้านจากครอบครัว เพราะใช้ชีวิตตามใจตนเอง ซึ่งทำให้หลานสาววัยรุ่นที่เธอสนิทสนมด้วยเอาเธอเป็นเยี่ยงอย่าง เด็กสาวไม่ต้องการเรียนหนังสือตามที่พ่อแม่ของเธอกำหนดให้เธอเรียน เธอต้องการพิสูจน์ว่าสามารถเลี้ยงดูตัวเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาครอบครัวหรือประพฤติดนตามแบบที่พ่อแม่ต้องการ เมื่อหลานของบีตัดสินใจเลิกเรียนกลางคันและหันมาเป็นนักดนตรี พ่อแม่และญาติๆ ของเธอต่างก็ประณามว่าเกิดจากอิทธิพลในด้านไม่ดีของบีที่ทำให้หลานสาวไม่เชื่อฟังพ่อแม่ อีกทั้งเธอยังกลายเป็นจำเลยของครอบครัว เมื่อหลานสาวเสียชีวิตลง ความสัมพันธ์ของทั้งคู่จบสิ้นลงพร้อมกับการเสียชีวิตของหลานสาวบี เธอย้ายกลับไปอยู่กับพ่อแม่และตัดขาดการติดต่อกับเธออย่างสิ้นเชิง ความสัมพันธ์ของเอและบีสามารถชี้ให้เห็นความย้อนแย้งในสังคมเมืองใหญ่ที่เกิดจากการปะทะกันของวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมตะวันตก การให้ครอบครัวเข้ามาแทรกแซงและขัดขวางความสัมพันธ์ของทั้งคู่แสดงให้เห็นความเป็นเมืองในบริบทของสังคมไทย เพราะระบบครอบครัวขยายที่ทำให้ผู้ที่มีอาวุโสกว่าสามารถเข้ามามีบทบาทในการควบคุมดูแล การสานสัมพันธ์กับผู้ที่ตนเองพึงใจจึงไม่สามารถกระทำได้ตามที่ตัวละครปรารถนา ดังในความสัมพันธ์ของเอกับบี อีกทั้งการตัดสินใจไปอยู่กับพ่อแม่แสดงให้เห็นถึงการกลับเข้าไปอยู่ในกรอบความประพฤติที่ถูกต้องดังตามความเห็นของครอบครัว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในเรื่องสั้นเรื่อง “วันนั้น” ตัวละครชายหญิงรู้จักกันเพียงแค่วันเดียว ก่อนตัวละครชายจะย้ายมาอยู่ด้วยตามคำเรียกร้องของตัวละครหญิง ความสัมพันธ์ของทั้งคู่กล่าวได้ว่าเกิดจากความปรารถนาซึ่งอาจส่งผลให้ความสัมพันธ์ยุติลงในเวลาไม่นาน เมื่อคู่รักไม่ได้รู้สึกพึงพอใจในกันและกันอีกต่อไป หากความสัมพันธ์ของชายหญิงทั้งคู่แตกต่างจากนิยามความสัมพันธ์ไม่ผูกมัด เพราะตัวละครชายต้องการช่วยเหลือคนรักของเขา ดังจะเห็นได้จากการขายซีดีที่มีส่วนสำคัญในการประดับประดาความสัมพันธ์ของทั้งคู่ ผู้อ่านได้เห็นบรรยากาศของความล้มเหลวและความกระอักกระอวลใจ เนื่องจากซีดีที่ตัวละครชายจะขายนั้นเป็นซีดีที่เขารักและเก็บสะสมมาเป็นเวลานาน ซีดีจึงมีคุณค่าทางจิตใจสำหรับเขาเป็นอย่างมาก อีกทั้งซีดีเหล่านั้นน่าจะเป็นแรงบันดาลใจในการประกอบอาชีพดีใจของเขาด้วย แต่ด้วยเหตุที่ทั้งคู่กำลังขาดเงินทอง ชายหนุ่มจึงไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากนำซีดีที่เขารักมาขาย ตัวละครหญิงซึ่งตระหนักถึงความสำคัญของซีดีจึงพยายามถามย้ำว่าชายหนุ่มแน่ใจหรือไม่ ในขณะที่ฝ่ายชายก็เก็บความรู้สึกและไม่แสดงอาการเสียตายออกมา ตัวละครชายแสดงความ

ตั้งใจอย่างแรงกล้าที่จะช่วยเหลือคนรักเพราะความรู้สึกว่าตนเองกำลังเอาเปรียบฝ่ายหญิงอยู่ ดังที่เขาบรรยายถึงความรู้สึกในตอนที่ตนเองตัดสินใจนำซีดีเพลงมาขายว่า

เขาอยากช่วยเธอด้วยใจจริง และในฐานะคนรักเขาควรจะทำอะไรเพื่อเธอได้บ้าง ตั้งแต่อยู่ด้วยกันมาปีกว่าๆ เขารู้สึกว่าทำอะไรให้เธอน้อยเต็มที่ ส่วนใหญ่เธอจัดการชีวิตของตัวเองได้ และตั้งแต่เขาย้ายเข้ามาอยู่ด้วย ดูเหมือนเธอจะแบกรับภาระเพิ่มขึ้นแต่เพียงอย่างเดียว (อุทิศ เหมะมูล 2551)

อย่างไรก็ดี ความสัมพันธ์ของชายหญิงไม่สามารถดำรงอยู่ได้หากปราศจากการบริโภคสินค้า ดังจะเห็นได้จากการแบ่งเงินที่ได้จากการขายซีดีจำนวนหนึ่งมาซื้อโทรศัพท์มือถือ โทรศัพท์มือถือกลายเป็นอุปกรณ์ที่จำเป็นในการติดต่อสื่อสาร โดยทางบ้านของหญิงสาวต้องการติดต่อกับหญิงสาวได้สะดวก เธอจึงจำเป็นต้องซื้อมือถือเครื่องใหม่แทนโทรศัพท์เครื่องเดิมที่นำไปจำหน่ายเพื่อนำเงินมาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน นอกจากนั้น เหตุการณ์ในตอนที่ยังคู่ไปรับประทานอาหารอิตาเลียน ฝ่ายชายต้องการให้ฝ่ายหญิงรู้สึกดีขึ้นจากการต้องใช้ชีวิตอย่างประหยัดจนเธอไม่ได้กินอาหารอร่อย หากอาหารอร่อยที่ชายหนุ่มพูดถึงเป็นอาหารราคาแพงซึ่งทำให้เขาต้องใช้จ่ายเงินที่จำเป็นต้องอดออมไว้ คนรักของเขาเอ่ยทักท้วงถึงความไม่สมเหตุสมผล เพราะพวกเขาไม่มีเงินมากนัก แต่ก็เลือกมารับประทานอาหารราคาแพง แต่ชายหนุ่มเห็นว่าเป็นรางวัลสำหรับ “การเจอกับอะไรหนักๆ มาเยอะและต้องต่อสู้มาพอสมควร” (อุทิศ เหมะมูล, 2551: 26) เหตุการณ์ในตอนนี้ทำให้กล่าวได้ว่าฝ่ายชายต้องการประคับประคองความสัมพันธ์กับคนรัก แม้การใช้จ่ายกับอาหารราคาแพงจะเป็นการใช้จ่ายที่ไม่สมเหตุสมผลตามความคิดเห็นของฝ่ายหญิง แต่การได้เห็นคนรักรับประทานอาหารอย่างมีความสุขจากสีหน้าของเธอในขณะที่รับประทานอาหารก็เป็นสิ่งทำให้เขาพึงพอใจ “ทุกคำที่เธอเคี้ยว เธอส่งประกายตาและยิ้มละไมให้เขา มันทำให้เขาหนักแน่นและรู้สึกว่าไม่มีอะไรถูกต้องไปกว่านี้อีกแล้ว” (อุทิศ เหมะมูล 2551)

เหตุการณ์ที่กล่าวถึงข้างต้นเน้นย้ำให้เห็นวิถีชีวิตในเมืองที่สัมพันธ์กับเศรษฐกิจอย่างใกล้ชิด ซึ่งส่งผลให้การประคับประคองความรักและความสัมพันธ์ให้ยืนยาวต้องขึ้นอยู่กับสถานภาพทางการเงิน อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ของคู่รักชายหญิงในเรื่องสั้นเรื่องนี้เป็นความหวังเพียงเล็กน้อย กล่าวคือหญิงสาวได้เรียนรู้จากความผิดเคืองและตระหนักถึงความจำเป็นของสินค้าจากประโยชน์ใช้สอย โดยการเลือกซื้อโทรศัพท์มือถือที่มีราคาไม่แพงเพราะเป็นรุ่นที่ตัดระบบปฏิบัติการหลายรายการออกไปไม่ว่าจะเป็นจอสีหรือกล้องถ่ายรูปใน โทรศัพท์ แต่ทั้งคู่ก็เลือกโทรศัพท์ยี่ห้อหนึ่งซึ่งได้รับการรับประกันว่าเมื่อขายต่อจะได้รับราคาสูง การตัดสินใจครั้งนี้แสดงให้เห็นความเป็นไปได้ที่ภาวะ

ผิดเคื่องทางการเงินจะทำให้ทั้งคู่จำเป็นต้องขายโทรศัพท์มือถืออีกครั้งเพื่อพยุงฐานะทางการเงินและอาจเกิดเป็นวงจรเกิดขึ้นซ้ำเรื่อยไป ซึ่งแสดงให้เห็นถึงชะตากรรมของผู้คนในสังคมที่ตกอยู่ภายใต้ความกดดันทางเศรษฐกิจ

นอกการนำเสนอกรุงเทพฯ เป็นแหล่งปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรม ผู้เขียนนวนิยายร่วมสมัยที่คัดเลือกมายังตีแผ่ให้เห็นถึงความเลวร้ายในสังคมและความเสื่อมโทรมของจิตใจ ในงานเขียนที่ใช้เชียงใหม่เป็นฉากหลักในบทก่อนหน้านี้ ตัวละครและความสัมพันธ์ใกล้ชิดนำเสนอให้เห็นอิทธิพลของเศรษฐกิจทุนนิยมและวัฒนธรรมบริโภคนิยม ประเด็นที่น่าสนใจคือ ความแตกต่างของบริบททางประวัติศาสตร์ของเชียงใหม่และกรุงเทพฯ เชียงใหม่เป็นอดีตเมืองท่าอาณานิคมที่ถูกบังคับให้พัฒนาตามแบบตะวันตก การพลิกฟื้นความเจริญก้าวหน้าในยุคหลังเหมาในด้านหนึ่งก็ทำให้วิถีชีวิตแบบชนชั้นกลางที่สัมพันธ์กับการบริโภคนิยมกลับมาอีกครั้ง พร้อมกันนั้นก็มีส่วนช่วยในการลดเลือนความสำคัญของประวัติศาสตร์ในยุคเมืองท่าอาณานิคม ดังจะเห็นได้จากการที่ตัวละครมุ่งหวังที่จะเป็นส่วนหนึ่งของความเจริญก้าวหน้าในมหานครที่เคยถูกขนานนามว่าปารีสตะวันออก ในขณะที่ตัวละครในวรรณกรรมที่ใช้กรุงเทพฯ เป็นฉากหลักแสดงให้เห็นการครอบงำที่ส่งผลกระทบซึ่งอาจนำมาเชื่อมโยงกับประเด็นเรื่องการเป็นอาณานิคมแอบแฝงที่ถูกครอบงำทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม กล่าวคือ ตัวละครตระหนักถึงวิถีชีวิตในเมืองใหญ่ภายใต้อิทธิพลของเศรษฐกิจทุนนิยมและยินยอมที่จะถูกครอบงำโดยระบบเศรษฐกิจ การศึกษางานเขียนในหัวข้อถัดไปจะเกี่ยวกับอันตรายของการครอบงำที่ก่อให้เกิดภาวะไร้รากและวิกฤตอัตลักษณ์ วิถีชีวิตและความสัมพันธ์ใกล้ชิดของตัวละครกล่าวได้ว่าเผยให้เห็นการครอบงำของทุนนิยมที่นำไปสู่การแทนที่คุณค่าของคนด้วยวัตถุ ซึ่งก่อให้เกิดความห่างเหิน สายสัมพันธ์ที่ตื้นเขิน รวมถึงความสัมพันธ์ชายหญิงที่ลดทอนคุณค่าของอีกฝ่ายให้กลายเป็นเพียงวัตถุเพื่อสนองความพึงพอใจเพียงชั่วคราว

5.3 การครอบงำแบบแอบแฝง ตัวตน และความสัมพันธ์

5.3.1 เมืองก้าวหน้ากับปัจเจกบุคคลที่ไร้สุขใน โปรตจงโอบกอดฉันเอาไว้

ดังที่ได้กล่าวในตอนต้นว่าโครงเรื่องในภาคหนึ่งนำเสนอความเกี่ยวพันของวิถีชีวิตของอัญชิสา ในปัจจุบันกับความทรงจำในวัยเด็กของเธอก่อนจะนำผู้อ่านไปสู่ความพยายามในการแสวงหาความหมายของการมีชีวิต ปรีดีบรรยายให้เห็นการครอบงำของระบบทุนนิยมโดยมีสยามสแควร์เป็น

พื้นที่ที่สื่อให้เห็นถึงสถานะอาณานิคมแบบแฝงของกรุงเทพฯ ดังคำบรรยายถึงสยามสแควร์ว่าเป็น “ดินแดนของนักจาริกแสวงบุญที่หอบหิ้วความทะเยอทะยานหลากหลายรูปแบบเอาไว้ในจิตใจของพวกเขา เป็นสถานที่ซึ่งทุนนิยมได้พิศคว้างเคียงคู่กับการกลายพันธุ์ของวิญญานอุดมการณ์อันคร่ำครึ” (ปริทัศน์ 2555) คำกล่าวในตอนนี้นี้ชี้ให้เห็นอิทธิพลของระบบทุนนิยมซึ่งได้กลายมาเป็นลัทธิใหม่ที่ผู้คนยึดถือเป็นสรณะ อุดมการณ์ทางการเมืองและค่านิยมของหนุ่มสาวสมัยใหม่ได้ถูกปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับยุคสมัยของเศรษฐกิจเสรีนิยม ดังที่ผู้เขียนกล่าวถึงนักจาริกแสวงบุญซึ่งก็คือกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มาพบปะสังสรรค์ที่สยามสแควร์เพื่อแสวงหาความพึงพอใจจากการกินดื่มและการเลือกซื้อสินค้า ความสัมพันธ์ใกล้ชิดของตัวละครชายหญิงสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของชนชั้นกลางภายใต้อิทธิพลของทุนนิยมที่มุ่งเน้นการบริโภค ผู้เขียนให้อัญชิสาและจอนเป็นตัวละครที่เป็นตัวแทนของผู้จาริกแสวงบุญซึ่งก็คือปัจเจกชนที่ใช้ชีวิตไปตามกระแสบริโภคนิยม โดยในฉากเปิดเรื่องอัญชิสานั่งอยู่ในร้านกาแฟสตาร์บัค ซึ่งเป็นร้านกาแฟที่มีอยู่หลายสาขาในสยามสแควร์ ร้านกาแฟดังจากต่างประเทศแสดงให้เห็นความเฟื่องฟูของวัฒนธรรมบริโภคนิยม โดยร้านกาแฟไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นรสนิยมในการบริโภคกาแฟของคนรุ่นใหม่ แต่สื่อถึงฐานะของผู้บริโภคที่สามารถจ่ายเงินเพื่อแลกกับสินค้าและบริการที่กล่าวได้ว่าเป็นมาตรฐานสากล

นอกจากนั้น ชีวิตความเป็นอยู่ของอัญชิสายังสื่อถึงวิถีชีวิตของกลุ่มคนชนชั้นกลางในกรุงเทพฯ ที่ใช้เงินซื้อความเป็นอยู่ที่ดีสบาย ดังเช่นการเลือกที่อยู่อาศัยที่สะดวกสบายและสอดคล้องกับวิถีชีวิตที่เร่งรีบในเมืองใหญ่ โดยอัญชิสาพักอาศัยอยู่กับแม่ที่คอนโดมิเนียมซึ่งตั้งอยู่ใกล้กับสยามสแควร์ ด้วยทำเลของที่พักซึ่งตั้งอยู่ใกล้กับรถไฟฟ้าทำให้อัญชิสาสามารถเดินทางได้อย่างสะดวก ในขณะที่จอนซึ่งเป็นคนรักใหม่ของอัญชิสานั่นย้ำให้เห็นวิถีชีวิตในสังคมวัตถุนิยมซึ่งมีสาระสำคัญในชีวิตเกี่ยวข้องกับการครอบครองวัตถุ โดยจอนขับรถหรูมาหาอัญชิสาและแต่งกายด้วยเสื้อผ้าราคาแพง อีกทั้งบทสนทนาของเขามักเกี่ยวพันกับความสำเร็จในเชิงวัตถุไม่ว่าจะเป็นธุรกิจที่กำลังเติบโตไปด้วยดีหรือผลกำไรที่ได้จากตลาดหุ้น เขากล่าวเชิญชวนให้อัญชิสาไปพักผ่อนในช่วงปิดภาคเรียนที่ที่พักของครอบครัวที่มีอยู่หลายแห่งในต่างจังหวัด อัญชิสายังแสดงให้เห็นทัศนคติที่หล่อหลอมจากกระแสวัตถุนิยมที่อาศัยมาตรฐานเชิงปริมาณเพื่อวัดคุณค่าของสิ่งต่างๆ ดังเช่นที่อัญชิสาขอให้จอนนับจำนวนดอกในช่อดอกกุหลาบที่จอนนำมาให้เธอ ซึ่งข้อเรียกร้องดังกล่าวอาจเป็นเพราะอัญชิสาไม่สนใจในบทสนทนาของเขา แต่ก็อาจกล่าวได้เช่นกันว่าจำนวนของดอกกุหลาบถูกนำมาเชื่อมโยงกับความจริงจังของจอน เพราะอัญชิสาตั้งคำถามกับจอนว่าเขาซื้อช่อดอกกุหลาบให้เธอโดยที่ไม่ทราบจำนวนได้อย่างไร และเธอก็ขอให้เขานับจำนวนดอกกุหลาบด้วยเสียงอันดังจนลูกค้าคนอื่นๆ ที่อยู่ในร้านกาแฟสตาร์บัคหันมามอง

ในประเด็นวิถีชีวิตซึ่งสัมพันธ์กับวัฒนธรรมบริโภคนิยมซึ่งปรากฏในวรรณกรรมที่ใช้เชิงไฮ้เป็นฉากในบทที่สี่ เสี่ยวมินใน “Between Confidantes” กล่าวได้ว่าเป็นตัวแทนของผู้หญิงชนชั้นกลางที่ใช้ชีวิตตามกระแสบริโภคนิยมที่เฟื่องฟูอีกครั้งในเซี่ยงไฮ้ยุคหลังเหมา การเปรียบเทียบเสี่ยวมินกับอัญชิสาจะแสดงให้เห็นการครอบงำที่แอบแฝงภายใต้ระบบทุนนิยมตลาดเสรี ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าเสี่ยวมินแสวงหาความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชายที่สามารถส่งเสริมให้เธอได้สัมผัสกับวิถีชีวิตแบบที่เธอใฝ่ฝัน ดังเช่นการมีบ้านเป็นของตนเองและได้ตกแต่งบ้านด้วยเฟอร์นิเจอร์ราคาแพงจากต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม การที่เสี่ยวมินแสวงหาความสัมพันธ์ใกล้ชิดควบคู่กับความมั่งคั่งทางวัตถุกล่าวได้ว่าเป็นการปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมเซี่ยงไฮ้ยุคหลังเหมา ในขณะที่อัญชิสาเน้นย้ำถึงการตกเป็นเหยื่อของสังคมบริโภคนิยม ดังเหตุการณ์ในตอนที่เราได้เห็นเธออยู่ในร้านกาแฟและได้พบกับเหตุการณ์แปลกประหลาด ดังคำบรรยายของอัญชิสาที่ว่า

สยามสแควร์แอ่แขนกว้าง เสียงนกหวีดดังถี่ต้อนรับรถเข้าช่องจอด รถหลากยี่ห้อทะลักเข้ามาปะปนกับความมืด แสงไฟหน้ารถสาดฉาย วาดวงสะท้อนหลายสิ่งหลายอย่างให้ปรากฏแก่สายตา เธอไม่แน่ใจว่ารูปเงาเหล่านั้นคืออะไร มันสว่างไสววูบวาบบางครั้งเคลื่อนไหวอย่างการเดินร่า คล้ายการบูชาสัญลักษณ์ศักดิ์สิทธิ์ของศตวรรษใหม่ คนเดินสวนกันไปมา สัญญาณของการมีชีวิตอยู่พุ่งกระจายรอบอวลไปทั่วบรรยากาศโดยรอบ การมีชีวิตอันต้องกระเสือกกระสนดิ้นรน ต้องดำรงลมหายใจ เสียงร้องไห้ระงม เสียงสรรเสริญอื้ออึง ทั้งหมดนั้นกำลังดำเนินไปบนสภาวะการณ์บางอย่างที่เธอไม่เข้าใจ (ปริที หงสตัน 2555)

คำบรรยายข้างต้นทำให้กล่าวได้ว่าการดำเนินชีวิตท่ามกลางความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุไม่ได้ทำให้ผู้คนมีความสุข ความมั่งคั่งทางวัตถุอาจเห็นได้จากขบวนพาหนะมากมายที่มารวมกันอยู่ในพื้นที่สยามสแควร์ แต่ผู้คนต้องต่อสู้ดิ้นรนและยังมีเสียงร้องไห้ระงมซึ่งทำให้เห็นชีวิตที่ไร้สุข ประสบการณ์แปลกประหลาดของอัญชิสาซึ่งได้เห็นผู้คนรอบตัวและวัตถุกลายเป็นสิ่งที่ผิดแผกไป ความรู้สึกไม่คุ้นเคยของตัวละครสะท้อนให้เห็นภาวะหลอกหลอนในสังคมเมือง กล่าวคือวิถีชีวิตในสังคมเมืองที่ต้องประสบกับผู้คนหลากหลายและสิ่งแปลกใหม่ เนื่องจากเมืองเป็นศูนย์กลางของความเจริญก้าวหน้าและเป็นพื้นที่ที่ผู้คนจำนวนมากกระจุกตัวอยู่ร่วมกัน ผู้คนจำนวนมากรายรอบตัวเป็นคนแปลกหน้าและพบกันเพียงระยะเวลาสั้นๆ อีกทั้งเมืองยังเป็นศูนย์รวมของสินค้าใหม่ๆ ที่ถูกผลิตอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองของผู้คนเป็นจำนวนมาก ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความแปลกใหม่ส่งผลให้เกิดการปิดกั้นการรับรู้และกลายเป็นลักษณะของการเฉยชาและไม่แยแส ปฏิสัมพันธ์ที่ผู้คนมีระหว่างกันและต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวเป็นในระดับผิวเผิน การระบุตัวตนและแหล่งที่มาของสิ่งที่ได้พบเจอจึงเป็นไปได้

ยากซึ่งก่อให้เกิดภาวะหลอกหลอน ดังเช่นที่แสงไฟจากยวดยานพาหนะซึ่งวิ่งอยู่ในสยามสแควร์ในเวลาพลัดพลัดแสงให้ผู้คนและวัตถุรอบตัวกลายเป็นสิ่งที่เธอไม่สามารถระบุตัวตนได้ พร้อมๆกันกับที่เธอได้ยินเสียงต่างๆรอบตัวแตกต่างกันไปที่จากเธอเคยรับรู้

นอกจากนั้น คำกล่าวข้างต้นยังเน้นย้ำให้เห็นการเชิดชูความเจริญทางวัตถุจนยึดเอาวัตถุเป็นสรณะ พิธีบูชาวัตถุซึ่งเป็นพิธีกรรมบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเสียงสรรเสริญน่าจะหมายถึงการบูชาวัตถุเนื่องจากกระบวนการทำให้กลายเป็นสินค้าทำให้สิ่งรอบตัวมีมูลค่าทางการค้า ประกอบกับภายใต้วัฒนธรรมบริโภคนิยมสินค้าถูกทำให้เป็นตัวแทนของสิ่งอื่น นอกจากการบริโภคสินค้าที่ไหลเวียนอยู่ในพื้นที่เมือง ทัศนียภาพก็ไม่อาจตระหนักถึงความต้องการที่แท้จริงของตนเอง ทัศนียภาพจึงน่าจะเป็นตัวละครที่สามารถสะท้อนให้เห็นภาวะไร้รากเพราะการปล่อยให้ตนเองไหลไปกับกระแสการบริโภค หนูในทอระบายน้ำที่อัญชิสาน่าจะเป็นอุปนิสัยที่สื่อให้ถึงผู้คนที่ตกอยู่ภายใต้การครอบงำจากกระแสบริโภคนิยม กล่าวคือ ในขณะที่อัญชิสานั่งอยู่ในร้านกาแฟสตาร์บัค เธอเห็นหนูที่มีขนาดไม่แตกต่างไปจากแมว หนูตัวอ้วนปรางกุดตัวให้เห็นเพียงชั่วขณะก่อนจะวิ่งหายเข้าไปในทอระบายน้ำที่มีดมิด อัญชิสานและผู้คนที่เดินขวักไขว่อยู่ภายนอกซึ่งอัญชิสานเห็นว่าเป็นเข้าร่วมพิธีบูชาวัตถุดังที่กล่าวถึงก่อนหน้านี้น่าจะเป็นตัวแทนของผู้ที่หลงระเหิดอยู่กับความเจริญทางวัตถุจนไม่ตระหนักถึงความไม่น่าดูของสังคมที่มุ่งพัฒนาทางวัตถุ ดังเช่นการปรากฏตัวของหนูที่อยู่ในทอระบายน้ำในสยามสแควร์ การที่อัญชิสานึกถึงลงไปที่แขนของตนเองน่าจะเป็นการกระตุ้นความเจ็บปวดเพื่อให้ตนเองตระหนักถึงความจริงเกี่ยวกับความเสื่อมโทรมที่แทรกอยู่ท่ามกลางความเจริญก้าวหน้าให้เห็นอยู่ตรงหน้า นอกจากนั้น หลังจากเหตุการณ์ที่ได้พบเห็นหนูผู้เขียนก็ให้อัญชิสานได้ประสบกับความเลวร้ายในสังคมวัตถุนิยมอีกครั้ง ดังที่อัญชิสานเห็นมนุษย์ตัวเล็กสีดำและมีหลายขา พวกเขากำลังปีนป่ายและกีดกันรางวัลไฟฟ้าอย่างตะกละตะกลาม สิ่งที่อัญชิสานเห็นอาจสื่อถึงการคดโกงหรือการโกงกิน โดยระบบทุนนิยมที่ให้ความสำคัญกับความมั่งคั่งทางวัตถุทำให้เกิดการแสวงหาผลประโยชน์ ผู้คนในสังคมดังกล่าวปรารถนาที่จะครอบครองวัตถุให้ได้มากที่สุดจนมองข้ามหลักศีลธรรมจรรยา มนุษย์ที่กีดกันรางวัลไฟฟ้าอาจแทนผู้ที่โกงกินและยอมทุจริตคอร์รัปชันเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตนจากส่วนรวม

5.3.2 วิกฤตอัตลักษณ์กับการทำให้กลายเป็นสินค้า ใน *โปรดจงโอบกอดฉันเอาไว้* เรื่องสั้น “วันนั้น” และ เรื่องสั้น “สิ่งที่เกิดกับคนทั้งสอง”

การใช้ชีวิตหลงระเห็จไปกับการแสวงหาความพึงพอใจจากการบริโภคทำให้ตัวละครถูกครอบงำจากกระแสบริโภคนิยม วัฒนธรรมบริโภคนิยมนำไปสู่การลดทอนคุณค่าของมนุษย์ให้กลายเป็นสินค้า ซึ่งเกิดจากวัฒนธรรมบริโภคนิยมที่ทำให้สินค้ามีอำนาจในการกำหนดอัตลักษณ์ เราอาจกล่าวได้ว่าอัตลักษณ์ถูกประกอบสร้างผ่านสินค้า เพราะสินค้าถูกทำให้มีอำนาจกำหนดอัตลักษณ์ของผู้คนได้ในสังคม การตั้งคำถามเกี่ยวกับตัวตนแสดงให้เห็นวิกฤติอัตลักษณ์ ประเด็นการลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ใน *โปรดจงโอบกอดฉันเอาไว้* เรื่องสั้น “วันนั้น” และ “สิ่งที่เกิดกับคนทั้งสอง” แสดงให้เห็นสินค้าที่เข้ามาบดบังความสัมพันธ์ของมนุษย์ กล่าวคือ อัญชิสาและเพื่อนสาวของเธอใน *โปรดจงโอบกอดฉันเอาไว้* ถูกทำให้กลายเป็นสินค้าที่กำลังถูกประเมินคุณค่าจากรูปลักษณ์ภายนอก ในเหตุการณ์ดังกล่าวอัญชิสากล่าวเปรียบเทียบกับตนเองและเพื่อนๆที่เป็นเด็กสาวในวัยเดียวกันว่าเป็นนางแบบซึ่งกำลังเดินอยู่บนแคทวอล์ค โดยในตอนหนึ่งเป็นเหตุการณ์ที่อัญชิสาและเพื่อนๆของเธอที่เรียนอยู่ในคณะเดียวกันรวมตัวกันอยู่ที่ร้านกาแฟในสยามสแควร์ อัญชิสาเห็น “แสงไฟเหลืองอ่อน อารมณ์พวกเขา เป็นเวทีแคทวอล์ค มีเสื้อผ้า กระเป๋า สร้อยคอ ต่างหู กำไล โบหน้า ผมหวี หน้าอก สะโพก องค์กร เยาวชน มีผู้ชม(น่าจะรวมถึงนักวิจารณ์ด้วย) มองตาม ส่งสายตาสชื่นชม ดำหนิตีเดีย และแรงปรารถนา อัญชิสาได้ยินเสียงตบมือจากผู้ชมกลุ่มนั้น มีดีไซเนอร์เดินออกมารับช่อดอกไม้ โควงต่ำ แต่เมื่อเขาเงยหน้าขึ้นมา กลับเป็นโบหน้าไร้อวัยวะ” (ปริดี หงสตัน 2555) เหตุการณ์ในตอนนี้นำมาซึ่งความสำคัญของรูปลักษณ์ภายนอก เพื่อนๆของอัญชิสาและตัวเธอกลายเป็นนางแบบ รูปลักษณ์ภายนอกที่ตกแต่งด้วยเสื้อผ้าและเครื่องประดับตามแฟชั่นดึงดูดความสนใจจนทำให้ลูกค้าที่อยู่ในร้านไม่ต่างไปจากผู้ชมที่อยู่โดยรอบเวที อัญชิสาและเพื่อนๆ ดึงดูดความสนใจจากความสวยงามที่ถูกแต่งเติมวัตถุ ตัวตนของอัญชิสาและเพื่อนๆของเธอถูกแทนที่ด้วยสินค้าที่พวกเธอบริโภค และคุณค่าของหญิงสาวเหล่านั้นก็เป็นเช่นเดียวกับสินค้าที่ถูกประเมินคุณค่าจากรูปลักษณ์ภายนอก ในขณะที่ตัวตนของหญิงสาวเหล่านั้นอาจไม่มีใครให้ความสนใจหรือใส่ใจ นอกจากนั้น ดีไซเนอร์ซึ่งเป็นผู้ที่ออกแบบเสื้อผ้าและเครื่องประดับที่พวกเธอสวมใส่อยู่ก็ถูกทำให้ไม่ใช่คน เพราะเขาไม่มีอวัยวะบนโบหน้าที่จะบ่งชี้ว่าเขาเป็นใคร การใช้ดีไซเนอร์ที่ไม่มีอวัยวะบนโบหน้าอาจเกี่ยวข้องกับการกดขี่ของระบบทุนนิยม เนื่องจากแรงงานถูกแยกออกจากสินค้าที่ผลิต แรงงานไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับสินค้าที่ผลิตขึ้นเพราะแรงงานถูกว่าจ้างเพื่อให้ผลิตสินค้าและได้รับค่าตอบแทน คุณค่าของแรงงานจึงถูกลดทอนลงจากสถานะของผู้ผลิตสินค้ากลายเป็นวัตถุที่ซื้อขายแลกเปลี่ยนได้ ขณะที่สินค้าสามารถดำรงอยู่อย่างเป็นเอกเทศอันเนื่องมาจากคุณค่าของสินค้าถูกกำหนดขึ้นจากมูลค่าทางการค้า ทั้งนี้ระบบเศรษฐกิจยกย่องความเชี่ยวชาญและความชำนาญของปัจเจกบุคคลที่ทำให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้า ความคิดสร้างสรรค์ของดีไซเนอร์ได้รับการประเมินประสิทธิภาพในเชิงปริมาณ การปรากฏตัวของดีไซเนอร์พร้อมผลงานอาจแสดงให้เห็นความผูกพันที่มีต่อผลงานที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง แต่ความคิดสร้างสรรค์ถูกแปรสภาพเป็นเงินค่าตอบแทนที่ได้รับจาก

นายทุนและเสียงปรบมือจากผู้ชมซึ่งก็คือลูกค้าในร้านกาแฟ ซึ่งทำให้ไซเนอร์ไม่ต่างจากสินค้าที่ถูกประเมินความคุ้มค่าและประโยชน์ใช้สอย

อัญชิสาและเพื่อนๆของเธอถูกทำให้เป็นสินค้าเช่นเดียวกับตัวละครหลักและคนรักของเขาในเรื่องสั้น “วันนั้น” กล่าวคือ ในตอนเปิดเรื่องตัวละครชายหญิงกำลังเดินทางไปห้างสรรพสินค้าเพื่อนำซีดีเพลงต่างประเทศจำนวนมากไปขายที่ร้านซึ่งรับซื้อซีดีมือสอง เมื่อมาถึงที่ร้าน ตัวละครชายรู้สึกประหม่าเพราะกังวลว่าตนเองจะไม่ได้รับการต้อนรับที่ดีจากพนักงาน เหตุการณ์ในตอนนั้นชี้ให้เห็นทัศนคติที่ถูกหล่อหลอมจากสังคมวัตถุนิยม ความวิตกกังวลของตัวละครชายน่าจะเกิดจากการที่วัตถุมีอำนาจลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ เพราะวัตถุที่เขาขายไปมีคุณค่าที่สามารถวัดเป็นปริมาณเงินได้ แต่เขากลับรู้สึกไร้คุณค่าที่ต้องนำซีดีมาขายจนเกิดความวิตกกังวลว่าจะได้รับการดูแลจากพนักงานร้านซีดี ดังนั้น เขาจึงรู้สึกโล่งใจมากขึ้น เมื่อพนักงานขายไม่ได้ปฏิบัติตัวกับเขาแตกต่างไปจากลูกค้าคนอื่นๆ ดังบทบรรยายที่ว่า “ถึงตรงนี้เขารู้สึกอุ่นใจขึ้น เมื่อได้รับการปฏิบัติต่อบนพนักงานอย่างเป็นเรื่องธรรมดาสามัญที่เกิดขึ้นในทุกๆวันอยู่แล้ว” (อุทิศ เหมะมูล 2551) นอกจากนั้น อำนาจของสินค้ายังถูกเน้นย้ำอีกครั้งในตอนที่ยายหนุ่มพาคนรักไปทานอาหารอิตาลี เส้นพาสต้าซึ่งถูกขายเป็นสินค้ามีคุณค่ามากขึ้นเมื่อมาอยู่ในร้านอิตาลีที่ได้รับการตกแต่งอย่างหรูหรา ในขณะที่หญิงสาวซึ่งต้องใช้ชีวิตอย่างกระเปียดกระเสียดกลายเป็นมีคุณค่าต่ำกว่า

ขณะเธอกำลังหมุนส้อมเพื่อมันเส้น พาสต้าเข้าปาก เหมือนเด็กสาวไร้พิษสงคนหนึ่งที่ถูกทำให้ต่ำต้อยด้วยความเป็นพาสต้าของเส้นเหลืองๆแบนๆ ธรรมดาๆ กับความรู้สึกที่ว่ากำลังถูกตัดสินและจ้องมองจากดวงตาที่ยากจนและอดอยากกว่าที่มองไม่เห็น (อุทิศ เหมะมูล 2551)

คำกล่าวข้างต้นชี้ให้เห็นอำนาจของสินค้าในสังคมบริโภคนิยม โดยเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการบริโภคสินค้าทำให้สินค้าดำรงอยู่อย่างเป็นเอกเทศ มูลค่าทางการค้าเป็นสิ่งที่กำหนดคุณค่าของสินค้า ด้วยเหตุที่เส้นพาสต้าซึ่งเป็นเพียงเส้นเหลือง แบน และธรรมดาถูกนำมาประกอบเป็นอาหารอยู่ในร้านที่ขายอาหารของตะวันตก อาหารซึ่งเชื่อมโยงอยู่กับวัฒนธรรมต่างชาติทำให้เส้นพาสต้ามีมูลค่าทางการค้าที่สูงและทำให้ผู้ที่มียาขายน้อยรู้สึกต่ำต้อยลง

นอกจากนั้น ในเรื่องสั้น “สิ่งที่เกิดขึ้นกับคนทั้งสอง” การบริโภคสินค้าสื่อถึงสถานภาพของผู้บริโภค การบริโภคนำมาสู่การเป็นที่ยอมรับจากสังคมรอบข้าง ดังเหตุการณ์ในตอนท้ายที่เปรี๊ยะเรียนหนังสือเสร็จและเธอนัดพี่ให้ออกมาพบกันที่ห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่ง เพราะร้านที่เปรี๊ยะชอบแวะ

เวียนมาชมสินค้าบ่อยๆกำลังลดราคาสินค้า เปรี๊ยะวถูกใจที่ของประดับห้องซึ่งใช้ติดกับกระจกอยู่
อันหนึ่ง เธอตัดสินใจซื้อเพราะสินค้าชิ้นนี้อยู่ในกระเบของสินค้าลดราคา หากเมื่อเธอจะชำระเงิน
พนักงานในร้านกลับบอกว่าสินค้าชิ้นนี้ไม่ลดราคา ความรู้สึกแปลกแยกเกิดขึ้นทันที เพราะเปรี๊ยะ
ตระหนักว่าเธอกำลังถูกจับจ้องจากลูกค้ารายอื่นที่กำลังต่อคิวซื้อสินค้า ดังที่เธอกล่าวว่า

เธอทำให้แถวหยุดชะงักทั้งที่ก่อนหน้านี้มันราบรื่นมาตลอด แล้วตอนนี้เธอก็กลายเป็น
จุดสนใจของผู้คน สองร้อยห้าสิบบาทจะอะไรกันนักกันหนา เธอรู้สึกว่าจะต้องมีใคร
สักคนที่อยู่เบื้องหลังเธอคิดแบบนี้ เปรี๊ยะเวียนชะงักทำอะไรไม่ถูกอยู่ตรงนั้น ไม่ใช่ไม่มี
เงินจ่าย แต่ราคามันสูงเกินไปในความรู้สึกของเธอ (อุทิศ เหมะมูล 2551)

คำกล่าวข้างต้นชี้ให้เห็นอิทธิพลของวัฒนธรรมบริโภคนิยม ความสามารถในการซื้อสินค้าเป็นตัวบ่งชี้
สถานภาพของผู้บริโภค เปรี๊ยะวกังวลใจว่าความล้มเหลวของเธอจะทำให้ลูกค้ารายอื่นเข้าใจว่าเธอไม่
สามารถซื้อสินค้านั้นได้ ในที่สุดเปรี๊ยะวจึงตัดสินใจซื้อสินค้านั้นมา นอกจากนั้น การที่เปรี๊ยะมองว่า
สินค้านั้นราคาสูงเกินไปก็เพราะสินค้าชิ้นนั้นไม่ได้เป็นประโยชน์ต่อเธอ เธอไม่ได้ต้องการสินค้าชิ้นนั้น
จริงๆ แต่จำเป็นต้องซื้อเพื่อรักษาภาพลักษณ์ของเธอในสายตาผู้อื่นเท่านั้น นอกจากนั้น เหตุการณ์ใน
ตอนที่เปรี๊ยะซื้อที่ติดกระจกมาใช้อาจเป็นการสอดแทรกอารมณ์ขันเพื่อเป็นการประชดประชัน
พฤติกรรมตามกระแสบริโภคนิยม

5.3.3 ความปรารถนาทางเพศในเมืองแห่งปรารถนา

ความสัมพันธ์ของคาน์เลียกับตุลย์เผยให้เห็นอิทธิพลของวัฒนธรรมบริโภคนิยมที่ทำให้เมือง
เป็นพื้นที่แห่งความปรารถนา พิเดนสกล่าวได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระแสบริโภคนิยมในสังคมเมือง วิถี
ชีวิตที่เร่งรีบอาจเป็นสาเหตุให้ผู้คนในเมืองขาดการดูแลสุขภาพ พิเดนสกลายเป็นสถานที่ที่ตอบสนอง
ต่อวิถีชีวิตของคนเมืองที่มีเวลาจำกัดเพราะเครื่องอำนวยความสะดวกที่ช่วยให้ผู้คนสามารถออกกำลังกาย
ได้ ผู้ที่มาออกกำลังกายคือผู้ที่จ่ายเงินเพื่อซื้อสุขภาพที่ดี พิเดนสยังเป็นสถานที่ที่ผู้คนหลากหลายได้มี
โอกาสมาพบเจอกัน การได้เห็นรูปร่างที่สมส่วนของผู้ที่ออกกำลังกายเป็นกิจวัตรของผู้ที่มาใช้บริการพิ
เดนสอาจนำมาเชื่อมโยงกับการชื่นชมสินค้าที่ถูกใจ ดังเช่นที่ตุลย์เป็นที่ชื่นชมของหญิงสาวหลายคนที่มา
ออกกำลังกายในพิเดนสเดียวกันกับเขา และหญิงสาวเหล่านั้นก็พยายามเข้ามาใกล้ชิดและทำความ
รู้จักกับเขา ตุลย์กับคาน์เลียใช้พิเดนสเป็นสถานที่ที่พบปะกันเป็นครั้งแรก เพราะทั้งคู่ชื่นชอบการออก
กำลังกาย เมื่อคาน์เลียได้เห็นร่างกายของตุลย์ที่อาบไปด้วยเม็ดเหงื่อและความแข็งแกร่งของกล้ามเนื้อ

ที่เกิดจากการออกกำลังกายเป็นประจำทำให้ดาห์เลียสนใจเขา ดาห์เลียเดินไปหาเพื่อให้ตุลย์รู้ว่าเธอมาตามนี้นัดกับเขาไว้ ทั้งๆที่ในตอนแรกเธอเพียงจะมาแอบดูตุลย์แล้วก็กลับไปโดยไม่ให้เขารู้ตัว หลังจากเหตุการณ์ดังกล่าวความลี้ลับของดาห์เลียที่จะติดต่อกับตุลย์ก็จางหายไป ดาห์เลียและตุลย์เริ่มพูดคุยเกี่ยวกับการออกกำลังกายซึ่งเพิ่มความสนิทสนมให้มากยิ่งขึ้น

เพลงใบไม้ แสดงให้เห็นประเด็นเรื่องการบริโภคที่ทำให้เมืองเป็นพื้นที่แห่งความปรารถนา เช่นกัน กล่าวคือ ดาห์เลียไม่ได้เป็นเซฟที่ร้านอาหารปักษ์ใต้ในตอนที่เราพบที่บรอน ดาห์เลียซึ่งไม่ชอบขนมหวานกลับทำในสิ่งที่ขัดแย้ง คือ เธอเปิดร้านขายขนมหวานหลังจากไปเรียนทำขนมที่ฝรั่งเศสเป็นเวลา 1 ปี การเปิดร้านขายขนมอาจเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อให้เห็นถึงความพ่ายแพ้ที่มีต่อความปรารถนา ดังความสัมพันธ์ระหว่างดาห์เลียกับบรอนซึ่งเป็นชายหนุ่มที่มีอายุน้อยกว่ามาก เธอไม่ต้องการสร้างความสัมพันธ์ที่จริงจังกับเขา สำหรับดาห์เลีย เขา “เป็นอย่างอื่นไม่ได้เลย นอกจาก “คู่นอน” เพื่อบำบัดอารมณ์หยาบที่มนุษย์ชอบทำกันอย่างไม่เลือกฤดูกาล” (แซคคา ปันณศักดิ์ 2557) ความสัมพันธ์ของดาห์เลียกับบรอนจึงชี้ให้เห็นว่าความรักถูกแยกออกจากความสัมพันธ์ทางเพศ ผู้เขียนราวกับตั้งใจที่จะตอกย้ำถึงประเด็นความปรารถนาและความไม่รู้จักพอของมนุษย์ ดาห์เลียสารภาพกับบรอนในที่สุดว่าเขาเป็นเพียงตัวแทนของรุ่นพี่สมัยมหาวิทยาลัยที่เคยมีความสัมพันธ์กับดาห์เลีย คำสารภาพดังกล่าวอาจเป็นการพูดเพื่อให้บรอนตัดใจจากตนเอง แต่ขณะเดียวกันก็สื่อถึงความอ่อนแอของดาห์เลียที่ไม่อาจยับยั้งความปรารถนาของตนเองและทำให้รู้สึกผิดที่ทำความผิดพลาดซ้ำอีก เพราะหลังจากเลิกกับตุลย์ ดาห์เลียเป็นผู้กล่าวในตอนท้ายของ *แหวนพระจันทร์* ว่า “ได้สูญเสียความสามารถที่จะรักไปแล้ว” (อรุดา โควินท์ 2557)

ดังที่ได้กล่าวก่อนหน้านี้ว่าความเจริญก้าวหน้าและทันสมัยถูกนำเสนอผ่านสยามสแควร์ระบบทุนนิยมก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าและทันสมัย ขณะเดียวกันก็ทำให้มนุษย์ถูกลดทอนคุณค่าเป็นวัตถุ เนื่องจากมนุษย์ถูกทำให้มีมูลค่าทางการค้าเช่นเดียวกับการทำให้วัตถุกลายเป็นสินค้าที่มีมูลค่าในการซื้อขายแลกเปลี่ยน คุณค่าของอัญชิสมาและเพื่อนๆของเธอถูกประเมินจากรูปลักษณ์ภายนอก และแรงงานมีมูลค่าเท่ากับเงินค่าจ้างที่รับจากการผลิตสินค้า การทำให้กลายเป็นสินค้าจึงทำให้ความสัมพันธ์ของสินค้าเข้ามาแทนที่ความสัมพันธ์ของบุคคล นิยามความรักที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมบริโภคนิยมจึงมีความตื่นเขินและประหลาด กลไกของระบบทุนนิยมที่กระตุ้นการบริโภคอย่างต่อเนื่องและยังส่งเสริมการไหลเวียนที่ทำให้สามารถแสวงหาสินค้าทดแทนได้เสมอนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมบริโภคนิยม การให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์ภายนอกที่กระตุ้นความปรารถนาไปสู่การก่อร่างความสัมพันธ์เช่นเดียวกับที่ผู้บริโภคเห็นสินค้าที่ถูกตาต้องใจและนำไปสู่การบริโภคเพื่อการตอบสนองต่อความต้องการของผัสสะที่ได้รับการกระตุ้นไว้

ความสัมพันธ์ชายหญิงมุ่งเน้นการตอบสนองความพึงพอใจทางผัสสะซึ่งเกิดขึ้นและสิ้นสุดลงได้อย่างรวดเร็ว ความรักจึงเป็นความสัมพันธ์แบบไม่ผูกมัดหรือเป็นความสัมพันธ์ระยะสั้นเช่นเดียวกับพฤติกรรมการบริโภคสินค้าแบบใช้แล้วทิ้งและแสวงหาสินค้าใหม่มาบริโภคอย่างไม่สิ้นสุด นอกจากนี้ นวนิยายยังนำเสนอความรุนแรงและความทารุณต่อร่างกายและจิตใจที่ตัวละครชายหญิงกระทำต่อกัน ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาที่มีมายาวนาน แต่การเปิดรับแนวคิดของตะวันตก โดยเฉพาะความเท่าเทียมทางเพศก่อให้เกิดความตระหนักถึงสิทธิที่เท่าเทียมกันของเพศชายและหญิง ด้วยอิทธิพลของเศรษฐกิจทุนนิยมในเมืองใหญ่ทำให้กล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ของสินค้าซึ่งมนุษย์ถูกลดทอนคุณค่าเป็นวัตถุอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลให้พฤติกรรมการใช้ความรุนแรงยังคงได้รับการสืบทอดต่อมา

ผู้เขียนได้นำเสนอความสัมพันธ์ของอัญชิสากับตัวละครชายในเรื่องซึ่งสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ของสินค้าที่เข้ามาแทนที่ความสัมพันธ์ของมนุษย์ โดยในเหตุการณ์ตอนที่อัญชิสาและเพื่อน ๆ นัดมารวมตัวกันที่สถานบันเทิงแห่งหนึ่งเพื่อเฉลิมฉลองการสอบที่เพิ่งเสร็จสิ้นลง สถานบันเทิงเป็นพื้นที่สาธารณะที่เปิดโอกาสให้ชายหญิงทำความรู้จักซึ่งกันและกัน บรรยากาศของการผ่อนคลายจากกิจวัตรประจำวันและการดื่มกินอย่างเต็มที่ชักนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ที่ไม่ได้อยู่ในกรอบของขนบประเพณีที่สังคมเห็นว่าดีงาม อัญชิสาและเพื่อนๆ แต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่เปิดเผยเรือนร่างและแต่งหน้าด้วยสีสันทันสมัย ผู้ชายหลายคนสนใจและพยายามเข้ามาทำความรู้จักกับพวกเขา หากพิจารณาว่าความสัมพันธ์ของชายหญิงสอดคล้องกับการบริโภคสินค้า ความหลากหลายของเหล่านักเที่ยวชายหญิงในสถานบันเทิงแห่งนี้กลายเป็นความแปลกใหม่ที่ก่อให้เกิดความสนใจ รูปลักษณ์ภายนอกที่น่าดึงดูดใจกลายเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ อัญชิสาและเพื่อนๆ จึงไม่ต่างไปจากสินค้าที่มีรูปลักษณ์ภายนอกที่ดึงดูดใจก่อให้เกิดความปรารถนา และความปรารถนานั้นเกิดขึ้นอย่างทันทีทันใดเช่นเดียวกับที่รูปลักษณ์ของสินค้ากระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการบริโภคทันทีที่ได้เห็นสินค้า ความสัมพันธ์ของชายหญิงที่เริ่มต้นขึ้นในสถานบันเทิงอาจนำมาเชื่อมโยงกับนิยามความรักที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคสินค้า โดยความรักเป็นการแสวงหาความแปลกใหม่เพื่อตอบสนองความพึงพอใจ ผู้บริโภคได้รับการกระตุ้นให้เกิดความปรารถนา ทั้งยังสามารถแสวงหาสินค้าทดแทนได้เรื่อยไป ประสบการณ์แปลกใหม่ในชีวิตประจำวันก่อให้เกิดเป็นความปรารถนาไม่สิ้นสุด ความสัมพันธ์ของชายหญิงจึงแตกต่างจากความสัมพันธ์ที่ยืนยาวดังเช่นในอดีต เพราะการเริ่มต้นความสัมพันธ์ครั้งใหม่สามารถเกิดขึ้นได้เสมอ

อัญชิสาได้พบกับจอนและผู้ชายคนอื่นๆ ที่เธอมีความสัมพันธ์ด้วยในผับหรือบาร์ที่เธอและเพื่อน ๆ นัดพบกัน หากก็เป็นความสัมพันธ์ที่ฉาบฉวยและเน้นการตอบสนองความต้องการทางกาย

เพราะอัญชิสาพบกับจอนครั้งแรกและเธอก็มีความสัมพันธ์ทางเพศกับเขาในคืนนั้น และเมื่อมีผู้ชายคนใหม่เข้ามาพัวพัน เธอก็สานความสัมพันธ์ครั้งใหม่กับผู้ชายที่เธอเพิ่งพบหน้าได้ ความสัมพันธ์ชั่วข้ามคืนของอัญชิสาแสดงให้เห็นว่าความรักแยกออกจากความสัมพันธ์ทางเพศ กล่าวคือ ความสัมพันธ์ฉาบฉวยเกิดจากความปรารถนาทางเพศ ซึ่งเป็นผลมาจากผัสสะที่ได้รับการกระตุ้นเร้าจนนำไปสู่ความพึงพอใจจากผัสสะที่ได้รับการตอบสนอง การกระตุ้นผัสสะอาจกล่าวได้ว่าสอดคล้องกับที่ผู้บริโภครู้สึกกระตุ้นให้เกิดความต้องการที่จะซื้อสินค้าและเกิดความพึงพอใจที่ได้รับจากสินค้า หากความปรารถนาและความพึงพอใจทางกายก็เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นเพียงชั่วขณะหนึ่งและปราศจากความยั่งยืน ความสัมพันธ์ของอัญชิสาจึงแตกต่างจากความรักโรแมนติกที่เกี่ยวข้องกับพันธะที่เกิดจากการแต่งงานและการสร้างครอบครัว ซึ่งทำให้ความรักโรแมนติกเป็นความสัมพันธ์ระยะยาว ความสัมพันธ์ของอัญชิสากับคู่อรักเป็นความสัมพันธ์ระยะสั้น ซึ่งสามารถเห็นได้จากในเหตุการณ์ตอนที่อัญชิสาเร่งเร้าให้คนรักมีความสัมพันธ์กับเธอ ความรู้สึกพึงพอใจจากเพศรสเกิดขึ้นและสูญสลายไปอย่างรวดเร็ว อัญชิสาเรียกร้องให้เขาพาเธอไปส่งที่บ้านทันทีหลังจากนั้น อีกทั้งในขณะที่เธอมีความสัมพันธ์กับจอน เธอกลับนึกถึงสุวิทย์และยังได้เห็นภาพของเด็กชายและเด็กผู้หญิงกำลังจับมือกันเต้นรำดังที่ได้กล่าวถึงก่อนหน้านี้ เด็กสองคนที่อัญชิสาเห็นก็น่าจะเป็นสุวิทย์และตัวเธอเอง อัญชิสารีบกลับบ้านเพราะเธอต้องการเขียนอีเมลถึงสุวิทย์ เหตุการณ์ตอนนี้ชี้ให้เห็นว่าความสัมพันธ์ทางเพศเป็นเพียงการสนองตอบทางผัสสะและมีความสำคัญน้อยกว่าความสัมพันธ์กับสุวิทย์ซึ่งน่าจะเป็นความผูกพันทางจิตใจที่มีความลึกซึ้งมากกว่า

นอกจากอัญชิสาและกลุ่มเพื่อนของเธอแล้ว ปรีดียังให้กัญชกรเป็นตัวแทนของคนรุ่นใหม่ที่กำลังอยู่ในวังวนของสังคมทุนนิยม กัญชกรเรียนที่โรงเรียนเดียวกับอัญชิสาและเป็นลูกชายของนักธุรกิจที่ร่ำรวย ความมั่งคั่งทางวัตถุทำให้กัญชกรสามารถใช้ชีวิตอย่างสุขสบายและได้ครอบครองสิ่งของที่สามารถใช้เงินซื้อหามาได้ เหตุการณ์ในตอนอกันที่กัญชกรเดินทางกลับมาจากต่างประเทศสะท้อนให้เห็นว่าการบริโภคกลายเป็นสาระสำคัญของชีวิต ดังที่เขาพูดคุยโทรศัพท์เสียงดังเพื่อชักชวนเพื่อนไปเที่ยวพร้อมกันกับเคี้ยวอาหาร เขาแต่งตัวด้วยเสื้อผ้ายี่ห้อดังจากต่างประเทศ นาฬิการาคาแพง ห้อยพระเครื่องที่เป็นที่นิยม และเดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคลที่มีคนขับคอยรับคำสั่งโดยไม่ปริปาก คำบรรยายข้างต้นแสดงให้เห็นการบริโภคอย่างไม่สิ้นสุด ดังเช่นการบริโภคอาหารในขณะที่พูดคุยโทรศัพท์ และสินค้าที่บริโภครวมประกอบสร้างตัวตนของเขา อาทิ นาฬิการาคาแพงหรือพระเครื่องที่เป็นที่นิยม การให้ความสำคัญกับการบริโภคทำให้เขาละเลยที่จะใส่ใจกับสิ่งรอบตัว ไม่ว่าจะเป็นสภาพอากาศภายนอกหรือความรู้สึกของคนขับรถประจำตัวที่มีต่อบทสนทนาและอารมณ์ที่เขาแสดงออกมาผ่านคำพูดและอากัปกิริยา การละเลยและไม่ใส่ใจคนขับรถที่ถูกว่าจ้างมา

เสียงหัวเราะดังเป็นระยะๆ เป็นภาวะของวัยหนุ่ม พลังงาน ความลึกลับ ความรู้สึกปลอดภัยโดยไม่สามารถหาเหตุผลได้ การเฉลิมฉลองต่อการมีชีวิตอยู่ การถ่มถุยต่อทุกสิ่งทุกประการที่ปราศจากอำนาจ หรืออยู่ในระดับขั้นต่ำกว่า เป็นอาการตกมันเต็มไปด้วยความเย่อหยิ่ง ทั้งหมดเป็นส่วนประกอบสำคัญในการก่อร่างสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมในการดำรงชีวิตของเขา (ปริดี หงสตัน 2555)

การบรรยายถึงวิถีชีวิตของกฤษณะในช่วงเวลาสั้นๆ แสดงให้เห็นว่าความมั่งคั่งทางวัตถุนำมาซึ่งการตระหนักถึงการมีอำนาจที่เหนือกว่า และทำให้เขาสามารถกดขี่ผู้ที่อยู่ในชนชั้นหรือสถานภาพทางสังคมที่ต่ำกว่าได้ ความสัมพันธ์ของกฤษณะกับคนขับรถซึ่งถูกแทนที่ด้วยความสัมพันธ์ของสินค้ากล่าวได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการกดขี่ในสังคมทุนนิยม เนื่องจากคนขับรถถูกจ้างมาให้ขับรถ เขาจึงต้องทำหน้าที่ตามคำสั่งของกฤษณะ การเพิกเฉยต่อคนขับรถชี้ให้เห็นว่าตัวตนของคนขับรถสูญหายไปเพราะเขาถูกทำให้กลายเป็นสินค้าที่นายจ้างใช้เงินซื้อแรงงานของเขา นอกจากนั้น คำบรรยายข้างต้นยังเผยให้เห็นการยึดเอาวัตถุเป็นที่พึ่งทางจิตใจ ความมั่งมีเงินทองทำให้เขาสามารถใช้ชีวิตวัยหนุ่มได้อย่างอิสระและไม่ต้องหวาดวิตกต่อชีวิตในอนาคต ความรู้สึกปลอดภัยโดยหาสาเหตุไม่ได้ของกฤษณะเป็นความเชื่อมั่นในวัตถุก่อนจะประสบกับความไม่แน่นอนในชีวิต เมื่อเขารู้ว่าพ่อมีภรรยาน้อยซึ่งทำให้ครอบครัวแตกแยกและส่งผลกระทบต่อสถานภาพของทายาทผู้สืบทอดกิจการและดูแลผลประโยชน์ของครอบครัว ทรัพย์สินที่ที่กำลังจะถูกผ่องถ่ายจากมือของเขาไปสู่ภรรยาน้อยของพ่อได้สั่นคลอนความเชื่อมั่นของกฤษณะ พร้อมกับก่อให้เกิดเป็นความลังเลและความสงสัยเกี่ยวกับชีวิตและอนาคตข้างหน้า เพราะเขาเคยเชื่อว่ายิ่งโตขึ้น ตัวเองก็สามารถจัดการกับสิ่งต่างๆ ให้อยู่ใต้การควบคุมของตัวเองได้มากเท่านั้น แต่ไม่จริงเลย เขาเพิ่งรู้สึกได้ว่ามันไม่จริงตั้งแต่ต้น สามารถจัดการหรือควบคุมได้ (ปริดี, 2555: 109) วัตถุซึ่งมีอำนาจในการสร้าง “บรรยากาศที่เหมาะสมในการดำรงชีวิต” ชี้ให้เห็นอำนาจของวัตถุที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตในเมือง ขณะเดียวกันกฤษณะก็เกิดความลังเลสงสัยเกี่ยวกับชีวิตที่เคยมั่นคงเพราะความมั่งมี กฤษณะจึงน่าจะถูกวางให้เป็นตัวละครที่เป็นตัวแทนของคนรุ่นใหม่ที่ใช้ชีวิตให้ผ่านไปแต่ละวัน โดยไม่กล้าขัดขืนหรือยืนหยัดเพื่อความถูกต้อง แม้ความรุนแรงในครอบครัวจะทวีความร้ายแรงมากขึ้นเพราะพ่อของกฤษณะใช้กำลังทุบตีแม่ที่คัดค้านที่พ่อมีภรรยาน้อย แต่เขายังคงใช้ชีวิตเสเพลและแสวงหาความสุขจากทรัพย์สินที่ครอบครัวมิให้ราวกับว่าชีวิตและครอบครัวของเขายังอยู่ด้วยกันอย่างปกติสุข

เนื่องจากกฤษณะเป็นลูกชายของนักธุรกิจที่มีฐานะร่ำรวย เงินกลายเป็นสื่อกลางในการแสวงหาความสุข จากความสัมพันธ์ของกฤษณะกับผู้หญิงคนหนึ่งที่มาเที่ยวกลางคืน เขาเลือกจ่ายเงินให้เธอเพื่อเป็นค่าเดินทางกลับบ้าน กฤษณะสามารถยุติความสัมพันธ์ได้อย่างรวดเร็ว เมื่อเขาหมดความสนใจในตัว

ผู้หญิงเหล่านั้น ความสัมพันธ์ของกฤษณ์มักเป็นความสัมพันธ์ชั่วข้ามคืนซึ่งเปิดโอกาสให้เขาใช้ชีวิตเสเพลได้อย่างเต็มที่ รูปแบบความสัมพันธ์ที่เน้นความเป็นอิสระของปัจเจกบุคคลสอดคล้องกับแนวคิดของบาร์แมนเกี่ยวกับนิยามความรักแบบกระเปาะบนซึ่งให้อิสระกับคู่รักเพราะสามารถเริ่มต้นและสิ้นสุดลงได้ โดยไม่ก่อให้เกิดความผูกพันที่กลายเป็นอุปสรรคต่อการเริ่มต้นความสัมพันธ์ครั้งใหม่ รวมทั้งแนวคิดของเบตซ์เรื่องความสัมพันธ์ใกล้ชิดที่สอดคล้องกับการเลือกซื้อสินค้าที่ถูกตาต้องใจ ความสัมพันธ์ของกฤษณ์กับแนทยังชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของสินค้า เนื่องจากสินค้าสามารถดำรงอยู่ได้อย่างเอกเทศจากการใช้มูลค่าทางการค้ากำหนดคุณค่าของสินค้า เนื่องจากผู้บริโภครู้สึกกระตุ้นให้ผู้บริโภคสินค้าที่ถูกผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก พฤติกรรมการบริโภคจึงปรับเปลี่ยนไปสู่การใช้งานในระยะสั้นๆ เพราะสินค้าที่มีให้เลือกหลากหลายทำให้สามารถแสวงหาสินค้าอื่นที่มีความแปลกใหม่กว่ามาทดแทนของเก่าได้เสมอ กฤษณ์ได้พบกับแนทซึ่งทำงานเป็นพนักงานเสิร์ฟในร้านอาหารไทยในซิดนีย์ กฤษณ์ปฏิบัติกับเธอไม่ต่างไปจากสินค้าที่เขาซื้อหามาได้ด้วยเงิน โดยเขาให้เงินรายเดือนกับแนทซึ่งต้องทำงานหาเงินส่งกลับไปช่วยเหลือครอบครัวที่เมืองไทย เมื่อแนทตั้งครรภ์ กฤษณ์ก็เลิกกับเธอทันที แนทตระหนักว่ากฤษณ์ยังไม่พร้อมที่จะแต่งงานและสร้างครอบครัว แนทเขาว่าจะใช้ชีวิตเสเพลไปถึงเมื่อไหร่ กฤษณ์ตอบคำถามดังกล่าวไม่ได้และยังคงใช้ชีวิตเสเพลต่อไป ความสัมพันธ์ที่ไม่จริงจังและไม่ผูกมัดของทั้งคู่ถูกเน้นย้ำผ่านบทเพลงที่แทรกขึ้นในความคิดของกฤษณ์ ในขณะที่เขากำลังทบทวนความสัมพันธ์ของตนเองกับแนท ดังบทเพลงที่ว่า *อาจมีเพียงแค่ครั้งเดียวที่เธอพอใจ ที่ฉันให้เธอเลิกรัก เริ่มต้นใหม่ แต่ฉันคงไม่ใช่ที่เธอเคยสนใจ ไม่ซึ้งรอยแผลใจกันอีกที* (ปริติ หงสตัน 2555) บทเพลงดังกล่าวเน้นย้ำนิยามความสัมพันธ์ที่แตกต่างไปจากความรักโรแมนติกเพราะการหลีกเลี่ยงพันธะของการแต่งงาน การทอดทิ้งแนทซึ่งกำลังตั้งครรภ์นอกจากจะแสดงให้เห็นความสำคัญที่ความเป็นอิสระและการเริ่มต้นใหม่ได้เสมอ ยังชี้ให้เห็นประเด็นความสัมพันธ์ของสินค้าเมื่อแนทไม่สามารถสนองความต้องการของกฤษณ์ได้ เขาก็ทอดทิ้งเธอซึ่งทำให้กล่าวได้ว่าแนทเป็นสินค้าที่หมดประโยชน์ ขณะที่กฤษณ์สามารถแสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่ได้จากความสัมพันธ์กับผู้หญิงคนอื่น

นอกจากความสัมพันธ์ใกล้ชิดสอดคล้องกับพฤติกรรมการบริโภคในยุคบริโภคนิยมแล้ว นิยามความรักซึ่งเกิดจากอำนาจของสินค้าสื่อให้เห็นการลดทอนคุณค่าของมนุษย์เป็นเพียงสินค้าที่ถูกใช้สอยเพื่อความพึงพอใจ ความสัมพันธ์ภายใต้อิทธิพลของสินค้าอาจนำมาเชื่อมโยงกับความรุนแรงในสังคมทุนนิยม ชูติมา ประภาศวุฒิสาร (2555) กล่าวว่า ภายใต้ภาพของความสวาทหรือ ความทันสมัยและความก้าวหน้า นั้น คือความโหดร้ายป่าเถื่อน การแก่งแย่งแข่งขัน การห้าหน้าเช่นฆ่าเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเอง ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์จึงมีลักษณะไม่ต่างจากการกินเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเอง (cannibalism) ความสัมพันธ์ของกฤษณ์กับแนทและอรวรรณทำให้เห็นประเด็นการกินเพื่อน

มนุษย์ด้วยกันเอง ความรุนแรงที่กฤษณ์ใช้กับผู้หญิงทั้งสองสื่อให้เห็นการกินเพื่อนมนุษย์ เมื่อกฤษณ์คบหากับแนน เขาก็ใช้กำลังทุบตีเธอ อีกทั้งเขายังคงใช้ชีวิตเสเพลดังเดิมและเลิกรักกับแนนทันทีที่เขารู้ว่าเธอตั้งครรภ์ ทศนคติที่มองว่าตนเองเป็นเพียง “กะหรี” เป็นการลดทอนคุณค่าของเธอให้ด้อยกว่าและอาจทำให้เธอยอมรับความรุนแรงที่กฤษณ์กระทำต่อตนเอง เพราะกฤษณ์เพียงแต่ส่งเงินมาให้เธอ แต่ไม่ยอมรับเป็นพ่อของลูกในครรภ์ การใช้เงินเป็นสื่อให้เห็นถึงการบริโภคนิยม การทุบตีและการปฏิบัติที่จะเลี้ยงดูลูกของตนยังเป็นความทารุณซึ่งผู้ถูกกระทำถูกใช้สอยตามอารมณ์ดิบและถูกลดทอนคุณค่าให้เป็นวัตถุทางเพศ อีกทั้งเมื่อเธอไม่สามารถตอบสนองความพึงพอใจ เขาก็เลิกรักกับเธอราวกับทิ้งขว้างสินค้าที่หมดประโยชน์

นอกจากนั้น กฤษณ์ยังใช้กำลังทำร้ายร่างกายอรวรรณซึ่งเป็นผู้หญิงที่กฤษณ์จะแต่งงานด้วยความรุนแรงในความสัมพันธ์ของกฤษณ์กับอรวรรณอาจเกี่ยวพันกับอคติทางเพศที่ยังคงฝังรากลึกในครอบครัวของกฤษณ์ที่พ่อของเขามีอำนาจเป็นใหญ่ เนื่องจากพ่อของกฤษณ์ประสบความสำเร็จในการทำธุรกิจที่ช่วยยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัว ความร่ำรวยนำไปสู่ความลำพองใจในอำนาจที่ภรรยาและลูกๆจะต้องให้ความเคารพยำเกรง และพ่อของกฤษณ์ก็ใช้วาจาและกำลังทำร้ายแม่ของเขา การได้เห็นแม่ถูกพ่อทำร้ายโดยที่เขาไม่อาจปกป้องแม่ได้ทำให้เกิดความรู้สึกผิด แต่กฤษณ์ก็ผลิตซ้ำความรุนแรงในครอบครัว โดยการทุบตีผู้หญิงที่เขาคบหาด้วย การเปิดรับแนวคิดตะวันตกเกี่ยวกับความเท่าเทียมทางเพศทำให้ผู้หญิงมีโอกาสเท่าเทียมกับผู้ชายและเปลี่ยนแปลงค่านิยมดั้งเดิมที่ผู้หญิงมีสถานภาพเป็นรองผู้ชาย ดังที่พ่อของกฤษณ์ย้ำเตือนว่าผู้หญิงฉลาดจะรู้เท่าทันผู้ชายและทำหน้าที่ต่างๆแทนผู้ชายได้ ในขณะที่ผู้ชายจะไม่สามารถทำหน้าที่ของผู้หญิงได้ กฤษณ์จึงควรที่จะเลิกแต่งงานกับผู้หญิงโง่ เพราะจะทำให้ครอบครัวของเขาอยู่ได้ คำแนะนำดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าผู้หญิงตระหนักถึงสถานะที่เท่าเทียมกับเพศชายซึ่งผลักดันให้ผู้หญิงทำสิ่งที่เคยถูกจำกัดว่าเป็นของผู้ชาย กฤษณ์จึงเลือกแต่งงานกับอรวรรณเพราะเขาสามารถควบคุมเธอได้ ทั้งนี้สังคมที่อยู่ภายใต้การครอบงำของระบบทุนนิยมอาจก่อให้เกิดความเคียดแค้นและเฉยชากับการกระทำที่ลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นคนและความโหดร้ายทารุณที่ผู้คนในสังคมกระทำต่อกัน ความสัมพันธ์ของกฤษณ์และอรวรรณจึงเป็นการกินกันเองของเพื่อนมนุษย์ เพราะกฤษณ์ก็ใช้กำลังเพื่อควบคุมอรวรรณ ทั้งๆที่เขาเคยรู้สึกต่อต้านที่พ่อค้าทอและทุบตีแม่ ความสัมพันธ์ของกฤษณ์และอรวรรณยังชี้ให้เห็นค่านิยมบิดาธิปไตยที่ถูกปรับรูปลักษณะใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมยุคบริโภคนิยม ตรรกะของการบริโภคนิยมและแสวงหาสินค้าใหม่มาทดแทนทำให้ความสัมพันธ์ชายหญิงมีลักษณะตื่นเงินและเปราะบาง การตระหนักถึงความจำเป็นปัจเจกบุคคลสูงนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ไม่ผูกมัดซึ่งไม่เป็นอุปสรรคขัดขวางชีวิตอิสระของปัจเจกบุคคล อย่างไรก็ตาม ตัวละครชายยังมีสถานะที่สูงกว่าและเป็นผู้นำในความสัมพันธ์ชายหญิง ขณะที่ตัวละครหญิงยังมีสถานะที่ด้อยกว่าและถูกทำให้เป็นวัตถุที่สนองความต้องการทางเพศ

นอกจากนั้น คำพูดของพ่อของกฤษยังเน้นย้ำว่าความเป็นหญิงถูกทำให้ไม่มีคุณค่าในระบบทุนนิยม เพราะผู้หญิงที่ฉลาดเท่าทันผู้ชายเท่านั้นที่จะสามารถทำให้งานของผู้ชายได้ ผู้หญิงจึงต้องมีคุณสมบัติของผู้ชายซึ่งจะทำให้ผู้หญิงสามารถทำหน้าที่ของผู้ชายได้และสร้างความวิตกกังวลว่าผู้หญิงจะแย่งชิงหน้าที่การงานของผู้ชาย อย่างไรก็ตาม คุณค่าของผู้หญิงยังคงถูกจำกัดอยู่กับบทบาทหน้าที่ตามเพศสภาพเป็นสำคัญ เพราะผู้หญิงจะมีความเหนือกว่าผู้ชายได้เพราะการทำหน้าที่ตามเพศสภาพ อีกทั้งความรุนแรงในครอบครัวยังถูกผลิตซ้ำ เนื่องจากความสัมพันธ์ของสินค้าซึ่งนำไปสู่การให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์ภายนอกซึ่งดึงดูดความสนใจจนก่อให้เกิดความสัมพันธ์ใกล้ชิด การทำให้เป็นสินค้าทำให้คุณค่าของมนุษย์ลดทอนเป็นวัตถุที่สามารถใช้สอยได้ตามความพึงพอใจและสามารถแสวงหาความแปลกใหม่มาทดแทนได้เสมอ ระบบคุณค่าที่ทำให้มนุษย์กลายเป็นวัตถุจึงนำไปสู่ความรุนแรงและการกดขี่ข่มเหงผู้ที่มีสถานะด้อยกว่า

5.4 ความห่างเหิน เครือข่าย พื้นที่สมมุติ

5.4.1 สายสัมพันธ์ที่ห่างเหิน การสื่อสารออนไลน์ และพื้นที่สมมุติใน *โปรดจงโอบกอดฉันเอาไว้*

ตัวละครแสดงให้เห็นความห่างเหินในสังคมเมืองผ่านความสัมพันธ์ที่เปราะบางและการสื่อสารและการสนทนาทางออนไลน์ช่วยลดทอนความโดดเดี่ยวและก่อให้เกิดความหวังในการมีชีวิต การพบปะพูดคุยกันผ่านสื่อออนไลน์ก่อให้เกิดความใกล้ชิด การสื่อสารแบบเห็นหน้าที่ไม่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจกันได้และการสื่อสารออนไลน์ตอกย้ำให้เห็นความห่างเหินในสังคมเมือง นอกจากนี้ การสื่อสารออนไลน์ยังชี้ให้เห็นประเด็นเครือข่ายที่เข้ามาแทนที่ความสัมพันธ์ ดังที่บาร์แมนได้กล่าวไว้ว่า การสื่อสารออนไลน์ทำให้ความสัมพันธ์ถูกแทนที่ด้วยเครือข่าย เพราะผู้คนไม่ได้มีความสัมพันธ์กันแต่ถูกเชื่อมเข้าหากันเป็นเครือข่าย การสื่อสารออนไลน์ยังทำให้ความรักกลายเป็นความสัมพันธ์เสมือนจริงเพราะคู่รักชายหญิงไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดความผูกพันลึกซึ้งได้

เรื่องเล่าของสุวิทย์เกี่ยวกับงานรับจ้างอ่านหนังสือตามบ้านเป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่ตอกย้ำให้เห็นความห่างเหินของสายสัมพันธ์ในเมืองใหญ่ ลูกค้าคนหนึ่งของสุวิทย์รู้สึกผิดต่อครอบครัวและพยายามที่จะกลับไปแก้ไขอดีต โดยการสมมุติให้สุวิทย์เป็นตัวแทนของคนในครอบครัวที่สูญเสียไป ความห่างเหินในสังคมเมืองเห็นได้จากการเลือกคนแปลกหน้าแทนที่จะเป็นคนที่มีความเกี่ยวข้องหรือรู้จักกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะเธอไม่มีใครที่จะสามารถร่วมแบ่งปันและรับฟังความทุกข์ และหลังจากที่ตัว

ละครหญิงได้แก้ไขความผิดแล้ว เธอก็สามารถตัดขาดความสัมพันธ์กับสุวิทย์อย่างง่ายดาย สุวิทย์มีลูกค้าคนหนึ่งเป็นผู้หญิงฐานะดีที่อยู่เพียงลำพัง หลังจากที่สุวิทย์ไปอ่านหนังสือให้ลูกค้าคนนี้ฟังได้สักระยะหนึ่ง เขาก็ได้รับคำขอให้แต่งกายด้วยชุดสูทที่จัดเตรียมไว้ให้ พร้อมทั้งมาร่วมรับประทานอาหารค่ำกับเธอ บทสนทนาในคืนนั้นทำให้สุวิทย์ตระหนักว่าเขาเป็นตัวแทนของลูกชายและสามีของเธอที่เสียชีวิตจากภัยพิบัติที่จังหวัดภูเก็ต ในเหตุการณ์ตอนนี้ลูกค้าของสุวิทย์ได้กล่าวขอโทษที่ไม่ได้เอาใจใส่และให้การดูแลใกล้ชิดมากพอจนทำให้ลูกชายของเธอติดยาเสพติด อีกทั้งสุวิทย์ยังกลายเป็นตัวแทนของสามีที่มารับฟังความผิดในอดีต โดยเธอได้สารภาพว่าตนเองมีความสัมพันธ์อย่างลับๆกับผู้ชายอีกคนหนึ่งเพื่อเป็นการตอบโต้ที่สามีของเธอมีภรรยาน้อย ความสัมพันธ์ทางเพศของสุวิทย์และลูกค้าผู้หญิงเกิดขึ้นอย่างไม่คาดคิด ซึ่งอาจเป็นเพราะสุวิทย์สวมบทบาทเป็นสามีของเธอ ความสัมพันธ์ทางเพศน่าจะเป็นการไถ่โทษความผิดที่มีต่อสามี และทดแทนการพุดคุยกับสามีซึ่งเธอไม่ได้กระทำในช่วงที่สามีมีชีวิตอยู่ เพราะหลังจากเหตุการณ์ในคืนนั้น เธอสามารถหลุดพ้นจากความรู้สึกผิดและดำรงชีวิตต่อไปได้ ดังที่สุวิทย์ไม่ได้ถูกว่าจ้างให้ไปอ่านหนังสือให้ลูกค้าคนเดิมอีก และเขายังทราบว่าเธอขายบ้านหลังที่เธออยู่กับครอบครัวและกำลังจะแต่งงานใหม่

นอกจากความห่างเหินในครอบครัวของลูกค้าของสุวิทย์แล้ว ความสัมพันธ์ของอัญชิสากับแม่ก็เปราะบางเช่นกัน ถึงแม้ว่าแม่ของอัญชิสาจะให้การดูแลเอาใจใส่เธอในเรื่องชีวิตความเป็นอยู่และเป็นที่ปรึกษาให้กับเธอทางด้านการศึกษา แต่อัญชิสากับแม่กลับไม่สามารถสื่อสารให้เกิดความเข้าใจกันได้ ดังเช่นเหตุการณ์ในอดีตที่เกี่ยวข้องกับการล่วงละเมิดทางเพศ ปรีดีให้แม่ของอัญชิสาเป็นผู้พบเห็นในตอนที่มีสามีของเธอกำลังล่วงละเมิดทางเพศลูกสาวของพวกเขา เหตุการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานใจอย่างมาก เพราะอัญชิสามีได้ยินเสียงร้องไห้ของแม่ที่เผลอลอดออกมาจากห้องนอนและแม่ของเธอยังสนทนากับพ่อราวกับว่าเขามีตัวตนอยู่ แม้ว่าพ่อของอัญชิสาจะเสียชีวิตตั้งแต่เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองในเดือนพฤษภาคมปี พ.ศ. 2535 แต่แม่ของอัญชิสาเชื่อว่าสามีของตนออกเดินทางไปยังที่ต่างๆ และเธอยังได้รับจดหมายจากสามีที่เขียนบอกข่าวคราวของเขาคือครั้งคราว อัญชิสาก็ได้รับผลกระทบทางจิตใจต่อเหตุการณ์ในอดีต ดังจะเห็นได้จากอาการปวดหัวอย่างรุนแรงทุกครั้งเมื่อเธอพยายามนึกถึงความทรงจำในอดีต ผู้เขียนได้นำเสนอความพยายามในการจดจำอดีตในรูปแบบของการค้นหาชุดกระโปรงสีขาวในตู้เสื้อผ้า ชุดสีขาวซึ่งเปราะเป็อนด้วยจุดสีแดงของเลือดสื่อถึงเหตุการณ์เลวร้ายในอดีต เพราะอัญชิสาสวมชุดสีขาวในตอนที่มีแม่ของเธอมาพบว่าพ่อกำลังล่วงละเมิดทางเพศเธอ หลังจากที่พ่อหายตัวไป อัญชิสาก็ได้เห็นพ่อมาปรากฏตัวขึ้นและกล่าวขอโทษอัญชิสา ซึ่งน่าจะเป็นคำขอโทษต่อเหตุการณ์ดังกล่าว อารมณ์ความรู้สึกโกรธที่อัญชิสาสัมผัสได้จากบรรยากาศภายในบ้านก็อาจเป็นผลมาจากการหลีกเลี่ยงที่จะไม่สามารถพูดถึงเหตุการณ์ในอดีต ความรู้สึกอันรุนแรงที่ไม่ได้ถูกสื่อสารออกมาจึงถูกระบายออกมาและอัญชิสาสัมผัสได้ “บนโซฟา ใน

ห้องอาบน้ำ ในหน้าหนังสือพิมพ์ ที่ถูกบิดประทุ ในตัวโน้ตเข็บตสองชั้นของจอห์น โคลเทรน และ เฟอร์นเจอร์ทุกชิ้นที่เรียงรายอยู่ในบ้าน เมื่ออัญชิสาได้รับความโกรธที่แผ่ฝังอยู่ในทุกอย่ำนั้น ภายในร่างกายของเธอจะอ่อนแรงลงอย่างประหลาด และเหนื่อยหน่ายอย่างแปลกประหลาด” (ปริตี หงสตัน 2555) นอกจากนั้น ความสัมพันธ์ฉาบฉวยของอัญชิสากับผู้ชายที่เข้ามาติดพันเธอน่าจะเกิดจากความรู้สึกโดดเดี่ยวซึ่งเกี่ยวพันกับความล่มสลายของครอบครัว แม่ของอัญชิสากล่าวว่า “โรคขาดเซ็กซ์ เป็นกันเฉพาะในหมู่ชนชั้นกลาง” (ปริตี หงสตัน 2555) หลังจากที่แม่ของอัญชิสากลุ่มถึงชายหนุ่มที่เธอคบหาด้วย คำกล่าวดั่งข้างต้นทำให้วิถีชีวิตของชนชั้นกลางในเมืองที่เกี่ยวข้องกับความเร่งรีบ การแก่งแย่งแข่งขัน และการมุ่งแสวงหาความร่ำรวย แต่ความมั่งมีในเชิงวัตถุกลับไม่สามารถก่อให้เกิดความสุขได้ ครอบครัวของอัญชิสามีชีวิตอยู่ท่ามกลางความเจริญก้าวหน้าและทันสมัย แต่ก็ไม่อาจหาความสงบสุขทางใจจนนำไปสู่เหตุการณ์ร้ายแรงที่ทำร้ายสมาชิกในครอบครัว อัญชิสาน่าจะใช้ความสัมพันธ์ทางเพศเพื่อชดเชยความรักและความอบอุ่นในครอบครัวที่ขาดหายไป แต่ความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้ชายหลายคนก็ไม่อาจเติมเต็มความโหยหาได้ราวกับเธอรู้สึกไม่เคยพอ

บาดแผลทางจิตใจที่ไม่ได้รับการเยียวยาน่าจะกลายเป็นอุปสรรคที่ทำให้อัญชิสากับแม่ของเธอไม่สามารถสื่อสารให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันได้ การไม่สามารถพูดคุยเกี่ยวกับความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัวอาจเป็นสาเหตุให้อัญชิสาต้องสร้างโลกเสมือนจริงขึ้นมาเพื่อตีความหมายของความทรงจำใหม่ ดังจะเห็นได้จากการที่เธอเลือกจดจำเฉพาะความสุขที่เกิดจากครอบครัวอยู่พร้อมหน้า และการที่เธอให้พ่อซึ่งเสียชีวิตไปแล้วมาปรากฏตัวเพื่อแสดงความเสียใจต่อความผิด รวมทั้งบทสนทนาระหว่างเธอกับสุวิทย์ อัญชิสาสร้างสุวิทย์ขึ้นในโลกเสมือนจริงเพื่อเป็นตัวแทนของความสุขที่เธอไม่เคยมีทั้งในอดีตและปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ในภาคที่สามผู้เขียนได้กล่าวถึงทงซึ่งเปลี่ยนจากเด็กชายที่เกเรกลายเป็นคนที่มีนิสัยรักการอ่านเช่นเดียวกับสุวิทย์ กล่าวคือ การให้ทงมีความสนใจและอ่านหนังสือเป็นจำนวนมากอาจทำให้กล่าวได้ว่าบุคคลที่อัญชิสาพูดคุยด้วยอาจเป็นทง นอกจากนั้น ในเรื่องเล่าของสุวิทย์เกี่ยวกับการรับจ้างอ่านหนังสือ สุวิทย์มีปัญหาในการอ่านภาษาอังกฤษ ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งที่น่าแปลกสำหรับนักเรียนที่มีผลการเรียนดีและสามารถทำคะแนนได้เป็นอันดับต้นๆในการสอบเข้ามหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศ ดังนั้น บทสนทนาและความสัมพันธ์ใกล้ชิดของอัญชิสากับสุวิทย์เป็นเหตุการณ์ที่ไม่ได้เกิดขึ้นจริง แต่อัญชิสาน่าจะจินตนาการถึงความสัมพันธ์ดังกล่าว ทั้งนี้บุคคลที่อัญชิสาจินตนาการว่าตนเองสนทนาและมีความสัมพันธ์ด้วยไม่อาจทำให้อัญชิสาค้นพบความหมายในการมีชีวิตอยู่หรือการเผชิญหน้ากับปัญหาที่แม่ของเธอกำลังป่วยและตนเองกำลังตั้งครมร์ ความตายของอัญชิสายังทำให้เห็นอีกว่าโลกที่เธอสมมุติขึ้นไม่สามารถเติมเต็มความรู้สึกขาดซึ่งอาจเกี่ยวพันกับจิตใจที่บอบช้ำของอัญชิสาที่เกิดจากความรุนแรงที่ได้รับในอดีต

รวมทั้งความขัดแย้งในจิตใจที่เกิดจากการใช้ชีวิตไหลไปกับกระแสบริโภคนิยมที่เฟื่องฟูในสังคมเมืองกับความพยายามในการต่อต้านกระแสดังกล่าว

5.4.2 การไม่อาจสื่อสารกันได้และความห่างเหินในครอบครัวในเรื่องสั้น “ต่าง”

แก่นหลักของเรื่องสั้นเรื่อง “ต่าง” เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ห่างเหิน ความสัมพันธ์ของคุณนายสุดประภาภกับสามีชี้ให้เห็นความห่างเหินของคู่สามีภรรยาและความห่างเหินภายในครอบครัวซึ่งเกี่ยวพันกับการไม่อาจสื่อสารกันได้ เพราะสภาวะการแก่งแย่งแข่งขันและการต่อสู้ดิ้นรนภายใต้ความกดดันทางเศรษฐกิจในเมืองใหญ่ทำให้พ่อกับแม่ทุ่มเทให้กับหน้าที่การงานเพื่อสร้างฐานะที่มั่นคงให้กับครอบครัว อีกทั้งยังเลี้ยงลูกด้วยเงินเพียงอย่างเดียวโดยไม่ได้ให้การดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด เมื่อเกิดปัญหาลูกสาวตั้งครรภ์ในวัยเรียน พ่อกับแม่ก็มิได้รับรู้ความทุกข์ใจของลูกสาว ปัญหาลูกกลมใหญ่โต เมื่อลูกสาวกินยาเพื่อทำให้ตนเองแท้งลูกและเกือบทำให้ตนเองเสียชีวิต อุทิศสร้างให้คุณนายสุดประภาเป็นตัวละครที่ชอบความท้าทายจากการทำงานให้ประสบความสำเร็จ ดังคำบรรยายถึงการทำงานของคุณนายสุดประภาว่า

รายได้จากรุรกิจนี้ทำให้คุณนายสุดประภาขยับขยายธุรกิจต่อไป ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจฟิตเนส ธุรกิจสปา หรือธุรกิจอาหารชีวจิต แล้วแต่ว่าปัจจุบันนี้ธุรกิจใดกำลังได้รับความนิยม เป็นธรรมดาของคน “บ้านาน” ความสำคัญไม่ได้อยู่ที่รายได้เข้าบัญชีในแบงก์ แต่อยู่ที่การมองหางานท้าทายประสบความสำเร็จไปเรื่อยๆ (อุทิศ เหมะมูล 2551)

เราอาจกล่าวได้ว่าคุณนายสุดประภาเปื้อนนายสามีซึ่งทำให้เธอพยายามหลบหน้าเขา โดยการออกจากบ้านไปทำงานแต่เช้าตรู่เพื่อหลีกเลี่ยงการพูดคุยกับสามี แต่คุณนายสุดประภา ก็พยายามประคับประคองความสัมพันธ์กับสามีด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุที่คุณนายสุดประภาเป็นผู้หญิงเก่งที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ธุรกิจที่ประสบความสำเร็จนำมาซึ่งฐานะที่มั่นคง เกียรติยศและชื่อเสียงในสังคม ความสัมพันธ์กับสามีก็เป็นส่วนหนึ่งของความมีหน้ามีตาซึ่งผลักดันให้คุณนายสุดประภาทำงานหนัก เพราะสามีของเธอมักล้มเหลวในธุรกิจและคุณนายสุดประภาต้องเข้าไปช่วยเหลือทางการเงินบ่อยครั้ง การช่วยเหลือสามีก็ “เพื่อรักษาความเป็นปีกแผ่นของครอบครัว” (อุทิศ เหมะมูล 2551)

มะมูล 2551) ทั้งนี้การรักษาภาพลักษณ์ของครอบครัวที่สมบูรณ์พร้อมทั้งด้านการเงินและสายสัมพันธ์ภายในครอบครัวน่าจะเป็นเพราะวัฒนธรรมบริโภคนิยมที่ส่งเสริมให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้าด้วยรูปลักษณ์ภายนอกที่ถูกต้องใจของสินค้า อิทธิพลของวัฒนธรรมบริโภคนิยมทำให้ผู้คนใส่ใจกับภาพลักษณ์ภายนอก การที่คุณนายสุดประภาทุ่มเททำงานอย่างเต็มที่และจนกลายเป็น “เสาหลักของครอบครัวอย่างแท้จริง” (อุทิศ เหมะมูล 2551) และการที่คุณนายสุดประภาไม่เลิกรักกับสามี แม้ว่าเขาจะสร้างหนี้สินจำนวนมากให้กับครอบครัวจากการลงทุนในโครงการขนาดใหญ่เป็นเพื่อรักษาภาพลักษณ์เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม

คุณนายสุดประภาสามารถสร้างภาพลักษณ์ของเธอให้เป็นผู้หญิงที่มีความสมบูรณ์พร้อมในทุกด้าน กล่าวคือ การบริหารงานหลายธุรกิจให้ประสบความสำเร็จส่งผลให้เธอได้รับการยกย่องในฐานะผู้บริหารหญิงที่ประสบความสำเร็จ ดังที่คุณนายสุดประภาเป็นที่ชื่นชมของลูกน้องและผู้ที่เคยร่วมธุรกิจด้วยถึงความสามารถในการใช้ช่องโหว่ของกฎหมายเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจ ประสพการณ์ในการทำธุรกิจทำให้เธอแสวงหาช่องทางในการหลบหลีก “ซึ่งก็เป็นแต่เพียงบางกิจการเท่านั้น และมีใช้ธุรกิจผิดกฎหมายร้ายแรงอะไร” (อุทิศ เหมะมูล 2551) การเป็นผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จควบคู่กับความสวยงามของรูปร่างหน้าตา ภาพลักษณ์ของคุณนายสุดประภาประกอบสร้างอย่างสมบูรณ์แบบ เพราะหน้าตาที่อ่อนกว่าอายุจริงและมีรูปร่างสมส่วนที่ส่งเสริมบุคลิกภาพของเธอให้เป็นผู้บริหารที่มีความคล่องแคล่วกระฉับกระเฉง ดังคำกล่าวที่ว่า

เรือนร่างกลมกลึงสมส่วนและใบหน้าที่ยังสะสวยตั้งหญิงสาววัย 35 ปี ที่เป็นเช่นนี้เพราะคุณนายได้ผ่านการศัลยกรรมเสริมความงามมานับครั้งไม่ถ้วน รูปร่างสมส่วนนั้นกระตุ้นพลังชีวิตแก่คุณนายให้เดินเหินคล่องแคล่วทะมัดทะแมง อีกทั้งยังเสริมสร้างบารมีแห่งความเป็น “นาย” ที่ฉายชัดอยู่บนใบหน้าสวยดู ทั้งขอบปากคมจากลิปสติกและมาศาราก็ล้วนขับเน้นความเฉียบขาดและความหลักแหลมได้อย่างดี (อุทิศ เหมะมูล 2551)

รูปร่างหน้าตา การแต่งหน้าและบุคลิกภาพของเธอทำให้เธอเป็นผู้หญิงที่สมบูรณ์ทั้งรูปสมบัติและคุณสมบัติ เธอจึงเป็นที่ชื่นชมของนักธุรกิจในวัยเดียวกัน รวมไปถึงเพื่อนๆผู้ชายของลูกสาวด้วยความสำเร็จในหน้าที่การงาน รูปลักษณ์ภายนอก และครอบครัวที่อยู่พร้อมหน้าพร้อมตาประกอบสร้างเป็นตัวตนของคุณนายสุดประภาที่เพียบพร้อมในทุกด้าน การสร้างภาพลักษณ์ดังกล่าวอาจเป็นการสะท้อนให้เห็นกรุงเทพในฐานะเมืองหลวงที่ได้รับการผนวกเข้ากับเศรษฐกิจโลก อิทธิพลของระบบทุนนิยมหล่อหลอมทัศนคติที่ให้ความสำคัญกับความเจริญทางวัตถุ การมุ่งแสวงหาความร่ำรวยส่วนตัว

โดยใช้ช่องโหว่ทางกฎหมายเพื่อเอาเปรียบผู้อื่นเป็นการแสดงความสามารถในการบริหารธุรกิจ อีกทั้งการใช้เงินเป็นตัวกลางในการแก้ปัญหาสื่อถึงตรรกะในเชิงปริมาณ ซึ่งทำให้คุณค่าของสิ่งต่างๆ ถูกแปรออกมาเป็นตัวเงิน ดังจะเห็นได้จากการเลี้ยงลูกที่ให้เพียงแต่เงินและความสะดวกสบายในเชิงวัตถุ แต่ไม่ได้สร้างบรรยากาศของความรักและความอบอุ่นขึ้นในครอบครัว นอกจากนั้น เมื่อลูกสาว คุณนายสุดประภาภิกษยาเกินขนาดจนต้องเข้าโรงพยาบาลเพื่อล้างท้อง คุณนายสุดประภาภิกษยาแก้ปัญหา โดยการหานักจิตวิทยามาคุยกับลูกสาวหรือเข้าร่วมหลักสูตรที่เปิดอบรมเกี่ยวกับจิตวิทยาวัยรุ่น แต่คุณนายสุดประภาภิกษยาไม่ได้พูดคุยกับลูกสาวถึงสาเหตุและไม่ได้คิดว่าการทำงานจนไม่มีเวลาให้กับลูกสาว เป็นสาเหตุของปัญหา

การตั้งชื่อเรื่องสั้นว่า “ต่าง” น่าจะเป็นการสื่อถึงความแตกต่างระหว่างคุณนายสุดประภาภิกษยา กับลูกสาว ดังที่ได้กล่าวข้างต้นว่าสามีของคุณนายล้มเหลวซ้ำซาก แต่คุณนายสุดประภาภิกษยาประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน อีกทั้งคุณนายสุดประภาภิกษยาประกอบไปด้วยคุณสมบัติของผู้หญิงสวยและเก่ง ในขณะที่ลูกสาวของคุณนายสุดประภาภิกษยาเป็นเด็กวัยรุ่นซึ่งย่อมมีโลกทัศน์ที่ถูกหล่อหลอมจากสภาพสังคมที่แตกต่างไปจากพ่อและแม่ของเธอ ความแตกต่างของตัวละครสอดคล้องกับจุดประสงค์ของผู้เขียนที่กล่าวว่าเรื่องสั้นในชุดนี้เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับระยะห่างและการสื่อสารของความสัมพันธ์ที่ราวลึก นอกจากนั้น สภาพสังคมเมืองใหญ่ที่อยู่ภายใต้กระแสวัตถุนิยมทำให้ความสัมพันธ์ของสามีภรรยา และความสัมพันธ์ภายในครอบครัวแตกต่างจากครอบครัวไทยตามค่านิยมชายเป็นใหญ่ ดังเช่นที่คุณนายสุดประภาภิกษยาเป็นผู้นำครอบครัว อีกทั้งภาระหน้าที่มากมายนอกบ้านทำให้ลูกสาวของคุณนายสุดประภาภิกษยาไม่ถูกจำกัดกรอบภายใต้อำนาจและการสอดส่องดูแลของครอบครัว เธอสามารถมีชีวิตที่อิสระและคบหากับผู้ชายที่ตนเองพึงพอใจ ผลจากความแตกต่างและสภาพครอบครัวก่อให้เกิดเป็นระยะห่างระหว่างพ่อแม่และลูกสาวจนเกิดเป็นปัญหาที่ไม่ได้รับการเอาใจใส่และไม่อาจแน่ใจได้ว่า จะไม่เกิดซ้ำอีก

5.4.3 ความรักในตึกสูง: ความแปลกแยกและความสัมพันธ์ใกล้ชิดในเรื่องสั้น “สิ่งที่เกิดขึ้นกับคนทั้งสอง”

ในเรื่องสั้น “สิ่งที่เกิดขึ้นกับคนทั้งสอง” เป็รียวเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย ในขณะที่พีทเพิ่งเรียนจบไม่นานและยังไม่มีงานทำ ความสัมพันธ์ของทั้งคู่เป็นเช่นเดียวกับคู่รักหนุ่มสาวอื่นๆ ในชุดรวมเรื่องสั้น*ไม่ย้อนคืน* ที่มีความสัมพันธ์แบบอยู่ก่อนแต่ง ความสัมพันธ์ในรูปแบบอยู่ก่อนแต่งสะท้อนให้เห็นกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นพื้นที่ปะทะสังสรรค์ของวัฒนธรรมตะวันตกและตะวันออก เนื่องจากตัวละครใช้

ชีวิตอยู่ในกรุงเทพ อิทธิพลของวัฒนธรรมสมัยใหม่จึงน่าจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการยอมรับความสัมพันธ์ในรูปแบบนี้ อีกทั้งความเจริญก้าวหน้าของกรุงเทพในฐานะเมืองโตเดียวดึงดูดผู้คนจากพื้นที่อื่นให้เข้ามากระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพ ระบบการศึกษาซึ่งได้รับการพัฒนาให้ทันสมัยน่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้ทั้งพีทและเปรี๊ยะเลือกศึกษามหาวิทยาลัยในกรุงเทพ การอยู่อาศัยห่างไกลจากครอบครัวทำให้วัยรุ่นสาวไม่ได้อยู่ภายใต้การควบคุมของครอบครัว พวกเขาจึงใช้ชีวิตได้อย่างอิสระดังเช่นที่พีทและเปรี๊ยะย้ายมาอยู่ด้วยกัน ทั้งๆที่เปรี๊ยะยังเรียนไม่จบ ความสัมพันธ์แบบอยู่ก่อนแต่งกล่าวได้ว่าเป็นความสัมพันธ์แบบลื่นไหล เนื่องจากตัวละครไม่ได้ผูกมัดกันด้วยพันธะสัญญาของการแต่งงานตามอุดมคติโรแมนติก ความสัมพันธ์ของทั้งคู่สามารถเริ่มและยุติได้ตามความพึงพอใจ เพราะเปรี๊ยะยังอยู่ในวัยเรียนและพีทก็ยังไม่มีการทำงานทำซึ่งทำให้ทั้งเขาและเธอไม่พร้อมที่จะรับผิดชอบครอบครัว

นอกจากความเป็นปัจเจกจะทำให้แสวงหาอิสระและความสัมพันธ์ไม่ผูกมัดแล้ว ความสัมพันธ์ของเปรี๊ยะและพีทยังแสดงให้เห็นความแปลกแยกของผู้คนในเมือง เพราะทั้งคู่ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน ดังที่ได้กล่าวข้างต้นตัวละครชายหญิงอาศัยอยู่ในคอนโดมิเนียม คอนโดมิเนียมกลายเป็นที่พักอาศัยที่ได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อยๆ จากผู้คนในกรุงเทพ เพราะสิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่ตั้งใจกลางเมืองหรือใกล้กับรถไฟฟ้า ความสะดวกสบายต่างๆดึงดูดชนชั้นกลางให้เลือกพักอาศัยในตึกสูง รวมไปถึงกลุ่มคนที่อพยพมาจากต่างจังหวัดก็เลือกพักอาศัยในห้องพักขนาดเล็กในตึกสูงเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจไม่เพียงสร้างความเจริญก้าวหน้าทางด้านวัตถุซึ่งส่งเสริมการยกระดับคุณภาพชีวิตให้มีความสะดวกสบายมากขึ้น แต่วิถีชีวิตในกรุงเทพก็ไม่แตกต่างจากเมืองใหญ่อื่นๆที่ระบบเศรษฐกิจผลักดันให้ผู้คนต้องเร่งรีบและแก่งแย่งแข่งขัน ผู้คนในเมืองจึงห่างเหิน เฉยชา และไม่แยแส ผู้อยู่อาศัยในคอนโดมิเนียมมีวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน แต่พวกเขาได้อยู่ใกล้ชิดกันเพียงผนังกันห้อง หากผนังห้องไม่เพียงสร้างความเป็นส่วนตัวเท่านั้น แต่กันพวกเขาให้แยกออกจากกัน พีทกับเปรี๊ยะใช้ชีวิตแบบตัวใครตัวมันและจะสนทนากับผู้อื่นเฉพาะเท่าที่จำเป็นเท่านั้น ความสัมพันธ์ที่ห่างเหินยิ่งปรากฏชัด เมื่อพวกเขาขอความร่วมมือจากเพื่อนบ้านเรื่องเสียงดังรบกวน แต่กลับไม่ได้รับการตอบรับใดๆ เนื่องจากคนรอบข้างเห็นว่าพวกเขาแปลกแยกจากคนอื่นๆ

พีทเคยใช้ไม้อ่อนด้วยการขอร้องกลุ่มเด็กวัยรุ่นข้างห้องดีๆ พวกเขาก็เบาเสียงลงเพียงครู่เดียว อีกเดี๋ยวเสียงก็ดังขึ้นกว่าเดิมเป็นสองเท่า ช่วงหลังๆมาเขาใช้วิธีแจ้งตำรวจ แต่ก็ดูจะไม่ได้ผลอะไรมากนัก เพราะดูเหมือนผู้อยู่อาศัยอื่นยอมรับกันได้ มีเพียงเขาและเธอที่ถูกมองด้วยสายตาแบบคนแปลกถิ่นของเหล่าผู้อยู่อาศัย เพราะทั้งสองคนไม่เคยทักทายและสนทนากับใคร งานทำบุญปีใหม่และตามวาระต่างๆที่

ทางคณะกรรมการคอนโดจัดขึ้น ทั้งสองไม่เคยปรากฏตัว เหล่านี้จึงทำให้การเปิดเพลงเสียงดัง การร้องคาราโอเกะ และการตั้งวงกินเหล้าก่อนคนไม่ใช่เรื่องแปลกสำหรับคนที่นี่ แต่การอยู่อาศัยโดยไม่รู้จักคบหาใครของคนทั้งสองต่างหากที่แปลก (อุทิศ เหมะมูล 2551)

คำบรรยายข้างต้นกล่าวได้ว่าเป็นการประชดชนความสัมพันธ์เงินของผู้คนในสังคมเมือง พิทและเปรี้ยวกลายเป็นบุคคลที่แปลกแยกจากสังคมรอบข้าง ทั้งนี้เสียงดังรบกวนต่างๆจากผู้อยู่อาศัยในคอนโดมิเนียมก็เน้นย้ำให้เห็นการใช้ชีวิตแบบตัวใครตัวมัน เพราะผู้เช่าต่างก็ใช้เสียงดัง โดยไม่สนใจว่าจะสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่นด้วยเช่นกัน

5.5 ความรัก ความทรงจำ และการโหยหาอดีต

5.5.1 รักแรกและการผลิตซ้ำความสัมพันธ์เพื่อการโหยหาอดีตใน เพลงใบไม้ และ แหวนพระจันทร์

ใน เพลงใบไม้ เรื่องเล่าของตุลย์สื่อให้เห็นการโหยหาอดีตของปัจเจกบุคคล อิทธิพลของอดีตสามารถเห็นได้จากความสัมพันธ์ใกล้ชิดของเขากับดาห์เลียา ตุลย์ได้ผลิตซ้ำความสัมพันธ์ในอดีตขึ้นมาอีกครั้ง โดยการประกอบสร้างให้ดาห์เลียาเป็นตัวแทนของโนราซึ่งเป็นรักแรกของตุลย์ ดังเช่นความทรงจำของตุลย์ที่ได้พบกับโนราเป็นครั้งแรกในการชุมนุมเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมให้กับนักศึกษาหญิงที่กล่าวหาว่าอาจารย์ข่มขืนตนเอง โนราเป็นหนึ่งในนักศึกษาหญิงที่เป็นแกนนำการชุมนุม และเธอใช้สีแดงที่นำมาทดแทนเลือดราดตนเองเพื่อเป็นสัญลักษณ์หนึ่งในการต่อสู้เรียกร้อง สีแดงที่เปียกชุ่มเรือนร่างของโนราทำให้ตุลย์ตกใจแต่ก็ทำให้เขาหลงใหลในตัวเธอด้วย ดังคำกล่าวของตุลย์ที่ว่า “เขากลับใจ ไม่อาจจะสายตาไปจากเธอ เธอซึ่งบัดนี้ดูน่ากลัวและเข่ายวนในเวลาเดียวกัน” (แซคส์ ปิณศศักดิ์ 2557) หลังจากเหตุการณ์ดังกล่าว โนราได้ชักชวนตุลย์ให้เข้าร่วมในการแสดงละครซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งที่แกนนำนักศึกษาหญิงร่วมกันจัดขึ้น ตุลย์จึงมีโอกาสนใกล้ชิดและเขายังพยายามสานสัมพันธ์กับโนราก่อนที่เธอจะขาดการติดต่อกับเขา จากเหตุการณ์ข้างต้นตุลย์น่าจะใช้สีแดงเป็นสัญลักษณ์ที่เชื่อมโยงโนราเข้ากับดาห์เลียา เนื่องจากสีแดงสื่อถึงคุณลักษณะอันโดดเด่นของทั้งโนราและดาห์เลียา กล่าวคือ หลังจากที่ตุลย์ได้เห็นรูปของดาห์เลียาซึ่งทาริมฝีปากสีแดงบนเฟสบุ๊คอันเป็นสื่อที่ทำให้ทั้งคู่ได้พบกันและใช้เป็นช่องทางในการติดต่อกัน ตุลย์กล่าวดาห์เลียาว่าริมฝีปากแดงทำให้เธอดู

เย้ายวน เขายังเสนอจะซื้อลิปสติกสีแดงสดให้กับดาห์เลีย เพราะการติดตามความเคลื่อนไหวของดาห์เลียในสื่อออนไลน์ทำให้ตุลย์รู้ว่าเธอชื่นชอบการแต่งหน้า ตุลย์กล่าวว่าสีแดงนั้นเหมาะสมกับเธอ เพราะเป็นสีที่มีพลัง และสง่างาม และเขาชอบปากสีแดง แม้น้อยคนที่จะสามารถเอาชนะพลังของสีแดงได้ ดาห์เลียโต้แย้งว่าสีแดงอาจดูร้อนแรงเกินไป แต่ตุลย์ตอบโต้ว่าสีแดงไม่อาจข่มทับดาห์เลียได้ ตุลย์ยังเน้นย้ำว่าดาห์เลียยังเป็นเหมือนเดิมกับที่เขาเคยรู้จัก “คุณไม่เหมือนใครเลย คุณไม่เคยเหมือนใคร และคุณยังเป็นอย่างนั้นเสมอ” (แขคำ ปณณศักดิ์ 2557) คำกล่าวของตุลย์ซึ่งนำให้ดาห์เลียเชื่อว่าสีแดงขับเน้นตัวตนของดาห์เลียที่มีพลังและมีความร้อนแรงอยู่ในตัวเอง คำกล่าวทำให้กล่าวได้ว่าเขาเชื่อมโยงดาห์เลียเข้ากับโนรา ซึ่งทำให้ดาห์เลียยังคงเป็นผู้หญิงคนเดิมที่อยู่ในความทรงจำของเขา

ภาพลักษณ์ของดาห์เลียที่ประกอบสร้างจากความหลังฝังใจดังกล่าวมีผลให้ตุลย์ไม่เข้าใจตัวตนของดาห์เลีย ตุลย์เชื่อมโยงดาห์เลียเข้ากับตัวตนในอดีต การที่โนราซึ่งเป็นนักศึกษาภาควิชาที่เธอเข้ามาเป็นผู้นำเพื่อถามหาความชอบธรรมจากผู้บริหารมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นผู้ที่มีอำนาจให้คุณโทษกับเธอได้แสดงถึงความกล้าหาญและไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของกฎเกณฑ์ต่างๆที่มีมายาวนานในรั้วมหาวิทยาลัย คุณลักษณะของความรักเก่าต่อก้าวความเชื่อของตุลย์เกี่ยวกับตัวตนของดาห์เลียในด้านความกล้าที่จะเป็นตัวของตัวเองจนไม่ยึดติดกับกฎเกณฑ์ ตุลย์พยายามจะทำให้ดาห์เลียพึงพอใจ โดยการทลายกรอบแนวคิดที่ยึดติดอยู่กับการใช้เหตุผลในการไตร่ตรองและคิดใคร่ครวญซึ่งทำให้ตุลย์กล้าแหวกวิถีปฏิบัติและธรรมเนียมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่ถูกต้องตามหลักจารีตและศีลธรรม ดังคำพูดของตุลย์ที่กล่าวกับรอนเพื่อจะชี้ให้เห็นอิทธิพลของดาห์เลียที่มีต่อเขาว่า “ถึงเธอทำให้คุณเป็นคนไม่มีเหตุผลแค่ไหน คุณก็ยอม ขอแค่ได้ใกล้ชิดเธอ” (แขคำ ปณณศักดิ์ 2557) ดาห์เลียกล่าวใน *แหวนพระจันทร์* ถึงความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของตุลย์เกี่ยวกับตัวตนของเธอว่า “ถ้าฉันไม่สามารถทำให้ตุลย์เข้าใจเกี่ยวกับดอกไม้ หรือชื่อ ฉันก็ต้องปล่อยให้เรื่องละเอียดอ่อนเช่นนี้ลอยตัวอยู่ในความคลาดเคลื่อนต่อไป เขามีความสุขที่ได้เชื่อ และฉันมีความอดทนมากพอที่จะช่วยให้เขาเชื่อต่อไป เลวร้ายที่สุดของเรื่องก็คือ ตุลย์ปักใจว่าฉันไม่ชอบเตียง ตรงไหนก็ได้ ในห้องน้ำ หน้าโต๊ะเครื่องแป้ง บนพื้นห้อง ระเบียง หรือแม้กระทั่งในรถ แต่ไม่ใช่เตียง นั่นผิดทั้งหมด” (อรุดา โควินท์ 2557) ดาห์เลียกล่าวถึงความเข้าใจผิดของตุลย์ ซึ่งเธอไม่ได้พยายามจะแก้ไขให้ถูกต้อง ดังในเรื่องชื่อที่ดาห์เลียตั้งตามชื่ออัลบั้มชุดท้ายของวงดนตรีต่างประเทศที่เธอชื่นชอบ แต่ตุลย์แปลความหมายว่าดอกรักเร่ อีกทั้งในด้านรสนิยมทางเพศ ตุลย์กล้าแหวกวิถีปฏิบัติและธรรมเนียมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ซึ่งตุลย์เชื่อว่าจะเป็นการสร้างความพึงพอใจทางเพศรสให้กับดาห์เลีย ตัวอย่างข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นการแปลความหมายชื่อของดาห์เลียให้เป็นชื่อดอกไม้สื่อให้เห็นถึงการไม่อยู่ในกรอบของความสัมพันธ์แบบสามีภรรยาเดียวหรือเพศรสซึ่งเป็นอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดจากผัสสะที่ถูกกระตุ้นและแยกออกจากวิถีชีวิตที่คุ้นเคยกับการใช้เหตุผลและการคิดในเชิงปริมาณนั้นล้วนแล้วแต่เกิดจากการที่ตุลย์เชื่อมโยงดาห์เลีย

กับคุณลักษณะในด้านการแหวกขนบและการไม่อยู่ในกฎเกณฑ์ต่างๆ ซึ่งเป็นคุณสมบัติของโนรา อันจะนำไปสู่การผลิตซ้ำความสัมพันธ์เพื่อเติมเต็มความโหยหาของเขามีสต่อคนรักเก่าที่เขาไม่ได้ครอบครอง

ในการผลิตซ้ำความสัมพันธ์ในอดีตขึ้นมา ตูลย์ทุ่มเทให้กับดาห์เลียเพื่อชดเชยสิ่งที่เขารู้สึกว่าเป็นความขาดพร่องของเขาในอดีตและเป็นเหตุให้โนราทอดทิ้งเขาไป ใน *เพลงใบไม้* ตูลย์เป็นนายธนาคารที่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากความผิดพลาดในอดีตผลักดันให้ตูลย์เปลี่ยนแปลงตนเองจนก้าวสู่การเป็นผู้บริหารธนาคารทั่วโลก ด้วยเหตุที่ตูลย์เข้าใจว่าตัวตนของเขาในอดีตซึ่งเป็นเพียงนักศึกษาที่มีฐานะยากจนทำให้เขาไม่น่าสนใจและเป็นเหตุให้ผู้หญิงที่เขารักหนีหายไป ตูลย์จึงตัดสินใจลาออกจากมหาวิทยาลัยกลางคันเพื่อเข้ามาเรียนในกรุงเทพฯ และเลือกสาขาการเงินการธนาคาร ซึ่งเหตุผลในการเลือกสาขาดังกล่าวก็เป็นเพราะคำพูดของโนราที่ว่าเขามีรูปร่างหน้าตาเหมาะที่จะทำงานธนาคาร ตูลย์ยังเล่าถึงการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้ตนเองมีฐานะการเงินที่มั่นคง รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพลักษณะภายนอกให้มีความน่าสนใจ ดังเช่นการออกกำลังกายเพื่อให้ร่างกายแข็งแรงสมชาย ตูลย์ย้ำกับรอนว่า การสานสัมพันธ์กับดาห์เลียเป็นการตอกย้ำว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงแค่เปลือกนอก ดังที่ตูลย์กล่าวว่าการเปลี่ยนแปลงของเขาเป็น “แค่เปลือกหุ้มเท่านั้น เหมือนเปลี่ยนเสื้อผ้า สไตส์การแต่งตัว พอถอดออก ช่างในก็ยังเป็นเรากคนเดิม” (แซคคา ปันณศักดิ์ 2557) และตูลย์ย้ำกับรอนว่า เขายังโหยหาดาห์เลียและไม่สามารถตัดใจจากเธอได้ เขายังคงเป็น “ทาสที่จงรักภักดี” (แซคคา ปันณศักดิ์ 2557) ด้วยฐานะทางการเงินที่มั่นคงกว่าแต่ก่อน ตูลย์จึงทุ่มเทให้กับดาห์เลียในสิ่งที่เขาคิดว่าดาห์เลียต้องการ แต่ในอดีตตัวเขาไม่สามารถทำให้มีหรือเกิดขึ้น ดังที่ดาห์เลียเล่าใน *แหวนพระจันทร์* ตูลย์ซื้อของกำนันราคาแพงมากมายและคอนโดมิเนียมให้กับดาห์เลีย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นเพราะในอดีตตูลย์มีฐานะยากจน ทำให้เขาไม่สามารถเทียบได้กับลูกชายของผู้มีฐานะที่มาติดพันดาห์เลียในอดีตได้ และตูลย์ยังพยายามแก้ไขปมในใจของตนในอดีตเกี่ยวกับความเป็นชาย โดยการพิสูจน์ว่าตนเองสามารถรับผิดชอบและดูแลดาห์เลียได้เป็นอย่างดี เนื่องจากในตอนที่ยังคู่กันได้เที่ยวทะเลด้วยกันเป็นครั้งแรก ตูลย์คิดว่าเป็นเพราะความอ่อนแอในเรื่องประสบการณ์ทางเพศที่ทำให้ดาห์เลียรู้สึกผิดหวังในตัวเขา ตูลย์จึงแสดงให้เห็นว่าเขาแตกต่างไปจากชายหนุ่มในอดีตที่ขลาดเขลาเกินกว่าจะแสวงหาโอกาสใกล้ชิดกับผู้หญิงที่ตนเองพึงใจ โดยการพิสูจน์ความเป็นชายของเขาจากความสัมพันธ์ทางเพศที่เขาคิดว่าน่าจะทำให้ดาห์เลียพึงพอใจดังที่กล่าวถึงข้างต้น แต่ความเข้าใจดังกล่าวเกิดจากการเชื่อมโยงดาห์เลียกับตัวตนในอดีต โดยละเลยสิ่งที่ดาห์เลียเป็นหรือต้องการในปัจจุบัน ดาห์เลียกล่าวว่าตูลย์เข้าใจผิดเกี่ยวกับตัวตนของเธอหลายประการ แต่เธอไม่ได้แก้ไขความเข้าใจผิดดังกล่าว เพราะไม่เห็นว่าส่งผลร้ายแรงต่อความสัมพันธ์ของเธอกับเขา และเมื่อตูลย์กระทำสิ่งต่างๆ ที่เกิดจากความเข้าใจผิดบ่อยครั้ง เธอก็ปล่อยให้เขาเข้าใจผิดต่อไป ดังเช่นที่ตูลย์พยายามเอาอกเอาใจและปรนเปรอเธอด้วยความสัมพันธ์ทางเพศเพื่อแสดงให้เห็นว่าเขาไม่ได้เป็นผู้ชายที่ไม่ประสีประสา

เกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเพศดังเช่นในอดีต และเพื่อเป็นการชดเชยเวลาที่ทั้งคู่ไม่ได้ใกล้ชิดกันในอดีต “ตุลย์กุมมือฉัน ‘เพราะมันช้าไป เราจึงต้องใช้เวลาอย่างคุ้มค่า’ พุดแล้วทำตาเจ้าชู้ สายตาซึ่งเคยทำให้ฉันร้อนรุ่ม เมื่อมันบ่่อยครั้งเข้า ถึ่ๆเข้า ฉันก็ไม่วู้สึกวู้สาอะไรอีก (อรุตา โควินท์ 2557)

จากตัวอย่างข้างต้นตุลย์ผลิตซ้ำตัวตนและความสัมพันธ์ของดาห์เลียขึ้นจากความทรงจำในอดีต ใน*แหวนพระจันทร์* ความสัมพันธ์ของทั้งคู่เป็นไปไม่ได้ นอกจากเหตุผลที่มาจากความรู้สึกผิดของดาห์เลียที่เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ครอบครัวของตุลย์แตกแยกแล้ว ความสัมพันธ์เกิดจากอดีตซึ่งเป็นความทรงจำของตุลย์ และดาห์เลียที่เขาสร้างขึ้นจากความสัมพันธ์ในอดีตไม่ใช่ตัวตนของเธอในปัจจุบัน ดังในจดหมายบอกลาที่ดาห์เลียได้เขียนระบายความในใจไว้ เมื่อดาห์เลียตัดสินใจเลิกเธอและจะไม่ติดต่อกับตุลย์อีก เธอกล่าวกับตุลย์ว่า “คุณมีความทรงจำมากเกินไปแล้ว คุณสร้างมันขึ้นมา หวังเติมเต็มส่วนที่พร่อง แต่ที่คุณได้รับ คือชิ้นส่วนที่แห้งวินไม่แพ้กัน เขาเพียงต้องการเติมเต็มในส่วนที่เขาเข้าใจว่าตัวเขาขาดไป แต่สิ่งที่คุณได้รับคือชิ้นส่วนที่แห้งวินพอกัน”(อรุตา โควินท์ 2557) คำกล่าวนี้นำให้กล่าวได้ว่าตุลย์มีความทรงจำเกี่ยวกับอดีตและผลิตซ้ำสิ่งที่เขาเชื่อว่าขาดหายไป แต่ดาห์เลียไม่สามารถเติมเต็มอดีตแบบที่ตุลย์เฝ้ารอได้ เพราะความทรงจำที่ตุลย์เลือกมาเป็นความทรงจำที่ดาห์เลียไม่ต้องการจดจำ ดาห์เลียได้กล่าวถึงเหตุผลที่เธอต้องการลืมอดีตที่มีตุลย์รวมอยู่ด้วยไว้ในเรื่อง*แหวนพระจันทร์* การเลือกจำและลืมอดีตบางส่วนมีผลต่อความรักของดาห์เลียกับตุลย์และกับตัวละครชายคือ รอนและก้านเมฆ ซึ่งจะได้กล่าวถึงในหัวข้อถัดไป นอกจากนั้น การที่ตุลย์ใช้การโยเยหาความสัมพันธ์ในอดีตเป็นข้ออ้างที่จะมีความสัมพันธ์นอกสมรสสะท้อนความไม่รู้จักยับยั้งชั่งใจขณะเดียวกันเราก็อาจกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ของตุลย์กับดาห์เลียแสดงให้เห็นการต่อรองกับการครอบงำของกระแสวัตถุนิยมและวัฒนธรรมบริโภคนิยมที่ทำให้ความสัมพันธ์เป็นการแสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่ ตัวละครแสดงถึงใช้ความรู้สึกที่จริงแท้เพื่อประกอบสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดตั้งนิยามความสัมพันธ์ของตุลย์กับดาห์เลียที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เพราะว่าตุลย์เป็นทาสที่จงรักภักดีซึ่งก็คือดาห์เลีย

5.5.2 เรื่องเล่า ความทรงจำ และการประกอบสร้างอดีตในนวนิยายชุด *วงรั้วในเงาน้ำ* และ *โปรดจงโอบกอดฉันเอาไว้*

ในนวนิยายชุด *วงรั้วในเงาน้ำ* และ *โปรดจงโอบกอดฉันเอาไว้* เรื่องเล่าของตัวละครเกิดจากการรื้อฟื้นความทรงจำ ความทรงจำถูกคัดเลือกมาเพื่อให้ตัวละครสามารถแปลความหมายของอดีต

ขึ้นมาใหม่ ใน *วงรั้วในเงาน้ำ* ความทรงจำของตัวละครแต่ละตัวประกอบสร้างภาพลักษณ์ของตัวละครและความสัมพันธ์กับตัวละครอื่น เรื่องราวที่บอกเล่าจากตัวละครหลักมีความแตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับจุดประสงค์ของผู้เล่าแต่ละคน ผู้อ่านจึงได้เห็นว่าคุณลักษณะถูกทำให้มีความเป็นมนุษย์ที่มีทั้งความไม่ดีและความเห็นแก่ตัว การตัดสินใจที่ถูกผิดของตัวละครไม่สามารถกระทำได้ง่าย กลวิธีการประพันธ์ที่น่าเสนอมุมมองของตัวละครสะท้อนให้เห็นความพยายามในการต่อรองกับการปะทะกันของแนวคิดปัจเจกชนนิยมและค่านิยมความสัมพันธ์แบบสามภรรยาเดียว ซึ่งผู้ชายเป็นผู้นำและผู้หญิงมีสถานภาพเป็นรอง การต่อรองกับความย้อนแย้งนี้ส่งผลให้ดาห์ लियाหลุดพ้นจากภาพลักษณ์ของภรรยาน้อย สำหรับ *โปรดจงโอบกอดฉันเอาไว้* ตัวละครหลักโหยหาอดีตในวัยเยาว์ อัญชิสาคัดเลื้อยความทรงจำและประกอบสร้างอดีตให้เป็นตัวแทนของความมั่งคั่งและความสุข การแปลความหมายอดีตขึ้นมาใหม่ น่าจะช่วยให้เธอลืมเลือนประสบการณ์เลวร้ายที่ก่อให้เกิดเป็นบาดแผลฝังใจ

ใน *เพลงใบไม้* ความทรงจำของตุลย์ที่บอกเล่าให้กับบรอนฟิงนอกจากจะทำให้ดาห์ लियाเป็นผู้หญิงที่มีความเย้ายวนแล้ว ยังประกอบสร้างให้ดาห์ लियाเป็นผู้หญิงร้ายที่จิตใจแย่งสามีผู้อื่น ดังเช่นความทรงจำของตุลย์เกี่ยวกับโนราจากการพบกันครั้งแรกมีส่วนประกอบสร้างดาห์ लियाให้เป็นผู้หญิงที่เย้ายวน แกร่งกล้า และไม่อยู่ในกรอบของกฎเกณฑ์ การโหยหารักแรกทำให้ดาห์ लियाเป็นผู้หญิงที่น่าหลงใหลจนตุลย์ไม่อาจหักห้ามใจได้ ภาพลักษณ์ของหญิงร้ายยังถูกต่อยอดจากเหตุการณ์ในตอนนี้ออมบุญเชิญดาห์ लियाมารับประทานอาหารเย็นที่บ้าน เรื่องเล่าของตุลย์ในตอนนี้นำให้เห็นตัวตนของดาห์ लियाในด้านที่แตกต่างจากเรื่องเล่าในเล่มที่ดาห์ लियाเป็นตัวละครหลัก เพราะดาห์ लियाในตอนนี้นำแสดงให้เห็นความริษยาในชีวิตความเป็นอยู่ที่สุขสบายและครอบครัวที่อบอุ่นของตุลย์และอมบุญ อีกทั้งในตอนที่ตุลย์ตัดสินใจจะเลิกกับดาห์ लियाอย่างเด็ดขาด ดาห์ लियाกลับเป็นฝ่ายตั้งต้นที่จะรักษาความสัมพันธ์ระหว่างตุลย์กับเธอ นอกจากนั้น เรื่องเล่าของอมบุญใน *รอยวาริ* เป็นการจดบันทึกเหตุการณ์ ในตอนท้ายของเรื่องจันทร์เจ้าซึ่งเป็นลูกสาวของอมบุญได้ขอไปอ่านเพื่อจะรับรู้เรื่องราวของพ่อแม่ของตน ผู้อ่านนวนิยายจึงเสมือนได้เข้าไปอ่านบันทึกความทรงจำของอมบุญ ดาห์ लियाซึ่งปรากฏในเรื่องเล่าของอมบุญถูกทำให้เป็นมือที่สามซึ่งต้องการจะครอบครองตุลย์และตั้งใจทำให้ครอบครัวของตุลย์แตกแยก ดังเหตุการณ์ในตอนที่ตุลย์โกหกอมบุญว่าไปเยี่ยมญาติที่ต่างจังหวัด แต่เขาไปต่างจังหวัดกับดาห์ लिया นั้น ดาห์ लियाตั้งใจรับสายโทรศัพท์จากอมบุญที่โทรมาหาตุลย์ ซึ่งสื่อให้เห็นเจตนาของดาห์ लियाที่ต้องการให้ออมบุญรู้ว่าตุลย์อยู่กับเธอ เรื่องเล่าจากความทรงจำของตุลย์ใน *เพลงใบไม้* และของอมบุญใน *รอยวาริ* ประกอบสร้างภาพแทนของดาห์ लियाให้เป็นผู้หญิงไม่ดี การประกอบสร้างภาพลักษณ์ดาห์ लियाให้น่าเย้ายวนและเป็นผู้หญิงที่จิตใจแย่งสามีเป็นการจำกัดกรอบผู้หญิงภายใต้อำนาจชายเป็นใหญ่ที่แบ่งแยกผู้หญิงเป็นแค่ผู้หญิงดีและผู้หญิงไม่ดี แต่ในขณะเดียวกันดาห์ लियाก็พยายามจะบอกเล่าให้เห็นถึงความเป็นปัจเจกที่ให้ความสำคัญกับตนเองเป็นหลักซึ่งทำให้

เธอสานความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับตุลย์ พร้อมกับปฏิเสธภาพแทนของภรรยาบ่อยโดยการยืนยันว่าเธอไม่ได้ต้องการครอบครองหรือแย่งชิงตุลย์

ใน*แหวนพระจันทร์* อรุณา โควินท์ทำให้ตัวละครมีความซับซ้อนและยากที่จะตัดสินว่าเธอเป็นผู้หญิงไม่ดี ความทรงจำของดาห์เลียที่เธอเลือกที่จะเล่าให้ผู้อ่านฟังแสดงให้เห็นผู้หญิงที่มีความแข็งแกร่งและกล้าหาญที่จะก้าวข้ามกรอบบทบาททางเพศตามค่านิยมดั้งเดิมในครอบครัวชายเป็นใหญ่ ดาห์เลียทุ่มเททำงานอย่างหนักเพื่อให้เธอสามารถใช้ชีวิตได้อย่างที่ปรารถนา และในด้านปฏิสัมพันธ์กับตัวละครชาย เธอก็ปฏิเสธการตกเป็นเหยื่อของผู้ชาย อย่างไรก็ตาม ดาห์เลียเลือกที่จะจดจำตุลย์และการพบกันครั้งแรกของพวกเขาซึ่งเกิดขึ้นที่ฟิตเนส เพราะความทรงจำก่อนหน้านี้อาจทำให้เห็นภาพลักษณ์ของดาห์เลียที่แตกต่างไปจากที่เธอต้องการนำเสนอ ความทรงจำที่ดาห์เลียเลือกที่จะไม่กล่าวถึงคือช่วงที่เธอยังเป็นโนราและได้ทำความผิดพลาดรุนแรงเป็นครั้งแรก ความทรงจำในช่วงเวลานั้นจึงเป็นช่วงที่เธอไม่ต้องการจะจดจำ ดังคำกล่าวของเธอที่ว่า “ฉันอยากจะพูดออกไปเหลือเกิน ว่าจงลืมเถิด คุณคนนั้นที่เขาจดจำไม่ใช่ดาห์เลียที่เขากำลังจ้องตา เขาน่าจะเอะใจ ทำไมฉันจึงไม่ใช่ชื่อโนรา ชื่อที่พ่อแม่ตั้งให้ แต่จะทำได้ยังไงได้ ไม่ควรทำลายอารมณ์หยอหยอที่ดีของเขา ฉันจึงได้แต่ยิ้ม” (อรุณา โควินท์ 2557) ดาห์เลียเป็นผู้เล่าว่าในตอนที่ได้พบกับตุลย์ เธอยังใช้ชื่อโนรา เธอมีความสัมพันธ์กับรุ่นพี่คนหนึ่งและตั้งครรภ์ รุ่นพี่คนดังกล่าวน่าจะไม่น่าจะรับผิดชอบ ดังนั้น ดาห์เลียจึงต้องตัดสินใจเพียงลำพังว่าจะทำอย่างไรกับลูกที่กำลังจะเกิดมา ความต้องการที่ฟุ้งในยามที่ตนเองรู้สึกอ่อนแอและถูกทำให้ไร้คุณค่าเป็นเหตุให้เธอโทรศัพท์ไปชักชวนตุลย์ให้ไปเที่ยวทะเลด้วยกัน และเธอก็กลับไปหาเขาอีกครั้ง หลังจากที่เธอคลอดและได้ยกลูกสาวให้กับญาติไป ดาห์เลียไม่ได้บอกสาเหตุที่เธอกลับไปหาตุลย์ แต่ก็อาจกล่าวได้ว่าเป็นการบอกกล่าว เพราะหลังจากนั้นดาห์เลียก็เปลี่ยนชื่อใหม่และย้ายไปเรียนที่อื่น ความทรงจำของดาห์เลียที่กล่าวถึงข้างต้นอาจเป็นความทรงจำที่ขมขื่นที่ดาห์เลียต้องการลืมเลือน เธอจึงสร้างตัวใหม่และแสร้งว่าเธอไม่อาจจดจำตุลย์ได้

อีกเหตุการณ์หนึ่งที่ดาห์เลียเลือกที่จะไม่เล่าแต่ปรากฏอยู่ในเรื่องเล่าของตุลย์และออมบุญคือการปะทะคารมกันระหว่างออมบุญกับดาห์เลีย หลังจากที่ออมบุญรู้ว่าดาห์เลียมีความสัมพันธ์กับตุลย์ การที่ดาห์เลียเลือกที่จะไม่กล่าวถึงความทรงจำดังกล่าวอาจเป็นเพราะจะเป็นการตอกย้ำสถานะของการเป็นภรรยาบ่อยที่ต่อสู้แย่งชิงสามีผู้อื่น ซึ่งขัดแย้งกับคำกล่าวของดาห์เลียที่ว่าตนเองไม่ได้ต้องการครอบครองเป็นเจ้าของตุลย์ และขัดความตั้งใจของดาห์เลียที่จะนำเสนอให้เป็นบทเรียนชีวิตและระบายความรู้สึกผิดที่เกาะกินใจ ดังที่ดาห์เลียกล่าวว่า

เชื่อฉันเถอะค่ะ แม้คุณเป็นฝ่ายตัดสินใจ เป็นฝ่ายเลือก แต่ไม่ได้หมายความว่าฉันไม่เจ็บปวด ไม่ง่ายหรอกที่จะเป็นคนไม่ได้ มันไม่สนุก และไม่น่าภูมิใจ เมื่อคุณต้องทำร้ายคนอื่น ไม่มีใครเกิดมาพร้อมกับความตั้งใจประเภทที่ว่า ผมจะเป็นคนเจ้าชู้ ฉันจะเป็นเมียน้อย ข้าพเจ้าจะโกงกิน... คุณควรระวังสถานการณ์ มันมีอิทธิพลมากกว่าที่คุณคิด ฉันคือตัวอย่าง ฉันตกหลุมพรางของมัน (อรูดา โควินท์ 2557)

ดาห์เลียต้องการปฏิเสธการนิยามให้เธอเป็นผู้หญิงร้ายที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อให้รับบทบาทในการทำร้ายผู้อื่นอย่างจงใจและเป็นต้นเหตุให้เกิดความร้ายฉิบหายในครอบครัว คำกล่าวข้างต้นยังอาจเป็นความตั้งใจของผู้เขียนที่จะเน้นย้ำให้เห็นความเป็นมนุษย์ที่มีทั้งดีและเลว และบทเรียนทางศีลธรรม โดยการทำให้ดาห์เลียตกเป็นเหยื่อของความรัก โลก โกรธ หลง ซึ่งทำให้เธอขาดความยับยั้งชั่งใจจนกระทำความผิดพลาดขึ้น และเธอก็รู้สึกสำนึกผิดกับการกระทำดังกล่าว

ตัวละครหลักในนวนิยายที่กล่าวถึงข้างต้นประกอบสร้างเรื่องเล่าจากความทรงจำของตัวละครแต่ละตัว การสร้างความหมายของอดีตขึ้นใหม่จากความทรงจำที่คัดเลือกมาทำให้เห็นความสัมพันธ์สามเส้าและตัวตนของตัวละครในแง่มุมที่แตกต่างกัน และอดีตของตัวละครเป็นบทเรียนในการดำเนินชีวิต ใน *โปรดจงโอบกอดฉันเอาไว้* เรื่องเล่าเกี่ยวกับครอบครัวที่อบอุ่นและมิตรภาพของเพื่อนวัยเด็กถูกนำเสนอว่าเป็นช่วงเวลาแห่งความสุข ซึ่งแตกต่างจากความน่าเกลียดที่แฝงตัวอยู่ท่ามกลางความรุ่งเรืองทางวัตถุในเมืองใหญ่ เรื่องเล่าเกี่ยวกับครอบครัวที่อยู่พร้อมหน้าและใช้เวลาอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขเป็นช่วงที่แม่ของอัญชิสาศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก พ่อและอัญชิสาดูแลเดินทางไปพักอยู่ที่ลอนดอนในระยะเวลาสั้นๆ ครอบครัวของอัญชิสาได้อยู่กันพร้อมหน้าและพวกเขาไปพักผ่อนที่สวนสาธารณะในรัฐเซสแซคเคอร์ เมื่ออัญชิสารื้อฟื้นความทรงจำวัยเด็ก เธอมักบอกเล่าถึงตัวเธอที่สวมใส่ชุดสีขาวและกำลังเดินป่าไปตามจังหวะของดนตรีอันไพเราะในสวนสาธารณะ อีกทั้งความทรงจำในวัยเด็กมักเกี่ยวพันกับตัวเธอและเพื่อนสนิทในวัยเด็ก คือ สุวิทย์ ทนง และอรวรรณ การบอกเล่าถึงเพื่อนในวัยเยาว์ของอัญชิสาทำให้เห็นว่าเธอและเพื่อนๆ เล่นและทำกิจกรรมในโรงเรียนด้วยกันเสมอ โดยเฉพาะการฟังสุวิทย์เล่านิทานเป็นกิจกรรมที่อัญชิสาและเพื่อนๆ ชอบทำร่วมกัน การฟังเพื่อนเล่านิทานช่วยให้อัญชิสาคลายความเหงาเพราะพ่อของอัญชิสางานยุ่งและแม่ของเธอก็อยู่ต่างประเทศ กิจวัตรที่พอกับแม่ของอัญชิสาเคยเล่านิทานจึงหยุดชะงักไป และอัญชิสาก็หันไปฟังสุวิทย์เล่านิทานแทนพอกับแม่ของตน

การเลือกเล่าถึงความทรงจำในช่วงวัยเยาว์แสดงให้เห็นว่าตัวละครโหยหาอดีตในช่วงดังกล่าว เพราะอดีตสามารถสอดประสานเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของปัจจุบันและส่งผลกระทบต่อภารกิจสร้างความสัมพันธ์

ใกล้ชิด ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดจากความรู้สึกที่จริงแท้ และไม่จำเป็นต้องยึดติดอยู่กับกรอบความสัมพันธ์ดั้งเดิมที่นำไปสู่การแต่งงาน อัญชิสาสรางความสัมพันธ์กับสุวิทย์ในพื้นที่ที่เธอจินตนาการขึ้นเอง เนื่องจากเธอไม่อาจสร้างความสัมพันธ์ที่จริงจังยั่งยืนในโลกแห่งความเป็นจริงได้ อีกทั้งความรักยังถูกแยกออกจากความปรารถนาทางเพศ สำหรับอัญชิสาความสัมพันธ์ทางเพศไม่อาจชดเชยความโดดเดี่ยวในจิตใจได้ เมื่อเปรียบเทียบกับวัยเด็กซึ่งถูกทำให้งดงามและเกี่ยวพันกับความสัมพันธ์ที่จริงแท้ซึ่งเธอโหยหา ดังในตอนนี้อัญชิสาและคนรักกำลังมีความสัมพันธ์ทางเพศ เธอเห็นว่ามีประตูของห้องที่ติดกันถูกเปิดทิ้งไว้ ภายในห้องมีเด็กหญิงและชายกำลังจับมือกันเต้นรำลอบไปกับเสียงดนตรีที่ไพเราะ เหตุการณ์ในตอนนี้แสดงให้เห็นว่าความทรงจำเกี่ยวกับครอบครัวและความผูกพันของเพื่อนผสมผสานเข้าด้วยกันและปรากฏขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของปัจจุบัน การปรากฏขึ้นของเหตุการณ์สำคัญในวัยเด็กเน้นย้ำการตีความหมายอดีตในวัยเด็กกว่าเป็นประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความทุกข์ โดยความสุขดังกล่าวแตกต่างจากความพึงพอใจจากความสัมพันธ์ทางเพศ การตอบสนองความต้องการทางผัสสะไม่สามารถเติมเต็มความปรารถนาในจิตใจได้ ยิ่งกว่านั้น การโหยหาความสุขในวัยเด็กยังทำให้กล่าวได้ว่าวิถีชีวิตในเมืองที่สะดวกสบายจากความเจริญก้าวหน้าในทางวัตถุเพียงส่งเสริมความสุขทางกาย แต่ไม่อาจสร้างความสุขแก่จิตใจได้ ดังคำพูดของอัญชิสาที่ว่า พอโตขึ้นก็ถูกห้ามไม่ให้มีความสุข คำพูดดังกล่าวข้างต้นแสดงว่าอัญชิสาไม่ได้พึงพอใจกับชีวิตในปัจจุบันและนำไปสู่ความพยายามในการค้นหาความหมายของการมีชีวิตอยู่

ความสัมพันธ์ของอัญชิสากับสุวิทย์ยังเน้นย้ำประเด็นความรักที่กลายเป็นพื้นที่ที่ตัวละครใช้ต่อรองกับอิทธิพลของระบบทุน โดยอัญชิสาคัดเลือกความทรงจำและแปลความหมายของความทรงจำใหม่ อดีตที่เกี่ยวกับครอบครัวและเพื่อนในวัยเยาว์ถูกประกอบสร้างเพื่อให้เป็นตัวแทนของความสุข เหตุการณ์ในอดีตที่ครอบครัวได้ใช้เวลาอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขในสวนที่รัสเซลสแควร์จึงเป็นไปได้ว่าถูกประกอบสร้างขึ้นเพื่อลบเลือนความสำคัญของบางเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดบาดแผลทางใจ ดังที่อัญชิสาบรรยายถึงขวดเบียร์ที่วางระเกะระกะอยู่ตามมุมต่างๆ ของบ้านและเสียงทะเลาะเบาะแว้งของพ่อแม่ ยังมีขวดเบียร์มากเท่าไร โอกาสที่เธอจะได้ฟังนิทานจากพ่อก็จะยิ่งน้อยลงไป ความทรงจำในตอนนี้นำมาให้เห็นด้านตรงข้ามกับครอบครัวอบอุ่นที่อัญชิสอบอกเล่าถึงการใช้เวลาอยู่ด้วยกันของพ่อแม่และลูกในสวนสาธารณะ รวมถึงคำบอกเล่าก่อนหน้านี้เกี่ยวกับการใส่ชุดสีขาวเต้นรำท่ามกลางดนตรีที่ไพเราะ พ่อกับแม่ของเธอจับจูงมือเธอไว้คนละข้าง และเธอยังได้นอนฟังนิทาน นอกจากการผลิตซ้ำความทรงจำเป็นตัวแทนแห่งความสุข ยังอาจเป็นการหลีกเลี่ยงจากบาดแผลทางใจจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศจากพ่อของเธอเอง ซึ่งการหลีกเลี่ยงนี้อาจเห็นได้จากอาการปวดหัวรุนแรงที่เกิดขึ้นในทุกครั้งที่อัญชิสาพยายามรื้อฟื้นความทรงจำอื่นๆ เกี่ยวกับครอบครัว

นอกจากนั้น ความสัมพันธ์กับสุวิทย์พัฒนาไปสู่ความสัมพันธ์ใกล้ชิดที่ลึกซึ้งกว่าความสัมพันธ์ชั่วคราวกับชายคนอื่น เพราะสุวิทย์เป็นส่วนหนึ่งของความสุขในอดีตที่หาไม่ได้ในปัจจุบัน แต่ปรีติก็เผยให้เห็นว่าในวัยเด็กไม่ได้มีแต่เหตุการณ์ที่สวยงามและมีความสุข อัญชิสาและเพื่อนวัยเด็กถูกทำให้แปดเปื้อนจากความเลวร้ายในสังคม เหตุการณ์ในวัยเด็กก็อาจแฝงไว้ด้วยความรุนแรงที่อัญชิสาในวัยเด็กยังไม่เข้าใจ ดังเช่น การขาดการดูแลเอาใจใส่ครอบครัวและความสัมพันธ์ทางเพศที่เกิดจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ กล่าวคือ ในตอนเป็นเด็กทงงเป็นผู้นำหนังสือโป๊ของพ่อเขามาที่โรงเรียน ความอยากรู้อยากลองในวัยเด็กทำให้กลุ่มเพื่อนสนิทดูภาพในหนังสือเหล่านั้นด้วยกัน หลังจากเหตุการณ์ในวันนั้นอัญชิสาเชื่อว่าตนเองได้พบกับสุวิทย์ซึ่งกำลังอ่านหนังสือเรื่องจินดาราและพวกเขามีความสัมพันธ์ทางเพศกัน เพราะทั้งคู่อยากลองทำตามที่ได้เห็นและอ่านจากในหนังสือ ดังที่อัญชิสาเล่าว่า ความสัมพันธ์ทางเพศที่แทรกตัวเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวัยเด็กทำให้กล่าวได้ว่ามีมิตรภาพในวัยเด็กไม่ได้มีแต่ด้านที่งดงาม บริสุทธิ์ และไร้เดียงสา อัญชิสาและเพื่อนๆ ตกเป็นเหยื่อของสื่อลามกอนาจาร ความปรารถนาทางเพศกลายเป็นสินค้าและถูกผลิตเป็นจำนวนมากผ่านสื่อ อีกทั้งการเข้าถึงสื่อประเภทอื่นที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเพศก็ยังไม่ได้รับการควบคุมอย่างมีมาตรฐานนัก นอกจากนี้ พวกเขายังไม่ได้รับคำแนะนำที่ถูกต้องเหมาะสมจากผู้ใหญ่และถูกลงโทษอย่างหนัก เพราะในตอนที่พวกเขาถูกคุณครูจับได้ ทงงถูกลงโทษด้วยการตบหน้าและเขาก็ถูกแม่เขียนต้อยอย่างรุนแรง ในขณะที่สุวิทย์ซึ่งออกรับแทนทงงว่าหนังสือโป๊เป็นของเขาก็ถูกลงโทษด้วยการพักการเรียน เหตุการณ์ข้างต้นทำให้กล่าวได้ว่าอดีตในวัยเด็กเป็นการคัดเลือกความทรงจำเพียงบางเหตุการณ์เพื่อให้อดีตเป็นตัวแทนของความงดงามและความสัมพันธ์ที่แตกต่างจากความสัมพันธ์ฉาบฉวยอันจะก่อให้เกิดเป็นความหวังในการดำรงชีวิตอยู่ ขณะที่การตระหนักว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่อาจเกิดขึ้นได้ในชีวิตจริงน่าจะเป็นสาเหตุที่นำไปสู่การฆ่าตัวตายของอัญชิสา เพราะอัญชิสายังต้องเผชิญกับความโดดเดี่ยวและความเลวร้ายซึ่งเป็นอีกด้านหนึ่งของสังคมทุนนิยม

5.5.3 อดีต ความสัมพันธ์ และการแสวงหาความหมายของชีวิตใน *โปรดจงโอบกอดฉันเอาไว้*

ความสัมพันธ์ชายหญิงในนวนิยาย *เพลงใบไม้* เกิดจากการขาดความยับยั้งชั่งใจซึ่งทำให้ตุลย์สานสัมพันธ์กับดาห์เลีย ทั้งๆที่เขาส่งงานและมีครอบครัวแล้ว ตุลย์สร้างความสัมพันธ์กับดาห์เลียซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นการผลิตซ้ำความสัมพันธ์เพื่อการโหยหาอดีต เพราะตุลย์ต้องการที่จะครอบครองดาห์เลียเพื่อเติมเต็มความโหยหาผู้หญิงที่เป็นรักแรกของเขา การโหยหาอดีตของตุลย์ยังกล่าวได้อีกว่าเป็น

การโหยหาอดีตของชนชั้นกลาง เพราะการยกระดับฐานะและชีวิตความเป็นอยู่ทำให้เขาครอบครองสิ่งที่ไม่อาจเป็นเจ้าของได้ในขณะที่ชีวิตยังต้องต่อสู้ดิ้นรน ความสัมพันธ์กับดาห์เลียเป็นการเติมเต็มสิ่งที่เขารู้สึกว่าตนเองขาดหายไปในอดีต เพราะด้วยฐานะการเงินที่มั่นคง ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพภายนอกที่ทำให้เขาโดดเด่น ทำให้ตุลย์สามารถครอบครองผู้หญิงที่เคยหลงรักได้ การโหยหาความสัมพันธ์ในอดีตของตุลย์กับการโหยหาความรักของอัญชิสานใน *โปรดจงโอบกอดฉันเอาไว้* อาจคล้ายคลึงกันในแง่การแสวงหาความสัมพันธ์ที่จริงแท้ แต่ก็มีความแตกต่างในแง่มุมที่การโหยหาความรักของอัญชิสานูกนำเสนอกว่การโหยหาอุดมการณ์การต่อสู้เพื่อสังคม เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจมุ่งเน้นความมั่งคั่งทางวัตถุ อุดมการณ์เพื่อสังคมจึงค่อยๆ ถูกกลืนเลือนความสำคัญไป การโหยหารักแท้ของอัญชิสานูกนำมาเชื่อมโยงกับการต่อสู้ของปัญญาชนเพื่อสังคมที่ดีกว่า และความพยายามเข้าใจความหมายของชีวิตอาจเป็นการสื่อถึงการแสวงหาจุดมุ่งหมายในการมีชีวิตอยู่ของคนรุ่นใหม่ที่ใช้ชีวิตตามกระแสนิยมวัตถุในเมืองใหญ่ แต่กลับขาดอุดมการณ์และไม่ตระหนักถึงความหมายของชีวิตตนเอง

การดำรงชีวิตในเมืองใหญ่ทำให้อัญชิสามีชีวิตท่ามกลางความฟุ้งเฟ้อตามกระแสบริโภคนิยมดังที่กล่าวข้างต้น นอกจากการใช้เวลาไปกับการดื่มกินกับเพื่อนๆ อัญชิสาก็ไม่ตระหนักถึงความหมายของชีวิต ผู้เขียนแสดงให้เห็นความไม่ประสีประสาและการปล่อยชีวิตให้ไหลไปตามการชักนำของกระแสสังคม โดยการเปรียบเทียบพวกเขาว่าเป็นนักจาริกหน้าใหม่ที่มีปีกที่ยังอ่อนแอ ดังคำกล่าวที่ว่า “พวกเขาต้องใช้กล้ามเนื้อ กล้ามเนื้อมัดที่เพิ่งเกิดเมื่อวาน เกิดหลังจากที่อึ้งเท่าเกาะเกี่ยวกับข้อเท็จจริงบางอย่างที่พวกเขาคุ้นเคย เป็นข้อเท็จจริงที่ถึงแม้ว่าจะเกาะเกี่ยวได้เพียงชั่วคราว แต่นั่นก็เพราะพวกเขา รอที่จะโฉบบินไปสู่จุดหมายใหม่ที่เขาต้องใช้เวลาเพื่อทำความคุ้นเคยอีกแห่งหนึ่งเท่านั้น” (ปริดี หงสตัน 2555) คำกล่าวข้างต้นอธิบายถึงความเขว่วัยที่ทำให้วัยรุ่นหนุ่มสาวยังไม่มีสมาธิในชีวิต ชีวิตของคนในกลุ่มนี้ปราศจากแก่นสารที่แน่ชัด ความเข้าใจที่มีต่อตนเองและชีวิตในอนาคตเกิดจากการปะติดปะต่อของสิ่งที่อยู่รอบตัวซึ่งทำให้การรับรู้และความเข้าใจต่อสิ่งต่างๆ มีการปรับเปลี่ยนไปตลอดเวลา

อัญชิสานูกแสดงให้เห็นความตระหนักถึงการครอบงำของสังคมบริโภคนิยม ดังปรากฏในอีเมลล์ที่ส่งตอบโต้กับสุวิทย์ ในอีเมลล์ฉบับแรกที่อัญชิสานูกได้รับจากสุวิทย์ เขาบอกเล่าเกี่ยวกับความฝันที่ตัวเองฝันซ้ำๆ กัน สุวิทย์เห็นตัวเขาที่วิ่งวนในป่าและหาทางออกไม่เจอ เขาวิ่งจนเหนื่อยและล้มลงในกองอวมที่มีสัตว์เลื้อยคลานว่ายวนอยู่ สัตว์ที่แหวกว่ายอยู่ในอวมอาจเชื่อมโยงได้กับหนูตัวเชื่องที่วิ่งวนในท่อระบายน้ำเพื่อสะท้อนให้เห็นชีวิตที่ตกอยู่ภายใต้การครอบงำของระบบเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการบริโภค นอกจากนั้น เมื่อกลุ่มเพื่อนในวัยเด็กซึ่งมีอัญชิสานูก อรวรรณ สุวิทย์ และกฤษณรัตน์ไปเที่ยวหัวหิน

ด้วยกัน อัญชิสาบอกเพื่อนๆ ในขณะที่พวกเขานั่งอยู่ในรถว่าตนเองไม่ค่อยได้เดินทางไปพักผ่อนที่หัวหินเลย แม้ว่าระยะทางของกรุงเทพฯกับหัวหินจะไม่ไกลจากกันมากนัก สาเหตุที่อัญชิสาไม่ค่อยได้เดินทางไปไหนเป็นเพราะเธอรูสึกว่าตนเอง “ถูกโอบรัดเอาไว้ด้วยอะไรบางอย่าง บางอย่างที่ไม่ใช่ใจ” (ปรีดี หงสตัน 2555) ความรู้สึกที่ว่าตนเองถูกโอบรัดด้วยอะไรบางอย่าง โดยเฉพาะเมื่ออยู่ในกรุงเทพฯทำให้กล่าวได้ว่าชีวิตอิสระในเมืองนั้นแท้ที่จริงแล้วแฝงไปด้วยข้อจำกัดและการควบคุม ถึงแม้ว่าการสนทนาของสุวิทย์และอัญชิสาต้องอาศัยความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตซึ่งชี้ให้เห็นว่าชีวิตในยุคโลกาภิวัตน์ไม่อาจหลีกเลี่ยงจากความเจริญในทางวัตถุได้ แต่บทสนทาระหว่างอัญชิสาและสุวิทย์ที่มีอย่างต่อเนื่องก็แสดงให้เห็นการแสวงหาความหมายของการดำรงอยู่มากกว่าจะปล่อยให้ชีวิตตนเองไหลไปตามกระแสวัตถุนิยม

การรื้อฟื้นความสัมพันธ์กับสุวิทย์หรือแก้วซึ่งเป็นเพื่อนสมัยเด็กกล่าวได้ว่าเป็นการโหยหาอดีต อัญชิสาโหยหา “สวรรค์หาย” เพราะสุวิทย์เป็นส่วนหนึ่งของความทรงจำที่เป็นตัวแทนของความสุข อีกทั้งสุวิทย์ยังมีความเกี่ยวพันกับอุดมการณ์เพื่อสังคมของปัญญาชนในอดีต การสานสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสุวิทย์จึงอาจเป็นการสร้างความหมายของชีวิตให้กับการมีชีวิตอยู่ต่อไปในอนาคต สุวิทย์น่าจะเป็นตัวละครที่เป็นกระบอกเสียงให้กับผู้เขียนที่ต้องการวิพากษ์ความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในยุคทุนนิยมตลาดเสรี เพราะสุวิทย์เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยที่ใช้ชีวิตอยู่ในกรุงเทพฯ แต่เขาสามารถวิพากษ์สังคมได้อย่างลึกซึ้ง ผู้เขียนได้ให้พ่อของสุวิทย์มีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมทัศนคติที่มีต่อสังคมด้วยเหตุที่พ่อของสุวิทย์เป็นอดีตนักศึกษาที่ร่วมเคลื่อนไหวทางการเมือง แนวคิดและอุดมการณ์การต่อสู้ทางการเมืองจึงน่าจะถูกถ่ายทอดมาสู่สุวิทย์ ดังที่อัญชิสาบอกแล้วว่าตั้งแต่ตอนเป็นเด็กสุวิทย์มักพูดถึงแนวคิดและอุดมการณ์ในการต่อสู้ทางการเมือง ซึ่งเขาได้รับฟังมาจากพ่อหรือบทสนทาระหว่างพ่อกับเพื่อนๆ การที่ผู้เขียนให้ทั้งคู่เป็นเพื่อนสนิทกันในวัยเด็กและได้พูดคุยกันอีกครั้งในตอนเรียนมหาวิทยาลัยน่าจะเป็นความตั้งใจที่ต้องการให้ทั้งคู่เป็นตัวแทนของคนในวัยหนุ่มสาวที่ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์สังคม รวมทั้งเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจซึ่งกันและกันในการต่อสู้ออกมาและการกดขี่ข่มเหงในสังคม ปรีดีกล่าวไว้ในบทนำว่า เหตุการณ์ในนวนิยายเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2547-2553 ซึ่งเป็นช่วงที่สังคมไทยกำลังเปลี่ยนผ่านการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ความเปลี่ยนแปลงที่ผู้เขียนกล่าวถึงเกิดจากความเฟื่องฟูของเศรษฐกิจไทยที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับระบบเศรษฐกิจโลก โดยนักการเมืองซึ่งมีกลุ่มธุรกิจหนุนหลังได้เข้ามาบริหารประเทศและดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจที่ส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดการบริโภคในภาคครัวเรือนเพื่อสนับสนุนการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจโดยรวม อิทธิพลของกลุ่มธุรกิจยังก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครอง ดังเช่น การเข้ามามีบทบาทสำคัญในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของหน่วยงานรัฐ และการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการต่างๆของภาครัฐ อีกทั้งการใช้นโยบายประชา

นิยมเพื่อสร้างฐานเสียงทางการเมือง ตัวละครยังได้แสดงให้เห็นอิทธิพลของวัฒนธรรมบริโภคนิยมซึ่งมีส่วนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงของค่านิยมและอุดมการณ์ทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่จากการต่อสู้เพื่อสังคมส่วนรวมมาสู่การแสวงหาและตอบสนองความต้องการส่วนตน วิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับการบริโภคนิยมมีส่วนในการหล่อหลอมมุมมองที่มีต่อการสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิด

ความหมายของความรักจึงไม่ได้เป็นเพียงผลผลิตของสังคมบริโภคนิยมเท่านั้น แต่ยังเป็นยาสมานบาดแผลทางจิตใจที่เกิดจากความรุนแรงในสังคมและครอบครัว ตัวละครโยหาความรักเพื่อพึ่งพิงและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เพราะทั้งสุวิทย์และอัญชิสิตต่างก็ตระหนักว่าวิถีชีวิตในกรุงเทพฯ ก้าวก้าวและควบคุมจนขาดความเป็นอิสระ สุวิทย์วิพากษ์กระแสวัตถุนิยมที่ทำให้นายทุนซึ่งมีความมั่งคั่งทางวัตถุได้รับการยกย่องให้เป็นผู้มีอำนาจ และอำนาจของเงินตราที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม อำนาจการควบคุมทางการเมืองที่ถูกเปลี่ยนมือมาสู่กลุ่มนายทุนในเมืองใหญ่ ซึ่งนำไปสู่การใช้นโยบายการบริหารที่ขาดความเข้าใจความแตกต่างของแต่ละท้องถิ่นและการพัฒนาท้องถิ่นสู่ความเป็นอุตสาหกรรมจนวิถีชีวิตดั้งเดิมถูกแทนที่ด้วยกระแสวัตถุนิยม ความเหลื่อมล้ำทางชนชั้นที่ยังคงแฝงอยู่ในสังคมไทย คำสารภาพของสุวิทย์ต่อหญิงพอมหรืออัญชิสิตว่าตนเองมีความสุขในการเป็นส่วนหนึ่งในระบบการใช้อำนาจ ซึ่งแม้ว่าตัวเองจะตกเป็นเบี้ยล่างและถูกข่มเหงรังแกก็ตามได้ชี้ให้เห็นการเผชิญกับความโดดเดี่ยวของผู้ที่ลุกขึ้นต่อต้านอำนาจ อย่างไรก็ตาม ในอีเมลฉบับต่อมาอัญชิสิตแสดงความคิดเห็นคัดค้านการตกเป็นเหยื่ออย่างไร้ทางสู้และแสดงความหวังในการเป็นอิสระจากอำนาจการควบคุมในสังคม อัญชิสิตเรียกร้องให้ศรัทธาในเพื่อนมนุษย์ที่จะร่วมกันลุกขึ้นสู้กับระบบที่กดขี่ข่มเหง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นเรื่องอำนาจของทั้งคู่ทำให้กล่าวได้ว่าอัญชิสิตและสุวิทย์เป็นการร่วมกันหาความหมายของการมีชีวิต โดยสุวิทย์และอัญชิสิตร่วมกันขบคิดและแสวงหาหนทางในการต่อกรกับอำนาจที่บีบคั้นผู้คนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นการยอมรับในอำนาจจนกว่าจะถึงเวลาที่เหมาะสมหรือการปลอมประโลมให้เกิดความหวังที่จะต่อสู้ดิ้นรนต่อไป ดังนั้น ความสัมพันธ์ของตัวละครชายหญิงคู่นี้สอดคล้องกับการที่ผู้เขียนตั้งชื่อเรื่องว่า *โปรดจงโอบกอดฉันเอาไว้* ซึ่งอาจเป็นการเรียกร้องให้อยู่ร่วมกันและไม่ทอดทิ้งอีกคนหนึ่งไว้ท่ามกลางการต่อสู้และการต่อกรกับการครอบงำในสังคม

อัญชิสิตจึงเป็นตัวละครที่ตกอยู่ท่ามกลางความข้อนแย้งของวิถีชีวิตที่อิสระกับการตกอยู่ภายใต้การครอบงำของระบบทุนนิยมดังเช่นที่ตัวละครสุวิทย์ได้วิพากษ์เอาไว้ข้างต้น การถกเถียงของสุวิทย์และอัญชิสิตสะท้อนทัศนะของนักเขียนทั้งด้านที่สนับสนุนและตำหนิตติเตียนกลุ่มปัญญาชนที่ต่อสู้ดิ้นรนและแสวงหาทางออก เพราะแม้ว่าพวกเขาจะพยายามที่จะต่อสู้ แต่ท้ายที่สุดก็ล้มเหลวเพราะการขาดความมุ่งมั่น ดังเช่น อัญชิสิตซึ่งก็เป็นปัญญาชนที่ตระหนักถึงความบีบคั้นในสังคมเมืองที่

สัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับระบบเศรษฐกิจและพยายามที่จะแสวงหาทางออกจากการครอบงำ แต่เธอก็ใช้ชีวิตกินดื่มอย่างเต็มที่และไม่ได้มีความตั้งใจที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับสังคม การมีตัวตนอยู่ของสุวิทย์และความสัมพันธ์ของทั้งคู่จึงเป็นส่วนหนึ่งของการโหยหาอดีตที่ผ่านไปแล้วและไม่อาจหวนกลับมา อรรวรรณเป็นผู้เปิดเผยว่าสุวิทย์เสียชีวิตไปตั้งแต่ตอนที่เขาเรียนชั้นมัธยมปลาย สุวิทย์อาจเป็นสัญลักษณ์ของอุดมการณ์ทางการเมืองที่ตกค้างอยู่ในสังคมกับวิถีชีวิตภายใต้อิทธิพลของระบบเศรษฐกิจ การเสียชีวิตของสุวิทย์จึงชี้ให้เห็นการเสื่อมสลายของอุดมการณ์ของการต่อสู้เพื่อสังคมที่ดีกว่า อุดมการณ์ทางสังคมที่ถูกลดทอนความสำคัญลงพร้อมกับการเติบโตของอุดมการณ์ใหม่ที่สัมพันธ์กับระบบทุนนิยมที่เน้นการบริโภคสามารถเห็นได้จากการกระทำที่ย้อนแย้งของอัญชิสาซึ่งต้องการแสวงหาทางหลุดพ้นจากการครอบงำและกรอบที่สังคมทุนนิยมกำหนดขึ้น แต่ก็เป็นการพยายามที่ขาดความมุ่งมั่นและมั่นคง การโต้ตอบระหว่างแก้วกับอัญชิสาค่อยๆลดความสม่ำเสมอซึ่งแสดงให้เห็นว่าอัญชิสาเริ่มขาดการคิดและทบทวนความหมายของชีวิต นอกจากนี้ อัญชิสายังกลับไปแสวงหาความสุขจากการกินดื่มและหลงลืมความตั้งใจที่จะไม่ปล่อยให้ตนเองจมปลักอยู่กับวิถีชีวิตที่ล่องลอยตามกระแสนิยมวัตถุ ผลที่ตามมาจากการใช้ชีวิตดังกล่าวคือ เธอตั้งครรภโดยที่ไม่รู้ว่าใครเป็นพ่อของเด็ก การตั้งครรภทั้งที่อัญชิสายังไม่มีความพร้อมที่จะเลี้ยงดูลูกอาจสะท้อนชีวิตที่ไร้แก่นสารและมุ่งแสวงหาเพียงความพึงพอใจจนเกิดเป็นความผิดพลาดที่ไม่ได้ตั้งใจ การที่อัญชิสานัดพบกับกฤษณะเพื่อถามว่าหากเขาต้องเผชิญกับอุปสรรคและอันตรายภายนอกเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายเขาจะต่อสู้หรือฝ่าฟันกับอุปสรรคและภัยอันตรายหรือไม่ น่าจะสื่อถึงการลุกขึ้นต่อสู้และขัดขืนกับอำนาจ ซึ่งเป็นการแสวงหาผู้ที่จะมาทดแทนสุวิทย์ที่พ่ายแพ้และหมดหวัง ทั้งนี้กฤษณะเองก็เพียงแค่ตอบคำตอบที่เขาคิดว่าเหมาะสมเท่านั้น และหลังจากที่ฟังคำตอบที่แสดงความกล้าหาญของกฤษณะ อัญชิสาก็อยากมีความสัมพันธ์ทางเพศกับเขา ความปรารถนาของอัญชิสาในตอนนี้นำมาซึ่งความขัดแย้งในจิตใจของอัญชิสาเป็นผลมาจากวิถีชีวิตที่สัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับระบบเศรษฐกิจและอุดมการณ์ทางสังคม อัญชิสาพึงพอใจกับความสัมพันธ์ที่ฉาบฉวยเพื่อตอบสนองความพึงพอใจขณะเดียวกันเธอก็พยายามแสวงหาความสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดความหวังในการดำรงชีวิตต่อไป

5.6 บทสรุป: การประกอบสร้างรักแท้ท่ามกลางการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรมใน

กรุงเทพฯ

วรรณกรรมที่ได้คัดสรรมาศึกษาในบทนี้นำเสนอความรักของชายหญิงที่เกิดจากประนีประนอมความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมตะวันตกและวัฒนธรรมไทย การตระหนักถึงความ

เป็นปัจเจกชนสูงนำไปสู่ความสัมพันธ์ไม่ผูกมัดที่ให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระและความพึงพอใจของปัจเจก แต่ก็ประกอบสร้างจากความจริงใจที่จะสร้างความสัมพันธ์จริงแท้ ดังเช่น คู่รักชนชั้นกลางในเมืองซึ่งวิถีชีวิตเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจทุนนิยมส่งผลให้เงินเข้ามาเป็นส่วนสำคัญในความสัมพันธ์ เพราะเงินเป็นตัวกลางที่จะซื้อสิ่งของอำนวยความสะดวกและยังเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความนับหน้าถือตาในสังคม ตัวละครใช้ความสัมพันธ์ใกล้ชิดเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวเพื่อให้เกิดความหวังในการดำรงชีวิต เมื่อตัวละครประสบกับความกดดันและบีบคั้นจากอิทธิพลของระบบทุนนิยมและวัฒนธรรมบริโภคนิยม ตัวละครก็พยายามต่อรองกับการครอบงำ โดยการร่วมกันแสวงหาความหมายของชีวิตและก่อร่างความสัมพันธ์ที่เติมเต็มจิตใจที่อ้างว้างโดดเดี่ยว นอกจากนี้ การปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรมเปิดโอกาสให้กับความสัมพันธ์ชายหญิงที่ไม่เป็นไปตามจารีตประเพณีซึ่งกำหนดกรอบให้ความสัมพันธ์ที่ถูกต้องเหมาะสมเชื่อมโยงกับการแต่งงานและการสร้างครอบครัว ความสัมพันธ์แบบอยู่ก่อนแต่งงานกล่าวได้ว่าเกี่ยวข้องกับการเปิดรับวัฒนธรรมตะวันตกที่ทำให้แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์แบบสามีภรรยาเดี่ยวเปลี่ยนแปลงไป ตัวละครชายหญิงสามารถมีอิสระที่จะมีความสัมพันธ์แบบไม่ผูกมัด ประกอบกับตัวละครหญิงไม่ได้ดำรงสถานะของช่างเท้าหลังที่ต้องพึ่งพาตัวละครชายเป็นหลัก แต่ความสัมพันธ์แบบอยู่ก่อนแต่งงานก็แตกต่างจากความสัมพันธ์ระยะสั้นซึ่งเป็นการแสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่ เพราะตัวละครทั้งชายและหญิงมีบทบาทในการค้าจูนความสัมพันธ์

อย่างไรก็ดี ความสัมพันธ์ชายหญิงในวรรณกรรมก็ทำให้ไม่อาจปฏิเสธอิทธิพลระบบทุนนิยมตลาดเสรี วัฒนธรรมบริโภคนิยมที่เฟื่องฟูอย่างมากในพื้นที่มหานครนำไปสู่การเข้ามาบดบังความสัมพันธ์ของมนุษย์ด้วยความสัมพันธ์ของสินค้าและก่อให้เกิดความห่างเหินในสายสัมพันธ์ใกล้ชิด การถูกกระตุ้นเร้าให้บริโภคสินค้าและสินค้าทางวัฒนธรรมที่ไหลเวียนอยู่ในพื้นที่เมืองส่งผลให้กรุงเทพฯ เป็นพื้นที่แห่งความปรารถนา ความสัมพันธ์ใกล้ชิดให้ความสำคัญกับความพึงพอใจของปัจเจกซึ่งสอดคล้องกับความพึงพอใจเมื่อเห็นสินค้าและตัดสินใจบริโภค นิยามความรักซึ่งเป็นผลิตผลของสังคมเมืองจึงมีลักษณะสอดคล้องกับสภาพสังคมบริโภคนิยม โดยความสัมพันธ์ระหว่างสินค้าทำให้มนุษย์ถูกกลดทอนลงกลายเป็นวัตถุที่สนองความพึงพอใจ และส่งผลให้ความสัมพันธ์มีแนวโน้มจะเป็นความสัมพันธ์ไม่ผูกมัด เพราะตัวละครสามารถใช้ชีวิตได้อย่างอิสระและเริ่มต้นความสัมพันธ์ครั้งใหม่ได้เสมอ นอกจากนี้ การสื่อสารออนไลน์ที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันทำให้ความสัมพันธ์ของผู้คนถูกแทนที่ด้วยเครือข่ายที่เกิดจากการเชื่อมโยงของเทคโนโลยี ตัวละครได้ใช้พื้นที่เสมือนจริงบนการสื่อสารออนไลน์เป็นพื้นที่ในการก่อร่างความสัมพันธ์ใกล้ชิด เครือข่ายความสัมพันธ์ช่วยบรรเทาความหวาดกลัวและความวิตกกังวลต่อสภาพสังคมที่ทันสมัยแต่แฝงไว้ด้วยความเลวร้าย

ตัวละครใช้การรื้อฟื้นความทรงจำเกี่ยวกับอดีตเพื่อก่อให้เกิดความหวังและเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจในการดำรงชีวิตต่อไปในอนาคต การโหยหาอดีตของตัวละครนอกจากจะเป็นการโหยหา “สวรรค์หาย” หรือช่วงเวลาในอดีตที่เป็นความขาดพร่องซึ่งตัวละครต้องการแก้ไขในปัจจุบันแล้ว ยังเชื่อมโยงกับการโหยหาความสัมพันธ์จริงแท้ ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกมั่นคงในการดำรงชีวิตท่ามกลางสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและความสัมพันธ์ที่ฉาบฉวยภายใต้อิทธิพลทุนนิยมและบริโภคนิยม ความสัมพันธ์จริงแท้ที่ตัวละครโหยหากว่าได้ว่าเป็นการโหยหาความรักตามขนบดั้งเดิมที่เน้นความมั่นคงและยั่งยืน ขณะเดียวกันความรักของตัวละครชายหญิงก็แสดงให้เห็นการปรับเปลี่ยนนิยามความรักที่เชื่อมโยงกับพันธะสัญญาของการแต่งงานและการครองคู่แบบคู่ชีวิต การประนีประนอมซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นลักษณะเด่นประการหนึ่งของวัฒนธรรมไทยนำไปสู่การต่อรองกับอิทธิพลที่ครอบงำสังคมเมืองดังที่กล่าวถึงข้างต้น ความรักจึงเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดจากความรู้สึกที่จริงใจ แต่ไม่ได้นำไปสู่การแต่งงานและการสร้างครอบครัวตามขนบดั้งเดิม

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์เรื่อง ความรักในมหานคร: ความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงและการโหยหาอดีตในวรรณกรรมเอเชียร่วมสมัย มีวัตถุประสงค์สองประการคือ ประการแรก เพื่อวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับความรัก ความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง และการโหยหาอดีต ประการที่สอง เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับมหานครในบริบทโลกาภิวัตน์ เศรษฐกิจทุนนิยม และบริโภคนิยม

วรรณกรรมที่คัดสรรมาใช้ฉากหลักเป็นมหานครในเอเชียร่วมสมัย ได้แก่ โตเกียว เซี่ยงไฮ้ และกรุงเทพมหานคร จากการศึกษาข้อมูลพบว่าสถานภาพชนชั้นกลางของนักเขียนมีส่วนในการประกอบสร้างลักษณะทางกายภาพของเมืองในยุคโลกาภิวัตน์ รวมถึงการนิยามความรักของชายหญิงในพื้นที่เมือง กล่าวคือ เมืองใหญ่เป็นพื้นที่ของทุนนิยมซึ่งส่งผลให้อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกหลังไหลเข้ามาในพื้นที่เมือง การปะทะสังสรรค์ของวัฒนธรรมสมัยใหม่และวัฒนธรรมดั้งเดิมทำให้เกิดความขัดแย้งในพื้นที่เมือง ซึ่งทำให้เมืองเปิดโอกาสให้กับปัจเจก อิทธิพลของระบบทุนนิยมยังนำไปสู่การครอบงำและทำให้เมืองในยุคโลกาภิวัตน์มีสถานภาพไม่แตกต่างจากอาณานิคมของตะวันตก แม้ว่าจะเป็นประเทศที่มีอิสระในการปกครองตนเองก็ตาม การครอบงำของอิทธิพลตะวันตกยังนำไปสู่การโหยหาอดีตผ่านการประกอบสร้างอดีตขึ้นใหม่ในฐานะตัวแทนของความงดงามและความสุขที่สูญสิ้นไปแล้ว รวมถึงการกลับไปหาธรรมชาติเพื่อเยียวยาจิตใจที่บอบช้ำจากสังคมทุนนิยม

สำหรับความสัมพันธ์ชายหญิงได้รับการปรับเปลี่ยนให้แตกต่างจากนิยามรักโรแมนติก กล่าวคือ ความรักของชายหญิงเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ผูกมัดเพื่อให้อิสระกับปัจเจกบุคคล ซึ่งทำให้ความรักมีแนวโน้มจะไม่นำไปสู่การแต่งงาน ความรักของชายหญิงจึงเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่มีความกำกวมระหว่างความสัมพันธ์ของสามีภรรยาและเพื่อนต่างเพศ ความรักยังแยกออกจากความสัมพันธ์ทางเพศ ชายหญิงอาจรักกันแต่ไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์ทางกาย อย่างไรก็ตาม วิถีชีวิตของชนชั้นกลางในเมืองซึ่งเกี่ยวพันกับความห่างเหินและประสบการณ์แปลกใหม่ ประกอบกับฐานะทางการเงินที่ทำให้ไม่ต้องใช้ชีวิตแบบปากกัดตีนถีบ นำไปสู่การโหยหาความรักแท้ที่มีความมั่นคงและยั่งยืน

การเลือกรรณกรรมของนักเขียนหญิงที่ใช้โตเกียวเป็นฉากหลักถ่ายทอดให้เห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจของชายหญิง ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่เกี่ยวกับการแต่งงานและการสร้างครอบครัว ในขณะที่นักเขียนหญิงที่ใช้เชียงใหม่เป็นฉากหลักใช้การเขียนที่เชื่อมโยงอารมณ์ความรู้สึกและประสบการณ์เมืองของผู้หญิงเข้ากับภาพลักษณ์ของเชียงใหม่ในยุคหลังเหมา ซึ่งทำให้งานเขียนของนักเขียนหญิงแตกต่างจากงานเขียนกระแสหลัก อีกทั้งนักเขียนหญิงที่เลือกมายังมีมุมมองเกี่ยวกับเมืองที่แตกต่างกัน อันเนื่องมาจากประสบการณ์ส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับความเปลี่ยนแปลงจากยุคเหมาสู่ยุคหลังเหมาอีกด้วย ส่วนผลงานของนักเขียนหญิงและชายที่ใช้กรุงเทพฯเป็นฉากหลักทำให้เห็นประสบการณ์ของชายหญิงชนชั้นกลางในเมืองใหญ่ และนิยามความรักที่มีความรอบด้านและไม่เอนเอียงไปทางใดทางหนึ่ง

ความรักในวรรณกรรมของนักเขียนที่ใช้มหานครโตเกียว เชียงใหม่ และกรุงเทพฯเป็นฉากหลักนำเสนอให้เห็นความเกี่ยวพันของเศรษฐกิจกับการแบ่งบทบาทหน้าที่ของชายหญิงตามเพศสภาพที่ได้รับการปรับเปลี่ยนให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น ในงานเขียนที่ใช้โตเกียวเป็นฉากหลัก ฮิโรมิ คาวาคามิ และบานานา โยชิโมโตนำเสนอให้เห็นว่าความบีบคั้นทางเศรษฐกิจทำให้แนวคิดเกี่ยวกับการแบ่งหน้าที่ในครอบครัวญี่ปุ่นเสื่อมความสำคัญลง โดยผู้ชายไม่ได้ทำหน้าที่เป็นเสาหลักที่จะรับผิดชอบความอยู่รอดของครอบครัว ในขณะที่ผู้หญิงออกมาทำงานนอกบ้านเต็มเวลาและแสวงหาความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ความเสื่อมสลายของค่านิยมดั้งเดิมที่กล่าวถึงสามารถเห็นได้จากตัวละครชายถูกทำให้อ่อนแอหรือเสียชีวิต ส่วนตัวละครหญิงให้ความสำคัญกับการทำงานและการพึ่งพาตนเองมากกว่าจะคาดหวังถึงการแต่งงาน ส่วนบานานายังคงนำเสนอความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่แตกต่างจากครอบครัวญี่ปุ่นที่มีความเป็นชายสูง โดยตัวละครหญิงเติบโตในครอบครัวที่พ่อแม่มีความสัมพันธ์ที่แหวกกรอบจารีต ซึ่งผลักดันให้เธอเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ และตัวละครชายเติบโตมาจากครอบครัวซึ่งมีเพียงแม่ สายสัมพันธ์ในครอบครัวนอกจากจะสะท้อนการเสื่อมความสำคัญของการแบ่งบทบาทหน้าที่ในครอบครัวญี่ปุ่นแล้ว ยังแสดงให้เห็นภาพลักษณ์ใหม่ของชายหญิงในสังคมเมืองใหญ่ของญี่ปุ่น กล่าวคือ ผู้หญิงมีความแข็งแกร่งมากขึ้น ขณะที่ผู้ชายกลับลดทอนความแข็งแกร่งซึ่งเป็นคุณลักษณะของความเป็นชายลง

สำหรับวรรณกรรมในกลุ่มของนักเขียนหญิงที่ใช้เชียงใหม่เป็นฉากหลัก ตัวละครชายหญิงชาวจีนมุ่งแสวงหาความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ผลงานของนักเขียนหญิงกลุ่มนี้กล่าวได้ว่ามีความคล้ายคลึงกับของนักเขียนหญิงที่ใช้กรุงเทพฯเป็นฉากหลัก กล่าวคือ ตัวละครแสวงหาหน้าที่การงานที่ดีและชีวิตครอบครัวที่มั่นคงเพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในชีวิตครอบครัวที่มีความมั่งคั่งและสายสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัวที่มั่นคงเป็นส่วนหนึ่งที่แสดงความมีหน้ามีตาและการเป็นที่

ยอมรับในสังคม ตัวละครแสวงหาหนทางที่จะรักษาภาพลักษณ์ที่สมบูรณ์แบบของตนเอง แม้ว่าจะเกิดปัญหาในครอบครัวก็ตาม นอกจากนั้น ตัวละครหญิงในวรรณกรรมทั้งสองกลุ่มข้างต้นต้องปรับเปลี่ยนให้มีลักษณะของความเป็นชาย อาทิ ความเฉียบแหลม การกล้าตัดสินใจ และมีความเป็นผู้นำสูง ซึ่งทำให้ผู้หญิงมีทางเลือกในการนิยามตนเองนอกเหนือจากการเป็นภรรยาและแม่ตามกรอบจารีตดั้งเดิม โดยตัวละครหญิงให้ความสำคัญกับแสวงหาความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานเป็นหลัก แต่เมื่อมีสถานภาพทางการเงินที่มั่นคงพอจะสร้างครอบครัวได้ก็ยอมรับบทบาทของการเป็นภรรยาและแม่

อย่างไรก็ดี ผู้เขียนก็ชี้ให้เห็นอิทธิพลเศรษฐกิจของตะวันตกที่ทำให้เกิดการหลั่งไหลเข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตกที่นำไปสู่ความย้อนแย้งในสังคมเมือง ผลงานของนักเขียนหญิงที่ใช้โต้เถียงเป็นฉากหลักมีความโดดเด่นในการนำเสนอความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิง ซึ่งอาจเป็นเพราะผลงานที่คัดลอกมาเขียนโดยนักเขียนหญิงจึงทำให้เห็นมุมมองของผู้หญิงที่มีต่อความคาดหวังดังกล่าวอย่างชัดเจน สำหรับผลงานของคาวาคามิ ความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิงทำให้ตัวละครต้องเผชิญกับความกดดันจนนำไปสู่การหลีกเลี่ยงที่จะมีความสัมพันธ์แบบผูกมัด ผู้อ่านยังได้เห็นตัวละครหญิงที่เป็นภรรยาและแม่ต้องประสบกับความขัดแย้งภายในจิตใจระหว่างความปรารถนาส่วนตัวกับการเสียสละตนเองให้กับการเป็นภรรยาและแม่ ตัวละครชายสูญหายไปจากครอบครัวทั้งทางด้านกายภาพและบทบาทในการเป็นผู้นำครอบครัว พร้อมกันนั้นการที่คาวาคามิเลือกให้ตัวละครชายสะท้อนปัญหาสังคมสูงวัยก็ทำให้ผู้อ่านได้เห็นตัวละครชายสูงวัยที่ต้องพยายามปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นชาย นอกจากนั้น ในผลงานที่เป็นของนักเขียนชายที่ใช้กรุงเทพฯ เป็นฉากหลักปรากฏให้เห็นความคาดหวังต่อบทบาทหน้าที่ในการเป็นแม่ซึ่งยังเป็นกรอบที่มีบทบาทในการควบคุมผู้หญิง ดังจะเห็นได้จากการให้ตัวละครหญิงที่ไม่สามารถเป็นแม่ที่ดีได้จะมีความบกพร่อง ไม่ว่าจะเป็นอาการเจ็บป่วยด้วยโรคอัลไซเมอร์ มีความบอบช้ำทางจิตใจอย่างหนักและเสียชีวิตในตอนท้ายเรื่อง

นอกจากการปะทะสังสรรค์ที่ก่อให้เกิดความย้อนแย้งในสังคมเมืองใหญ่ดังที่กล่าวข้างต้นแล้ว งานเขียนของนักเขียนหญิงที่ใช้เซี่ยงไฮ้เป็นฉากหลักยังมีความคล้ายคลึงกับนักเขียนที่ใช้กรุงเทพฯ เป็นฉากหลัก โดยเฉพาะในประเด็นที่วัฒนธรรมบริโภคนิยมครอบงำวิถีชีวิตของผู้คนในเมืองใหญ่ สำหรับวรรณกรรมในกลุ่มที่ใช้เซี่ยงไฮ้เป็นฉากหลัก วิถีชีวิตฟุ้งเฟ้อจากการบริโภคนิยมเกี่ยวพันกับการพลิกผันภาพลักษณ์ของเซี่ยงไฮ้ในฐานะมหานครปารีสแห่งตะวันออก กล่าวคือ ตัวละครปล่อยให้ตนเองไหลไปกับกระแสการบริโภคนิยมเพื่อแสดงให้เห็นคุณภาพชีวิตที่ได้รับการยกระดับให้ทัดเทียมกับของชนชั้นกลางในสังคมตะวันตก ดังที่ผู้เขียนได้ให้ตัวละครมุ่งแสวงหาความร่ำรวย รวมไปถึงการบริโภคนิยมเพื่อสื่อถึงฐานะและความมีหน้ามีตาทางสังคม ในผลงานของเฉิน ดานเหยียน ตัวละครหญิงทำให้เห็นวิถีบริโภคนิยมของชนชั้นกลางในเมืองของตะวันตก เพราะสินค้าที่ซื้อไม่ได้เกี่ยวพันกับประโยชน์ใช้สอย แต่เป็น

ความหมายที่สินค้าสื่อถึง ดังในกรณีของสินค้าต่างประเทศอาจสื่อถึงรสนิยมที่ดีและความมั่งคั่งทางวัตถุ อย่างไรก็ตาม ในผลงานของนักเขียนที่ใช้กรุงเทพฯ เป็นฉากหลักทำให้เห็นสถานภาพของกรุงเทพฯ ที่ไม่แตกต่างจากอาณาเขตของตะวันตก อันเป็นผลมาจากการครอบงำทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่แผ่มาจากการพัฒนาให้ทันสมัย ตัวละครพลัดพลินกับการใช้ชีวิตภายใต้อิทธิพลของวัฒนธรรมบริโภคนิยม โดยไม่ได้ตระหนักถึงอันตรายจากการครอบงำของกระแสดังกล่าว ดังเช่นในงานเขียนของปรีดีที่แสดงให้เห็นว่าตัวละครการหลงวนอยู่กับการความมั่งคั่งทางวัตถุและใช้ชีวิตวนเวียนอยู่กับการกินดื่มเพื่อแสวงหาความพึงพอใจ อีกทั้งตัวละครยังประสบกับภาวะไร้ราก เนื่องจากกระบวนการทำให้กลายเป็นสินค้าซึ่งทำให้ทุกสิ่งรอบตัวถูกทำให้กลายเป็นวัตถุที่มีมูลค่าทางการค้า ตัวละครจึงไร้รากเหง้าที่จะยึดเหนี่ยวเพื่อให้ตนเองไม่ต้องล่องลอยไปกับกระแสสังคมบริโภคนิยม นอกจากนี้ อิทธิพลของสินค้าในวัฒนธรรมบริโภคนิยมยังกำหนดตัวตนของปัจเจกบุคคลได้ เพราะการบริโภคสินค้าไม่ได้คำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย แต่เป็นความหมายที่สินค้าสื่อออกมา อำนาจสินค้านำไปสู่การลดทอนคุณค่าของมนุษย์ให้กลายเป็นสินค้า โดยการให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์ภายนอกจนมองข้ามตัวตนของปัจเจกบุคคล

วิถีชีวิตภายในสังคมเมืองใหญ่ที่สัมพันธ์กับเศรษฐกิจทุนนิยมและวัฒนธรรมบริโภคนิยม นำไปสู่ความสัมพันธ์แบบไม่ผูกมัด ในงานเขียนของนักเขียนหญิงญี่ปุ่นที่ใช้โตเกียวเป็นฉากหลักแสดงให้เห็นว่าตัวละครหญิงมีความสัมพันธ์ไม่ผูกมัดเพราะไม่ต้องการแบบรับบทบาทหน้าที่ตามคาดหวังของผู้ชาย ดังเช่นตัวละครหญิงในงานเขียนของคาวาคามิที่มีความสัมพันธ์ไม่ผูกมัดกับชายชรา หรือการใช้ความสัมพันธ์ใกล้ชิดเป็นหนทางออกในการแสดงความสามารถซึ่งทำให้สามารถหลีกเลี่ยงภาระหน้าที่ในการเป็นภรรยาหรือแม่ชั่วคราว ในที่ผลงานของนักเขียนที่ใช้เซี่ยงไฮ้และกรุงเทพฯ เป็นฉากหลักนำเสนอความสัมพันธ์ไม่ผูกมัดไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ความสัมพันธ์ของชายหญิงเป็นความปรารถนาที่มีความคล้ายคลึงกับความต้องการของผู้บริโภค อิทธิพลของวัฒนธรรมบริโภคนิยมทำให้ความต้องการของผู้บริโภคมีระยะเวลาสั้น เพราะความหลากหลายซึ่งทำให้สามารถแสวงหาสินค้ามาทดแทนได้เสมอ ความสัมพันธ์ไม่ผูกมัดจึงเป็นความสัมพันธ์เชิงผลประโยชน์ในแง่ของการแสวงหาความแปลกใหม่และความพึงพอใจจากการตอบสนองความต้องการทางผัสสะเช่นเดียวกับการบริโภคสินค้า

ในผลงานของเจิน ดานเหยียนเผยให้เห็นรูปลักษณ์ภายนอกที่กระตุ้นให้เกิดความปรารถนาจนนำไปสู่ความสัมพันธ์ใกล้ชิดที่เป็นความสัมพันธ์ระยะสั้นๆ การให้ความสำคัญกับเปลือกนอกยังทำให้ตัวละครหญิงตัดความสัมพันธ์กับตัวละครชายเมื่อเขาหมดประโยชน์ เพราะเธอได้พบกับชายคนใหม่ที่ร่ำรวยกว่าที่เธอเชื่อว่าจะทำให้เธอได้สัมผัสกับวิถีชีวิตที่สะดวกสบายและมีบ้านที่เธอจะสามารถ

ตกแต่งด้วยเฟอร์นิเจอร์ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ ในผลงานของนักเขียนไทยที่ใช้กรุงเทพเป็นฉากหลัก ปรากฏประเด็นอำนาจของสินค้าที่เข้ามาบดบังความสัมพันธ์ของมนุษย์ ตัวละครให้ความสำคัญกับเปลือกนอกที่สร้างความประทับใจเหมือนกับสินค้าที่ถูกตกแต่งให้มีรูปลักษณ์ภายนอกที่ดึงดูดความสนใจจนผู้บริโภครอคอยใจซื้อสินค้า เมื่อความสัมพันธ์ไม่ก่อให้เกิดความพึงพอใจก็สามารถยุติความสัมพันธ์ได้ทันทีเช่นเดียวกับทั้งสินค้าที่หมดประโยชน์ นอกจากความสัมพันธ์ที่ให้อิสระและไม่ผูกมัดกับพันธะของการแต่งงานแล้ว ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยียังมีบทบาทที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่มุ่งเน้นความพึงพอใจของปัจเจกเป็นสำคัญ เนื่องจากเทคโนโลยีในการสื่อสารสามารถเชื่อมโยงผู้คนจากต่างพื้นที่ การสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์ อาทิ เฟซบุ๊ก ทำให้ได้พบเจอกับคนแปลกหน้า รวมทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้คนเลือกนำเสนอตัวตนเพียงบางส่วนได้เพราะไม่ได้มาพบเจอกันหรือรู้จักกันในชีวิตจริง แต่ไม่ได้ก่อให้เกิดความผูกพันหรือความใกล้ชิด

นอกจากนั้น ในวรรณกรรมของกลุ่มนักเขียนไทยยังปรากฏประเด็นความสัมพันธ์ของชายหญิงที่เป็นความสัมพันธ์แบบไม่ผูกมัดซึ่งเกี่ยวกับการครองกำทางวัฒนธรรม โดยความสัมพันธ์ของชายหญิงซึ่งเกี่ยวพันกับการลดทอนคุณค่าของมนุษย์ให้กลายเป็นสินค้าที่ก่อให้เกิดการผลิตซ้ำความรุนแรง ประเด็นดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นความเลวร้ายในสังคมเมืองที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของทุนนิยมและบริโภคนิยม ถึงแม้ว่าความสัมพันธ์ที่เหมือนการกินกันเองจะเป็นความเปรียบที่ใช้กับการชู้ตริตแรงงานของนายจ้างจากแรงงานก็ตาม แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจนำมาเชื่อมโยงเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ใกล้ชิดของชายหญิง กล่าวคือ ความสัมพันธ์ของนายจ้างกับลูกจ้างเกิดจากการที่นายจ้างจ่ายเงินเพื่อให้ลูกจ้างผลิตสินค้าให้ ลูกจ้างจึงมีสถานะไม่ต่างจากสินค้า นอกจากนั้น การที่นายจ้างชู้ตริตแรงงานจากลูกจ้างก็อาจกล่าวได้ว่าเป็นความรุนแรงที่เกิดจากการลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ของแรงงานให้เป็นสินค้า ในขณะที่ตัวละครชายหญิงมีความสัมพันธ์ที่ใกล้เคียงกับการเลือกซื้อสินค้าตามความปรารถนาและการคาดหวังของผู้บริโภคที่จะได้รับความพึงพอใจจากสินค้า ความรุนแรงที่ตัวละครชายแสดงต่อตัวละครหญิงที่เป็นคนรักอาจนำมาเชื่อมโยงกับการชู้ตริตเลือดเนื้อจากแรงงาน เพราะตัวละครชายคาดหวังความพึงพอใจจากความสัมพันธ์เช่นเดียวกับที่นายจ้างคาดหวังถึงผลลัพธ์ที่คุ้มค่าจากการจ้างแรงงาน ดังนั้น เมื่อตัวละครหญิงไม่คล้อยตามความต้องการก็นำไปสู่การใช้ความรุนแรงเช่นเดียวกับการที่ลูกจ้างถูกลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ ในขณะที่ตัวละครหญิงก็ต้องเผชิญกับการรูดจากตัวละครชายเพราะคุณค่าของเธอที่ถูกลดทอนเป็นสินค้าที่สนองความพึงพอใจ

อย่างไรก็ดี ผลกระทบที่เกิดจากอิทธิพลทุนนิยมและวัฒนธรรมบริโภคนิยมนำไปสู่การโหยหาอดีตซึ่งเป็นการผลิตซ้ำอดีตเพื่อเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ และเป็นการโหยหาอดีตในฐานะสวรรค์หาย เพราะอดีตเป็นสิ่งที่สูญสิ้นไปแล้วในปัจจุบัน ในวรรณกรรมกลุ่มที่ใช้โตเกียวเป็นฉากหลัก ตัวละครผลิต

ข้าอุดมคติเกี่ยวกับแม่แบบฉบับญี่ปุ่นซึ่งมีบทบาทสำคัญในการดูแล ความสัมพันธ์กับแม่กลายเป็น ต้นแบบของการสร้างความสัมพันธ์ชายหญิงที่มั่นคงและยั่งยืน โดยตัวละครชายหญิงใช้ความสัมพันธ์ เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ บานานาให้ตัวละครกลับไปรื้อฟื้นความสัมพันธ์กับแม่ ตัวละครหญิงจึง กลายเป็นตัวแทนของแม่ให้กับตัวละครชายและก่อให้เกิดความหวังในการมีชีวิตอยู่ต่อไป ถึงแม้ ความสัมพันธ์ของชายหญิงจะเปราะบางและไม่อาจคาดเดาได้ว่าตัวละครจะแต่งงานและใช้ชีวิตคู่อยู่ ด้วยกันหรือไม่ แต่ก็ได้เห็นความพยายามในการก่อร่างความสัมพันธ์จริงแท้ ซึ่งแตกต่างจาก ความสัมพันธ์ฉาบฉวยที่มุ่งเน้นความพึงพอใจ แต่ไม่มีความยั่งยืน ในขณะที่ความคาดหวังให้ตัวละครหญิง ใช้ความสัมพันธ์กับตัวละครชายซึ่งแก่กว่าเพื่อเป็นที่พึ่งพิงจิตใจจากความคาดหวังที่มีต่อผู้หญิงและ ความโดดเดี่ยวในสังคมเมือง ด้วยเหตุที่ความรักเกี่ยวพันกับความเป็นแม่แบบฉบับซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง ของค่านิยมดั้งเดิม การโยยหาความรักจึงได้รับการนำเสนอควบคู่กับการโยยหารากเหง้าทาง วัฒนธรรม ดังเช่น การกลับไปรื้อฟื้นความสัมพันธ์กับแม่นอกจากจะทำให้เกิดความหวังว่า ความสัมพันธ์ใกล้ชิดจะมั่นคงและเป็นที่พึ่งพิงจิตใจแล้ว ยังเป็นการกลับไปรื้อฟื้นวิถีชีวิตดั้งเดิมที่เคย ใกล้ชิดกับธรรมชาติ รวมทั้งผู้เขียนเชื่อมโยงพื้นที่กับรากเหง้าทางวัฒนธรรม การที่ตัวละครเดินทาง เข้าไปอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวทำให้สามารถเชื่อมโยงตนเองกับวัฒนธรรมญี่ปุ่นได้ อาทิ บาร์ญี่ปุ่นที่ เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมอาหารของญี่ปุ่น และเมืองที่ติดกับทะเลซึ่งเป็นสถานที่แห่งความหลังและ นำไปสู่การยอมรับอัตลักษณ์ที่เชื่อมโยงกับบทบาทแม่ เป็นต้น

นอกจากนั้น ในผลงานของนักเขียนหญิงที่ใช้เชิงไฮ้เป็นฉากหลักยังแสดงให้เห็นการโยยหา อดีตที่สูญสิ้นไปแล้ว ในงานเขียนของฉิน ด้านเหยียน ปรากฏการณ์การโยยหาอดีตในยุคเหมาซึ่งเป็น ช่วงที่สังคมมีความมั่นคงและยึดมั่นในอุดมการณ์ความเท่าเทียมของชนชั้นยังนำไปสู่การนำเสนอ ความสัมพันธ์ชายหญิงที่เกี่ยวพันกับการรักษารากเหง้าทางวัฒนธรรม เช่น ผลงานของเต็ง เสี่ยวหลาน ที่ใช้ความสัมพันธ์ใกล้ชิดในอุปรากรจีนเป็นต้นแบบของความสัมพันธ์ชายหญิง ขณะเดียวกันความ พยายามของนักเขียนหญิงผู้นี้ที่จะนำเสนอความสัมพันธ์ที่เกี่ยวพันกับอุปรากรจีนหรือในครอบครัวจีน แนวขนบดั้งเดิมอาจเป็นการแสดงให้เห็นว่าเชิงไฮ้ไม่ได้ถูกวัฒนธรรมตะวันตกกลืนกินจนสูญเสีย รากเหง้าทางวัฒนธรรมกับวัฒนธรรมของจีนดั้งเดิม อีกทั้งยังอาจเกิดจากจุดประสงค์ในการนำเสนอ เรื่องราวให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้อ่านที่คาดหวังว่าจะได้พบกับวัฒนธรรมจีนที่หยุดนิ่งและ ไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งถูกนำเสนอผ่านครอบครัวจีนแบบจารีต

นอกจากการโยยหาสวรรค์หายซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยุติลงไปแล้วและหลงเหลืออยู่ในความทรง จจำแล้ว การโยยหาอดีตอาจเป็นความตั้งใจของผู้เขียนที่ต้องการดักเตือนผู้ที่จมปลักอยู่ในกระแส บริโภคนิยม ดังเช่น ในงานเขียนของนักเขียนหญิงที่ใช้เชิงไฮ้เป็นฉากหลัก โดยเชิงไฮ้ถูกเชื่อมโยงกับ

ผู้หญิงร้ายที่ก่อให้เกิดความไม่คุ้นเคย ความตื่นตาตื่นใจ และความแปลกใหม่จากวัฒนธรรมตะวันตกที่เป็นส่วนหนึ่งของเซียงไฮ้ อีกทั้งความเป็นอื่นยังกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกท้าทายที่จะพิชิตเพื่อครอบงำศักดิ์ศรีของชาติ ซึ่งเปรียบเทียบกับภารกิจที่ตัวละครชายที่ยอมทำผิดศีลธรรมเพื่อให้ได้ครอบครองตัวละครหญิงที่ตนเองปรารถนา นอกจากนี้ ในผลงานของนักเขียนที่ใช้กรุงเทพฯ เป็นฉากหลักนำเสนอให้เห็นการย้อนกลับมาทบทวนสภาพสังคม ภายหลังจากเกิดวิกฤตที่ทำให้เห็นว่า การพึ่งพาเศรษฐกิจตะวันตกและการมุ่งพัฒนาทางวัตถุเป็นการพัฒนาที่ขาดความยั่งยืน ความสัมพันธ์ชายหญิงแสดงให้เห็นว่าค่านิยมดั้งเดิมยังคงมีบทบาทในการกำหนดความสัมพันธ์ชายหญิง ดังเช่น การใช้ไศกนาฏกรรมที่เกิดขึ้นกับตัวละครหญิงในนวนิยายชุดวงร่างในเงาเพื่อให้เป็นบทเรียนทางศีลธรรม โดยการชี้ให้เห็นถึงผลลัพธ์ของการปล่อยใจตนเองไปตามปรารถนาและทำความผิดซ้ำซากจนส่งผลกระทบต่อทั้งตนเองและครอบครัว หรือในเรื่องสั้นของอุทิศที่นำเสนอให้เห็นบทบาทของครอบครัวที่มีต่อความสัมพันธ์ชายหญิง เป็นต้น นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ของตัวละครชายหญิงยังแสดงให้เห็นการโหยหาความสัมพันธ์จริงแท้ ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกมั่นคงในการดำรงชีวิตท่ามกลางสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและความฉาบฉวยของความสัมพันธ์ภายใต้อิทธิพลทุนนิยมและบริโภคนิยม ความสัมพันธ์จริงแท้ที่ตัวละครโหยหากกล่าวได้ว่าเป็นการโหยหาความรักตามขนบโรมานติก เพราะความรักโรมานติกเน้นความมั่นคงและยั่งยืน ขณะเดียวกันความรักของตัวละครชายหญิงก็แสดงให้เห็นการปรับเปลี่ยนขนบรักโรมานติก กล่าวคือ ความรักเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดจากความรู้สึกที่จริงใจแต่ไม่ได้นำไปสู่การแต่งงานและการสร้างครอบครัวตามขนบดั้งเดิม

วรรณกรรมที่นำมาศึกษาความรักในบริบทอื่น ๆ มีความน่าสนใจ เพราะนอกจากการทำให้เป็นเมืองจะเกี่ยวพันกับการไหลบ่าของกระแสโลกาภิวัตน์ซึ่งทำให้เมืองตกอยู่ภายใต้การครอบงำของทุนนิยมและบริโภคนิยมแล้ว ยังประกอบด้วยการต่อรองและการคัดง้างอิทธิพลของต่างชาติ อย่างไรก็ตามก็ดี สังคมเมืองประกอบไปด้วยความหลากหลายทางเพศ การศึกษาความสัมพันธ์ใกล้ชิดที่เจาะจงเฉพาะชายหญิงอาจไม่เพียงพอที่จะอธิบายความเปลี่ยนแปลงของนิยามความรักในสังคมเมืองได้อย่างครอบคลุม การศึกษาความรักของผู้คนที่ไม่จำกัดตนเองอยู่ในกรอบที่แบ่งแยกความแตกต่างทางเพศ ออกเป็นชายและหญิงในพื้นที่เมืองจึงมีความน่าสนใจเพราะจะเป็นการเติมเต็มความหมายของความรักในสังคมเมืองใหญ่ ซึ่งน่าจะช่วยให้เห็นภาพรวมของตัวตนและวิถีชีวิตที่ปรับเปลี่ยนไปด้วย

รายการอ้างอิง

Aldridge, A. (2003). Consumption. Cambridge, Polity.

Appadurai, A. (1996). Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization.
Minneapolis, University of Minnesota Press.

Arens, W. (1996). Cannibalism. Encyclopedia of Social and Cultural Anthropology. A.
Barnard and J. Spencer. New York, Routledge.

Baudrillard, J. (2001). Selected Writings. Stanford, Stanford University Press.

Bauman, Z. (2003). Liquid Love. Cambridge, Polity Press.

Bech, H. (1999). City sex: Representing Lust in Public. Love & Eroticism. M.
Featherstone. London, Sage Publications.

Danyan, C. (2014). Between Two Confidantes Two Novellas. Shanghai Shanghai Press.

Dick, H. W. and P. J. Rimmer (1998). "Beyond the third world city: the new urban
geography of Southeast Asia." Urban Studies **35**(12): 2303-2321.

Farrer, J. (2002). Opening up: Youth Sex Culture and Market Reform in Shanghai.
Chicago and London, The university of Chicago Press.

Featherstone, M. (1999). Love and Eroticism: An Introduction. Love & Eroticism. M.
Featherstone. London, Sage

Fisher, H. (2004). Why We Love: The nature and Chemistry of Romantic Love. New
York, Holt Paperbacks.

Follaco, G. M. (2014). "The Quest for a Place to be." Litteraire Interferenties: 103-144.

- Giddens, A. (1992). The Transformation of Intimacy. Cambridge, Polity Press.
- Harrison, R. (2001). The indigenous and the "foreign": The reception, adaptation and invention of western literatures in South-East Asia Paris, You Feng.
- Harvey, D. (2009). Cosmopolitanism and the Geographies of Freedom. New York, Columbia University Press.
- Hatfield, E. and R. Rapson (2002). Passionate love and sexual desire: Cross-cultural and historical perspectives. Stability and change in relationships. H. T. R. M. A. F. A. Vangelisti. Cambridge, England, Cambridge University Press: 306-324.
- Illous, E. (1999). The Lost Innocence of Love: Romance as a Postmodern Condition. Love & Eroticism. M. Featherstone. London, Sage.
- Illus, E. (1997). Consuming the Romantic Utopia: Love and the Cultural Contradictions of Utopia. Berkeley, University of California Press.
- Ivy, M. (1995). Discourse of the Vanishing. Chicago, University of Chicago Press.
- Jackson, A. P. (2007). "Autonomy and Subordination in Thai History: The Case for Semicolonial analysis." Inter-Asia Cultural Studies **8**: 229-348.
- Kawakami, H. (2006). Manazuru. California, Counterpoint.
- Kawakami, H. (2012). Strange Weather in Tokyo. London, Portobello Books.
- Lu, H. (2004). Beyond the Neon lights: Everyday Shanghai in the Early Twentieth Century. California, University of California Press.
- Marx, K. (2010). Capital Volumn 1. London, Lawrence & Wishart.

McKinnon, M. (2011). Asian Cities. Globalization, Urbanization and Nation-Building. Copenhagen S, Denmark, NIAS Press.

Okawa, Y. (2013). Spiritual Recovery in Yoshimoto Banana's Works. Graduate School, Master of Arts, Graduate School, Purdue University.

Pan, L. (2016). When True Love Came to China. Hong Kong, Hong Kong Press University.

Perera, N. (2013). Conclusion: Asianizing Asian Cities. Transforming Asian Cities: Intellectual Impasse, Asianizing Space, and Emerging Translocalities. N. Perera and W.-S. Tang. Oxford, Routledge: 244-261.

Perera, N. and W.-S. Tang (2013). Introduction: In Search of Asian Urbanisms. Transforming Asian Cities: Intellectual Impasse, Asianizing Space, and Emerging Translocalities. N. Perera and W.-S. Tang. Oxford, Routledge: 1-19.

Pile, S. (2005). Real Cities. London, SAGE Publications Ltd.

Rohlen, T. P. (2002). Cosmopolitan Cities and Nation States: Open Economics, Urban Dynamics, and Government. Standford, Asia/Pacific research center.

Sassen, S. (2001). The Global City: New York, London, Tokyo. Princeton, Princeton University Press.

Scheen, L. (2015). Shanghai Literary Imaginings: A City in Transformation. Amsterdam, Amsterdam University Press.

Siegel, D. (2002). "Sexing the Single Girl." Retrieved January, 22, 2011, from http://www.cew.umich.edu/sites/default/files/siegel_0.pdf.

Simmel, G. (1903). "Metropolis and Mental Life." Retrieved September 5, 2012, from <http://www.blackwellpublishing.com>.

Smith, L. F. (2008). Rewriting Japanese Women: Survivor, Escapees and Defeatists in the Fiction of Banana Yoshimoto. Humanities, Master of Arts, Humanities, California State University Dominguez Hills.

Stevenson, N. (2003). Cultural Citizenship: Cosmopolitan Questions. Maidenhead, Open University Press.

Verdaman, J. M. and A. Tae (2014). Japan Today and How it Got This Way. Tokyo, IBC Publishing Company Limited

Visser, R. (2012). Cities Surround the Countryside. London, Duke University Press.

Wang, B. (2008). History in a Mythical Key. China's Literary and Cultural Scenes at the Turn of the 21st Century. J. Liu. London and New York, Routledge: 11-25.

Wasserstorm, J. N. (2009). Global Shanghai, 1850-2010: A History in Fragments. Abingdon, Oxon, Routledge.

Webster, D. and C. Maneepong (2011). Bangkok: New Risks, Old Resilience. Planning Asian Cities: Risk and Resilience. S. Hamnett and F. Dean. Abingdon, Oxon, Routledge: 264-286.

Wongsurawat, W. (2016). Introduction. Site of Modernity: Asian Cities in the Transitory Moments of Trade, Colonialism, and Nationalism. W. Wongsurawat. Berlin, Springer-Verlag Berlin Heidelberg: 1-8.

Xiangli, P. (2013). White Michelia. Shanghai, Shanghai Press.

Xiaolan, T. (2013). Beautiful Days Two Novellas. Shanghai Shanghai Press.

Yatsko, P. (2001). New Shanghai: The Rocky Rebirth of China's Legendary City. Singapore, Willy.

Yoshimoto, B. (2005). The Lake. New York, Melvillehouse.

กนกวลี พจนปกรณ์ (2557). รอยวารี. กรุงเทพฯ, อักษรโสภณ.

กัญฐิกา ปิ่นทอง (2556). ศึกษาภาพลักษณ์ใหม่ของผู้หญิงวัยทำงาน กรณีศึกษารรณกรรมสมัยใหม่ เรื่อง Cosmetic สงครามความงาม. คณะมนุษยศาสตร์. เชียงใหม่, วิทยาลัยนานาชาติ สาขาวิชา ภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เกตุวลี บัวตุม (2554). วิถีชีวิตผู้หญิงสังคมเมืองในนวนิยายไทยร่วมสมัย ระหว่าง พ.ศ. 2545-2552. วรรณคดีเปรียบเทียบ. กรุงเทพฯ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต.

ขอบคุณ สมบูรณ์วงศ์ (2558). ปัจเจกบุคคล ครอบครัวยุคใหม่: วิถีชีวิตในสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงใน วรณกรรมของอุทิศ เหมะมูล. คณะอักษรศาสตร์. กรุงเทพฯ, วิทยาลัยนานาชาติปริญญามหาบัณฑิต, ภาควิชาวรรณคดีและวรรณคดีเปรียบเทียบ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แซ่คำ ปิ่นศักดิ์ (2557). เพลงไปไม้. กรุงเทพฯ, อักษรโสภณ.

คริสตี้ เบเกอร์และผาสุก พงษ์ไพจิตร (2557). ประวัติศาสตร์ไทยร่วมสมัย. กรุงเทพฯ, มติชน.

คาร์ล โปลานยี (2559). เมื่อโลกพลิกผัน : การปฏิวัติอุตสาหกรรม จุดกำเนิดการเมืองและเศรษฐกิจ ยุคปัจจุบัน. นนทบุรี, ฟาเดียวกัน.

จันทน์ เจริญศรี (2545). โพสต์โมเดิร์นกับสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ วิชาษา.

ชมนาด ศีตีสาร (2552). Working poor: ไรคร้ายที่บั่นทอนสังคมญี่ปุ่น. สู่ศตวรรษที่ 21 ของสังคมญี่ปุ่น. ท. ทิพากร. กรุงเทพฯ, สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: 120-145.

ชุตินา ประภาศวุฒิสาร (2554). "บ้านเคยอยู่ อยู่เคยนอน: การโยยหาอดีตและการสร้างจินตภาพให้กับสตรีในนวนิยายเรื่อง แม่เปี้ย." วารสารสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 23(1-2): 111-155.

ชุตินา ประภาศวุฒิสาร (2555). ปีศาจทุนนิยมและอุปถัมภ์คนกินคน: ความรุนแรงเชิงเศรษฐกิจในเหยื่อมาร. ข้า ค่า ข้า: อัตลักษณ์ คุณค่า ความรุนแรง. สุวรรณา สถาอานันท์. กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: 55-101.

ดวงใจ (2548). เงินหลายมิติ. กรุงเทพฯ, ปาเจรา.

ปฐมินทร์ นาทีทอง (2557). Money Tips: เข้าใจอดีตเศรษฐกิจญี่ปุ่น. ASTV ผู้จัดการออนไลน์.

ปรีดี หงสตัน (2555). โปรดจงโอบกอดฉันเอาไว้. กรุงเทพฯ, แพรวสำนักพิมพ์.

ปรียา อิงคาริรมย์ (2550). ตำนานอาหารญี่ปุ่น. กรุงเทพฯ, นิวเวฟ.

ปรียา อิงคาริรมย์ (2554). ญี่ปุ่น: บทเรียนหลังคราบน้ำตา กรุงเทพฯ, อัมรินทร์.

ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี (2554). "รักโรแมนติกในมุมมองของสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา." วารสารสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 1-2/2554(23): 17-52.

พัฒนา กิตติอาษา (2546). มานุษยวิทยากับการศึกษาปรากฏการณ์โยยหาอดีตในสังคมไทยร่วมสมัย. กรุงเทพฯ, ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.

พิพาดา ยังเจริญ (2535). โลกทัศน์ของสตรีญี่ปุ่นยุคเทคโนโลยี: ความสืบเนื่องและการเปลี่ยนแปลงจากสมัยจารีต. กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มณฑา พิมพ์ทอง (2547). มองญี่ปุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ, โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรเดช โชติอุดมพันธ์ (2549). วัฒนธรรมการบริโภคในพื้นที่เมือง บทวิเคราะห์วรรณกรรมไทยร่วมสมัย. การประชุมประจำปีทางมานุษยวิทยาครั้งที่ 5 วัฒนธรรมบริโภค บริโภควัฒนธรรม. กรุงเทพฯ, ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร: 1-19.

สุรเดช โชติอุดมพันธ์ (2559). อ่านเมืองเรื่องคนกรุง: วรรณกรรม วิถีสัมพันธ์ และภาพแทนของพื้นที่. กรุงเทพฯ, โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรางค์ศรี ตันเสียงสม (2543). ญี่ปุ่น: บนเส้นทางมหาอำนาจทางทหารสู่มหาอำนาจเศรษฐกิจ (ทศวรรษที่ 1860-1990). กรุงเทพฯ, แสควร์ปริ้นซ์'93.

สุวรรณมาศ เหล็กงาม (2552). การประกอบสร้างภาพเพื่อการโหยหาอดีตในรายการ "วันวานยังหวานอยู่". คณะนิเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ, วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อังคศิริสรรพ, ว. (2551). มายาคติ สรรพนิพนธ์จาก Mythologies ของ Roland Bathes. กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์คบไฟ.

อัชมา มหาพสุธานนท์ (2553). ความเป็นหญิงจีนในนวนิยายของนักเขียนสตรีในยุคหลังเหมา. คณะอักษรศาสตร์. กรุงเทพฯ, วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ ภาควิชาวรรณคดีและวรรณคดีเปรียบเทียบ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อารีญา หุตินทะ (2539). ภาพลักษณ์สังคมเมืองในเรื่องสั้นไทยร่วมสมัยระหว่างพุทธศักราช 2534-2536. วรรณคดีเปรียบเทียบ. กรุงเทพฯ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต.

อุทิศ เหมะมูล (2551). ไม่ย้อนคืน. กรุงเทพฯ, แพรวสำนักพิมพ์.

อุรุดา โควินท์ (2557). แหวนพระจันทร์. กรุงเทพฯ, อักษรโสภณ.

ภาคผนวก

